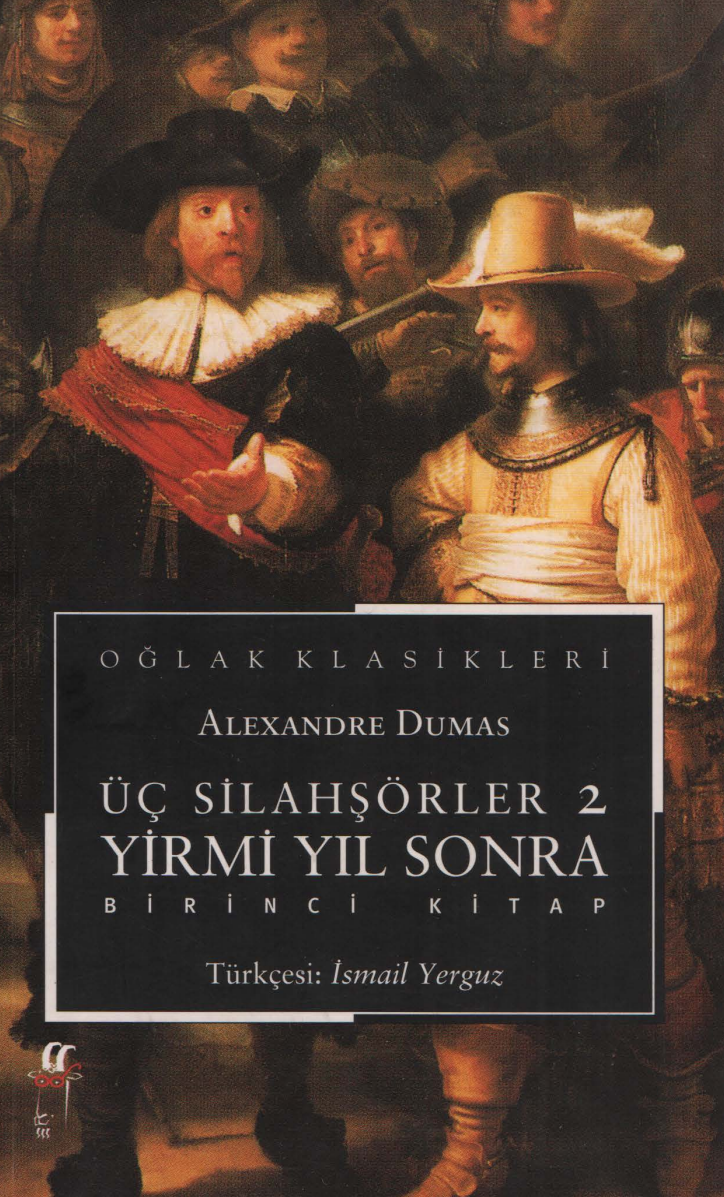

OĞLAK KLASİKLERİ

ALEXANDRE DUMAS

ÜÇ SİLAHŞÖRLER 2
YİRMİ YIL SONRA

BİRİNCİ KİTAP

Türkçesi: *İsmail Yerguz*

ALEXANDRE DUMAS
(d. 1802 - ö. 1870)

19. yüzyılın en verimli ve en sevilen Fransız yazarlarından. Önce oyunları, daha sonra da tarihsel romanlarıyla büyük ün kazanmıştır. Özellikle, Kardinal Richelieu dönemindeki dört gözüpek kahramanı anlattığı, romans tarzındaki *Les Trois mousquetaires* (*Üç Silahşörler*, 1844) ve *Le Comte de Monte-Cristo* (*Monte Kristo Kontu*, 1845) en tanınmış yapıtlarındandır. Dumas'nın renkli, açık yürekli, kimi zaman pek inandırıcı olmayan bir üslupla kendi olağanüstü yaşamındaki olayları aktardığı *Mémoires* (*Anılar*, 1852-54) adlı yapıtı romantik dönem Fransız edebiyat yaşamına da ışık tutar. Dumas, geçimini sağlamak amacıyla genç yaşta Paris'e gitti. Avukat olmayı planlıyordu ama geleceğin Fransa kralı Orléans dükü Louis-Philippe'in hizmetine girdi. Sonra da şansını tiyatroda denemeye karar verdi. Yazdığı oyunlar, döneminde büyük ilgi gördü. *Henri III et sa cour* (*III. Henri ve Sarayı*, 1829) adlı oyununda Dumas, Fransız Rönesansı'nın gösterişli bir tablosunu çizdi. *Napoléon Bonaparte* (1831) yeni ölen imparatorun efsaneleşmesinde rol oynadı.

Dumas oyun yazarken bir yandan da tarihsel romanla ilgilenmeye başladı ve renkli bir tarihsel fonda, genellikle 16. ve 17. yüzyılda geçen heyecanlı öyküler yazmayı hedefledi. Dumas başarı kazandıkça kendini pahalı zevklere verdi ve borçlarını ödeyebilmek için daha kısa sürede daha çok yazmaya başladı. Aynı zamanda gazetecilik yapıp gezi kitapları da yazarak para kazanmaya çalıştı ama başarılı olamadı.

Alexandre Dumas 1870'te, Dieppe yakınlarında öldü.

Üç Silahşörler / Yirmi Yıl Sonra
Birinci Kitap / Roman

OĞLAK KLASİKLERİ

ALEXANDRE DUMAS

ÜÇ SİLAHŞÖRLER 2
YİRMİ YIL SONRA

BİRİNCİ KİTAP

Türkçesi: *İsmail Yerguz*

OĞLAK KLASİKLERİ

Üç Silahşörler / Yirmi Yıl Sonra / Alexandre Dumas Père
Fransızca aslından çeviren: İsmail Yerguz

© Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti., 2000

Kurumsal kimlik danışmanı: Serdar Benli
Kapak tasarımı: Derya Diblen
Kapak resmi: Rembrandt, "Gece Devriyesi"
Dizgi düzeni: Goudy, 10 / 12 pt.
Ofset hazırlık: Oğlak Yayınları
Baskı: Oğlak Baskı Hizmetleri
Tel: (0-212) 612 73 05

Oğlak Yayıncılık ve Reklamcılık Ltd. Şti.
Genel yönetim: Senay Haznedaroğlu
Yayın yönetmeni: Raşit Çavaş
Zambak Sokak 29, Oğlak Binası, 80080 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0-212) 251 71 08-09, Faks: (0-212) 293 65 50
e-posta: oglak@oglak.com

Birinci baskı: 2000
ISBN 975 - 329 - 311 - 9

BİRİNCİ KİTAP

I

RICHELIEU'NÜN HAYALETİ

Daha önceden bildiğimiz Kardinal Sarayı'nın bir odasında, köşeleri yaldız gümüş kaplı, üstü kitap ve kâğıtlarla dolu bir masanın yanında, başını ellerinin arasına almış bir adam oturmuştu.

Arkasında ateşten kıpkırmızı kesilmiş, alev alev yanan odunları yaldızlı ızgaraların üstüne dökülen büyük bir şömine vardı. Mumlarla dolu koca bir şamdanın ışığının ön taraftan aydınlattığı düşünen adamın gösterişli giysileri, ocağın aleviyle arka taraftan da aydınlatılıyordu.

Bu kırmızı uzun cüppeye, gösterişli dantellere, düşüncelere dalmış ve iki büklüm olmuş adamın soluk yüzüne, odanın sessizliğine, bekleme odalarının ıssızlığına, kapıların önünde gezinen muhafızların ölçülü adımlarına bakarak, Kardinal Richelieu'nün hayaletinin hâlâ odada olduğu sanılabilirdi.

Yazık ki, büyük adamın gölgesi vardı aslında odada. Fransa zayıflamış, Kral'ın otoritesi sarsılmaya yüz tutmuş, gitgide güçlenmekte olan senyörler ortalığı karıştırmaya başlamış, düşman sınırları aşmıştı. Bu durum, Richelieu'nün artık yerinde olmadığını belli ediyordu.

Ama kırmızı cüppenin yaşlı Kardinal'in cüppesi olmadığını asıl gösteren, biraz önce sözünü ettiğimiz ve yaşayan birinden çok, bir hayaletin sessizliğini anımsatan ıssızlıktı. Gözdeler çekip gitmiş, koridorlar boş kalmıştı, avluları yalnızca muhafızlar doldurmuştu. Sokaklardan yükselmeye başlayıp, Başbakan'a karşı birleşen büyük bir kentin soluğuyla sarsılan odaya alaycı duygular sızıyordu ve nihayet uzaklardan gelen ve neyse ki, bir

amaç güdülmeden atılan silahların çıkardığı sesler, Krallık Sarayı'na (çünkü Kardinal Sarayı bile ad değiştirmişti), muhafızlara, İsviçreli askerlere, silahşörlere ve askerlere bundan böyle halkın da silahlı olduğunu kanıtlıyordu yalnızca.

İşte Richelieu'nün bu silik gölgesi Mazarin'di.

Ve Mazarin yalnız ve zayıftı.

"Yabancı!" diye mırıldanıp duruyordu. "Pislik İtalyan! Ağızlarından hiç eksik etmezler bu sözü! Concini'yi işte böyle astılar, parçaladılar, öldürdüler. Fırsat verseydim, beni de öyle asacak, parçalayacak ve öldüreceklerdi. Ne yapmıştım oysa ben onlara, biraz sıkıştırmaktan başka... Aptallar! Gerçek düşmanlarının iyi Fransızca konuşamayan şu İtalyan değil de, pürüzsüz ve kusursuz Paris aksanıyla parlak sözler etme yeteneğine sahip kişiler olduğunu anlamıyorlar mı?"

"Evet, evet" diyerek solgun dudaklarında çok tuhaf gözüken bir gülümsemeyle devam ediyordu kendi kendine konuşmaya Başbakan. "Evet, çıkardığınız uğultular gözdelerin alınyazılarının gelip geçici olduğunu anlatıyor bana ama siz bunu biliyorsanız eğer, benim öyle sıradan bir gözde olmadığımı da anlamış olmalısınız. Essex Kontu'nun, bir hanedan mensubu olan metresinin verdiği, elmaslarla süslü çok gösterişli bir yüzüğü vardı, oysa benim, üstünde basit bir rakam ve tarih bulunan sade bir yüzüğüm var yalnızca! Ama bu yüzük Krallık Sarayı'nın kilisesinde kutsandı, dolayısıyla beni öyle akıllarına estiği gibi ezemeyecekler. Bitmek bilmeyen 'Kahrolsun Mazarin!' çığlıklarıyla onları kimi zaman 'Yaşasın Mösyö de Beaufort', kimi zaman 'Yaşasın Prens', kimi zaman da 'Yaşasın Parlamento' diye bağırttığımın farkında bile değiller. Oysa Mösyö de Beaufort, Vincennes'de. Prens de er geç onun yanına gidecek. Parlamento'ya gelince..."

Tam bu sırada Kardinal'in yüzünde öyle bir kin belirdi ki o tatlı yüzün böyle bir görünüm alabileceğini kimse düşünemezdi.

"Evet, Parlamento'ya gelince... Parlamento'yu ne yapacağımızı da göreceğiz. Orléans ve Montargis bizde. Oh! Biraz zamanımı alacak bu iş ama 'Kahrolsun Mazarin' diye avazları çıktığı kadar bağıran bu adamlar, sonunda aynı biçimde bunlara da bağıracaklar. Sağlığında nefret ettikleri, öldükten sonraysa sürekli kendisinden söz ettikleri Richelieu benden beter aşağılanmıştı, çünkü sık sık kovulmuş, sürekli de kovulma korkusu içinde yaşamıştı. Oysa Kraliçe beni kesinlikle kovmaz. Halka boyun eğmek zorunda kalırsam Kraliçe de boyun eğmek zorunda kalır benimle birlikte; kaçarsam o da kaçar benimle. Görürüz o zaman Kralsız ve Kraliçesiz ne yapacaklarını başkaldıranların! Ah! Ben yabancı olmasaydım, Fransız olsaydım, soylu biri olsaydım!"

Ve tekrar düşlere daldı.

Gerçekten zordu durum. Geride kalan gün daha zorlaştırmıştı durumu. Aldırmaz cimriliğinin dürtüklediği Mazarin, halkı ağır vergilerle eziyor, Başsavcı Talon'un dediği gibi, elinde ruhundan başka bir şey kalmayan, ruhunu haraç-mezat satamayacağından, zafer öyküleriyle uyutulup sabırlı olmaya davet edilen, zafer taçlarının karın doyuracak et ve ekmek olmadığını bilen halk da uzun süredir homurdanıyordu.

Ama bu kadar da değildi, çünkü burjuvalarla ve soylularla bağlarını koparan ve onlardan ayrı tutulan halk, kendi başına sesini yükseltmeye başladığında, Saray bu sesi işitmez bile. Ne var ki, Mazarin yüksek görevlilere de el atmak gibi bir ihtiyatsızlık yapmıştı. Yine bir düzine dilekçe memurluğu beratı satmıştı. Bu durum karşısında, zaten görevleri karşılığında yüklü bir para ödeyen memurlar, aralarına katılacak on iki yeni meslektaşın, fiyatları daha da düşüreceğini hesaplayarak toplanıp *Kitabı Mukaddes*'e el basarak yemin etmişlerdi. Artırmaya karşı çıkma, Saray'ın zulmüne karşı direnme, bu direniş nedeniyle içlerinden birinin görevi elinden alındığı takdirdeyse, kendisine yardım etmek üzere harcamalara ortaklaşa katılma kararı almışlardı.

Bundan sonra olaylar iki yönde, şu biçimde gelişti:

Yedi Ocak tarihinde yedi sekiz yüz kadar Parisli tüccar, ev sahiplerine kabul ettirilmek istenen yeni bir vergi nedeniyle ayağa kalkmış ve aralarından seçtikleri on temsilciyi her zamanki alışkanlığıyla kendisini halka sevdirmekten geri durmayan Orléans Dükü'ne yollamışlardı. Orléans Dükü temsilcileri kabul etmiş, temsilciler Dük'e bu yeni vergiyi ödeme niyetinde olmadıklarını, dahası vergi almaya gelecek Kral'ın adamlarına silahla karşı koyacaklarını bildirmişlerdi. Dük onları anlayışla karşılamış, bir yumuşatmaya gidilebileceği konusunda umutlandırmış, konuyu Kraliçe'ye götüreceğine söz vermiş ve prenslere özgü bir ifadeyle göndermişti temsilcileri: "Bakarız, merak etmeyin!"

Öte yandan, ayın dokuzunda dilekçe memurları Kardinal'le görüşmüşlerdi ve orada söz alan biri öylesine kesin ve üretli bir konuşma yapmıştı ki, hayrete düşürmüştü Kardinal'i. Sonuçta o da, Orléans Dükü gibi, "Bakarız!" deyip göndermişti temsilcileri.

Gereği yerine getirmek üzere konsey toplantıya çağırılmış, Mali İşler Başkanı d'Emery getirtilmişti alelacele.

Halk müthiş nefret ediyordu bu d'Emery denen adamdan. Çünkü her şeyden önce Mali İşler Başkanı'ydı ve her maliyeciden nefret edilmesi gerektiği için o da sevilmezdi. Ayrıca belirtmek gerekir ki, gerçekten nefret edilmeyi hak ediyordu.

D'Emery, Particelli adında, Lyonlu bir bankerin oğluydu. Bir hileli iflastan sonra adını değiştirmişti. Onda üstün mali yetenekler bulan Kardinal Richelieu, kendisini Mösyö d'Emery adıyla XIII. Louis'ye takdim etmiş, Mali İşler'in başına geçirmek istediği için de çok iyi şeyler anlatmıştı hakkında.

"Fevkalade!" diye karşılık vermişti Kral da. "Dürüst ve namuslu bir insanın yürütmesi gereken böyle bir görev için bana Mösyö d'Emery'yi salık vermeniz çok yerinde oldu. Oysa si-

zin Particelli denen o kepaze herifi tuttuğunuzu söylemişlerdi. Ben de bu göreve onu getirmek için beni zorlayacağınızı sanıyordum."

"Majesteleri" dedi Kardinal, "Efendimizin içi rahat olsun, çünkü sözünü ettikleri Particelli çoktan asıldı."

"Oh! İyi olmuş!" diye bağırdı Kral. "Bana boşuna Louis Le Juste (Adil Louis) demediler."

Daha sonra d'Emery'nin göreve atanmasıyla ilgili kararnameyi imzaladı.

İşte Mali İşler'in başına getirilen d'Emery bu adamdı.

Kendisini Başbakan adına çok acele çağırmışlar, o da, daha o gün oğlunu saray alanında öldürmek istediklerini söyleyerek, sapsarı kesilmiş yüzüyle, endişeli ve telaşlı bir halde koşup gelmişti. Bu sırada yolunu kesen bir kalabalık, baştan aşağı altın saçaklı kırmızı kadife kaplı bir konakta oturan karısının lüks düşkünlüğünü yüzüne vurarak protesto etmişti onu. Söz konusu kadın 1617'de sekreter olan Nicolas Le Camus'nün kızıydı. Babası Paris'e cebinde yirmi lirayla gelmiş, kendisine kırk bin liralık bir rant ayırdıktan sonra, dokuz milyonluk servetini de çocukları arasında paylaştırmıştı.

Gerçekten d'Emery'nin oğlu o gün az daha boğazlanacaktı çünkü ayaklanmacılardan biri, gasp ettiği altınları verinceye kadar sıkıştırılması gibi bir teklifte bulunmuştu. Başkan'ın kafası, o gün serbestçe düşünemeyecek kadar bu olayla dolu olduğundan konsey bir karara varamamıştı.

Ertesi gün, Kardinal de Retz'in deyişiyle bu olaylarda Fransa'nın en korkusuz kişileri diye tanınan Beaufort Dükü ve Prens Condé kadar cesur davranan Birinci Başkan Mathieu Molé saldırıya uğramıştı. Halk, Birinci Başkan'ı, tezgâhlanan pisliklerin acısını ondan çıkarmakla tehdit etmişti. Ama Molé, her zamanki sakinliğiyle hiç heyecana kapılmadan ve telaşlanmadan, provokatörler Kral'ın isteklerini yerine getirmedikleri

taktirde, elebaşlarını anında meydanlarda kurduracağı sehpalarda sallandıracağını bildirmişti. Bunun üzerine ayaklanmacılar, zaten her tarafta sehpalar görmek istediklerini, halkın sefaleti pahasına saraya yaranmak için kendilerini satan ahlaksız yargıçların bu sehpalarda sallandıklarını görmeyi istediklerini söylemişlerdi.

Bu kadarla bitmiyordu her şey: Ayın on birinde Kraliçe, her Cumartesi yaptığı gibi Notre-Dame Kilisesi'ne ayine giderken, peşine haykırarak adalet isteyen iki yüz kadar kadın takılmıştı. Aslında kötü niyetli değildi bu kadınlar ve yalnızca Kraliçe'nin merhametini uyandırmak amacıyla önünde diz çökmek istiyorlardı. Ne var ki, muhafızlar engelledi kadınları, Kraliçe de onların istekleriyle ilgilenmeden kibirli bir tavırla geçip gitti.

Konsey öğleden sonra tekrar toplandı. Toplantıdan, Kral'ın otoritesinin mutlaka sağlanması gerektiği kararı çıktı. Parlamento ertesi gün, yani ayın on ikisinde toplantıya çağrıldı.

Bizim bu yeni hikâyeye başladığımız akşamın öncesinde, gündüz vakti, daha on yaşında olan ve suçiçeği çıkartan Kral, iyileştiği için Tanrı'ya şükretmek gerekçesiyle Notre-Dame Kilisesi'ne giderken muhafızlarını, İsviçreli askerleri ve silahşörleri seferber edip, hepsini Saray'ın çevresine, rıhtımlara ve Pont-Neuf üzerine dizdirmiş, ayinden sonra da Parlamento'ya gidip kendisi için hazırlanan yatağa uzanmış, orada yalnızca eski emirlerinde diretmekle kalmayıp, Kardinal de Retz'in anlattığına göre birbirinden daha yıpratıcı altı yeni emir daha çıkarmıştı. Sonunda, daha önce Saray'dan yana tavır alan Birinci Başkan bile Kral'ı alıp saraya götürmek ve oylamanın serbestçe yapılmasını sağlamak cesaretini göstermişti.

Ama yeni vergilere bütün güçleriyle asıl karşı çıkanlar Başkan Blancmesnil ve Konsey Üyesi Broussel olmuştu.

Emirler yazıldıktan sonra Kral sarayına dönmüştü. Yol

üzerinde büyük bir kalabalık toplanmıştı. Onun Parlamento'dan döndüğünü biliyorlardı ama halka adalet mi getirecekti, yoksa onları biraz daha sıkacak kararlar mı almıştı, bunu bilmediklerinden sağlığına kavuşmasını kutlamak amacıyla yol üstünde hiç seslerini çıkarmamışlardı. Tersine, bütün yüzler asıktı ve kuşku doluydu. Hatta bazı yüzlerde tehdit havası okunuyordu.

Kral, Saray'a dönmüştü ama birlikler yerlerinde kaldılar. Parlamento toplantısında alınan kararın öğrenilmesi üzerine ayaklanmanın patlak verebileceğinden endişe ediliyordu. Gerçekten de Kral'ın vergileri hafifletmek şöyle dursun, daha da ağırlaştırdığı öğrenildiğinde, orada burada biriken topluluklar, "Kahrolsun Mazarin! Yaşasın Broussel! Yaşasın Blancmesnil!" diye etrafı inletmeye başladılar çünkü halk Broussel ve Blancmesnil'in, onlardan yana tavır koyduğunu belirlemişti. Neler söylediklerini bilmiyorlardı ama gene de iyi niyet içindeydiler onlara karşı.

Kalabalığı dağıtmak, protesto gösterilerini önlemek istemişlerdi ama böyle durumlarda her zaman görüldüğü gibi kalabalık bir çığ gibi büyümüş, protesto eylemi bir kat daha güçlenmişti. Muhafızlara ve İsviçreli askerlere bulundukları yerlerden ayrılmamaları, kalabalıkların özellikle daha çok görüldüğü ve hareketli olduğu Saint-Denis ve Saint-Martin sokaklarında devriye gezmeleri emri verilmişti. Tam bu sırada tüccarların başkanının huzura çıkmak üzere Saray'a geldiği bildirildi.

Hemen içeri alındı adam. Başkan, bu gösteriler derhal bastırılmadığı taktirde, iki saat içinde bütün Paris'in silahlanıp başkaldıracağını söylemeye gelmişti.

Saray'da ne yapılabileceği tartışılırken, muhafızların teğmeni Comminges, üstü başı paramparça, yüzü gözü kan içinde içeri girdi. Onu bu durumda gören Kraliçe hayretler içinde çığlık atıp ne olduğunu sordu.

Muhafızların bu perişan halini görmek, tüccarların kes-

tirebilmiş olduğu gibi işlerin kötüye gitmekte olduğunu anlamaya yeterdi. Ayaklanmacılar kilise çanlarını ellerine geçirmiş, sürekli çalıyorlardı. Comminges, gerektiği gibi direnmiş, hatta elebaşı olduğu anlaşılan birini yakalatıp, ibret olsun diye Trahoir Haçı'na asılmasını emretmişti. Bu emri alan askerler gereğini yapmak üzere adamı sürüklemeye başlamıştı. Ama askerler, halin önünde taşlı ve baltalı mızraklı isyancıların saldırısına uğramışlardı. Bu kargaşadan yararlanan elebaşı kaçarak Lombards Sokağı'nda bir eve sığınmış, arkasından da evin kapıları zorlanmaya başlamıştı.

Ne var ki, bu şiddet gösterisinin hiçbir yararı olmamış, suçlu yakalanamamıştı. Durum böyle olunca, Comminges bir birliği sokakta bırakıp öteki askerlerle birlikte olayı Kraliçe'ye duyurmak üzere Saray'a dönmüştü. Yol boyunca yuhalanmış ve tehdit edilmiş, birçok adamı mızrak ve balta darbeleriyle yaralanmış, kendisine isabet eden bir taş da kaşını yarmıştı.

Tüccarların başkanının uyarısı Comminges'in anlattıklarıyla bağdaşıyordu. Ciddi bir başkaldırıya karşı koyabilecek güçleri yoktu. Kardinal hemen harekete geçerek askeri birliklerin rıhtımlara ve Pont-Neuf üstüne yalnızca tören için yerleştirildikleri ve geri çekilecekleri söylentisini yaydırdı halk arasında. Gerçekten de akşam üzeri saat dörde doğru, birlikler Krallık Sarayı'na doğru yöneldiler. Sergents Kapısı'na bir devriye birliği bırakıldı, ayrıca Quinze-Vingts ve Saint-Roche kapılarına da devriye yerleştirildi. Avlular ve zemin katlar İsviçreli askerler ve silahşörlerle dolduruldu. Gergin bir bekleyiş başladı.

Biz okuyucularımızı, bir zamanlar Kardinal Richelieu'nün çalışma odası olan salona, Kardinal Mazarin'in yanına buyur ettiğimizde durum buydu. Mazarin'in kulağına kadar gelen homurdanmaları, odasından işitilen silah seslerini dinlerken neler düşündüğüne tanık olmuştuk.

Birden başını kaldırdı, kararını vermiş bir adam tavrıyla kaşlarını biraz çatıp, neredeyse onu vuracak olan, karşısındaki

kocaman sarkaçlı saate bakti ve masadaki yaldızlı düdüğü alıp iki kez üst üste öttürdü.

Kaplamalı duvardaki gizli bir kapı sessizce açıldı, siyahlara bürünmüş bir adam hiç ses çıkarmadan yanına yaklaşıp koltuğun karşısında durdu.

"Bernouin" dedi başını bile çevirmeden Kardinal. Düdüğünü iki kez öttürdüğünde uşağının geleceğini biliyordu. "Saray'ı koruyan silahşörler hangileri?"

"Kara Silahşörler, Monsenyör."

"Hangi bölük?"

"Tréville'in bölüğü."

"Bekleme odasında bu bölükten bir subay var mı?"

"Teğmen d'Artagnan var."

"Güvenilir biridir o yanılmıyorsam, öyle değil mi?"

"Evet, Monsenyör."

"Derhal bir silahşör üniforması getirin bana ve giyinmeme yardım edin."

Uşak gene sessizce çıktı, biraz sonra istenen giysilerle birlikte döndü.

Kardinal, Parlamento toplantısına katılmak üzere giydiği tören kıyafetini sessizce, düşünceli bir tavırla çıkarmaya başladı, sonra eski İtalya seferlerinden alışkın olduğu için askeri üniformayı kolayca sırtına geçirdi. Giyinmesi bitince, "Mösyö d'Artagnan'ı çağırın bana" dedi.

Uşak, bu kez orta kapıdan, gene sessizce, dışarı süzüldü. Gölgeden farksızdı.

Kardinal odada yalnız kalınca kendinden memnun bir tavırla aynaya baktı. Genç sayılırdı, kırk altı yaşındaydı, ortadan biraz uzundu ve zayıftı. Canlı, güzel bir yüzü, ateşli bakışla-

rı, iri ama biçimli bir burnu, geniş ve göze çarpan bir alnı, hafif kıvırcık, kestane rengi saçları, maşayla özenli bir biçimde kıvrılmış, saçlarından daha koyu renk bir sakalı vardı. Bu sakal, içi iyilik dolu bir insan gibi gösteriyordu onu. Omuz kemerini geçirdi, sevinçle ellerine baktı. Özel bir bakım gösterdiği elleri çok güzeldi gerçekten de. Sonra üniformayı tamamlayan süet eldivenleri bir kenara atıp sade, ipekli eldivenler taktı.

Tam bu sırada kapı açıldı.

"Mösyö d'Artagnan" dedi uşak.

Bir subay girdi içeri.

Otuz dokuz, kırk yaşlarında, kısa boylu, sağlam yapılı, zayıf, bakışları canlı ve zeki, kara sakallı, özellikle hayatı çok hoş ya da çok acı bulanlarda ve esmer sayılanlarda rastlanacak biçimde saçları kırlaşmaya başlayan bir adam girdi içeri.

Dört adım attı odada d'Artagnan. Kardinal Richelieu zamanında buraya geldiği için anımsıyordu bu odayı. İçeride kendi bölüğünden bir silahşör dışında kimsenin bulunmadığını görünce, bakışlarını bu silahşöre dikti ve bakar bakmaz da tanıdı Kardinal'i.

Saygılı bir tavırla ayakta durdu ama hayatı boyunca sık sık önemli kişilerle karşılaşmaya alışık soylu bir beyzadenin gururu hiç eksilmedi üzerinden.

Kardinal keskin bakışlarını silahşöre dikti, dikkatle inceledi, birkaç saniye süren bir sessizlikten sonra, "Mösyö d'Artagnan siz misiniz?" diye sordu.

"Bendeniz, Monsenyör" dedi subay.

Kardinal bir süre daha bu zekâ dolu başı, aradan geçen yıllar ve deneyimlerle durulan bu son derece hareketli yüzü inceledi. Ama d'Artagnan, o anda kendisini süzen bakışlardan çok daha delici bakışlarla karşılaşmış birinin rahatlığı içinde durdu.

"Mösyö" dedi Kardinal, "benimle birlikte geleceksiniz ya da daha doğrusu ben sizinle birlikte geleceğim."

"Başüstüne, Monsenyör" diye karşılık verdi d'Artagnan.

"Sarayın etrafındaki devriyeleri bizzat görmek istiyorum. Herhangi bir tehlike olabilir mi, ne dersiniz?"

"Tehlike mi efendim?" diyerek, hayretle baktı d'Artagnan. "Ne tehlikesi?"

"Halkın ayaklandığı söylentisi dolaşıyor da."

"Kral'ın silahşörlerinin üniformasına karşı herkes saygı duyar Monsenyör, ayrıca övünmüş olmayayım ama benim gibi dört kişiyle bu güruhtan yüz kişiyi bile kaçırabilirim."

"Comminges'in başına neler geldiğini gördünüz ama değil mi?"

"Mösyö Commminges silahşör değil, muhafızlardandır" diye karşılık verdi d'Artagnan.

"Yani diyorsunuz ki, silahşörler, muhafızlardan çok daha iyi askerlerdir, öyle mi?" dedi gülümseyerek Kardinal.

"Herkes kendi üniformasına bağlıdır efendim."

"Ben hariç" dedi Mazarin hafifçe gülerek, "çünkü gördüğünüz gibi, sizinkini giymek için kendiminkini çıkardım."

"İşte buna diyecek yok Monsenyör" dedi d'Artagnan. "Tevazu bu. Ben şunu açıkça söyleyeyim ki, Kardinal Hazretleri'nin üniformasını giymiş olsaydım, bununla yetinir, başka üniforma giymeye gerek duymazdım."

"Evet ama bu gece dışarı çıkıp dolaşmak için pek de güvenilir bir kıyafet olmazdı benimki. Bernouin, şapkam!"

Uşak, elinde geniş kenarlı bir şapkayla içeri girdi. Kardinal şövalyece bir tavırla şapkasını giydi ve d'Artagnan'a döndü:

"Ahırda bekleyen hazır atlar var, değil mi?"

"Evet efendim."

"O halde gidebiliriz."

"Monsenyör yanıma kaç adam almamı isterler acaba?"

"Siz bana dört kişiyle bu güruhtan yüz kişiyi kaçırırım demiştiniz. Karşımıza iki yüz kişi çıkabileceğine göre, sekiz kişi alabilirsiniz."

"Emredersiniz Monsenyör."

"Sizi izliyorum. Yok hayır, şuradan gidelim" diye yineledi Kardinal. "Bernouin, ışık tutun!"

Uşak bir mum aldı. Kardinal masada duran bir anahtarla gizli bir merdivenin kapısını açtıktan sonra, Saray'ın avlusunda buldular kendilerini.

II

GECE DEVRİYESİ

Küçük birlik on dakika sonra Bons Enfants Sokağı'nda, Kardinal Richelieu'nün *Mirame* adlı oyunu oynatmak amacıyla yaptırdığı salonun arkasından dışarı çıkıyordu. Edebiyattan çok müziğe meraklı olan Mazarin'se bu salonda Fransa'daki ilk opera temsillerini düzenletmişti.

Kentin görünümü her bakımdan büyük bir kargaşanın hüküm sürdüğünü belli ediyordu: Kalabalık gruplar sokaklarda dolaşıyor, bu insanlar, d'Artagnan'ın söylediklerinin tersine, askerleri görünce durup alaycı ve tehdit dolu bakışlarla onları süzüyorlardı. Bu da kentlilerin her zamanki hoşgörülerinden vazgeçip, saldırgan amaçlar beslediklerini ortaya koyuyordu. Arada bir halin oralardan birtakım sesler yükseliyordu. Saint Denis Sokağı çevresinde tüfekler patlıyor, sonra ansızın, durup dururken kiliselerden birinin çanı çalmaya başlıyordu. Çünkü halk aklına ne gelirse yapıyordu.

D'Artagnan, bu tür münasebetsizliklerden hiç etkilenmeyen insanların kayıtsızlığıyla yoluna devam ediyordu. Sözgelimi bir kalabalık yolu kesmişse d'Artagnan, "açılın, çekilin" gibi laflar etmeye gerek duymadan atını doğruca üzerlerine sürüyor, yolu kesenler isyancı olsunlar olmasınlar, karşılarında nasıl biri olduğunu çok iyi anladıklarından kenara çekilip geçmelerine izin veriyorlardı. Kardinal, silahşörün bu soğukkanlılığına hayrandı ve bunu, onun her tehlikeyi yaşamış olmasına bağlıyordu ama bir yandan da, geçici olarak emrine girdiği bu subaya kin duymaktan geri kalmıyordu. Çünkü ihtiyatlı olmak gerekliliğinden kaynaklansa da, cesur birine karşı hayranlık duyması kızdırıyordu onu.

Sergents Kapısı'ndaki nöbetçinin yanına yaklaştıklarında bir ses duyuldu: "Kimdir o?" D'Artagnan karşılık verdi, sonra Kardinal'e parola ve işareti sorup ilerledi. Parola Louis, işareti Rocroy idi.

Parola teatisinden sonra d'Artagnan, devriye birliğine Comminges'in komuta edip etmediğini sordu.

Bunun üzerine nöbetçi d'Artagnan'a, elini karşısındakinin atının boynuna dayamış konuşan subayı gösterdi. D'Artagnan'ın sorduğu kişiydi bu.

"İşte Mösyö Comminges" dedi Kardinal'in yanına gidip.

Kardinal atını onlara doğru sürerken d'Artagnan, nezaket gösterip geride kaldı. Yerdeki ve at üstündeki subayın şapkalarını çıkardıklarını görünce, Kardinal'i tanıdıklarını anladı.

"Bravo Guitaut" dedi Kardinal atlıya. "Altmış dört yaşında olmanıza rağmen hâlâ çevik ve sadıksınız. Neler anlatıyordunuz böyle bu delikanlıya?"

"Monsenyör" diye karşılık verdi Guitaut, "ona çok tuhaf bir zamanda yaşadığımızı ve içinde bulunduğumuz günlerin, gençliğimde sık sık duyduğum Birlik Günleri'ni andırdığını söylüyordum. Saint Denis ve Saint Martin sokaklarında bari-

katlar kurmaktan başka bir şeyden söz edilmediğini biliyor musunuz?"

"Peki azizim Guitaut, Comminges ne diyordu size?"

"Monsenyör" dedi Comminges, "ben de diyordum ki, birlik kurmak için bence şart olan bir şeyler eksikti, o da Guise Dükü'ydü Ayrıca aynı şey iki kez tekrarlanmaz."

"Hayır ama bir Sapan yapacaklarını söylüyorlar."

"Nedir bu Sapan?" diye sordu Mazarin.

"Partilerine verdikleri ad bu, Monsenyör."

"Nereden geliyor bu ad?"

"Danışman Bachaumont birkaç gün önce Saray'da, bu karışıkları çıkartanların, Paris'in kenar mahallelerinde sivil görevlileri görünce nereye kaçacaklarını şaşıran, görevliler kayboluncaysa yeniden bir araya gelen, sapanla taş atmaya meraklı yaramaz çocuklara benzediklerini söylemiş. Bunun üzerine ötekiler de bu lafın üstüne atılmışlar, benimsemişler ve kendilerine Brüksel'deki Gueux (Dilenciler) gibi, Sapancılar demişler. Bugün ve dün her şey Sapan'a bağlanmıştı: Ekmekler, şapkalar, eldivenler, el kürkleri, yelpazeler. İşte, dinleyin."

Tam bu sırada bir pencere açıldı, bir adam başını uzattı ve türkü söylemeye başladı:

Bir sapan yeli
Esti bu sabah;
Mazarin'e karşı
Gürlüyor bence.
Bir sapan yeli
Esti bu sabah.

"Küstah!" diye mırıldandı Guitaut.

"Monsenyör" diye atıldı Comminges. Yaralandığı için aksiliği üstündeydi ve öç almaktan başka bir şey düşündüğü yoktu. "Monsenyör, ister misiniz, bir daha böyle çirkin türküler söylememesi için şu herifin alnına bir kurşun yapıştırayım?"

Ve elini amcasının atının eyer kuburluğuna uzattı.

"Hayır, hayır!" diye bağırdı Mazarin. "Diavolo, sevgili dostum, mahvedeceksiniz her şeyi. Oysa her şey yolunda! Ben Fransızlar'ı, kendim yaratmışım gibi tanırım. Şarkı mı söylüyorlar, hesabını vereceklerdir! Guitaut'nun biraz önce anlattığı Birlik olayı sırasında da yalnız dua okurlardı ama her şey kötüye giderdi. Gel bakalım Guitaut, gidip bakalım bir, Quinze Vingts Kapısı'nda da Sergents Kapısı'ndaki kadar sıkı nöbet tutuyorlar mı?"

Comminges'i eliyle selamlayarak d'Artagnan'ın yanına döndü. D'Artagnan da küçük birliğin başına geçti ve arkasında Guitaut ve Kardinal, onların arkalarında da öteki silahşörler, hep birlikte yola koyuldular.

Kardinal'in uzaklaştığını gören Comminges, "Doğru" diye mırıldandı, "unutmuştum bunu, bir şeyler ödesinler de ne öderlerse ödesinler, bu kadarı yetiyor ona."

Önlerine çıkan kalabalıkları dağıtmayı sürdürerek tekrar Saint Honoré Sokağı'na gittiler. Toplanmış olan kalabalık, yeni çıkarılan fermanlardan söz ediyordu. Farkında olmadan halkı sefalet içine atan küçük Kral'dan şikâyetçiydi herkes. Suçu da Mazarin'e yüklüyorlardı. Orléans Dükü'ne ve Prens'e başvurmaktan söz ediyorlar, Blancmesnil ve Broussel'i övüyorlardı.

D'Artagnan, atı ve kendisi demirdenmiş gibi, bu kalabalıklar arasına hiç çekinmeden dalıyor ve öbür taraftan çıkıyordu. Mazarin ve Guitaut da aralarında alçak sesle konuşuyorlardı. Silahşörler, sonunda Kardinal'i tanımışlardı ve sessizce arkasından gidiyorlardı.

Saint Thomas du Louvre Sokağı'na vardılar. Burada Quinze Vingt devriyesi vardı. Guitaut küçük rütbeli bir subayı yanına çağırdı. Subay durumla ilgili bilgi vermek üzere yanına koştu.

"Ne var ne yok?" diye sordu Guitaut.

"Karşı konakta olup bitenler hariç, burada her şey yolunda, Yüzbaşım" dedi subay.

Ve parmağıyla, şimdi yerinde Vaudeville'in bulunduğu gösterişli bir konağı işaret etti.

"Bu konak mı?" dedi Guitaut. "Rembouillet Konağı bu yahu!"

"Orasını bilemiyorum" diye sürdürdü konuşmasını subay, "bildiğim şu ki, bir sürü karanlık suratlı adam kapıyı zorlayıp içeri girdiler."

"Kulak asma!" dedi gülümseyerek Guitaut. "Şairdir onlar."

"Yapmayın Guitaut" dedi Mazarin, "şairlerden böyle küçümseyici bir tavırla söz etmeyin lütfen! Gençliğimde ben de şiir yazıyordum, unuttunuz mu? Mösyö de Benserade gibi dizeler yazdığımı anımsamıyor musunuz?"

"Siz mi Monsenyör?"

"Evet, ben! Okuyayım mı birkaç tane?"

"Nasıl isterseniz Monsenyör ama ben İtalyanca bilmem ki."

"Ama Fransızca anlarsın, değil mi benim yiğit ve temiz yürekli dostum Guitaut?" diyerek elini sevgiyle omzuna koydu Mazarin. "Bu dille verilecek bütün emirleri de yerine getirmeye hazırsınız sanırım."

"Kesinlikle efendim, önceden olduğu gibi. Yeter ki Kraliçe'den gelsin emirler."

"Öyle ya!" diyerek dudaklarını ısırdı Mazarin. "Majestelerine sadık olduğunuzu biliyorum tabii ki."

"Yirmi yılı aşkın bir süredir muhafızlarının komutanıyım efendim."

"Haydi, yolumuza gidelim Mösyö d'Artagnan" dedi Kardinal. "Bu tarafta her şey yolunda."

D'Artagnan, hiçbir şey söylemeden ve eski askerlere özgü uysal bir tavırla birliğin başına geçti tekrar.

Richelieu ve Villedo sokaklarından geçerek, Üçüncü Devriye Birliği'nin bulunduğu Saint Roche Tepesi'ne doğru ilerledi. En ıssız yer burasıydı. Şehrin surlarına çok yakındı ve semtler de çok tenhaydı bu bölgede.

"Buradaki birliğin başında kim var?" diye sordu Kardinal.

"Villequier" diye karşılık verdi Guitaut.

"Allah belasını versin!" dedi Mazarin. "Siz konuşun onunla çünkü Beaufort Dükü'nü tutuklamak görevini üstlendiğinden beri aramız açık onunla. Biliyorsunuz, Kral'ın muhafızlarının komutanı olarak bu onurun ancak kendisine ait olduğunu söylüyordu."

"Biliyorum. Belki yüz kere haksız olduğunu söyledim. Kral kesinlikle böyle bir emir veremezdi ona çünkü o zaman dört yaşındaydı."

"Evet ama ben verebilirdim böyle bir emri ona, ancak sizi tercih ettim."

Guitaut hiçbir şey söylemeden atını ileri sürdü, kendini nöbetçiye tanıttıktan sonra Mösyö de Villequier'yi çağırttı.

Muhafız dışarı çıktı.

"Ooo! Siz miydiniz Guitaut?" dedi Villequier asık bir suratla. "Ne işiniz var burada?"

"Bu tarafta bir şey var mı diye bakmaya geldim."

"Ne olmasını istiyorsunuz yani? 'Yaşasın Kral!' ve 'Kahrolsun Mazarin!' diye bağırıp duruyorlar, yeni bir şey değil bu. Hatta epeydir alıştık bu tür protesto gösterilerine."

"Siz de katılıyor musunuz koroya yoksa?" diye gülümseyerek sordu Guitaut.

"Ne yalan söyleyeyim, bazen içimden geldiği oluyor.

Adamlara hak veriyorum zaman zaman Guitaut. Kral'ın bugünkünden beş yaş daha büyük olması için ömrümün beş yılını verirdim."

"Ne fark ederdi yani Kral beş yaş daha büyük olsaydı?"

"Majeste, reşit olur olmaz emirlerini tek başına verecekti. Bence Pietro Mazarini'nin oğluna boyun eğmektense, IV. Henri'nin torununa boyun eğmek daha hayırlıdır. Ben Kral için seve seve canımı veririm ama sözgelimi bugün yeğeninizin onun için ölümle burun buruna gelmesi gibi, Mazarin uğruna ölürsem hiçbir cennet kesinlikle avutamaz beni."

"Tamam, anlaşıldı Mösyö Villequier" dedi Mazarin. "İçiniz rahat olsun, bu sadakatinizden Kral'a da söz edeceğim."

Daha sonra silahşörlerin yanına döndü:

"Haydi, beyler! Her şey yolunda, gidelim artık!" dedi.

"Allah Allah!" dedi Villequier. "Mazarin de buradaydı demek! İsabet, ben zaten uzun süredir düşündüklerimi yüzüne söylemek istiyordum. Bu fırsatı hazırlamış oldunuz bana Guitaut. Belki pek iyi niyetli değildiniz bana karşı ama gene de teşekkür ederim."

Daha sonra topuklarının üstünde sert bir dönüş yaptı, dilinde bir Sapan türküsüyle muhafız birliğinin karargâhına girdi.

Bununla birlikte Mazarin, dönüşte oldukça düşünceliydi. Comminges, Guitaut ve Villequier'den ayrı ayrı işittikleri, önemli olaylar söz konusu olduğunda, yanında Kraliçe'den başka kimsenin bulunmadığı düşüncesinde haklı olduğunu gösteriyordu. Öte yandan Kraliçe'nin de dostlarını sık sık yaya bıraktığını anımsadıkça, Mazarin aldığı bütün önlemlere karşın bu desteğin de yetersiz ve eğreti olduğunu düşünüyordu.

Kardinal, bütün bu gece yolculuğu boyunca, yani aşağı yukarı bir saat Comminges, Guitaut ve Villequier'yi tek tek incelemekle birlikte aslında bir adam üstünde durmuştu. Bu, teh-

ditler karşısında kesinlikle pabuç bırakmayan, Mazarin'in yaptığı ve Başbakan'ın hedef olduğu şakalar karşısında yüzünün ifadesi hiç değişmeyen bir adamdı. Öyle anlaşılıyordu ki, o gün karşı karşıya kaldıkları ve ilerde karşılaşacakları olayların üstesinden gelme konusunda bu silahşörün bir eşi daha olamazdı.

Öte yandan D'Artagnan adı da yabancı gelmiyordu ona. Mazarin, Fransa'ya ancak 1634 ya da 1635'te gelmiş olduğu halde, daha önceki bir hikâyemizde anlattığımız, ancak ayrıntıları aklımızda olmayan bir olayda, d'Artagnan'ın bir cesaret, beceri ve sadakat örneği olarak dikkat çektiğini anımsıyordu.

Bu düşünce kafasında öylesine yer etmişti ki, bir an önce çözümlemeye karar verdi durumu. Ne var ki, d'Artagnan'la ilgili bilgileri, kendisine sorarak edinemezdi. Teğmen'in bazı konuşmalarından genç adamın Gaskonyalı olduğunu anlamıştı Kardinal. İtalyanlar ve Gaskonyalılar birbirlerini çok iyi tanır ve kendileriyle ilgili olarak neler anlatacaklarını iyi bilmeleri açısından çok benzerler birbirlerine. Bu yüzden Krallık Sarayı'nın bahçelerini çevreleyen duvarın önüne vardıklarında Kardinal, şimdi yerinde Foy Cafesi'nin bulunduğu küçük bir kapıyı çaldı. D'Artgnan'a teşekkür edip, kendisini sarayın avlusunda beklemesini söyledikten sonra Guitaut'ya peşinden gelmesi için bir işaret yaptı. İkisi de atlarından indi, dizginleri kapıyı açan uşaklara uzatıp bahçeye girdiler ve kayboldular.

"Azizim Guitaut" dedi muhafızların yaşlı komutanının koluna girerek, "biraz önce bana yirmi yıldan beri Kraliçe'nin hizmetinde olduğunuzu söylemiştiniz, değil mi?"

"Evet, öyle" diye karşılık verdi Guitaut.

"Aziz dostum Guitaut" diye sürdürdü konuşmasını Kardinal, "şunu fark ettim ki yadsınamaz cesaretinizden ve her anlamda denenmiş sadakatinizden başka son derece güçlü bir belleğiniz var sizin."

"Fark etmiş miydiniz bunu Monsenyör?" dedi muhafızların komutanı. "Allah Allah! N'apalım, olsun!"

"Nasıl yani?"

"Saray'ın gözdelerinin en önemli niteliklerinden biri unutmayı bilmektir kesinlikle."

"İyi, güzel ama siz bir Saray gözdesi değilsiniz ki. Benzerlerine ancak IV. Henri döneminde rastlanabilecek olan yiğit subayların son örneklerinden birisiniz. Yazık ki, yakın bir gelecekte kalmayacak bu tür yiğitlerden artık!"

"Yoksa beni buraya yıldız falımı okumak için mi çağırdınız Monsenyör?"

"Hayır" dedi Mazarin gülümseyerek, "sizi buraya yalnızca, silahşörlerin başındaki subayı fark edip etmediğiniz sormak için çağırdım."

"Mösyö d'Artagnan'ı mı?"

"Evet."

"Onu fark etmeme gerek yok çünkü uzun süredir tanırım kendisini Monsenyör."

"Nasıl biridir peki, söyler misiniz?"

"Yani..." diye kekeledi böyle bir soruyla karşılaşan Guitaut. "Bir kere Gaskonyalı'dır."

"Tamam, biliyorum bunu ama benim sormak istediğim güvenilir biri olup olmadığıydı."

"Mösyö Tréville büyük saygı gösterir ona ve bildiğiniz gibi Tréville, Kraliçe'ye çok yakındır."

"Ben bu adamın yeteneklerini kanıtlamış biri olup olmadığını bilmek istiyorum."

"Siz eğer onun yürekli bir asker olup olmadığını öğrenmek istiyorsanız, evet diyebilirim sanırım size. La Rochelle Kuşatması'nda, Suze'de, Perpignan'da üzerine düşenden çok daha fazlasını yaptığını duymuşumdur."

"Ama siz de çok iyi bilirsiniz ki Guitaut, biz zavallı Baş-

bakanlar, yalnız cesur kimselere değil, daha başka becerileri olan kimselere de muhtacız. Yetenekli insanlara ihtiyacımız var. D'Artagnan, Kardinal döneminde dedikodusu halkın ağzında dolaşan ve ustaca sıyrılmayı becerdiği bir entrikaya karışmamış mıydı?"

"Efendim" dedi Kardinal'in kendisini konuşturmak istediğini anlayan Guitaut, "halk arasında dolaşan söylentilerden daha fazlasını ben de bilmiyorum. Bu yüzden size anlatabileceğim fazla bir şey yok. Ben, kendi payıma hiçbir zaman entrikaya bulaşmadım. Başkalarının entrikaları konusunda bildiğim şeyler bana açılmış olan sırlardan ibarettir ve Kardinal Hazretleri bunları açıklamamamı bağışlayacaklardır herhalde. "

Mazarin başını salladı.

"Ah! Ah!" dedi. "Diledikleri her şeyi öğrenebilen, benden çok daha mutlu Başbakanlar olduğuna yemin edebilirim."

"Efendim" diye sürdürdü konuşmasını Guitaut, "çünkü bunlar bütün insanları terazinin aynı kefesine koyup tartmaz, savaş için savaştan anlayanlara, entrika için de entrikayı sevenlere başvururlar. Siz de o dönemin entrikacılarından birine danışın, konuşun kendisiyle, parasını da verirseniz istediğinizi öğrenebilirsiniz herhalde."

"Allah belasını versin!" dedi ne zaman para sözü işitse suratı asılan Mazarin. Guitaut'nun bu sözü üzerine gene suratı asılmıştı ve bağırıp çağırdı: "Para da verecekmişiz... Başka yolu yok mudur bunun?"

"O dönemdeki entrikalara karışmış biriyle gerçekten tanışmak isterler mi Monsenyör acaba?"

"*Per Bacco!*" diye bağırdı sabırsızlanmaya başlayan Mazarin. "Bir saatten beri istediğimin bu olduğunu anlatamadım mı? Ne saman kafaymışsınız siz!"

"Bu konuyla ilgili olarak çok şey bilen ve size önerebileceğim biri var ama konuşur mu bilmem."

"Orasını bana bırakın siz."

"Hayır efendim, insanlara söylemek istemedikleri şeyi söyletmek her zaman o kadar kolay değildir."

"Yok canım! Biraz sabredebilirseniz her şeyi öğrenebilirsiniz. Kimmiş bu adam peki?"

"Kont Rochefort."

"Kont Rochefort mu?"

"Maalesef dört beş yıldır kayıp Kont. Nerede olduğunu da bilmiyorum."

"Ben biliyorum ama Guitaut!" dedi Mazarin.

"Efendimiz, biraz önce niçin hiçbir şey bilmemekten yakındılar acaba?"

"Her neyse" dedi Mazarin. "Rochefort... Gerçekten emin misiniz bundan?"

"Kont Rochefort, Kardinal Richelieu'nün karanlık işlerinin ruhuydu efendim... Ancak sizi uyarmam gerekiyor, pahalıya mal olabilir bu iş size. Çünkü Kardinal çok cömertti adamlarına karşı."

"Doğru, haklısın Guitaut" dedi Mazarin. "Büyük adamdı Richelieu ama böyle büyük bir kusuru da vardı. Teşekkürler dostum, tavsiyelerinden yararlanmaya çalışacağım, hem de hiç gecikmeden, bu akşamdan itibaren!"

Bu sırada birlikte yürüyerek sarayın avlusuna vardıklarından Kardinal, Guitaut'yu eliyle selamladı. Onu bırakıp bir aşağı bir yukarı dolaşıp durduğunu gördüğü subayın yanına doğru gitti.

Kardinal'in emriyle kendisini bekleyen d'Artagnan'dı bu.

"Gelin benimle Mösyö d'Artagnan" dedi Mazarin tatlı bir sesle. "Size bir emrim olacak."

D'Artagnan saygıyla eğildi, gizli merdivenden geçip Kardinal'i izledi. Biraz önce çıkmış oldukları odaya girdiler. Kardinal masaya geçti, bir kâğıda bir şeyler karaladı.

D'Artagnan ayakta ve hiç kımıldamadan duruyor, hiçbir sabırsızlık ve merak belirtisi göstermiyordu. Robot kesilmişti sanki: Kurulmuş gibi hareket ediyor, daha doğrusu emirlere uyuyordu.

Mektubu katlayan Kardinal mührü bastı ve şunları söyledi:

"Mösyö d'Artagnan, bu mektubu acele Bastille'e götüreceksiniz, ilgili kişiyi alıp buraya getireceksiniz. Yanınıza bir devriye, bir de araba alın, mahkûmu iyi koruyun."

D'Artagnan mektubu aldı, elini şapkasına götürdü, eğitim yaptıran çavuşları gölgede bırakacak bir ustalıkla topuklarının üzerinde sert bir dönüş yaptı ve çıktı. Dışarıda tatsız tuzsuz sesiyle bir komut verdiği duyuldu:

"Dört kişi benimle gelecek. Atımı hazırlayın, bir de araba!"

Beş dakika sonra Saray'ın avlusunda nal sesleri ve araba tekerleklerinin gıcırtısı duyuldu.

III

İKİ ESKİ DÜŞMAN

D'Artagnan Bastille'e vardığında saat sekiz buçuğu vuruyordu.

Hemen komutana haber verildi ve adam onu kimin gönderdiğini, elinde bir de Başbakan'ın emri bulunduğunu öğrenince merdivenlere kadar çıkıp karşıladı Silahşör'ü.

Bastille'in o zamanki komutanı, Richelieu'nün amansız gözdesi, dilenci tarikatı din adamlarından Rahip Joseph'in kardeşi Mösyö du Tremblay'di.

On iki yıl Bastille'de yatan Mareşal Bassompierre, hapishanedeyken özgürlük düşleri gören arkadaşları, "Ben falan tarihte çıkarım", "Ben filan tarihte çıkacağım" diye konuşurlarken, "Beyler, ben de Mösyö du Tremblay görevden alındığında tahliye olacağım" derdi. Bu şu anlama geliyordu: Tremblay ancak Kardinal'in ölümünden sonra yerinden olacak, gene Kardinal'in ölümüyle Bassompierre, Saray'daki eski yerini alabilecekti.

Mareşal'in kehaneti tutacaktı neredeyse ama düşündüğü gibi değil çünkü Kardinal'in ölümünden sonra bütün beklentilere rağmen her şey eskisi gibi sürdü. Tremblay'i yerinden oynatamadılar, Bassompierre de hiç çıkamayacaktı neredeyse.

Bu yüzden d'Artagnan, Kardinal'in emrini yerine getirmek amacıyla Bastille'e gittiğinde Tremblay hâlâ komutandı. Büyük bir incelikle karşıladı d'Artagnan'ı ve o sırada yemeğe oturmak üzere olduğundan onu da davet etti sofrasına.

"Sevinerek kabul ederdim" dedi d'Artagnan, "ama yanılmıyorsam, zarfta 'çok acele' diye bir ibare var."

"Doğru" dedi Tremblay. "Binbaşı! 256'yı hemen indirin."

Bastille'e tıkılan biri artık insan olmaktan çıkıyor ve bir numara oluyordu.

D'Artagnan, anahtar şıkırtılarını duyunca ürperdi, atından bile inmek istemedi bu nedenle. Demir parmaklıkları, payandalı pencereleri, o zamana kadar ancak hendeklerin bir yanından gördüğü yüksek ve kalın duvarları seyretti. Yirmi yıl kadar önce bunlardan nasıl korktuğunu düşündü.

Birden çın çın öten bir çan sesi duyuldu.

"Sizi yalnız bırakıyorum şimdi" dedi Tremblay. "Mahkûmun dışarı çıkabilmesi için gerekli belgeyi imzalayacağım. Görüşmek üzere Mösyö d'Artagnan."

"Bu isteğini paylaşıyorsam, şeytan alsın canımı!" diye mırıldandı d'Artagnan. Bir yandan da adama bakarak gülümsedi. "Şu avluda beş dakika bile kalmak hasta etmeye yetiyor insanı. Saman yatakta ölürüm de -zaten böyle öleceğim herhalde- Bastille'de on bin liralık gelirle yöneticilik yapmam!"

Kendi kendine yaptığı bu konuşmayı bitirmişti ki mahkûmu içeri aldılar. D'Artagnan adamı görür görmez yerinden sıçradı ama tuttu kendini. Mahkûm da d'Artagnan'ı tanımamış gibi yaptı ve sessizce arabaya bindi.

D'Artagnan yanındaki dört silahşöre şöyle dedi:

"Beyler, bu mahkûm konusunda çok dikkatli olmam tembihlendi. Arabanın kapılarında kilit olmadığından yanına bineceğim ben de. Lillebonne, siz yedeğinize alın atımı."

"Başüstüne Teğmenim" dedi hitap ettiği silahşör.

D'Artagnan atından indi, dizginleri silahşöre uzattı, arabaya binip mahkûmun yanına yerleşti ve heyecanını belli etmemeye çalıştığı bir sesle, "Saray'a, hem de çok acele" dedi.

D'Artagnan, araba hareket eder etmez, karanlıktan da yararlanarak sarılıverdi mahkûmun boynuna.

"Rochefort! Siz ha!" diye bağırdı. "Evet, yanılmamışım, sizsiniz!"

"D'Artagnan!" diye bağırdı Rochefort da hayretler içinde.

"Benim zavallı dostum!" diye sürdürdü konuşmasını d'Artagnan, "dört beş yıldır ortalıkta görünmeyince öldünüz sandım."

"Aslında" dedi Rochefort, "bir ölüyle diri diri gömülen biri arasında hiç fark yoktur. İşte ben de diri gömülenlerden farksızım."

"Neyle suçlayarak attılar sizi Bastille'e?"

"Gerçeği söylememi ister misiniz?"

"Tabii."

"Ne suç işlemiş olduğumu ben de bilmiyorum inanın."

"Çekiniyor musunuz yoksa benden Rochefort?"

"Yok, bir centilmen olarak yemin edebilirim ki, böyle bir şey yok. Bana yükledikleri suçu işlemem olanaksız çünkü."

"Neymiş bu suç?"

"Geceleyin hırsızlık yapmak."

"Geceleyin hırsızlık yapmak mı? Dalga geçmeyin benimle Rochefort."

"Sanırım, biraz açıklamam gerekiyor durumu."

"İtiraf edeyim ki öyle."

"Anlatayım o halde durumu: Bir akşam Tuileries'de, Reinard'ın Yeri'nde, Harcourt Dükü, Fontrailles, Rieux ve başkalarının da katıldığı bir eğlence düzenlenmişti. Harcourt Dükü bir ara Pont Neuf'e giderek gelip geçenlerin sırtlarından pelerinlerini alma fikrini ortaya attı. Hatırlarsınız, Orléans Dükü'nün getirdiği bir modaydı bu."

"Aklınızı mı kaçırdınız siz Rochefort? Bu yaşınızda..."

"Yok, sarhoştum yalnızca. Gene de bu eğlence bana biraz hafif geldiğinden Rieux'ye, oyuna katılmamayı, seyirci olarak kalmayı önerdim. Eğlenceyi ön localardan seyretmek için de köprüdeki tunç heykele çıktık. Ötekiler hemen işe giriştiler. Biz, mahmuzlarından da destek alıp heykelin sağrısına ulaştık bir hamlede. Hem rahattık hem de her şeyi görebiliyorduk. Bizimkiler eşine rastlanmayan bir hızla dört, beş pelerin kapmışlar, pelerini alınanlardan biri bile sesini çıkarmaya cesaret edememişti. Ama bu arada ansızın ötekilere göre daha yürekli çıkan biri, 'Yetişin! Adam soyuyorlar!' diye bağırdı. Bunun üzerine bir devriye yetişti olay yerine. Harcourt Dükü, Fontrailles

ve diğerleri anında tüydüler, Rieux de kaçmak istedi. Ama ben onu tutup, bulunduğumuz yerde bizi göremeyeceklerini ve yakalayamayacaklarını anlatmaya çalıştım. Dinlemedi beni. Kalktı, heykelin mahmuzuna bastı. Mahmuz, ağırlığına dayanamayıp kırıldı, Rieux düştü ve bacağını kırdı. Susması gerekirken idam ediliyormuş gibi avazı çıktığı kadar bağırmaya başladı. Arkasından ben de atlamaya çalıştım ama geç kalmıştım. Devriye birliğinin kollarının arasına düştüm. Alıp doğru Châtelet'ye götürdüler. Ertesi gün buradan çıkacağımdan hiç şüphem yoktu, kafayı vurup deliksiz bir uyku çektim. Ertesi gün geçti, bir gün daha geçti, sekiz gün geçti aradan. Bunun üzerine Kardinal'e bir mektup gönderdim. Aynı gün gelip aldılar beni ve Bastille'e götürdüler. İşte beş yıldır da oradaydım. Ne dersiniz, IV. Henri'nin atının terkisine bindiğim için mi içeri attılar beni?"

"Hayır, haklısınız sevgili dostum Rochefort, böyle bir şey için hapse atmış olamazlar sizi ama her durumda öğreneceksiniz nedenini."

"Doğru ya! Beni nereye götürdüğünüzü sormayı unuttum size."

"Kardinal'e götürüyorum."

"Benden istediği nedir?"

"Bilemem. Çünkü beni gönderirken, getireceğim kişinin siz olduğunu bile söylemedi."

"Olamaz! Siz gözde birisiniz çünkü."

"Ben mi gözdeyim?" diye bağırdı d'Artagnan. "Ah, zavallı Kontum benim! Yaklaşık yirmi yıl kadar önce beni ilk kez Meung'de gördüğünüzde Gaskonyalı acemiydim, şimdi de daha fazla bir şey olamadım."

Ve derin bir iç geçirdi sözünü bitirdikten sonra.

"Ama bir emirle geldiniz, değil mi?"

"O sırada rastlantı sonucu bekleme salonunda ben vardım ve Kardinal benim yerime bir başkasını görevlendirebilirdi bu iş için. Ben hâlâ silahşörlerin teğmeniyim ve aşağı yukarı yirmi yıldır aynı rütbede bekliyorum."

"Hiç değilse bir felaket gelmemiş başınıza, az şey değil bu da!"

"Ne gibi bir felaket gelebilirdi ki başıma? Latince bir söz vardı, unuttum, aşağı yukarı şöyle bir şeydi: 'Yıldırım vadileri etkilemez...' İşte ben de dünya yüzündeki en derin vadiyim galiba Rochefort."

"Mazarin gene eskisi gibi mi?"

"Hiç değişmedi. Kraliçe'yle evlendiğini söylüyorlar."

"Evlendi mi?"

"Kocası olmadıysa bile âşığı olduğuna şüphe yok."

"Sen kalk Buckingham'ı reddet, Mazarin'e pes et!"

"Kadın işte!" dedi düşünceli bir tavırla d'Artagnan.

"Kadınlar tamam da, kraliçeler?"

"Kraliçeler, iki kat kadındır bu konuda. "

"Peki Mösyö Beaufort? Hâlâ hapishanede mi?"

"Evet! Niçin sordunuz?"

"Severdi beni, belki kurtarırdı diye düşünmüştüm."

"Bence siz kurtuluşa ondan daha yakınsınız. Siz kurtarırsınız onu o zaman."

"Savaştan ne haber?"

"Yakındır."

"İspanyollar'la mı?"

"Yok, Paris'le."

"Nasıl yani?"

"Tüfek seslerini duyuyor musunuz?"

"Evet. Nedir?"

"Patırtı çıkmasını bekleyen kentsoyluların atış talimi."

"Kentsoylular bir işe yarar mı sizce?"

"Tabii, çok şey vaat ediyorlar. Saflarını sıklaştıracak bir de lider olsa başlarında..."

"Özgür olmamak ne acı."

"Durun canım, hemen umutsuzluğa kaptırmayın kendinizi. Mazarin sizi aradığına göre bir çıkarı var demektir. Siz işine yarayacaksınız, tebrik ederim sizi. Yıllardır kimsenin ihtiyacı olmadı bana, şimdi anlıyorsunuzdur herhalde ne durumda olduğumu!"

"Şikâyet edin halinizden hep. Tavsiye ederim."

"Beni dinleyin Rochefort. Bir anlaşma yapalım sizinle..."

"Nasıl?"

"Biliyorsunuz, siz benim iyi dostumsunuz."

"Bilmez miyim? İzlerini bile taşıyorum bu dostluğun: Üç kılıç yarası..."

"Tamam, gene gözde olursanız, beni unutmayın sakın."

"Rochefort sözü ama karşılıklı olsun bu iş."

"Tamam. Uzatın elinizi!"

"Demek benden söz etmek için fırsat bulur bulmaz..."

"Sizden söz edeceğim. Siz peki?"

"Ben de."

"Arkadaşlarınız nasıl? Onlar adlarını duyurabiliyorlar mı peki?"

"Hangi arkadaşlarım?"

"Athos, Porthos ve Aramis. Unuttunuz mu yoksa dostlarınızı?"

"Öyle denebilir."

"Ne oldular acaba?"

"Bilmem."

"Ciddi mi söylüyorsunuz?"

"Yazık ki öyle. Ayrılmıştık birbirimizden, hatırlarsanız. Şu kadarını söyleyebilirim ki, hayattalar. Arada haber alıyorum dolaylı olarak. Ama nerede olduklarını biliyorsam şeytan alsın canımı! Sizden başka tek dostum yok Rochefort, inanın!"

"Peki ya şu ünlü... Neydi... Piémont Alayı'na çavuş yaptığımız delikanlının adı?"

"Planchet mi?"

"Evet, evet! Ne oldu o ünlü Planchet?"

"Lombards Sokağı'nda bir şekerciye kapılandı, zaten tatlı şeyleri çok severdi. Parisli bir kentsoylu oldu yani. Gösterilere katılıyordur şimdilerde herhalde. Görürsünüz, ben yüzbaşı bile olamadan o belki belediye başkanı falan olacaktır."

"O kadar da değil canım! Dostum d'Artagnan, biraz yürekli olun. İnsan çarkın en altındayken, çark döner ve sizi en yüksek yere atıverir. Kim bilir, belki de bu akşamdan tezi yok değişecektir alınyazınız."

"Amin!" dedi d'Artagnan, daha sonra arabayı durdurttu.

"Ne yapıyorsunuz?" diye sordu Rochefort.

"Geldik de, beni arabanızdan inerken görmelerini istemiyorum. Malum ya, tanımıyoruz birbirimizi."

"Doğru. Tanrı'ya emanet olun."

"Görüşmek üzere dostum. Sözünüzü unutmayın."

Arabadan inip atına binen d'Artagnan birliğin başına geçti.

Beş dakika sonra Krallık Sarayı'nın avlusuna giriyorlardı.

Mahkûmu büyük merdivenlerden çıkarıp, bekleme odasından ve koridordan geçiren d'Artagnan, Mazarin'in çalışma odasının önünde tam kapıya vurmaya hazırlanıyordu ki, Rochefort elini omzuna koydu.

"D'Artagnan" dedi gülümseyerek, "gelirken aralarından geçtiğimiz ve sizinle arkadaşlarınızı öfkeli bakışlarla süzen kentsoylulara bakarken ne düşündüğümü söyleyeyim mi?"

"Söyleyin" diye karşılık verdi d'Artagnan.

"Silahşörlerinizle birlikte sizi parça parça etmeleri için bir kez imdat diye bağırmam yeterli olurdu. Anında özgürlüğüme kavuşurdum."

"Neden yapmadınız bunu peki?" diye sordu d'Artagnan.

"Olur mu canım!" dedi Rochefort. "Dostluğumuz üzerine yemin etmedik mi biz? Beni götüren başka biri olsaydı, belki..."

D'Artagnan başını önüne eğdi.

"Rochefort benden daha iyi kalpli biri mi acaba?" diye düşündü.

Sonra geldiklerini bildirdi Başbakan'a.

"Mösyö Rochefort'u içeri alın" dedi Mazarin sabırsız bir sesle. "Mösyö d'Artagnan'a da beklemesini söyleyin, işim var daha onunla."

D'Artagnan'ın keyfi yerine geldi bu sözleri duyunca. Biraz önce söylediği gibi, uzun süredir kimse ihtiyaç duymamıştı kendisine ve Mazarin'in kendisiyle özellikle ilgilenmesi güzel bir haber olabilirdi.

Rochefort'sa iyice dikkat kesildi işittiği şeyler üzerine.

Mazarin'in odasına girdiğinde Kardinal her zamanki kıyafeti içinde, yani Monsenyör kıyafetiyle masada oturuyordu. O dönemin rahipleri genellikle bu kıyafeti yeğlerdi. Mazarin'in yalnızca kolları ve pelerini mor renkti.

Kapılar kapandı, Rochefort kaçamak bir bakış attı Mazarin'e ve onun, kendisini süzen bakışlarını yakaladı.

Hiç değişmemişti Başbakan. Özenle taranmış saçlarını kıvırtmış, kokular sürmüştü ve bu özeni sayesinde de yaşını hiç göstermiyordu. Rochefort'sa başka bir dünyaydı. Hapishanede geçirdiği beş yıl, Richelieu'nün bu becerikli adamını yaşlandırmış, çökertmişti. Saçları beyazlamış, tunç yüzü bitkinliği nedeniyle solmuştu. Mazarin onu görür görmez, "İşte hiçbir işe yaramayacak biri!" der gibi başını sallamıştı.

Epey uzun, Rochefort'a yüz yıl kadar uzun gelen bir süreden sonra Mazarin bazı kâğıtların içinden açık bir mektup çıkardı ve karşısında duran soylu kişiye göstererek:

"Serbest bırakılmanızı dile getirdiğiniz bir dilekçenizi buldum Mösyö Rochefort" dedi. "Demek hapisteydiniz siz!"

Bu sözleri duyan Rochefort ürperdi.

"Ama ben, Kardinal Hazretleri'nin bu durumu herkesten çok daha iyi bildiğini sanıyordum" dedi.

"Ne ilgisi var! Bastille'de hâlâ Richelieu zamanında hapse atılmış bir sürü mahkûm var. Çoğunun adlarını bile bilmem!"

"Ama benim durumum farklı efendim. Benim hapiste olduğumu biliyordunuz çünkü beni Châtelet'den Bastille'e efendimizin emirleriyle nakletmişlerdi."

"Emin misiniz?"

"Kesinlikle."

"Evet, evet, hatırlar gibi oldum şimdi. Siz bir ara Kraliçe için Brüksel'e kadar bir gezi yapmayı reddetmemiş miydiniz?"

"İşte şimdi anlaşıldı hapse atılışımın gerçek nedeni!" dedi Rochefort. "Beş yıldır bunu düşünüyordum ben de. Amma aptalmışım, nasıl akıl edememişim bunu!"

"Ben size, bunun için tutuklandınız demedim ki. Anlaşalım sizinle. Ben yalnızca bir soru soruyorum size: Brüksel'e merhum Kardinal için gittiğiniz halde, Kraliçe için bir hizmette bulunmak amacıyla gitmeyi reddettiniz mi etmediniz mi?"

"Tastamam öyle: Müteveffa Kardinal'e hizmet için gittiğimden, bir de Kraliçe için gidemezdim doğal olarak Brüksel'e. Brüksel'de çok zor durumda kalmıştım. Chalais Komplosu dönemiydi. Chalais'nin Arşidük'le mektuplaşmalarını ortaya çıkarmak üzere gitmiştim ve daha o zaman kim olduğumu anladıklarından parçalayacaklardı beni. Bir daha gidebilir miydim oraya? Gitseydim, Kraliçe'ye hizmet yerine zarar vermiş olacaktım."

"Sevgili dostum Rochefort, görüyor musunuz, bazen en iyi niyetler bile nasıl kötü yorumlanabiliyor. Kraliçe, sizin Brüksel'e gitmek istemeyişinizi öylesine, sıradan bir meydan okuma olarak kabul etti. Majesteleri, merhum Kardinal zamanında çok şikâyetçiydi sizden."

Rochefort küçümseyici bakışlarla gülümsedi.

"Kraliçe'ye karşı Kardinal Richelieu'ye nasıl çok iyi hizmet ettiysem, takdir edeceğiniz gibi, onun ölümünden sonra da size de aynı biçimde hizmet edebilirim. Kime karşı olursa olsun yerine getiririm bu hizmeti."

"Richelieu değilim ben" dedi Mazarin. "Onun gibi tek ve mutlak hâkim olmak istemiyorum. Kraliçe'nin hizmetinde olduğum için bana hizmet edecek insanlara da ihtiyacım yok. Ama Majesteleri çok duygulu bir insandır. Gitmek istemediğinizi öğrenmiş ve de bunu bir meydan okuma gibi kabul etmiş olabilir. Sizin ne kadar gururlu ve tehlikeli biri olduğunuzu bildiğinden, sizi zararsız duruma getirmemi istemiş olabilir. Siz de işte bu nedenle Bastille'deydiniz Mösyö Rochefort!"

"Benim Bastille'de bulunuşum bir yanlışlık olduğuna göre Monsenyör..."

"Evet, evet" diye sözünü kesti onun Mazarin, "her şeyin tekrar yoluna girmemesi için bir neden yok. Siz de bazı olayları çok iyi kavrayabilecek ve bir kez kavradıktan sonra da çok iyi yürütebilecek birisiniz."

"Kardinal Richelieu de böyle düşünürdü ve sizin de aynı tarzda düşündüğünüzü görünce bu büyük adama hayranlığım biraz daha artıyor."

"Doğru söylüyorsunuz" dedi Mazarin. "Kardinal siyasetten anlardı. Benden üstün oluşunun nedeni de bu çünkü ben basit biriyim ve dalavereden falan anlamam, Fransızlar'a özgü açık sözlülüğü olan biriyim."

Rochefort gülmemek için dudaklarını ısırdı.

"O halde esas meseleye gelelim. Benim gerçek dostlara, hizmet edecek sadık insanlara ihtiyacım var. İhtiyacım var dediğim, Kraliçe'nin ihtiyacı var yani. Anlıyorsunuzdur herhalde. Ben ne yapıyorsam, yalnızca Kraliçe'nin hizmetinde olan biri sıfatıyla yapıyorum. Her şeyi keyfine göre yapan bir Richelieu değilim sizin anlayacağınız. Dolayısıyla da hiçbir zaman onun gibi büyük biri olamayacağım. Ama ben temiz kalpli biriyim Mösyö Rochefort, size de kanıtlayacağımı sanıyorum bunu."

Bu tatlı sesin arasına arada bir yılan tıslamasını andıran bir şey karışıyordu ve Rochefort bu sesi çok iyi tanıyordu.

"Efendim, bu temiz kalpliliğinizin kanıtlarını pek göremediğimi itiraf etmekle birlikte, kendi hesabıma buna bütün kalbimle inanmaya hazırım. Ama şunu unutmayınız Kardinal Hazretleri (bu arada Mazarin'in gizlemeye çalıştığı bir hareketi görmüştü), ben beş yıldır Bastille'de yatıyorum ve dünyaya demir parmaklıkların arkasından bakan bir insan çok kolay yanılır."

"Evet ama hapiste yatmanızın benim suçum olmadığını

söyledim size Mösyö Rochefort, Kraliçe... İster kadın öfkesi, ister Prenses öfkesi deyin, akıllarına esince öyle olur... Sonra bir daha düşünmezler bile olayı..."

"Beş yılını sarayında şölenlerle ve dalkavukları arasında geçiren Kraliçe düşünemezdi tabii ki ama ben Bastille'de uzun uzun düşündüm Monsenyör..."

"Allah Allah! Siz Saray'ın eğlenceli bir yer olduğunu mu sanıyorsunuz yoksa sevgili dostum? Boşverin bunları. İnanın ki büyük dertlerle karşılaştık biz de burada. Neyse bunları bırakalım artık. Her zamanki gibi bütün kozlarımı açıyorum ben. Şimdi soruyorum size: Bizden misiniz?"

"Efendim, tahmin edebileceğiniz gibi benim de tek istediğim bu ama beş yıl içinde neler olup bittiğini bilmiyorum. Bastille'de ancak askerler ve gardiyanlarla siyaset konuşulabiliyor, onlar da olaylardan tamamen habersizdir... Tahmin edemezsiniz ne kadar habersiz olduklarını... Bossempierre'de kalmıştım ben efendim... Hâlâ on yedi senyörden biri mi kendisi?"

"Öldü Bossempierre ve gerçekten büyük bir kayıp oldu bu. Kraliçe'ye çok sadıktı. Sadık insan bulmak o kadar zor ki son zamanlarda!"

"Hay Allah! Haklısınız tabii ki Monsenyör" dedi Rochefort. "Sadık olanları da zaten Bastille'e atıyorsunuz."

"Evet ama bir insanın sadakati de nasıl kanıtlanır?"

"Eylemleriyle" diye karşılık verdi Rochefort.

"Doğru ya, eylemleriyle!" diye yineledi Kardinal düşüncelere dalmış bir tavır içinde. "Ama nereden bulacağız eylem adamlarını?"

Rochefort başını salladı.

"Monsenyör, hiç eksik değildir böyleleri ama aramayı bilmiyorsunuz siz."

"Nasıl aramayı bilmiyorum? Ne demek istiyorsunuz siz

dostum? Aydınlatsanıza biraz beni. Sanırım merhum Kardinal'in yanında çok şey öğrenmişsinizdir. Ne büyük adamdı ama o!"

"Biraz ahlaktan söz etsem kızarlar mı Monsenyör acaba?"

"Ben mi? Kesinlikle! Biliyorsunuz, her şey söylenebilir bana. Ben, benden korkmalarını değil, beni sevmelerini istiyorum."

"O halde dinleyin Monsenyör: Hücremde duvara koca bir çiviyle kazınmış bir laf vardı."

"Neymiş bu laf?"

"Söyleyeyim Monsenyör: 'Efendisine bak...' "

"Biliyorum, biliyorum... 'Uşağını al' öyle değil mi?"

"Hayır: 'Hizmetkârını al!' Biraz önce sözünü ettiğim sadık insanlar, kendi keyiflerine göre böyle demişler."

"Ne anlama geliyor bu söz peki?"

"Kardinal Richelieu'nün çok sayıda sadık hizmetkârı bulunduğu anlamına geliyor."

"Bütün hançerlerin hedefi olan, hayatını darbelerden sakınmakla geçiren Kardinal Richelieu'nün mü?"

"Bunların hepsinden kurtulmayı becerdi o. Ayrıca hepsi de acımasızdı bu darbelerin çünkü amansız düşmanları kadar güvenilir dostları da vardı onun."

"Ben de bunu istiyorum işte!"

"Öyle insanlar tanıdım ki" diye sürdürdü konuşmasını Rochefort. D'Artagnan'a verdiği sözü tutmanın sırasının geldiğini düşünüyordu. "Belki yüz kez Kardinal'i tökezletmek isteyen insanlar tanıdım. Yüreklilikleriyle muhafızlarını ve casuslarını alt ettiler. Parasız, arkasız olmalarına rağmen taçlı bir başın tepesindeki tacı korudular ve Kardinal'e aman dilettiler."

"Ama bu adamlar" diyerek gülümsedi Rochefort'un sözü nereye getirmek istediğini anlayan Mazarin, "bu insanlar Kardinal'e sadık değillerdi! Tam tersine ona karşı mücadele ediyorlardı."

"Hayır, öyle olsa Kardinal'in düşmanları daha iyi ödüllendirirlerdi onları. Bunların hepsi biraz önce, kendisi için sadık hizmetkârlar aradığınız Kraliçe'ye bağlı kişilerdi."

"Nereden biliyorsunuz bunları peki siz?"

"Bu adamlar, o zamanlar benim düşmanlarımdı, bana karşı savaşıyorlardı çünkü elimden gelen her türlü kötülüğü yaptım onlara, onlar da ellerinden geleni artlarına koymadılar. Dahası, özellikle dalaştığım biri, yedi yıl kadar önce kılıçla yaraladı beni: Bu, aynı adamın elinden aldığım üçüncü kılıç yarasıydı... Eski bir hesap işte..."

"Ah!" dedi Mazarin hayranlık belirtisi bir saflıkla. "Benim de böyle adamlarım olsaydı!"

"Efendim, altı yıldır kapınızda böyle bir insan var ve altı yıldır da doğru değerlendirememişsiniz onu siz."

"Kimmiş o?"

"Mösyö d'Artagnan."

"Şu Gaskonyalı mı?" diye bağırdı son derece ustaca bir şaşkınlık numarasıyla Mazarin.

"O Gaskonyalı, bir Kraliçe'yi kurtardı ve koskoca Kardinal Richelieu'ye ustalıkta, açıkgözlükte ve siyaset alanında daha acemi bir çırak olduğunu kabul ettirdi."

"Sahi mi?"

"Her şey efendimize anlatmak istediğim biçimde olup bitmiştir."

"Dostum, biraz açsanıza şu meseleyi bana."

"Biraz zor bir iş Monsenyör" dedi Rochefort gülümseyerek.

"O zaman kendisi anlatır."

"Sanmam."

"Niye?"

"Çünkü kendisinin değil bu sır. Çünkü, biraz önce de söylediğim gibi yüce bir kraliçenin sırrı bu."

"Tek başına mı becerdi böylesine büyük bir işi?"

"Hayır efendim, üç arkadaşı vardı, kendisine yardımcı olan üç yiğit. Biraz önce aradığınız yiğitler gibi üç korkusuz adam! "

"Bu dört adam hep beraber miydiler yani?"

"Evet, bu dört kişi tek bir kişiydi sanki. Dört yürek, tek bir yürek içinde atıyordu sanki. Dördü bir arada inanılmaz işler başarıyorlardı dolayısıyla."

"Rochefort, sevgili dostum, çok tahrik ediyorsunuz merakımı inanın! Ne olur anlatsanıza şu hikâyeyi!"

"Olmaz. Ama size bir masal, bir peri masalı anlatabilirim. Gerçek olduğuna da yemin edebilirim."

"Onu anlatın hiç değilse. Bayılırım masala ben."

"Bu kadar çok istiyorsunuz ha, Monsenyör?" diye sordu bu ince ve kurnaz yüzde merak uyandırmak isteyen Rochefort.

"Evet."

"Peki, dinleyin o halde. Bir zamanlar bir kraliçe varmış... Çok güçlüymüş, dünyanın en büyük ülkelerinden birinin kraliçesiymiş. Gene büyük bir Başbakan da bir zamanlar bu Kraliçe'nin en büyük dostuyken sonradan aleyhine dönmüş. Boşuna kafanızı yormayın efendim, bulamazsınız kim olduğunu. Bu olaylar, sizin bu kraliçenin yaşadığı ülkeye gelmenizden çok önce olmuş. Ve günün birinde Saray'a öyle yiğit, öyle varlıklı ve öyle zarif bir elçi gelmiş ki, Saray'daki kadınların hepsi çılgına dönmüş, etrafında pervane olmuşlar. Kraliçe bile bu el-

çinin devlet anlayışının etkisinde kalarak, eşi bulunmaz bir mücevheri ona hediye etmek ihtiyatsızlığını yapmış. Bu mücevher Kral'ın armağanı olduğundan Başbakan, Kral'ı, Kraliçe'den, bunu ilk baloda takmasını istemesi için sıkıştırmış. Efendim, tahmin edeceğiniz gibi Başbakan, bu çok değerli armağanın denizaşırı bir ülkedeki elçinin yanında bulunduğunu haber almıştı çoktan. Yüce Kraliçe mahvolmuştu, en basit uyruğu gibi mahvolmuştu hem de. Yükseldiği doruklardan en dibe yuvarlanacakmış birden."

"Gerçekten mi?" dedi Mazarin.

"Öyle efendim. İşte bu sırada dört silahşör ortaya çıkıp Kraliçe'yi kurtarmaya karar verdiler. Bu dört yaman dövüşçü ne prensti ne de dük. Hatta güçlü ve zengin kişiler de değillerdi. Ama yürekliydiler, bilekliydiler ve iyi kılıç kullanan dört askerdiler. Yola çıktılar. Başbakan, hedeflerine ulaşamamaları için sayısız engeller çıkardı önlerine. Bu nedenle üçü yolda kaldı. Biri vardı limana, kendisini durdurmak isteyenleri öldürdü ya da yaraladı, denizi aştı, mücevheri bulup getirdi Kraliçe'ye. Kraliçe baloda takabildi boynuna mücevheri. Bu olay yüzünden Başbakan, Kral'ın gözünden düşecekti az daha. Ne dersiniz buna Monsenyör?"

"Şahane!" dedi dalgın dalgın Mazarin.

"Bunun gibi on masal var bende."

Mazarin konuşmuyordu artık, düşünüyordu.

Beş altı dakika geçti.

"Soracağınız başka bir şey yok mu Monsenyör?" dedi Rochefort sonunda.

"Var. D'Artagnan bu dört yiğitten biri miydi yani?"

"Her şeyi o örgütlemişti."

"Ötekiler kimdi peki?"

"Efendim, izin verirseniz, bunların adlarını d'Artagnan

kendisi açıklasın. Çünkü onun arkadaşlarıydı, benim değil. Bu cesur insanlara ancak o biraz söz geçirebilir. Ben gerçek adlarını bile bilmem doğru dürüst."

"Mösyö Rochefort, siz hâlâ çekiniyorsunuz benden. O zaman, sonuna kadar açık konuşalım: Size, ona, hepinize ihtiyacım var."

"Benden başlayalım Monsenyör, madem önce beni çağırttınız ve madem şu anda karşınızdayım, sonra onlara gelir sıra. Merakımı anlayışla karşılayacaksınız herhalde. İnsan beş yıl içerde kalınca, nereye gönderileceğini bilmek istiyor doğrusu."

"Dostum Rochefort, size güvenmemiz için sadakatinizin kanıtlanacağı bir görev yüklenecek üstünüze. Mösyö Beaufort'un tutuklu bulunduğu Vincennes'e gideceksiniz, göz hapsine alacaksınız onu. Neyiniz var, ne oldu?"

"Bana hiç olmayacak bir şey teklif ediyorsunuz" dedi düş kırıklığına uğradığını gösteren bir baş sallayışıyla.

"Nasıl olmayacak bir şey? Niye?"

"Çünkü Mösyö Beaufort dostumdur benim, daha doğrusu ben onun dostlarından biriyim. Benim hakkımda Kraliçe'ye güvence verenin o olduğunu unuttunuz mu Monsenyör?"

"Ama o günden sonra devletin düşmanları arasına katıldı Mösyö Beaufort."

"Olabilir efendim ama ben Kral, Kraliçe ya da Başbakan olmadığımdan düşmanım sayılmaz, bu yüzden teklifinizi kabul edemiyorum."

"Ve buna sadakat diyorsunuz siz, öyle mi? Tebrikler! Öyle anlaşılıyor ki sadakatiniz pek bağlamıyor sizi!"

"Şu da var ki Monsenyör" diye sürdürdü konuşmasını Rochefort, "Bastille'den, Vincennes'e girmek için çıkmak da hapishane değiştirmekten başka bir şey değil, takdir edersiniz ki."

"Siz açıkça Mösyö Beaufort'dan yana olduğunuzu söyleyin de olsun bitsin. Böylece daha açık konuşmuş olursunuz."

"Ben, o kadar uzun süredir içerdeyim ki Monsenyör, bir kimseden yana olmam imkânsız. Bana hangi görevi verirseniz verin, dışarı gönderin, etkin, önemli bir iş verin ama mümkünse yollara düşüp, uzaklara gideyim."

"Dostum Rochefort" dedi sinsi sinsi gülerek Mazarin, "kendinizden geçmişsiniz siz. Hâlâ genç sanıyorsunuz kendinizi anlaşılan. Gönlünüz genç herhalde ama gücünüz yetmez buna, anlamanız gerekir bunu. İnanın, dinlenmeniz gerekiyor artık... Kimse yok mu orada?"

"Benimle ilgili olarak bir karar veremiyor musunuz yani?"

"Tersine, verdim bile kararımı."

Bernouin girdi içeri.

"Bir çavuş çağırın" dedi Mazarin. "Siz de burada kalın" diye ekledi arkasından alçak sesle.

Çavuş girdi içeri. Mazarin bir kâğıda birkaç satır yazarak çavuşa uzattı. Sonra başıyla selam verdi.

"Tanrı'ya emanet olun Mösyö Rochefort" dedi.

Rochefort saygıyla eğildi.

"Anlaşılan beni tekrar Bastille'e götürüyorlar Monsenyör" dedi.

"Çok zekisiniz."

"Gidiyorum Monsenyör ama tekrar söylüyorum ki, benden yararlanmamakla hata ediyorsunuz."

"Düşmanlarımın dostundan mı yararlanacak mışım?"

"Ne istiyorsunuz? Düşmanlarınızın düşmanı olmam gerekiyorsa eğer..."

"Sizden başka işe yarar kimse yok mu sanıyorsunuz Mösyö Rochefort? Meraklanmayın, başkalarını da bulurum ben."

"Bütün kalbimle dilerim bunu Monsenyör."

"Haydi, artık gidin! Bu arada Mösyö Rochefort, size şunu da söyleyeyim ki, bundan sonra bana mektup falan yazmayın sakın çünkü gönderdiğiniz her şey kayıp belge işlemi görecektir."

"Beni maşa olarak kullandı" diye düşündü dışarı çıkarken Rochefort. "Birazdan kendisini Kardinal'e nasıl övdüğümü anlattığım zaman d'Artagnan memnun olmazsa işler büsbütün zorlaşacak. Nereye götürüyorlar beni bunlar yahu?"

Gerçekten de Rochefort'u, d'Artagnan'ın beklediği giriş odasından değil de küçük merdivenlerden indirerek çıkarmışlardı. Avluda arabayı ve dört adamı gördü ama arkadaşı yoktu ortalıkta.

"Vay vay!" diye söylendi içinden Rochefort. "Şimdi değişti işler işte. Eğer sokaklarda hâlâ kalabalık topluluklar dolaşıyorsa, ben bu Mazarin'e daha başka işlerde yararlı olabileceğimizi kanıtlarım. Şükür Tanrı'ya ki bir mahkûma göz kulak olmaktan başka marifetlerim de var benim!"

Ve yirmi beş yaşında çevik bir delikanlı gibi arabaya atladı.

IV

ANNE D'AUTRİCHE KIRK ALTI YAŞINDA

Bernouin'le yalnız kalan Mazarin bir süre düşüncelere daldı. Epey şey öğrenmişti ama yeterli değildi bu kadarı. Mazarin hile yapardı oyunda, Brienne'in bize açıkladığı bir ayrıntıdır bu. Sözde, üstün duruma geçmek, önlem almak dermiş buna. D'Artagnan'la da, ancak hasmının bütün kozlarını öğrendikten sonra ilişkiye geçmeye karar verdi.

"Monsenyör'ün herhangi bir emri yok mu?" diye sordu Bernouin.

"Var" dedi Mazarin, "ışık tut bana, Kraliçe'nin yanına gidiyorum."

Bernouin bir şamdan alıp önüne düştü.

Mazarin'in dairesinden Kraliçe'nin dairesine giden gizli bir geçit vardı. Mazarin istediği saatte Anne d'Autriche'in yanına gitmek için bu geçitten yararlanırdı.

Bernouin, geçidin sonundaki yatak odasına ulaştığında Madam Beauvais'ye rastladı. Madam Beauvais ve Bernouin bu geç kalmış aşkın sırdaşlarıydı. Beauvais, Kardinal'in geldiğini Anne d'Autriche'e haber verme görevini üstlendi. Kraliçe bu sırada küçük XIV. Louis'yle birlikte küçük kilisesindeydi.

Anne d'Autriche büyük bir koltuğa oturmuş, dirseğini küçük bir masaya, başını da eline dayamış ve yerdeki halıya uzanmış, önündeki koca bir savaş kitabının sayfalarını karıştıran oğlunu seyretmekteydi. Anne d'Autriche, yüceliğine yaraşacak biçimde, canının sıkılmasına göz yummayı bilen bir kraliçeydi. Zaman zaman odasında ya da küçük kilisesinde saatlerce tek başına kalır, ne okur ne de dua ederdi.

Kral'ın bakıp oyalandığı kitapsa Büyük İskender'in zaferlerini resimlerle anlatan bir *Quintius Curtius Rufus*'tu.

Madam Beauvais küçük kilisenin kapısında göründü ve Kardinal'in geldiğini bildirdi.

Çocuk, bir dizinin üzerinde doğrularak kalktı, kaşlarını çattı ve annesine baktı:

"Bu adam niçin randevu falan almadan, çat kapı geliyor?" diye sordu.

Anne hafifçe kızardı.

"Yaşadığımız koşullarda bir başbakanın olup bitenleri Kraliçe'ye, Saray'ın dikkatini çekmeyecek biçimde anlatması önemli" diye karşılık verdi.

"Evet ama, sanıyorum Mösyö Richelieu böyle habersiz gelmezdi hiç" diye üsteledi çocuk.

"Siz Mösyö Richelieu'nün nasıl davrandığını nereden bilebilirsiniz? Hatırlamanıza imkân yok çünkü çok küçüktünüz o zamanlar."

"Hatırlamıyorum! Sordum ve söylediler."

"Kim söyledi size bunu?" diye sordu Anne gizlemeyi beceremediği bir öfkeyle.

"Kendilerine sorular sorduğum kişilerin adlarını kesinlikle vermemek gerektiğini biliyorum" diye karşılık verdi küçük Kral. "Aksi takdirde bir daha hiçbir şey öğrenemem."

Mazarin girdi bu sırada. Kral iyice doğrulup kalktı yerinden, kitabını katlayıp küçük masaya koydu, Mazarin'i de ayakta bırakmak için yanında, ayakta durdu.

Mazarin zekice bakışlarla olup bitenleri izliyor ve biraz önce neler olup bittiğini düşünüyordu.

Saygıyla eğildi Kraliçe'nin önünde, Kral'ı da yerlere kadar eğilerek selamladı. O da şövalyece başını eğerek karşılık verdi selamına ama annesi, XIV. Louis'nin Kardinal'e karşı çocukluğundan beri duyduğu kini açığa vurmasından hiç hoşlanmadığını sert bir bakışla belli etti. Bunun üzerine Kardinal'in dudaklarında bir gülümseme görüldü.

Anne d'Autriche, genellikle el ayak çekildikten sonra yanına gelen Kardinal'in bu beklenmeyen ziyaretinin nedenini anlamaya çalışıyordu.

Mazarin belli belirsiz başını salladı, bunun üzerine Kraliçe, Madam Beauvais'ye dönerek, "Kral'ın yatma saati geldi artık" dedi. "La Porte'u çağırın!"

Kraliçe, önceden de iki üç kez küçük Louis'ye yatmasını ihtar etmiş ama Louis hoş bir tavırla yalvararak biraz daha oturabilmek için izin koparmıştı. Ne var ki bu sefer hiçbir itirazda bulunmadı, yalnızca dudaklarını ısırdı ve sapsarı kesildi.

Hemen arkasından La Porte girdi içeri ve küçük Louis annesini bile öpmeden doğru onun yanına gitti.

"Ne o Louis?" dedi Anne d'Autriche. "Öpmeyecek misin yoksa beni?"

"Bana kızdığınızı sanmıştım da Madam, kovuyorsunuz çünkü."

"Hayır, kovmuyorum, yalnızca daha yeni suçiçeği çıkardınız, hâlâ zayıfsınız, geç saatlere kadar ayakta kalmak sizi yorar diye endişe ediyorum."

"Evet ama bugün halkın homurdanmasına yol açan o fermanları imzalatmak için beni Parlamento'ya götürürken aynı endişeyi duymamıştınız."

"Majeste" diye araya girdi La Porte lafı değiştirmek için, "bu gece şamdanı kime vermemi isterler acaba?"

"Kime istersen ver La Porte" dedi Louis. Sonra yüksek sesle ekledi: "Mancini hariç kime verirsen ver."

Mancini, Mazarin'in yeğenlerinden biriydi ve XIV. Louis'nin yanına arkadaş olarak verilmişti. Louis de, Kardinal'e beslediği kinin hıncını ondan çıkarırdı sürekli olarak.

Ve Louis annesini öpmeden, Mazarin'i de selamlamadan çıktı.

"Oh! Oh! Ne iyi!" dedi Mazarin. "Majesteleri'nin duygularını gizlemeye alıştırılmadan yetiştirildiğini görmek sevindirdi beni."

"Ne demek o?" dedi biraz çekingen bir tavırla Anne d'Autriche.

"Kral'ın giderken gösterdiği tavrın hiçbir yoruma yer bırakmayacak kadar açık olduğu ortada bence. Majesteleri beni ne kadar az sevdiklerini gizlemeye bile gerek görmüyorlar ama bu tutumları benim kendilerine sadakatle hizmet etmemi engellemez tabii. Tıpkı siz Majesteleri'ne hizmet ettiğim gibi."

"Onun adına özür diliyorum sizden Kardinal" dedi Kraliçe. "Louis, size ne kadar çok şey borçlu olduğunu değerlendiremeyecek kadar küçük bir çocuk."

Kardinal gülümsedi.

"Ama" diye sürdürdü konuşmasını Kraliçe, "siz buraya çok önemli bir şey için geldiniz, değil mi?"

Kardinal geniş bir sandalyeye oturdu, daha doğrusu çöktü. Hüzünlü görünüyordu yüzü.

"Çok büyük bir olasılıkla yakında birbirimizden ayrılmak zorunda kalacağız gibi geliyor bana. Tabii bana olan sadakatinizi benimle birlikte İtalya'ya gelecek kadar ileri götürmezseniz!"

"Evet ama neden?" diye sordu Kraliçe.

"Çünkü" diye karşılık verdi Mazarin, *Thisbé* operasında dendiği gibi: *Aşkımızı yok etmek için herkes seferber olmuş*.

"Şaka yapıyorsunuz Mösyö" diyerek ciddi görünmeye çalıştı Anne d'Autriche.

"Maalesef hayır Madam" dedi Kardinal. "Kesinlikle şaka yapmıyorum, hatta ağlayacağım neredeyse. Çünkü durum gerçekten ciddi, dikkat edin söylediğime: *Aşkımızı yok etmek için herkes seferber olmuş*. Siz de seferber olanlar içinde olduğunuza göre, beni bırakacağınızı söylemek istiyorum."

"Kardinal!"

"Hay Allah! Geçen gün Orléans Dükü'ne, daha doğrusu onun söylediklerine nasıl güldüğünüzü görmediğimi mi sanıyorsunuz?"

"Ne diyordu?

"Ne mi diyordu? Bize köstek olan şu sizin Mazarin'iniz, o bir gitse her şey yoluna girecek diyordu."

"Ne yapayım ona peki?"

"Ama hanımefendi, yanılmıyorsam, Kraliçe'siniz siz."

"Sarayın en işe yaramaz yazılarını karalayan ya da Krallığın en garip soylu kişisinin keyfine kalmış bir saltanatın başı!"

"Ama siz sevmediğiniz kişileri yanınızdan uzaklaştıracak kadar güçlüsünüz efendim."

"Daha doğrusu, sizin sevmediğiniz kişileri!" diye karşılık verdi Kraliçe.

"Benim mi?"

"Gayet tabii. Önceki iktidar döneminde on iki yıl ızdırap çeken Madam Chevreuse'ü kim uzaklaştırdı?"

"Richelieu'ye karşı başlatılan entrikaları bana karşı da çevirmek isteyen, ortalığı karıştıran biriydi o."

"Kral'ın lütfunu geri çevirip benim safımda yer almayı yeğleyen mükemmel dost Madam Hautefort'u kim uzaklaştırdı peki?"

"Her gece sizin soyunmanızla meşgul olurken, bir din adamını sevmenin ruhunu şeytana satmakla aynı anlama geldiğini söyleyen ve Kardinal'i hâlâ papaz sayan güya namuslu o kadın!"

"Mösyö Beaufort'u kim tutuklattı peki?"

"Beni yok etmekten başka bir şey düşünmeyen o insan müsveddesi!"

"Gördüğünüz gibi Kardinal, düşmanlarınız benim de düşmanlarım."

"Bu kadarı yetmez efendim, dostlarınız da dostlarım olmalı."

"Dostlarım ha!" dedi Anne d'Autriche başını sallayarak. "Yazık ki hiç dostum olmadı benim."

"Ne demek yani? Düşmanlarınız varken dostlarınız vardı da, mutlu olduğunuz zaman mı dostunuz olmayacak?"

"Çünkü mutluluk dönemimde dostlarımı unuttum ben Kardinal. İlk sürgününden dönüşte, kendisi için acı çekenleri küçümseyen Kraliçe Marie de Médicis gibi davrandım. Ama Tanrı bunun acısını ondan, ikinci kez sürgüne gönderilip, Köln'de herkes, hatta oğlu tarafından bile terk edilmiş halde ölmesiyle çıkardı. Çünkü artık herkes de onu horgörüyordu."

"Tamam işte" dedi Kardinal, "hatayı telafi etmenin zamanı gelmedi mi acaba sizce? En eski dostlarınızı arayın siz de."

"Ne demek istiyorsunuz?"

"Ne demek istiyorsam onu, arayın işte!"

"Çevreme bakıyorum ama kimseyi etkileyemediğimi görüyorum ne yazık ki. Kral'ın küçük erkek kardeşinin dizginleri her zamanki gözdesinin elinde: Bu dün Choisy idi, bugün La Rivière, yarın bir başkası olacak. Prens'i yöneten Piskopos Yardımcısı, onu da Madam Guéménée yönetiyor."

"Ben de size diyorum ki, yardımcılarınızı bugünkü dostlarınızdan değil, eski dostlarınız arasından seçin, efendim!"

"Eski dostlarım mı?" diye sordu Kraliçe.

"Evet, eski dostlarınız arasından. Kardinal Richelieu'yle mücadelenizde size yardımcı olan, hatta onu yenilgiye uğratanlar arasından."

"Bu adam lafı nereye getirmek istiyor?" diye mırıldanan Kraliçe, Mazarin'e kuşkuyla baktı.

"Öyle değil mi ama" diye sürdürdü konuşmasını Mazarin. "Bazı koşullarda Majesteleri'ne özgü güçlü ve ince zekânızla ve de dostlarınızın yardımıyla, düşmanınızın saldırılarını önlemeyi gayet güzel becermiştiniz."

"Yalnızca acı çekmekle kaldım ben" dedi Kraliçe.

"Tabii" dedi Kardinal, "bütün kadınlar gibi intikamınızı alarak acı çektiniz. Olaylardan söz etsek daha iyi olur. Mösyö Rochefort'u tanır mısınız?"

"Mösyö Rochefort dostum değil benim, tam tersine en azılı düşmanlarımdan biriydi. Kardinal'e de çok sadıktı. Bunu bildiğinizi sanıyordum ben."

"Hem de o kadar iyi biliyorum ki, Bastille'e attırmıştım onu."

"Çıktı mı peki?" diye sordu Kraliçe.

"Hayır, içiniz rahat olsun, hâlâ orada. Ondan söz etmemin nedeni, lafı başkasına getirmek aslında. D'Artagnan'ı tanır mısınız?" diye sordu Kraliçe'nin gözlerinin içine bakarak.

Bu darbe Kraliçe'nin tam yüreğine isabet etmişti.

"Bu Gaskonyalı gevezelik mi etti yoksa?" diye mırıldandı. Sonra yüksek sesle devam etti.

"D'Artagnan mı? Durun bakayım! Evet, evet, yabancı gelmiyor bu ad bana. Maiyetimdeki kadınlardan birini seven silahşör... Benim yüzümden zehirlenerek ölen zavallı bir kadına âşıktı."

"Bu kadar mı?" dedi Kardinal.

Kraliçe şaşkınlıkla baktı Kardinal'e.

"Ama siz sorgu yargıçlığı yapıyorsunuz galiba."

"Tabii" dedi Kardinal kendisine özgü o hoş gülümsemesiyle, "siz de sorularıma keyfinize göre yanıt veriyorsunuz."

"Lütfen ne istediğinizi açıkça ortaya koyun, ben de karşılığını vereyim aynı biçimde" diyerek sabırsızlanmaya başladığını gösterdi Kraliçe.

"O zaman efendim" dedi Kardinal eğilerek, "Tanrı bana öyle büyük yetenekler ve büyük bir güç vermediği için, dostlarınızı açıklamanızı istiyorum bana. Gerçekten zor koşullardayız ve bunlara karşı yılgınlığa düşmeden ve yorulmadan mücadele etmek zorundayız."

"Hâlâ mı?" dedi Kraliçe, "ben, Mösyö Beaufort'dan sonra olayların durulacağını sanmıştım oysa."

"Evet, siz her şeyi yıkıp geçmek isteyen seli gördünüz ama uyuyan suya dikkat etmediniz. Oysa Fransa'da uyuyan sular üstüne söylenmiş çok özdeyiş vardır."

"Bitirin sözünüzü" dedi Kraliçe.

"Peki" diye devam etti Kardinal. "Her gün en gözde uşaklarınızın ve prenslerinizin hakaret ve aşağılamaları yüzünden acı çekiyorum. Bunlar öylesine robotlaşmışlar ki, iplerini ellerinde tuttuğumu bile fark edemediler, sabrımın altında yatan, sırıtan hırçın kişiliğimi göremediler. Oysa ben, her gün, herkesten güçlü olmak için and içmiştim. Mösyö Beaufort'u tutukladığımız doğrudur ama o içlerinde en zararsız olandı, oysa bir Prens..."

"Rocroy'nın muzaffer komutanı mı? Emin misiniz?"

"Tabii efendim, hiç kuşkum yok ama biz İtalyanlar'ın, dediği gibi, *patienza*. Arkası var. Mösyö Condé, sonra da Orléans Dükü."

"Ne diyorsunuz? Kral soyundan gelen ilk prens, Kral'ın dayısı?"

"Kral soyundan gelen ilk prens değil, Kral'ın dayısı değil ama önceki iktidar döneminde, şımarık ve acayip kişiliğinin de dürtüklemesiyle, rezilce dertleri yüzünden, içini kemiren tatsız tuzsuz tutkulara kapılıp dürüstlük ve cesaret bağlamında kendisini yaya bırakan, herkesi kıskanan, gerçekten bir hiç olduğundan, boşluğun ve işe yaramazlığın azgınlığı içinde, bütün pis dedikoduların yankısı olan, bütün kirli oyunlara burnunu sokan, Kral soyundan geldiğinden, kendisine inanma aptallığını gösteren bir sürü zavallı mert insanı öne süren, sonra hepsi idam sehpasına çıkınca her şeyi inkâr eden alçak ve korkak bir entrikacıdır o! Tekrar ediyorum, o Kral soyundan gelen ilk prens değil, Kral'ın dayısı değil ama Chalais'nin, Montmorency'nin ve Cinq Mars'ın katilidir. Bugün de aynı numaraları yapmaya kalkışmakta, hasmı değiştiğinden, bu kez karşısında tehdit eden

biri değil, yüzü hep gülen biri olduğundan davayı kazanacağını sanmaktadır. Ama aldanıyor. Richelieu'ye karşı kaybettiği gibi, kaybedecektir gene! Richelieu'nün yirmi yıl, Kral'ı kışkırtmak için yanından eksik etmediği anlaşmazlık tohumunu benim ekmeme gerek yok çünkü!"

Anne d'Autriche kızardı ve yüzünü sakladı elleriyle.

"Majesteleri'ni utandırmak istemem kesinlikle" diye sürdürdü konuşmasını Kardinal. Sesi daha sakindi ama tuhaf bir kararlılıkla konuşuyordu. "Ben Kraliçe'ye ve başbakanına saygı gösterilmesini istiyorum çünkü herkesin gözünde ancak buyum ben. Benim İtalya'dan gelmiş bir kukla olmadığımı Majesteleri pekâlâ bilirler. Sizin gibi herkesin de bilmesi gerekir bunu."

"Ne yapmam gerekiyor peki?" diye sordu bu baskıcı ses karşısında ezilen Anne d'Autriche.

"Hatıralarınızı araştırıp Richelieu'ye rağmen denizleri aşan, geçtikleri yollarda kanlarını akıtan, Majesteleri'nin Buckingham'a verdikleri mücevheri alıp getiren, size sadık adamları bulun."

Anne d'Autriche çelik bir yayla fırlatılmış gibi bütün heybeti ve öfkesiyle kalktı, gençlik günlerinde kendisini daha da yüceleştiren kibirli bakışlarıyla Kardinal'i süzdü.

"Hakaret ediyorsunuz bana Mösyö!" dedi.

"Ayrıca" diye sürdürdü konuşmasını Mazarin, Kraliçe'nin hareketini yarıda keserek. "Ayrıca, dün âşığınız için yaptığınızı bugün de kocanız için yapmanızı isteme hakkını görüyorum kendimde."

"Gene aynı hakaret!" dedi Kraliçe. "Ben bunun çoktan unutulduğunu ve küllendiğini sanıyordum çünkü şimdiye kadar bundan söz etmekten sakınmıştınız bana. Ama bakıyorum, aynı lafları geveliyorsunuz şimdi siz. Güzel! Çünkü artık karşılıklı tartışabileceğiz ve her şeyi kesip atabileceğiz, duydunuz mu?"

"Ama efendim" dedi bu beklenmedik çıkış karşısında şaşıran ve gerileyen Mazarin, "ben sizden her şeyi anlatmanızı istemedim ki."

"Oysa ben anlatmak istiyorum her şeyi size" diye karşılık verdi Kraliçe. "Dinleyin! O dönemde, bana gerçekten bağlı dört yürek, dört soylu ruh, sadık dört kılıç vardı ve bunlar benim yalnız canımı değil onurumu da kurtardılar."

"Demek itiraf ediyorsunuz" dedi Kardinal.

"Yalnızca suçluların mı onurları ayaklar altına alınır sanıyorsunuz? İftirayla herkesin, hele hele bir kadının onurunu lekelemek mümkün değil midir sanıyorsunuz? Yemin ederim..."

Kraliçe bir an üzerine yemin edebileceği kutsal bir şey aradı, sonra gizli bir dolaptan, üstü gümüş kakmalı, gül ağacından küçük bir kutu çıkardı ve sunağa koydu.

"Şu kutsal kalıntılar üstüne yemin ederim ki, Buckingham kesinlikle âşığım olmamıştır benim!" dedi.

"Siz bu yemini hangi kutsal kalıntılar üstüne el basarak ediyorsunuz Majeste?" diye sordu Kardinal gülümseyerek. "Size şunu hatırlatayım ki, ben bir Romalı olarak kolay kolay her şeye inanmam: Kalıntı var, kalıntı var."

Kraliçe boynundan küçük bir altın anahtar çıkartıp Mazarin'e uzattı.

"Açın Mösyö" dedi, "açın kutuyu ve kendiniz görün."

Kardinal hayretler içinde anahtarı alıp kutuyu açtı. Paslı bir hançerle, biri kanlı iki mektup buldu.

"Nedir bunlar?" diye sordu.

"Nedir bunlar diye mi soruyorsunuz?" diyen Anne d'Autriche, aradan geçen yıllara rağmen hâlâ güzelliğini koruyan zarif kolunu kraliçelere özgü bir hareketle kutuya doğru uzattı. "Söyleyeyim size! Bu iki mektuptan başka mektup yazmadım ona. Bu hançer de Felton'un onu vurduğu hançerdir. Okuyun mektupları ve yalan söyleyip söylemediğimi anlayın."

Kardinal, kendisine izin verilmesine rağmen, doğal bir hareketle, mektupları okuyacağına Buckingham'ın ölürken yarasından çekip çıkardığı ve La Porte'un Kraliçe'ye gönderdiği hançeri aldı. Hançerin çeliği çok aşınmıştı çünkü üstündeki kan zamanla pas tutmuştu. Kraliçe'nin yüzü, dayandığı sunağın beyaz örtüsü gibi kireç rengine dönüştüğü sırada kısa incelemesini bitiren Mazarin ürpererek hançeri kutuya koydu.

"Haklısınız efendim, inandım yemininize" dedi.

"Hayır, okuyun!" dedi Anne d'Autriche kaşlarını çatarak. "Okumanızı istiyorum, emrediyorum. Bitsin bu iş artık ve bu konuya dönmeyelim bir daha!"

Ardından da acılı bir gülümsemeyle ekledi: "Gelecekteki suçlamalarınız sırasında hep bu kutuyu açacağımı mı sanıyorsunuz siz yoksa?"

Kardinal bu güç karşısında geriledi, bir robot gibi verilen emre uydu, iki mektubu da okudu. Mektuplardan birinde Kraliçe, elmas budaklarını geri istiyordu Buckingham'dan. Bu, d'Artagnan'ın tam zamanında yetiştirmiş olduğu mektuptu. La Porte'un götürdüğü diğer mektupsa Kraliçe'nin Buckingham'ı, hayatının tehlikede olduğu konusunda uyardığı ama çok geç kalan mektuptu."

"Peki efendim" dedi Kardinal, "artık buna verilebilecek bir cevap yok."

"Var Mösyö" diye karşılık verdi kutuyu kapatan ve elini üzerine bastıran Anne d'Autriche. "Var buna verilecek cevap. Ben maalesef, beni kurtaran bu insanlara hep nankörlük ettim, oysa bu insanlar onun hayatını da kurtarabilmek için büyük çaba harcadılar. Biraz önce sözünü ettiğiniz d'Artagnan adlı silahşöre de bir kez el öptürdüm, bir de şu elmas yüzüğü armağan ettim, hepsi bu."

Anne d'Autriche güzel elini Kardinal'e uzattı ve parmağında ışıl ışıl parlayan muhteşem taşı gösterdi.

"Öyle anlaşılıyor ki" diye sürdürdü konuşmasını Kraliçe, "zor durumda kalıp satmış yüzüğü. Hem de beni ikinci kez kurtarmak için satmış çünkü Buckingham'a hayatının tehlikede olduğuna dair haber ulaştırmaları gerekiyordu."

"Demek d'Artagnan'ın bundan haberi vardı."

"Her şeyden haberi vardı onun. Nasıl oluyordu bu? Söyleyemeyeceğim bunu. Her neyse, yüzüğü Mösyö des Essarts'a satmış, parmağında görünce satın aldım ben de. Alın bu yüzüğü ve iade edin kendisine. Elinizin altındaki böyle birinden de yararlanmaya bakın."

"Teşekkürler Majeste" dedi Kardinal, "yararlanacağım bu öğüdünüzden."

"Soracağınız başka bir şey var mı?" dedi Anne d'Autriche heyecandan âdeta çökmüş bir halde.

"Hayır efendim" diye karşılık verdi Mazarin son derece tatlı bir sesle. "Yalnızca münasebetsiz kuşkularım için beni bağışlamanızı rica ediyorum. Ama ben sizi o kadar seviyorum ki, geçmişten bile kıskanmadan edemiyorum."

Anne d'Autriche'in dudaklarında belirsiz bir gülümseme görüldü.

"Benden başka bir şey istemiyorsanız, lütfen yalnız bırakın beni artık" dedi. "Böyle bir sahneden sonra kafamı dinlemek isteyebileceğimi anlayışla karşılarsınız herhalde."

Kardinal eğildi.

"Gidiyorum Madam" dedi. "Tekrar gelmeme izin verecek misiniz?"

"Tabii ama yarın. Kendime gelebilmem için ancak bu kadar bir zaman yeterli olabilir."

Mazarin, Anne d'Autriche'in elini saygıyla öptü, sonra çıktı.

Kraliçe, Kardinal çıkar çıkmaz oğlunun odasına geçti, Kral'ın yatıp yatmadığını sordu La Porte'a. La Porte eliyle uyuyan çocuğu gösterdi.

Kraliçe yatağın basamaklarını çıktı, dudaklarını oğlunun kırışmış alnına uzattı ve tatlı bir öpücük kondurdu, sonra gene sessizce çekilirken hizmetkârına şunları söyledi:

"Kral'ın, Mazarin'e karşı daha nazik davranması için çaba harcayın La Porte çünkü o da, ben de çok şey borçluyuz kendisine."

V

GASKONYALI VE İTALYAN

Mazarin bu sırada çalışma odasına dönmüş, kapıda bekleyen Bernouin'e yeni bir şey, herhangi bir haber olup olmadığını sormuştu. Uşağın hayır cevabı karşısında, çekilebileceğini işaret etti.

Yalnız kalınca, koridorun kapısını açtı, bekleme odasına geçti. D'Artagnan yorgunluktan, bir kanapeye çökmüş, uyukluyordu.

"Mösyö d'Artagnan!" diye seslendi fısıldar gibi bir sesle.

D'Artagnan kımıldamadı bile.

"Mösyö d'Artagnan!" diye daha yüksek bir sesle tekrarladı.

D'Artagnan uyumaya devam ediyordu.

Mazarin bu kez iyice yanına yaklaşıp parmağıyla hafifçe omzuna dokundu.

Silahşör ansızın sıçradı yerinden, uyandı, gözlerini açtı ve bir asker gibi esas duruşa geçti.

"Buradayım, kim seslendi bana?" dedi.

"Ben" diye karşılık verdi tatlı bir gülümsemeyle Kardinal.

"Affedersiniz efendim" dedi d'Artagnan, "ama öyle yorgundum ki..."

"Af dilemenize gerek yok" dedi Kardinal, "çünkü siz bana hizmet ettiğiniz için yorgun düştünüz."

D'Artagnan, Kardinal'in bu iyiliksever halini çok beğendi.

"Allah Allah! Talih kuşu insanın başına uyurken konar derler, doğru mu bu söz acaba?" diye düşündü.

"Benimle gelin Mösyö" dedi Kardinal.

"İyi, iyi!" diye mırıldandı d'Artagnan. "Öyle anlaşılıyor ki, Rochefort sözünde durdu. Nereye kayboldu bu adam peki?"

Çalışma odasını gözleriyle, en kuytu köşelerine kadar araştırdı, göremedi Rochefort'u.

"Mösyö d'Artagnan" dedi Kardinal koltuğuna otururken. "Şimdiye kadar hep yiğit ve zarif bir insan olarak göründünüz gözüme" diye sürdürdü konuşmasını.

"Olabilir ama bunu söylemekte epey geç kaldı" dedi içinden d'Artagnan.

Bununla birlikte, yerlere kadar eğilerek karşılık verdi Kardinal'in övgülerine.

"Yeteneklerinizi ve değerinizi göstermenin zamanı da geldi artık" diye devam etti Kardinal.

Silahşör'ün gözlerinde keyiften kaynaklanan bir kıvılcım çaktı ama çok çabuk söndü bu kıvılcım. Çünkü Kardinal'in lafı nereye getirmek istediğini kestiremiyordu.

"Siz emredin, efendim" dedi. "Kardinal Hazretleri'nin emirlerini yerine getirmeye hazırım her zaman."

"Mösyö d'Artagnan" diye sürdürdü konuşmasını Kardinal, "önceki yönetim döneminde başarılı işler yapmışsınız..."

"Monsenyör bunları anımsatarak büyük lütuf gösteriyorlar bendenize karşı... Doğrudur, oldukça başarılı bir biçimde dövüştüm."

"Ben savaş başarılarından söz etmek istemiyorum" dedi Kardinal. "Evet, bu başarılarınız da çok parlak ama sizden daha iyisini yapanlar da oldu."

D'Artagnan şaşırmış gibi yaptı.

"Yanıt vermeyecek misiniz yoksa?" dedi Kardinal.

"Kardinal Hazretleri'nin hangi başarılarımdan söz etmek istediğini açıklamasını bekliyorum" dedi d'Artagnan.

"Ben maceralardan söz ediyorum... Ne demek istediğimi anlamışsınızdır herhalde."

"Maalesef hayır!" dedi hayretler içinde d'Artagnan.

"Ağzınız da çok sıkı bakıyorum. Neyse, böylesi daha iyi! Kraliçe'nin başına gelenlerden, elmas budaklardan, üç arkadaşınızla birlikte yaptığınız yolculuklardan söz etmek istiyordum."

"Vay anasını!" dedi içinden Gaskonyalı. "Tuzak galiba bu! Sıkı durmam gerekiyor."

Ve hemen, çağın en ünlü komedyenlerinden Mondori ve Bellerose'u kıskançlıktan çatlatacak bir şaşkınlık ifadesi takındı.

"Çok iyi" dedi Kardinal gülümseyerek. "Bravo! Sizin için boşuna tam aradığınız adam, dememişler. Söyleyin bakalım, neler yapabilirsiniz benim için?"

"Efendimizin emredecekleri her şeyi" diye karşılık verdi Gaskonyalı.

"Bir zamanlar bir kraliçe için yaptıklarınızı benim için de yapar mısınız?"

"Beni konuşturmak istiyor anlaşılan" dedi içinden. "Bekleyelim bakalım. Bunun da Richelieu'den aşağı kalır tarafı yok, Allah belasını versin!.."

"Bir kraliçe için mi dediniz efendim? Anlamadım."

"Size ve üç arkadaşınıza ihtiyacım olduğunu anlamadınız mı?"

"Hangi arkadaşlarıma Kardinal Hazretleri?"

"Üç eski arkadaşınıza."

"Kardinal Hazretleri, eskiden, üç değil, elli arkadaşım vardı. İnsan yirmi yaşındayken herkesi dost sanır."

"Tamam, anlaşıldı Subay Efendi" dedi Kardinal. "Ağzı sıkı olmak hiç kuşkusuz çok iyi bir şeydir ama çok fazla ağzı sıkı olmak bir gün pişman edebilir sizi."

"Efendim, Pythagoras öğrencilerine susmayı öğretmek için beş yıl hiç konuşmamayı zorunlu kılardı."

"Siz yirmi yıldır susuyorsunuz. Pythagorasçı bir filozof olmak için on beş yıl da fazladan sustunuz. Bu kadarı yeter herhalde. Artık konuşsanız iyi olur. Çünkü Kraliçe bile yeminini bozdu."

"Kraliçe mi?" diye bağırdı Silahşör, gerçekten hayrete düşmüş bir halde.

"Evet ya, Kraliçe! Hatta sizinle kendisi adına konuştuğumun bir kanıtı olarak, tanıdığınızı söylediği şu elmas yüzüğü göstermemi istedi. Mösyö des Essarts'dan satın almış bu yüzüğü."

Kardinal elini d'Artagnan'a doğru uzatarak yüzüğü gösterdi ve Silahşör, Belediye Konağı'nda verilen baloda Kraliçe'nin hediye etmiş olduğu yüzüğü tanıdı.

"Doğru" dedi Gaskonyalı, "bir zamanlar Kraliçe'nindi bu yüzük, hatırladım."

"Gördüğünüz gibi Kraliçe adına konuşuyorum sizinle. Bu nedenle bana artık rol yapmadan yanıt verin. Daha önce de söylemiştim, şimdi yineliyorum, bu işin sonunda her şeye sahip olabilirsiniz."

"Kardinal Hazretleri, şu günlerde gerçekten ihtiyacım var buna. Efendimiz beni unutalı o kadar uzun bir zaman oldu ki."

"Telafi etmek için sekiz gün yeter. Siz buradasınız ama arkadaşlarınız nerede?"

"Hiçbir bilgim yok bu konuda efendim."

"Nasıl olur bu? Hiç mi haberiniz yok onlardan?"

"Hiç. Ayrılalı o kadar çok oldu ki. Silahşörlüğü de bırakmışlardı onlar."

"Nasıl buluruz onları peki?"

"Bulundukları yerde. Bana bırakın bu işi siz."

"Peki. Koşullarınız nedir?"

"Para, Kardinal Hazretleri. Girişeceğimiz iş için ne kadar gerekliyse, o kadar para. Bir zamanlar parasızlık yüzünden nasıl elimiz kolumuz bağlanmıştı, çok iyi hatırlıyorum. Satmak zorunda kaldığım şu elmas taşlı yüzük olmasaydı yarı yolda kalmıştık."

"Vay anasını! Para ha! Hem de çok para, ha!" dedi Kardinal. "Çok hızlısınız siz Subay Efendi. Kral'ın kasalarının bomboş olduğundan haberiniz yok mu sizin?"

"Kardinal Hazretleri, o halde siz de benim gibi yapın, Saray'ın mücevherlerini satın. Bana inanın ve hiç pazarlık etmeyelim, kısıtlı olanaklarla büyük işler yapıldığı görülmemiştir hiçbir zaman."

"Peki, peki, sizi memnun etmeye çalışacağız" dedi Kardinal.

"Richelieu olsa, daha şimdiden beş yüz altını bastırmıştı avans olarak" diye düşündü d'Artagnan.

"Demek çalışacaksınız emrimde, öyle mi?"

"Arkadaşlarım isterlerse."

"Onlar kabul etmezlerse, size güvenebilir miyim gene de?"

"Ben tek başıma, hiçbir zaman, doğru dürüst işler beceremişimdir" diye karşılık verdi Gaskonyalı.

"Bulup getirin şunları."

"Efendimize hizmet etmelerini sağlamak için ne diyeceğim ben onlara peki?"

"Siz benden daha iyi tanıyorsunuz onları. Kişiliklerine göre bir şeyler vaadedin."

"Ne vaat edeyim?"

"Bana da Kraliçe'ye hizmet ettikleri gibi hizmet etmelerini ve minnettarlığımın büyük olacağını söyleyin."

"Ne iş yapacağız?"

"Her şey! Siz her işin altından kalkmayı beceriyorsunuz anlaşıldığı kadarıyla."

"Kardinal Hazretleri, insan birisine güvendi mi, eğer güvendiği kişinin de kendisine güvenmesini istiyorsa, her durumda efendimizin yaptığı açıklamadan daha fazlasını yapmalıdır, diye düşünüyorum."

"Harekete geçme sırası geldiğinde, rahat olun" dedi Kardinal, "her şeyi öğreneceksiniz."

"Ya o zamana kadar?"

"Bekleyin ve arkadaşlarınızı bulun."

"Kardinal Hazretleri, belki de Paris'te değildirler. Hatta Paris'te olmadıkları güçlü bir olasılık, o zaman yola çıkmam ge-

rekecektir. Oysa ben bayağı yoksul bir silahşör teğmeniyim, yolculuk da çok pahalı."

"Pek fazla göze batmamanızı istiyorum" dedi Kardinal, "çünkü tasarılarım büyük bir gizlilik içinde yürümeli, dolayısıyla da gösterişli, parlak donanımlar uygun düşmez."

"Ama efendim, avans alıp yola çıkmam mümkün değil, zaten üç aylık içerdeyim. Birikimlerimle de yolculuğu göze alamam doğrusu, çünkü yirmi iki yıllık hizmetten sonra borçtan başka bir şey biriktiremedim!"

Mazarin, içinde büyük bir kavga oluyormuş gibi bir süre düşüncelere daldı, sonra üç kilitli dolabın başına geçip bir kese çıkardı içinden ve Silahşör'e uzatmadan önce iki üç kez tarttı elinde.

"Şunu alın bir hele" dedi derin bir iç çekerek. "Bu yol paranız!"

"Eğer bunlar İspanyol altını ya da gümüş liraysa yaşadık, iki iş birden görürüz" dedi içinden Gaskonyalı.

Mazarin'i selamlayıp cebine indirdi keseyi.

"Anlaştık sayılır" dedi Mazarin. "Hemen yola çıkarsınız."

"Tamam Kardinal Hazretleri."

"Görüşmelerinizin seyrini bildirmek için her gün yazın bana."

"Savsaklamam bu görevi efendim."

"İyi. Arkadaşlarınızın adları neydi?"

"Adları mı?" dedi kaygılanarak d'Artagnan.

"Evet. Siz onları ararken, ben de kendi olanaklarımla nerede olduklarını soruşturur, bir şeyler öğrenirim belki."

"Kont de la Fère ya da Athos, Mösyö Vallon ya da Port-

hos, bir de dünün şövalyesi bugünün rahibi d'Herblay ya da Aramis."

Mazarin güldü.

"Ailelerinin adlarını lekelememek için takma adlarla silahşörlere katılan acemiler! Kılıçları uzun, cebi delikler, biliriz biz onları."

"Tanrı'nın bu uzun kılıçlıların, efendimizin hizmetine girmesine razı olması için bir dileğimi söylemek cüretini göstereceğim" dedi d'Artagnan. "Kardinal Hazretleri'nin cebi biraz delinip hafiflesin de onlarınki ağırlaşsın çünkü bu üç silahşörle ben hizmetine girersek, Monsenyör isterlerse bütün Fransa'yı hatta bütün Avrupa'yı karıştırabilirler."

"Gaskonyalılar da en az İtalyanlar kadar yüksekten atmayı seviyorlar" dedi Kardinal.

"Bilemem ama kılıç sallamakta İtalyanlar'dan üstün oldukları kesin" diye karşılık verdi d'Artagnan, Mazarin gibi gülümseyerek.

İzin belgesi doğrudan Kardinal tarafından imzalandıktan sonra da dışarı çıktı.

Sokağa iner inmez hemen bir lambanın dibine gidip keseyi yokladı.

"Gümüş lira bunlar!" dedi küçümseyici bir tavırla. "Tahmin etmiştim. Ah Mazarin! Mazarin! Bana güvenmiyorsun sen. Sen bilirsin. Bu güvensizlik başına işler açacak, göreceksin!"

Bu sırada Mazarin içerde halinden memnun, ellerini ovuşturmaktaydı.

"Yüz gümüş, yalnızca yüz gümüş! Yüz gümüş liraya, Richelieu'nün gözünü bile kırpmadan yirmi bin altın vereceği bir sır öğrendim. Fazladan da bu yüzük!" diye düşündü. D'Artagnan'a vereceğine parmağından çıkarmadığı elmas taşlı yüzüğü

hayranlıkla süzdü. "Bu da en aşağı on bin altın eder!" dedi içinden.

Mazarin kârlı bir iş yaptığı bu gecenin sonuçlarından hoşnut bir halde odasına girdi, yüzüğü içinde değerli taşların bulunduğu bir mücevher kutusuna koydu çünkü mücevhere çok meraklıydı Mazarin. Giysilerini çıkarması için Bernouin'i çağırdı. Saat gecenin on biriydi ve o, Paris sokaklarından yükselen protesto ifadesi homurdanmalara, silah seslerine hiç aldırmadı.

Aynı anda Gaskonyalı, kaldığı Tiquetonne Sokağı'ndaki Chevrette Hanı'na doğru yürüyordu.

Bu arada d'Artagnan'ın buraya nasıl yerleştiğini de hemen bir iki sözcükle anlatalım.

VI

D'ARTAGNAN KIRK YAŞINDA

Üç Silahşörler adlı romanımızda, d'Artagnan'ı Fossoyeurs Sokağı, 12 numaralı evde bıraktığımızdan bu yana birçok olay ve özellikle de birçok yıl geçmişti.

D'Artagnan fırsatları kaçırmamış ama fırsatlar d'Artagnan'ı yarı yolda bırakmıştı. Gaskonyalı, arkadaşları çevresinde oldukları sürece gençliğini ve güzelliğini yitirmemişti. Silahşör'ün, başka insanların meziyetleriyle çok kolay uyuşabilen çok ince ve eşsiz huyları vardı: Athos onun büyüklüğünü, Porthos canlılığını, Aramis de inceliğini sağlıyordu. Eğer d'Artagnan bu üç silahşörle yaşamayı sürdürseydi, üstün bir insan olurdu. Önce Athos terk etti onu Blois dolaylarında, kendisine miras kalan araziye yerleşmek amacıyla. Arkasından Porthos, kendisini bekleyen kadınla evlenmek üzere ayrıldı. Nihayet Aramis, rahiplik cüppesini tercih edip kiliseye girdi. Ve işte o andan sonra Gaskonyalı, birden yalnız ve güçsüz kalıverdi ortada. Ancak arkadaşlarının Tanrı vergisi sezgilerle kendisine ge-

çirecekleri akımla bir yerlere varabileceğini umduğu mesleğinde bütün cesaretini yitirdi.

D'Artagnan, silahşör teğmenliğine yükseltilmişti ama her zamankinden daha yalnız hissediyordu kendisini. Athos gibi, önünde soylu konakların kapılarının kolayca açılmasını sağlayacak kadar büyük ve ünlü bir aileye mensup değildi. Porthos gibi, sosyeteye girdiğini sanacak kadar da kibirli olduğu söylenemezdi. Nihayet Aramis gibi, doğuştan soylu ve zarif bir insan gibi davranmayı da öğrenememişti. Madam Bonacieux'nün hoş anısı bir süre güzellik duyguları estirmişti Gaskonyalı'nın yüreğinde ama yeryüzündeki sönüp gitmeye mahkûm bütün anılar gibi bu da zamanla silinmiş ve yavaş yavaş yok olup gitmişti. Kışla yaşamı soylu insanlar için bile hep kötü sonuçlanır. D'Artagnan'ın karakterinin iki zıt yanından maddeci olanı, kendisi bile farkında olmadan ağır basmış, bütün zamanını kışlada, ordugâhta, at sırtında geçiren Silahşör sonunda gerçek bir asker (o çağda buna ne derlerdi bilemiyorum) olup çıkmıştı.

Ama Gaskonyalı ilkel zarafetini bu nedenden dolayı yitirmemişti. Tersine, bu incelik daha da artmıştı belki ya da kaba dış görünümünün altında bir kat daha dikkat çeker hale gelmişti. Ancak bu inceliğini yaşamın önemli olaylarında değil, küçük ve önemsiz olaylarında gösteriyordu. Maddi zevkler peşinde koşuyor, askerlerin anlayacağı şeylerden zevk alıyordu. Yani rahat bir yerde yatmaktan, gösterişli ziyafet sofralarından, meziyetli bir aşçı kadından.

Ve d'Artagnan, Tiquetonne Sokağı'ndaki Chevrette Hanı'nda bütün bu aradıklarını buluyordu.

Bu handa kaldığı ilk günlerde hanın yirmi beş, yirmi altı yaşlarındaki güzel ve taze Flaman sahibesi fena halde vurulmuştu ona. Gaskonyalı'nın, kılıcını en az on kez saplama raddesine geldiği münasebetsiz bir kocanın birkaç kere rahatsızlık vermesiyle geçen bazı kaçamak sevişmelerden sonra, adam bir gün eldeki şarapları satıp paraları ve kadının mücevherlerini

toplayarak çekip gitmişti. Herkes öldüğünü sanıyordu adamın. Özellikle dul kaldığını düşünerek çok sevinen eşi, bütün kalbiyle kocasının idam sehpasında can vermiş olmasını diliyordu. D'Artagnan, ilişkinin kopmaması için üç yıl çok özenli davranmış ve bu üç yıl boyunca sofrasını ve sevgilisini her geçen gün daha hoş bulmuştu. Her ikisi de birbirlerine karşılıklı kredi açmış durumdaydılar. Sevgilisi birden tekrar evlenmek gibi bir düşünceye kapıldı ve evlenme teklif etti d'Artagnan'a.

"Demek öyle!" dedi Gaskonyalı. "İki kocalı mı olmak istiyorsun? Olur mu öyle şey canım!"

"Kocam öldü ama. Hiç kuşkum yok bundan."

"Hayır, senin kocan münasebetsizin biriydi. Evlenirsek günün birinde çıkagelir, idam sehpasına gönderir bizi."

"Gelirse, öldürürsün onu olur biter! Sen o kadar yiğit ve usta bir silahşörsün ki."

"Aman sevgilim, bu da başka bir gerekçe asılmak için."

"Geri mi çeviriyorsun teklifimi yani?"

"Hem de nasıl? Var gücümle."

Güzel hancı kadını çok üzdü bu çünkü o d'Artagnan'ın yalnız kocası değil, tanrısı bile olmasına hazır hissediyordu kendisini. O kadar yakışıklı buluyordu ki sevgilisini. Özellikle de bıyıklarına hayrandı.

Birlikteliklerinin dördüncü yılına doğru Franche Comté Seferi çıktı. D'Artagnan da seçildi bu sefere katılacaklar arasına ve hazırlıklara başladı. Sevgilisi d'Artagnan'a, sadık kalacağı konusunda sürekli gözyaşı dökerek ve yeminler ederek söz verdi, çok acılar çekti ama yalnızca kadın verdi bu sözleri. D'Artagnan hiçbir söz vermeyecek kadar soylu biriydi. O yalnızca, şanına yeni şanlar katacağına söz verdi.

D'Artagnan'ın savaştaki cesareti ve atılganlığı herkesçe bilinir. Cesaretinin bedelini, düşmana karşı yalın kılıç saldırıya

geçtiği bir sırada göğsüne yediği bir kurşunla ödedi ve savaş meydanında serilip kaldı boylu boyunca. Atından düştüğünü gördüler ama kalktığını gören olmadı. Herkes onun öldüğünü sandı. Yerinde ve rütbesinde gözü olanların hiçbiri de aksini ileri sürmedi. Nedense insan, gerçekleşmesini istediği şeylere kolayca inanır. Askerlik hayatında da tümen komutanlarından, erlere kadar herkes generallerin ve onbaşıların ölmesini bekler durur.

Ama Gaskonyalı öyle kolay kolay pes edecek biri değildi. Gündüz sıcağında baygın yattı savaş alanında ve akşam serinliğine doğru kendine geldi. Bir köye ulaştı ve oradaki en güzel evin kapısını çaldı. Yaralı da olsalar, Fransızlar her zaman nasıl karşılanırlarsa öyle karşılandı ve içeri alındı. D'Artagnan'ı nazladılar, yarasını sardılar, iyileştirdiler. Tamamen sağlığına kavuştu ve Fransa'ya doğru yola çıktı. Paris'e varınca da doğru Tiquetonne Sokağı'na indi.

Ne var ki Gaskonyalı odasına çıkınca, dolabında erkek giysilerinden oluşan eksiksiz bir koleksiyon gördü, bir tek kılıç eksikti yalnızca.

"Nasıl olsa bir gün dönecekti bu adam. Belki iyi oldu belki kötü" dedi içinden.

D'Artagnan hâlâ han sahibesinin kocasının döndüğünü sanıyordu.

Sorup soruşturdu. Yeni bir garsonla yeni bir hizmetçi alınmıştı işe. Han sahibesi de gezmeye gitmişti.

"Yalnız mı gitti?" diye sordu d'Artagnan.

"Beyefendiyle birlikte."

"Beyefendi döndü yani!"

"Tabii" diye karşılık verdiler saf saf.

"Param olsa, çeker giderdim" diye düşündü d'Artagnan, "ama parasız olduğuma göre kalmam gerekiyor. En doğrusu bek-

lemek ve kadının ne söyleyeceğini görmek. Ayrıca, ansızın dönen bu münasebetsiz herifin evlilik konusundaki niyetlerini de öğrenmek gerekir."

Zor durumlarda en iyi yolun, kendi kendine konuşmak olduğunu kanıtlayan bu düşüncelerini bitirmemişti ki, kapıda gözcülük eden hizmetçi bir çığlık attı.

"Hah, işte! Hanımefendi'yle, Beyefendi dönüyorlar!"

Gaskonyalı sokağın ilerisinde bir noktaya baktı ve hancı kadını Montmartre'ın köşesinde, iriyarı bir İsviçreli'nin koluna asılmış yürürken gördü. Adam da Porthos gibi, salına salına yürüyordu."

"Bu muymuş kocası?" diye mırıldandı d'Artagnan. "İyice serpilip gelişmiş anlaşılan!"

Sonra salonun en ortalık yerine geçip oturdu.

Hancı kadın içeri girer girmez önce d'Artagnan'ı gördü ve hayrete düşerek bir çığlık attı.

Çığlığı işitince tanındığını anlayan d'Artagnan koştu ve sevgiyle kucakladı kadını.

Bu arada İsviçreli de sararan hancı kadını izliyordu hayretler içinde.

"Siz ha, Mösyö! Ne istiyorsunuz benden?" diye sordu çekingen bir tavırla hancı kadın.

"Beyefendi yeğeniniz mi, kardeşiniz mi?" diye sürdürdü konuşmasını d'Artagnan gene rolünü oynayarak.

Sonra kadının karşılık vermesine fırsat bırakmadan İsviçreli'ye sarıldı, İsviçreli de ona sarıldı soğuk bir tavır içinde.

"Kim bu adam?" diye sordu.

Kadın bu soruya sık sık soluk alıp vererek karşılık verdi.

"Kimmiş bu İsviçreli?" diye sorusunu yineledi d'Artagnan.

"Bu bey benimle evlenecek" dedi ürperti geçirerek hancı kadın.

"Kocanız öldü mü nihayet?"

"Size ne bundan?" diye araya girdi bozuk Fransızca'sıyla İsviçreli.

"Beni çok fazla ilgilendirir bu iş" diye karşılık verdi Gaskonyalı, "çünkü ben izin vermezsem evlenemezsiniz bayanla, ayrıca..."

"Eee?" dedi İsviçreli.

"Eee'si bu işte. İzin vermiyorum ben!" diye karşılık verdi d'Artagnan.

İsviçreli kıpkırmızı kesildi birden. Adamın sırtında sırmalı üniforma vardı, d'Artagnan'sa kül rengi bir pelerin atmıştı omzuna. Adamın boyu en az altı ayaktı, d'Artagnan'ın boyuysa olsa olsa beş ayaktı. İsviçreli kendisini evindeymiş gibi görüyor, d'Artagnan'ıysa davetsiz bir misafir olarak kabul ediyordu.

"Def olup gider misin buradan?" diye bağıran İsviçreli gerçekten çok sinirlenmeye başlayan biri gibi öfkeyle yere vurdu ayağını.

"Kim? Ben mi gidecek mişim? Niye?" dedi Silahşör.

"Gidip yardım istemek doğru olacak" dedi ufak tefek bir adamın dev gibi bir adamla yer için kavga çıkarmak istemesini bir türlü anlayamayan garson.

"Sen bana baksana!" diye ileri atıldı burnundan solumaya başlayan Gaskonyalı. "Olduğun yerde kal, sakın bir yere kıpırdama, ezerim yoksa seni! Sana gelince Wilhelm Tell'in soydaşı, sen de yukarı çık, odandaki pılı pırtıyı topla, bas git ve başka bir han bul kendine."

İsviçreli sevimsiz bir tavırla gülmeye başladı.

"Ben mi gidecek mişim? O niye o?" dedi gene kaba ve bozuk şivesiyle.

"Ha! Bu iyi işte!" dedi d'Artagnan. "Fransızca anlıyormuşsun. Gel şöyle benimle de anlatayım sana gerisini."

Silahşör'ün ne kadar ustaca kılıç kullandığını çok iyi bilen hancı kadın, hıçkıra hıçkıra ağlamaya ve saçlarını yolmaya başladı.

D'Artagnan hemen ona doğru döndü.

"Gönderin şunu o halde, hanımefendi" dedi.

"Boşversene sen!" diye araya girdi İsviçreli. Silahşör'ün ne söylediğini anlayabilmesi için aradan birkaç dakika geçmesi gerekmişti. "Bir kere sen, beni seninle gelmeye nasıl davet edersin? Kim oluyorsun?"

"Ben, Majesteleri'nin silahşörlerinin teğmeniyim" diye karşılık verdi Gaskonyalı. "Dolayısıyla, sizden her anlamda üstünüm ama burada rütbe üstünlüğü değildir söz konusu olan. Handa yatıp kalkma iznidir mesele. Geleneği bilmeniz gerekir. Önce gelen kapar odayı!"

Kalbinin eski âşığına daha yakın olduğunu hisseden hancı kadının yalvarıp yakarmalarına rağmen Silahşör alıp götürdü İsviçreli'yi. Şunu da belirtmek gerekir ki, kadın her şeye rağmen kendisiyle evlenmeyi reddeden kibirli d'Artagnan'ın iyi bir ders almasını da istemiyor değildi.

İki hasım Montmartre çukurluklarına doğru gittiler. Çoktan karanlık bastırmıştı oraya vardıklarında. Gaskonyalı İsviçreli'den kibar ve nazik bir biçimde bir kez daha odayı kendisine bırakmasını ve bir daha hana dönmemesini rica etti. Adam başıyla öneriyi reddedip kılıcını çekti.

"O halde, burada uzanır yatarsınız siz de" dedi Silahşör. "Pis bir yerdir ama benim suçum değil bu, siz istediniz."

Lafını bitirir bitirmez o da kılıcını çekti ve hasmının kılıcıyla tokuşturdu.

Hasmının bileği çok güçlüydü ama d'Artagnan'ın çevik-

liği de bütün güçlerden üstündü. Bir türlü kıstıramıyordu Gaskonyalı'yı İsviçreli. Adam, havanın soğuk olması nedeniyle ancak sonradan farkına varabildiği iki yara almıştı. Kan kaybettiğinden üstüne yorgunluk çökünce durdu ve yere çöktü.

"Gördün mü?" dedi Silahşör. "Ben söylememiş miydim? İnat ederseniz böyle olur işte! Neyse on beş gün içinde bir şeyiniz kalmaz. Siz burada bekleyin, ben eşyalarınızı garsonla gönderirim. Haydi bana eyvallah! Ha! İsterseniz Montorgueil Sokağı'ndaki Au Chat Qui Pelote Hanı'na gidin. Aşçı kadın değişmemişse, yemekleri nefistir oranın. Tanrı'ya emanet olun!"

Daha sonra neşe içinde hana döndü, söz verdiği gibi, İsviçreli'nin eşyalarını garsonla yolladı. Çocuk eşyaları, şaşkınlık içinde d'Artagnan'ın bıraktığı yerde bulup toplamış ve sonra da gitmişti.

Hancı kadın, garson çocuk ve diğerleri Silahşör'e, ancak Herkül'e gösterilebilecek itibarı göstermekte yarışıyorlardı âdeta.

Gaskonyalı, hancı kadınla baş başa kalınca, "Bak yavrum" dedi, "şimdi bir İsviçreli'yle soylu biri arasındaki farkı anlamışsındır sanırım. Oysa siz bir meyhaneci gibi davrandınız. Sizin bileceğiniz iş tabii ki ama bu tavrınız dolayısıyla ben size karşı saygımı yitirdim. Aslında ben İsviçreli'yi sırf sizi yola getirmek amacıyla kovdum. Ben de burada kalmayacağım bundan sonra. Nefret ettiğim bir yerde yatıp kalkamam, yemek yiyemem! Garson! Eşyalarımı Bourdonnais Sokağı'ndaki Muid d'Amour Hanı'na götürün. Sizi de Tanrı'ya emanet ediyorum hanımefendi."

Silahşör bunları söylerken azametli ve etkili görünüyordu. Hancı kadın ayaklarına kapandı, özür diledi, tatlı bir direnişle gitmesini engelledi. Daha ne söyleyelim ki? Şişler dönüyor, soba gürüldüyor, güzel Madeleine hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Gaskonyalı açlığı, soğuğu ve aşkı birlikte hissetti. Kadını bağışladı ve bağışlayınca da handa kaldı tabii ki.

İşte d'Artagnan'ın Tiquetonne Sokağı'ndaki Chevrette Hanı'na yerleşmesinin öyküsü.

VII
D'ARTAGNAN SIKINTIYA DÜŞÜYOR AMA ESKİ TANIDIKLARINDAN BİRİ YARDIMINA KOŞUYOR

D'Artagnan, düşünceler içinde dönerken Mazarin'in kesesini cebine indirmekten mutlu, bir zamanlar kendisinin olan, şimdiyse Kardinal'in parmağında ışıl ışıl parlayan o güzel elmas taşlı yüzüğü unutamıyordu bir türlü.

Düşüncelere daldı kendi kendine. "Bu elmas bir daha elime geçerse derhal paraya çeviririm. Gerçekten güzel bir yer olan ama ancak Innocents Mezarlığı kadar bir bahçesi olan babamın şatosunun civarında arazi alırım, sonra da büyük bir mirasa konmuş varlıklı bir kadının bana tutulmasını ve gelip benimle evlenmesini beklerim. Üç oğlum olur: İlk oğlumu Athos gibi büyük bir senyör, ikincisini Porthos gibi yiğit bir asker, üçüncüsünü de Aramis gibi efendi bir din adamı yaparım. Şu sürdüğüm yaşamdan daha iyidir böylesi. Yazık ki Kardinal, parmağındaki yüzüğü bana verebilecek türden bir adam değil. Adi herif!"

D'Artagnan elmas taşlı yüzüğün, Kardinal'e, Kraliçe tarafından kendisine verilmek üzere emanet edildiğini bilseydi, ne derdi acaba?

Tiquetonne Sokağı'na sapınca birden bir patırtı gürültü duydu. Kaldığı hanın çevresinde büyük bir kalabalık toplanmıştı.

"Allah Allah!" dedi. "Yangın mı çıktı La Chevrette Hanı'nda, yoksa güzel Madeleine'in kocası geri mi döndü?"

Ne biri ne öteki. Silahşör biraz daha yaklaşınca kalabalığın, kaldığı hanın değil, yanındaki evin önünde toplandığını fark etti. Yüksek sesle bağırıp çağırıyorlar, ellerinde meşalelerle

sağa sola koşturup duruyorlardı. Gaskonyalı bu arada birtakım üniformalı adamlar da gördü.

"Ne oluyor?" diye sordu.

Kalabalık arasından bazılarının anlattığına göre bir kentsoylu yirmi kadar arkadaşıyla birlikte muhafızların koruduğu bir arabaya saldırmış ama destek birliği gelince kaçmak zorunda kalmıştı saldırganlar. Elebaşları da kalabalığın önünde toplandığı eve sığınmıştı. Ve şimdi bu evi arıyorlardı.

D'Artagnan, gençliğinde nerede bir üniforma görse, hemen oraya koşar ve askerleri kentsoylulara karşı korumak için yardım elini uzatırdı ama öyle birden öfkelendiği zamanlar gerilerde kalmıştı artık. Ayrıca cebinde Kardinal'in yüz gümüş lirası vardı ve bu parayla kalabalık arasına dalmak da işine gelmiyordu.

Daha fazla bir şey sormadan hana girdi.

D'Artagnan eskiden hep sorular sorup cevap almak isterdi ama artık öğrendikleri ve bildikleriyle yetiniyordu.

Güzel Madeleine'in kendisini beklemediğini, daha önce söylemiş olduğu gibi geceyi Louvre'da geçireceğini sandığını anladı ve bu beklenmedik dönüşle kadın âdeta bayram etti. Sokakta olup bitenler onu çok korkuttuğundan, artık kendisini savunacak bir İsviçreli'si de olmadığından bu beklenmedik dönüş kadını daha da sevindirdi.

Olup bitenleri anlatmak istedi hemen Silahşör'e ama Gaskonyalı yemeğini yukarı, odasına çıkarmasını ve tepsiye bir şişe de Burgonya şarabı koymasını söyledi.

Güzel Madeleine asker gibi itaat etmeye alışkındı. Tek bir işaret üzerine söylenenleri yerine getirirdi. D'Artagnan konuşma lütfunda bulunmuştu. İstediği her şey yerine getirildi.

Silahşör şamdanını ve anahtarını alıp odasına çıktı. Hana gelecek olan müşterileri rahatsız etmek istemediğinden dör-

düncü kattaki bir odayla idare ediyordu. Gerçeğe son derece saygılı olduğumuzdan d'Artagnan'ın odasının oluğun ve damın tam alt kısmına rastladığını da belirtmemiz gerekiyor burada.

Aslanın yattığı yer burasıydı işte. Gaskonyalı, güzel Madeleine'i yalnız bırakarak cezalandırmak istediğinde buraya gelirdi.

İçeri girer girmez ilk işi, kendisi eski, kilidi yeni bir masanın gözüne içinde ne kadar para olduğunu saymaya bile gerek görmediği keseyi saklamak oldu. Hemen arkasından yemeğini ve şarabını getiren garsonu yolladı, kapıyı kapadı ve masaya oturdu.

Belki tahmin edebileceğiniz gibi düşünmek için alınmış önlemler değildi bunlar. D'Artagnan her işin ancak zamanında iyi yapılacağına inanırdı. Acıkmıştı, yemeğini yedi, sonra da yattı. Ayrıca Gaskonyalı gecenin sessizliğinden öğüt alan insanlardan değildi, uyurdu geceleri o. Ama dinlenmiş halde kalktığı sabahlar çok büyük esinlenmeler getirirdi ona. Uzun zamandır sabahları düşünme fırsatı bulamamış, geceleri sürekli uyumuştu.

Şafak vaktinde kalktı, askerlere özgü bir kararlılıkla yatağından indi ve düşünerek bir aşağı bir yukarı dolaşmaya başladı.

"1643'te, Kardinal'in ölümünden aşağı yukarı altı ay kadar önce Athos'tan bir mektup almıştım. Bu mektup geldiğinde neredeydim ben, neredeydim acaba... Evet, evet, hatırladım! Besançon Kuşatması sırasındaydı... Siperlerdeydim bu sırada. Ne diyordu mektupta? Küçük bir arazisi olduğunu ve orada yaşadığını söylüyordu. Evet ama neredeydi bu arazi? Mektubun tam burasındayken rüzgâr esmiş, alıp götürmüştü kâğıdı. Eskiden olsa o mektup nereye uçmuş olursa olsun, bulup çıkarırdım. Ama büyük bir eksiklik gençlik... İnsan artık genç olmayınca. Boşverdim, nereye giderse gitsin mektup, dedim. Sonunda İspanyollar'a kadar gitmiştir Athos'un mektubu. Mektup onların işine

yaramayacağına göre bana geri göndermeliydiler onu. Göndermediklerine göre de üstünde durmanın bir anlamı yok. Gelelim Porthos'a...

Bir mektup aldım ondan: Eylül 1646'da arazisinde düzenlenen bir ava davet ediyordu beni. Ama ben o dönemde babamın ölümü nedeniyle Béarn'da bulunduğumdan mektup arkamdan oraya yollanmıştı. Oraya ulaştığındaysa ben çoktan yola çıkmıştım zaten. Mektup peşimden gelmeye devam etmiş, ben kentten ayrıldıktan birkaç gün sonra Montmédy'ye ulaşmıştı. Nihayet Nisan ayında elime geçti. Ne var ki, Nisan 1647'de elime geçtiğinden ve çağrısı Eylül 1646 için geçerli olduğundan yararlanamamıştım davetinden. Arayayım bakayım şunu bir. Tapuların yanında olması gerekiyor."

D'Artagnan odanın bir köşesine atılmış eski bir çantayı açtı. Çanta iki yüzyıldır ailesinin olmaktan çıkmış arazilerin tapularıyla doluydu. Birden sevinçle haykırdı: Porthos'un iri harfli yazısını, altında da eşinin birkaç satırlık kargacık burgacık yazısını hemen tanıdı.

Mektubu okumakla zamanını yitirmedi d'Artagnan çünkü neler yazılı olduğunu biliyordu, doğruca adresi aradı o.

Vallon Şatosu'ydu adres.

Porthos daha fazla bilgi vermeyi unutmuştu. Kibri nedeniyle, adını verdiği şatonun herkes tarafından bilinebileceğini sanmıştı büyük olasılıkla.

"Lanet olsun şu adamın kibrine!" diye bağırdı Gaskonyalı. "Hiç değişmemiş, hep aynı Porthos. Oysa herkesten önce onu bulmak çok işime yarardı. Her şeyden önce, Mösyö Coquenard'ın sekiz yüz liralık mirasına konduğuna göre paraya ihtiyacı yoktur. Gördünüz mü başımıza geleni, en gerekli dosttan mahrum kaldık. Athos içkiciliği nedeniyle mankafanın biri olmuştur büyük olasılıkla. Aramis de dualarıyla kişiliğini yitirmiştir."

Porthos'un mektubuna bir kez daha göz attı d'Artagnan. Mektubun altına bir de not düşmüştü. Şöyle diyordu notta: "Bugün dostumuz Aramis'in kaldığı manastıra da bir mektup gönderiyorum."

"Manastıra da mektup gönderiyormuş... Hangi manastıra? Paris'te iki yüz manastır var, bütün Fransa'daysa üç bin manastır. Kim bilir, manastıra girerken belki de üçüncü kez adını değiştirmiştir uyanık. Ah! Ah! Ben de dinbilimci olsaydım ve Aramis'in Crèvecoeur'de Montdidier papazı ve Cizvitlerin başpapazıyla tartıştığı tezleri anımsayabilseydim, savunduğu öğretiyi çıkarır, sonra da kendini hangi azize adadığını anlardım. Kardinal'e gidip bütün manastırlara girmek, hatta rahibelerin kaldıkları yerlere bile girip araştırma yapabilmek için bir izin belgesi istesem mi acaba? Bu da bir düşünce, kim bilir, belki de kılık değiştirmiş bir halde bulurdum onu. Yok, yok, böyle bir saçmalık, daha işin başında ne kadar güçsüz olduğumuzu kanıtlamaktan başka bir şeye yaramaz. Bir anda düşerim Mazarin'in gözünden. Büyükler ancak kendileri için olanaksız işleri becerdiğiniz zaman gönül borcu duyarlar. 'Yapılması mümkün olsaydı, kendim yapardım' derler sonra da. Haklı adamlar. Biraz düşünelim bakalım. Bir mektup almıştım sevgili dostumdan hatırlayabildiğim kadarıyla. Hatta bir ricada bulunuyordu benden. Tamam, tamam! Ama nereye koymuştum ben bu mektubu?"

Bir süre düşündü d'Artagnan, sonra eski giysilerin asılı olduğu askıya doğru gitti. 1648'de giydiği hırkasını aradı. Gaskonyalı, aslında düzenli biri olduğundan hemen buldu hırkayı. Ceplerini araştırdı ve bir mektup çıkardı: Aramis'in mektubuydu bu!

Mösyö d'Artagnan,

Bir asilzadeyle tartıştım ve bana bu akşam için Royale Meydanı'nda randevu verdi ama ben kiliseye mensup biri olduğumdan ve olayı başka birine açtığım takdirde zor durum-

da kalacağımdan en güvenilir eş olarak size başvurmaya ve yardımcım olarak gelmenizi isteme karar verdim.

Neuve Sainte Catherine Sokağı'ndan girip, sağ taraftaki ikinci sokak lambasının altında hasmınızı bulacaksınız. Ben de kendi hasmımla üçüncü sokak lambasının altında olacağım.

Selamlar, sevgiler.

Aramis

Bu kez bir veda cümlesi bile yoktu. Silahşör anılarını yokladı: Randevuya gitmiş, söz konusu hasmı bulmuş, kim olduğunu asla öğrenemediği bu kişiyi kolundan yaralamış, sonra kendisinden önce hasmının işini bitiren Aramis'in yanına yaklaşmıştı.

"Tamam işte" demişti Aramis. "Küstah herifi öldürdüm sanıyorum. Bana ihtiyacınız olursa, her zaman yardımınıza koşacağımı bilmenizi isterim dostum."

Aramis, hemen sonra arkadaşının elini sıkmış, kemerlerin altından geçip gözden kaybolmuştu.

Sonuç olarak Athos ve Porthos gibi, Aramis'in de yerini bilmiyordu ve durum gittikçe sıkıntı verici olmaya başlıyordu. Bunları düşünürken odasındaki pencerenin büyük bir şangırtıyla indiğini işitti. Hemen para kesesini düşündü ve yıldırım gibi fırladı yerinden. Yanılmıyordu. O içeri girdiği sırada bir adam da pencereden odaya giriyordu.

"Ah! Alçak!" diye bağırarak, hırsız olduğunu tahmin ettiği adamı yakaladı ve kılıcını çekti.

"Mösyö!" diye bağırdı adam. "Allah aşkına indirin kılıcınızı ve sakın beni dinlemeden öldürmeye kalkışmayın. Benim bu işlerle hiç ilgim yok, hırsız falan sanmayın, yalnız sokağa inme cüretini gösteren onurlu bir kentsoyluyum. Adım... Aaa! Yanılmıyorsam Mösyö d'Artagnan'sınız siz!"

"Planchet!" diye haykırdı d'Artagnan.

"Emrinizdeyim efendim!" diye bağırdı onurla Planchet. "Tabii fırsat bulabilseydim!"

"Belki bulursun" dedi Teğmen, "ama Ocak ayında, sabahın yedisinde senin ne bok işin var sokaklarda?"

"Mösyö" dedi Planchet, "şunu bilin ki... Ama yok, belki de bilmeniz doğru olmaz."

"Neymiş o bakalım?" dedi d'Artagnan. "Ama önce şu camın önüne bir havlu ser, sonra da perdeleri çek."

Planchet söyleneni yaptı.

"Anlat bakalım şimdi" dedi d'Artagnan.

"Mösyö" diye konuştu her zamanki ihtiyatlı tavrıyla Planchet, "önce siz bana Mösyö Rochefort'la aranızın nasıl olduğunu söyleyin."

"Bu da sorulur mu? Gayet tabii çok iyi. Mösyö Rochefort'un benim en iyi dostlarımdan biri olduğunu bilmiyor musun sen?"

"Pekâlâ! Sorun yok o zaman."

"Senin odama böyle paldır küldür girişinle Mösyö Rochefort arasında ne gibi bir ilişki var peki?"

"Size önce şunu söyleyeyim ki efendim, Mösyö Rochefort..."

Bir an duraksadı Planchet.

"Hay lanet herif!" dedi d'Artagnan. "Biliyorum, Bastille'de Mösyö Rochefort."

"Daha doğrusu Bastille'deydi" diye düzeltti Planchet.

"Bastille'deydi ne demek? Kurtulmak mutluluğuna mı kavuştu yoksa?"

"Efendim, eğer siz buna mutluluk diyorsanız, işler yolun-

da demektir" dedi Planchet. "Bildiğim kadarıyla dün birini gönderip Bastille'den çıkarmışlar Mösyö Rochefort'u."

"Biliyorum bu meseleyi canım, ben gidip almıştım onu Bastille'den."

"Mösyö Rochefort adına ne mutlu ki, geri götüren siz değildiniz onu. Çünkü arabasına eşlik eden birlikte sizi görseydim, inanınız ki efendim, size hep saygı duyduğumdan..."

"Hayvan herif, sözünü bitirsene! Ne oldu?"

"Bitiriyorum. Ferronerie Sokağı'nın ortasında Mösyö Rochefort'un arabası kalabalığın arasından geçerken, muhafızlar orada bulunanlara sert davranmışlar, protesto sesleri yükselmiş. Tutuklu bunu fırsat bilip, imdat diye bağırmış. Ben de oradaydım. Mösyö Rochefort'un sesini anında tanıdım. Beni Piémont Alayı'na çavuş olarak yazdıranın o olduğunu hatırladım. Hemen, 'Götürülen adam Beaufort Dükü'dür' diye bağırdım. Kalabalık anında saldırıya geçti. Atları durdurdular, refakatçileri iteleyip kakaladılar. Ben de kapıyı açtım bu sırada. Mösyö Rochefort aşağı atlayıp kalabalığın arasında kaybettirdi izini. Tam bu sırada bir devriye birliği geçiyordu oradan. Muhafızlarla bir olup bize saldırdılar. Ben dövüşe dövüşe Tiquetonne Sokağı'na doğru kaçtım. Çok yakından izliyorlardı beni. Hemen bu hanın yanındaki eve sığındım. Evi sardılar, aradılar ama bir sonuç alamadılar tabii ki, beşinci katta beni iki şiltenin arasına saklayan birini bulmuştum çünkü. Sabaha kadar orada kaldım ve neredeyse hiç çıkmadım bulunduğum yerden. Akşam, tekrar her tarafı arayacaklarını düşünerek, oluklara tutunup çıktım saklandığım yerden. Başka bir eve geçebilmekti niyetim, herhangi bir ev olabilirdi bu. Yeter ki etrafı sarılmış olmasın diye düşünüyordum. İşte hepsi bu kadar Mösyö ve şerefimle temin ederim ki eğer bu olay üzdüyse sizi, kahrolurum."

"Hayır, kesinlikle!" dedi d'Artagnan. "Tam tersine, Mösyö Rochefort'un serbest kalması çok sevindirdi beni. Yalnız bir şey var, sen biliyor musun bunu acaba? Kral'ın muhafızlarının eline düşersen anında asılacağından haberin var mı?"

"Gayet tabii, bilmem mi? Canımı sıkan da bu zaten. İşte bu nedenle sizi bulduğum için de çok mutluyum. Çünkü beni siz saklarsanız, imkân yok, kimse bulamaz!"

"Doğru" dedi Teğmen, "öyle yapacağız biz de. Hem de, bir isyancıyı sakladığımı anlarlarsa en iyi ihtimalle beni rütbemden edeceklerini bildiğim halde."

"Mösyö, biliyorsunuz ki, ben de yaşamımı sizin için feda edebilirim."

"Feda ettim bile diyebilirsin Planchet. Ben yalnızca unutmam gereken şeyleri unuturum, buna gelince, özellikle hatırlamak isterim onu. Otur bakalım şöyle, bir şeyler atıştır rahat rahat çünkü artıkları anlamlı bakışlarla süzdüğün gözümden kaçmadı."

"Evet efendim, komşumun sofrası o kadar zengin değildi ne yazık ki. Dünden beri yalnızca bir dilim ekmekle birazcık reçel yiyebildim. Ben yerinde ve zamanında gelen zevkleri kaçırmam ama bu seferki yemek çok hafifti."

"Zavallı çocuk" dedi Silahşör. "Tıkın o zaman bakalım."

"Ah Mösyö, üst üste iki kez kurtarıyorsunuz beni."

Ve hemen masaya çöküp, tıpkı eski günlerde olduğu gibi Fossoyeurs Sokağı'nda işte hala tıkınmaya başladı.

Teğmen de bir aşağı bir yukarı dolaşıyor, Planchet'nin içinde bulunduğu durumdan nasıl en iyi biçimde yararlanabileceğinin hesaplarını yapıyordu. Bu sırada Planchet de aç geçirdiği saatlerin acısını çıkarmaya çalışıyordu.

Ve sonunda, aç insanın ilk hızı geçtikten sonra, şöyle bir nefes alayım dediği sırada çıkardığı sesi koyuverdi.

"Şimdi" dedi artık soru sorma zamanının geldiğini düşünen d'Artagnan, "sırayla gidelim: Athos'un nerede olduğu biliyor musun?"

"Hayır efendim" diye karşılık verdi Planchet.

"Allah Allah! Ya Porthos'un?"

"Onu da bilmiyorum."

"Allah Allah! Allah Allah! Aramis'in?"

"Hiç haberim yok."

"Allah Allah! Allah Allah! Allah Allah!"

"Ama Bazin'in yerini biliyorum" dedi Planchet kendisine özgü o sinsi tavrıyla.

"Ne? Bazin'in yerini biliyor musun?"

"Evet Mösyö."

"Nerede?"

"Notre Dame'da."

"Ne işi varmış onun Notre Dame'da."

"Çömez."

"Bazin, Notre Dame'da papaz çömezi, öyle mi? Emin misin?"

"Emin olmam mı? Gördüm onu, konuştum bile kendisiyle."

"O halde efendisinin nerede olduğunu da biliyordur."

"Şüphesiz!"

Biraz düşünen d'Artagnan, daha sonra pelerinini ve kılıcını kaptığı gibi çıkmaya hazırlandı.

"Mösyö" dedi Planchet ağlamaklı bir sesle. "Böyle mi bırakacaksınız beni burada? Beni sizden başka koruyacak kimse yok, düşünsenize bir."

"Kim gelip arayacak seni burada canım?" dedi Teğmen.

"Ama ya gelirlerse" diye karşılık verdi ihtiyatı hiç elden bırakmayan Planchet. "Handakiler beni odanıza girmiş bir hırsız sanmazlar mı?"

"Öyle ya" dedi d'Artagnan. "Peki biraz taşra ağzıyla konuşabilir misin?"

"Daha iyisini yaparım Mösyö, taşra ağzı yerine Felemenkçe konuşurum."

"Nerede öğrendin Felemenkçe'yi?"

"Artois'da iki yıl savaşmıştım ben. Dinleyin bakın: *Goeden morgen, mijnbeer! Ik ben begeerig te weten gezondheitsomstand.*"

"Ne demek?"

"Günaydın efendim. Sağlık durumunuzu öğrenmek için nasıl sabırsızlanıyordum, bir bilseniz, demek."

"Buna da dil biliyorum diyorsun sen, öyle mi? Neyse, zararı yok. İşimize yarayabilir."

Kapıya giden d'Artagnan, garsona seslenip güzel Madeleine'i çağırmasını istedi.

"Aman efendim, ne yapıyorsunuz?" diye bağırdı Planchet. "Sırrımızı bir kadına mı açacaksınız yoksa?"

"Sen rahat ol, kimseye bir şey kaçırmaz ağzından bu kadın."

Bu sırada han sahibesi girdi içeri. Silahşör'ü yalnız bulacağını sandığından çok sevinçliydi. Ama Planchet'yi görünce ansızın bir adım geriledi.

"Sevgili bayan" dedi d'Artagnan, "size Flandre'dan gelen ve birkaç gün bizimle kalıp hizmetime girecek olan kardeşinizi takdim ediyorum."

"Kardeşim mi?" diye sordu şaşkınlığı giderek artan kadın.

"Kardeşinize günaydın deyin Master Peter."

"Welkom, zuster!" dedi Planchet.

"*Goeden dag, broer!*" diye karşılık verdi iyice şaşıran kadın.

"Şöyle anlatayım" dedi d'Artagnan. "Siz belki tanımıyorsunuz ama bu bey benim çok iyi tanıdığım kardeşinizdir. Amsterdam'dan yeni geldi. Ben yokken kendisini giydirin, döndüğümde, yani bir saat sonra benimle tanıştırırsınız onu ve sizin tavsiyenizle, ben size kesinlikle hayır diyemeyeceğimden, adam tek kelime Fransızca bilmediği halde, hizmetime girecektir. Tamam mı?"

"Pek bir şey anlamadım ama benden ne istediğinizi çaktım. Bu kadarı da yeter bana" dedi Madeleine.

"Siz gerçekten değerli bir kadınsınız, benim güzel han sahibem. Size güveniyorum!"

Sonra Planchet'ye dönüp, anlaştıklarını gösteren bir işaret çaktı ve handan çıkarak Notre Dame'a yollandı.

VIII

YARIM LİRANIN BİR PAPAZ ÇÖMEZİ VE BİR KOROCU ÇOCUK ÜSTÜNDE YAPABİLECEĞİ FARKLI ETKİLER

Planchet'yi bulduğu için kendi kendisini kutlayan d'Artagnan Pont Neuf'e doğru yollandı. Çünkü Teğmen, zavallıya yardım ediyormuş gibi görünüyordu ama asıl kendisi yararlanmıştı ondan. O sırada yürekli ve zeki bir uşak kadar işine yarayabilecek bir kimse yoktu. Planchet'nin, hizmetinde uzun süre kalmayacağı bir gerçekti ama Lombards Sokağı'nda toplumdaki yerini alıncaya kadar d'Artagnan'a borçlu olacaktı Planchet. Silahşör onu saklamakla canını kurtarmış oluyordu. Ayrıca kentsoyluların saraya karşı ayaklanmaya hazırlandıkları sırada d'Artagnan, bu sınıf içinde dostlar edinmekten yüksünmüyordu.

Düşman safları arasına casus sokup bilgi bile toplayabi-

lirdi. D'Artagnan gibi biri çok önemsiz gözüken şeylerin çok önemli sonuçlar doğurabileceğini bilirdi.

Gaskonyalı, rastlantıların yardımcı olmasından son derece hoşnut, kendine güveni artmış olarak gitti Notre Dame'a. Merdivenleri çıktı, kiliseye girdi, ayin eşyalarını temizleyen bir görevliye yanaşıp Mösyö Bazin'i tanıyıp tanımadığını sordu.

"Çömez Bazin mi?" dedi karşısındaki.

"Evet o."

"Orada işte, bakın karşıda, Meryem Ana'nın önünde dua ediyor."

Silahşör, sevinçten ne yapacağını şaşırdı, ürperdi çünkü Planchet'nin söylemiş olmasına rağmen Bazin'i burada bulamayacağını sanmıştı. Ama artık ipin bir ucundan tutmuştu ve öteki uca da erişeceğinden kuşkusu yoktu.

Adamı gözden kaybetmemek için o da gidip diz çöktü. Bereket versin okunan dua kısaydı ve bitmek üzereydi. Duaları çoktan unutmuş olan ve yanına kitap almayı da akıl edemeyen Gaskonyalı, zamanını adamı incelemekle geçirmeye karar verdi.

Bazin papaz kıyafetini büyük bir ciddiyet ve mutluluk içinde taşıyordu sırtında. Tutkularını gerçekleştirme konusunda doruğa eriştiği ya da erişmek üzere olduğu her halinden belli oluyordu ve elinde tuttuğu gümüş kakmalı asa, Condé'nin, Fribourg Savaşı'nda düşman saflarına attığı ya da atmadığı değneği kadar değerli ve önemli görünüyordu ona. Tıpkı giysileri gibi, yüzünün ifadesinde de değişiklik olduğu söylenebilirdi. Bütün bedeni yuvarlaklaşmış ve iyice semirmişti. Yüzündeki çıkıntılar silinmiş gibiydi. Burnu gene sivriydi ama burnunun çeşitli bölümleri dolgunlaşmış yanaklarına doğru çekilmişti. Çenesi gıdığının altına sarkıyordu ama fazla yağdan değil, çok fazla şişindiği için böyle görünüyordu. Aynı nedenle gözleri de kapanmıştı. Alnına gelince, düz ve azizlere özgü bir biçimde ke-

silmiş saçları, kaşlarının üç milim üzerine kadar düşüyordu. Hemen belirtmemiz gerekir ki Bazin'in alnı, normal halinde bile bir, bir buçuk parmaktan geniş olmamıştı hiç.

D'Artagnan incelemesini bitirirken rahip de duasını tamamlıyordu. Kutsama sözleri söylendi ve rahip, Silahşör'ün şaşkınlıktan fal taşı gibi açılan gözleri önünde diz çökenleri de kutsayıp çekildi.

Ama d'Artagnan'ın şaşkınlığı, ayini yöneten papazı tanıyınca geçiverdi birden. Çünkü Piskopos Yardımcısı'ydı bu, yani ünlü Jean François de Condy. Kendisi önemli bir rol oynayacağını çok önceden hissetmişti sanki ve vaazlarıyla halk arasında çok tutulmaya başlamıştı. Halkın içindeki saygınlığını artırmak için de yalnız aşağı tabakanın katıldığı sabah ayinlerinde bulunmayı alışkanlık haline getirmişti.

Bizim teğmen de ötekiler gibi diz çöküp kutsamadan payına düşeni aldı ve haç çıkardı. Ve tam Bazin başı yukarıda, en arkada, tevazu içinde yürüyerek önünden geçerken uzandı ve cüppesinin kolundan çekti. Bazin başını çevirdi ve ansızın bir yılan görmüş gibi irkildi. Geri kaçtı.

"Mösyö d'Artagnan!" diye bağırdı. "*Vade retro Satanas!..*"

"Dostum Bazin" dedi Teğmen gülümseyerek. "Eski bir tanıdığınızı böyle karşılıyorsunuz demek?"

"Mösyö" diye karşılık verdi Bazin, "bir Hıristiyan'ın gerçek dostu, onu doğru yoldan saptıran değil, kurtuluşuna yardımcı olandır."

"Anlayamıyorum sizi" dedi Subay. "Ben sizin kurtuluşunuza nasıl engel olabilirim, çözemedim bunu."

"Mösyö, siz zavallı efendimin kurtuluşunu az daha temelli olarak engelleyecektiniz, unuttunuz mu? Vicdanı ona kiliseye dönmeyi emrediyordu ama o sizin yüzünüzden az daha silahşör olarak kalacaktı, unuttunuz mu bunu?"

"Aziz dostum Bazin" dedi Teğmen, "bana nerede rastladığınızı bir düşünüp, her yönden değiştiğimi anlamanız gerekirdi doğrusu. İnsan yaşlandıkça uslanıyor. Efendinizin aradığı kurtuluşa kavuştuğundan kuşkum yok, bu nedenle ben, sizden onun nerede olduğunu öğrenmeye geldim. Öğütleriyle benim de kurtuluşuma yardımcı olmasını istiyorum!"

"Siz onu tekrar dünyevi yaşantıya sürüklemek için aradığınızı söylesenize! Allah'a şükürler olsun ki bilmiyorum nerede olduğunu" dedi Bazin. "Kutsal bir yerde olduğumuzdan, yalan söylemem olanaksız."

"Nasıl?" diye haykırdı d'Artagnan büyük bir hayal kırıklığı içinde. "Bilmiyor musunuz Aramis'in nerede olduğunu?"

"Her şeyden önce şunun hatırlanmasında yarar var" dedi Bazin. "Aramis onun felaket günlerindeki adıydı. Aramis sözcüğünün içinde *Simara* var ve bu da şeytanın adlarından biri. Allah'tan bu adı kesinlikle bıraktı artık."

"Zaten" diye sürdürdü konuşmasını, sabrı kesinlikle elden bırakmaya niyeti olmayan Silahşör. "Zaten ben de Aramis'i değil, Rahip d'Herblay'i arıyorum. Haydi sevgili dostum Bazin, söyleyin bana nerede olduğunu."

"İşitmediniz mi Mösyö d'Artagnan, nerede olduğunu bilmiyorum, dediğimi işitmediniz mi?"

"İşittim tabii ki. Ben de diyorum ki, sizin onun nerede olduğunu bilmemeniz olanaksız!"

"Ama gerçek bu efendim, gerçeğin ta kendisi! Tanrı'nın gerçeği!"

Silahşör, Bazin'in ağzından laf çıkmayacağını anlamıştı. Yalan söylediği çok açıktı ama öylesine kesin inançla yalan söylüyordu ki, dönebileceğini sanmak boşunaydı.

"Peki öyleyse Bazin!" dedi Teğmen. "Madem efendinizin nerede olduğunu bilmiyorsunuz, bu konuyu kapayalım artık

ve her şeye rağmen dost olarak ayrılalım. Şu yarım lirayı da alın, sağlığıma içersiniz."

"Ben içki içmiyorum" dedi Bazin, d'Artagnan'ın elini gururlu bir tavırla iterek. "Din adamı olmayanlara göre bir iştir içmek!"

"Seni ayartmak zor!" diye mırıldandı d'Artagnan. "Aslında ters gidiyor işlerim."

D'Artagnan derin düşünceler içinde, yakalamış olduğu Bazin'in kol yenini bıraktığından, eski uşak durumdan yararlanıp ayin eşyalarının bulunduğu yerin altından daldı ve kapıyı da kapattıktan sonra kendini güvende hissetti.

Silahşör bakışlarını, Bazin'le arasında engel oluşturan kapıya dikmiş, hareketsiz ve düşünceler içindeyken, ansızın arkasından biri, parmağının ucuyla omzuna dokundu.

D'Artagnan döndü ve tam hayretten bağırmak üzereyken omzuna dokunan parmak bu kez kendi dudaklarına gidip susmasını işaret etti.

"Sevgili dostum Rochefort, siz ha?" dedi Teğmen alçak sesle.

"Şşşt!" dedi Rochefort. "Serbest kaldığımdan haberiniz yok muydu?"

"En güvenilir ağızdan öğrendim."

"Kimden?"

"Planchet'den."

"Ne? Planchet'den mi?"

"Tabii. O kurtardı sizi."

"Planchet!... Öyle ya, bir an tanır gibi olmuştum yüzünü. Görüyorsunuz ya dostum, iyilikler asla karşılıksız kalmıyor."

"Ne işiniz var burada peki?"

"Beni mutlu eden kurtuluşum için Tanrı'ya şükretmeye geldim."

"Başka? Sırf bunun için gelmiş olamazsınız."

"Biraz da Piskopos Yardımcısı'ndan emir almak için geldim. Kardinal'i küplere bindirmek için ne yapabileceğimizi kararlaştırmak amacıyla."

"Ne kafa be! Gene Bastille'e mi dönmek istiyorsunuz?"

"Ooo! Bu konuda çok dikkatli olacağım, hiç merak etmeyin. Çünkü özgürlük o kadar güzel ki! Bu nedenle de" diyerek derin bir iç geçirdi. "Bu nedenle de, kırlarda gezip dolaşmak amacıyla taşraya gidiyorum."

"Gerçekten mi?" dedi Silahşör. "Ben de."

"Münasebetsizlik kabul etmezseniz, nereye diye sorabilir miyim?"

"Arkadaşlarımı bulmaya."

"Hangi arkadaşlar?"

"Dün bana kendilerinden haber sorduğunuz arkadaşlar."

"Athos, Porthos ve Aramis mi? Onları mı arıyorsunuz siz?"

"Evet."

"Sahi mi?"

"Ne var bunda bu kadar şaşıracak?"

"Hiç. Tuhaf! Kim adına arıyorsunuz onları peki?"

"Tahmin edebilirsiniz belki."

"Peki."

"Yazık ki nerede olduklarını bilmiyorum."

"Hiç haber alma olanağınız da yok mu? Sekiz gün bekleyin, ben bilgi getiririm size."

"Sekiz gün çok. Üç güne kadar bulmam gerekli onları."

"Üç gün az, koca bir ülke Fransa."

"Olsun! *Gerekli* sözcüğünün ne anlama geldiğini herhalde biliyorsunuzdur; bu sözcükle çok şey becerilir."

"Aramaya ne zaman başlıyorsunuz?"

"Başladım bile."

"İyi şanslar o halde."

"Size de iyi yolculuklar."

"Yollarda rastlaşırız belki de."

"Sanmıyorum."

"Belli olmaz, rastlantıların neler getireceği bilinmez."

"Allah'a emanet olun."

"Görüşmek üzere! Bu arada Kardinal size benden söz ederse, ona söyleyin, eyleme geçmek için yaşımın geçip geçmediğini yakında anlayacak."

Rochefort, bunları söyledikten sonra Silahşör'ü bir zamanlar tir tir titreten o şeytanca gülüşüyle gitti. Ama Teğmen bu kez hiç üzülmeden ve belki de ancak bu gülümsemenin çağrıştırdığı anıların etkisiyle ve hüzünlü gözlerle baktı ona.

"Haydi bakalım, yolun açık olsun, şeytan!" dedi. "Ne yaparsan yap, hiç umurumda değil. Dünyada ikinci bir Constance daha yok nasıl olsa!"

Gaskonyalı arkasını dönünce, rahip giysilerini çıkarmış olan Bazin'in, d'Artagnan'ın kiliseye girdiği sırada konuştuğu papazla alçak sesle konuştuğunu gördü. Çok heyecanlı görünen Bazin kısacık kollarıyla telaşlı hareketler yapıyordu. Teğmen, "Papazı bana karşı uyarıyor herhalde!" diye düşündü.

İki din adamının heyecanlı konuşmalarından yararlanan d'Artagnan, kimseye görünmeden kiliseden çıktı ve Can-

nettes Sokağı'nın köşesinde pusuya yattı. Bazin'in görünmeden dışarı çıkması imkânsızdı artık.

Aradan beş dakika geçti ve Gaskonyalı pusudayken Bazin göründü basamaklarda. Kendisini gözetleyen biri olup olmadığını anlamak için dikkatle süzdü çevresini ama bulunduğu yerin elli adım ötesinde ve gizlendiği yerden ancak kafası görünen d'Artagnan'ı fark etmedi. Çevrenin sakin görünümüne aldanıp Notre Dame Sokağı'na doğru ilerledi. Silahşör, pusuya yatmış olduğu yerden çıktı hemen, izlediği adamın Juiverie Sokağı'na saptığını gördü ve arkasından yetişti. Bazin bu kez de Calendre Sokağı'na sapıp temiz ve bakımlı bir evin önünde durdu. D'Artagnan, papazın evinin orası olduğundan hiç kuşkulanmadı.

Silahşör'ün bu eve girip bilgi alması zordu. Kapıcı varsa, uyarılmış olmalıydı. Yoksa, kime ne soracaktı?

Saint Eloi ve Calendre sokaklarının kesiştikleri köşedeki meyhaneye girdi ve bir tarçınlı tatlı şarap istedi. Bu içki en aşağı yarım saatte hazırlanabilirdi, dolayısıyla Teğmen hiç şüphe çekmeden Bazin'i gözetleyebilirdi.

Meyhanede ansızın, on iki ile on beş yaşları arasında açıkgöz olduğu belli olan ve az önce kilise korosu içinde gördüğünü sandığı bir çocuğu fark etti. Birkaç soru sorunca çocuğun, saklayacak bir şeyi olmadığından, sabahları saat altıyla dokuz arasında kilise korusunda ilahi söylediğini, dokuzdan gece yarısına kadar da meyhanede garsonluk yaptığını öğrendi.

Silahşör çocukla konuşurken, Bazin'in evinin kapısına bir at getirildi. Atın koşum takımları tamdı. Hemen arkadan da Bazin göründü.

"Ooo! Papaz Efendi yola çıkıyor galiba" dedi çocuk.

"Nereye gidiyor acaba?" diye sordu Teğmen.

"Ne bileyim?"

"Öğrenirsen sana yarım lira veririm" dedi Silahşör.

"Bana mı?" diye sordu gözleri sevinçle parlayan çocuk. "Bazin'in gittiği yeri öğreneceğim, öyle mi? Hiç zor değil bu iş. Alay etmiyorsunuz ama, değil mi?"

"Olur mu canım! Asker sözü. Bak işte, burada yarım lira!"

Tahrik edici parayı gösterdi ama vermedi.

"Gidip sorarım ona."

"Hiçbir şey öğrenmek istemeyen birinin yapacağı şey bu" dedi Silahşör. "Bekle biraz, uzaklaşsın, ondan sonra işe girişir, sorup soruşturursun. Gerisi senin bileceğin iş. Bak para burada!"

Ve tekrar cebine soktu parayı.

"Anladım" dedi çocuk Parisli afacanlara özgü bir gülümsemeyle. "Peki, bekleyelim o zaman."

Uzun sürmedi bekleyiş. Bazin beş dakika sonra atını tırısa kaldırıp yola düzüldü. Atını şemsiyesiyle dürtüyordu.

Kırbaç yerine şemsiye kullanmak eski bir alışkanlıktı Bazin'de.

Juiverie Sokağı'nın köşesini henüz dönmüştü ki, ok gibi fırladı çocuk peşinden.

Silahşör de on dakika sonra öğrenmek istediği şeyi öğreneceğinden yüzde yüz emin, içeri girdiğinde ilk oturduğu masaya yerleşti.

Gerçekten de aradan on dakika bile geçmemişti ki geri geldi çocuk.

"Ne haber?" diye sordu Teğmen.

"Tamam, öğrendik" diye karşılık verdi çocuk.

"Nereye gitmiş?"

"Yarım lirayı verecek misiniz?"

"Tabii."

"Görelim bakalım önce, sahte falan olmasın."

"Bak."

"Hey Mösyö, bozuk para istiyor bu adam" diye seslendi afacan tezgâhta duran adama.

Tezgâhtaki adam bozuk paraları verip yarım lirayı aldı.

"Söyle bakalım" dedi, afacanın para işlerini nasıl yürüttüğünü gülümseyerek seyreden Teğmen. "Nereye gitmiş, söyle bakalım!"

"Noisy'ye!"

"Nereden biliyorsun?"

"Kâhin mi olmak gerekiyordu bunu öğrenmek için! Hayvanın, arada sırada Bazin'e atını kiralayan kasaba ait olduğunu anladım hemen. Kasap nereye gideceğini öğrenmeden kesinlikle kimseye vermez atını. Mösyö Bazin at yoracak biri değildir gerçi ama..."

"Ve adam Bazin'in..."

"Noisy'ye gittiğini söyledi. Bu onda bir alışkanlık anlaşılan. Haftada iki, üç kez gidiyormuş Noisy'ye çünkü."

"Noisy'yi bilir misin sen peki?"

"Tabii. Sütannem orada oturur."

"Noisy'de manastır falan var mı peki?"

"Elbette! Hem de çok gösterişli bir manastır. Cizvit manastırı!"

"Anlaşıldı, şüphe yok artık" dedi Teğmen.

"Memnun oldunuz mu peki?"

"Evet. Senin adın ne?"

"Friquet."

Silahşör kâğıt çıkarıp, çocuğun ve meyhanenin adını, adresini yazdı."

"Baksanıza Subay Efendi" dedi afacan. "İleride gene para kazanmak için yeni fırsatlar çıkar mı acaba?"

"Belki" dedi d'Artagnan.

Öğrenmek istediğini öğrendiğinden, bir yudum bile almadığı tarçınlı şarabın parasını ödedi ve hızla Tiquetonne Sokağı'na doğru yürüdü.

IX

D'ARTAGNAN ARAMİS'İ ÇOK UZAKLARDA ARARKEN PLANCHET'NİN TERKİSİNDE OLDUĞUNU NASIL FARK EDİYOR?

Eve dönen d'Artagnan ateşin karşısında birini buldu: Planchet'ydi bu ama kaçak kocanın eski giysilerini sırtına geçirerek o kadar güzel kılık değiştirmiş bir Planchet'ydi ki, Gaskonyalı bile zor tanıdı onu. Güzel Madeleine onu bütün garsonlarla tanıştırmıştı. Planchet, d'Artagnan'a Felemenkçe tumturaklı bir cümle söyledi, o da uydurma bir dille karşılık verdi ve böylece pazarlık tamamlandı. Madeleine'in kardeşi Silahşör'ün hizmetine girmişti.

Teğmen'in planı son derece belirgindi: Tanınmaktan korktuğundan gündüz gitmek istemiyordu Noisy'ye. Noisy, Paris'ten üç, dört fersah kadar uzakta, Meaux Yolu üstünde bir yer olduğundan acelesi de yoktu şimdilik.

Önce iyi bir yemek yedi. Kafa çalıştırmak için iyi bir yöntem değildi bu belki ama beden çalıştırmak için çok yararlı olabilirdi. Sonra üstünü başını değiştirdi. Silahşör, teğmen üniformasının şüphe çekebileceğini düşündü. Üç kılıcından en sağlam ve dayanıklı olanını aldı, ancak çok önemli olaylarda

taşırdı bu kılıcı. Saat ikiye doğru iki at hazırlattı ve Planchet'yle birlikte Villette Kapısı'ndan çıktı. O sırada Chevrette Hanı'nın yanındaki evde Planchet'yi bulmak için çok sıkı bir araştırma sürüp gitmekteydi hâlâ.

D'Artagnan Paris'ten bir buçuk fersah kadar uzaklaştıktan sonra, sabırsızlandığından gene erken davrandığını fark edip atları dinlendirmek için mola verdi. İndikleri handa hayırsız suratlı, gece işine çıkmaya hazırlandıkları her hallerinden belli olan birtakım adamlar vardı. Kapıda pelerinine bürünmüş biri belirdi ama içerideki yabancıları görünce eliyle bir işaret yaptı. İçki içenlerden ikisi adamla konuşmak üzere dışarı çıktılar.

Silahşör'e gelince, hiç çekinmeden hancı kadının yanına gitti ve onun sıradan bir Montreuil şarabı olan içkisine övgüler yağdırdı. Noisy hakkında birkaç soru sordu, kasabada büyükçe sayılabilecek iki ev bulunduğunu, bunlardan birinin Paris Piskoposu'na ait olduğunu ve evde Düşes Madam Longueville'in oturduğunu öğrendi. Ötekiyse bir Cizvit manastırıydı ve soylu papazların mülküydü. Kuşkuya yer bırakmayacak kadar açıktı bu.

Saat dörtte tekrar yola çıktı d'Artagnan ama gideceği yere ancak hava kararıktan sonra varmak istediğinden yavaş gidiyordu. Kış vakti, kapalı havada, düz bir yolda at üstünde yavaş yavaş giden bir yolcunun, La Fontaine'in dediği gibi yuvasındaki bir tavşan gibi düşünmekten başka yapacağı bir şey yoktur. Gaskonyalı da düşünüyordu işte. Planchet de düşünüyordu! Ne var ki şimdi göreceğimiz gibi başka başka şeyler düşünüyorlardı onlar.

Hancı kadının bir sözü özel bir yöne saptırmıştı Silahşör'ün düşüncelerini: Düşes Madam Longueville adı.

Gerçekten de Madam Longueville insanı derin düşüncelere atacak bir addı. Krallığın ileri gelen hanımlarından, sarayın en gözde ve güzel kadınlarından biriydi. Sevmemesine

rağmen yaşlı Longueville Dükü'yle evlenmiş, Royale Alanı'nda bir düelloda Guise Dükü tarafından öldürülen Coligny'nin bir süre metresi olduğu söylenmişti. Daha sonra da erkek kardeşi Prens Condé'ye biraz ileri bir dostluk beslediği için Saray'ın günahtan çok korkan simalarını dehşete düşürmüştü. Söylentilere göre daha sonra bu sevginin yerini kin almıştı ve gene dedikodulara inanılacak olursa Madam Longueville, kardeşi Condé Dükü'ne düşman etmek için çabaladığı Yaşlı Rochefoucauld Dükü'nün büyük oğlu Prens Marcillac'la ilişkisini açıkça sürdürmekteydi.

Silahşör bunları düşünüyordu işte. Louvre'dayken çarpıcı güzelliğiyle göz kamaştıran Düşes Madam Longueville'i ne kadar sık gördüğünü düşünüyordu. Sonra aklına Aramis geliyor, onun da bir zamanlar Madam Chevreuse'ün âşığı olduğunu, bugün Saray'da Madam Longueville neyse, eskiden de onun böyle olduğunu hayal ediyordu. O arada bazı insanların nasıl istedikleri her şeyi elde ettiklerini, kimileri tutkuları, kimileriyse aşkları açısından isteklerine kavuşurlarken kimilerin de rastlantı, şanssızlık ya da doğal engeller yüzünden emellerini gerçekleştiremediklerini düşündü. Bütün bunların nedenlerini sorup duruyordu kendine.

Bütün akıllılığına, becerikliliğine karşın kendisinin de bu ikinciler arasında olduğunu itiraf ettiği sırada Planchet yanına sokularak seslendi.

"İddiaya girerim, siz de benimle aynı şeyi düşünüyorsunuz Mösyö."

"Hiç sanmıyorum Planchet" dedi gülümseyerek Silahşör. "Ne düşünüyordun sen?"

"Ben, o handaki pis bakışlı, içen adamları düşünüyordum Mösyö."

"Bakıyorum her zamanki gibi ihtiyatlısın."

"İçgüdüm öyle söylüyor efendim."

"Ne diyor içgüdün bakalım bu durumda?"

"Efendim, içgüdüm o adamların handa kötü niyetlerle toplanmış olduklarını söylüyordu bana. Ayrıca ahırın karanlık köşesindeyken, pelerinine sarınmış adam arkasında iki yabancıyla içeri girdiğinde, içgüdümün söylediklerini düşünüyordum."

"Allah Allah!" dedi d'Artagnan kendi gözlemleriyle Planchet'nin anlattıklarının örtüştüğünü görünce. "Sonra ne oldu peki?"

"İçlerinden biri şöyle diyordu:

'Kesinlikle Noisy'dedir ya da bu akşam varır oraya, çünkü uşağını tanıdım.'

'Emin misin?' diye sordu pelerinli adam.

'Evet Prens Hazretleri.' "

"Prens Hazretleri mi dedi?" diye araya girdi birden d'Artagnan.

"Evet, öyle dedi. Ama arkasını dinlesenize.

'Eğer oradaysa kesin bir karar verelim, ne yapacağız?' diye sordu öteki.

'Ne mi yapacağız?' dedi Prens.

'Tabii, öyle kolay pabuç bırakmaz o. Çekiverir kılıcını.'

'Olsun, siz de çekersiniz kılıçlarınızı ama dikkatli olun, sağ olarak ele geçirmeye bakın onu. Elini kolunu bağlayacak ipiniz, ağzını tıkayacak tıkacınız var mı?'

'Var, var.'

'Dikkatli olun, büyük olasılıkla şövalye kılığında gelecektir.'

'Biliyoruz Monsenyör, merak etmeyin siz.'

'Ben de orada olacağım zaten, nasıl davranacağınızı gösteririm size.'

'Peki kanunun bu işe karışmayacağı konusunda garanti...'

'O işi bana bırakın siz' diye karşılık verdi Prens.

'Peki o zaman, elimizden geleni yaparız biz de.'

Daha sonra ahırdan çıktılar."

"İyi güzel de, bize ne bunlardan?" diye sordu Silahşör. "Her gün çevrilen numaralardan birini işitmişsin sen herhalde."

"Bize karşı bir tuzak olmadığından emin misiniz?"

"Bize karşı mı? Niye?"

"Söylenenleri düşünsenize: 'Uşağını tanıdım' dedi biri. Mutlaka beni kastetmiştir."

"Başka?"

" 'Ya Noisy'dedir ya da bu akşam varacaktır oraya' dedi öteki de. Bu da sizsiniz olsa olsa."

"Daha, daha?"

"Ayrıca Prens, 'Dikkatli olun, şövalye kılığında olacaktır herhalde' dedi. Bana göre yalnızca bu bile her şeyi açıkça gösteriyor çünkü silahşör subayı üniforması giymemişsiniz, şövalye giysileri var sırtınızda. Buna ne diyeceksiniz?"

"Ne yazık ki" dedi, derin bir nefes alarak Silahşör, "prenslerin beni öldürtmek istedikleri devirler geçti artık Planchet. Ah! Ne güzel günlerdi onlar! Neyse, rahat ol sen! Bizim peşimizde değil onlar."

"Emin misiniz bundan?"

"Kesinlikle öyle."

"O halde bu konuyu bir daha hiç açmayalım."

Planchet bu sözleri söyledikten sonra d'Artagnan'ın arkasındaki yerini aldı, efendisine karşı aradan geçen on beş yıl-

lık ayrılığa rağmen hiç sarsılmayan sonsuz güveniyle yoluna devam etti.

Böylece bir fersah daha gittiler aşağı yukarı.

Bir fersahlık mesafenin sonuna doğru Planchet tekrar Silahşör'ün yanına sokuldu.

"Efendim" dedi.

"Gene ne var?"

"Şu tarafa bakar mısınız Mösyö, gece karanlığı içinde bazı gölgelerin geçtiği izlenimi uyanmıyor mu sizde?"

"Olamaz" dedi d'Artagnan. "Toprak, yağmurla iyice ıslanmış durumda ama ben de sanki bir şeyler görür gibiyim."

İyice bir bakıp, kulak kabartmak için atını durdurdu.

"Nal sesleri duyulmuyor ama at kişnemeleri geliyor, ne dersiniz? Bakın!"

Gerçekten de mesafeyi ve karanlıkları aşıp gelen bir at kişnemesi d'Artagnan'a kadar ulaştı.

"Bunlar yola çıkmış olan adamlar ama bizi ilgilendirmez bu" dedi Silahşör. "Biz yolumuza gidelim."

Ve yola koyuldular tekrar.

Yarım saat kadar sonra Noisy'nin dış mahallelerine varmışlardı. Saat akşamın sekiz buçuk, dokuzuydu.

Herkes, kasabalılara özgü alışkanlıklarıyla erkenden evine çekilip yatmıştı. Pencerelerde hiç ışık yoktu.

Gaskonyalı ve Planchet yollarına devam ettiler.

Sağ ve sol taraflarında, gökyüzünün kül renkli koyuluğu altında, evlerin daha da koyu renkli damları görülüyordu. Arada bir, bir kapının arkasında uyanan bir köpek havlıyor ya da ürkek bir kedi yol kenarından hızla kaçıp kendisini çalıların içine atıyor, dehşetle açtığı gözlerinden yayılan parıltı uzaktan

fark ediliyordu. Kasabada onlardan başka canlı varlık yoktu sanki.

Kasabanın aşağı yukarı tam ortasına doğru bir yerde, tek alana bakan ve iki sokak arasında kalan devasa bir yapı yükseliyordu. Önündeki dev ıhlamur ağaçlarının çıplak dalları öne doğru uzanmıştı. Teğmen dikkatle inceledi binayı.

"Bu, Piskopos'un şatosu" dedi Planchet'ye. "Güzel Madam Longueville'in kaldığı yer olasılıkla. Manastır nerede acaba?"

"Manastır kasabanın öteki ucunda" diye karşılık verdi Planchet. "Biliyorum."

"Tamam" dedi Silahşör. "Ben atımın kolanlarını sıkılaştırıncaya kadar sen dört nala git bak bakalım, sonra gel, haber ver bana, Cizvit papazlarında ışık yanan bir pencere var mı?"

Planchet, d'Artagnan'ın emriyle karanlığa daldı, Teğmen de söylediği gibi inip atının koşum takımlarını ayarlamaya başladı.

Beş dakika içinde geri döndü Planchet.

"Mösyö, manastırın tarlalara bakan ön tarafındaki bir pencerede ışık var."

"Öyle mi?" dedi d'Artagnan. "Sapancı olsaydım, kapıyı vurur ve yatacak bulacağımızdan emin olurdum. Papaz olsaydım, gidip oradaki kapıyı çalar, kesinlikle karnımı doyururdum. Ama tam tersine, şatoyla manastır arasında, kara toprak üstünde yatacak, açlık ve susuzluktan ölüp gideceğiz."

"Öyle" dedi Planchet. "Buridan'ın eşeği gibi. Her neyse, ben çalayım kapıyı isterseniz?"

"Şşşt!" dedi Silahşör. "Bak, ışık yanan tek pencere de karardı."

"Duydunuz mu Mösyö?" diye sordu Planchet.

"Nedir o ses sahi?"

Yaklaşan bir fırtınanın uğultusu gibi bir ses duymuşlardı. Aynı anda binanın iki tarafındaki sokaklardan onar kişilik iki grup atlı dört nala geldi ve bütün çıkış yollarını tutarak Teğmen'le Planchet'yi kuşattılar.

"Allah kahretsin!" diye bağıran Silahşör sırtını atına dayayıp kılıcını çekti hemen ve kendisi gibi davranan Planchet'ye seslendi.

"Söylediklerin doğru mu çıkacak yoksa? Bunlar gerçekten bize tuzak mı kuruyorlardı acaba?"

"Tamam, kıstırdık!" diye bağırdı yalın kılıç Silahşör'e saldıran atlılar.

"Kaçırmayasınız sakın!" diye bağırdı içlerinden biri yüksek sesle.

Silahşör artık kendisinin de lafa girmesinin zamanının geldiğini düşündü.

"Açılın bakalım!" diye bağırdı Gaskonyalı ağzıyla. "Nedir derdiniz, ne istiyorsunuz böyle?"

"Öğreneceksin, merak etme!" diye karşılık verdiler hep bir ağızdan atlılar.

"Durun! Durun!" diye araya girdi kendisine Monsenyör diye hitap edilen adam. "Allah aşkına durun! Onun sesi değil bu!"

"Bu kadarı da fazla beyler" dedi Gaskonyalı. "Noisy'de insanlar kudurdu mu yoksa? Dikkat edin, hepinizi uyarıyorum, yaklaşanın karnı deşilir! Kılıcımın uzun olduğunu da bilesiniz!"

Elebaşı yanına yaklaştı.

"Ne arıyorsunuz burada siz?" dedi kibirli ve emretmeye alışkın bir üslupla.

"Siz ne arıyorsunuz peki?" diye karşılık verdi Silahşör.

"Nazik olun biraz, yoksa kaşırım sırtınızı! Adımı vermeyebilirim ama mevkime göre saygı görmeyi istemek de hakkımdır."

"Kimliğinizi açıklamak istemiyorsunuz çünkü baskın yapanların elebaşısınız" dedi d'Artagnan. "Ama hizmetkârıyla kendi yolunda giden birisi için adını açıklamamak diye bir şey olamaz ki!"

"Kes, uzatma! Adın ne?"

"Adımı söyleyeceğim size çünkü ileride beni nerede bulabileceğinizi bilin Mösyö, Monsenyör ya da Prens Hazretleri, hangisi hoşunuza gidiyorsa!" diye karşılık verdi d'Artagnan. "D'Artagnan adınızı duydunuz mu hiç?"

"Kral'ın silahşörlerinin teğmeni mi?" diye sordu karşısındaki ses.

"İyi bildiniz."

"Duymaz olur muyum bu adı?"

"O halde" diye sürdürdü konuşmasını Silahşör, "d'Artagnan'ın bileğinin bükülmez, kılıcının kırılmaz olduğunu da duymuş olmanız gerekir."

"Mösyö d'Artagnan siz misiniz?"

"Benim."

"Demek buraya *onu* savunmaya geliyordunuz, öyle mi?"

"*Onu* mu? O kim?"

"Aradığımız adam."

"Öyle anlaşılıyor ki" diye sürdürdü konuşmasını Silahşör, "biz Noisy'ye geldik derken, muammalar diyarına gelmişiz!"

"Cevap verin!" dedi aynı kibirli ses. "Bu pencerenin altında mı buluşacaktınız? Noisy'ye onu korumaya mı gelmiştiniz?"

"Ben kimseyle buluşacak falan değilim" diye cevap ver-

di sabırsızlanmaya başlayan Silahşör. "Kendimden başkasını da savunmaya niyetim yok. Yalnız şunu bilesiniz ki, savundum mu fena savunurum kendimi!"

"Peki!" dedi ses. "Çekip gidin buradan, bize bırakın burayı."

"Çekip gitmek mi?" diye bağırdı Gaskonyalı. Bu emir bütün planlarını alt üst ediyordu. "Kolay değil bu" diye devam etti, "çünkü çok yorgunum, atım da benim gibi ama bana çevrede yiyecek ve yatacak yer gösterirseniz iş değişir o zaman."

"Rezil!"

"Bana bakın Mösyö!" diye bağırdı Silahşör. "Ağzınızdan çıkan lafı kulağınız duysun, rica ederim! Eğer bir daha böyle bir kelime çıkarsa ağzınızdan, Marki olun, Dük olun, Prens olun, ne olursanız olun, isterseniz Kral olun, o kelimeyi kılıcımla karnınıza gömerim sonra, anladınız mı?"

"Tamam! Tamam!" dedi elebaşı. "Yanılmamız imkânsız, konuşan gerçekten d'Artagnan, aradığımız adam değil! Bu gecelik işimiz bitti, gidelim artık. Tekrar görüşeceğiz Mösyö d'Artagnan" diye bitirdi konuşmasını adam sesini yükselterek.

"Sevinirim ama bir dahaki sefere kesinlikle bu kadar avantajlı olamazsınız herhalde" dedi Gaskonyalı alaycı bir tavırla, "çünkü bir daha karşılaştığımızda belki yalnız olacaksınız ve belki de hava aydınlık olacak."

"İyi, iyi!" dedi ses. "Haydi beyler, yola çıkalım artık."

Atlılar fısıltı halinde konuşarak ve homurdanarak karanlığa daldılar ve Paris tarafına yöneldiler.

Teğmen ve Planchet bir süre daha savunma durumunda beklediler. Ancak nal seslerinin uzaklaştığından emin olunca soktular kılıçlarını kınlarına.

"Aptal, gördün mü?" dedi sakin bir sesle Silahşör. "Bizi aramıyorlarmış bunlar."

"Kimi arıyorlarmış peki?" diye sordu Planchet.

"Doğrusunu istersen, ben de bilmiyorum, ırgalamıyor da beni. Benim derdim Cizvit manastırına girebilmek. Haydi atlara, gidip kapılarını çalalım. Ne olursa olsun!"

Silahşör bunlar söyledikten sonra atına atladı.

Planchet de efendisini taklit edip atına atladığı sırada atının terkisine hiç beklenmedik bir ağırlık çöküverince at da çöktü.

"Mösyö, terkimde birisi var" diye bağırdı Planchet.

Teğmen döndü ve gerçekten de Planchet'nin atının sırtında iki insan şekli gördü.

"Şeytan rahat bırakmayacak bizi!" diye bağırdı d'Artagnan kılıcını çekerek ve atını yabancıya doğru sürerek.

"Aman, aman d'Artagnan!" dedi yabancı. "Ben şeytan değilim. Benim, ben Aramis! Çabuk dört nala gidelim Planchet, kasabanın öbür ucuna gideceğiz, soldan geç."

Planchet, terkisinde Aramis, peşinde de gerçekdışı ve saçma bir düş gördüğüne inanmaya başlayan d'Artagnan olduğu halde atını dört nala sürmeye başladı.

X

RAHİP D'HERBLAY

Planchet, kasabanın öbür ucuna vardığında Aramis'in önerisine uyarak sola saptı ve ışık yanan pencerenin altında durdu. Aramis yere atladı ve üç kez el çırptı. Pencere açıldı, aşağıya bir ip merdiven sarkıtıldı.

"Sevgili dostum" dedi Aramis, "çıkmak isterseniz, sizi konuk etmekten çok memnun olurum."

"Allah Allah! Manastıra böyle mi girilir?" dedi Silahşör.

"Ya ne olacaktı! Akşam saat dokuzdan sonra bu lanet olası yere böyle girilir tabii ki" dedi Aramis. "Manastırın töreleri sıkıdır."

"Affedersin, dostum" dedi Silahşör, "*lanet olası* gibi bir şey söylediniz bana galiba."

"Emin misiniz?" dedi gülümseyerek Aramis. "Anlatamam size dostum, gerçekten bu lanet yerlerde insan kötü alışkanlıklar kazanıyor. Birlikte yaşamak zorunda olduğum kilise mensuplarının yüreklerinin nasıl kapkara olduğunu tahmin edemezsiniz. Çıkmıyor musunuz?"

"Siz önden buyurun, ben arkanızdan gelirim."

"Merhum Kardinal'in, müteveffa Kral'a dediği gibi, 'Size yol göstermek için efendim.'"

Aramis hızla sıçrayarak merdiveni tırmandı, pencereye ulaştı.

Teğmen de peşinden ama çok daha yavaş çıktı. Bu tür tırmanmalara onun kadar alışık olmadığı belliydi.

"Affedersin" dedi Aramis arkadaşının acemice davranışlarına bakıp, "geleceğinizden haberim olsaydı bahçıvanın merdivenini alırdım ama yalnız olunca bana yetiyor bu."

"Mösyö" dedi Teğmen'in merdivenin sonuna varmak üzere olduğunu gören Planchet, "Mösyö Aramis basamakları tırmandı, siz de, haydi ben de şu ya da bu biçimde geleceğim, iki at da çıkacak değil herhalde ip merdivenden!"

"Atları ilerideki hangara götürün" dedi Aramis, Planchet'ye düzlüğün ortasında, imalathane gibi bir yeri göstererek. "İçeride saman ve yulaf da bulabilirsiniz hayvanlar için."

"Ben ne yiyeceğim peki?"

"Atları bırakıp buraya gelin, üç kez el çırpın, yiyecek bir şeyler indiririz size. Canım niye o kadar endişeleniyorsunuz, açlıktan ölmezsiniz, merak etmeyin. Hadi gidin şimdi bakalım."

Aramis ip merdiveni çekti, pencereyi kapadı. Teğmen odayı incelemekle meşguldü. O zamana kadar bu kadar hoş bir silahşör odası görmemişti doğrusu. Odanın her köşesinde hemen göze çarpan ve insanın elini uzatıp kolayca alabileceği armalar ve kılıçlar vardı. Dört büyük tabloysa Kardinal Lorraine, Kardinal Richelieu, Kardinal Lavalette ve Bordeaux Başpiskoposu'nu muharip giysileri içinde gösteriyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, odada bir din adamının yaşadığını gösteren hiçbir şey yoktu. Duvar kaplamaları damaskodandı, halılarsa Alençon'dan gelmişti. Yatağı dantelli örtüsü ve işlemeli ayaklarıyla, yaşamını perhize ve çileye adamış bir adamın yatağından çok, alımlı bir genç kızın yatağını andırıyordu.

"Fakirhaneye bakıyorsunuz, değil mi?" dedi Aramis. "Kusura bakmayın dostum. Ne yapayım? Ermiş Bruno Tarikatı mensubu biri gibi yerleştim. Ne arıyor gözleriniz peki?"

"Size ipi sallandıran kişiyi arıyorum ama kimseyi göremiyorum. İp merdiven kendiliğinden sarkmadı aşağı herhalde."

"Tabii ki kendiliğinden sarkmadı. Bazin yaptı bu işi."

"Öyle mi?" dedi d'Artagnan.

"Ama bizim Bazin iyi eğitim görmüş bir hizmetkâr olduğundan, yalnız olmadığımı anlayınca, kibarlık gösterip çekildi ortalıktan. Oturun da konuşalım dostum."

Aramis, geniş bir koltuğu Teğmen'e doğru itti ve Teğmen dirseklerinden destek alarak koltuğa yerleşti.

"Önce birlikte karnımızı doyuracağız, değil mi?" diye sordu Aramis.

"İstiyorsanız, niçin olmasın!" dedi Silahşör. "Hatta açık konuşayım çok da iyi olur çünkü çok acıktım yolda."

"Zavallı dostum benim!" dedi Aramis. "Maalesef yiyecek pek iyi bir şeyler bulamayacaksınız çünkü konuk beklemiyorduk."

"Omlet ve yabanpazısına mı talim edeceğiz gene yoksa? Eskiden ıspanağa böyle demez miydiniz siz?"

"Yok canım, umudunuzu kesmeyin siz gene de. Allah'ın ve de Bazin'in yardımıyla onurlu Cizvit papazlarının yiyeceklerinden çok daha iyilerini bulabilirsiniz."

"Bazin, dostum! Bazin! Gelsene buraya!" dedi Aramis. "Gelsene buraya!"

Kapı açıldı, Bazin gözüktü. Ama Silahşör'ü fark eder etmez umutsuzluk belirtisi çığlığına engel olamadı.

"Sevgili dostum Bazin" dedi d'Artagnan, "kilisede bile ne kadar rahat ve ustaca yalanlar söylediğinizi gördüm ve çok memnun oldum buna."

"Mösyö" diye karşılık verdi Bazin, "insanın iyi niyetle yalan söyleyebileceğini Cizvit papazlarından öğrendim."

"Peki, peki Bazin! Ama Mösyö d'Artagnan açlıktan ölecek neredeyse, benim de ondan farkım yok. Sonuç olarak, şöyle güzel bir sofra hazırlayın bize siz. En iyi şaraplardan çıkarmayı da unutmayın."

Bazin sadakatini gösteren bir tavırla eğildi, sonra derin bir iç çekerek çıktı.

"Aziz dostum Aramis" dedi gözlerini arkadaşının odasından ve üstündeki giysilerden ayırarak dostuna dönen d'Artagnan. "Söyleyin bakalım, Planchet'nin terkisine oturmadan önce hangi cehennemdeydiniz, nereden geliyordunuz?"

"Şu işe bakın yahu! Anlayamadınız mı nereden geldiğimi? Gökten düştüm canım, gökten!"

"Gökten mi?" dedi başını sallayan Silahşör. "Bence gökten düşmekten çok göğe yükseliyormuş gibi bir hava var üstünüzde."

"Dostum" dedi Aramis, Teğmen'in arkadaşında silahşörlük yaptığı dönemde bile görmediği bir kibirle, "gökyüzünden

inmiyorsam, Cennet'ten çıkıyorum demektir. Çok benzer bu iki şey birbirine."

"Âlimlerin gözü aydın öyleyse" dedi Gaskonyalı. "Şimdiye kadar Cennet'in yerini saptama konusunda bir türlü anlaşamamışlardı aralarında. Cennet bazılarına göre Ararat Dağı'nda, bazılarına göreyse Dicle ile Fırat arasındaydı. Burnumuzun dibindeyken uzaklarda aramışız biz onu anlaşılan. Cennet, Noisy Le Sec'te, Paris Piskoposu'nun malikânesinin bulunduğu yerdeymiş! Dışarı, kapısından değil, penceresinden çıkılıyor. Aşağıya da mermer basamaklarından değil, ıhlamur dallarına tutunarak iniyorsunuz. Pırıl pırıl parlayan kılıcıyla kapıda bekleyen meleğin adı Cebrail değil artık, dünyevi bir ad olmuş: Prens Marcillac!"

Aramis bir kahkaha attı.

"Her zamanki gibi keyfiniz yerinde dostum" dedi. "Gaskonyalılığınızı hiç yitirmemişsiniz. Bu söylediklerinizin hepsinde gerçek payı var ama sakın Madam Longueville'e tutulduğumu falan sanmayın."

"Allah iyiliğinizi versin sizin! Böyle bir şey düşünebilir miyim hiç! Uzun süre Madam Chevreuse'ün âşığı olduktan sonra, onun en büyük düşmanına âşık olacak değildiniz ya canım!"

"Öyle tabii!" dedi ilgisiz bir tavırla Aramis. "Gerçekten çok sevmiştim bu zavallı düşesi bir zamanlar. Ayrıca kabul etmek gerekir ki, çok da yararı dokunmuştu bize ama Fransa'yı terk etmek zorunda kaldı maalesef. Ne düzenbazdı o Allah'ın belası Kardinal! (Bu sırada eski Başbakan'ın portresine baktı.) Kadıncağızın tutuklanıp Loches Şatosu'na kapatılması için emir vermişti. Chalais, Montmorency ve Cinq Mars gibi onun da kellesini kopartacaktı. Kadıncağız ancak erkek kılığında, yanında hizmetkârı zavallı Ketty'yle, zor bela kaçıp kurtarabildi kellesini. Hatta işittiğime göre, adını hatırlayamadığım bir kasabada tuhaf bir iş gelmiş başına. Yanında kalmak için başvur-

duğu bir papaz, Düşes'i erkek sanıp, başka odası da olmadığından aynı yerde yatmalarını teklif etmiş. Marie'ye öyle yakışırdı ki erkek kıyafeti. Erkek kıyafeti bu kadar yakışan başka bir kadın tanımıyorum. Bu nedenle şu şiiri yazmışlar adına: *'Laboissière söyle bana'*. Biliyor musunuz bunu?"

"Hayır, hiç duymadım, okuyun bakalım."

Aramis şövalyece bir tavırla devam etti:

Laboissière söyle bana,
Erkek kılığında yakışıklı değil miyim?
İnanın, ata binişinizle,
Hepimizi yolda bırakırsınız,
Baltalı mızraklar arasında
Muhafızlarla birlikte
Acemi nefer gibidir o!

"Bravo" dedi d'Artagnan. "Her zaman olduğu gibi, gene mükemmel söylüyorsunuz sevgili Aramis. Ayinler bile bozamamış sesinizi!"

"Dostum" dedi Aramis, "biliyorsunuz ki silahşörlük yaptığım sırada elimden geldiğince az nöbet tutardım ben. Şimdi rahip oldum ama olabildiğince az ayine katılıyorum. Neyse, biz zavallı düşese dönelim gene."

"Hangi düşese? Chevreuse'e mi yoksa Longueville'e mi?"

"Dostum, Longueville Düşesi'yle aramızda hiçbir şey geçmediğini söylemiştim size. Biraz gönül eğlendirme belki, o kadar. Chevreuse Düşesi'nden söz ediyorum ben. Kral'ın ölümünden sonra Brüksel'den döndüğünde görmüş müydünüz onu?"

"Tabii, gördüm. Gene güzeldi."

"Doğru" dedi Aramis, "o dönemde arada sırada gördüm Düşes'i. Çok güzel öğütler verdim ona ama hiç yararlanmadı

bunlardan. Mazarin'in, Kraliçe'nin sevgilisi olduğunu tekrarladım durdum hiç bıkmadan ama o inanmak istemedi. Anne d'Autriche'i çok iyi tanıdığını, onun böyle yüzsüz birini sevemeyecek kadar gururlu olduğunu söyledi. Bu arada Beaufort Dükü'nün oyununa da geldi. O yüzsüz herif Dük'ü tutukladı, Chevreuse Düşesi'ni de sürgüne gönderdi."

"Geri dönmek için gerekli izni koparttığından haberiniz var, değil mi?" dedi d'Artagnan.

"Evet, evet, hatta döndü bile... Gene bir budalalık yapar herhalde."

"Kim bilir, bu sefer öğütlerinizi dinler belki de."

"Ama ben bu sefer göremedim ki kendisini" dedi Aramis. "Değişmiş şimdi."

"Sizin gibi değil ki dostum, siz hep aynısınız Aramis. Saçlarınız hâlâ simsiyah, gene yakışıklısınız, elleriniz hep kadın eli gibi zarif ve bakımlı. Yüksek rütbeli bir papazın elleri gibi!"

"Doğru" dedi Aramis, "çok özen gösteriyorum kendime. Yaşlandım artık dostum, biliyor musunuz? Otuz yediye basıyorum yakında."

"Bakın, beni dinleyin" dedi Silahşör gülümseyerek. "Madem gene buluştuk, bir konuda anlaşmamız gerekiyor: Gelecekteki yaşımız konusunda, tamam mı?"

"Nasıl yani?" dedi Aramis.

"Şöyle yani: Eskiden ben sizlerden iki, üç yaş küçüktüm ve yanılmıyorsam yakında kırkıma gireceğim."

"Gerçekten mi?" dedi Aramis. "O zaman yanılıyorum ben çünkü siz hiç yanılmazdınız hesap işinde. Şu halde ben kırk üç yaşındayım. Vay! Vay! Vay! Sakın Rembouillet Konağı'nda söylemeyin bunu, fena olur sonra."

"Merak etmeyin, oraya gitmeyeceğim."

"Nerede kaldı bu Bazin hayvanı yahu?" diye bağırdı ansızın Aramis. "Bazin! Çabuk ol biraz, Allah'ın belası! Açlıktan, susuzluktan öldüreceksin bizi."

O anda içeri giren Bazin, iki elindeki şarap şişelerini yukarı kaldırdı.

"Hazır mı nihayet yemek?" diye sordu Aramis.

"Evet Mösyö, hemen geliyor" diye karşılık verdi Bazin. "Ama çok zamanımı aldı bu..."

"Papaz cüppesini sırtınızdan hiç çıkarmayacağınızı sanıyorsunuz da ondan" dedi Aramis. "Sürekli dua kitabı okuyorsunuz. Ama bakın uyarıyorum, kiliselerdeki şamdanları parlatırken, ihmalkâr davranıp kılıçlarımdan birinin karıncalanmasına neden olursanız o kutsal resimlerin hepsini toplar, koca bir ateş yakıp içine atar, sizi de kızartırım!"

İyice şaşıran Bazin elindeki şarap şişesiyle haç çıkardı. Teğmen'e gelince, o, Rahip d'Herblay'yle Silahşör Aramis arasındaki akıl almaz karşıtlığı şaşkın bakışlarla izleyip fal taşı gibi açtığı gözlerini arkadaşına çevirdi.

Bazin, hemen damasko bir örtü serdi masaya. Örtünün üstüne mis gibi kokan, ağız sulandıran, kızarmış çeşitli yiyecekleri dizdi. Silahşör'ün kafası iyice karıştı.

"Birini mi bekliyordunuz yemeğe yoksa?" diye sordu.

"Hayır" dedi Aramis. "Ben her zaman hazır bulundururum böyle yiyecekleri. Ayrıca sizin geleceğinizi de biliyordum."

"Kim söyledi?"

"Kim söyleyecek? Bazin efendi tabii ki! Çünkü o sizi şeytan yerine koyarak, koşa koşa yanıma geldi, kötü ruhlu silahşör subayını gene görecek olursam, ruhumun nasıl bir tehlikeyle karşı karşıya kalacağı konusunda uyardı beni."

"Ah Mösyö!.." diyerek yalvarırcasına ellerini ovuşturdu ve inledi Bazin.

"İkiyüzlülük yapmayın! Bilirsiniz hiç sevmem bunu. Onun yerine şu pencereyi açın, aşağıda bir saatten beri el çırparak bekleyen ve canı çıkan dostunuz Planchet'ye piliç, ekmek ve bir şişe şarap sallandırın."

Gerçekten de Planchet atları doyurduktan sonra pencerenin altına gelmiş, iki, üç kez el çırparak işaret göndermişti.

Bazin söylenenleri yaptı, yiyecekleri ipin ucuna bağladı ve Planchet'ye sallandırdı. Daha fazla bir şey beklemeyen Planchet de payına düşenleri kapıp hangara koştu.

"Haydi, biz de yiyelim yemeğimizi artık" dedi Aramis.

İki arkadaş masaya geçtiler. Aramis, boğazına düşkün kişilere özgü bir ustalıkla piliçleri, keklikleri ve jambonu kesmeye başladı.

"Pes" dedi Teğmen. "Amma da besleniyorsunuz yahu!"

"Evet, iyi beslendiğimi söyleyebilirim. Perhiz günleri için Roma'nın verdiği özel bir izin belgem var. Sağlığım nedeniyle Piskopos Yardımcısı'nın aldığı bir belgedir bu. Ayrıca biliyor musunuz, aşçı olarak Lafollone'un eski aşçısını aldım yanıma. Hani şu Kardinal'in eski dostu, yemeklerden sonra dua yerine yalnızca, 'Tanrım, o kadar iyi yemek yedim ki, bana rahat bir sindirim olanağı ver!' diyen adamın aşçısını."

"İyi, güzel ama bu yakarmalar bile mide fesadından ölmesini önleyemedi adamın" dedi Silahşör, gülerek.

"Elden bir şey gelmez" dedi Aramis boynunu bükerek. "Hiç kimse kaderinden kurtulamaz."

"Yalnız, size bir soru sormak istiyorum dostum" dedi d'Artagnan.

"Hiç çekinmeyin, sorun. Teklif mi var aramızda?"

"Zengin mi oldunuz siz?"

"Yok canım! Yılda on iki bin lira kadar bir gelirim var, bir de Prens'in bağışladığı bin *écu* kadar bir akar."

"Peki bu on iki bin lirayı nasıl kazanıyorsunuz? Şiirlerinizden mi geliyor?"

"Yok, şiiri bıraktım. Yalnız ara sıra içki üzerine birkaç satır çiziktiriyorum, çapkınlıkla ilgili soneler ya da masum taşlamalar... Hepsi bu... Anlayacağınız vaaz veriyorum."

"Ne? Vaaz mı?"

"Evet ama bildiğiniz gibi değil, anlarsınız ya! Ya da öyle gibi gözüküyor!"

"Neler vazediyorsunuz peki?"

"Ne satıyorum deseniz daha doğru olur."

"Kime?"

"Kime olacak, büyük vaiz olmak isteyen meslektaşlara."

"Öyle mi? Kendiniz şöhret sahibi olmayı düşünmediniz mi hiç peki?"

"İstemez miyim dostum ama her seferinde doğa geldi üstüme. Her kürsüye çıkışımda güzel bir kadın baktı mı, dayanamıyorum, ben de ona bakıyorum. Gülümsese ben de gülümsüyorum. İşte böyle anlarda sapıtıyorum. Cehennem'in girdaplarını anlatacağıma Cennet'in zevklerini anlatmaya başlıyorum. Bakın, bir gün Marais'de, Saint Louis Kilisesi'nde, bir şövalye yüzüme karşı güldü durup dururken, ben de vaazı yarıda kesip kendisine budalanın biri olduğunu söyledim. Halk taş toplamak üzere dışarı çıktı. Bu arada ben içeride kalanları öyle bir büyüledim, akıllarını öyle bir çeldim ki, dönüp geldiklerinde onun işini bitirdiler. Adam ertesi gün beni de ötekiler gibi bir papaz sanarak geldi yanıma."

"Ne çıktı sonunda bu ziyaretten?" diye sordu kasıklarını tutarak gülen Silahşör.

"Ne olacak canım! Ertesi akşam Royale Alanı'nda buluşmaya söz verdik. Gerisini de biliyorsunuz zaten."

"Ben bu herife karşı mı size yardımcı olmuştum yoksa?" diye sordu d'Artagnan.

"Gayet tabii! Her şeyi nasıl ayarladığımı gördünüz mü?"

"Adam öldü mü?"

"Bilmiyorum. Ama ben günahını bağışlamıştım. *In articulo mortis*'le . Ruhu öldürmeden bedeni öldürmek yeter!"

Bazin, bu düşünceyi belki onayladığını ama dile getiriliş üslubunu beğenmediğini gösteren umutsuzluk belirtisi bir işaret yaptı.

"Bazin, dostum, sizi aynadan gördüğümü unutuyorsunuz. Bir şeyi onayladığınızı ya da beğenmediğinizi gösteren işaretler yapmanızı kesinlikle yasaklamıştım. Dolayısıyla, İspanyol şarabını verdikten sonra hemen odanıza çekilme zevkini bahşedin bize. Kaldı ki, dostumuz d'Artagnan'ın söyleyecek gizli bir şeyi var. Değil mi d'Artagnan?"

D'Artagnan başıyla evet işareti yaptı ve Bazin, İspanyol şarabını masaya bıraktıktan sonra çekildi.

İki arkadaş başbaşa kaldılar ve bir süre hiç konuşmadılar. Aramis tatlı bir sindirim rahatlığı içindeydi sanki, d'Artagnan'sa lafa nasıl gireceğini düşünüyordu. İkisi de karşısındakinin kendisine bakmadığı anı kollayıp, kaçamak bakışlarla süzüyordu ötekini.

Aramis bozdu sessizliği.

XI

İKİ UYANIK

"Ne düşünüyorsunuz d'Artagnan?" dedi. "Sizi böyle gülümseten nedir?"

"Ne düşünüyorum dostum, biliyor musunuz? Eskiden silahşörken hep papazlığa özeniyordunuz, papaz oldunuz ve şimdi de silahşörlüğe özeniyorsunuz yanılmıyorsam."

"Öyle" dedi Aramis gülümseyerek. "Biliyorsunuz sevgili d'Artagnan, insan tuhaf bir hayvandır, çeşitli çelişkileri vardır. Rahip olalı beri vuruşmaktan başka bir şey düşünmüyorum."

"Odanızı döşemenizden belli: Her çeşitten ve her zevke uygun silahlarınız var. Eski ustalığınız devam ediyor mu peki?"

"Siz şimdi, eskiden kılıç kullanan biri olarak nasılsanız, ben de o durumdayım, hatta belki biraz daha iyiyim. Her gün çalışıyorum."

"Kiminle?"

"Burada çok usta bir hoca var."

"Burada mı?"

"Evet, evet, burada dostum, bu manastırda. Bir Cizvit manastırında her çeşit insan bulunur."

"Demek Mösyö Marcillac yirmi kişiyle değil de tek başına gelseydi işini bitirecektiniz!"

"Hiç kaçmaz" dedi Aramis. "Hatta tanınmayacağımı bilsem, yirmi kişinin önünde de deşerdim karnını."

"Tanrı bağışlasın beni" dedi alçak sesle Silahşör. "Benden de beter Gaskonyalı olmuş bu sanki."

Sonra yüksek sesle sürdürdü konuşmasını.

"Peki Aramis, sizi niçin aradığımı mı soruyorsunuz bana?"

"Yok, sormadım" dedi arkadaşı her zamanki inceliğiyle. "Söylemenizi bekliyorum yalnızca."

"Söyleyeyim o zaman. Sizi aramamın nedeni şu: Mösyö Marcillac'ı istediğiniz zaman, Prens olması sizi hiç ırgalamadan öldürme olanağına kavuşmanızı sağlayacak bir teklifte bulunacağım size."

"Allah Allah! Allah Allah! Hiç de fena fikir değil."

"Size bu fırsattan yararlanmanız için çağrı yapıyorum. Düşünün bir kere. Bin *écu*'lük akarınızla ve vaazlarınızı satarak elde ettiğiniz on iki bin lirayla zengin olduğunuzu mu sanıyorsunuz? Açıkça cevap verin."

"Ben mi? Dilenciden farkım yok benim, cebim delik! Şuranın altını üstüne getirseniz, yüz altından fazla bulacağınızı sanmam."

"Allah Allah! Yüz altın çıksa, dilenci gibi görecek kendini demek!" diye düşündü içinden Gaskonyalı. "Benim yüz altınım olsa, dünyanın en zengin insanı sayarım kendimi."

"Siz tutkulu bir insan mısınız?" diye sordu.

"Çok."

"O halde dostum, zengin, kudretli olmanızı sağlayacak ve istediğiniz gibi davranmanıza olanak verecek bir fırsat getiriyorum ayağınıza."

Aramis'in alnında bir anda, Ağustos'ta buğday tarlalarının üstünden geçen dalgalanma gibi bir kırışıklık göründü ve kayboldu ama d'Artagnan hızla olup bitmesine rağmen fark etti bunu.

"Söyleyin bakalım" dedi Aramis.

"Daha önce bir soru sormam gerekiyor size. Siyasetle ilginiz var mı?"

Aramis'in gözlerinde, bu kez alnında kırışıklık oluşmasından daha hızlı bir biçimde bir şimşek çakıp söndü ve d'Artagnan bile fark edemedi bunu.

"Hayır" diye karşılık verdi Aramis.

"O halde ne önerirsem önereyim, hoşunuza gidecektir çünkü şu anda Allah'tan başka efendiniz yok" dedi gülümseyerek d'Artagnan.

"Belki."

"Aziz dostum Aramis, gençliğimizde birlikte gülerek, yiyerek, içerek ve vuruşarak geçirdiğimiz o güzel günleri düşündünüz mü hiç?"

"Gayet tabii! Ve bu yaşantıyı terk ettiğim için çoğu kez de pişmanlık duymuşumdur. Ne güzel günlerdi gerçekten: *Delectabile tempus.*"

"Bu güzel günleri geri getirebiliriz dostum, bu tadına doyum olmaz yaşantıya tekrar kavuşabiliriz. Bana eski arkadaşları bulma görevi verildi ve ben de bu işe birliğimizin ruhu olan sizden başladım."

Aramis içtenlikle değil de nezaketle eğildi.

"Yeniden siyasete girmek ha!" dedi can vermek üzereymiş gibi bir sesle ve koltuğu devriliverdi. "Azizim d'Artagnan, ne kadar rahat ve düzenli bir hayat yaşadığımı görüyorsunuz, değil mi? Büyüklerimizin bana nasıl nankörlük ettiklerini de biliyorsunuzdur herhalde."

"Doğru ama kim bilir, belki de büyüklerimiz nankörlüklerinden dolayı pişmanlık duymaya başlamışlardır."

"O zaman başka" dedi Aramis. "Bütün günahlar bağışlanır. Ayrıca bir noktada haklı sayılırsınız: Gerçekten içimizde devlet işlerine karışma isteği varsa, bundan daha uygun bir zaman bulunmaz."

"Siyasetle hiç ilgilenmeyen biri olmanıza rağmen nereden biliyorsunuz bunu peki?"

"Canım, ben karışmasam bile, gırtlaklarına kadar siyasete bulaşmış bir çevrenin içindeyim. Bir yandan şiirle uğraşıp, bir yandan sevişirken Mösyö Conti'nin adamı olan Mösyö Sarazin'le tanıştım. Piskopos Yardımcısı Mösyö Voiture'ü tanıdım. Kardinal Richelieu'nün ölümünden beri kimsenin yakını olmayan ya da herkese yakın olduğunu söyleyebileceğimiz Mösyö Bois Robert hakkında bilgi edindim. Kısacası, siyasi akımlara hiç uzak kalmadım."

"Ben de böyle düşünüyordum zaten."

"Yalnız dostum, gene de siz benim söyleyeceklerimi manastırdan hiç çıkmayan, dünyadan elini eteğini çekmiş birinin sözleri gibi, deyim yerindeyse, bir yankı gibi ve anlatılanların tekrarı gibi kabul edin" dedi Aramis. "Duyduğuma göre, Mazarin gidişattan endişeliymiş şu sıralar. Merhum Kardinal'e gösterilen saygı ve itaat ona gösterilmiyormuş anlaşılan. Kim ne derse desin dostum, kabul etmek gerekir ki büyük adamdı merhum Kardinal."

"Aynı fikirde değilim bu konuda sizinle sevgili dostum Aramis, üstelik beni teğmenliğe yükselten de odur."

"Başlangıçta ben de Mazarin'den yana tavır almıştım. Bir başbakanın asla sevilmeyeceğini ama dehasını kabul ettirdikten sonra, düşmanlarını alt edeceğini ve de herkesin ondan korkacağını sanmıştım. Kim bilir, korkulan biri olmak, sevilen biri olmaktan daha önemlidir belki de."

Gaskonyalı kafasını sallayarak, doğruluğu kuşkulu olan bu sözü bütünüyle onayladığını belli etti.

"Başlangıçta ben de böyle düşünüyordum" diye sürdürdü konuşmasını Aramis, "ama ben bu meselelerde cahil olduğumdan ve seçtiğim mesleğin yasaları peşin yargılarda bulunmamı önlediğinden sordum, soruşturdum ve bilgi edindim. Bana sorarsanız..."

"Evet, devam edin" dedi d'Artagnan.

"Bana sorarsanız, gururumu ayaklar altına alacak ve yanıldığımı kabul edeceğim."

"Sahi mi?"

"Evet. Demin söylediğim gibi sorup, soruşturup, bilgi edindim. Tutkuları ve zevkleri farklı birçok insan çeşitli cevaplar verdiler. Kardinal Mazarin sandığım gibi dahi falan değilmiş."

"Yok canım!"

"Bir hiçmiş, hiç! Bir süre Kardinal Bentivoglio'nun yanında çalışmış, entrikacılığı sayesinde yükselmiş, tesadüflerle öne çıkmış, önemsiz bir insan, hepsi bu! Fransa'ya da kargaşadan başka bir şey getireceği yok. Küpüne altın dolduracak, Kral'ın gelirlerini kurtaracak, merhum Richelieu'nün dağıttığı ödeneklerin hepsini tek başına cebine indirecek ama asla en güçlü, en yüce ve en onurlu kişinin yasalarıyla yönetmeyecek Fransa'yı. Ayrıca bende Kardinal Mazarin'in davranışları ve yüreğiyle de bir asilzade olmadığı kanaati var. Maskaranın biri, kukla, bir Pulcinello. Siz şahsen tanıyor musunuz kendisini? Ben tanımıyorum."

"Yani, evet" dedi Teğmen. "Söylediklerinizde gerçek payı var tabii ki."

"Gururlandırıyorsunuz beni dostum. Sizin gibi Saray'da yaşayan birini, basit ikna yeteneğimle etkileyebildiysem ne mutlu bana."

"Ama siz bana Kardinal'in kişiliğinden söz ettiniz, yandaşlarından ya da kaynaklarından değil."

"Doğru, Kraliçe de arkasında."

"Az şey değil bu."

"Ama Kral tutmuyor Mazarin'i."

"O daha çocuk."

"Dört yıl sonra rüştünü ispatlayacak."

"Biz bugünde yaşıyoruz."

"Evet ama bugün gelecek değildir, ayrıca bugün bile halk da, Parlamento da tutmuyor Mazarin'i, yani sermaye arkasında değil. Soylular ve prensler de, yani silahlı güç de karşı Kardinal'e."

Gaskonyalı kulağını kaşıdı. Bunların açık seçik olmak

bir yana aynı zamanda da doğru sözler olduğunu itiraf ediyordu kendi kendisine.

"Gördüğünüz gibi sevgili dostum, her zamanki kavrama yeteneğim geçerli hâlâ. Böyle açık konuşmakla doğru yapmadım belki, çünkü öyle sanıyorum ki Mazarin'den yanasınız siz."

"Ben mi?" diye bağırdı Silahşör. "Ben, öyle mi? Hiç ilgisi yok!"

"Bir görevden söz ediyordunuz."

"Ben mi? Yanılmışım. Yok, ben sizin dediğiniz gibi düşündüm. İşler gittikçe sarpa sarıyor. En iyisi havaya atalım tüyü, rüzgâr ne tarafa atarsa, biz de peşinden gidelim ve gene serüven hayatına dönelim. Biz dört yiğit şövalyeydik, birbirini seven dört yürekli insandık. Yüreklerimiz zaten hiç ayrılmamıştı, şimdi alınyazılarımızı ve cesaretlerimizi de birleştirelim. Çünkü bir elmastan daha değerli bir şey elde etmek için bundan iyi bir fırsat bulunmaz!"

"Haklısınız d'Artagnan, hep haklısınız siz. Haklı olduğunuzun kanıtı da, benim de sizin gibi düşünmüş olmam. Ne var ki, ben sizin gibi atak bir insan olmadığımdan başkaları esinledi bana bu düşünceyi. Bugün herkesin yardımcıya ihtiyacı var, bana da bazı teklifler geldi, bazı eski başarılarımızı işitmiş olan Piskopos Yardımcısı da biraz konuşturdu beni, itiraf ediyorum bunu."

"Kardinal'in düşmanı Mösyö Gondy mi?" dedi Teğmen.

"Hayır, Kral'ın dostu" diye karşılık verdi Aramis. "Duydunuz mu, Kral'ın dostu! Bu, Kral'a hizmet demektir ve asilzadenin görevi de budur."

"Ama Kral da Kardinal'le birlikte."

"Yalnızca görünüşte. Öyle görünüyor ama kesinlikle yüreğiyle bağlı değil. Kral'ın düşmanlarının zavallı çocuğa kurdukları tuzak da bu işte."

"Aramis dostum, siz bana düpedüz bir iç savaş teklifinde bulunuyorsunuz."

"Kral için savaş!"

"Kral, başında Kardinal'in bulunacağı ordunun önünden gidecek."

"Ordu içinde Mösyö Beaufort'un yöneteceği bir yürek atacak."

"Beaufort mu? Vincennes'de o!"

"Beaufort mu dedim ki?" dedi Aramis. "Mösyö Beaufort ya da bir başkası, Mösyö Beaufort ya da Prens."

"Ama Prens de ordunun yanında yer alır. Kardinal'e çok sıkı bağlı o."

"Belli olmaz. Daha geçenlerde büyük bir anlaşmazlık çıktı aralarında. Prens olmazsa, Mösyö Gondy..."

"Mösyö Gondy de Kardinal olacak ileride. Layık görüyorlar onu bu göreve."

"İsyancı kardinal yok mu yani?" dedi Aramis. "Bakın çevrenize: Orduların başında Mösyö Guébriant ve Mösyö Gassion'dan çok daha değerli dört kardinal göreceksiniz."

"Kambur bir general!"

"Zırhının altında kamburunu kimse göremez. Ne olmuş yani? İskender topal, Anibal tek gözlüydü."

"Bu işte büyük menfaatler olduğuna ihtimal veriyor musunuz?" diye sordu Teğmen.

"Ünlü prenslerin koruyucu kanatları olur."

"Evet ama hükümetin sürgün emirleri de her an bekler onları."

"Parlamento ve ayaklanmalar emirleri de geçersiz kılar."

"Söylediklerinizi gerçekleşebilirdi belki ama ancak Kral'ı annesinden ayırmakla mümkün olabilir bu."

"Bu sorunu da çözerler belki."

"Asla!" diye haykırdı yeniden inancına sarılan Silahşör. "Size, Anne d'Autriche'i en az benim kadar iyi tanıyan size hitap ediyorum! Oğlunun güvenliği, tek sığınağı, göreceği saygının, servetinin ve hayatının tek garantisi olduğunu unutuyorsunuz galiba! Onun da Kardinal'i terk edip Kral'la birlikte Prensler'in tarafına geçmesi gerekir. Oysa Kardinal'i terk etmemesi için çok güçlü nedenler olduğunu da işitmişsinizdir herhalde."

"Haklı olabilirsiniz" dedi Aramis dalgın dalgın bakarak. "Ben bu işe karışmıyorum o halde."

"Onlarla karışmayabilirsin ama benimle?"

"Kimseyle dostum. Rahibim ben. Ne işim var siyasette? Hiç dua kitabı okumuyorum, bir yığın züppe ve zeki papaz dostum var, sayısız hoş kadın tanıyorum. İşler ne kadar çok karışırsa, benim kaçamaklarım da o kadar az dikkat çeker. Bu nedenle ben hiçbir şeye karışmadan da işler yolunda gidebilir. Kararımı verdim sevgili dostum, yokum ben!"

"Şuna inanın dostum" dedi Gaskonyalı, "namusum üzerine söylüyorum ki, bu düşünce tarzınızı çok beğendim. Beni dürtükleyen nedir, onu da bilemeyeceğim. Karnımı doyurmaya yetecek bir işim var, ayrıca yaşlanan Mösyö Tréville'in ölümünden sonra silahşörlerin komutanlığına getirebilirler beni. Gaskonyalı bir acemi için de en yüksek mevkidir bu doğrusu. Mütevazı ve gündelik ekmek benim içim de çekici olmaya başladı. Macera peşinde koşacağıma Porthos'un davetlerini kabul eder, arazisinde ava çıkarım. Porthos'un arazi sahibi olduğunu biliyor muydunuz peki?"

"Gayet tabii! On fersah genişliğinde, bataklık, ormanlık ve vadileri olan bir yer. Porthos artık dağların ve ovaların efendisi. Ve şimdi Noyon Piskoposu'na karşı haklarını elde etmek için uğraşıyor."

"Güzel" dedi Gaskonyalı içinden, "ben de bunu öğrenmek istiyordum zaten. Demek Porthos Picardie'de."

Sonra yüksek sesle devam etti.

"Vallon'daki eski adını aldı mı gene?"

"Bir de Bracieux adını ekledi buna. Bana sorarsanız Baron arazisi gibi bir araziye sahip oldu."

"Porthos'u Baron gibi görebileceğiz yani."

"Hiç kuşkunuz olmasın, hele hanımı... Muhteşem!"

Kahkahalarla güldü iki arkadaş.

"Demek Kardinal'le çalışmak istemiyorsunuz ha!" dedi d'Artagnan.

"Peki siz, siz Prensler'le çalışmak istemez miydiniz?"

"Yok. En doğrusu hiçbir tarafa dahil olmamak. Dost kalalım. Ne Kardinalci olalım ne de Fronde'dan yana."

"Doğru" dedi Aramis, "silahşör kalalım biz."

"Rahip yakası taksak da" dedi Teğmen.

"Özellikle de rahip yakası taşıyorsak" diye tamamladı Aramis. "Silahşörlüğü daha da çekici kılıyor bu..."

"Haydi Allah'a emanet olun öyleyse!"

"Alıkoyamıyorum sizi" dedi Aramis, "yatıracak yerim yok çünkü ve Planchet'nin hangarından başka bir yer öneremiyorum."

"Paris'ten üç fersah uzaktayız topu topu. Atlar da dinlendi, bir saati bulmaz dönüşüm."

Silahşör bunları söyledikten sonra son bir bardak şarap daha koydu kendine.

"Eski günlere!" dedi.

"Evet" dedi Aramis, "yazık ki geride kaldı o günler... *Fugit irreparabile tempus*..."

"Takma kafana, belki geri gelir eski günler gene. Neyse, bana ihtiyacınız olursa Tiquetonne Sokağı'ndaki Chevrette Hanı'nda bulabilirsiniz beni."

"Siz de beni Cizvit manastırında bulabilirsiniz. Sabah altıdan akşam sekize kadar kapıdan, akşam saat sekizden sabah altıya kadar da pencereden girebilirsiniz."

"Tanrı'ya emanet olun dostum."

"Böyle gönderemem dostum sizi, geçireyim izin verirseniz."

Kılıcını ve pelerinini aldı Aramis.

"Gidip gitmediğimden emin olmak istiyor" diye düşündü Gaskonyalı.

Aramis, Bazin'e ıslık çaldı ama Bazin yemek artıklarının üzerine yığılmış, uykuya dalmıştı olduğu yerde. Ancak kulağından çekerek uyandırabildi uşağını Aramis.

Bazin gerindi, gözlerini ovuşturdu, sonra tekrar uyumaya hazırlandı.

"Haydi bakalım uykucu! İp merdiveni getir çabuk."

"Pencerede asılı duruyor merdiven canım" dedi Bazin çenesi yerinden çıkacakmış gibi esneyerek.

"O değil, bahçıvanınkini getir. Mösyö d'Artagnan çıkarken ne kadar zorlandı, görmediniz mi? İnerken daha da zorlanacağını tahmin etmeniz gerekir."

Teğmen, tam arkadaşına ip merdivenden de inebileceğini söyleyecekti ki, aklına birden bir şey geldi ve sustu.

Bazin derin bir iç geçirerek merdiveni aramaya çıktı. Birazdan iyi ve sağlam bir tahta merdiven dayanmıştı pencereye.

"Bakın, işte buna mükemmel bir bağlantı aracı denebilir. Bir kadın bile rahatça inip çıkabilir bu merdivenden."

Aramis, delici bakışlarla arkadaşının aklından geçenleri okumak istedi ama Silahşör saf bir tavır takınarak karşıladı bu bakışları.

Ayrıca bu sırada adımını birinci basamağa atmış, inmeye başlıyordu.

Ve bir anda kaydı aşağı. Bazin pencerede kalmıştı.

"Orada dur" dedi Aramis, "şimdi geliyorum ben."

İkisi birlikte hangara doğru ilerlediler. Onların yaklaştıklarını gören Planchet, atları yularlarından çekerek dışarı çıktı.

"Ha şöyle!" dedi Aramis. "İşte yorulmak nedir bilmeyen, uyanık bir uşak! Kiliseye gireli beri hiçbir işe yaramayan şu tembel Bazin'e benziyor mu hiç? Planchet, sen arkamızdan gel, biz biraz sohbet ederek kasabanın öteki ucuna kadar gideceğiz."

İki arkadaş kasabanın ucuna kadar yürüdüler oradan buradan konuşarak. Son evlerin bulunduğu yere geldiklerinde, "Haydi bakalım aziz dostum" dedi Aramis, "işinize devam edin, talih uzaktan gülümsüyor size, kaçırmayın sakın! Unutmayın ki bir Saray gözdesidir o, bunu aklınızdan çıkarmayın ve öyle davranın ona. Bense, tevazuum ve tembelliğimle başbaşa kalıyorum. Tanrı'ya emanet olun."

"İyi bir karar verdik" dedi Teğmen de. "Size önerdiğim şeyi hiç mi benimsememiştiniz?"

"Ben de ötekiler gibi biri olsaydım benimserdim" dedi Aramis, "ama daha önce de söyledim, çelişkilerle dolu biriyim ben. Bugün nefret ettiğim birisine yarın hayran olabilirim, tersi de olabilir. Sözgelimi, ben asla sizin gibi davranmam, kesinleşmiş fikirleriniz var sizin."

"Yalan söylüyorsun sinsi!" dedi içinden d'Artagnan. "Aslında bir hedef tespit edip bu hedefe doğru en karanlık yollardan en emin adımlarla giden tek kişi sensin!"

"Haydi Allah'a emanet olun!" diye sürdürdü konuşması-

nı Aramis. "İyi niyetiniz ve ziyaretinizin bende uyandırdığı tatlı anılar nedeniyle de teşekkürlerimi sunuyorum size ayrıca."

Kucaklaştılar. Planchet atına binmişti bile. D'Artagnan da bindi ve gene el sıkıştılar. Atlarını mahmuzlayıp Paris'e doğru uzaklaştılar.

Aramis ikisini de gözden kaybedinceye kadar ayakta ve hareketsiz öyle bekledi.

Ama iki yüz adım gitmiş, gitmemişlerdi ki Silahşör durdu, sıçrayarak atından indi, dizgini Planchet'ye uzatıp eyer kuburundaki tabancaları aldı ve beline koydu.

"Ne oluyor Mösyö?" diye sordu Planchet korku içinde.

"Ne kadar zeki olursa olsun, asla oyuncağı olmayacağım onun ben. Sen burada dur ve yerinden hiç kımıldama sakın, yolun öbür tarafında bekle beni."

D'Artagnan lafını bitirir bitirmez yol kenarındaki hendeğin öbür tarafına atladı ve kasabayı dolanmak üzere düzlüğün tersinden yürümeye başladı. Madam Longueville'in oturduğu evle Cizvitler'in manastırı arasında çitle kapanmamış bir boşluk fark etmişti.

Bir saat önce olsa bu çiti zor bulurdu belki ama şimdi ay iyice yükselmişti. Arada bir bulutların arkasında kalıyordu ama ortalık insanın yolunu kolayca bulabileceği kadar aydınlıktı.

D'Artagnan çite ulaştı ve arkasına gizlendi. Daha önce anlatmış olduğumuz olayın geçtiği evin önünde bulunduğu sırada pencerenin tekrar aydınlandığını gördü. Aramis'in daha manastıra dönmediğinden, dönecek olsa bile yalnız dönmeyeceğinden emindi.

Gerçekten de bir süre sonra yaklaşan ayak sesleri duydu, fısıltılı birtakım konuşmalar işitti.

Ayak sesleri çitin başlangıç yerinde kesildi.

D'Artagnan dizini yere koydu. Yaprakların en sık olduğu yerde iyice gizlenmeye çalıştı.

Bu sırada iki adam göründü ve Gaskonyalı pek şaştı bu işe ama çabuk geçti şaşkınlığı çünkü hoş ve uyumlu bir ses duymuştu. Bu iki kişiden biri erkek kılığına girmiş bir kadındı!

"İçiniz rahat olsun sevgili René" diyordu tatlı sesin sahibi, "bir daha tekrarlanmayacaktır bu. Yolun altından geçen dehliz gibi bir yer buldum. Bir geçit açmak için döşeme tahtalarından birini kaldırmak yeter."

"İnanın ki" dedi d'Artagnan'ın, Aramis'e ait olduğunu anladığı ses. "İnanın Prenses, bütün bu önlemleri adınız uğruna almak zorundayım, yalnız hayatım söz konusu olsaydı..."

"Biliyorum, biliyorum, sizin bir salon adamı olduğunuz kadar yiğit ve serüven düşkünü olduğunuzu da biliyorum ama siz yalnızca bana ait değilsiniz, bizden yana olan herkese aitsiniz. İhtiyatlı, akıllı, uslu olun."

"Bana bu kadar tatlı bir sesle emredilirse her zaman itaat ederim" dedi Aramis.

Sonra eğildi ve sevgiyle elini öptü.

"Ah!" diye derin bir iç çekti Prenses.

"Ne oldu? Ne var?" diye sordu Aramis.

"Rüzgâr şapkamı uçurdu, görmediniz mi?"

Aramis hemen uçan şapkanın peşinden koştu. Silahşör de fırsattan yararlanıp ayrı bir dünyadan olan şövalyeyi daha iyi inceleyebilmek için kendisini yaprakların nispeten seyrek olduğu bir yere attı. Aynı anda, belki d'Artagnan kadar meraklı olan ay da bulutlardan sıyrılmış, ışığında Gaskonyalı, Madam Düşes Longueville'in iri, mavi gözlerini, altın sarısı saçlarını ve soylu başını tanıyıvermişti.

Aramis başında ve elinde birer şapkayla çıkageldi ve birlikte Cizvit papazlarının manastırına doğru ilerlediler.

"İyi" dedi Teğmen yerinden kalkıp dizini silkelerken, "şimdi avcumdasın işte çünkü hem Fronde'dan yanasın hem de Madam Longueville'in âşığısın."

XII

MÖSYÖ PORTHOS DU VALLON DE BRACIEUX DE PIERREFONDS

D'Artagnan, Aramis'ten aldığı bilgilerle Porthos'a, Vallon soyadıyla hitap edildiğini ve ayrıca sahip olduğu arazi nedeniyle de Bracieux soyadını da aldığını öğrenmişti. Bu arazi nedeniyle Noyon Piskoposu'yla davalı olduğunu da unutmamıştı.

Dolayısıyla, bu araziyi Noyon çevresinde, yani L'Ile de France ile Picardie arasında araması gerekiyordu.

İzleyeceği güzergâhı saptadı hemen: İki yola ayrılan Dammartin'e kadar gidecekti. Ayrılan yollardan biri Soissons'a, öbürü de Compiègne'e çıkıyordu. Orada Bracieux arazisinin yerini soracak, alacağı cevaba göre ya doğru devam edecek ya da sola sapacaktı.

Planchet'yse yakasını ve canını kurtarabilmiş olduğundan emin değildi hâlâ ve sağa sapsın, sola sapsın, nereye saparsa sapsın, d'Artagnan'la birlikte cehennemin dibine kadar gidebileceğini söylüyordu. Yalnızca daha güvenilir olduğundan, yalvararak akşam karanlığında yola çıkmalarını istedi efendisinden. Bunun üzerine Teğmen, en azından kendisini rahatlatmak için karısına haber vermesini söyledi. Planchet, ona bilgece bir cevap verdi ve karısının, nerede olduğunu bilmediği için merakından ölmeyeceğini ama onun ne kadar geveze bir insan olduğunu bildiğinden, olanları öğrendiği taktirde, asıl kendisinin merak ve endişeden öleceğini söyledi.

Bu gerekçe d'Artagnan'a o kadar mantıklı geldi ki, daha fazla üstelemedi. Akşam saat sekizde, yollara sis bastığı sırada ve arkasında Planchet olduğu halde Chevrette Hanı'ndan çıktılar. Saint Denis Kapısı'ndan başkenti terk ettiler.

Geceyarısı Dammartin'e varmışlardı.

Bir şey sormak için çok geçti vakit. Cygne de la Croix Hanı'nın sahibi yatalı çok olmuştu. Bunun üzerine Silahşör, ertesi güne bıraktı işi.

D'Artagnan sabah hancıyı çağırttı. Adam ne evet ne hayır diyen, o kurnaz Normandiyalılar'dandı ve açık seçik bir yanıt verdiği takdirde, kendisini ele vereceğini sanıyordu. Aldığı karmakarışık bilgilere rağmen d'Artagnan, gene de yola dosdoğru devam etmesi gerektiğine karar verdi. Sabah dokuzda Nanteuil'deydiler. Burada yemek molası verdiler.

Bu seferki hancı temiz kalpli, açık sözlü bir Picardieli'ydi. Planchet'yle hemşehri olduklarını öğrenince istenen bilgileri kolayca verdi. Bracieux arazisi Villers Cotterêts'den birkaç fersah uzaktaydı.

D'Artagnan, Villers Cotterêts'yi iyi bilirdi çünkü orada Kral ailesine ait malikâneler vardı ve Teğmen, Saray'daki soylularla birlikte birkaç kez gitmişti oraya. Doğruca oraya indi ve kentin tek hanı olan Dauphin d'or'un önünde durdu.

Tatmin edici bilgiler aldı buradan. Bracieux arazisinin kentin dört fersah ötesinde olduğunu, ancak Porthos'un orada aranmaması gerektiğini öğrendi. Kendi arazisine komşu Pierrefonds arazisi için Noyon Piskoposu'yla çatışan Porthos sonu gelmeyen davalardan bıkmış, işi kestirmeden çözmek için Pierrefonds'u satın almaya karar vermişti. Bu kararını uyguladıktan sonra da eski adına bir yenisi eklenmişti. Şimdi ona Mösyö Porthos du Vallon de Bracieux de Pierrefonds diye hitap ediyorlardı. Üstelik artık yeni arazisine yerleşmişti. Görünen oydu ki, Porthos kendisine hedef olarak Carabas Markisi'ni seçmişti ve onun izinden gidiyordu.

Ama gene de ertesi günü beklemeleri gerekliydi çünkü atları bir gün boyunca on fersah yol almıştı ve çok yorgundu. İsteseler başka at alabilirlerdi ama bir ormanı aşmaları gerekiyordu ve bildiğiniz gibi Planchet geceleri ormanda olmaktan pek hoşlanmıyordu.

Planchet bir şeyden daha hoşlanmıyordu: Aç karnına yola çıkmak. Bu nedenle Silahşör uyanır uyanmaz yemeğini hazır buldu. Böylesi bir düşüncelilikten şikâyet edilmezdi tabii ki. D'Artagnan hemen masanın başına oturdu. Planchet'nin, eski görevine dönerken eski alçakgönüllüğüne de kavuştuğunu söylemeye bile gerek yoktu ve ona göre d'Artagnan'ın artıklarını yemek Madam de Motteville'in ve Madam du Fargis'in, Anne d'Autriche'in artıklarını yemesinden daha utanç verici olamazdı.

Bu nedenle ancak sekize doğru yola çıkabildiler. Artık yanılmaları söz konusu değildi ve Villers Cotterêts'den Compiègne'e giden yolu izlediler, ormandan çıkınca sağa sapacaklardı.

Güzel bir ilkbahar sabahıydı. Dev ağaçlarda kuşlar şakıyor, dalların arasından süzülen güneş ışınları altın yaldızlı bir tül oluşturuyordu âdeta.

Güneş sık dallar arasından bazen zorlukla sızıyor, devasa meşelerin diplerine sinmiş ürkek sincaplar hızla kaçıp, karanlık ve kuytu köşelerde gizleniyorlardı. Sabah serinliğinde etrafa yayılan taze ot, yaprak ve çiçek kokuları yüreklere ferahlık veriyordu. Paris'in pis kokusundan bıkmış olan Silahşör, insanın üç arazinin adını kendinde birleştirdikten sonra, böyle cennet gibi bir yerde mutlu olmaması için bir neden olamayacağını düşünüyordu. Sonra kafasını sallayarak, "Porthos'un yerinde ben olsaydım ve d'Artagnan bana böyle bir öneri getirseydi, d'Artagnan'a nasıl bir cevap vereceğimi çok iyi bilirdim!" diyordu.

Hiçbir şey düşünmeyen Planchet'yse yediklerini sindirmekle meşguldü.

Gaskonyalı, ormanın kenarında tarif edilen yolu ve yolun sonundaki kocaman derebeyi şatosunun yüksek kulelerini gördü.

"Of! Of!" diye mırıldandı. "Ben de bu şatonun Orléans soyunun eski bir koluna ait olduğunu sanıyordum. Porthos, Longueville Dükü'yle mi alışverişte yoksa?"

"Efendim, bakımlı arazi diye buna derler işte" dedi Planchet. "Eğer buralar Mösyö Porthos'a aitse kutlamam gerekir kendisini."

"Aman! Aman!" dedi Teğmen. "Sakın ona Porthos diye hitap etme, hatta du Vallon bile deme, Bracieux ya da Pierrefonds da. Bir çuval inciri berbat ederiz yoksa."

D'Artagnan, dikkatini çeken şatoya yaklaştıkça, arkadaşının burada oturmasının mümkün olmadığını anlıyordu. Kuleler sağlam görünüşlü ve yeni yapılmış gibi görünüyordu ama üzerleri açık ve karınları deşilmiş gibiydi. Elinde baltayla bir dev gelmiş ve parçalamıştı kuleleri sanki.

D'Artagnan, yolun sonuna vardığında muhteşem bir vadi gördü önünde. Vadinin dip tarafında pek hoş bir göl uzanıyordu. Göl kıyısında serpilmiş birkaç ev gözüküyordu. Evlerin bazıları tuğladandı, bazıları kireç badanalıydı. Biraz ileride IV. Henri döneminde yapıldığı belli olan ve arazinin sahibi için inşa edildiği kolayca anlaşılan küçük, hoş bir şato yükselmekteydi.

Silahşör bu kez emindi Porthos'un oturduğu yeri bulduğundan.

Yol doğru, Enghien Dükü'nün yakınlarından ve VII. Charles döneminin zırhlı şövalyelerinden birinin büyük dağ şatosunun yanından, mütevazı bir görünümü olan bu sevimli şatoya götürüyordu. D'Artagnan atını tırısa kaldırdı ve yolu izledi. Planchet de atını efendisinin atının gidişine göre ayarladı.

D'Artagnan on dakika kadar sonra iki yanına düzenli aralıklarla söğüt ağaçları dikilmiş başka bir yola ulaştı. Bu yol da süsleri ve yan demirleri yaldızlı bir demir kapıya götürüyordu. Yolun ortasında, tıpkı bu demir parmaklıklı kapı gibi yeşilli ve yaldızlı giysiler içinde süslü bir bey duruyordu. İri bir doru ata binmişti. Sağ ve sol tarafında, gene çok süslü giysiler içinde, birer uşak vardı. Çevresinde toplanmış bir yığın dilenci saygıyla eğiliyorlardı.

"Vay anasını be!" dedi Gaskonyalı. "Vallon de Bracieux de Pierrefonds Senyörü bu mu yoksa? Allah Allah! Porthos eski adını bırakalı beri ne hale gelmiş böyle!"

"Yok canım, o olamaz bu!" dedi Planchet yüksek sesle ve böylece d'Artagnan'ın içinden geçirdiği düşünceleri açığa vurdu. "Mösyö Porthos en aşağı altı ayak boyundaydı, buysa olsa olsa beş ayak."

"Ama gene de selamlamamız gerek onu, değil mi?" dedi d'Artagnan.

Ve bu sözleri söyledikten sonra atını ileri doğru, gösterişli ata, adama ve uşaklarına doğru sürdü. Yaklaştıkça adamın yüz hatlarını tanır gibi oldu.

"Aman Allahım!" dedi Planchet. O da tanımaya başlamıştı adamı çünkü. "Porthos olabilir mi bu adam?"

Bu ses üzerine atın üstündeki adam soylu bir insan tavrıyla ağır ağır başını çevirdi ve her ikisi de aynı anda Mousqueton'un kocaman parlak gözlerini, dolgun ve kırmızı yanaklı yüzünü, anlamlı gülümsemesini fark ettiler.

Mousqueton'du bu gerçekten. Her tarafı yağ bağlamıştı, sağlık akıyordu üstünden. Rahatlıktan yusyuvarlak olmuş bir Mousqueton! Mousqueton, ikiyüzlü Bazin'in aksine hemen atladı atından ve şapkasını çıkarıp subaya doğru yaklaştı. Topluluğun saygı gösterisi, eskisini gölgede bırakan bu yeni güneşe doğru yön değiştirdi.

"Mösyö d'Artagnan! Mösyö d'Artagnan!" deyip duran Mousqueton tombul yanaklarını hoplatıyor ve çırpınarak ter döküyordu. "Mösyö d'Artagnan! Efendim Vallon de Bracieux de Pierrefonds için nasıl bir sürpriz olacak, anlatamam size."

"Peki peki Mousqueton! Burada mı efendin?"

"Şu an onun arazisindesiniz."

"Ne kadar güzelleşmişsin, ne kadar toplamışsın, rengin

yerine gelmiş" dedi bir zamanlar sürekli aç gezen uşaktaki değişiklikleri sürekli yineleyip duran d'Artagnan.

"Allah'a şükür öyle Mösyö" diye karşılık verdi Mousqueton, "sağlığım bayağı iyi."

"Dostun Planchet'ye bir şey söylemeyecek misin peki?"

"Dostum Planchet'ye mi? Planchet sen misin?" diye bağıran Mousqueton yaşlı gözlerle kollarını açtı.

"Benim ya!" dedi Planchet her zamanki ihtiyatlı tavrıyla. "Kibirli biri mi oldun diye bakıyordum!"

"Eski bir dostun karşısında kibir olur mu hiç? Ne münasebet! Sen tanımamışsın Mousqueton'u, yoksa aklından böyle bir şey geçirmezdin!"

"Hele şükür!" dedi Planchet atından inerek ve kollarını uzatıp Mousqueton'u kucaklayarak. "Beni tanır gibi yapmaya bile gerek görmeden iki saat bir hangarın altında bırakan Bazin alçağı gibi değil."

Planchet ve Mousqueton gerçekten öyle bir sarıldılar ki birbirlerine, Mousqueton'a çok değer veren kalabalık onu da, Planchet'yi bu kadar önemsemesine bakarak, kılık değiştirmiş bir senyör sandı.

"Ve şimdi Mösyö" dedi Mousqueton kollarını boşuna arkadaşının sırtında kavuşturmaya çalışan Planchet'den kurtulunca. "Şimdi Mösyö, izin verirseniz yalnız bırakacağım sizi çünkü efendimin, gelişinizi benden başka birinden öğrenmesine dayanamam. Bu konuda birinin benden önce davranmasını asla bağışlamaz."

"Peki" dedi Porthos'u, eski adıyla da yeni adıyla da anmaktan kaçınan Teğmen. "Aziz dostum beni unutmamış mıdır?"

"Unutmak mı?" diye bağırdı Mousqueton. "Hiç öyle şey olur mu Mösyö? Biz her gün, sizin ya Mösyö Gassion'un ya da

Mösyö Bassompierre'in yerine mareşalliğe atanma haberinizi almayı bekliyorduk."

D'Artagnan'ın dudaklarında, yüreğinin derinliklerinde, gençlik yıllarının düş kırıklığından kalmış ender gülümsemelerden biri görüldü.

"Hey siz köylüler!" diye sürdürdü konuşmasını Mousqueton. "Kont d'Artagnan'ın yanında bekleyin bakalım, ben Monsenyör'e geldiklerini haber verinceye kadar ilgilenin kendisiyle!"

Sonra iki yardımcısından aldığı destekle tekrar güçlü atına bindi ve Planchet de kendi atına atlarken, o hayvanını yeşil çimlerde koşturmaya başladı. Hayvanın, bacaklarından çok sağrısıyla değerli olduğu anlaşılıyordu.

"İşe bak yahu!" dedi d'Artagnan. "Hiç de fena bir başlangıç sayılmaz. Gizemli olaylar, pelerinler, siyaset miyaset yok burada. İnsan kahkahalarla gülebiliyor burada. Çevrede yalnızca sağlıklı yüzler var. Doğa bayram ediyor sanki burada. Dallar, çiçekler ve yapraklar değil de allı yeşilli kurdelelerle donanmış her taraf sanki!"

"Ben de şimdiden bir kızartma kokusu alır gibi oluyorum" dedi Planchet. "Geçişimizi seyretmek için aşçı yamakları saf tutmuşlar sanki. Mösyö Pierrefonds'un ne kadar usta bir aşçısı vardır kim bilir! Çünkü o, kendisine daha Porthos diye hitap edilirken bile iyi yemek yemeye meraklıydı, bilirsiniz bunu siz!"

"Sus!" diye bağırdı ansızın Teğmen. "Korkutma beni. Eğer gerçekler de görünüşe uyuyorsa, mahvolduğumun resmidir. Bu kadar mutlu biri, mutluluğunu terk edip kabuğundan çıkmaz kesinlikle. Aramis'in yanında nasıl başarısız olduysam, burada da aynı başarısızlıkla karşılaşacağım."

XIII

D'ARTAGNAN, PORTHOS'U GÖRDÜĞÜNDE PARANIN MUTLULUK GETİRMEDİĞİNİ NASIL ANLADI

Demir parmaklıklı kapıdan geçen d'Artagnan, kendisini şatonun karşısında buldu. Ayağını yere basmak üzereyken dev gibi birini gördü sahanlıkta. Burada Silahşör'ün hakkını teslim etmemiz gerekiyor: Bu koca gövdeyi ve bu sert ifadeli yüzü fark edince bütün bencil duygularını bir anda unutarak, içindeki yiğit ve iyi kalpli insanı hatırladı ve küt küt atmaya başladı yüreği.

Porthos'a doğru koştu ve kollarına atıldı. Saygılı bir mesafede duran uşaklar, tevazunun ağır bastığı meraklı bir tavır içinde manzarayı seyrediyorlardı. En önde duran Mousqueton gözlerini kuruladı. D'Artagnan'la Planchet'yi gördüğünden beri mutluluk gözyaşları döküyordu sürekli.

Porthos kolundan tuttu arkadaşının.

"Sizi tekrar görmek büyük bir mutluluk, sevgili dostum d'Artagnan" dedi baritondan basa dönüşen sesiyle. "Beni unutmadınız demek!"

"Sizi unutmak diye bir şey olabilir mi? Aziz dostum Vallon, insan hiç delikanlılık çağının güzel günlerini, sadık arkadaşlarını, birlikte göğüs gerilen tehlikeleri unutabilir mi? Sizi daha görür görmez eski dostluk günlerimizin anıları en küçük ayrıntılarına kadar aklıma geldi."

"Öyle öyle!" dedi Porthos yalnız yaşadığı günlerde karmakarışık hale gelen bıyıklarını burmaya çalışarak. "Gençliğimizde gerçekten çok güzel işler yaptık, Kardinal'e kan kusturmuştuk!"

Sonra derin derin iç geçirdi. Teğmen arkadaşını süzdü.

"Neyse" dedi Porthos bitkin sesiyle. "Hoş geldiniz sevgili dostum, eski neşeme kavuşmamda yardımcı olacaksınız bana

herhalde. Yarın gerçekten pek hoş vadimde tavşan avına çıkarız ya da ormanda yaban tavşanı kovalarız. Dört tazım var, bu bölgede onlardan hızlısı yoktur, bir de av köpeklerinden oluşan bir sürüm var, yirmi fersahlık alanda bir benzerini bulamazsınız."

Gene derin derin iç geçirdi Porthos.

"Oh, oh, pek güzel!" dedi içinden Gaskonyalı. "Göründüğü kadar mutlu değil galiba dostumuz."

Yüksek sesle devam etti.

"Siz beni önce Madam du Vallon'la tanıştırın hele çünkü incelik göstererek bana gönderme lütfunda bulunduğunuz davet mektuplarının altına, onun da birkaç satır ekleme nezaketini gösterdiğini anımsıyorum."

Porthos üçüncü kez iç geçirdi.

"Madam Vallon'u yitireli iki yıl oluyor" dedi, "Acısı hâlâ içimde. Corbeil yakınlarındaki Vallon Şatosu'nu terk edip Bracieux'ye yerleşme nedenim de bu ya! Bu değişikliği yapmak zorunda olduğum için satın aldım burayı. Zavallı Madam Vallon" diye yüzünü buruşturdu. "Pek oturmuş, sağlam bir kişiliği yoktu ama zavallı kadın her şeye rağmen bana alışmıştı ve isteklerimi yerine getiriyordu."

"Yani artık hem zengin hem bağımsızsınız, öyle mi?" dedi Gaskonyalı.

"Yazık ki öyle" diye karşılık verdi Porthos. "Dulum ve kırk bin liralık akarım var. Yemeğe gidelim isterseniz!"

"Hiç fena olmaz" dedi Teğmen. "Sabah havası o kadar acıktırdı ki!"

"Öyledir, güzeldir arazimin havası."

Şatoya girdiler. Her taraf altın kaplamalarla doluydu. Kornişler, silmeler, tahta kanepeler hep altın kaplamaydı.

Mükemmel biçimde hazırlanmış bir masa bekliyordu onları.

"Görüyorsunuz" dedi Porthos, "konuk ağırlamaya her zaman hazırım."

"İtiraf edeyim ki, söyleyecek bir şey yok, tebrikler. Kral'ın bile böyle bir sofrası olamaz."

"Evet" dedi Porthos, "Mazarin'in hiç de iyi beslenmediğini ben de duydum. Şu pirzolanın tadına bir bakın sevgili dostum, kendi koyunlarımdan."

"Gerçekten pek lezzetli etleri varmış koyunlarınızın" dedi Teğmen. "Tekrar tebrikler."

"Evet, bunların hepsi otları pek nefis çayırlarımda besleniyor."

"Biraz daha alabilir miyim?"

"Yok, yok, bir de dün tavşanlığımda vurduğum şu tavşanın tadına bakın."

"Vay be!" dedi d'Artagnan. ""Amma da lezzetli şeymiş! Tavşanlarınız yalnızca kekikle mi besleniyor yoksa?"

"Şarabıma ne dersiniz peki? Mükemmel değil mi?"

"Nefis!"

"Bu yörenin şarabıdır."

"Ciddi mi?"

"Tabii. İleride, güneyde, gene benim arazimdeki küçük bir dağın eteğindeki bağın üzümlerinden yapılıyor. Her yıl en az yirmi fıçı çıkarıyoruz."

"Gerçek bir bağcılık bu yahu!"

Porthos beşinci kez iç geçiriyordu. D'Artagnan bu iç geçirmeleri saymıştı başından beri.

"Ama bu kadarı da fazla artık!" dedi konuyu, sorunu

deşme gayreti içinde görünerek. "Dostum, sizi rahatsız eden bir şey olduğu kesin. Nedir derdiniz? Sağlık durumunuzla ilgili..."

"Sağlığım çok iyi dostum, her zamankinden iyi. Bir yumrukta bir öküzü devirebilecek kadar güçlüyüm."

"Aile sorunları mı yoksa?"

"Aile mi? Şükür ki tek başıma yaşıyorum."

"Ne diye iç geçirip duruyorsunuz peki?"

"Açık konuşacağım sizinle dostum: Mutlu değilim!"

"Ne? Siz mi mutlu değilsiniz? Siz ki şatoya, otlaklara, dağlara, ormanlara sahipsiniz. Kırk bin liralık bir akarınız var, mutlu değilsiniz, öyle mi?"

"Doğru, dostum, bunların hepsine sahibim ama tek başıma kaldım bunların ortasında."

"Anlıyorum. Bir sürü işe yaramaz insanın arasında rahatsız hissediyorsunuz kendinizi, bu mu sorun?"

Porthos sararır gibi oldu, sonra bağının üzümünden yapılmış şarapla doldurduğu kocaman bir bardağı bir dikişte içti.

"Yok, tam tersine" dedi. "Düşünün ki, ancak köyde yaşayan soylular unvan peşinde olurlar. Pharamond'a, Charlemagne'a, hiç değilse Hugues Capet'ye erişmeye çalışırlar. Başlangıçta yeniydim, bu yüzden bazı kimselere yaklaşmam gerekti, ben de yaklaştım. Ama biliyorsunuz ya dostum, Madam Vallon..."

Porthos bunları söylerken tükürüğünü zorlukla yuttu âdeta.

"Madam Vallon'un soyluluğu kuşkuluydu. Hatırlarsınız, ilk kocası -sanıyorum size yeni bir şey anlatmış olmuyorum bununla d'Artagnan- avukattı. Bunu çok kötü bir şey olarak kabul ettiler. İğrenç bir şey olarak kabul ettiler. Otuz bin insanı mahvedebilirdim bu sözler üzerine ben. Ama yalnızca iki kişi

öldürdüm. Ötekileri susturdu bu gerçi ama arkadaşlarım geri gelmedi tabii ki. Bu yüzden toplumun dışındayım artık, yalnız yaşıyorum, çok sıkılıyorum ve kendi kendimi yiyip duruyorum!"

Gaskonyalı gülümsedi. Zayıf noktayı bulmuştu ve darbeyi indirmeye hazırlanıyordu.

"Ama" dedi, "siz sizsiniz gene, karınızın sizi yoldan çıkarması diye bir şey söz konusu olamaz ki."

"Öyle ama anlamanız gerekir ki, ben yalnızca 'Sir' unvanıyla yetinen Coucy'ler gibi tarihi soylu değilim. Düklüğe tenezzül etmeyen Rohanlar'a da benzemem. Bu insanların tümü vikont ve kont olarak eskiden beri zaten üstünler. Kilisede de törenlerde de böyle bu. Ağzımı açıp tek kelime edemiyorum. Ah! Hiç değilse..."

"Baron mu olsaydınız hiç değilse?" dedi d'Artagnan arkadaşının sözlerini tamamlayarak.

"Ah, ah!" diye bağırdı Porthos ve bütün yüz hatları gevşedi. "Bir baron olsaydım!"

"Güzel! İstediğimi elde edeceğim, anlaşılan" dedi içinden d'Artagnan.

Sonra yüksek sesle devam etti.

"İşte sevgili dostum, ben de bugün, sizi istediğiniz bu unvana kavuşturmak için geldim."

Porthos bütün salonu sarsarak zıpladı yerinden. Dengeleri bozulan iki üç şişe yere düştü, kırıldı, parçalandı. Gürültüyü duyan Mousqueton koşup geldi. Arkasından, elinde peçetesi ve dolu ağzıyla Planchet geldi.

"Monsenyör, bana mı seslendiler?" diye sordu Mousqueton.

Porthos, Mousqueton'a, eliyle, şişe kırıklarını toplamasını işaret etti.

"Bu yaman çocuğun hâlâ hizmetinizde olması mutluluk veriyor bana" dedi d'Artagnan.

"Kâhyam oldu artık" dedi Porthos.

Sonra sesini yükselterek sürdürdü konuşmasını.

"Kesinlikle işini bilen, ilginç bir insan." Porthos sesini alçaltarak devam etti: "Ama bana o kadar bağlı ki, dünyayı verseler ayrılmaz yanımdan."

"Üstelik de Monsenyör diye hitap ediyor ona" dedi içinden Teğmen.

"Çıkın artık Mouston, lütfen" dedi Porthos.

"Mouston mu dediniz? Ha! Evet anladım, daha kısa olması için. Mousqueton sözcüğü epey uzun."

"Öyle" dedi Porthos, "ayrıca kırk fersah öteden çavuş kokuyordu eski adı. Her neyse, herif içeri girdiğinde işten söz ediyorduk biz galiba."

"Evet" dedi Teğmen, "ama daha sonraya bırakalım isterseniz bunu, adamlarınız bir şeylerden kuşkulanabilirler. Casuslar olabilir çevremizde. Tahmin edebileceğiniz gibi, son derece ciddi bir mesele."

"Allah belasını versin!" dedi Porthos. "Haydi biraz dolaşalım bahçede, yediklerimizi sindiririz."

"Memnuniyetle!"

Her ikisi de çok fazla yediklerinden, muhteşem bahçenin güzel yollarında gerinerek dolaşmaya başladılar. Çok geniş bir alan kestane ve ıhlamur ağaçlarıyla doluydu. Sık sarmaşıkların ve fidanların kapladığı her köşede tavşanlar oynaşıyor, daha sonra otların arasına girerek gözden kayboluyorlardı.

"Bahçeniz de hiç farklı değil mülkünüzün geri kalan kısmından. Gölünüzde de, tavşanlarınız kadar balık varsa dünyanın en mutlu insanı sayılırsınız sevgili dostum Porthos. Av me-

rakınız sürüyorsa tabii ve balık tutma zevkine de sahip olduysanız."

"Balıkçılığı Mousqueton'a bırakıyorum, dostum" dedi Porthos. "Çünkü balık tutmak tembel harcı ama ara sıra, yani sıkılınca ava çıkıyorum, şu mermer banklardan birine oturuyorum, tüfeğimi ve en gözde köpeğim Gredinet'yi getirtiyorum ve tavşanlara ateş ediyorum."

"Aman ne eğlence!" dedi Gaskonyalı.

"Öyle" diye karşılık verdi Porthos derin bir iç geçirerek, "çok eğlencelidir."

Teğmen, arkadaşının iç geçirmelerini saymaktan vazgeçmişti artık.

"Sonra Gredinet gidip tavşanları arıyor, buluyor ve alıp aşçıya götürüyor. İşi bu zaten, bunun için yetiştirilmiş" diye devam etti konuşmasına Porthos.

"Aman ne sevimli hayvan!" dedi Silahşör.

"Neyse" diye sürdürdü konuşmasını Porthos. "Bırakalım Gredinet'yi artık. Hatta size vereyim onu istiyorsanız çünkü bıkmaya başladım artık ama işimize dönelim biz şimdi."

"Memnuniyetle" dedi Teğmen. "Yalnız, sizi hain olarak gördüğümü söylemeyesiniz diye önceden uyarıyorum, yaşantınızı kesinlikle değiştirmeniz gerek sevgili dostum."

"Nasıl yani?"

"Gene atınıza eğer vuracaksınız, kılıcınızı kuşanacaksınız, maceradan maceraya koşacak, eskiden olduğu gibi hayatınızı tehlikeye atacaksınız yollarda. Eskiden olduğu gibi yaşayacaksınız kısacası."

"Allah kahretsin!" diye bağırdı Porthos.

"Tabii, anlıyorum, siz koyverdiniz kendinizi iyice, göbeklendiniz. Kardinal'in muhafızlarının kim bilir kaç kez tanık oldukları usta bileğiniz de çevikliğini yitirdi muhtemelen."

"Hayır, bileğim gene eskisi gibi" diyerek, koyun budu genişliğindeki elini öne doğru uzattı Porthos.

"Güzel."

"Vuruşmamız mı gerekecek yani?"

"Bir bakıma."

"Kime karşı?"

"Siyasetle ilgilendiniz mi son zamanlarda?"

"Ben mi? Aklıma bile gelmedi."

"Peki o zaman ben sorayım. Mazarin'den yana mısınız yoksa Prensler'den yana mı?"

"Kimseden yana değilim ben."

"Demek bizden yanasınız. Çok iyi Porthos çünkü işlerini yürütmek isteyen biri için böylesi çok daha iyi. Sevgili dostum, artık size buraya Kardinal adına geldiğimi söyleyebilirim."

Porthos üzerinde gereken etkiyi gösterdi bu sözler. Sanki hâlâ 1640 yılıydı ve gerçek Kardinal'den söz ediliyordu.

"Oh, oh!" dedi. "Kardinal Hazretleri ne istiyorlarmış benden acaba?"

"Kardinal Hazretleri bizi hizmetlerinde görmek istiyorlar."

"Kim benden söz etti ki ona?"

"Rochefort! Hatırladınız mı?"

"Allah Allah! Eskiden başımıza bir sürü iş açan, bizi tazı gibi koşturan, üç kez kılıçla yaraladığınız ama ölmeyen adam değil mi?"

"Artık dostuz onunla ama biliyorsunuz herhalde."

"Hayır, bilmiyordum. Demek kin de beslemiyor size."

"Yanılıyorsunuz Porthos, kin beslemeyen benim asıl!"

Porthos, arkadaşının söylemek istediği şeyi pek anlayamamıştı ama onun pek anlayışlı olmadığını hatırlarsınız herhalde.

"Kardinal'e benden söz edenin Rochefort olduğunu mu söylemek istiyorsunuz yani?" diye sordu bir kez daha.

"Evet. Ve de Kraliçe."

"Ne? Kraliçe mi?"

"Hatta Kraliçe bize güven vermek için Mösyö des Essarts'a sattığım o meşhur yüzüğü bile Kardinal'e verdi. Yüzük, Kraliçe'nin eline nasıl geçti, bilemeyeceğim doğrusu."

"Bana öyle geliyor ki, esas size geri vermesi gerekirdi yüzüğü" dedi Porthos her zamanki mantığıyla.

"Bana da öyle geliyor" dedi d'Artagnan. "Ama elden ne gelir? Kralların, kraliçelerin böyle garip kaprisleri olur bazen. Ama şan da, şeref de, para da, unvan da onlarda olduğundan, ister istemez sadakat gösterirsin eninde sonunda."

"Evet, sadakat gösterirsin" diye yineledi Porthos. "Siz de sadık mısınız şu anda peki?"

"Kral'a, Kraliçe'ye, Kardinal'e. Hatta sizin de onlara sadık olduğunuzu söyledim."

"Yani benim adıma bazı şartlar ileri sürdüğünüzü söylemek istiyorsunuz, öyle mi?"

"Çok iyi dostum, çok iyi! Bir kere paranız var sizin, değil mi? Kırk bin liralık bir akardan söz ettiniz yanılmıyorsam."

Porthos derhal savunmaya geçti aldatılmak korkusuyla. "İnsanın hiçbir zaman çok parası yoktur. Madam Vallon bayağı karışık bir miras bıraktı. Öyle çok bilgili falan değilimdir ben. Biraz günü gününe yaşadığımı söyleyebilirim yani."

"Borç istemeye geldiğimi düşünerek korkuyor" dedi içinden Gaskonyalı.

"Madem sıkıntıdasınız, böylesi daha iyi dostum!" dedi yüksek sesle d'Artagnan.

"Nasıl yani?"

"Kardinal Hazretleri istenecek her şeyi vermeye razı: Arazi, para, unvan!"

"Allah Allah! Şu işe bak sen!" dedi son sözcüğü işitince gözleri fal taşı gibi açılan Porthos.

"Öteki Kardinal zamanında, talihimizden yararlanmayı beceremedik" diye sürdürdü konuşmasını Teğmen. "Tam fırsatıydı aslında ama size değil sözüm tabii, çünkü siz kırk bin liralık akarla dünyanın en mutlu insansınız."

Porthos bir kez daha iç geçirdi.

"Gene de, kırk bin liralık akarınıza rağmen, hatta belki de kırk bin liralık bir akarınız olduğundan, arabanıza küçük bir taç çok yakışırdı doğrusu" diye sürdürdü konuşmasını d'Artagnan. "Ne dersiniz?"

"Tabii ya" dedi Porthos.

"Fırsatı kaçırmayın o halde dostum, kılıcınızın ucunda fırsat. Hiçbir kaybımız olmayacak. Sizin hedefiniz unvan, benim hedefim para! Atalarımın Haçlı Seferleri sırasında yoksul düştükleri için harabe halinde bıraktıkları Artagnan'ı canlandıracak kadar para. Bir de otuz dönümlük bir arazi ve diğer gerekli şeyleri almaya yetecek kadar bir para. Ondan sonra köşeme çekileceğim ve ölümü bekleyeceğim rahat döşeğimde."

"Ben de Baron olmak istiyorum" dedi Porthos.

"Olursunuz."

"Öteki arkadaşlar aklınıza gelmedi mi peki?" diye sordu Porthos.

"Gelmez olur mu! Aramis'le görüştüm."

"O ne istiyor? Piskopos mu olmak istiyor?"

"Aramis" dedi Porthos'u düş kırıklığına uğratmak istemeyen Gaskonyalı, "düşünebiliyor musunuz dostum, Aramis papaz, hele Cizvit papazı olalı beri ayı gibi yaşıyor. Her şeyden elini eteğini çekmiş, ruhunun selametinden başka bir şey düşünmüyor. İnandırıcı gelmedi tekliflerim."

"Kendi bilir. Onun hep aklı başındaydı zaten. Peki Athos?"

"Görmedim onu daha. Buradan sonra ona gideceğim. Nerede bulabilirim onu acaba?"

"Blois yakınlarında, bir akrabasından miras kalan küçük bir arazide."

"Adı ne bu arazinin?"

"Bragelonne. Anlayabiliyor musunuz dostum? İmparator kadar soylu olan Athos, kontluk unvanı veren bir toprağa konuyor! Olacak şey mi? Ne yapacak bu kadar unvanı? Fère Kontluğu, Bragelonne Kontluğu..."

"Çocuğu da yok üstelik" dedi Teğmen.

"Bilmiyorum" dedi Porthos. "Yüzü kendi yüzüne çok benzeyen bir çocuğu evlat edindiğini söylüyorlar."

"Peki, Athos'u, Scipio kadar dürüst Athos'umuzu gördünüz mü?"

"Hayır."

"Peki öyleyse, yarından tezi yok Athos'u bulacağım ve sizden haber götüreceğim. Şarabın onu vaktinden önce yaşlandırmış olmasından korkuyorum laf aramızda!"

"Doğru, çok içerdi" dedi Porthos.

"En büyüğümüzdü ayrıca."

"Birkaç yaş. Ciddi hali, olduğundan yaşlı gösteriyordu onu."

"Evet, Athos'u da aramıza alabilirsek çok iyi olacak. Gelmezse de ne yapalım, vazgeçeriz. Nasıl olsa biz ikimiz bir düzine adama bedeliz."

"Doğru" dedi Porthos eski başarıları anımsayıp gülerek, "Ama dördümüz bir araya gelebilseydik, otuz altı kişiye bedel olurduk. Anlattığınız kadarıyla işimiz de epey zor galiba."

"Acemiler için belki ama bizim için zor olamaz!"

"Uzun sürer mi?"

"Bilmem! Üç dört yıl sürebilir."

"Çok dövüşür müyüz?"

"Umarım."

"Daha iyi. Nereden baksan, her durumda daha iyi!" diye bağırdı Porthos. "Buraya geleli beri nasıl uyuştum kaldım, bilemezsiniz. Pazar günleri bazen ayinden çıkınca, tarlalarda ve komşu topraklarda deliler gibi at koşturuyorum. Belki bir dövüşe falan rastlarım diye. İhtiyaç duyuyorum böyle bir şeye çünkü dostum, inanır mısınız? Ama hiçbir şeye rastladığım da olmadı. Ya saygı duyduklarından ya çekindiklerinden -ikincisi daha güçlü bir olasılık-, çimleri köpeklerime çiğnetmeme hiç ses çıkarmıyorlar, karınlarının üstünden geçiyorum gık çıkmıyor kimseden. Ve ben daha beter sıkılarak dönüyorum geri. Paris'te daha sık dövüş olanağı çıkıyor mu hiç değilse?"

"Bu bakımdan içiniz rahat etsin dostum. Artık düelloyu yasak eden ferman da, Kardinal'in muhafızları da yok. Jussac ve ötekiler gibi kılıç ustaları da bulamazsınız. Düşünebiliyor musunuz, canınızın istediği yerde kılıcınızı çekebiliyorsunuz... Bir fenerin altında, hanlarda, nerede aklınıza eserse! Fronde yandaşı mısınız? Hemen kılıcınızı çekiyorsunuz ve oracıkta son söz söyleniyor. Mösyö de Guise,Royale Alanı'nın ortasında Mösyö de Coligny'yi öldürdü ve hiçbir şey olmadı."

"İşler yolunda yani!" dedi Porthos.

"Zaten kısa bir süre sonra gerçek savaşlar başlayacak. Toplar, kundaklamalar... Böylesi başka tür keyif verir."

"O halde ben kararımı verdim."

"Söz mü?"

"Söz. Mazarin adına hiç acımadan vurup kıracağım. Ancak..."

"Ancak ne?"

"Baron yapacak beni, değil mi?"

"Önceden karar verildi buna, demin söyledim ya. Şimdi de yineliyorum. Baronluğunuz kesin."

Bu söz üzerine, arkadaşından hiç kuşkuya düşmeyen Porthos, onunla birlikte şatoya doğru yürüdü.

XIV

PORTHOS'UN DURUMUNDAN HOŞNUT OLMAMASINA KARŞILIK, MOUSQUETON'UN KENDİ DURUMUNDAN PEK HOŞNUT OLDUĞUNUN KANITIDIR

Şatoya dönerlerken ve Porthos baronluk düşleri içinde yüzerken, d'Artagnan da bir türlü elde ettikleriyle yetinmeyen ve sürekli ulaşamadığı şeyleri isteyen insan ruhunun ne kadar sefil olduğunu düşünüyordu. Silahşör, Porthos'un yerinde olsaydı dünyanın en mutlu insanı sayacaktı kendisini. Porthos'un nesi eksikti mutlu olmak için? Adının önünde söylenecek beş harflik bir sözcükle arabasına işleteceği bir taç resmi.

"Öyle anlaşılıyor ki çevremde tam anlamıyla mutlu bir insan göremeden bu dünyadan göçüp gideceğim" diye söyleniyordu içinden d'Artagnan.

Böyle filozofça düşünceler içindeyken Tanrı, onu yalanlamak ister gibi, bir şey çıkardı karşısına. Porthos aşçısına emir-

ler vermek üzere yanından ayrıldığı sırada, Mousqueton'un yanına sokulduğunu gördü. Yaman delikanlının yüzünde bir yaz bulutu kadar belirsiz, karanlık bir sıkıntı vardı ama bu sıkıntı, yüzünü karartmaktan çok gölgeliyordu. Gene de mutlu olduğu belliydi.

"İşte benim de aradığım buydu" dedi d'Artagnan içinden. "Ama zavallı buraya ne niyetlerle geldiğimi bilmiyor ki."

Mousqueton uzakta duruyordu. Silahşör sıralardan birine oturdu ve yaklaşmasını işaret etti adama.

"Mösyö" dedi Mousqueton verilen izinden yararlanarak, "bir ricam olacak sizden."

"Söyle dostum" dedi Teğmen.

"Ama söyleme cesaretini bulamıyorum kendimde, zenginliğin ve rahatın beni yozlaştırdığını düşünmenizden korkuyorum."

"Demek mutlusun dostum!"

"Bir insan ne kadar mutlu olabilirse o kadar işte Mösyö ama siz mutluluğumu artırabilirsiniz."

"Söyle bakalım. Elimden gelirse eğer, istediğini olmuş bil."

"Evet efendim, ancak siz yapabilirsiniz bunu."

"Bekliyorum."

"Mösyö, sizden beklediğim iyilik şu: Beni bundan böyle Mousqueton diye değil de, Mouston diye çağırmanızı istiyorum. Monsenyör'ün kâhyası olalı beri çok daha ciddi olan bu adı aldım ve bu adla daha çok saygı görüyorum çevremden. Uşakların efendilerine itaati sorununun ne kadar önemli olduğunu takdir ediyorsunuzdur herhalde Mösyö!"

Teğmen gülümsedi. Porthos adını uzatıyor, Mousqueton kısaltıyordu.

"Ne diyeceksiniz buna bakalım Mösyö?" diye üsteledi Mousqueton titreyerek.

"Peki sevgili Mouston, öyle olsun" dedi Gaskonyalı. "Sen merak etme, hiç unutmayacağım bu isteğini. Hatta istersen, sen diye de hitap etmem artık sana."

"Oh!" diye bağırdı sevinçten kıpkırmızı kesilen Mousqueton. "Bana bu onuru da bahşederseniz, hayatım boyunca minnettar kalırım size. Ama bunu istemekle biraz fazlaya kaçmış olmaz mıyım?"

"Yazık" dedi içinden d'Artagnan, "beni bu kadar iyi karşılayan bu zavallı başına neler açacağımı bilse, bu isteğini bile az bulurdu ya!"

"Mösyö d'Artagnan uzun süre kalacaklar mı bizde peki?" diye sordu yüzü gene eski serinkanlı ifadesine bürünen Mousqueton.

"Yarın gidiyorum dostum."

"Öyle mi? Buraya yalnızca bizi üzmek için mi geldiniz yani?"

"Korkarım öyle!" dedi Teğmen. Ama yanından ayrılırken kendisini selamlayarak uzaklaşan Mousqueton çok yavaş söylenen bu sözleri işitmedi.

Yüreği çok katı olmakla birlikte bir pişmanlık duydu d'Artagnan içinde.

Porthos'u, belki de canını ve servetini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya kalacağı bir yola sürüklediğinden pişmanlık duymuyordu. Çünkü Porthos'un, Baron unvanını elde etmek için bunları canı gönülden tehlikeye atabileceğini biliyordu. On beş yıldan beri bu unvanın peşindeydi arkadaşı ama hayattan yalnızca Mouston diye çağrılmaktan başka bir şey istemeyen Mousqueton'u bolluk ambarındaki yaşantısından zorla çıkarmak ayıp olmayacak mıydı? Porthos tekrar göründüğünde aklı hâlâ bununla meşguldü.

"Sofraya!" dedi Porthos.

"Ne sofrası?" diye sordu Teğmen. "Saat kaç ki?"

"Saat biri geçiyor."

"Mülkünüz cennetten farksız, azizim Porthos. İnsan burada zamanın nasıl geçtiğini unutuyor. Geliyorum ama emin olun karnım acıkmadı daha."

"Gelin, gelin. İnsan yemek yemese de içki içebilir her zaman. Yalnız kaldığımdan beri gücünü çok daha fazla takdir ettiğim sevgili dostumuz Athos'un bir özdeyişidir bu."

Gaskonyalı olduğundan, her zaman azla yetinmeye alışkın olan Teğmen, Athos'un özdeyişinin doğru olduğuna arkadaşı kadar inanmıyordu aslında. Gene de ev sahibine uymak için elinden geleni esirgemedi.

Porthos'un lokmaları yutmasını seyredip, kendisi de içebildiği kadar içerken Mousqueton'u bir türlü aklından çıkaramıyordu. Hele yeni görevi gereği sofrada hizmet etmediği halde, ara sıra kapıda görünüp, kendi elleriyle yetiştirdiği bağın üzümleri konusunda fikirlerini sormak için ikide bir gelen adamcağızın minnet dolu bakışlarını gördükçe daha fazla yer ediyordu kafasında bu düşünce.

Nihayet meyveler gelip, ev sahibi, d'Artagnan'ın bir işaretiyle uşakları uzaklaştırdıktan sonra iki arkadaş başbaşa kalınca, "Size seferde kim hizmet edecek peki?" diye sordu Gaskonyalı.

"Kim olacak, Mouston tabii ki!" diye karşılık verdi Porthos son derece doğal bir tavır içinde.

D'Artagnan'a ağır bir darbe oldu bu. Kâhyanın güleç yüzünün acıyla burulduğunu daha şimdiden görür gibi oluyordu.

"Ama" diye karşılık verdi Teğmen, "Mouston artık eskisi kadar genç değil, ayrıca bayağı şişmanlamış. Eskisi kadar yardım edemeyebilir size."

"Biliyorum" dedi Porthos. "Ama alıştım ona. Ayrıca o da beni bırakmak istemez, çok sadıktır bana."

"Ah bu lanet bencillik!" dedi içinden d'Artagnan.

"Siz de yanınıza eski uşağınızı almışsınız ya!" diye devam etti Porthos. "Temiz kalpli, zeki, yiğit... Adı neydi yahu?"

"Planchet. Evet, tekrar buldum onu ama uşak değil artık."

"Ne peki?"

"Sizin de bildiğiniz gibi, La Rochelle Kuşatması'nda Lord Winter'in mektubunu götürerek kazandığı on altı bin lirayla Lombards Sokağı'nda küçük bir dükkân açtı. Şekercilik yapıyor."

"Öyle mi? Lombards Sokağı'nda şekerci demek! Şimdi nasıl hizmetinizde peki?"

"Bir olay sırasında kaçmak zorunda kaldı, bu nedenle başına bir iş açılmasından korkuyor."

Ve d'Artagnan, arkadaşına Planchet'yi nasıl bulduğunu anlattı.

"Ne tuhaf" dedi Porthos, "kim derdi ki Planchet bir gün Rochefort'u kurtaracak ve bu nedenle siz de onu saklayacaksınız."

"İşitsem ben de inanmazdım ama elden ne gelir? Olaylarla insanlar da değişiyor."

"Doğru. Değişmeyen ya da iyiye doğru değişen tek şey var, o da şarap! Tadına baksanıza şunun bir, arkadaşımız Athos'un çok sevdiği İspanyol şarabıdır bu. Xeres derler adına."

Bu sırada kâhya, ertesi günkü yemek listesi ve tasarlanan av partisi konusunda efendisiyle görüşmek üzere içeri girdi.

"Bana bak Mouston" dedi Porthos, "silahlarımın durumu iyi mi?"

Teğmen ne kadar sıkıldığını belli etmemek için eliyle masaya vurup tempo tutmaya başladı.

"Silahlarınız mı Mösyö?" diye sordu Mouston. "Hangi silahlar?"

"Hangisi olacak canım? Koşum takımlarıyla birlikte olanlar."

"Hangi koşum takımı?"

"Savaş koşumları."

"Ha evet! İyi durumda olduklarını sanıyorum."

"Yarın bir bak bakalım, ne durumdalar? Gerekiyorsa yağlar, temizlersin. Benim en hızlı atım hangisi?"

"Tavuskelebeği."

"Yorgunluğa ve uzun yola dayanıklı olan?"

"Bayard."

"Sen en çok hangi atı seviyorsun?"

"Hödük'ü seviyorum ben Monsenyör. İyi bir hayvandır, çok iyi anlaşırız onunla."

"Güçlü bir hayvan, değil mi?"

"Mecklembourg Norman melezi, gece gündüz dayanır yola."

"O halde tamamdır. Üç atı hazır et, silahlarımı temizle ya da temizlettir, kendine de tabanca ve bir de av bıçağı al."

"Geziye mi çıkıyoruz yoksa Monsenyör?" diye sordu Mousqueton kuşkucu bir tavırla. O ana kadar eliyle masaya vurarak anlaşılmaz melodiler uyduran Gaskonyalı bu sefer bir marşa başladı.

"Geziden de iyi bu Mouston" diye karşılık verdi Porthos.

"Sefere mi çıkıyoruz yoksa Monsenyör?" diye sordu pembe yanakları al al olan Mousqueton.

"Yeniden hizmete giriyoruz Mouston!" diye karşılık verdi Porthos. Bir yandan da bıyıklarını burarak dikleştirmeye çalışıyordu eskisi gibi.

Efendisinin ağzından sözcükler henüz çıkmıştı ki, Mousqueton'un tombul yanakları titreyip sallanmaya başladı. Silahşöre tatlı ve bulanık bir bakış attı, kınar gibiydi onu. D'Artagnan bu bakışlar karşısında eridi âdeta, sonra sendeledi ve boğuk sesle konuştu.

"Hizmete ha! Kral'ın ordusunda mı hizmet edeceğiz?" dedi.

"Hem evet, hem hayır. Sefere çıkacağız, her tür serüvenin peşinde koşacağız. Kısacası eski yaşantımıza döneceğiz gene."

Bu son sözler yıldırım gibi indi Mousqueton'un başına. Aslında bugünü bu kadar tatlı duruma getiren o eski hareketli yaşantıydı.

"Aman Allahım! Neler duyuyorum!" dedi ilkinden daha yalvarıcı bir bakışla Teğmen'i süzen Mousqueton.

"Elden ne gelir zavallı Mouston?" dedi Silahşör, "Kader..."

Adını dilediği gibi anmasına, sen diye hitap etmemesine rağmen bayağı sarsılmıştı Mousqueton. Öyle ki, arkasından kapıyı kapatmayı bile unutarak dışarı çıktı.

"Benim temiz kalpli Mousqueton'um" dedi Porthos. "Keyiften ne yapacağını bilemiyor." Don Kişot'un, seyisi Sançoʼyu son bir sefere çıkmaya razı etmekte kullandığı tatlı bir sesle konuşuyordu.

İki arkadaş başbaşa kalınca, gelecekten söz etmeye ve hayaller kurmaya başladılar. Mousqueton'un verdiği nefis şarap ikisine de olmayacak şeyler esinliyor, Gaskonyalı büyük para, Porthos da mavi kordonlu Düklük pelerini düşleri kuruyordu.

Öyle ki, yataklarına yatmaları için haber vermeye geldiklerinde ikisini de masada sızmış buldular.

Ama d'Artagnan, sabah biraz teselli etmeyi başardı Mousqueton'u. Savaşın büyük olasılıkla Paris'in içinde ve Vallon Şatosu'na yakın yerlerde olacağını, serüvenlerin Corbeil, Bracieux, Meaux, Pierrefonds çevresinde, Compiègne ve Villers Cotterêts arasında olacağını anlattı.

"Ama ben öyle sanıyorum ki, eskiden..." dedi mahçup bir tavırla Mousqueton.

"Hayır, hayır, savaşlar artık eskisi gibi değil" dedi Teğmen. "Bugün işler diplomasiyle yürüyor. Sorun Planchet'ye."

Mousqueton da kalkıp, eski dostundan bilgi almaya gitti. D'Artagnan'ın söylediklerini tek tek onayladı Planchet ve "Savaşta esir düşenler asılma tehlikesiyle karşı karşıyadırlar" diye ekledi.

"Pes yahu!" dedi Mousqueton. "La Rochelle Kuşatması'nı yeğleyeceğim buna herhalde."

Porthos'sa, konuğu için bir yaban ördeği vurduktan sonra onu alıp ormana, dağına götürüp gezdirdi. Gölünü, tavşanlarını, köpek sürüsünü, Gredinet'yi, sahip olduğu zenginliklerini gösterdi. Daha sonra birbirinden nefis üç öğün yemek daha yediler birlikte. Yoluna devam etmek zorunda olduğundan yola çıkmaya hazırlanan Teğmen, son önerileriyle ilgili bilgi almak istedi ondan.

"Dostum" dedi Kardinal'in habercisi, "buradan Blois'ya gitmem için dört gün gerekli, bir gün kalırım orada, üç dört gün içinde Paris'e dönerim. Buna göre siz bir haftaya kadar tam teçhizat yola çıkın. Tiquetonne Sokağı'ndaki Chevrette Hanı'na inin ve beni bekleyin orada."

"Tamam, peki" dedi Porthos.

"Ben Athos'a kadar bir gideceğim" dedi Teğmen. "Pek

umudum yok, onun böyle bir serüveni göze alamayacak kadar çökmüş olduğunu sanıyorsam da dostlar arasında kurallara uymak gerekir."

"Ben de mi gelsem sizinle acaba?" diye sordu Porthos. "Oyalanırdım biraz."

"Olabilir" dedi d'Artagnan, "benim için de iyi olurdu ama o zaman da hazırlıklarınızı tamamlayacak zaman bulamazsınız."

"O da doğru" diye karşılık verdi Porthos. "Siz gidin öyleyse, içiniz rahat olsun. Bana gelince, daha şimdiden içim içime sığmıyor."

"İyi, iyi!" dedi Silahşör.

Pierrefonds arazisi sınırında ayrıldılar birbirlerinden. Porthos, arkadaşını oraya kadar geçirmek istemişti.

"Hiç değilse tek başıma olmayacağım" diyordu Villers Cotterêts yolunu tutan d'Artagnan. "Porthos hâlâ şeytan gibi, dimdik. Athos da gelirse, talihli papaz Aramis'le bir güzel dalga geçeriz."

Villers Cotterêts'den bir mektup yazdı Kardinal'e:

Monsenyör,

Kardinal Hazretleri'ne arkadaşlarımdan birinin bize katılmasını sağladığımı bildirmenin mutluluğu içindeyim. Yirmi kişiye bedeldir en azından. Blois'ya doğru gidiyorum çünkü Kont de la Fère bu kentin yakınlarındaki Bragelonne Şatosu'nda kalıyor.

Daha sonra, bu uzun yolculuk sırasında üzerindeki dalgınlığı bir türlü atamayan Planchet'yi de uyararak Blois yolunu tuttu.

XV

İKİ MELEK BAŞI

Yol uzundu ama d'Artagnan'ı endişelendirmiyordu bu. Atlarının Bracieux mülkü sahibinin bereketli topraklarında iyice dinlendiklerini biliyordu. Dolayısıyla, peşinde sadık Planchet, büyük bir güvenle çıktı dört beş günlük yolculuğa.

Önceden de belirttiğimiz gibi bu iki atlı, yolculuğun sıkıntısından kurtulmak için yan yana gidiyor ve sürekli konuşuyorlardı. Teğmen yavaş yavaş efendi kişiliğini, Planchet de uşak kabuğunu atmıştı üstünden. Saman altından su yürüten Planchet zoraki kentsoyluluğundan hep pişmanlık duymuş, uzun yolların çekiciliğini ve asilzadelerin parlak sohbetlerini çok aramıştı. Ayrıca kendisine belli bir değer verdiğinden, sürekli birtakım yavan insanlarla ilişki içinde olmasının değerini düşürdüğünü düşünüyor ve bu durum da ona sıkıntı veriyordu.

Dolayısıyla bir süre sonra, hâlâ efendisi olan kişinin sırdaşı düzeyine yükselmişti. Silahşör, yıllardır yüreğini kimseye açmamıştı. İkisi bir araya geldiklerinde bu yüzden çok iyi anlaştılar belki de.

Ayrıca Planchet sıradan bir serüven arkadaşı değildi, çok sağlam ve önemli öğütler verirdi. Tehlikenin üstüne gitmezdi ama ciddi durumlarda da kaytarmazdı. D'Artagnan birçok kez tanık olmuştu onun bu durumuna, üstelik bir süre askerlik de yapmıştı. Bildiğiniz gibi silah taşımak insanı asilleştirir. Her şey bir yana, Planchet'nin ona ihtiyacı vardı ama d'Artagnan da muhtaçtı Planchet'ye. Ve d'Artagnan ile Planchet, Blaisois'ya iki iyi dost görünümünde girdiler.

Giderlerken, bir yandan d'Artagnan'ın kafasında da sürekli aynı şeyler dolaşıp durdu.

"Athos'a ne söylesem saçma ve yersiz kaçacak, biliyorum bunu ama dünyanın en soylu ve en cömert insanı olan arkadaşıma karşı da dürüst davranmam gerekiyor."

"Mösyö Athos gururlu bir asilzadedir" dedi Planchet.

"Değil mi? Ben de böyle düşünüyorum."

"Gökten dolu yağar gibi para saçar çevresine, krallar gibi çeker kılıcını. Carmes'da İngilizler'le yaptığınız düelloyu hatırlıyor musunuz Mösyö? Bilemezsiniz. Mösyö Athos o gün hasmına 'Adımı söylemem için ısrar ediyorsunuz, öyle mi? Peki, siz bilirsiniz. Ama sizi öldürmek zorunda kalacağım' derken muhteşemdi. Yanındaydım o sırada ve sözlerini işittim. Tamı tamına böyle söylemişti. Ve söylediği gibi hasmını şişledikten sonra, adam sesini çıkaramadan devrildikten sonra öyle bir bakışı vardı ki anlatmak mümkün değil. Gene söylüyorum, Mösyö Athos gururlu bir asilzadeydi."

"Evet" dedi Gaskonyalı. "Doğru bunlar ama bir tek kusuru yüzünden yitirmiş olabilir bu güzel huylarını."

"Anımsıyorum, içkiye çok düşkündü, daha doğrusu içiyordu" dedi Planchet. "Ama o başkaları gibi içmezdi. Kadehini dudaklarına götürürken gözlerinde hiçbir ifade olmazdı. Hiçbir suskunluk bu kadar anlamlı olamaz. Sözgelimi şöyle mırıldanıyordu sanki: 'Haydi şarap, içime ak, acılarımı unuttur bana!' Sanki bir kadehle bacağınızı kırar, bir şişeyle boynunuzu koparırdı. Ancak o becerebilirdi bunu."

"Ve işte bugün de sizi bekleyen bu üzücü manzaradır" diye sürdürdü konuşmasını d'Artagnan. "O canlı bakışlı, soylu insan, silahlarını kuşandığında gözleri kamaştıran o güzel şövalye, elinde komutanlık asası yerine kılıç tutmasıyla herkesi şaşırtan o yiğit, büyük olasılıkla burnu kıpkırmızı, gözleri çipil bir ihtiyar olmuştur. Çimene oturmuş, donuk bakışlarla bizi seyrederken bulacağız onu belki. Kim bilir, tanımayacak bizi belki. Allah şahidimdir Planchet, o çok sevdiğimiz Kont de la Fère'e duyduğumuz büyük saygı olmasa, bu korkunç hayaleti görmemek için kaçardım."

Planchet başını salladı ve hiçbir şey söylemedi. Efendisinin kaygılarını paylaştığı belli oluyordu.

"Sonra" diye devam etti d'Artagnan, "onun o çökmüş hali... Çünkü artık çok yaşlanmış olmalıdır Athos. Sefalet içine düşmüştür belki de... Her zamanki aldırmazlığıyla elinde avucunda ne varsa tüketmiştir belki. Bir de, efendisinden daha içkici ve hiç konuşmayan Grimaud... İnan yüreğim parçalanıyor bunları düşününce."

"Söylemek istediklerinizi anlıyorum ve daha şimdiden Athos'u sendeleyerek, kekeleye kekeleye konuşurken görür gibiyim" dedi ağlamaklı bir sesle Planchet.

"İtiraf edeyim ki" diye sürdürdü konuşmasını Teğmen, "tek kaygım Athos'un sarhoşluk içinde, sarhoşluğun verdiği cüretle teklifimi kabul etmesi! Porthos ve benim için büyük bir felaket olur bu, ayrıca büyük bir yüktür de ama ilk içki âleminde bırakırız onu. Ayılınca nasıl olsa anlar durumu."

"Yakında aydınlanacağız zaten" dedi Planchet, "çünkü batan güneşin altında kızıl renge giren karşıdaki duvarlar Blois surları yanılmıyorsam."

"Olabilir" dedi d'Artagnan. "Sol tarafta, ormanın arka tarafında görülen sivri çan kuleleri de Chambord'un çan kulelerini andırıyor."

"Kente girecek miyiz?" diye sordu Planchet.

"Tabii, bir şeyler öğrenmek için."

"Mösyö, tavsiye ederim, eğer kente girersek, övgüsünü çok işittiğim ama Paris'e getirilmesine olanak olmadığından ancak yerinde yenebilen çömlek kebabından tadın."

"Peki, merak etme, yeriz."

Bu sırada, iki atlının ilerledikleri, araba tekerlekleriyle yarılmış yolda, çevredeki şahane ormanlardan kesilmiş ve Loire kapılarına kadar taşınan odunların yüklü olduğu bir kağnı arabası gördüler. Arabanın yanında bir adam yürüyor ve ucuna çivi geçirilmiş sopasıyla öküzleri dürtüyordu arada bir.

"Hey, arkadaş!" diye seslendi Planchet oduncuya.

"Beylere nasıl bir hizmette bulunabilirim acaba?" diye karşılık verdi adam. Sorbonne Alanı'ndaki ve Üniversite Sokağı'ndaki tutucu kentlileri mahçup edecek kadar akıcı ve bu yörenin insanlarına özgü bir lehçeyle konuşuyordu."

"Kont de la Fère'in evini arıyoruz" dedi Silahşör. "Çevrede bu adı taşıyan birini tanıyor musunuz?"

Köylü, Fère adını duyunca şapkasını çıkardı ve cevap verdi.

"Beyler, odun kestiğim orman, onun ormanıdır. Kesime ayrılan ağaçların arasından kestim bunları ve şimdi şatoya götürüyorum."

Teğmen adamı sorguya çekmek istemiyordu. Az önce Planchet'ye söylediklerini bir başkasından işitmek istemiyordu belki de.

"Şato mu?" diye söylendi içinden. "Demek Athos da pek dayanıklı değilmiş. Demek o da Porthos gibi, köylüleri kendisine Monsenyör dedirtmeye, kulübesini de şato diye adlandırmaya merak sarmış! Eh, bizim sevgili Athos'umuzun eli, özellikle içtiği zamanlar bir hayli açıktır."

Öküzler çok yavaş gidiyordu. D'Artagnan ve Planchet arabanın arkasından gidiyorlardı. İyice sabırsızlandırdı bu gidiş onları.

"Yol bu mu?" diye sordu Teğmen oduncuya. "Şaşırmadan izleyebilecek miyiz acaba?"

"Tabii, Mösyö" diye karşılık verdi oduncu. "Bu çok yavaş hayvanların arkasında sıkılacağınıza önden gidebilirsiniz. Zaten olsa olsa yarım fersahlık bir yolunuz var, sonra sağ tarafta şatoyu görürsünüz, kavaklar perdelediğinden buradan görünmüyor. Ama bu Bregelonne değil, La Vallière Şatosu. Durmadan geçersiniz ve üç tüfek atımı ileride, beyaz arduaz damlı, dev

çınarların gölgelediği küçük bir tepeye inşa edilmiş bir ev çıkacak karşınıza. Kont de la Fère'in şatosudur bu işte."

"Peki bu yarım fersah dediğiniz yol uzun sürer mi?" diye sordu Teğmen. "Anlarsınız ya, bizim memlekette fersah var, fersah var."

"Atlarınıza bakıp söyleyebilirim bunu Mösyö: On dakikadan fazla sürmez."

Silahşör oduncuya teşekkür etti ve atını mahmuzladı. Sonra, bir zamanlar çok sevmiş olduğu, öğütleriyle ve verdiği örneklerle eğitimine çok büyük katkıda bulunan insanı yeniden görecek olmanın heyecanı baskın çıktı, atını yavaşlattı ve düşüncelere dalmış gibi başını öne eğip yoluna devam etti.

Planchet de yolda rastladıkları köylüye bakıp kendi düşüncelerine dalmıştı. Normandiya'da olsun, Franche Comté'de, Artois'da ya da çok iyi bildiği Picardie'de olsun, köylülerde böyle bir kibarlığa, açık seçik konuşma üslubuna tanık olmamıştı. Neredeyse, kendisi gibi Fronde yanlısı birinin oduncu kılığına girdiğini sanacaklardı.

Bir dönemeç daha dönünce oduncunun sözünü ettiği La Vallière şatosunu gördüler. Çeyrek fersah daha ileride de, etrafında çınarları, ardında ilkbahar çiçeklerinin süslediği bir ağaç kümesiyle beyaz ev çıktı karşılarına.

Kolay kolay duygulanmayan Gaskonyalı bu manzara karşısında tuhaf bir sıkıntı hissetti yüreğinde. Gençlik anıları çok canlı bir biçimde uyanmıştı içinde. Bu tür izlenimlerden yoksun Planchet'se, efendisinin o aşırı heyecanına bakıp bir d'Artagnan'a, bir eve baktı.

D'Artagnan birkaç adım daha attı ileri doğru ve çağın ince beğenisini gösteren dökme demir kapının önünde durdu.

Demir parmaklıkların arkasında özenle bakılmış sebze tarhları, çeşitli kıyafetler içindeki uşakların dolaştırdığı atların sürekli döndüğü büyük bir avlu ve iki yerli atın koşulduğu bir araba vardı.

"Ya biz aldanıyoruz ya da adam bizi aldattı" dedi Silahşör. "Athos imkân yok, böyle bir yerde oturamaz. Aman Allahım! Yoksa öldü de bu ev başkasına mı kaldı? Planchet hemen atla, koş, öğren durumu! İtiraf edeyim ki benim cesaretim yok buna."

Planchet attan indi.

"Yoldan geçmekte olan bir asilzadenin Kont de la Fère'i selamlamak istediğini söylersin" dedi Teğmen. "Aldığın bilgiler hoşuna giderse, adımı verirsin o zaman."

Planchet atını yularından çekerek ilerledi, kapıya yaklaştı ve çanı çaldı. Beyaz saçlı, yaşına rağmen görünüşü hâlâ dinç bir hizmetkâr koşup gelerek kapıyı açtı. Planchet'yi buyur etti.

"Kont de la Fère burada mı oturuyorlar?" diye sordu Planchet.

"Evet Mösyö, buradalar" diye karşılık verdi sırtında uşak giysisi bulanmayan hizmetkâr Planchet'ye.

"Kral'ın hizmetinden ayrılmış bir bey, değil mi?"

"Evet."

"Bir de Grimaud adında bir uşağı vardı galiba" dedi her zamanki sakınımlı tavrıyla daha fazla bilgi toplamak isteyen Planchet.

"Mösyö Grimaud şu anda şatoda değiller" diye karşılık veren ve bu tür sorulara pek alışık olmayan hizmetkâr tepeden tırnağa şöyle bir süzdü Planchet'yi.

"O zaman" diye bağırdı Planchet, "bizim aradığımız Kont de la Fère aynı adam! Kapıyı açın lütfen çünkü Kont Hazretleri'ne eski bir dostunun kendisini görmek istediğini haber vereceğim."

"Niye daha önce söylemediniz?" diyen hizmetkâr kapıyı açtı. "Nerede efendiniz?"

"Arkamdan geliyordu."

Hizmetkâr kapıyı açtı, Planchet'nin arkasından yürüdü, o da yüreği heyecandan küt küt atan Silahşör'e bir işaret çaktı eliyle. Atıyla avluya girdi d'Artagnan.

Planchet sahanlığa vardığında, alçak tavanlı salondan gelen bir ses duydu. Şöyle diyordu bu ses:

"Nerede canım bu asilzade peki? Niçin getirmiyorsunuz buraya?"

Gaskonyalı'nın kulağına kadar ulaşan bu ses, yüreğinde, unutmuş olduğu binlerce duyguyu, anıyı bir anda canlandırmaya yetti. Planchet dudaklarında bir gülümsemeyle ev sahibine doğru ilerlerken Silahşör telaşla atından atladı.

"Ben bu genci tanıyorum yahu" dedi bu sırada sahanlığa çıkan Athos.

"Tabii ki tanıyorsunuz beni Kont Hazretleri. Ben de sizi çok iyi tanıyorum! Planchet'yim ben, Planchet, Kont Hazretleri, bileceksiniz."

Ama dürüst uşak daha fazla bir şey söyleyemedi çünkü karşısındaki asilzadenin beklenmedik durumu karşısında dili tutulmuştu.

"Ne? Planchet ha!" diye bağırdı Athos. "D'Artagnan da mı burada yoksa?"

"Buradayım işte dostum! Karşınızdayım işte sevgili Athos!" dedi Silahşör, kekeleyerek ve âdeta sendeleyerek ilerledi.

Bu sözler üzerine Athos'un sakin ve güzel yüzünde gizleyemediği heyecanlı bir ifade belirdi. Gözlerini hiç ayırmadan, d'Artagnan'a doğru hızlı iki adım attı, sevgi ve muhabbetle kucakladı onu. Heyecanını bastıran Teğmen de sevinç gözyaşları dökerek ve sevgiyle sarıldı arkadaşına.

Bunun üzerine Athos, Silahşör'ün elini avuçlarının arasında sıkı sıkı tutup salona götürdü onu. Birçok kimse bir masa-

nın çevresinde toplanmış, oturuyordu. İçeri girdiklerini gördüler ve ayağa kalktılar.

"Sizlere, Majesteleri'nin silahşörlerinden Teğmen d'Artagnan'ı takdim edeyim. En sadık arkadaşım ve tanıdığım en gözü pek yiğitlerdendir."

D'Artagnan, geleneklere uygun davranarak herkesin iltifatlarını kabul etti, elinden geldiğince karşılık verdi, yanlarında oturdu ve içeri girmeleriyle yarım kalan sohbete devam eden Athos'u incelemeye başladı.

İnanılır gibi değildi. Neredeyse hiç yaşlanmamıştı Athos. Geç yatmaktan ve içki âlemlerinden kalan halkaların içinde daha belirginleşmiş olan güzel gözleri sanki daha da irileşmiş ve her zamankinden daha saf bir akışkanlığa bürünmüştü. Hafif uzunca yüzü, hareketliliğinden yitirdiklerini artan yüceliğiyle kapatmıştı. Her zamanki gibi bakımlı elleri, etlerdeki hafif pörsüklüğe rağmen dantelli kol yeninin altında pırıl pırıl parlıyordu. Tiziano ve Van Dyck gibi üstatların çizdiği elleri anımsatıyordu, eskiye oranla daha inceydi. Belirgin ve geniş omuzları ender rastlanan bir gücü gösteriyordu. Aralarında ancak birkaç beyaz telin göründüğü uzun saçları hoş bir biçimde dökülerek omuzlarına kadar iniyordu ve kendinden dalgalıydılar sanki. Sesi, yirmi beş yaşındaki bir gencin sesi kadar tazeydi. Bembeyaz ve içlerinde hiç çürük olmayan dişleri, anlatılmaz bir çekicilik veriyordu gülümseyişine.

Kont'un misafirleri sohbet biraz soğuklaşınca, iki eski arkadaşın baş başa kalmak için yanıp tutuştuklarını anlamış, eski zamanlara özgü bir nezaket ve incelik göstererek kalkmaya hazırlanıyorlardı. Ancak soylu insanlar böyle davranırdı. Aynı anda avluda birtakım köpek havlamaları çınlattı etrafı ve hemen aynı anda aynı şeyleri yineledi birçok insan.

"Raoul geliyor!"

Athos, Raoul adı söylenir söylenmez Teğmen'e baktı

hemen. Bu adın, arkadaşının yüzünde nasıl bir etki uyandıracağını görmek ister gibiydi. Oysa d'Artagnan'ın hâlâ hiçbir şey anladığı yoktu, şaşkınlığını da atamamıştı üstünden. Bu nedenle on beş yaşlarında, sade ama çok zevkli giyinmiş, yakışıklı bir delikanlı kapıda görününce, âdeta bir robot gibi döndü, yakışıklı delikanlının salona girip kırmızı, uzun tüylü şapkasını çıkararak selam verişini seyretti.

Bu beklenmeyen yabancı çok etkilemişti Silahşör'ü. Bir yığın yeni düşünce düştü aklına ve Athos'taki, o ana kadar açıklayamadığı değişikliklerin nedenini sezdi. Asilzadeyle çocuk arasındaki tuhaf benzerlik, Athos'un üstündeki gençlik havasını çok iyi açıklıyordu. Silahşör yalnızca seyretmeye ve dinlemeye karar verdi.

"Döndünüz demek Raoul!" dedi Kont.

"Evet Mösyö" diye karşılık verdi genç adam saygılı bir tavırla, "verdiğiniz görevi de yerine getirdim."

"Neyiniz var sizin böyle Raoul?" diye merakla sordu Athos. "Yüzünüz oldukça sararmış, huzursuz görünüyorsunuz."

"Küçük komşumuzun başına bir iş geldi de ondan Mösyö" diye karşılık verdi genç adam.

"Mademoiselle de la Vallière'in başına mı bir iş geldi?" diye merakla sordu Athos.

"Ne var? Ne oldu? Ne geldi başına?" diye sordu lafa karışan birkaç kişi daha.

"Oduncuların ağaç kestikleri yerde, dadısı Marceline'le gezerken ben de önlerinden geçiyordum atla. Onu gördüm ve durdum. O da beni gördü ve kütük yığınından atlamak isterken yanlış bir adım attı ve düştü zavallı çocuk. Kalkamadı bir daha da. Diz kapağının incindiğini sanıyorum."

"Aman Allah'ım!" dedi Athos. "Annesine, Madam Saint Rémy'ye haber verdiler mi peki?"

"Hayır Efendim, Madam Saint Rémy, Blois'da. Orléans Düşesi'nin yanındalar. Küçüğe yapılacak ilk yardımın yanlış olmasından endişe ettiğimden hemen koşup akıl almaya geldim sizden."

"Hemen Blois'ya birini gönderin Raoul. Ya da atınıza atlayıp siz gidin!"

Raoul saygıyla eğildi.

"Louise nerede peki?" diye devam etti Kont.

"Onu buraya getirdim Mösyö ve Charlot'ya emanet ettim. O da kızın ayağını soğuk suya soktu."

Bu açıklamadan sonra kalkmak için kendilerine gerekçe bulan konuklar yerlerinden doğruldular. Athos'tan izin istediler. Yalnızca La Vallière Şatosu'nun yirmi yıllık komşusu yaşlı Barbé Dük'ü küçük Louise'i görmeye gitti. Raoul'ü görünce güzel gözlerini sildi ve gülümsedi.

Dük, küçük Louise'i arabasıyla Blois'ya götürmeyi teklif etti.

"Haklısınız Mösyö' dedi Athos, "annesinin yanında olur hem. Size gelince Raoul, çocukça davrandığınızdan eminim, kabahat sizde."

"Hayır! Hayır! Mösyö! Onun bir suçu yok, yemin ederim yok!" diye bağırdı heyecanla küçük kız. Raoul'se bu kazanın sorumlusu olarak görüldüğünden sapsarı kesildi.

"Ah, Mösyö! İnanın ki..." diye mırıldandı Raoul.

"Siz de gidersiniz" diye sürdürdü konuşmasını yumuşak bir ses tonuyla Kont. "Hem kendiniz hem de benim adıma Madam Saint Remy'den özür diler, sonra da dönersiniz."

Delikanlının yüzünün rengi geldi. Bakışlarıyla Kont'u süzdü, sonra daha şimdiden güçlenmiş olan kollarının arasına aldığı ve güzel başını gülümseyerek omzuna dayayan küçük kızı arabaya kadar götürüp dikkatle yerine yerleştirdi. Daha sonra

çevik ve usta bir binici gibi atına atladı, Athos'la d'Artagnan'ı selamlayıp, arabanın kapısının yanından hızla uzaklaştı bir süre sonra. Bakışlarını arabanın içinden ayıramıyordu.

XVI

BRAGELONNE ŞATOSU

D'Artagnan bütün bu olup bitenleri hayretten ağzı bir karış açık, dehşet içinde seyretmişti. Her şey tahminlerin o kadar tersine çıkmıştı ki aptallaşmıştı şaşkınlıktan.

Athos, arkadaşını kolundan tutup bahçeye doğru götürdü.

"Yemeğimiz hazır oluncaya kadar sizi şaşkına çeviren bu gizemi aydınlatmama kızmazsınız herhalde, değil mi dostum?"

"Haklısınız Kont Hazretleri" diyen d'Artagnan, Athos'un gene her zamanki aristokrat üstünlüğüyle kendisine hâkim olmaya başladığını hissetti.

Athos o hoş gülümsemesiyle süzdü onu.

"Sevgili dostum d'Artagnan" dedi, "her şeyden önce burada Kont Hazretleri falan yok. Ben size ilk girişinizde Silahşör diye hitap ettim ama bu sırf sizi konuklarıma tanıtmak içindi. Kim olduğunuzu anlamaları için. Ama sevgili dostum, sizin için, sanıyorum gene Athos'um ben. Dostunuz, yoldaşınız Athos! Yoksa beni eskisi kadar sevmediğiniz için mi törelere uymayı yeğliyorsunuz?"

"Allah korusun!" diye atıldı olgun insanlarda pek görülmeyen bir delikanlılık coşkusuyla d'Artagnan.

"O halde gene eskisi gibi olalım ve her şeyden önce de açık sözlü olalım. Burada gördüğünüz şeyler sizi şaşırttı değil mi?"

"Çok."

"Ama asıl şaşırtan ben oldum herhalde" dedi gülümseyerek Athos, "itiraf edin."

"Doğru, itiraf ediyorum."

"Kırk dokuz yaşında olduğum halde hâlâ gencim, hâlâ tanınıyorum, değil mi?"

"Tam tersi" dedi Athos'un açık sözlülük öğüdünü sonuna kadar götürmeye kararlı olan Silahşör. "Siz hiç eskisi gibi görünmüyorsunuz."

"Anladım!" dedi Athos hafifçe kızararak. "Ama her şeyin bir sonu olmalı, çılgınlıkların da."

"Yanılmıyorsam, maddi durumunuzda değişiklik olmuş. Güzel bir yere yerleşmişsiniz. Sizin bu ev herhalde."

"Evet. Hizmeti bıraktığımda kalan küçük bir mirastan söz etmiştim ya, o işte."

"Bir bahçeniz, atlarınız, arabalarınız var."

Athos gülümsedi.

"Bahçem yirmi dönüm, dostum" dedi. "Bu yirmi dönüm içinde sebze ekilen yerler ve ortaklaşa tarlalar var. Ama yalnızca iki atım var. Uşağımın kuyruğu ve kulakları kesik hayvanını saymıyorum tabii ki. Köpeklerimse dört çoban, iki tazı, bir de bekçi köpeğinden ibaret. Kısacası av için köpek sürüsü yetiştirmek gibi bir lüksüm olamadı hâlâ" derken gülümsedi Athos.

"Anlıyorum. Köpekler delikanlının, Raoul'ün."

D'Artagnan bunu söylerken, elinde olmadan gülümseyerek Athos'a baktı.

"İyi tahmin ettiniz dostum" dedi Athos.

"Peki bu delikanlı? Sofra arkadaşı ya da can yoldaşı mı, vaftiz evladınız mı yoksa bir yakınınız mı? Ne kadar değişmişsiniz Athos."

"Bu delikanlı" diye karşılık verdi sakin tavrıyla Athos, "annesinin yoksul bir köy papazına bıraktığı zavallı bir yetimdi. Ben aldım, besledim, büyüttüm."

"Size çok bağlı o zaman."

"Beni babası gibi sevdiğini sanıyorum."

"Gönül borcu da duyuyordur değil mi?"

"Gönül borcu başka" dedi Athos. "Karşılıklıdır o. Ben de ona çok şey borçluyum. Ona söylemedim bunu ama size söylüyorum d'Artagnan, kendisine hâlâ gönül borcum var."

"Nasıl olur?" diye hayretle sordu Silahşör.

"Öyle, bende gördüğünüz bütün değişiklikleri ona borçluyum. Toprağa bağlı tek bir kökü olmayan kuru bir ağaçtan farkım yoktu. Yaşama bağlanacak sevgiden yoksundum. Bir sevgili mi bulmam gerekiyordu? Yaşım bir hayli ilerlemişti bunun için. Dostlar? Hiçbiri kalmamıştı çevremde. İşte bu çocuk, kaybettiğim her şeyi kazandırdı bana. Kendim için yaşamaya cesaretim yoktu ama onun için yaşadım. Bir çocuk için ders çok önemlidir hiç kuşkusuz ama elle tutulur örnekler, dersten de önemlidir. Ben örnek oldum ona d'Artagnan. Edinmiş olduğum kötü alışkanlıkları bıraktım. Bende olmayan meziyetlere sahipmişim gibi davrandım. Sonuç olarak, öyle sanıyorum ki Raoul, ben yaşta birinin yetiştirebileceği gerçek bir asilzade olacaktır ileride."

Teğmen, Athos'u, gittikçe artan bir hayranlıkla izliyordu. Gölgeli ve serin, ağaçlıklı bir yolda gidiyorlar, batan güneşin son ışınları dalların arasından geçip onlara kadar uzanıyordu. Bu altın sarısı ışınlardan biri Athos'un yüzüne düşüyordu ve Athos'un gözleri akşamın ılık ve sakin ateşini yansıtıyordu sanki.

Silahşör'ün aklına Milady geldi ansızın.

"Mutlu musunuz?" diye sordu arkadaşına.

Athos'un uyanık bakışları Gaskonyalı'nın içini okumak istercesine yüreğine kadar işledi.

"Şu dünyada Tanrı bir insanı ne kadar mutlu kılabilirse, o kadar mutluyum. Ama siz düşüncelerinizin arkasını getirmediniz d'Artagnan, her şeyi söylemediniz."

"Müthişsiniz Athos, hiçbir şey saklamak mümkün değil sizden" dedi Teğmen. "Evet, acaba arada bir dehşetle irkildiğiniz anlar oluyor mu, diye soracaktım."

"Pişmanlığa benzer anlar mı? Ben tamamlayayım lafınızı dostum" diye karşılık verdi Athos. "Hem evet, hem hayır. Pişmanlık duymuyorum çünkü sanıyorum ceza görmesi gerekiyordu o kadının, hak etmişti bunu. Yaşamasına izin verseydik, çevresindeki insanları mahvetmeye devam edecekti kesinlikle ama bu demek değildir ki dostum, gerçekleştirdiğimiz işi yapmaya hakkımız vardı, inanmıyorum böyle bir şeye hâlâ. Belki de dökülmüş olan bütün kanların kefaretinin ödenmesi gerekir. O ödedi kendi kefaretini. Zamanı gelince belki biz de ödeyeceğimiz kendi kefaretimizi."

"Benim de sizin gibi düşündüğüm oluyor Athos.'"

"Bir oğlu vardı bu kadının, değil mi?"

"Ondan söz edildiğini duymuş muydunuz hiç?"

"Hiç duymadım. Yirmi üç yaşında olması gerekiyor şimdi" diye mırıldandı Athos, "çok sık aklıma geliyor bu genç, d'Artagnan."

"Tuhaf! Benim de tamamen aklımdan çıkmıştı!"

Athos hüzünle gülümsedi.

"Lord Winter'dan haber aldığınız oluyor mu hiç?" diye sordu.

"Kral I. Charles nezdinde büyük bir itibara sahip olduğunu duydum."

"Şu sıralarda kötü olan kaderinin peşinden gidecek demek ki. Görüyor musunuz d'Artagnan" diye sürdürdü konuşmasını Athos. "Söz gene, dönüp dolaşıp, biraz önce size söyledi-

ğim şeylere geliyor. O da Straffortlar'ın kanlarının akıtılmasına göz yumdu. Kan kanı çeker. Kraliçe'den haber var mı?"

"Hangi kraliçeden?"

"IV. Henri'nin kızı Madam Henriette d'Angleterre'den."

"Louvre'da o bildiğiniz gibi."

"Evet, zavallı. Her şeyden de mahrum, değil mi? Duyduğuma göre, yakacak odun vermediklerinden, hasta kızı soğuk kış günlerinde yataktan çıkamıyormuş. Düşünebiliyor musunuz?" diye sürdürdü konuşmasını Athos omuzlarını kaldırarak. "IV. Henri'nin kızı odunsuzluktan tir tir titriyor! Bizlerden birinin yanında konuk olmak istemedi de Mazarin'e gitti, niye böyle yaptı sanki? Hiçbir şeyini eksik etmezdik biz."

"Tanır mısınız onu Athos?"

"Yok ama annem çocukluğunu bilir. Annemin, Marie de Médicis'nin nedimesi olduğunu söylemiş miydim size?"

"Hayır, asla. Böyle şeyler anlatmazdınız ki siz bana Athos."

"Anlatmaz olur muyum canım! Anlatıyorum ya işte" dedi Athos. "Yeri gelirse tabii ki."

"Porthos bu kadar sabırla bekleyemezdi doğrusu" dedi Gaskonyalı gülümseyerek.

"Herkesin huyu suyu başkadır dostum. Biraz kibirlidir ama büyük meziyetlere sahiptir Porthos. Son zamanlarda hiç gördünüz mü onu?"

"Beş gün önce birlikteydik" dedi Teğmen.

Ve sonra, Gaskonyalılar'a özgü şakacılığıyla, Porthos'un Pierrefonds Şatosu'ndaki gösterişli hayatını anlattı. Arkadaşını eleştirirken, mükemmel Mouston'u iğnelemeyi de ihmal etmedi.

"Vaktiyle bir rastlantı sonucu kurduğumuz birliğin yirmi

yıl sonra da hâlâ böyle sımsıkı olmasını hayranlıkla karşılıyorum" dedi Athos ve eski güzel günleri anımsayarak gülümsedi. "Arkadaşlık, onurlu yüreklerde derin kökler oluşturur d'Artagnan. Şuna inanmanızı isterim ki, arkadaşlığı reddedenler kötü kalplilerdir. Aramis'ten haber var mı peki?"

"Onu da gördüm" dedi Silahşör, "ama soğuktu biraz."

"Ya? Demek Aramis'i de gördünüz!" diye sürdürdü konuşmasını Athos araştırıcı bakışlarla arkadaşını süzerken. "Ama dostum, şairlerin dediği gibi, siz Dostluk Tapınağı'nda bir haç gezisine çıkmışsınız desenize."

"Tabii ya, ne sandınız!" dedi d'Artagnan sıkılarak.

"Siz de biliyorsunuz ya, Aramis hep soğuktur" diye sürdürdü konuşmasını Athos. "Ayrıca kadın entrikalarına burnunu sokmaktan da hoşlanır."

"Şu sıralarda karışık bir entrikaya daha bulaştı sanıyorum" dedi d'Artagnan.

Athos karşılık vermedi.

"Meraklı değil" dedi Teğmen içinden.

Athos karşılık vermemekle kalmadı, konuyu da değiştirdi.

"Görüyorsunuz ya" dedi d'Artagnan'a tekrar Şato'ya geldiklerini belirterek, "bütün arazimi dolaşmak için bir saatlik bir yürüyüş yetti."

"Her şey çok hoş ve özellikle de sahibinin soyluluğunu gösteriyor" diye karşılık verdi Teğmen.

Bu sırada nal sesleri duyuldu.

"Raoul geliyor" dedi Athos. "Haber alırız zavallı kızdan şimdi."

Gerçekten de delikanlı göründü demir kapıda ve avluya girdi. Üstü başı toz içindeydi, daha sonra atından inip seyisi gibi birine uzattı dizginleri. Kont'u ve d'Artagnan'ı selamladı.

"Bu beyefendi" dedi elini Teğmen'in omzuna koyan Athos, "bu beyefendi, sık sık kendisinden söz edildiğini duyduğun Şövalye d'Artagnan'dır Raoul."

"Mösyö" dedi Teğmen'in karşısında saygıyla eğilip selam veren delikanlı, "Kont Hazretleri ne zaman gözüpek ve cömert bir insandan söz edecek olsa, sizi anar örnek olarak."

Bu küçük övgü bile duygulandırdı d'Artagnan'ı, kalp atışlarının hızlandığını hissetti. Elini Raoul'e uzattı ve şöyle konuştu:

"Genç dostum, bana yöneltilen övgülerin hepsine layık olan aslında Kont Hazretleri'nin kendileridir. Çünkü beni her alanda o eğitmiştir ve eğer öğrencisi ondan yeteri kadar yararlanamadıysa kabahat öğrencinindir. Ama sizi en iyi biçimde yetiştireceğinden kuşkum yok. İnceliğinize de hayran kaldım ayrıca Raoul."

Athos mutluluktan havaya uçacaktı neredeyse. Minnet duygularıyla süzdü d'Artagnan'ı, sonra delikanlının pek hoşuna giden bir bakışla Raoul'e dönüp gülümsedi.

"Tamam" dedi içinden, bu sessiz bakışı kaçırmayan Teğmen, "hiç kuşkum yok artık!"

"Eee" dedi Athos, "kaza çok kötü biçimde sonuçlanmadı umarım."

"Henüz bir şey belli değil Mösyö. Dizkapağı şiştiğinden hekim de bir şey söyleme olanağı bulamadı. Bazı sinirlerin zedelenmiş olmasından endişeleniyor."

"Madam Saint Rémy'nin yanında daha fazla kalmadınız mı?"

"Yemek saatini kaçırmaktan korktum Mösyö" diye karşılık verdi Raoul. "Bekletmek istemedim sizi."

Bu sırada yarı köylü, yarı uşak küçük bir çocuk gelip yemeğin hazır olduğunu söyledi.

Athos, konuğunu oldukça sade bir yemek salonuna götürdü. Salonun pencereleri bir yandan bahçeye, öbür yandan da olağanüstü güzel çiçeklerle süslü bir seraya açılıyordu.

Teğmen sofraya baktı. Takımlar mükemmeldi. Bunların ailenin eski gümüş takımları olduğu anlaşılıyordu. Bir büfede son derece gösterişli bir gümüş ibrik vardı. D'Artagnan bir süre bu ibriği seyretti.

"Gerçekten mükemmel bir sanat eseri" dedi.

"Evet" diye karşılık verdi Athos, "Benvenuto Cellini adlı Floransalı büyük bir sanatçının yapıtıdır."

"Hangi savaşı anlatıyor acaba?"

"Marignan Savaşı. Büyük dedelerimden birinin, kılıcı kırılan I. François'ya kendi kılıcını verdiği anı gösteriyor. Bu olaydan sonra Enguerrand de la Fère, Saint Michel şövalyesi ilan edilmişti. Ayrıca Kral, on beş yıl sonra, üç saat süreyle arkadaşı Enguerrand'ın kılıcıyla dövüştüğünü unutmadığından bu ibriği ve bir zamanlar evimde gördüğün gerçek bir işleme harikası olan o müthiş kılıcı dedeme hediye etmiş. Devler dönemiydi o dönem. Onların yanında cüceden farkımız yok bizim. Haydi yemeğimizi yiyelim d'Artagnan." Sonra çorbaları dağıtan küçük çocuğa döndü ve ekledi:

"Charlot'yu da çağırsanıza."

Çocuk çıktı ve hemen arkasından iki yolcunun şatoya ilk geldikleri sırada karşılaştıkları hizmetkâr girdi içeri.

"Aziz dostum Charlot" dedi Athos, "burada kaldığı süre içinde değerli konuğum Mösyö d'Artagnan'ın hizmetkârı Planchet'yi özel olarak size emanet ediyorum. Kaliteli şarabı çok sever, mahzenin anahtarları sizde. Uzun süredir rahat bir döşek yüzü görmedi, o nedenle rahat bir yatak da ister, buna da dikkat edin lütfen."

Charlot hafifçe eğilerek selam verdi ve dışarı çıktı.

"Charlot da yaman çocuktur" dedi Athos. "Tam on sekiz yıldır hizmetimde."

"Bakıyorum da her şeyi düşünüyorsunuz" dedi Teğmen. "Planchet adına teşekkür ederim size dostum Athos."

Genç adam bu adı işitince hayretle gözlerini açtı ve d'Artagnan'ın, gerçekten Kont'a hitap etmediğini anlamaya çalıştı.

"Çok tuhaf göründü bu ad size, değil mi Raoul?" dedi Athos gülümseyerek. "Savaş adımdır bu benim. Mösyö d'Artagnan ve öteki iki arkadaşımızla birlikte merhum Kardinal ve merhum Bassompierre'in komutası altında La Rochelle Kuşatması sırasında kullandığım ad. Konuğumuz şimdi de bu adla hitap etme lütfunda bulunuyor ve bu adı ne zaman işitsem, mutlulukla coşuyor yüreğim."

"Çok ünlü bir addı bu" dedi Teğmen. "Hatta bir gün zafer gösterilerine bile vesile oldu."

"Ne demek istiyorsunuz yani Mösyö?" diye sordu gençlere özgü bir merakla Raoul.

"Benim bir şeyden haberim yok" dedi Athos.

"Saint Gervais Kalesi'ni unuttunuz mu Athos? Üç kurşunla bayrak haline gelen peçeteyi? Benim belleğim sizinkinden daha güçlü, hepsini hatırlıyorum. Anlatacağım size bunu delikanlı."

Ve Athos nasıl dedelerinden söz ettiyse, o da kalenin öyküsünü bütün ayrıntılarıyla anlattı Raoul'e.

Delikanlı bu öyküyü dinlerken, şövalyelik döneminin görkemli günlerine özgü, Tasso ya da Ariosto'nun anlattığı bir serüveni dinliyormuş gibi hissetti kendisini.

"Ama d'Artagnan'ın söylemediği bir şey daha var" diye araya girdi Athos. "O da zamanının en iyi kılıç kullanan silahşörlerindendi. Demir pençesi, çelik bileği, insanın ciğerini de-

len keskin bakışları vardı, bunlarla çıkardı hasmının karşısına. Onu silahşörlerle kılıç tokuştururken ilk kez gördüğümde on sekiz yaşındaydı, yani sizden üç yaş büyüktü Raoul."

"Ve muzaffer çıktı bu vuruşmadan Mösyö d'Artagnan, değil mi?" diye soran delikanlının ateş saçan gözlerinde ayrıntıları da öğrenmek istediğini gösteren bir şimşek çakıp söndü.

"Birini öldürmüştüm galiba, değil mi?" dedi d'Artagnan sorgu dolu bakışlarını Athos'a dikerek. "Öbürünün de ya silahını aldım ya da yaraladım onu, hatırlayamıyorum."

"Evet, yaralamıştınız. Aman Allah! Ne yaman kılıç kullanırdınız!"

"Şimdi de öyle olduğumu söyleyebilirim yani" dedi halinden memnun insanlara özgü gülümseyişiyle d'Artagnan. "Son olarak da..."

Ama Athos'un bir bakışıyla sustu.

"Şunu unutmayın Raoul" dedi Athos, "siz de çok iyi kılıç kullandığınızı sanıyorsunuz ve kendinize çok güveniyorsunuz, bu yüzden acı bir düş kırıklığı bekliyor olabilir sizi. Soğukkanlılıkla ataklığı birleştiren kişi çok tehlikelidir. Bence bunun en canlı örneği d'Artagnan'dır. Rica edin konuğumuza, yarın çok yorgun değilse bir ders versin size."

"Pes doğrusu! Sevgili Athos, siz de çok usta bir hocasınız, özellikle bende övdüğünüz meziyetler bakımından... Üstünüze yoktur bu konuda. Daha bugün Planchet, o Carmes çukurunda Lord Winter ve arkadaşlarıyla yaptığınız düellodan söz ediyordu. Bakın delikanlı!" diye devam etti d'Artagnan. "Krallığın en iyi silah kullanan silahşörü diye bilinen biri varsa eğer, o da Kont'tur herhalde."

"Bu delikanlı karşısında elim sapardı" dedi Athos.

"Sevgili dostum" diye karşılık verdi d'Artagnan, "öyle eller vardır ki, hiç sapmazlar ve başka elleri saptırırlar."

Delikanlı, bu sohbetin bütün gece sürmesini isterdi ama Athos, konuklarının yorgun olabileceklerini ve dinlenmek isteyebileceklerini söyledi. Teğmen nezaket gereği karşı çıktı ama Athos, d'Artagnan'ın artık odasına çıkması için ısrar etti. Konuğu, Raoul götürdü odasına. Athos, Silahşör'ün, eski günleri uzun uzun anlatacak kadar uzun süre kalacağını sandığından biraz sonra gelip tokalaştı kendisiyle ve iyi geceler diledi d'Artagnan'a.

XVII

ATHOS'UN DİPLOMASİSİ

Silahşör, yatağına uyumaktan çok, yalnız kalıp gece gördükleri ve işittikleri konusunda düşünmek için girmişti.

Doğuştan iyi kalpli olduğundan ve Athos'a her şeyden önce, samimi bir dostluğa dönüşmüş içten duygularla bağlanmış olduğundan, uyuşuk ve çökmüş sarhoş biri yerine aklı başında, güçlü kuvvetli biriyle karşılaşmak çok hoşuna gitmişti. Hiç direniş göstermeden Athos'un üstünlüğünü kabul etmiş, kendisi gibi cömert olmayan birinin duyabileceği düş kırıklığı ve kıskançlık yerine dürüstçe ve içinden gelen bir mutluluk duymuştu. Ayrıca önereceği iş konusunda da umutlanmıştı.

Ama Athos'un her konuda eskisi kadar açık sözlü olmadığı gibi bir his vardı içinde. Kendisine çok benzeyen ve evlat edindiğini söylediği o delikanlı aslında kimdi acaba? Toplum yaşamına bu yeniden dönüş ve sofrada dikkatini çeken o aşırı sadelik ne anlama geliyordu? Önemsiz gibi görünmekle birlikte Grimaud'nun yokluğu da endişelendiriyordu Teğmen'i. Oysa Athos eskiden, hizmetkârından ayrılmaya hiç dayanamazdı. Bugün epey fırsat çıkmış olmasına rağmen hiç söz etmemişti ondan. Demek ki arkadaşının güvenine sahip değildi artık ya da Athos görünmeyen bir zincirle bağlanmıştı, hatta kim bilir, belki de yapacağı ziyaretle ilgili olarak önceden uyarılmıştı.

Elinde olmadan Rochefort'u düşündü d'Artagnan. Notre Dame Kilisesi'nde söylediklerini düşündü. Rochefort kendisinden önce mi ziyaret etmişti Athos'u yoksa?

Uzun uzun düşünecek vakti yoktu Silahşör'ün. Dolayısıyla hemen ertesi gün her şeyi açık seçik ortaya koymaya karar verdi. Athos'un ustaca gizlediği zenginliği, gösteriş yapma isteğini kanıtlıyor ve ortaya çıkması kolay bir tutkuyu ele veriyordu. Athos'un düşüncelerinin gücü ve kesinliği, onu başkalarından çok daha kolay biri haline getiriyordu. Başbakan'ın tasarılarına, doğal etkinliğinin daha da artıracağı bir istekle katılabilecekti.

Bu düşünceler, yorgun olmasına rağmen uyumasını engelliyordu d'Artagnan'ın. Saldırı planlarını hazırladı. Athos'un güçlü bir hasım olduğunu bildiği halde, ertesi gün yemekten sonra eyleme geçmeye karar verdi.

Bir yandan da, henüz yabancısı olduğu bir toprakta, uyanıklıkla ilerlemesi gerektiğine karar verdi kendi kendine. Athos'un bildiği şeyleri uzun uzun irdelemeli, yeni alışkanlıklarını izlemeli, saf delikanlıdan, kılıç tokuştururken ya da av sırasında, eski Athos'la bugünkü Athos arasındaki farkı anlamasına engel olan şeyi öğrenmenin yolunu bulmalıydı. Ve kolay da olması gerekiyordu bu işin çünkü öğretmeni, öğrencisinin yüreğine ve aklına kolayca hâkim olabilirdi. Ama çok usta bir silahşör olan d'Artagnan'ın bir dikkatsizlik ya da acemiliğini Athos'un hemen çakacağını, çevirdiği oyunu da anlayabileceğini kabul etti.

Aramis'in keskin zekâsına, Porthos'un kibirliliğine karşı bazı hilelere başvurma niyetinde olan d'Artagnan'ın, açık sözlü, yiğit Athos'a karşı da aynı yöntemi kullanmaktan utandığını belirtmek gerekir. Aramis ve Porthos, Teğmen'in siyasi oyunlar çevirme konusunda daha usta olduğunu anladıklarında daha da saygılı davranacaklardı arkadaşlarına ama Athos'un saygısı azalırdı.

"Peki ya Grimaud, o hiç konuşmayan Grimaud neden yok burada?" diye sorup duruyordu kendi kendine Gaskonyalı. "Onun suskunluğundan anlaşılabilecek o kadar çok şey vardı ki!" Çok anlamlıydı Grimaud'nun suskunluğu.

Evdeki sesler peş peşe kesilmişti bu arada. Silahşör, kapıların ve panjurların kapatıldığını duydu. Tarlalarda havlayan köpekler sustu. Ağaçların arasında kalmış bir bülbül kısa bir süre daha şakıdı, sonra o da uykuya daldı herhalde. Evin içinde, düzenli biçimde atılan adımların sesinden başka bir şey duyulmuyordu. Bu sesler de üstündeki odadan geliyordu. Teğmen, bu odanın Athos'un odası olduğunu sanıyordu.

"Gezerek düşünüyor" dedi içinden, "ama ne düşünüyor acaba? Bilmem mümkün değil bunu tabii ki. Her şey öğrenilebilir belki ama bu asla!"

Nihayet Athos da yatağına girdi büyük olasılıkla ve sesler kesildi.

Bir yandan sessizlik, öte yandan yorgunluk, yenik düşürdü sonunda Silahşör'ü. Gözlerini kapadı ve hemen uyudu.

D'Artagnan uykuya pek düşkün değildi aslında. Henüz şafağın ilk ışıkları perdeleri aydınlatmıştı ki, atladı yatağından ve pencereleri açtı. Ansızın panjurların arasından, gürültü çıkarmadan dolaştığını tahmin ettiği birini görür gibi oldu. Öğrenebileceği şeyleri kesinlikle savsaklamayan ve öğrenme alışkanlığında olan Teğmen ses çıkarmamaya çalışarak dikkatle baktı ve Raoul'ün kahverengi saçlarını ve nar çiçeği kıyafetini tanıdı.

Delikanlı ahırın kapısını açtı, bir gün önce gene binmiş olduğu atı dışarı çıkardı, usta bir seyis çabukluğuyla eyer vurdu, koşum takımlarını taktı, sonra atı sebze tarhının sağ tarafındaki ağaçlıklı yoldan geçirdi, patikaya açılan bir yan kapıyı itti ve dışarı çıkardı hayvanı. Silahşör duvarın üstünden, delikanlıyı, akasyaların ve akağaçların çiçekli dalları altında eğilip ok gibi geçerken gördü.

Bu patikanın Blois'ya gittiği bir gün önce dikkatini çekmişti d'Artagnan'ın.

"Oh!" dedi içinden Gaskonyalı. "Daha şimdiden kişiliğini gösteren ve Athos'un cins-i latife beslediği kini beslemeyen yaman bir delikanlı! Ava çıkmadığı kesin, yanında ne silahı ne de köpekleri var çünkü! Haber falan da götürmüyor çünkü gizleniyor. Kimden gizleniyor acaba? Benden mi yoksa babasından mı?... Eminim Kont, babası onun... Allah Allah! Ne pahasına olursa olsun öğreneceğim bunu. Açıkça soracağım Athos'a."

Güneş yavaş yavaş yükselmekteydi. Teğmen'in bir gün önce işittiği, kaybolan sesler yeniden yükselmeye başlamıştı şimdi. Dallardaki kuşlar, tarlalardaki köpekler, otlaklardaki koyunlar, her şey. Hatta Loire Irmağı üstünde, kıyıya bağlı tekneler bir bir canlanmaya başlamıştı sanki. Birer birer kıyıdan ayrılıyor, suyun akıntısına kapılıp gidiyorlardı. Silahşör, insanları uyandırmamak için bir süre dışarısını seyretti pencereden, Şato'nun kapı ve pencerelerinin açılmaya başladığını duyunca saçlarını sıvazladı, bıyıklarını burdu, her zaman yaptığı gibi şapkasının kenarını ceketinin yeniyle süpürdü ve aşağı indi. Sahanlıktaki son basamağı henüz geçmişti ki, yerde para arayan biri gibi iki büklüm olmuş Athos'u gördü.

"Günaydın sayın ev sahibim!" dedi Gaskonyalı.

"Günaydın, dostum. İyi uyuyabildiniz mi gece?"

"Sorunsuz. Rahat döşeğiniz, uyku veren yemekleriniz ve gösterdiğiniz sıcak ilgi gibi gece de çok güzeldi. Ne arıyorsunuz orada öyle? Laleye mi merak sardınız siz de yoksa?"

"Alay etmeniz gerekmez benimle bu yüzden. İnsan köy yaşamını seçince alışkanlıkları da değişiyor ve Tanrı'nın bir bakışıyla topraktan çıkarttığı, kent yaşamında farkına varılmayan bir yığın güzel şeyi farkında olmadan sevmeye başlıyor. Ben de şu su deposunun yanına koyduğum şahane süsen çiçeklerine

bakıyordum. Biri ezmiş bu sabah hepsini. Dünyada en dikkatsiz insanlar bahçıvanlardır. Su çekmek için hayvanı kullandıktan sonra çiçeklerin üstünden geçirdiler olasılıkla."

Teğmen gülümsedi.

"Emin misiniz?" diye sordu.

Daha sonra arkadaşını yol boyunca yürütüp, süsenleri ezen nal izlerinin devam edip gittiğini gösterdi.

"Bakın Athos, gene aynı izler galiba" dedi ilgisiz bir tavırla.

"Evet! Ayrıca hepsi de taze."

"Taptaze" diye karşılık verdi d'Artagnan.

"Kim geçti bu yoldan o zaman bu sabah?" diye sordu Athos kaygıyla. "Ahırdan bir at mı kaçtı yoksa?"

"Sanmıyorum" dedi Teğmen, "izler çok düzenli ve eşit gidiyor çünkü."

"Raoul nerede?" diye bağırdı ansızın Athos. "Nasıl oldu da hâlâ göremedim onu?"

"Şşşt!" diye parmağını dudağına götürdü d'Artagnan. Susması gerektiğini hatırlatıyordu ona.

"Ne o, ne var?" dedi Athos.

Gaskonyalı bir yandan arkadaşının yüzünü incelerken, gördüklerini bir bir anlattı kendisine.

"Evet, şimdi anladım her şeyi!" dedi omuzlarını hafifçe kaldırarak Athos. "Zavallı delikanlı Blois'ya gitti galiba."

"Niçin acaba?"

"Niçin olacak, küçük La Vallière'den haber almak için tabii ki. Dün dizini inciten kızdan."

"Emin misiniz?" diye sordu d'Artagnan inanmamış gibi.

"Emin olmak da ne demek! En küçük bir şüphem yok bu

konuda" dedi Athos. "Raoul'ün âşık olduğunu anlamadınız mı yoksa?"

"Kime âşık peki? Yedi yaşındaki bir kız çocuğuna mı?"

"Sevgili dostum, Raoul'ün yaşında insanın yüreği o kadar doludur ki, düş ya da gerçek, bir şeyler bulup boşalmak ister kesinlikle. İşte onun aşkı da yarı öyle, yarı böyle..."

"Güldürmeyin beni! O küçücük kıza mı âşık oldu yani?"

"Kıza bakmadınız mı hiç siz? Dünyanın en güzel yaratığı belki de o kız. Altın sarısı saçlar, ışıl, ışıl, daha şimdiden baygın bakabilen masmavi gözler."

"Siz ne düşünüyorsunuz bu aşk konusunda peki?"

"Ben ne diyeyim ki? Gülüyorum ve Raoul'le alay ediyorum. Ama delikanlı yüreğinin bu ilk arzuları o kadar güçlü olur ki, gençlerdeki ilk aşk hüzünleri öyle hoş, öyle acıdır ki büyük bir aşk niteliğine bürünüverirler, onların ellerinde değildir bu. Hiç unutmam, ben de Raoul'ün yaşındayken IV. Henri'nin babama hediye ettiği bir Yunan heykeline tutulmuştum. Ve Pygmalion heykelinin uydurma olduğunu söylediklerinde çıldırıyordum az daha."

"Tembellik! Raoul'e yeteri kadar uğraş bulmamışsınız; o da kendi kendine eğlence yaratmaya çalışıyor."

"Belki de haklısın. Onu buradan uzaklaştırmaya çalışmak istememin nedeni de bu ya."

"İsabet edersiniz."

"Öyle. Ama bu yürek yaralamak anlamına gelir, o zaman da gerçek aşk acısı çekecektir. Üç dört yıldır tapıyor bu küçük kıza âdeta. Üstelik ilk zamanlar daha çocuktu ve bütün gün birlikteydiler. Birlikte hayaller kurup, yirmi yaşlarındaki sevgililer gibi ciddi şeylerden söz ediyorlardı. Kısacası, La Vallière'in ailesi şimdiye kadar oyun gibi gördü bu işi ve gülüp geçti ama artık kaşlarını çatmaya başladılar sanıyorum."

"Çocukluk! Raoul'ün oyalanmaya ihtiyacı var. Onu hemen uzaklaştırın buradan, yoksa asla bir erkek gibi yetiştiremezsiniz onu, inanın..."

"Paris'e göndereceğim onu" dedi Athos.

"Öyle mi?" dedi Teğmen.

Ve artık savaşa başlamak gerektiğini düşündü.

"İsterseniz bir yol çizebiliriz ona" dedi.

"Öyle mi?" diyen Athos oldu bu sefer.

"Hatta düşündüğüm bir şey var... Bu konuda fikir almak isterdim sizden."

"Söyleyin."

"Tekrar hizmete girme vaktinin geldiğini düşündünüz mü?"

"Zaten hizmette değil misiniz siz d'Artagnan?"

"Yani etkin hizmet, demek istiyorum. Eski yaşantımızı özlemiyor musunuz hiç? Gerçekten dişe dokunur çıkarlar sağlanacak olsa, dostumuz Porthos'la ve benimle birlikte gençlik dönemindeki başarılarımızı yinelemek istemez misiniz?"

"Bana bir teklifte mi bulunuyorsunuz bu sözlerinizle yani?"

"Evet, açık bir teklif."

"Hizmete girmek için?"

"Öyle."

"Kimin hesabına, kime karşı?" diye sordu Athos iyilik dolu bakışlarını Gaskonyalı'ya dikerek.

"Allah Allah! Ne kadar acelecesiniz!"

"Aceleci ve daha ziyade kesin. İyi dinleyin beni d'Artagnan. Benim gibi bir insanın yararlı olabileceği tek bir insan, daha doğrusu tek bir dava vardır: Kral'ın davası!"

"Tamam! Benim dediğim de bu işte!"

""Evet ama iyi anlaşmamız gerekir" diye sürdürdü konuşmasını Athos. "Kral'ın davasından Mazarin'in davasını anlıyorsanız, birbirimizi anlayamayız."

"Tam anlamıyla öyle söylemek istemedim" diye karşılık verdi zor durumda kalan d'Artagnan.

"Birbirimizi aldatmaya kalkışmayalım d'Artagnan. Duraksamalarınız, kararsızlığınız, dönüşleriniz buraya kim adına geldiğinizi gayet güzel gösteriyor. Gerçekten yüksek sesle konuşulacak bir dava değil bu sizin savunduğunuz. İnsan bu davaya bağlandı mı böyle sesi kısılır, kulağı düşer işte..."

"Ah benim sevgili dostum Athos!" dedi Silahşör.

"Üstelik" diye sürdürdü konuşmasını Athos, "ben dünyanın en yiğit ve en yürekli insanlarından biri olan sizden söz etmiyorum. Ben, kepaze ve entrikacı İtalyan'dan, bir yastığın altında bulduğu tacı kafasına geçirmeye uğraşan ukaladan, partisine Kral'ın Partisi adını veren sahtekârdan, bizim büyük Kardinal'in yaptığı gibi öldürme cesaretini gösteremediği Kral soyundan prensleri hapse atmakla tehdit eden adamdan söz ediyorum. Altınlarını tartan, rahatça hile yapmasına rağmen kaybederim korkusuyla yalnızca aşınmış olanları yanına alan o pintiden söz ediyorum. Duyduğuma göre Kraliçe'ye de kötü davranıyormuş o acayip herif. Aslında suçlu olan Kraliçe tabii ki! Şimdi de maaşını kurtarmak için üç aya kalmaz savaşa sürükleyecektir bizi. Hizmetine girmemi istediğiniz efendi bu mu d'Artagnan? Eksik olsun böylesi! Teşekkür ederim!"

"Tanrı bağışlasın ama eskisinden daha uyanıksınız" dedi Teğmen. "Aradan geçen yıllar kanınızı soğutacağına daha da kızıştırmış. Efendimin o olduğunu ve benim size bunu kabul ettirmeye çalıştığımı kim söylüyor?"

"Allah kahretsin!" dedi içinden d'Artagnan. "Dikkatli olalım, sırlarımızı uluorta açmayalım."

"Nedir o halde teklifiniz, dostum?" diye sordu Athos.

"Oh! Bundan daha kolay ne var? Siz mülkünüzde yaşıyorsunuz ve halinizden memnun görünüyorsunuz, mutlusunuz da. Porthos'un belki elli ya da altmış bin liralık akarı var. Aramis'iyse hem papaz hem silahşör olarak paylaşamayan en az on beş düşes var; o hâlâ çizdiği yolda ilerleyen şımarık bir çocuk. Ben ne yapabildim şu dünyada peki? Zırhımı ve derilerimi yirmi yıldır taşıyorum sırtımda. Hiçbir önemi olmayan bu rütbeye yapıştım kaldım, ne bir adım ilerliyorum, ne bir adım geriliyorum; eşek kuyruğu gibiyim. Ölmüşüm de ağlayanım yok! Ama beni belki biraz palazlandıracak bir fırsat geçmiş elime, hep birlikte karşıma geçip, 'Rezil, kepaze, ukala, pinti herifin biridir o!' diyorsunuz. Hepinizin canı cehenneme! Ben de farkındayım bunun ama ya daha iyisini bulun ya da bir gelir sağlayın bana."

Tam üç saniye düşündü Athos ve bu üç saniye içinde Silahşör'ün hilesini anladı. Önce durumu bir koklamış, numarasını saklamış, şimdi de köprüleri atıyordu. Kendisine yapılan tekliflerin gerçek olduğunu, biraz ilgi gösterdiği taktirde bunların ayrıntılı biçimde açık seçik anlatılacağını anladı.

"İyi" dedi içinden, "demek d'Artagnan, Mazarin'in adamı!"

Ve birden çok ölçülü davranmaya karar verdi.

Öte yandan d'Artagnan da hiç açık vermemeye çalışıyordu.

"Peki, düşündüğünüz bir şey var mı?" diye sürdürdü konuşmasını Athos.

"Evet. Hepinizden akıl almak istiyor ve bir şeyler yapmaya karar vereceğimi sanıyordum çünkü birimiz eksik olsak, asla bir bütün oluşturamayacaktık."

"Öyle. Porthos'tan söz etmiştiniz bana. Onu servet peşinde koşmaya razı edebildiniz mi? Zaten serveti var onun."

"Parası var, biliyorum ama insan böyledir işte, isteyebileceği yeni şeyler bulur hep."

"Ne istiyor peki Porthos?"

"Baron olmak istiyor."

"Ha, bu doğru, unutmuştum" dedi Athos gülerek.

"Ne demek oluyor bu doğru" dedi içinden d'Artagnan. "Nereden öğrenmiş olabilir bunu? Mektuplaşıyor mu Aramis'le yoksa? Bunu bir öğrenebilsem, her şeyi anlayacağım."

İçinden yaptığı konuşmalar burada sona erdi. O sırada Raoul girdi. Athos incitmeden, biraz haşlamak istedi onu ama delikanlının yüzü o kadar hüzünlüydü ki cesaret edemedi.

Sorununun ne olduğunu öğrenebilmek amacıyla durdurdu onu.

"Küçük komşumuzun durumu daha mı kötü yoksa?" diye sordu Teğmen.

"Ah, Mösyö" dedi sıkıntıdan boğuklaşmış sesiyle Raoul. "Hiç sormayın. Hekime bakılırsa sakatlıkla bitmeyecek iş, hayatı boyunca topallayacak belki de!"

"Aman Allah'ım! Ne feci!" dedi Athos.

Silahşör dudaklarının ucuna kadar gelen bir espriyi zor engelledi, Athos'un bu acı karşısındaki üzüntüsünü görünce vazgeçti.

"Beni asıl umutsuzluğa düşüren, bu felakete benim neden olmam Mösyö" dedi Raoul.

"Nasıl yani?" diye sordu Athos?

"Şüphesiz, bana doğru koşmak için odun yığınının üstünden atladı."

"Sevgili dostum Raoul, günahınızın kefaretini ödemek için yapabileceğiniz bir tek şey var" dedi d'Artagnan. "Bu kızı almak."

"Mösyö, siz gerçek bir felaketle alay ediyorsunuz" diye karşılık verdi Raoul. "Bu yaptığınız hoş değil."

Raoul bunları söyledikten sonra, ağlamak amacıyla odasına kapandı ve ancak yemek saatinde aşağı indi bir daha.

İki eski arkadaş arasındaki anlayış, sabahki küçük tartışma nedeniyle bozulmuş değildi tabii ki. İştahla yediler yemeklerini ve arada bir, nemli gözlerle lokmalarını zar zor yutan Raoul'ü gözlediler.

Yemek bitmek üzereyken iki mektup geldi. Athos dikkatle okudu bunları ve bu arada birkaç kez ürperti geçirdi. Masanın öbür ucundan keskin bakışlarıyla mektupları gören Gaskonyalı, birinin üstündeki yazının Aramis'in yazısı olduğuna kalıbını basabilirdi. Öbürüyse uzun ve zorlukla yazılabilmiş bir kadın yazısıydı.

"Haydi, silah odasına gidelim" dedi Teğmen, Raoul'e. "Biraz oyalanmış olursunuz." D'Artagnan, arkadaşının mektupları yanıtlamak ya da düşünmek için biraz yalnız kalmak istediğini anlamıştı.

Delikanlı Athos'a baktı, başıyla kabul ettiği anlamında bir işaret yaptı.

Birlikte flörelerin, maskelerin, eldivenlerin ve eskrim göğüslüklerinin bulunduğu alçak tavanlı bir odaya geçtiler.

"Evet, ne haber bakalım?" diyerek on beş dakika sonra Athos girdi içeri.

"Daha şimdiden, sizin kadar usta olmuş bir bilek" dedi Teğmen. "Bir de soğukkanlılığına kavuşabilse, yapabileceğiniz tek şey onu övmektir artık."

Delikanlıysa biraz utangaç duruyordu. D'Artagnan'a birkaç kez kolundan ve bacağından tuş yapmıştı ama Teğmen en az yirmi kez tuş yapmıştı, hem de bedenine.

Charlot girdi bu sırada içeri ve d'Artagnan'a, bir haberciden çok acele bir mektup geldiğini bildirdi.

Bu kez, gelen mektubu göz ucuyla süzme sırası Athos'taydı.

Silahşör, hiçbir heyecan belirtisi göstermeden okudu mektubu ve bitirince başını salladı:

"Görüyorsunuz işte dostum" dedi, "başkasının hizmetinde olmak böyledir işte! Bence en iyisi, sizin gibi başına buyruk yaşamaktır. Mösyö Tréville hastalanmış, birlik bensiz yapamıyor, bu nedenle de iznimiz yanıyor."

"Paris'e mi dönüyorsunuz?" diye sordu Athos.

"Evet!" diye karşılık verdi Gaskonyalı. "Siz gelmiyor musunuz peki?"

Athos hafifçe kızardı ve şöyle dedi:

"Gelirsem, Paris'te sizi görmekle onur duyacağım."

"Planchet! Hey!" diye seslendi kapıdan Teğmen. "On dakika içinde yola çıkıyoruz. Atlara yulaf verin."

Daha sonra Athos'a dönerek, "Burada tek bir şeyin eksikliğini hissettim ve temiz yürekli Grimaud'muzu görmeden gittiğim için gerçekten üzgünüm."

"Grimaud mu? Ha, evet! Doğru! Ben bile şaşırmıştım onu sormamanıza. Bir dostuma hediye ettim onu."

"İşaretlerini anlayacak biri mi?"

"Sanırım" diye karşılık verdi Athos.

İki arkadaş samimi bir biçimde kucaklaştılar. D'Artagnan, Raoul'ün elini sıktı; Athos'tan, Paris'e gelirse kendisini arayacağına, gelmeyecekse mektup yazacağına dair söz aldıktan sonra atına bindi. Planchet de her zamanki dakikliğiyle binek hayvanının üstünde bekliyordu.

"Benimle gelmez misiniz?" diye sordu Raoul'e gülerek Teğmen. "Nasıl olsa Blois'dan geçiyorum."

Raoul, Athos'a döndü, onaylamadığını göstermek istedi belirsiz bir işaretle o da.

"Hayır efendim, ben Kont Hazretleri'yle birlikte kalacağım."

"O zaman, ikiniz de Allah'a emanet olun arkadaşlar" dedi Teğmen ve son bir kez ellerini sıktı. "Tanrı hepinizi korusun! Hatırlayacaksınız, merhum Kardinal zamanında böyle derdik."

Athos, Şövalye'ye bir işaret yaptı eliyle, Raoul saygıyla eğildi. D'Artagnan ve Planchet hızla uzaklaştılar.

Kont, eli, boyu kendi boyuna yakın olan delikanlının omzunda, bakışlarıyla izliyordu onları ama onlar duvarın ardında kaybolur kaybolmaz, "Bu akşam Paris'e gidiyoruz, Raoul" dedi.

"Ne?" diye haykırdı delikanlı sararak.

"Hemen git ve Madam Saint Remy'ye veda et, benim tarafımdan da Allah'a emanet olması dileklerimi ilet. Saat yediye kadar dön."

Delikanlı hüzün ve minnet karışımı bir yüzle eğildikten sonra, atını eyerlemek üzere ayrıldı Kont'un yanından.

Gaskonyalı'ysa, kendilerini kimsenin göremeyeceği kadar uzaklaştıklarından emin olur olmaz mektubu cebinden tekrar çıkarmış ve okumuştu.

Acele Paris'e dönün.

J. M...

"Mektubun ifadesi çok kuru" diye mırıldandı Silahşör. "Altında not da olmasa hiçbir şey anlayamayacaktım. Bereket versin bu not var."

Ve sonra mektubun kuru ifadesini unutturan ünlü notu okudu.

Not: Blois'da Kral'ın maliye memuruna uğrayın. Adı-

nızı verin ve mektubu gösterin. İki yüz altın alacaksınız kendisinden.

"Anlaşılan, Kardinal sandığımızdan cömert" dedi Teğmen. "Bu yazısını çok sevdim doğrusu. Haydi Planchet, önce Kral'ın maliye memurunu görelim, sonra da ileri!"

"Paris'e mi Mösyö?"

"Paris'e."

Ve atlarını dört nala kaldırdılar.

XVIII

MÖSYÖ DE BEAUFORT

İşte olup bitenler ve d'Artagnan'ın Paris'e dönmesini gerekli kılan nedenler:

Mazarin, alışkanlığı üzere, el ayak çekildikten sonra bir akşam Kraliçe'nin yanına giderken, muhafızların bulunduğu salonun önüne geldiğinde içerde yüksek sesle konuşulduğunu duymuş, gene bilinen alışkanlığıyla usulca yaklaşmış, kapıyı aralamış, aralıktan başını uzatarak konuşmaları dinlemeye başlamıştı.

Muhafızlar aralarında tartışıyorlardı ve şöyle diyordu içlerinden biri.

"Ben de diyorum ki, eğer Coysel böyle bir kehanette bulunmuşsa, bu iş olacaktır. Çünkü bana söylenenlere göre kendisi yalnız kâhin değil, aynı zamanda sihirbazmış da!"

"Deme yahu! Adam eğer arkadaşınsa, dikkat et. Çünkü hiç de iyilik etmiyorsun ona."

"Niye?"

"Hâkim önüne çıkarabilirler adamı!"

"Sihirbazları diri diri yaktıkları devir geride kaldı dostum."

"Evet ama merhum Kardinal'in Urbain Grandier'yi ateşte yakmasının üzerinden çok zaman geçmiş değil. Ben olayı çok iyi biliyorum. Yakıldığı yerde nöbet bekliyordum. Gözlerimle gördüm nasıl yandığını."

"Sevgili dostum, Urbain Grandier sihirbaz değil, bilgindi. O, gelecekten haber vermiyor, geçmişi biliyordu. Geçmişi bilmek, gelecekten haber vermekten kötüdür."

Mazarin, başını sallayarak söylenenleri onayladı ama bu kehanetin ne olduğunu öğrenmek için, bulunduğu yerde biraz daha kalmaya karar verdi.

"Ben Coysel sihirbaz değildir demek istemiyorum" diye sürdürdü konuşmasını muhafız. "Ama kehanetini önceden açıklarsa, gerçekleşmesini engellemiş olur... Söylemek istediğim bu."

"O niye o?"

"Öyledir tabii. Mesela biz ikimiz kavga etsek ve ben sana, 'Seni bir sağ, bir de ikinci bir hamleyle yıkacağım' desem, sen de savunmanı ona göre ayarlarsın doğal olarak. Coysel de Kardinal'in kulağına gidebilecek şekilde, 'Falanca günden önce, filanca mahkûm tüyecek!' diye bağırırsa, Kardinal öyle önlemler alır ki, kaçamaz mahkûm."

"Aman Allah'ım!" diye araya girdi sıralardan birinde uyuklayan ama konuşulanların tek bir kelimesini bile kaçırmayan bir başkası. "Siz bu adamların kaderlerinden kaçabileceklerine ihtimal veriyor musunuz? Eğer Tanrı, Mösyö Beafort'un alnına kurtulacak diye yazmışsa, kurtulur Beaufort! Kardinal ne yaparsa yapsın, hiçbir işe yaramaz."

Mazarin bir ürperti geçirdi. İtalyan olduğundan boş inançları vardı, hemen aralarına girdi. Muhafızlar, Mazarin'i görünce sustular.

"Ne diyorsunuz siz?" diye sordu yumuşak ve okşayıcı bir ses tonuyla. "Mösyö Beaufort kaçtı mı dediniz?"

"Hayır, Monsenyör" dedi şaşıran muhafız. "Yok böyle bir şey. Ama kaçabileceği konuşuluyor etrafta."

"Kim diyor?"

"Bana bak Saint Laurent, duyduklarını anlatsana" dedi muhafızlardan biri, başka bir muhafıza dönerek.

"Monsenyör" dedi muhafız, "ben arkadaşlara, Coysel adında birinin, Mösyö Beaufort'un, alınan bütün önlemlere karşın, yortudan önce kaçacağına ilişkin bir kehanette bulunduğunu duyduğumu anlatıyordum, hepsi bu."

"Bu Coysel, hayalci, deli biri mi?" diye sordu Mazarin bir yandan gülümseye devam ederek.

"Hayır canım, ne ilgisi var?" dedi gene safça muhafız. "Bugüne kadar birçok kehanette bulundu. Sözgelimi, Kraliçe'nin erkek çocuk doğuracağını, Mösyö Coligny'nin bir düelloda Guise Dükü tarafından öldürüleceğini, Piskopos Yardımcısı'nın kardinal olacağını söylemişti. Kraliçe, yalnızca bir erkek çocuk doğurmakla kalmadı, bir ikincisini daha doğurdu; Mösyö Coligny'yi de öldürdüler."

"Evet" dedi Mazarin, "ama Piskopos Yardımcısı kardinal olmadı henüz."

"Hayır" diye karşılık verdi muhafız, "ama o da olacak Monsenyör."

Mazarin, daha takkesini başına geçirmedi, anlamında yüzünü buruşturdu. Sonra devam etti konuşmasına.

"Mösyö Beaufort kurtulacak demek size göre, öyle mi?"

"Bana göre öyle Monsenyör" dedi muhafız. "Kardinal Hazretleri beni şimdi Vincennes Şatosu komutanı Mösyö Chavigny'nin yerine atasa kabul etmem. Ama yortudan sonra başka tabii ki..."

Büyük bir inanç kadar ikna edici bir şey yoktur, en zor inananlar bile etkilenir bundan ve Mazarin, zor inanan biri

değil, daha önce de söylediğimiz gibi batıl inançları olan biriydi. Bu yüzden düşünceli bir halde ayrıldı oradan.

"Pinti herif" dedi duvara dayanmış olan muhafız, "sihirbaza inanmıyormuş gibi davrandı Saint Laurent ama bir şey anlamayasınız diye böyle yaptı. Ancak odasına kapanır kapanmaz, bu kehanetten yararlanmanın yollarını arayacaktır."

Gerçekten de Kardinal, Kraliçe'nin odasına gideceği yerde çalışma odasına döndü, Bernouin'i çağırttı ve ertesi sabah erkenden, Mösyö de Beaufort'un yanında görevlendirdiği adamın getirilmesini ve gelir gelmez de kendisini uyandırmalarını emretti.

Muhafız, farkında olmadan, Mazarin'in en hassas olduğu noktaya dokunmuştu. Mösyö Beaufort beş yıldır hapisti ve bu beş yıl boyunca, Kardinal'in, Dük'ün hapisten kaçtığını işiteceğini düşünmeden geçirdiği bir tek gün bile olmamıştı. IV. Henri'nin torununu hayatı boyunca hapiste tutmak mümkün değildi, özellikle de bu torun daha otuz yaşındaysa. Ama çıktığı zaman da, kendisini hapse attıran kişiye karşı nasıl büyük bir kin duyacaktı kim bilir... Çünkü bu kişi onu hayatının en güzel çağında, varlıklı, yiğit, şan şöhret sahibi, kadınların taptığı, erkeklerin çekindiği bir devresinde koparmıştı çevresinden. Hapishanede yaşamak herhalükârda var olmamak demekti. Kardinal bu arada, Mösyö Beaufort'un korunması konusunda daha da titiz davranıyordu. Ama fabldaki o meşhur cimri gibiydi. Hazinelerinin yanında bir türlü uyuyamıyordu. Geceleri sıçrayarak yatağından fırlıyor, düşlerinde Beaufort'u kaçırdıklarını görüyordu. Derhal mahkûmla ilgili bilgi istiyor ve mahkûmun oyun oynadığını, içki içtiğini, şarkılar söylediğini ve sağlığının yerinde olduğunu öğrenince acı duyuyordu içinde. Çünkü, oyun oynarken, içki içerken ve şarkılar söylerken sürekli kendisine küfür ettiğini, Vincennes'deki bu zoraki zevkleri kendisine pahalıya ödeteceğine dair yemin ettiğini düşünüyordu.

Başbakan'ın zihnini çok meşgul etmişti bu düşünce. Bu

nedenle Bernouin sabah yedide kendisini uyandırmaya geldiğinde, ağzından çıkan ilk cümle şu oldu:

"Ne oldu? Mösyö Beaufort, Vincennes'den kaçtı mı yoksa?"

"Sanmam efendim" diye karşılık verdi Bernouin, "ama zaten kendisiyle ilgili haberleri alacaksınız çünkü sabah erkenden görevlendirdiğiniz La Ramée, Vincennes'den gelmiş ve aşağıda emirlerinizi bekliyor."

"Pencereleri açın ve derhal buraya alın onu" diyen Mazarin, ziyaretçiyi yatağında karşılamak üzere yastıklarını düzeltti.

Görevli subay içeri girdi. İri yarı, tombul yanaklı ve sevimli biriydi. Sakinliği Kardinal'i kuşkulandırıyordu.

"Aptal birine benziyor bu herif" dedi içinden.

Adam hiç konuşmadan kapıda bekliyordu.

"Yaklaşın Mösyö" dedi Kardinal.

Görevli, verilen emre itaat etti.

"Burada dolaşan söylentilerden haberiniz var mı?" diye sürdürdü konuşmasını Mazarin.

"Hayır efendim."

"Ben söyleyeyim o halde. Mösyö Beaufort'un Vincennes'den kaçacağı söylentileri dolaşıyor. Hâlâ kaçmadıysa tabii!"

Subay'ın yüzünde bir hayret ifadesi uyandı ansızın. Aynı anda hem küçük gözlerini hem de koca ağzını açtı. Mazarin'in şakasını sindirmek istiyordu sanki. Sonra böyle bir olasılık karşısında daha fazla ciddi kalamayarak bir kahkaha patlattı. Ve öyle bir kahkahaydı ki bu, şişman bedenindeki löp etler ateşe tutulmuş gibi oynamaya başladı.

Kardinal bu saygısızca gösteri karşısında aslında mutlu oldu ama ciddi tavrını da korudu bir yandan.

La Ramée, gülmesi bitip yaşlarla dolu gözlerini kurula-

dıktan sonra konuşmaları ve aşırı neşesi yüzünden özür dilemek zorunda olduğunu düşündü.

"Kaçmak ha, efendim" dedi, "kaçmak diyorsunuz değil mi? Kardinal Hazretleri, Mösyö Beaufort'un nerede olduğundan habersizler mi yoksa?"

"Biliyorum Mösyö, biliyorum. Vincennes Şatosu'nun burcunda."

"Evet efendim, odamda. Duvarları yedi ayak genişliğinde, pencerelerinde kolumun kalınlığında çapraz demir parmaklıklar bulunan odamda!"

"Mösyö" dedi Başbakan. "İnsan, sabırla bütün duvarları deler, bir saat yayıyla demir parmaklıkları kesebilir."

"Ama Kardinal Hazretleri herhalde Dük'ün yanında sekiz muhafız olduğunu, bunlardan dördünün bekleme salonunda, dördünün de yanında kaldıklarını ve hiç ayrılmadıklarını bilmiyorlar."

"Ama odasından çıkıyor, çevgen oynuyor, top oynuyor."

"Efendim, bu oyunlar mahkûmların oynamalarına izin verilmiş oyunlardır. Ama Kardinal Hazretleri isterlerse, yasaklarız."

"Hayır, hayır!" dedi mahkûmun Vincennes'den çıktıktan sonra kendisine daha fazla kin tutmasından korkan Kardinal. "Ama kiminle oynadığını bilmek isterim."

"Kardinal Hazretleri, ya muhafız subayıyla ya benimle ya da öteki mahkûmlarla oynuyor."

"Oyun sırasında duvarlara yaklaşmıyor mu hiç?"

"Efendimiz Vincennes'in duvarlarının nasıl olduğunu bilmiyorlar mı yoksa? Duvarların yüksekliği en az altmış ayaktır. Mösyö Beaufort'un bu yükseklikten atlayıp boynunu kırmak istemeyecek kadar canına düşkün olduğunu sanıyorum ben."

"Hıı!" dedi yavaş yavaş huzuruna kavuşmaya başlayan Başbakan. "Aziz dostum La Ramée, yani demek istiyorsunuz ki..."

"Mösyö Beaufort kuş olup uçmadıkça, kaçamayacağından emin olabilirsiniz efendim."

"Siz her şeye rağmen dikkat edin. Kendinize fazla güvenmeyin" dedi Kardinal. "Mösyö Beaufort, Vincennes'e götürülürken muhafızlara, hapse atıldığı takdirde kaçmak için deneyebileceği kırk yol olduğunu söylemişti, unutmayın bunu."

"Efendim, bu kırk çeşit yoldan biri işe yarasaydı, şimdiye kadar çoktan kaçmış olurdu Dük" diye karşılık verdi La Ramée.

" O kadar da budala değilmiş bu herif!" diye mırıldandı Kardinal.

"Ayrıca efendimiz, galiba Mösyö Chavigny'nin Vincennes'in komutanı olduğunu da unutuyorlar galiba" diye sürdürdü konuşmasını La Ramée. "Mösyö Chavigny hiç dost değildir Mösyö Beaufort'la."

"Evet ama Mösyö Chavigny şatodan çok sık ayrılıyor."

"O olmadığı zamanlar ben varım."

"Ya siz de olmadığınızda?"

"Ben olmadığım zamanlarda da efendimizin özel görevlisi olmak için can atan bir yiğit bakıyor yerime. Ona güvenebileceğinizi söylüyorum. Kendisini göreve alalı üç hafta oluyor, bugüne kadar tek bir şeyine kızdım: Bir mahkûma çok sert davranmasına."

"Kimmiş bu vahşi?"

"Grimaud diye biri Kardinal Hazretleri."

"Siz onu Vincennes'de yanınıza almadan önce ne iş yapıyormuş?"

"Onu bana tavsiye edenin söylediğine göre taşradaymış.

İnatçı davranışları yüzünden kötü bir iş yapmış ve şimdi sırtında taşıdığı Kral'ın üniformasıyla dokunulmazlığa kavuştuğundan çok mutlu."

"Kim tavsiye etti bu adamı?"

"Grammont Dükü'nün kâhyası."

"Size göre adam güvenilir, öyle mi?"

"Bana güveneceğiniz kadar efendim."

"Geveze değil, değil mi?"

"Ne diyorsunuz siz Kardinal Hazretleri! Ben uzun süre dilsiz sandım onu. Yalnızca işaretlerle konuşup cevap veriyor. Eski efendisi böyle alıştırmış galiba."

"Peki o zaman aziz dostum La Ramée, ona deyin ki, bizim hesabımıza gardiyanlık görevini sadakatle, gerektiği gibi yerine getirirse, taşradaki yaramazlıklarını unutacağız. Sırtına, herkesin saygı duyacağı bir üniforma geçireceğimizi söyleyin. Ayrıca üniformasının cebinde Kral'ın sağlığına kadeh kaldırmasını sağlayacak birkaç altın da bulunacak."

Başbakan bol bol vaatler vermekten çekinmezdi. Yani La Ramée'nin öve öve bitiremediği, az konuşup çok iş gören Grimaud'nun tam karşıtıydı.

Mazarin, La Ramée'ye mahkûmla ilgili başka sorular da sordu. Ne yediğini, nasıl yattığını, nasıl barındırıldığını öğrendi. Adam da ona son derece doyurucu cevaplar verince, iyice rahatladı ve izin verdi kendisine.

Başbakan, sabah saat dokuz olduğundan kalktı, kokular sürdü, giyindi ve gece gelmesine engel olan olaylar konusunda bilgi vermek amacıyla Kraliçe'nin bulunduğu bölüme geçti. Mösyö Beaufort'dan en az Mazarin kadar çekinen ve gene en az Mazarin kadar boş inançları olan Kraliçe, La Ramée'yle ilgili vaatleri birer birer yinelettirdi, yardımcısına ilişkin övgüleri de ilgiyle dinledi. Mazarin anlattıklarını bitirdiğinde, "Yazık ki

Mösyö" dedi alçak sesle, "her prensin peşine bir Grimaud takamayız!"

"Sabredin" dedi İtalyanlar'a özgü gülümsemesiyle Kardinal, "bir gün o da gerçekleşir belki ama bu arada..."

"Evet! Bu arada?"

"Her zaman olduğu gibi önlemlerimi alacağım."

Ve bunun üzerine d'Artagnan'a, dönüşünü çabuklaştırmasını emrettiği mektubu yazmıştı.

XIX

BEAUFORT DÜKÜ, VINCENNES BURCUNDA NASIL VAKİT GEÇİRİYORDU

Mazarin'i çok korkutan, hapisten kaçma yetenekleriyle bütün Saray'ı dehşete salan mahkûmsa, ilgilileri nasıl korkuttuğunun hiç farkında değildi.

Çok sıkı korunduğunu görünce, bütün kaçma girişimlerinin boşuna olacağını kabul etmişti. Öcünü yalnızca Kardinal'e bol bol küfür edip hakaretler yağdırarak alıyordu. Hatta dizeler yazmayı bile denemişti ama çok çabuk vazgeçmişti bundan. Her şeyden önce Mösyö Beaufort, dizeler sıralamak gibi Tanrı vergisi bir yetenekten yoksundu. Hatta düzyazı bile yazamıyordu doğru düzgün. Çağının ünlü türkücülerinden Blot şöyle diyordu onun hakkında:

Bir savaş olunca parlar, gürler
Haklı olarak çekinir herkes ondan
Ama düşünme biçimini sorarsanız
Kaz palazıdır sanki

Gaston bir nutuk çekmek için
Daha az sıkıntı çeker
Beaufort niçin dilsiz acaba?
Niçin kolu yok Gaston'un?

Böyle olunca da mahkûmun niçin küfür ve hakaretlerle yetindiği kolayca anlaşılıyor.

Beaufort Dükü, IV. Henri ve Gabrielle d'Estrées'nin torunuydu, ataları kadar iyi yürekli, yiğit, gururlu ve de Gaskonyalıydı ama kültürü kıttı. XIII. Louis'nin ölümünden sonra bir süre Saray'ın gözdelerinden ve güvenilir kişilerinden biri, daha doğrusu bir numaralı kişisi olmuş ama yerini Mazarin'e bırakmak zorunda kaldığında, geri planda kalmıştı. Bu duruma içerlediğinden ve bu konudaki duygularını yüksek sesle dile getirme patavatsızlığında bulunduğundan ertesi gün Kraliçe'nin emriyle bu hikâyenin başında ortaya çıktığını gördüğümüz ve ileride tekrar karşımıza çıkacak olan Guitaut tarafından tutuklanıp Vincennes'e gönderilmişti. Kraliçe'nin emri, Kardinal'in emriydi aslında tabii ki. Böylelikle Dük'ün yalnızca kişiliğinden ve göz diktiklerinden kurtulmuş olmakla kalmıyor, halkın sevdiği bir Prens olmasına rağmen, kimsenin onu ciddiye almamasını sağlıyorlardı. İşte Dük bu yüzden beş yıldan beri Vincennes'de, Kral soyundan birisine hiç layık olmayan burçlardan birinde, bir odada kalıyordu.

Aslında herkesin düşüncelerini olgunlaştıracak kadar uzun olan bu süre, Mösyö Beaufort'da hiçbir değişiklik yapmamıştı. Gerçekten de içeri atılan bir başkası olsa Kardinal'e meydan okumaz, Prensler'i küçümsemez, Kardinal de Retz'in dediği gibi başka alanlarda yalnız başına gitmeyi düşünür ve bu beş yıl içinde ya özgürlüğüne kavuşur ya da kendisini savunacak birilerini bulurdu. Bu tür düşüncelerin Dük'ün aklının ucundan bile geçmediği anlaşılıyordu, tam tersine, beş yıl içeride kalması içindeki başkaldırı duygularını daha da keskinleştirmiş, Mazarin de aldığı haberlerde onun kendisine duyduğu öfkenin giderek arttığını öğrenmişti.

Mösyö Beaufort şiirde başarılı olamayınca resmi denedi. Kömürle Mazarin'in hatlarını çiziyor ama bu sanat dalında da sınırlı yeteneklere sahip olduğundan portresini aslına yeteri kadar benzetemediğinden aslına uygunluğu konusunda hiç şüphe

kalmaması için şunu yazıyordu altına: *Ritratto dell'illustrissimo facchino Mazarini*. Durum kendisine iletilince Mösyö Chavigny, Dük'ü görmeye geldi hemen ve vakit geçirmek için kendisine başka bir uğraş bulmasını ya da en azından yazısız portreler yapmasını rica etti. Ertesi gün oda, altları yazılı portrelerle doluydu. Mösyö Beaufort da, çocuklar gibi yasaklanan şeyler üstünde inatla duran öteki mahkûmlara benziyordu.

Mösyö Chavigny portrelerin sayısının arttığından derhal haberdar edildi. Mösyö Beaufort, bu işin kendisi için çok fazla tehlike arz etmeyeceğini çok iyi bildiğinden odasını tam bir sergi yerine dönüştürmüştü. Kale komutanı bir şey söylemedi bu sefer, ne var ki Mösyö Beaufort'un bir gün, top oynamak için dışarı çıkmasından yararlanarak bütün resimleri süngerle sildirdi, sonra da tutkallı boyayla boyattı her tarafı.

Mösyö Beaufort, yeni tuvaller sağladığı için teşekkür etti Mösyö Chavigny'ye. Bu sefer de odasını bölmelere ayırdı ve her bir bölmeyi Kardinal'in yaşamının belli bir kesitine ayırdı. İlkinde kendini beğenmiş muhteşem Mazarin, bir zamanlar kendisine uşaklık ettiği Kardinal Bentivoglio'dan dayak yerken gösterilecekti. İkincisinde, burnu büyük, eşsiz Mazarin, *Ignace de Loyola* adlı trajedide Loyola rolünde gösterilecekti. Üçüncüsünde burnu büyük, eşsiz Mazarin, Chavigny'nin altında sandığı Başbakanlık koltuğunu çekerken betimlenecekti. Dördüncü ve sonuncu bölümde de burnu büyük, eşsiz Mazarin, XIV. Louis'nin hizmetkârı La Porte'un getirdiği çarşafları reddedip, Fransa Kralı'nın üç ayda bir çarşaf değiştirmesinin yeterli olduğunu söylerken çizilecekti.

Aslında iddialı ve büyük kompozisyonlardı bunlar ve mahkûmun yeteneklerini aşıyordu. Bu nedenle o da yalnızca çerçeveleri çizip yazıları yazmakla yetindi.

Ama Mösyö Chavigny'nin duyarlığının harekete geçmesi için çerçeveler de yeterli geldi. Dük'e haber gönderdi ve tasarladığı bu tablolardan vazgeçmediği taktirde kendisini en-

gellemek için her türlü imkândan yoksun bırakacağını bildirdi. Mösyö Beaufort'sa gönderdiği yanıtta orduda ilerlemesi için fırsat verilmediğini, resimde isim yapmak istediğini, bir Bayard ya da Trivulce olamayacağına göre Michelangelo ya da Raffaello olmak istediğini belirtti.

Mösyö Beaufort'un avluda dolaşmaya çıktığı bir gün, odasındaki ateşi, kömürleri, külleri alıp götürdüler ve Dük odasına döndüğünde kalem olarak kullanabileceği bir şey bulamadı.

Dük küfürler etti, öfkeden deliye döndü, bağırdı, çağırdı. Kendisini Puylaurens, Mareşal Omano ve Vendôme'un Başpapazı gibi öldürmek istediklerini söyledi. Chavigny verdiği yanıtta, ancak bu desenden vazgeçeceğine ve yalnızca tarihsel tablolarla yetineceğine dair söz verdiği takdirde, odun ve odun yakmak için diğer gereçleri vereceğini bildirdi. Mösyö Beaufort söz vermek istemedi ve kışın geri kalan bölümünü ateşsiz geçirdi.

Gene bir başka dışarı çıkışında yazılar da kazındı ve oda çırılçıplak, bembeyaz kaldı.

Mösyö Beaufort, bunun üzerine bir gardiyandan Pistache adlı bir köpek satın aldı. Hapishane mevzuatında, mahkûmların köpek sahibi olmalarını engelleyen bir kayıt olmadığından Chavigny, köpeğin sahip değiştirmesine bir şey demedi. Mösyö Beaufort artık köpeğiyle saatlerce baş başa kalabiliyordu. Chavigny, onun bu süre içinde hayvanı eğittiğini sezinliyordu ama bu eğitimin gelişme yönü konusunda bir bilgisi yoktu. Mösyö Beaufort, Pistache'ın, yeterli eğitimi aldığından emin olunca, bir gün odasında gösteri düzenledi ve Mösyö Chavigny'yle birlikte Vincennes'deki bütün subayları davet etti. Davetliler geldiler; içerisi, Mösyö Beaufort'un bulabildiği kadar mumla donatılmıştı. Ve gösteri başladı.

Beaufort, duvardan söktüğü bir parça alçıyla odanın ortasına, ip niyetine bir çizgi çizmişti. Pistache, sahibinin emriyle çizgiye geçti, art ayaklarının üstünde dikilerek, ön ayaklarının arasına aldığı, giysilerin tozunu vurarak almaya yarayan bir so-

payla bir ip cambazı gibi, âdeta düşmemeye çalışarak ve dengesini yitirip, tekrar sağlar gibi yaparak yürümeye başladı. Çizginin üstünde birkaç kez aşağı yukarı gidip geldikten sonra sopayı Mösyö Beaufort'a uzattı ve bir kez de sopasız yineledi aynı hareketi.

Seyirciler hararetle alkışladılar zeki hayvanı.

Gösteri üç bölüme ayrılmıştı. Birincisi tamamlandı, ikincisine geçildi.

Önce saatin söylenmesi gerekiyordu.

Mösyö Chavigny saatini gösterdi Pistache'a. Altı buçuktu saat.

Pistache ayağını altı kez kaldırıp indirdi, yedincisinde havada kaldı ayağı. Bundan daha güzel ifade edilemezdi saat. Bir güneş saati bile daha iyi yapamazdı bu işi çünkü güneş saatleri ancak bulutsuz havalarda işe yarar.

Sonra sıra, Fransa'nın bütün hapishaneleri içinde en iyi zindancının kim olduğunu bulmaya geldi.

Köpek üç kez dolandı odayı ve sonunda saygılı bir tavırla Mösyö Chavigny'ye yaklaştı, ayaklarının dibine yattı.

Mösyö Chavigny bu şakayı önce hoş karşıladı, dişlerini göstererek zoraki gülümsedi. Ama gülümsemesi bitince dudaklarını ısırıp kaşlarını çattı.

Mösyö Beaufort, son olarak Pistache'a, çözümü gerçekten zor olan şu soruyu sordu: Dünyanın bilinen en büyük hırsızı kimdir?

Pistache tekrar şöyle bir dolandı odada ama kimsenin önünde durmadan, kapıya doğru yöneldi, kapıyı tırmalamaya ve yakınma sesleri çıkarmaya başladı.

"Görüyor musunuz beyler?" dedi Mösyö Beaufort. "Hayvan, aradığını içeride bulamadığından dışarı çıkmak istiyor. Ama rahat olun siz, cevabı öğrenmekten mahrum olmayacaksı-

nız, Pistache!" diye devam etti Beaufort. "Gel buraya." Köpek emre itaat etti ve Dük şu soruyu sordu:

"Dünyanın bilinen en büyük hırsızı Paris'e cebinde yirmi lirayla gelen ve şimdi on milyonu olan Kral'ın sekreteri Le Camus müdür?"

Köpek, hayır der gibi başını salladı.

"Peki o zaman, oğlu Thoré'yi evlendirirken üç yüz bin lira bağışlayan, ayrıca yanında Tuileries'nin kulübe, Louvre'un da gecekondu gibi kaldığı bir konak hediye eden Levazım Başkanı d'Emery mi?"

Köpek gene hayır der gibi başını salladı.

"O da değil, demek!" dedi Dük. "İyice bir düşünelim bakalım bu meseleyi: Sakın kendini beğenmişlerin şahı Mazarini di Piscina olmasın!"

Köpek sekiz, on kez başını sallayıp, evet demek istediğini belirtti çırpınarak.

"Görüyorsunuz beyler" dedi Beaufort odasında bulunan ve artık gülmek şöyle dursun, dudaklarını bile oynatmaya cesaret edemeyen davetlilere. "Burnu büyük, eşsiz Mazarini di Piscina, dünyanın bilinen en büyük hırsızıymış. En azından Pistache böyle düşünüyor. Şimdi başka bir numaraya geçelim. Beyler!" diye devam etti Beaufort sessizlikten yararlanarak. "Üçüncü bölüme geçiyoruz şimdi. Hepiniz hatırlarsınız, Guise Dükü, güzeller güzeli ilan ettiği Matmazel de Pons için Paris'in bütün köpeklerine susta durmayı öğretmişti. Ama hiç de önemli bir hüner değildi bu çünkü köpekler emirlere kayıtsız şartsız itaat ediyordu. Kimin için susta duracakları, kimin için durmayacakları konusunun farkında değillerdi. (Mösyö Beaufort, önünde susta duracakları insanların kim olduğu köpekler için fark etmiyordu, demek istiyordu.) İşte Pistache şimdi sizlere ve saygıdeğer komutana hemcinslerinden ne kadar farklı olduğunu kanıtlayacak. Mösyö Chavigny, lütfen bastonunuzu verir misiniz bana?"

Chavigny bastonunu Mösyö Beaufort'a uzattı.

Mösyö Beaufort bastonu bir ayak yüksekliğinde ve yere yatay olarak tuttu.

"Pistache, Madam de Montbazon için susta durur musun lütfen?"

Herkes gülmeye başladı: Mösyö Beaufort'un, tutuklandığı sırada, Madam de Montbazon'un âşığı olduğunu herkes biliyordu.

Pistache, kolayca ve neşeyle bastonun üstünden atlayıp susta durdu.

"Bana sorarsanız" dedi Mösyö Chavigny, "Pistache da Matmazel Pons için susta duran öteki köpeklerden pek farklı davranmıyor."

"Bir dakika" dedi Beaufort. "Pistache, Kraliçe için susta durur musunuz?"

Ve bastonu yerden altı parmak yükseğe kaldırdı.

Pistache bastonun üzerinden saygılı bir halde geçip susta durdu gene.

"Pistache" diye devam etti Beaufort ve bastonu altı parmak daha yükseltti, "şimdi de Kral için susta durun."

Pistache gerildi, o yüksekliğe karşın, bastonun üstünden süzüldü ve susta durdu.

"Şimdi lütfen dikkat gösterin, beyler" dedi Beaufort ve bastonu yere indirdi. "Pistache, kendini beğenmişlik konusunda bir eşi daha olmayan Mazarini di Piscina için susta durun."

Ve Pistache arkasını döndü asaya.

"Ne demektir bu?" dedi Mösyö Beaufort ve Pistache'ın kuyruğundan başına doğru bir yarım daire çizdi, sonra gene uzattı bastonu ve, "Atla bakayım!" dedi.

Ama köpek ilkindeki gibi, gene çevresinde yarım daire çizerek arkasını döndü bastona.

Mösyö Beaufort aynı hareketi ve aynı sözleri yineledi ama köpeğin sabrı iyice taştı artık, öfkeyle bastona saldırdı, kaptı ve dişleriyle ezdi onu.

Mösyö Beaufort hayvanın çenesini tuttu, bastonu kurtardı ciddi bir gayretle ve özür dileyerek Mösyö Chavigny'ye uzattı. Daha sonra gecenin sona erdiğini bildirdi. Ama üç ay sonra başka bir toplantıya katılmak isterlerse eğer, yeni numaralar öğrenecekti köpek büyük olasılıkla.

Pistache üç gün sonra zehirlenmiş olarak bulundu.

Köpeği kimin zehirlediğini araştırdılar tabii ki ama tahmin edeceğiniz gibi bulamadılar suçluyu. Mösyö Beaufort bir mezar yaptırttı Pistache'a ve taşına şunları yazdırdı:

"Gelmiş geçmiş en zeki köpek Pistache burada yatıyor."

Bu övgüye karşı kimse bir şey diyemezdi tabii. Mösyö Chavigny de engelleyemedi Mösyö Beaufort'u.

Ne var ki, kendisine karşı kullanacakları zehri önce köpeğinin üzerinde denediklerini söylemeye başladı uluorta. Bir gün yemekten sonra karnının ağrıdığını ileri sürerek yatağına girdi, Mazarin'in yemeğine zehir attırdığını söyledi.

Bu yeni numara Başbakan'ın kulağına kadar gitti ve çok endişelendirdi onu. Vincennes Şatosu'nun burcu tehlikeli bir yer olarak bilinirdi. Madam Rambouillet, içinde Puylaurens, Mareşal Orlano ve Vendôme Başpapazı'nın can verdikleri odanın ağırlığınca arsenik ettiğini söylemişti şaka yollu ve bu sözü pek tutulmuştu. Bunun üzerine şarabı ve etleri denetlenmeden mahkûma yiyecek verilmemesini emretti. Ve işte özel görevli La Ramée, yanına çeşnici olarak bu sırada kondu.

Öte yandan Mösyö Chavigy de zavallı köpeğin canını vererek ödediği küstahlıkları, kesinlikle bağışlamıyordu. Chavigy, Mazarin'in adamıydı, hatta ve hatta oğlu olduğu konusun-

da söylentiler dolaşıyordu etrafta, bu nedenle acımasız olması gerekiyordu. Maraza çıkarmak için üstüne gitmeye başladı Mösyö Beaufort'un. O zamana kadar kullanmasına izin verilen çelik bıçakları ve gümüş çatalları kaldırttı, gümüş bıçaklar ve tahta çatallar verdi. Mösyö Beaufort da şikâyet etti hemen tabii ki. Mösyö Chavigny verdiği yanıtta Mazarin'in, Madam Vendôme'a, oğlunun yaşamının sonuna kadar Vincennes'de kalacağını haber vermesi üzerine, bu umut kırıcı haber karşısında intihara kalkışabileceğinden endişe ettiği için bu emri verdiğini hatırlattı. Mösyö Beaufort, on beş gün sonra top oynamaya giderken geçtiği yolun iki kenarına parmak kalınlığında fidanlar dikildiğini gördü. Bunların ne olduğunu sorunca, ileride yolun gölgelenmesine yarayacakları yanıtını aldı. Nihayet bir sabah bahçıvan yanına gelip, güya hoşuna gidecek bir haber veriyormuş gibi, kendisi için kuşkonmaz fidanları dikildiğini haber verdi. Ama hepimiz biliriz ki bugün dört yılda yetişen kuşkonmaz, bahçeciliğin geri olduğu o dönemde ancak beş yılda yetişirdi. Bu sözde incelik çok kızdırdı Mösyö Beaufort'u.

Bunun üzerine Mösyö Beaufort, bildiği kırk hapisten kaçış çaresinden birine başvurmayı düşündü ve en kolayını denedi önce: La Ramée'yi satın almak! Ne var ki bu çok özel göreve gelebilmek için on beş bin *écu* veren La Ramée işine çok bağlıydı. Bu nedenle, mahkûmla anlaşacağına gidip Mösyö Chavigny'ye bildirdi durumu. Chavigny, Beaufort'un odasına sekiz kişi koydu, nöbetçileri iki, devriyeleri üç katına çıkardı. Prens o andan itibaren bir yerden bir yere giderken tiyatro oyunlarındaki krallara döndü; dört kişi önünde, dört kişi arkasında yürüyordu. Ayrıca yanlarında yürüyenler de vardı.

Prens önce eğlence gibi gördüğü bu çok sıkı önlemlere çok güldü. "Aman ne kadar eslendiriyor bu beni"(Aslında Prens, eğlendiriyor demek istiyordu ama bilindiği gibi her zaman söylemek istediği şeyi söylemezdi) deyip durdu. Ayrıca şunları söyledi: "Bana lütfettiğiniz şereflerden kurtulmam için otuz dokuz çarem daha var ayrıca!"

Ama sonunda sıkmaya başladı bu eğlence. Prens tam altı ay geçirdi gevezelikle. Ve altı ayın sonunda kendisi oturunca oturan, kalkınca kalkan, durunca duran sekiz kişinin yanından hiç ayrılmadığını görünce, kaşlarını çatıp gün saymaya başladı.

Bu yeni önlemler Kardinal'e karşı nefretini daha da biledi. Dük sabahtan akşama kadar küfürler ediyor ve bunlar Başbakan'ın kulağına kadar gidiyordu. Dehşet verici şeylerdi bunlar. Vincennes'de olup biten her şeyi çok iyi bilen Mazarin gene de boynuna kadar indiriyordu takkesini.

Prens bir gün gardiyanları bir araya topladı ve özdeyişlere geçen konuşma güçlüğüne rağmen, önceden hazırlanmış şu nutku okudu:

"Beyler, IV. Henri'nin torunlarından birinin böyle hakaret ve alçaklara (alçaklıklara demek istiyordu) hedef olmasına ses çıkarmayacak mısınız? Dedemin söylediği gibi içine tükürdüğümün kaderi, bir zamanlar Paris'te, neredeyse tek hükmeden kişi bendim, biliyor musunuz bunu siz? Bir tam gün Kral'la veliahtı ben korudum. O dönemde Kraliçe bana sürekli övgüler yağdırır, ülkenin en onurlu kişisi olduğumu söylerdi. Saygıdeğer burjuvalar, çıkartın beni dışarı şimdi bakalım. Louvre'a gidip kafasını kopartayım Kardinal'in, sizler de muhafızlarım olursunuz. Söz veriyorum, hepiniz yüksek aylıklar alan subaylar olacaksınız. İçine tükürdüğümün kaderi! Haydi yürüyün, ileri!"

Ama ne kadar dokunaklı olursa olsun, IV. Henri'nin nutuk söylemedeki gücü bu taş kalpli insanları hiç etkilememişti. Dük durumu görünce, hepiniz alçak ve korkaksınız diye bağırdı ve tabii ki bir sürü amansız düşman daha kazandı böylece.

Mösyö Chavigny arada bir kendisini görmeye geldiğinde -haftada iki üç kez- fırsattan yararlanıp tehdit ediyordu onu.

"Söyleyin bakalım Mösyö, günün birinde Parisliler ellerinde tüfekler ve kılıçlarla beni kurtarmaya gelirlerse eğer, ne yapacaksınız?"

"Efendim" diye karşılık verdi saygıyla eğilerek Chavigny, "burçlarda yirmi topum, depolarda da otuz bin atımlık barutum var. Hepsini topa tutarım elimden geldiğince."

"Evet ama barutunuz tükenince kaleyi ele geçirirler ve sonra da ben sizi asmalarına izin vermek zorunda kalacağım. Tabii ki çok üzüntü duyacağım bundan."

Dük bu sefer, çok kibar bir tavırla selamladı Mösyö Chavigny'yi.

"Ama efendim, şu da var ki" diye devam ediyordu Chavigny, "kale kapısından ilk isyancı geçer geçmez ya da eğer birisi kale tabyalarına dalarsa, gene çok üzüntü duymakla birlikte sizi öldürmek zorunda kalacağımı bildiririm. Çünkü bana emanet ettiler sizi: Ölü ya da diri burada tutmak zorundayım."

Ve tekrar selamlıyordu Altesleri'ni.

"Evet" diyerek alıyordu sözü Prens, "şu var ki, bu yiğitler buraya Giulio Mazarin'i astıktan sonra gelecekleri için bana pek dokunamayacaksınız ve Parisliler'in sizi kollarınızdan ve bacaklarınızdan dört ata bağlayıp parçalayabilecekleri korkusuyla öldüremeyeceksiniz beni. Atların parçalaması, asılmaktan beterdir, bilirsiniz."

Bu acı tatlı şakalar on dakika, on beş dakika, en çok yirmi dakika sürüyor ve hep şöyle bitiyordu:

Mösyö Chavigny kapıya dönüp, "Hey, La Ramée!" diye sesleniyordu.

La Ramée içeri giriyordu.

Chavigny şöyle sürdürüyordu konuşmasını:

"La Ramée, Mösyö Beaufort size emanet. Ona adına ve mertebesine layık biçimde davranın ve bu amaçla hiç gözden uzak tutmayın."

Daha sonra çok kızdığı zamanlarda yaptığı gibi Prens'i alaycı bir nezaketle selamlayıp çıkıyordu.

Bu yüzden La Ramée, Dük'ün ebedi gardiyanı, can yoldaşı, gölgesi olmuştu. Ancak şunu de söylemek gerekir ki neşesi, sohbeti, top oynarken gösterdiği ustalık, içkiciliği ve aslında temiz kalpli şeytan gibi biri oluşuyla La Ramée'nin refakati, Dük için yorgunluktan çok bir eğlence oluyordu. Prens için tek kusuru, satın alınmasının imkânsızlığıydı.

Ancak La Ramée için durum hiç de aynı değildi. Böyle önemli bir mahkûmla sürekli birlikte olmaktan onur duymuyor değildi. IV. Henri'nin torunuyla birlikte yaşamak zevkliydi ama arada sırada ailesini ziyarete gitme zevkinin yerini de tutmuyordu doğrusu.

İnsan hem Kral'ın iyi bir özel hizmetkârı olabilir hem de iyi bir koca ve aile babası olarak kalabilirdi pekâlâ. La Ramée de karısını ve çocuklarını tapar gibi seviyor ama kendisini ziyarete geldiklerinde onları ancak hendeklerin öbür tarafından görebiliyor, babalık ve kocalık duygularını ancak böyle doyurabiliyordu. Bu işkenceye dayanmak hiç kolay değildi kuşkusuz ve La Ramée kusursuz olduğuna inandığı sağlığının nedeni olarak gördüğü iyimserliğinin böyle bir düzene dayanamayacağını düşünüyordu ister istemez. Özellikle de Mösyö Beaufort ve Mösyö Chavigny arasındaki ilişkiler gittikçe gerginleşip birbirlerini neredeyse hiç görmemeye başladıklarında, bu inancı daha da pekişti. La Ramée sorumluluğunun daha da arttığını hissetti ve işte bu sırada yukarıda açıkladığımız nedenlerle rahatlamak için çareler ararken, dostu Mareşal Grammont'un kâhyasının, kendisine bir yardımcı verebileceği imasını coşkuyla karşıladı. Hemen Mösyö Chavigny'ye anlattı durumu, o da söz konusu kişi işine gelirse buna hiçbir itirazı olamayacağını söyledi.

Grimaud'nun fiziksel ve ruhsal portresini çizmenin okurlarımıza bir yararı olacağını sanmıyoruz. Umarız bu kitabın birinci bölümünü unutmamışlardır ve dolayısıyla bu saygın kişinin kesin bir anısı kalmış olmalıdır zihinlerinde. Ondaki tek değişiklik aradan yirmi yıl geçmiş olmasıydı yalnızca. Grimaud,

bu yirmi yıl içinde biraz daha sessiz ve daha asık yüzlü biri olmuştu, o kadar, hem de Athos, ruhunda meydana gelen değişiklikten sonra, ona daha çok konuşma izni verdiği halde...

Ne var ki o zamana kadar Grimaud susalı on iki, on beş yıl olmuştu ve on iki, on beş yıllık bir alışkanlık insanda neredeyse ikinci bir kişilik olur.

XX

GRIMAUD İŞE GİRİYOR

Grimaud, Vincennes'e kendisine avantajlar sağlayan bir dış görünüşle başvurdu. Mösyö Chavigny insanın içini bir bakışta okuduğunu söyler ve bununla pek böbürlenirdi. Bu açıdan gerçekten Kardinal Richelieu'nün oğlu olduğunu düşünmek mümkündü. Arkası gelmeyen bir iddiaydı bu. Göreve talip olan adamı dikkatle inceledi, Grimaud'nun birbirine çok yakın kaşlarını, ince dudaklarını, gaga burnunu ve çıkık elmacık kemiklerini olumlu işaretler olarak kabul etti. Adamla konuşurken yalnızca on iki sözcük sarf etti, Grimaud da dört sözcükten oluşan bir karşılık verdi.

"İşte aklı başında bir oğlan, ben de öyle düşünmüştüm zaten" dedi Mösyö Chavigny. "La Ramée'yi görün ve işe alınmanızda benim açımdan bir sakınca olmadığını bildirin kendisine."

Grimaud topuklarının üstünde sert bir dönüş yaptı, gittiği La Ramée'nin karşısında çok daha sıkı bir denetimden geçti. La Ramée'nin titiz davranmasının nedeni, Chavigny'nin kendisine güvendiğini bilmesiydi ve dolayısıyla o da Grimaud'ya güvenmek istiyordu.

Grimaud, bir özel görevliyi hayran bırakabilecek bütün yeteneklere sahipti. Belki ancak dörtte bir oranında karşılık alabildiği bir yığın sorudan sonra tanık olduğu ketumluk çok hoşuna gitti La Ramée'nin, sevinç içinde ellerini ovuşturdu ve işe kabul etti Grimaud'yu.

"Görevim ne?" diye sordu Grimaud.

"Göreviniz şu: Mahkûmu hiçbir zaman yalnız bırakmayacaksınız, kesici, delici bir alet bulundurmasına izin vermeyeceksiniz, dışarıdaki insanlarla işaretlerle konuşmasını, ayrıca gardiyanlarıyla uzun süre konuşmasını engelleyeceksiniz."

"Bu kadar mı?" dedi Grimaud.

"Şimdilik bu kadar. Yeni koşullar ortaya çıkarsa yeni önlemler alırız."

"Tamam" dedi Grimaud.

Daha sonra Mösyö Beaufort'un yanına girdi.

Bu sırada Dük yeni uzatmış olduğu sakalını ve saçlarını tarıyordu. Amacı, sefil bir görünümle Mazarin'i kızdırmaktı. Ama aradan birkaç gün geçtikten sonra bulunduğu burçtan dışarı bakarken, bir arabada, anılarını her zaman yüreğinde taşıdığı Madam Montbazon'u görür gibi olduğundan, ona Kardinal'e göründüğü gibi görünmek istememişti. Sevgilisini belki bir daha görme olasılığına karşı bir kurşun tarak istemiş ve bu isteği de yerine getirilmişti.

Prens bütün kumrallar gibi hafif kızıl sakallı olduğundan kurşun bir tarak istemişti. Dolayısıyla taranırken, bir yandan da boyar gibi oluyordu sakalını.

Grimaud içeri girdiğinde, Dük'ün masasına koyduğu tarağı gördü. Kendisini eğilerek selamladıktan sonra tarağı aldı.

Prens hayretle baktı bu tuhaf adama.

Grimaud tarağı cebine koydu.

"Hop, hop, ne oluyor?" dedi Beaufort. "Nereden çıktı bu?"

Grimaud hiçbir şey söylemeden ikinci bir selam daha verdi ve çıktı.

"Dilin yok mu senin?" diye bağırdı Prens.

Grimaud, başıyla hayır anlamında bir işaret yaptı.

"Kimsin sen peki? Emrediyorum, söyle."

"Gardiyan" diye karşılık verdi Grimaud.

"Gardiyan mı!" diye bağırdı Prens. "Bir bu darağacı kaçkını eksikti koleksiyonumda zaten. Hey La Ramée, kimse yok mu, baksanıza!"

La Ramée koşarak geldi. O da Grimaud'ya güvendiğinden Paris'e gitmeye hazırlanıyordu, avluya inmişti dolayısıyla. Çağrıldığını işitince suratını asarak yukarı çıktı.

"Buyurun Prens Hazretleri" dedi.

"Tarağımı alıp cebine koyan bu rezil kim?"

"Muhafızlarınızdan biri efendim, çok yeteneklidir kendisi. Mösyö Chavigny ve ben gibi, siz de takdir edeceksiniz onu, öyle umuyorum."

"Tarağımı neden alıyor?"

"Öyle ya" dedi La Ramée, "niçin aldınız Prens Hazretleri'nin tarağını?"

Grimaud tarağı cebinden çıkardı, parmaklarını dolaştırdı üstünde, daha sonra tarağın kalın dişlerini işaret ederek tek bir sözcük söyledi:

"Delici!"

"Doğru" dedi La Ramée.

"Ne diyor bu hayvan herif?" dedi Prens.

"Kral'ın, Dük Hazretleri'nin her türlü delici aleti yanında bulundurmasını yasakladığını söylüyor."

"Allah Allah!" dedi Prens. "Delirdiniz mi siz La Ramée? Kendiniz vermediniz mi bu tarağı bana?"

"Yanılmışım demek ki efendim. Bu tarağı size vermekle, bana verilen talimatlara uymamışım."

Prens, tarağı La Ramée'ye geri veren Grimaud'ya ters ters baktı.

"Bu tuhaf herif çok canımı sıkacak galiba" diye homurdandı Dük.

Gerçekten de hapishanelerde belirsiz, bulanık şeyler hissetmez mahkûmlar. İnsanlar, her şey, dostunuzdur ya da düşmanınızdır, o kadar. Ya seversiniz onları ya da nefret edersiniz onlardan. Ne var ki bu duyguları genellikle içgüdü düzenler. Buna göre Grimaud, daha ilk görüşmede Mösyö Chavigny ve La Ramée'ye sempatik gelmişse, bu demekti ki, onların gözündeki yetenekleri, mahkûmun gözünde kusurdu. Mösyö Beaufort'un hiç hoşuna gitmiyordu bunlar.

Grimaud daha ilk günden mahkûmla arasındaki bütün köprüleri atmak niyetinde değildi. Onun ihtiyacı olan şey ani bir nefret değil, sürekli ve dirençli bir kindi.

Ve yemekten dönüp Dük'ün yanındaki görevlerini devralan dört muhafıza yerini bırakarak çekildi.

Öte yandan Dük de çok önemsediği yeni bir gösteri için hazırlıklarını sürdürüyordu. Ertesi günkü yemekte yengeç istemişti. İçlerinden en güzelini odanın ortasında asmak için darağacı kurma planları yapıyordu. Yengeçlerin, piştikten sonra alacakları kırmızı renkle neyi ima edeceklerini herkes kolayca anlayacaktı. Mazarin'i, gerçekten asılacağı günü beklerken şimdiden öfkelendirmiş olacağından çok mutlu olacaktı. Sallandırdığı yalnızca bir yengeç olduğundan, kimse bir şey diyemezdi bu oyuna.

Gününü bu gösterinin hazırlıklarıyla geçirdi. Zaten hapishanede insanlar çocuklaşırlar, kaldı ki Dük'ün kişiliği de çok yatkındı çocuklaşmaya. Her zaman yaptığı gibi dolaşmaya çıktı, amacı için kullanabileceği birkaç dal kopardı ve uzun araştırmalardan sonra bir de cam parçası buldu. Çok mutlu oldu. Odasına dönünce hemen mendilini çıkarıp yırttı.

Bu ayrıntıların hiçbiri Grimaud'nun gözünden kaçmamıştı.

Darağacı hazırdı ertesi sabah ve Dük, odanın orta yerine dikmek amacıyla, uçlarından birine cam parçasıyla sürtüyordu.

La Ramée de, belki çocuklarına yeni bir oyuncak keşfeden bir baba merakıyla Dük'ü seyrediyordu. Dört gardiyanın yüzlerindeyse o çağda olduğu gibi bugün de askerlerin anlamsız ifadelerinden ve şaşkınlıktan başka bir şey yoktu.

Dük darağacının dibini yontmayı henüz tamamlamadan cam parçasını yere bıraktığı sırada Grimaud içeri girdi. Mösyö Beaufort, ipi karşı uca bağlamak için yere bırakmıştı cam parçasını.

Kafasını kaldırdı ve bir gün önceki nefretinin izlerini taşıyan bakışlarla süzdü Grimaud'yu ama aklı fikri yeni buluşunda olduğundan pek de üstünde durmadı.

İlmiği hazırladıktan sonra, içinde yengeçlerin bulunduğu tabağa bir göz attı, en alımlısını gözüne kestirdi ve cam parçasını almak için geri döndü. Ancak cam parçası yok olmuştu.

"Kim aldı cam parçasını?" diye sordu kaşlarını çatarak.

Grimaud camı kendisinin aldığını belirten bir işaret yaptı.

"Ne? Gene mi sen? Niye alıyorsun peki?"

"Doğru ya" diye araya girdi La Ramée. "Niçin aldınız Dük Hazretleri'nin cam parçasını?"

Camı elinde tutan Grimaud, parmağıyla okşadı, kenarını gösterdi ve:

"Kesici!" dedi.

"Doğru, efendim" dedi La Ramée. "Görüyorsunuz, ne değerli bir delikanlı almışız işe!"

"Mösyö Grimaud" dedi Dük, "sizin iyiliğiniz için hatırlatıyorum, şu sıralar pek yaklaşmayın bana!"

Grimaud selam verip, odanın bir köşesine çekildi.

"Şşşt! Prens Hazretleri!" dedi La Ramée. "Siz bana verin şu küçük darağacınızı, ben keseyim çakımla."

"Siz mi keseceksiniz?" dedi gülerek Beaufort.

"Evet, ben! İstediğiniz bu değil mi?"

"Evet, doğru" dedi Prens. "Böylesi daha güzel olur. Alın bakalım sevgili dostum La Ramée."

Prens'in bu sevincinden pek bir şey çıkaramayan La Ramée, darağacının dip tarafını ustalıkla kesti.

"Tamam" dedi Prens, "şimdi ben darağacını boylayacak olanı alırken, siz yerde delik açın."

La Ramée, bir dizinin üstüne çöküp yeri kazdı.

Bu sırada Dük de yengeci ipe geçiriyordu.

Sonra kahkahalar atarak odanın ortasına dikti darağacını.

Neye güldüğünün pek farkında olmasa bile La Ramée de güldü. Gardiyanlar da koro halinde eşlik ettiler ona.

Gülmeyen Grimaud'ydu yalnızca.

La Ramée'ye yaklaştı, ipin ucunda dönüp duran yengeci göstererek "Kardinal!" dedi. "Altes Beaufort Dükü tarafından asılan Kardinal!" diyerek daha yüksek sesle bir kahkaha attı Prens. "Ve Kral'ın özel görevlisi Jacques Chrysostome la Ramée'yle birlikte."

La Ramée çığlıklar atarak darağacına doğru koştu ve söküp çıkardı yerinden, ayaklarıyla paramparça ettikten sonra pencereden dışarı attı. Öylesine kendinden geçmişti ki aynı şeyi yengece de yapacakken Grimaud tarafından engellendi.

"Tadı güzeldir" dedi.

Ve alıp cebine koydu yengeci.

Bu sahne Prens'in o kadar hoşuna gitmişti ki, Grima-

ud'yu bu davranışından dolayı neredeyse bağışladı. Ama günün daha geç saatlerinde gardiyanın gerçek niyetinin kötü olduğu aklına gelince, ona karşı içinde birikmiş olan kin ve nefret duyguları daha da arttı.

Her şeye rağmen bu yengeç hikâyesi, La Ramée'yi büyük bir umutsuzluğa düşürmekle birlikte büyük yankı uyandırdı kalede, hatta dışarıya kadar sızdı. Aslında Mazarin'den nefret eden Mösyö Chavigny iyi niyetle olayı birkaç arkadaşına anlattı, onlar da bir anda bütün kente yayılmasını sağladılar.

Sonuç olarak Dük birkaç güzel gün geçirdi ve oyalandı.

Gardiyanlar arasında güzel yüzlü bir delikanlı dikkatini çekmişti Mösyö Beaufort'un. Grimaud'dan her geçen dakika ne kadar nefret ediyorsa, ondan da o kadar hoşlanmaya başlamıştı. Bu delikanlıyı bir gün yalnız yakalayınca, bir köşeye çekip konuşmaya başladı kendisiyle ve tam o anda Grimaud girdi içeri, ikisine de şöyle bir baktı, sonra saygılı bir tavırla yanlarına sokuldu ve askeri kolundan tuttu.

"Ne istiyorsunuz benden?" diye sordu Prens hiç de nazik olmayan bir üslupla.

Grimaud gardiyanı itip kakarak sürükledi ve kapıyı göstererek:

"Gidin" dedi.

Asker itaat etti.

"Aman Allahım!" diye bağırdı Dük. "Katlanamıyorum artık size, acısını çıkartacağım ama merak etmeyin."

Grimaud bir kez daha saygıyla selam verdi.

"Pislik, ispiyoncu!" diye devam etti Prens. "Kendi ellerimle boğacağım seni."

Grimaud gerilerken bir kez daha saygıyla selamladı kendisini.

"Hem de" diye sürdürdü konuşmasını Prens, "hem de şimdi, daha fazla gecikmeden yapacağım bu işi, anladın mı?"

Ellerini gererek Grimaud'ya doğru uzattı. Grimaud gardiyanı dışarı ittikten sonra kapıyı örttü.

Ve neredeyse hemen sonra Dük'ün iki elinin çelik pençeler gibi omuzlarına yapıştığını hissetti ama yardım isteyeceği ya da kendisini savunacağı yerde, parmağını dudaklarına götürüp, tatlı bir tebessüm ve alçak sesle, "Şşşt!" dedi.

Grimaud'nun bir hareket yapması, gülmesi ya da konuşması o kadar az görülürdü ki, Dük birden kalakaldı yerinde.

Durumdan yararlanan Grimaud ceketinin astarından küçük ve çok hoş bir zarf çıkardı. Zarfta soylulara ait bir de mühür vardı. Bu zarf uzun süredir Grimaud'nun giysilerinin içindeydi ama ilk zamanki güzel kokusunu kaybetmemişti hâlâ. Hiçbir şey söylemeden Prens'e uzattı mektubu.

Şaşkınlığı gittikçe artan Prens mektubu aldı ve anında tanıdı yazıyı.

"Madam Montbazon!" diye bağırdı.

Grimaud, evet anlamında salladı kafasını.

Dük zarfı açtı hemen, heyecandan kamaşmış olan gözlerini ovuşturdu elleriyle ve şu yazıyı okudu:

Sevgili Dük;

Size bu mektubu verecek olan kişiye kesinlikle güvenebilirsiniz çünkü bizden bir asilzadenin hizmetindedir ve efendisine yirmi yıldır sadakatle hizmet ettiği kanıtlanmıştır. Kaçışınızla ilgili hazırlıklar için özel bir görevlinin yardımcısı gibi yanınıza girip kendini Vincennes'e kapatmaya razı oldu. Kaçışınızın örgütlenmesi işiyle biz ilgileniyoruz.

Kurtuluş yakın, aradan uzun bir süre geçmesine ve gözden uzak kalmanıza rağmen dostlarınızın size aynı duy-

gularla sadakatlerini sürdürdüklerini düşünüp, sabırlı ve cesur olun.

Sizi her zaman ve çok seven

MARIE DE MONTBAZON

Not: Adımın, soyadımın bütün harflerini yazıyorum çünkü beş yılık ayrılıktan sonra beni yalnızca adımın soyadımın baş harfleriyle tanıyabileceğinizi ummak boş bir kibir olur.

Prens bir süre şaşkın kaldı. Beş yıldır boşuna aradığı bir hizmetkâr, bir yardımcı, bir dost, ansızın hiç beklemediği bir anda sanki gökten düşmüştü. Hayretle baktı Grimaud'ya, daha sonra tekrar mektuba çevirdi gözlerini ve baştan sona, yutar gibi bir kez daha okudu yazıyı.

"Ah, sevgili Marie!" diye mırıldandı mektubu bitirince. "Demek gerçekten oydu arabasının içinde gördüğüm. Aradan beş yıl geçtiği halde hâlâ beni düşünebiliyor demek! Olacak şey değil! Ancak *Astrée*'de görülebilir böyle bir sabır."

Sonra tekrar Grimaud'ya döndü.

"Ve sen yiğit adam" dedi. "Sen de bize yardım etmeye razı oldun demek!"

Grimaud, evet anlamında bir işaret yaptı başıyla.

"Bu amaçla geldin buraya ha!"

Grimaud gene aynı evet işaretini yaptı başıyla.

"Ben de seni gırtlaklıyordum az daha!"

Grimaud gülümsedi.

"Bir dakika" dedi Prens.

Ceplerini karıştırdı.

Bir kez daha "bir dakika" diyerek, devam etti ceplerini karıştırmaya ama boş bir çabaydı bu.

"IV. Henri'nin torununun, kendisine gösterilen sadakati karşılıksız bıraktığını söyletmem kimseye ben."

Dük'ün hareketi gerçekten iyi niyet gösterisiydi. Ama Vincennes'deki önlemlerden biri de mahkûmların yanlarında para bulunduramamasıydı.

Grimaud, Prens'in yüzündeki düş kırıklığını fark edince bir kese altın çıkardı cebinden ve kendisine uzattı.

"Siz bunu arıyorsunuz işte" dedi.

Mösyö Beaufort keseyi açtı ve içindekileri Grimaud'nun avcuna boşaltmak istedi ama Grimaud başını salladı.

"Teşekkür ederim efendim" diyerek geri çekildi ve ekledi.

"Ben aldım paramı."

Prens hayretten hayrete düşüyordu.

Elini uzattı bu kez. Grimaud yaklaştı ve saygıyla öptü kendisine uzatılan eli. Athos'un soylu tavırlarını o da benimsemişti.

"Şimdi ne olacak peki?" diye sordu Prens.

"Şimdi saat on bir" dedi Grimaud. "Dük Hazretleri, saat ikide La Ramée'ye, birlikte top oynamayı önersinler. Ve oyun sırasında iki üç topu duvarların öte tarafına atsınlar."

"Tamam, sonra?"

"Sonra... Prens Hazretleri duvarlara yaklaşsınlar ve çukurdaki adamlardan birine seslenerek, topları kendisine geri göndermesini istesinler."

"Peki" dedi Mösyö Beaufort.

Grimaud'nun yüzünde bir hoşnutluk ifadesi belirdi. Genellikle çok az konuştuğundan, konuşmak çok zor oluyordu onunla.

Çıkmak istiyormuş gibi davrandı.

"Allah Allah!" dedi Prens. "Gerçekten hiçbir şey kabul etmeyecek misin?"

"Dük Hazretleri'nin bana bir söz vermesini istiyorum."

"Ne sözü? Söyle bakayım."

"Kaçıp kurtulduğumuzda ben her zaman ve her yerde önden gideceğim çünkü efendimizi gene yakalayacak olurlarsa, kendilerine verilecek en ağır ceza tekrar hapishaneye dönmek olur. Ama beni yakalayacak olurlarsa, en hafif ceza asılmaktır."

"Doğru, haklısın" dedi Prens, "soylu bir insan gibi söz veriyorum, nasıl istiyorsan öyle olacak."

"Şimdi" dedi Grimaud, "Efendimizden bir tek şey istiyorum: Önceki gibi nefret etmelerini benden."

"Gayret ederim" dedi Prens.

Kapı vuruldu.

Mösyö Beaufort mektubu ve keseyi cebine koyup, yatağa attı kendini. Çok sıkıldığı zamanlarda yatağa girerdi ve onun bu huyunu herkes bilirdi. Grimaud kapıyı açtı. Daha önce anlattığımız gibi Mazarin'le görüşüp dönen La Ramée'ydi gelen.

La Ramée çevresini sorgu dolu bakışlarla süzdü. Mahkûmla gardiyan arasında aynı düşmanlık belirtilerini fark edince sevindi ve kıs kıs güldü.

Grimaud'ya döndü sonra, "İyi, çok iyi, dostum!'"dedi. "Sizden çok iyi söz edildi ve öyle umuyorum ki yakında hoşunuza gidecek haberler alacaksınız."

Grimaud, teşekkür ettiğini anlatmaya çalışan bir tavırla selam verdi ve âmiri geldiğinde her zaman yaptığı gibi dışarı çıktı.

"Ya siz efendim?" dedi La Ramée yüksek sesle gülerek. "Bu zavallıya karşı öfkeli misiniz hâlâ?"

"Ooo! Siz misiniz La Ramée!" dedi Dük. "Tam zamanında geldiniz. Yatağa girip, yüzümü de duvara dönmüştüm çünkü Grimaud denen bu alçağı kendi ellerimle boğazlamak için verdiğim sözü her an yerine getirebilirdim."

"Ama ben sanmıyorum ki" dedi La Ramée, "sanmıyorum ki Dük Hazretleri'nin canını sıkacak bir şey söylemiş olsun." Yardımcısının az konuşan biri olmasına dokunduruyordu alaycı bir tavırla.

"İş öyle değil ki! Adam sanki Şarklı, dilsiz bir dilenci. İnanın tam zamanında geldiniz La Ramée, sabırsızlanıyordum sizi görmek için."

"Prens Hazretleri çok iyi kalpli" dedi La Ramée. Çok mutlu etmişti bu övgü.

"Öyle" diye sürdürdü konuşmasını Prens, "bugün sakarlığım üstümde gerçekten."

"O halde top oynayacağız, değil mi?" dedi La Ramée.

"İstiyorsanız oynarız."

"Efendimiz'in emrindeyim."

"Aziz dostum La Ramée, siz gerçekten çok hoş bir insansınız ve sizinle birlikte yaşamak için ölünceye kadar Vincennes'de kalabilirdim."

"Dük Hazretleri" dedi La Ramée, "öyle sanıyorum ki bu arzunuzun yerine gelmesi Kardinal'e bağlı değil."

"Nasıl? Yakınlarda gördünüz mü kendisini hiç?"

"Bu sabah çağırttı beni."

"Sahi mi? Benden söz etmek için mi?"

"Başka kimden söz etmesini istiyorsunuz? Siz onun korkulu rüyasısınız aslında."

Prens acıyla gülümsedi.

"Ah!" dedi. "Teklifimi kabul etseydiniz La Ramée."

"Aman efendim, şimdi gene bu konuyu mu konuşacağız? Siz de pekâlâ biliyorsunuz ki mantıklı davranmıyorsunuz."

"La Ramée, daha önce de söyledim, bir kez daha söylüyorum, zengin edebilirim sizi!"

"Nasıl? Siz hapishaneden çıkar çıkmaz, malınıza mülkünüze el koyacaklar."

"Hapisten çıkar çıkmaz, Paris'in efendisi olacağım!"

"Şşşt, yavaş! Nasıl olur? Benim böyle şeyleri duymam doğru olur mu? Kral'ın bir subayıyla böyle konuşulur mu? Size bir Grimaud daha bulmak gerekiyor anlaşılan Prens Hazretleri."

"Tamam, tamam! Bu konuyu açmayalım bir daha. Demek Kardinal sana benden söz etti! La Ramée, seni çağırdığında bir gün, ben gideyim yanına. Senin kıyafetlerini giyip giderim. Onu bulup boğazlarım, sonra da soylu biri olarak söz veriyorum, tekrar gelip teslim olurum!"

"Prens Hazretleri, gerçekten Grimaud'yu çağırmam gerekiyor sanıyorum."

"Tamam, yanlış yaptım, susuyorum. Peki, neler söyledi bizim sonradan görme?"

"Bakın, uyumlu olduğundan, kafiye yaptığı için bu sözcüğü kullanmanıza ses çıkarmıyoruz. Ne mi dedi? Ne diyebilir ki? Gözümün üzerinizde olmasını istedi."

"Niyeymiş o?" diye sordu Prens endişeyle.

"Bir kâhin kaçacağınızı söylemiş."

"Allah Allah! Demek kâhin böyle söylemiş!" dedi Prens ürpererek.

"Ne münasebetsiz insanlardır bunlar! Nasıl kaçırırlar insanların huzurunu."

"Siz ne cevap verdiniz peki Kardinal'e?"

"Ben de ona, o kâhin bir yıldız falı kitabı çıkarırsa satın almayın, dedim."

"Niye?"

"Çünkü sizin buradan kaçabilmeniz için ispinoz ya da çalıkuşu olmanız gerekir."

"Yazık ki haklısın! Haydi top oynamaya gidelim La Ramée."

"Monsenyör, Altesleri'nden özür dilerim ama yarım saat daha izin vereceksiniz bana."

"O niye o?"

"Çünkü Mazarin sizin kadar soylu olmasa da sizden kibirli; beni yemeğe davet etmeyi unuttu."

"Ben getirteyim mi senin yemeğini buraya, ne dersin?"

"Hayır efendim, kesinlikle olmaz! Biliyor musunuz, şatonun karşısındaki Marteau Baba adlı pastacı..."

"Eee?"

"Bir hafta kadar önce malını mülkünü Parisli bir pastacıya satmış. Dükkânın yeni sahibine doktorlar kır havası salık vermişler güya..."

"Beni ne ilgilendirir bu?"

"Biraz bekleyin Prens Hazretleri, bu Parisli pastacının vitrininde ağız sulandıran o kadar çok şey var ki!"

"Obur!"

"Allah Allah! Dük Hazretleri, insan iyi yemeklerden hoşlanıyor diye obur sayılmaz ki" diye devam etti konuşmasına La Ramée. "İnsan her şeyde olduğu gibi yemekte de iyiyi, mükemmeli arar, huyudur bu onun. İşte bu serseri pastacı da, beni tezgâhının karşısında görünce yanıma gelip, 'Mösyö La Ramée

mahkûmların nelerden hoşlandıklarını bilmem gerekiyor' dedi. 'Benim burayı satın almamın nedeni, önceki mal sahibinin şatoya satış yaptığını garanti etmiş olması. Dükkânı açalı bir hafta oluyor, yeminle söylüyorum size Mösyö La Ramée, Mösyö Chavigny küçük bir turta bile almadı benden!'

'Mösyö Chavigny ürünlerinizin ne kadar kaliteli olduğunu bilmiyordur da ondandır' dedim ben de.

'Benim ürünlerim kaliteli olmaz mı hiç? Siz yargıç olun ve karar verin Mösyö La Ramée. Şimdi hemen!' dedi.

'Olmaz' dedim kendisine, 'benim bir an önce şatoya dönmem gerekiyor.'

'Peki, o zaman' dedi adam. 'İşiniz acele galiba, şimdi gidin, yarım saat sonra gelirsiniz.'

'Yarım saat sonra mı?'

'Evet. Yemek yediniz mi?'

'Hayır. Yemedim daha.'

'İyi o halde, yarım şişe Burgonya şarabıyla şahane hamur işleri bizi bekliyor...' dedi. Efendim, karnım da aç madem, Altes Prens Hazretleri eğer izin verirlerse..."

Saygıyla eğildi La Ramée.

"Haydi git bakalım hayvan herif" dedi Prens. "Ama dikkat et, yarım saatten fazla kalmayacaksın."

"Marteau Baba'nın halefine, sizin de hamur işlerine ilgi duyacağınızı söyleyeyim mi?"

"Olabilir, yalnız içine mantar karıştırmasın sakın çünkü biliyorsun Vincennes ormanlarında yetişen mantarlar ailem için hep öldürücü oluyor."

La Ramée bu iğneli sözlere hiç cevap vermedi, dışarı çıktı, beş dakika sonra muhafızların subayı, sözde Dük'e eşlik etme onuruna kavuşmak için yanına girdi ama o aslında Kardi-

nal'in emirlerini yerine getiriyor, önceden de söylediğimiz gibi mahkûmun üstünden gözünü hiç ayırmamak için geliyordu.

Ama Prens yalnız kaldığı beş dakika içinde Madam Montbazon'un mektubunu bir kez daha okuma fırsatını bulmuş, dostlarının kendisini unutmadıklarını ve kurtarmak için uğraştıklarını kesinlikle anlamıştı. Ama nasıl kurtaracaklardı? Bunu bilmiyordu henüz. Bütün ketumluğuna rağmen Grimaud'yu konuşturacağını umuyordu. Onun kendisine, öteki gardiyanların, aralarında bir anlaşma olabileceğinden kuşkulanmalarını kesinlikle ortadan kaldırmak için sert davrandığını anladığından beri ona olan güveni daha da artmıştı.

Bu hile Dük'e, sonunda tamamen güvenebileceği Grimaud'nun zekâsıyla ilgili kesin bir fikir verdi.

XXI

MARTEAU BABA'NIN HALEFİNİN HAMUR İŞLERİNİN İÇİNDEKİLER

Yarım saat sonra La Ramée karnını doyurmuş ama daha çok kafayı iyice çekmiş biri gibi neşeli ve çok hafif bir halde döndü. Hamur işlerini mükemmel, şarabı da nefis bulmuştu.

Hava güzel ve tasarladıkları top oyunu için uygundu. Vincennes'de açık havada oynanırdı bu oyun, dolayısıyla da Prens'in, Grimaud'nun söylediklerini yapması çok kolay olacaktı. Yani topları hendeğe yuvarlamak hiç zor olmayacaktı onun için.

Prens, saat ikiye kadar oyunda acemilik yapmamaya dikkat etti çünkü kararlaştırılan saat ikiydi. Ve bu arada sürekli kaybetti, kaybeden her oyuncu gibi de, sözde daha fazla sinirlenip hata üstüne hata yapmaya başladı.

Böylece saat ikiyi vururken toplar yavaş yavaş hendeğe doğru gitmeye başladı. La Ramée çok keyifleniyordu çünkü topun her dışarı gidişinde on beş sayı kazanıyordu.

Ve dışarı giden topların sayısı o kadar arttı ki top kalmadı ellerinde. La Ramée birini gönderip topları aldırmayı önerdi. Ama Prens haklı olarak bunun zaman kaybı olacağını söyledi ve özel görevlinin de belirttiği gibi, yüksekliği elli ayağı bulan duvara yaklaşıp çevredeki hendeğin yanındaki bahçelerde ekip biçme işiyle uğraşan bir köylü gördü.

"Arkadaş!" diye seslendi Prens.

Adam başını kaldırınca Prens hayretten bağırmamak için zor tuttu kendisini. Çünkü bu adam, bu köylü, bu bahçıvan, Dük'ün, Bastille zindanlarında bulunduğunu sandığı Rochefort'du.

"Ne var, neler oluyor yukarıda?" diye sordu.

"Şu topları atabilir miydiniz lütfen?" dedi Prens.

Bahçıvan başıyla bir işaret yaptı ve topları atmaya başladı. Muhafızlar ve La Ramée de topladılar atılan topları. Toplardan biri Prens'in ayaklarının dibine düşünce Prens bu topun özellikle kendisine gönderildiğini anladı, topu aldı ve cebine attı.

Sonra da bahçıvana teşekkür için el sallayıp, oyuna döndü tekrar.

Anlaşılan Prens hiç formda değildi o gün ve toplar sürekli dışarı kaçıyordu. İki üç tanesi daha oyun alanı içinde kalacakları yerde hendeğe yuvarlandılar gene ve bahçıvan artık yerinde olmadığından kayboldular. Prens, kötü bir gününde olduğundan utanç duyduğunu ve devam etmek istemediğini bildirdi.

La Ramée, Kral soyundan gelen birini böylesi net bir yenilgiye uğrattığı için sevinçten havalara uçacaktı neredeyse.

Dük odasına döndü ve yattı. Kitapları elinden alındıktan sonra bütün gün en çok yaptığı iş buydu.

La Ramée, Dük'ün giysilerini aldı, çok tozlu oldukların-

dan fırçalayacağını söyledi ama gerçek amacı Prens'in bir yere gitme olasılığını engellemekti. Gerçekten çok tedbirli bir insandı bu La Ramée.

Allah'tan Dük, bu arada topu yastığının altına saklayacak fırsatı bulabilmişti.

Kapı kapanır kapanmaz Prens topun sarılı olduğu ince tabakayı dişleriyle yırttı çünkü yanında kesici hiçbir şey bırakmamışlardı. Yemek yerken bile çabuk bükülen gümüş bıçaklar kullanıyor, bunlar da hiç kesmiyordu.

İnce tabakanın altından çıkan mektuptaki şu satırları okudu:

Monsenyör, dostlarınız hazır ve kurtuluşunuz yakın. Öbür gün eski pastacının dükkânını satın alan ve sizin çeşnicibaşınız Noirmont'dan başkası olmayan yeni pastacıdan börek isteyin. Böreği yalnız kaldığınızda açın, içinden çıkacak şeyin hoşunuza gideceğini sanıyorum.

Altesleri'nin Bastille'de olduğu gibi her yerde sadık hizmetkârı

ROCHEFORT KONTU

Not: Altesleri her açıdan Grimaud'ya güvenebilirler. Zeki ve her bakımdan bize bağlı biridir.

Beaufort Dükü, resim yapmayı bıraktıktan sonra odasında yeniden ateş yakılmaya başladığı için üzülerek yaktığı Madam Montbazon'un mektubu gibi bu mektubu da ateşe attı. Aynı şekilde topu da yakma hazırlıkları içindeyken, birden bu toptan Rochefort'a haber ulaştırmak için yararlanabileceğini düşündü ve vazgeçti.

Tam zamanında vazgeçmişti çünkü o anda La Ramée girdi içeri.

"Prens Hazretleri'nin bir şeye ihtiyaçları mı var?" diye sordu.

"Üşüdüm" diye karşılık verdi Prens, "biraz daha canlandırmak için karıştırıyordum ateşi. Bilirsiniz dostum, Vincennes Şatosu'ndaki odalar rutubetleriyle ünlüdür. Bu odalarda buz bile saklanır ve güherçile toplanır. Bu odalarda can veren Puylaurens, Mareşal Ornano ve akrabam Başrahip, Madam Rambouillet'nin dediği gibi ağırlıklarınca arseniğe bedeldirler."

Prens topu yastığının altına saklayarak yatağına girdi tekrar. La Ramée hafifçe gülümsedi. Yaman adamdı şu Prens aslında. Ünlü tutsağını seviyor ve başına bir iş gelmesinden gerçekten korkuyordu. Oysa Prens'in adlarını saydığı kişilerin hepsinin başına söylenen felaketler gelmişti.

"Dük Hazretleri, kesinlikle böyle düşüncelere kaptırmayın kendinizi. İnsanı güherçile öldürmez, böyle düşünceler öldürür."

"Çok hoş insansınız dostum" dedi Prens, "ben de sizin gibi Marteau Baba'nın halefine gidip, hamur işleri yiyip, Burgonya şarabı içseydim, biraz avunabilirdim tabii ki."

"Gerçekten adamın hamur işleri nefis Prens Hazretleri" dedi La Ramée. "Şarabı da güzel."

"Mutfağı da, mahzeni de Chavigny'ninkilerden üstündür muhtemelen" dedi Dük.

"İyi ya efendim" dedi tuzağa düşen La Ramée, "bunu denemenize kim engel olabilir? Zaten söz vermiştim ben adama hamur işlerinin tadına bakacağınıza dair."

"Doğru söylüyorsun" dedi Prens. "Mazarin'in duyurmuş olduğu gibi, hayatımın sonuna kadar burada kalacağıma göre yaşlılık günlerim için bir meşgale bulmalıyım kendime. En iyisi de boğazıma düşkün olmam herhalde."

"Prens Hazretleri" dedi La Ramée, "size bir akıl vereyim ben, bu meşgale için yaşlanmayı beklemenize gerek yok."

"Güzel" dedi içinden Prens, "her insan ruhundan ve yü-

reğinden bir şeyler kaybetmiş olmak için, Tanrı'dan yedi büyük günahtan birini almış olarak kopar; daha fazlasını almamışsa tabii. Öyle anlaşılıyor ki La Ramée'in tutkusu da oburluk. Biz de yararlanırız bundan o halde."

Sonra şöyle dedi La Ramée'ye:

"Peki, dostum. Öbür gün bayram galiba değil mi?"

"Evet efendim, yortu."

"Öbür gün bana bir ders vermek ister miydiniz?"

"Ne dersi?"

"Oburluk."

"Memnuniyetle Prens Hazretleri."

"Ama baş başa. Gardiyanları Mösyö Chavigny'nin kantinine göndeririz tıkınmaları için, biz de burada, yönetimini size bırakacağım bir ziyafet düzenleriz."

"Hıı!" diye bir ses çıkardı La Ramée.

Çekici bir davetti bu doğrusu ama La Ramée, Kardinal'in kendisini görünce aptal sanmasına rağmen eski kurttu ve bir mahkûmun kaçmak için ne gibi numaralara başvuracağını çok iyi bilirdi. Dük de kaçmak için kırk çaresi olduğunu söylemişti. Bu yemeğin arkasında da bir kaçış planı mı gizliydi yoksa?

Biraz düşündü ama sonuçta yemekleri ve içkileri kendisi ayarlayacaktı, bu yüzden yemeklere toz falan serpilemezdi, şaraba da başka bir sıvı katılamazdı.

Kendisini sarhoş etme meselesine gelince, Prens'in böyle bir niyeti olamazdı kesinlikle ve gülüp geçti böyle aptalca bir düşünceye, sonra kafasında çakan bir fikir her şeyi çözümledi.

La Ramée'nin içinden geçenler yüzüne yansıdığından Prens kuşkuyla izlemişti her şeyi ve en sonunda özel görevlinin yüzü güldü.

"Tamam mı?" diye sordu Prens.

"Evet efendim ama bir şartım var."

"Ne şartı?"

"Grimaud hizmet edecek bize masada."

Dük için bundan iyisi can sağlığıydı. Ama yüzüne, canı sıkılmış gibi bir hava vermeyi başardı.

"Canı cehenneme Grimaud'nun!" diye bağırdı. "Yortu boyunca keyfimi kaçıracak."

"Ben ona Altesleri'nin arkasında durmasını emrederim. Konuşmadığına göre efendimiz de kendisini ne görürler ne de sesini işitirler. Siz de iyi niyetle bir gayret gösterir, onun yüz fersah uzakta olduğunu düşünürsünüz."

"Sevgili dostum" dedi Prens, "benim bundan çıkardığım sonuca göre çekiniyorsunuz benden siz."

"Prens Hazretleri, öbür gün yortu."

"Bana ne bundan? Hazreti İsa'nın alevden bir dil gibi yeryüzüne inip, zindanımın kapılarını açacağını mı düşünüyorsunuz yoksa?"

"Hayır efendim ama kâhinin düşüncelerini söylemiştim size galiba, değil mi?"

"Neymiş kehaneti?"

"Yortudan önce Altes'in Vincennes'den çıkacaklarını söylemiş."

"Sen kâhinlere inanıyor musun yoksa? Budala!"

"Ben böyle şeylere kulak asmam." Sonra gerçekten böyle şeylerin kendisini etkilemediğini belirtmek istiyormuş gibi parmaklarını şakırdattı. "Ama Guilio Hazretleri çok ciddiye alıyorlar bu işi. Malum, boş inançları vardır İtalyanlar'ın."

Prens omuz silkti.

"Peki" dedi rol yaparak, "nasıl istiyorsanız öyle olsun. Grimaud'ya da evet diyelim çünkü o olmadan bu iş olmayacak gibi. Ama Grimaud'dan başkası olmaz. Bütün sorumluluk sizin üzerinizde olacak. Yemeği siz düzenleyeceksiniz. Ben yalnızca sözünü ettiğiniz o börekten istiyorum. Benim adıma verin siparişi ki Marteau Baba'nın halefi bütün hünerini göstersin. Ayrıca şunu da söyleyin kendisine, eğer böreği hoşuma giderse, yalnızca burada olduğum süre içinde değil, çıktıktan sonra da ilgileneceğim hamur işleriyle."

"Hâlâ çıkacağınıza inanıyorsunuz, öyle mi?" dedi La Ramée.

"Allah belasını versin!" dedi Prens. "En azından Kardinal geberince çıkacağım ya. Ben ondan on beş yıl gencim." Ve sonra da acı acı gülümseyerek ekledi: "İnsanın Vincennes'de ömrü biraz kısa olur ya..."

"Prens Hazretleri!" dedi La Ramée. "Prens Hazretleri!"

"Ya da daha çabuk ölür insan, ikisi de aynı kapıya çıkıyor zaten."

"Monsenyör!" dedi La Ramée. "Yemeği söylüyorum ben."

"Öğrencinizle bir şeyler yapabileceğinize inanıyor musunuz peki?"

"Umut ediyorum efendim."

"Tabii yapacak zamanı bulursanız" diye mırıldandı Prens.

"Efendimiz bir şey mi söylediler?" diye sordu La Ramée.

"Bizim yaptığımız harcamaları kendi cebinden ödeyen Kardinal Hazretleri'ni düşünmemenizi söylüyor efendiniz."

La Ramée kapıda durdu.

"Prens Hazretleri yanına kimi göndermemi isterler acaba?" diye sordu.

"Grimaud hariç, kim olursa olsun."

"Muhafız subayını göndereyim mi?"

"Satranç takımıyla birlikte gelsin."

"Olur."

Ve La Ramée çıktı.

Beş dakika sonra muhafız subayı içeri giriyor ve Beaufort Dükü kendisini iyice satranca kaptırmışa benziyordu.

Düşünce dedikleri şey çok ilginçtir ve işin içine simge, sözcük, umut gibi şeyler karışır. Prens beş yıldır hapishanedeydi ve geriye baktığında oldukça ağır geçmiş olan bu beş yılın, kendisini kaçış anından ayıran kırk sekiz saatten, iki günden daha kısa olduğunu sanıyordu.

Ayrıca kendisini çok daha fazla uğraştıran başka bir şey vardı: Nasıl gerçekleşecekti kaçışı? Ona sonuçla ilgili bir umut verilmişti ama o muamma böreğin içinde ne bulunacağı konusundaki ayrıntıları açıklamamışlardı. Hangi dostları bekleyecekti onları? Beş yıldır hapishanedeydi, hâlâ dostu kalmış olabilir miydi? Demek oluyor ki, ayrıcalıklı bir Prens'ti o.

İlginç olan şuydu ki, kendisini bir kadının da hatırladığını unutuyordu. Ona çok fazla sadık kalmamış olduğu gerçekti ama unutmamıştı da, bu da bir şeydi.

Bunların tümü Prens'in kafasını karıştıran şeylerdi. Bu yüzden top oynarken olduğu gibi sürekli hata yaptı ve satranç oyununda sabah La Ramée'ye, akşam da muhafız subayına yenildi.

Ancak peş peşe gelen yenilgilerin bir yararı olmuştu: Akşam sekize kadar oyalanmıştı Dük. Üç saat kazanmış oluyordu böylelikle. Sonra gece bastıracak, geceyle birlikte de uyku gelecekti.

Daha doğrusu Prens öyle düşünüyordu ama uyku çok kaprisli bir Allah vergisidir ve nedense çağrıldığı zaman gel-

mekte nazlanır hep. Prens geceyarısına kadar bir sağa bir sola dönerek uykusunun gelmesini bekledi ve ancak gece yarısına doğru dalabildi.

Gün doğar doğmaz da uyandı. Olağanüstü düşler görmüştü. Kanatları çıkmıştı düşünde. Önce çok doğal bir hareketle uçmak istemiş ve kanatları da taşımıştı onu ama belli bir yüksekliğe erişince bu ilginç destekten yoksun kalmıştı birdenbire, kanatları kırılmıştı ve dipsiz uçurumlara doğru yuvarlanmıştı sanki. Terler içinde uyanmış ve çok yükseklerden düşüp her tarafını kırmış gibi hissetmişti kendisini.

Bir kez daha uykuya dalmış, bu sefer de saçma sapan, anlamsız düşler içinde gezinmeye başlamıştı. Gözlerini yumar yummaz, kaçmaktan başka bir şey düşünmeyen beyni anında bu amaca yönelmişti. Ama başka bir yol seçmişti bu kez: Vincennes'den çıkmak için bir yeraltı geçidini kullanıyordu. Bu yeraltı geçidinde yürüyorlardı. Önünde, elinde feneri olduğu halde Grimaud vardı. Prens ilerledikçe geçit darlaşıyordu. Dük ilerlemeye devam ediyordu ve sonunda geçit o kadar daralıyordu ki boş bir çaba olarak kalıyordu ilerlemesi. Geçidin duvarları bir daralıyor, bir birleşiyor ve bedenini sıkıştırmaya başlıyordu. İlerlemek için müthiş çabalar harcıyor ama başaramıyordu bir türlü. Bu arada Grimaud, elinde fenerle durmadan uzaklaşıyordu. Saplanıp kaldığı dar geçitten çıkarması için ona seslenmek istiyor ama tek bir sözcük bile çıkmıyordu ağzından. Geçidin öteki tarafından, yani geldiği yerden, kendisini izleyenlerin sesleri yükselmeye başlamıştı. Sesler giderek yaklaşıyordu. Yakalanmıştı, kaçması olanaksızdı artık. Sanki duvarlar da düşmanla işbirliği içindeydiler ve ilerlemesini engellemek için iyice sıkıştırıyorlardı onu. Sonunda La Ramée'nin sesini işitiyor, yüzünü görüyordu. La Ramée elini uzatıyor, kahkahalarla omzuna vuruyordu. Yakalamışlardı onu ve tekrar bu alçak tavanlı, içinde Mareşal Ornano'nun, Puylaurens'in ve bir akrabasının öldüğü odaya tıkılıyordu. Üçünün de mezarları oradaydı, zeminin kabarıklığından anlaşılıyordu bu. Dördüncü bir mezar daha açılmıştı yanlarında, ceset bekleyen bir mezar!

Prens uyandığında, uyumak için harcadığı çabayı bu kez uyumamak için harcamaya başladı. La Ramée içeri girdiğinde onu o kadar soluk ve yorgun buldu ki, hasta olup olmadığını sordu.

"Gerçekten" dedi odada yatan ve rutubetten tutan dişi nedeniyle uyuyamayan bir muhafız, "gerçekten Dük Hazretleri geceyi çok huzursuz geçirdi ve iki üç kez imdat diye de bağırdı."

"Efendimiz'in nesi var?" diye sordu La Ramée.

"Ne olabilir ki? Bütün suç senin, koca alık!" dedi Prens. "Dün, bütün gün kaçış hikâyeleriyle kafa ütüledin burada, ben de düşümde kaçtığımı, kaçarken de düşüp kafamı kırdığımı gördüm."

La Ramée kahkahalarla güldü.

"Görüyorsunuz ya Prens Hazretleri" dedi, "Allah tarafından bir uyarı bu size. Umarım bu tür münasebetsizliklere ancak düşlerinizde kalkışırsınız."

"Haklısınız, sevgili dostum La Ramée" dedi Prens. Uyanık olduğu halde alnında birikmiş terleri sildi. "Ben de artık yemek içmekten başka bir şey düşünmüyorum."

"Şşşt!" dedi La Ramée.

Daha sonra çeşitli bahaneler bulup muhafızları bir bir dışarı gönderdi.

"Ne var?" diye sordu Prens yalnız kaldıklarında.

"Bir şey yok, yemeğinizi ısmarladım" dedi La Ramée.

"Ne var mönüde peki? Söyleyin bakalım benim değerli çeşnicibaşım."

"Dük Hazretleri, sofrayı hazırlama işini bana bırakmamışlar mıydı?"

"Börek var, değil mi?"

"Sanırım. Hem de kocaman bir börek."

"Marteau Baba'nın halefinin yaptığı börek, değil mi?"

"Özel olarak yapıldı."

"Benim için olduğunu söyledin mi?"

"Söyledim."

"Ne dedi?"

"Altesleri'ni memnun etmek için elinden gelen her şeyi yapacağını söyledi."

"Mükemmel!" dedi Prens ellerini ovuşturarak.

"Hayret doğrusu Dük Hazretleri!" dedi La Ramée. "Ne kadar boğazınıza düşkünmüşsünüz siz de! Beş yıldan beri hiç bu kadar keyifli görmemiştim sizi."

Prens birden, kendisine yeteri kadar hâkim olamadığını anladı ama tam bu sırada, sanki kapıyı dinliyormuş ve de La Ramée'nin kafasını karıştırmanın zamanının geldiğini hissetmiş gibi Grimaud içeri girdi ve La Ramée'ye, kendisine söyleyecek bir şeyi olduğunu işaret etti.

La Ramée, Grimaud'ya yaklaştı, o da bir şeyler fısıldadı kulağına.

Prens de toparladı kendisini bu arada biraz.

"Bu adamın izinsiz içeri girmesini yasaklamıştım ben" dedi.

"Efendim" dedi la Ramée, "mazur görün çünkü ben çağırttım kendisini."

"Niçin çağırtıyorsunuz? Ona katlanamadığımı biliyorsunuz."

"Prens Hazretleri, yaptığımız anlaşmayı hatırlayacaklardır herhalde" dedi. "Yemekte o hizmet edecek bize. Efendimiz yemeği unuttular mı yoksa?"

"Hayır, Grimaud'yu unutmuştum ben."

"Prens Hazretleri, onsuz ziyafet olmayacağını biliyorlardır herhalde."

"Peki, peki, nasıl istiyorsanız öyle olsun."

"Yaklaşın yavrum" dedi La Ramée, "yaklaşın ve söyleyeceklerime kulak verin."

Grimaud suratını asarak yaklaştı.

La Ramée devam etti:

"Dük Hazretleri, yarın baş başa bir yemek davetiyle beni onurlandırdılar."

Grimaud, bunun kendisiyle ne ilgisi olduğunu sorar gibi bir hareket yaptı.

"İlgisi var, ilgisi var, sizi ilgilendiriyor bu" dedi La Ramée. "Size de sofrada bize hizmet etme onuru verildi. Şunu bilmenizi isterim ki, ne kadar iştahlı olursak olalım, tabaklarda ve şişelerde mutlaka bir şeyler kalacaktır; sizin olacak bunlar da tabii ki."

Grimaud teşekkür anlamında eğildi.

"Ben şimdi Prens Hazretleri'nden özür dileyerek izin isteyeceğim" dedi La Ramée. "Mösyö Chavigny birkaç günlüğüne şatodan ayrılacakmış galiba, bu yüzden bana vereceği bazı emirleri olduğunu söyledi."

Prens, Grimaud'nun bakışlarını yakalamak istedi ama Grimaud bakarkör gibiydi sanki.

"Gidin" dedi Prens, La Ramée'ye, "ama olabildiğince çabuk dönmeye bakın."

"Dük Hazretleri dünkü top oyununun rövanşını mı almak istiyorlar yoksa?"

Grimaud başını yukarıdan aşağı doğru sallayarak belirsiz bir işaret yaptı.

"Evet" dedi Prens, "ama sıkı durun dostum, günler birbirini izlese de birbirine benzemez. Ben bugün mutlaka yenme niyetindeyim sizi."

La Ramée dışarı çıktı. Grimaud hiç kıpırdamadı yerinden, yalnızca bakışlarıyla izledi kendisini. Kapı kapanır kapanmaz cebinden bir kâğıt kalem çıkardı.

"Yazın efendim" dedi.

"Anlamadım, ne yazacağım?"

Grimaud parmağıyla bir işaret yaptı ve dikte etmeye başladı.

"Yarın akşam için her şey hazır, saat yediden dokuza kadar tetikte bulunun, iki at hazır olsun, dehlizdeki ilk pencereden ineceğiz."

"Sonra?" dedi Prens.

"Ne sonrası efendim?" dedi Grimaud hayretler içinde. "İmzalayın."

"Hepsi bu mu?"

"Daha ne olsun efendim?" dedi her zaman son derece özlü olan Grimaud.

Prens imzaladı.

"Dük Hazretleri topunu kaybettiler mi yoksa?" diye sordu Grimaud.

"Hangi topu?"

"Mektuplu topu."

"Hayır, işimize yarayabileceğini düşünmüştüm. İşte."

Prens, topu yastığının altından alarak Grimaud'ya uzattı. Grimaud olabildiğince hoş bir tavırla gülümsedi.

"Şimdi ne olacak peki?" diye sordu Prens.

"Mektubu tekrar topun içine dikeceğim" dedi Grimaud. "Siz de oynarken gene hendeğe atacaksınız."

"Kaybolursa?"

"Merak etmeyin siz, topu almak için biri mutlaka bulunacak orada."

"Bahçıvan mı?" diye sordu Prens.

Evet anlamında bir işaret yaptı Grimaud.

"Gene dünkü mü?"

Grimaud aynı hareketi yineledi.

"Sen bana hiç değilse kaçma konusunda bazı ayrıntıları anlat" dedi Prens.

"Uygulamaya geçmeden önce anlatmam yasaklandı" dedi Grimaud.

"Beni hendeğin öbür tarafında kimler bekleyecek?"

"Hiçbir şey bilmiyorum Dük Hazretleri."

"Peki ama çıldırmamamı istiyorsan, böreğin içinden ne çıkacak, onu söyle bari."

"Prens Hazretleri" dedi Grimaud, "böreğin içinde iki hançer, bir düğümlü ip, bir buruk armut olacak."

"Tamam, anlıyorum."

"Dük Hazretleri, herkes için bir şeyler bulunduğunu anlamışlardır herhalde."

"Hançerlerle düğümlü ipi biz kullanacağız" dedi Prens.

"Buruk armudu da La Ramée'ye yedireceğiz" diye karşılık verdi Grimaud.

"Sevgili Grimaud" dedi Prens, "çok konuşmuyorsun ama konuştuğun zaman da altın değerinde sözler ediyorsun, hakkını vermek gerekir."

XXII

MARIE MICHON'UN BİR MACERASI

Beaufort Dükü'yle Grimaud kaçış planları yaptıkları sırada, peşlerinde bir uşak olan iki atlı, Saint Marcel Kapısı'ndan Paris'e giriyorlardı. Bu iki atlı, Kont de la Fère'le Bragelonne Vikontu'ydu.

Delikanlı Paris'e ilk kez geliyordu. Athos, eski sevgilisi Paris'i, ona bu tarafından göstererek pek hoş tanıtmamıştı doğrusu. Touraine'in bir köyünün manzarası bile Paris'in bu tarafından daha hoştu. Bu nedenle, çok övülen bu kentin aleyhine olacak ama Paris öyle pek büyük bir etki yaratmadı delikanlı üzerinde.

Athos, her zamanki gibi rahat ve endişesiz bir yüz ifadesiyle ilerliyordu.

Saint Médard'a vardıklarında, bu karışık yollarda kılavuzluk eden Athos, Posta Sokağı'na saptı, oradan Estrapade, Fossés Saint Michel ve Vaugirard sokaklarına girdi. Yolcular Férou Sokağı'nın başına geldiklerinde, o yönde ilerlediler. Yolun ortasında Athos gülümseyerek kafasını kaldırdı ve delikanlıya burjuvalara özgü görünümlü olan bir evi gösterdi.

"Bak Raoul" dedi, "işte hayatımın en tatlı ve en acı anılarıyla dolu yedi yılımı geçirdiğim ev."

Delikanlı gülümseyerek selamladı evi. Koruyucusuna duyduğu sevgi Raoul'ün bütün davranışlarında belli ediyordu kendini.

Athos'a gelince, daha önce söylediğimiz gibi, Raoul onun sevgilerinin, silahşörlük yıllarından sonraki tek merkeziydi belki de ve Athos'un yüreğinin sevince nasıl sevdiği dikkate alındığında, onun bu duyguları daha iyi anlaşılır.

Yolcular Vieux Colombier Sokağı'ndaki Renard Vert

(Yeşil Tilki) tabelasının önünde durdular. Athos bu hanı uzun zamandır biliyordu. En az yüz kez gelmişti belki buraya ama yirmi yıldan beri çok şey değişmişti handa ve hepsinden önemlisi sahipleri değişmişti buranın.

Atlarını çocuklara bıraktılar ve hayvanları cins olduğundan özen gösterilmesini, saman ve yulaftan başka bir şey verilmemesini istediler. Ayrıca atların göğüslerinin ve bacaklarının ılık şarapla yıkanmasını istediler. Gün boyunca yirmi fersah kat etmişlerdi. Her gerçek şövalye gibi onlar da önce atlarının işini hallettikten sonra iki oda istediler kendilerine.

"Sen bir güzel yıkanıp temizlen Raoul" dedi Athos, "birisiyle tanıştıracağım seni."

"Bugün mü Mösyö?" diye sordu delikanlı.

"Yarım saat sonra."

Delikanlı selam verdi.

Delikanlı belki, çelik gibi güçlü Athos kadar dayanıklı olmadığından Loire'dan daha önemsiz bulduğu Seine Irmağı'nda yıkanıp hemen yatmak istiyordu ama Kont de la Fère talimat verdiğine göre itaat edilecekti kesinlikle.

"Bu arada" dedi Athos, "gereken özeni gösterin kendinize Raoul çünkü yakışıklı olmanızı istiyorum bu akşam."

"Bir evlenme konusu falan değildir bu, umarım" dedi delikanlı gülümseyerek. "Louise'le sözlü olduğumu biliyorsunuz herhalde."

Athos gülümsedi.

"Hayır, içiniz rahat olsun ama gene de bir kadınla tanıştıracağım sizi."

"Bir kadınla mı?" dedi Raoul.

"Evet, dahası, onu sevmenizi de isteyeceğim."

Delikanlı biraz da kuşkuyla süzdü Athos'u ama onun gülümsediğini fark edince rahatladı.

"Kaç yaşında bu kadın?" diye sordu Bragelonne Vikontu.

"Azizim Raoul, şunu aklınızdan çıkarmayın" dedi Kont. "Kesinlikle sorulmaz bu soru. Bir kadının yaşını yüzünden kestirebiliyorsanız, sormak gereksizdir zaten. Kestiremiyorsanız da soramazsınız, yakışık almaz bu sefer."

"Güzel mi peki?"

"On altı yıl önce Fransa'nın yalnızca en güzel değil, en zarif kadını olarak da ünlenmişti."

Bu yanıt rahatlattı Raoul'ü. Kont, delikanlı ve onun dünyaya gelişinden bir yıl önce Fransa'nın en güzel ve en zarif kadını olarak ün yapmış biri arasında tasarılar geliştiremezdi.

Odasına çekildi Bragelonne Vikontu ve gençlere özgü bir özenle Athos'un söylediklerini yapmaya başladı. Olabildiğince yakışıklı görünmek için çaba harcadı. Oysa doğanın kendisine bağışladıklarıyla zaten güç bir iş değildi bu.

Odasından çıktığında Kont, Vikont'u bir zamanlar D'Artagnan'a bakarken yüzünde beliren babaca bir gülümsemeyle karşıladı. Ama bu sefer daha da tatlıydı bakışları.

Athos, delikanlının ayaklarına, ellerine ve saçlarına, ırkının belirtileri üç yerine baktı. Siyah saçları o çağın modasına uygun biçimde ikiye ayrılmış, duru cildini çevreleyen bukleler le dökülüyordu. Kül rengi deri eldivenleri şapkasıyla uyumluydu, ellerinin inceliğini de gösteriyordu. Eldivenleri ve şapkasıyla aynı renk olan çizmeleriyse on yaşından büyük olmayan bir çocuğun ayakları gibi ayaklarını sarıyordu.

"Haydi bakalım, olacak bu iş" diye mırıldandı, "bununla da övünmezse, çok zormuş demek."

Saat öğleden sonra üçtü, yani ziyaret için uygun bir saat. Grenelle Sokağı'ndan geçtiler ve Rosiers Sokağı'na saptılar, sonra Saint Dominique Sokağı'na girdiler, Jacobin Manastırı'nın karşısında, Luynes kışlalarına hâkim bir konağın önünde durdular.

"İşte geldik" dedi Athos.

Oraya girmesinde hiçbir sakınca olmayan biri gibi, bekçinin bir şey sormasına fırsat vermeden dalıverdi. Sahanlığa çıktı, üniformalı uşağa yaklaştı, Chevreuse Düşesi'ni ziyaret edip edemeyeceğini, Madam'ın Kont de La Fère'i kabul edip edemeyeceğini sordu.

Uşak çok çabuk döndü ve Madam Chevreuse'ün, Kont de La Fère'le tanışmak onuruna kavuşmuş olmamasına karşın içeri girmesi ricasında bulunduğunu bildirdi.

Athos uşağın peşinden gitti, bir yığın odanın önünden geçip kapalı bir kapının önünde durdular. Bir salonda bulunuyorlardı. Athos, Bragelonne Vikontu'na, olduğu yerde kalmasını işaret etti.

Uşak kapıyı açıp Kont de La Fère'in geldiğini haber verdi.

Üç Silahşörler'de sık sık sözünü ettiğimiz ama bir türlü sahneye çıkaramadığımız Madam Chevreuse hâla güzel bir kadın olarak tanınıyordu. Gerçekten, o dönemde kırk dört, kırk beş yaşlarında olmasına rağmen, taş çatlasa otuz sekiz, otuz dokuz yaşlarında gösteriyordu. Saçları sarı rengini korumaktaydı, entrikaların fal taşı gibi açtığı, aşkın sık sık kapattığı gözleri her zaman aynı zekâ pırıltılarıyla parlıyor, bir nilüferi andıran ince beli, arkasından bakıldığında bir genç kız edası veriyordu ona. 1623'te, Tuileries'de Anne d'Autriche'le hendekten atlayan, Fransa tahtını bir veliahttan yoksun bırakan genç kızdan hiç farkı yoktu.

Kısaca söylemek gerekirse, aşklarına özgünlüğünün damgasını vuran ve böylelikle ailesini üne kavuşturan çılgın yaratık hiç değişmemişti.

Madam Chevreuse, penceresi bir bahçeye bakan küçük bir budvardaydı. Budvar, Madam Rambouillet'nin, konağını yaptırırken varolan modaya uygun pembe güller ve altın sarısı

yapraklarla süslenmiş mavi damaskoyla kaplıydı. Madam Chevreuse yaşında bir kadının böyle bir yerde bulunması tek kelimeyle hoppalıktı. Özellikle de o sırada olduğu gibi bir şezlonga uzanmış, başını da işlemeli arkalığa dayamış durumdayken.

Elinde yarı aralık bir kitap vardı ve kitabı tuttuğu kolunu bir yastığa dayamış halde bekliyordu.

Uşağın seslenişiyle hafifçe doğruldu ve başını merakla uzattı.

Athos kapıda göründü.

Mor kadife giysiler içindeydi, şeritleri de aynı renkti. Kordonlarıysa karartılmış gümüştendi. Pelerininde tek bir altın sırma yoktu. Siyah şapkasındaysa mor renkli tek bir tüy görülüyordu.

Ayaklarında siyah deri çizmeler vardı. Belindeki parlak kemerinden, Porthos'un, Férou Sokağı'ndayken göz koyduğu ama Athos'un kesinlikle vermeye razı olmadığı, kabzası son derece gösterişli, işlemeli kılıcı sarkıyordu. Gömleğinin devrik yakasından gösterişli danteller çıkıyordu. Çizmelerinin kenarında da danteller vardı.

Madam Chevreuse'e geldiği bildirilen ve hiç tanımadığı bu kişi öylesine gerçek soylu biri gibi görünüyordu ki Düşes, elinde olmadan doğruldu ve toparlandı, zarif bir işaretle yanında yer gösterdi.

Athos selam verip kendisinden isteneni yerine getirdi. Uşak dışarı çıkmaya hazırlanırken Athos işaret ederek durdurdu kendisini.

"Madam" dedi, "beni tanımadığınız halde konağınıza gelmek cüretinde bulundum. Beni kabul etmek lütfunda bulunduğunuza göre bu işi başarmış olduğumu düşünüyorum. Şimdi de benimle yarım saatlik bir görüşmede bulunmanızı rica etme cüretini göstereceğim izninizle."

"Hay hay, Mösyö" diye karşılık verdi Madam Chevreuse zarif bir gülümsemeyle.

"Ama efendim, bu kadarla da bitmiyor iş" diye sürdürdü konuşmasını Athos. "Biliyorum, çok fazla şey istiyorum ama sizinle görüşmek istediğim mesele baş başa görüşmemizi gerekli kılıyor, dolayısıyla, mümkünse görüşmemizi yarıda kesmemelerini de istiyorum."

"Kim ararsa arasın, yokum ben" dedi Düşes uşağına dönerek, "çekilebilirsiniz."

Uşak çıktı.

Bir anlık bir sessizlik oldu ve her ikisi de gerçekten soylu insanlara özgü bakışlarla birbirlerini süzdüler.

İlk konuşan Madam Chevreuse oldu.

"Evet Mösyö, sabırsızlık içinde beklediğimi görmüyorsunuz herhalde!" dedi.

"Ben de hayranlıkla seyrediyorum Madam."

"Mösyö" dedi Chevreuse Düşesi, "kusura bakmayın ama kiminle konuştuğumu öğrenmek için sabırsızlanıyorum. Saray'a mensup biri olduğunuz çok açık, hiç kuşkum yok bundan. Ama Saray'da hiç görmedim ben sizi. Bastille'den mi çıktınız yoksa?"

"Hayır efendim" diye karşılık verdi Athos gülümseyerek, "ama belki Bastille yolundayımdır."

"Öyle mi? O halde hemen kim olduğunuzu söyleyin bana ve sonra da çıkıp gidin buradan" diye karşılık verdi Düşes kendisini daha da çekici kılan bir tavırla. "Bugüne kadar zaten sarsılmış olan saygınlığımı daha da beter sarsmak istemiyorum."

"Benim kim olduğumu mu öğrenmek istiyorsunuz Madam? Söylediler size: Kont de La Fère'im ben. Hiç işitmediniz siz bu adı. Ama bir zamanlar başka bir adım daha vardı ve siz o adı mutlaka duymuşsunuzdur. Ama muhtemelen unutmuşsunuzdur."

"Söyleyin siz gene de."

"Eskiden Athos derlerdi bana."

Düşes hayretle açtı gözlerini. Kont'un dediğinin tersine bu adın belleğinden tamamen silinmediği belli oluyordu.

"Athos? Bir dakika..."

Ve birden beynine dolan binlerce karmakarışık anının içinden, bir tekini bir an için de olsa çekebilmek için elini alnına koydu, zorluyordu kendini.

"Yardım edeyim mi Madam?" diye sordu Athos gülümseyerek.

"Evet" diye karşılık verdi Düşes, "memnun olurum." Yorulmuştu bile aramaktan.

"Bu Athos üç genç silahşörle birlikte, ki adları d'Artagnan, Porthos ve..."

Athos sustu.

"Ve Aramis!" dedi Düşes heyecanla.

"Doğru... Ve Aramis" diye devam etti Athos. "Demek tamamen unutmamışsınız bu adı."

"Hayır" diye karşılık verdi Düşes, "Hayır. Zavallı Aramis! İnce, kibar, ağzı sıkı bir asilzadeydi, şiirler yazardı ama sonu kötü bitti yanılmıyorsam."

"Hem de çok kötü: Papaz oldu!"

"Ne büyük felaket!" dedi ve hiçbir şeye aldırmadan yelpazesiyle oynamaya başladı Düşes. "Gerçekten teşekkür ediyorum size Mösyö."

"Niçin Madam?"

"Gençliğimin güzel anılarından birini hatırlattığınız için."

"O zaman, izin verirseniz bir ikincisini daha hatırlatabilir miyim?"

"Gene bununla ilgili olarak mı?"

"Hem öyle, hem değil."

"Her neyse, anlatın bakalım, sizin gibi biriyle her riski göze alırım."

Saygıyla selam verdi Athos.

"Aramis'in, Tours'da tanıdığı çamaşırcı bir genç vardı."

"Tours'lu çamaşırcı bir genç kız mı?" dedi Düşes.

"Evet, kuziniydi. Marie Michon'du adı."

"Ha! Anladım, tamam!" diye bağırdı Düşes. "Zavallı Buckingham'a düzenlenen komployu haber vermek için La Rochelle Kuşatması'ndan mektup yazdığı kadın."

"Evet" dedi Athos, "ondan söz etmeme izin verir misiniz acaba?"

Düşes, Athos'a baktı.

"Evet" dedi, "ama fazla aleyhinde konuşmamak şartıyla."

"O zaman nankörlük etmiş olurum" diye karşılık verdi Athos, "üstelik bence nankörlük bir kusur falan değil kötülüktür düpedüz ki, çok daha fenadır böylesi."

"Siz mi Marie Michon'a kötülük etmiş olacaksınız Mösyö?" dedi Düşes. Athos'u, bakışlarını okumak istiyormuş gibi süzüyordu. "Nasıl olabilir böyle bir şey? Hiç görmediniz ki onu."

"Kim bilebilir bunu efendim? Bir halk deyişi vardır: Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur. Bazen inanılmayacak kadar doğrudur bu sözler."

"Ne olur, devam edin, anlatın Mösyö!" dedi Düşes. "Bilemezsiniz, ne kadar oyalıyor beni bu sohbet!"

"Yüreklendiriyorsunuz beni" dedi Athos, "devam ediyorum o halde."

"Lütfen."

"Aramis'in bu kuzini, bu Marie Michon, yani bu çamaşırcı kız, sıradan biri olmasına rağmen çok şey bilirdi. Saray'ın en gözde hanımlarından arkadaşım diye söz ederdi ve Kraliçe bütün kibrine rağmen, Avusturyalı ve İspanyol olduğu halde, kızkardeşim diye hitap ederdi ona."

"Yazık ki her şey çok değişti o zamandan beri" dedi Madam Chevreuse kendine özgü bir iç çekişle ve hafifçe kaşlarını oynatarak.

"Haklıydı Kraliçe" diye sürdürdü konuşmasını Athos, "çünkü Marie Michon kendisine çok bağlıydı. İspanya Kralı olan kardeşiyle arasında aracılık yapacak kadar sadıktı."

"Bu da büyük bir suç olarak yüzüne vurulmuş bir gün."

"Ve böylece" diye sürdürdü konuşmasını Athos, "Kardinal, gerçek Kardinal, öbürü, bir sabah Marie Michon'un tutuklanması ve Loches Şatosu'na kapatılması için emir verdi. Bereket versin bu iş tasarlandığı kadar sessiz sadasız gerçekleşemedi. Önceden düşünülmüştü böyle bir olasılık: Marie Michon bir tehlikeyle karşılaşacak olursa Kraliçe yeşil kadife ciltli bir kitap gönderecekti kendisine."

"Doğru Mösyö, bakıyorum da bayağı bilgilisiniz."

"Ve bir sabah Prens Marcillac yeşil kitabı getiriverdi. Kaybedilecek bir tek dakika bile yoktu artık. Mutlu bir tesadüf, Marie Michon'un Ketty adlı, rahatça erkek kıyafetleri giyebilen bir hizmetçisi vardı. Prens, Marie Michon'a bir şövalye, Ketty'ye de bir uşak giysisi buldu ve ayrıca çok iyi iki at. Böylece iki kaçak alelacele Tours'dan ayrılıp İspanya'ya doğru yollandılar. En küçük bir sesten ürküyor ve sürekli sapa yolları yeğliyorlardı. Bir han bulamadıkları zaman, birinin yanında Tanrı misafiri olarak kalmaya razı oluyorlardı."

"Gerçekten böyle, aynen böyle!" dedi Madam Chevreuse el çırparak. "Çok ilginç olacak..."

Birden sustu Düşes.

"İki kaçağı yolculuklarının sonuna kadar izlemem mi?" dedi Athos. "Hayır efendim, zamanınızı böyle boşuna harcamak istemem kesinlikle, onları yalnızca Limousin'de, Tulle ve Angoulême arasındaki köye kadar izleyeceğiz. Köyün adı Roche l'Abeille."

Düşes hayretle bağırdı ve eski Silahşör'ü güldüren bir şaşkınlık ifadesiyle süzdü Athos'u.

"Durun Madam" diye devam etti Athos, "çünkü bundan sonra anlatacaklarım, şimdiye kadar anlattıklarımdan daha ilginç."

"Mösyö, siz bir büyücüsünüz, her şey beklerim sizden ama aslında... Hadi neyse, devam edin siz."

"Bu sefer yol oldukça uzun sürmüş ve çok yorucu geçmişti, hava da soğuktu. 11 Ekim günüydü. Köyde ne bir han, ne bir şato vardı. Köylülerin evleri de perişan ve pisti. Marie Michon da çok soylu bir insandı, kardeşi Kraliçe gibi o da güzel kokulara ve temiz çarşaflara meraklıydı. Papaza Tanrı misafiri olmaya karar verdi."

Athos bir an durdu.

"Ne olur devam edin" dedi Madam Chevreuse, "her şeye hazır olduğumu söylemiştim size."

"Kapıyı çaldılar. Vakit geçti, çoktan yatağına girmiş olan papaz içeri girmelerini söyledi, kapısı kilitli değildi çünkü. Köylerde çok güçlü bir güven duygusu vardır.

Papazın odasında bir lamba yanıyordu. Dünyanın en güzel şövalyesi Marie Michon kapıyı itti, başını uzatıp Tanrı misafiri olarak kalıp kalamayacaklarını öğrenmek istedi.

'Memnuniyetle genç şövalye' dedi papaz. 'Odamın yarısını ve yemeğimden artanları paylaşmaya razı olursanız, mesele yok, buyurun.'

İki yolcu birbirlerine baktılar bir an. Papaz her ikisinin de kahkahalarla güldüklerini duydu. Daha sonra genç şövalye, daha doğrusu genç kadın karşılık verdi.

'Teşekkür ediyorum papaz efendi, kabul ediyorum.'

'Girin içeri öyleyse, yemeğinizi yiyin ve olabildiğince az gürültü çıkarın çünkü ben de bütün gün at sırtındaydım ve bu gece deliksiz bir uyku çeksem iyi olacak.' "

Madam Chevreuse hayret ve şaşkınlık duyguları arasında gidip geliyordu. Athos'a bakarken tuhaf bir anlam almıştı yüzü. Konuşmak istiyordu, belli oluyordu bu ama konuşamıyordu. Karşısındakinin tek kelimesini bile kaçırmaktan korkar gibi bir hali vardı.

"Sonra?" dedi.

"Sonra mı? İşte en zor yere geldik şimdi."

"Anlatın, anlatın, lütfen! Her şeyi anlatabilirsiniz bana. Ayrıca konu ben değilim, Marie Michon."

"Evet, doğru!" dedi Athos. "Neyse, Marie Michon uşağıyla birlikte karnını doyurdu, sonra da ev sahibinin izniyle sessizce soyundu ve ev sahibinin yanında yattı. Ketty de bulduğu bir kanepede kıvrılıverdi."

"Siz şeytan değilseniz, nasıl bilebilirsiniz bu ayrıntıları, anlamam mümkün değil."

"Marie Michon gerçekten hoş bir kadındı" diye sürdürdü konuşmasını Athos. "Aklına hep çılgınca düşünceler gelir, gerektiğinde hiçbir şeyi umursamaz, istese hepimizi baştan çıkartabilirdi. Ve işte bu sefer de papazı baştan çıkarmanın, yaşlılık günleri için hoş bir anı olacağı düşüncesi takıldı kafasına."

"Kont, şerefimle temin ederim, çok korkutuyorsunuz beni."

"Yazık ki" diye karşılık verdi Athos, "papaz efendi bir Aziz Ambrosius değildi ve bir kez daha söylüyorum tapılası bir yaratıktı Marie Michon."

"Mösyö!" diye bağırarak Athos'un elini tuttu Madam Chevreuse. "Derhal bu ayrıntıları nasıl öğrendiğinizi söyleyin bana! Yoksa hemen karşıdaki manastırdan bir papaz çağırtıp içinizdeki şeytanı kovması için dua ettireceğim."

Athos güldü.

"Bundan daha kolay ne var efendim? Bu sırada başka bir şövalye de önemli bir işle görevlendirilmiş olduğu halde ve onlardan bir saat önce papazın evine gelmişti gene Tanrı misafiri olarak. Hem de papaz can çekişen bir hastanın başına gittiği sırada. Bu nedenle rahip bütün gece boyunca yalnız evinden değil köyden de uzaklaşmıştı. Dinin hizmetindeki görevli konuğuna güvendiğinden evini, yemeğini ve odasını ona emanet edip, görevinin başına koşmuştu. Dolayısıyla da Marie Michon aslında evde kalmak için papazdan değil, papazın ilk konuğundan yardım istemişti."

"Peki bu şövalye? Bu konuk? Marie Michon'dan önce gelen asilzade kimdi?"

"Bendim, Kont de La Fère, aciz kulunuz" dedi Athos ayağa kalkarak ve saygıyla selamladı Madam Chevreuse'ü.

Madam Chevreuse bir an şaşırdı sonra bir kahkaha attı.

"Aman Tanrım! Ne garip! Bu çılgın Marie Michon umduğundan da iyisini bulmuş demek! Oturun lütfen sevgili Kont çünkü -yoksa yanılıyor muyum?- en önemli yerine gelemedik hikâyenin henüz."

"Sıra şimdi kendimi suçlamaya geldi efendim. Söylemiştim size, ben de acele bir görev dolayısıyla yoldaydım. Ortalık aydınlanır aydınlanmaz giyindim, hiç ses çıkarmadan odadan çıktım, sevimli yatak arkadaşımı uyurken bıraktım. Dışarıda da gerçekten hanımına layık hizmetçisi, başı kanepenin kenarına devrilmiş halde uyuyordu. Güzel yüzü dikkatimi çekti, yaklaştım ve Aramis'in yanına yerleştirdiği küçük Ketty'yi anında tanıdım. Ve öğrendim ki gece gelen güzel yolcu, bayan..."

"Marie Michon!" diye heyecanla sözünü kesti Düşes.

"Marie Michon" diye yineledi Athos. "Evden çıkıp ahıra gittim. Atım eyerlenmiş, uşağım hazırdı. Yola çıktık."

"Bu köye bir daha hiç uğramadınız mı?" diye sordu heyecanla Madam Chevreuse.

"Bir yıl sonra uğradım Madam."

"Eee, ne oldu?"

"Hiç, papaz efendiyi tekrar görmek istemiştim yalnızca. Adamcağız bir olayı çözmeye çalışıyordu ve hiçbir şey anlayamıyordu. Bir hafta kadar önce kendisine beşik içinde son derece sağlıklı bir oğlan çocuğuyla bir kese altın ve üstünde yalnızca *11 Ekim 1633* tarihi yazılı bir pusula gönderilmişti."

"Bu ilginç maceranın geçtiği gecenin tarihiydi o" dedi Düşes.

"Öyle ama zavallı papaz bir türlü bir şey çıkaramıyordu bu olaydan çünkü kendisi o geceyi can çekişmekte olan birinin başında geçirmişti ve döndüğünde de Marie Michon ayrılmıştı evden."

"Mösyö, biliyorsunuz ki Marie Michon 1643'te Fransa'ya döner dönmez hemen çocuğun durumunu öğrenmek istedi çünkü kaçarken çocuğu birlikte götürmesi olanaksızdı ama Paris'e döndükten sonra çocuğu yanına alıp kendisi yetiştirmek istiyordu."

"Peki papaz ne dedi kendisine?" diye sordu Athos.

"Tanımadığı birinin çocuğun bakımını üstlendiğini, geleceğini garanti altına aldığını ve kendisiyle birlikte götürdüğünü söyledi."

"Gerçeği söylemiş."

"Şimdi anladım. Bu kişi, bu bay, siz, yani babasıydı."

"Aman Madam, yüksek sesle konuşmayın, çocuk içeride çünkü."

"İçeride mi?" diye haykırdı Madam Chevreuse. Heyecanla doğruldu. "Oğlum, yani şey, Marie Michon'un oğlu içerde ha? Hemen görmek isterim!"

"Yalnız dikkatli olun Madam, babasını da annesini de tanımıyor."

"Bu sırrı sakladınız ve beni mutlu edeceğinizi düşünerek bana getirdiniz onu! Teşekkür ederim, çok teşekkür ederim!" diye haykıran Madam Chevreuse, Athos'un elini tuttu ve dudaklarına götürmek istedi. "Gerçekten çok asil ve yürekli bir insansınız siz."

"Sizin de kendisi için bir şeyler yapmanız için getirdim onu" diyerek elini çekti Athos. "Bugüne kadar ben ilgilendim yetişmesiyle ve öyle sanıyorum ki gerçek bir asilzade yarattım ama benim artık gene maceradan maceraya koşan bir görev adamı olmam gerekiyor. Yarından itibaren, sonunda belki canımı vereceğim tehlikeli bir işe girişiyorum. Böyle bir durumda onu dünyaya tanıtabilecek sizden başka kimse yok. Ancak sizin sayenizde alabilir benim yerimi."

"Rahat olun bu konuda!" diye bağırdı Madam Chevreuse. "Şu günlerde pek fazla itibarım yok ama geri kalan her şeyim onundur. Serveti ve unvanına gelince..."

"Bu açıdan endişe edilecek bir şey yok Madam. Bragelonne arazisi onun, bana miras kalmıştı bu arazi, böylelikle Vikont unvanı ve yıllık on bin lira geliri var."

"Bütün kalbimle söylüyorum ki gerçekten soylu bir insansınız siz" dedi Madam Chevreuse, "ama genç Vikont'u görmek için sabırsızlanıyorum. Nerede?"

"İçeride, salonda, isterseniz, çağırtayım."

Athos, kapıya doğru hamle etti. Düşes engelledi kendisini.

"Yakışıklı mı?" diye sordu.

Athos gülümsedi.

"Annesine benziyor" dedi.

Hemen sonra kapıyı açıp delikanlıya bir işaret çaktı. Kapıda belirdi Raoul.

Düşes, gururunun umutlarını bile aşan bu hoş ve yakışıklı şövalyeyi görünce, neşeyle bir çığlık atmaktan alamadı kendini.

"Yaklaşın Vikont" dedi Athos. "Madam Chevreuse elini öpmenize izin veriyorlar."

Delikanlı o hoş gülümseyişiyle yaklaştı, başı açık vaziyette diz çöküp elini öptü Madam Chevreuse'ün ve daha sonra şunları söyledi Athos'a:

"Kont Hazretleri, herhalde utangaçlığımı engellemek için madamın Kraliçe değil de Chevreuse Düşesi olduğunu söylediniz!"

"Hayır Vikont" dedi Madam Chevreuse. Delikanlının elini avuçlarının arasına alarak, keyiften ışıl ışıl yanan gözleriyle gözlerinin içine bakarak yanına oturttu. "Hayır, ben Kraliçe değilim yazık ki ama Kraliçe olsaydım, size layık olan her şeyi anında yerine getirirdim. Ama hangi mesleğe girmek istediğinizi söyleyin bana."

Madam Chevreuse dudaklarını delikanlının duru alnına dokundurmamak için zor tuttu kendini. Bu arada Athos da ayakta durmuş, anlatılmaz bir mutlulukla seyrediyordu her ikisini.

"Madam" dedi delikanlı tatlı ve gür sesiyle, "bana sorarsanız gerçekten soylu kişi için tek bir meslek vardır, o da silahşörlüktür. Bana öyle geliyor ki Kont Hazretleri de beni bu meslek için yetiştirdi, asker yapmak istiyor beni. Dahası beni Paris'te belki de Prens'e takdim edecek biriyle tanıştırmak için umutlandırdı da."

"Anlıyorum, sizin gibi genç bir asker ancak onun gibi bir generalin yanında hizmet edebilir. Yalnız, bir dakika... Ben... Kayınvalidem Madam Montbauzon ve Madam Longueville yüzünden aram açık kendisiyle ama Prens Marcillac aracılığıyla... Evet, tamam! Tamam bu iş Kont Hazretleri. Prens Marcillac eski dostumdur. Genç arkadaşımızı Madam Longueville'e takdim eder, o da bir mektupla kardeşine gönderir. Prens bir dediğini iki etmeyecek kadar çok sever kardeşini." Madam Longueville, bu *çok sever* sözcüklerini üstlerine basa basa telaffuz etti.

"Ve işte her şey yoluna girdi böylece" dedi Kont. "Ama şimdi de biraz acele etmenizi isteme cüretini gösterebilecek miyim acaba? Çünkü Vikont'un yarın akşam Paris'te olması gerekiyor, gerekçelerim var bu konuda."

"Sizin onunla ilgilendiğinizi bilmelerini ister misiniz sayın Kont?"

"Geleceği açısından belki de beni hiç tanımamış olduğunu söylemesi daha doğru olur, diye düşünüyorum."

"Ama Mösyö!" diye bağırdı delikanlı.

"Fakat Bragelonne, bilirsiniz ki ben nedensiz bir şey yapmam."

"Mösyö" diye karşılık verdi Bragelonne Vikontu, "olağanüstü güçlü bir mantığınız olduğunu biliyorum ve dolayısıyla her zaman olduğu gibi size itaat edeceğim."

"Siz bana bırakın bu işi Kont" dedi Madam Chevreuse. "Mutlu bir tesadüfle şu anda Paris'te bulunan Prens Marcillac'ı çağırtacağım hemen ve bu işin sonucunu almadan da peşini bırakmayacağım."

"Tamam Düşes Hazretleri, çok teşekkür ediyorum size! Benim de uğrayacağım çok yer var, handa bekleyeceğim Vikont'u."

"Akşam ne yapıyorsunuz?"

"Rahip Scarron'a gideceğim, mektup götürmem gerekiyor kendisine ve orada bir arkadaşımla buluşacağım."

"İyi, ben de uğrarım bir ara oraya" dedi Madam Chevreuse. "Beni görmeden ayrılmayın oradan."

Athos, Madam Chevreuse'ü selamladı ve çıkmaya hazırlandı.

"Eee, Kont Hazretleri!" diye gülümsedi Madam Chevreuse. "İnsan eski dostlarından ayrılırken bu kadar soğuk mu davranır?"

"Ah!" dedi Athos, Madam Chevreuse'ün elini öperken. "Marie Michon'un bu kadar sevimli bir yaratık olduğunu önceden bilseydim..."

Derin derin iç geçirerek dışarı çıktı.

XXIII

RAHİP SCARRON

Tournelles Sokağı'nda Paris'in bütün uşaklarının ve tahtırevancılarının bildiği bir ev vardı ama bu ev ne bir asilzadeye ne de büyük bir iş adamına aitti. Burada yemek yenmez, oyun falan oynanmaz, dans da edilmezdi.

Gene de sosyetenin buluşma merkeziydi burası ve bütün Paris'in uğrak yeriydi.

Küçük Scarron'un mekânıydı burası.

Bu matrak rahibin evinde sürekli gülünürdü. Aynı zamanda bir yığın da haber dolaşıp dururdu ağızdan ağıza. Bu haberler anında yorumlanır, didiklenir, masal ya da mizah haline getirilirdi. Öyle ki herkes Scarron'un evinde bir saat kalıp konuşmalarını dinlemek, sonra da bunları başka yerlere yetiştirmek için can atardı âdeta. Bu insanların çoğu da kendilerinden

bir şeyler katmak isterlerdi anlatılanlara ama hiç konuşmayanlar, susanlar da hoş karşılanırdı bu mekânda.

Küçük Scarron'a rahip demelerinin nedeni din hizmetinde olması değildi, bir manastırı olduğu için rahip diyorlardı ona. Bir zamanlar yaşadığı Mans'ta papaz özentisi diye ün salmıştı. Bir karnaval gününde, âdeta ruhu gibi olmuş bu kenti başka bir bağlamda neşelendirmek istedi. Bütün bedenini balla ovdurdu uşağına, sonra tüy bir şilteyi açtırdı, içine girdi ve yuvarlandı. Ve dünyanın en biçimsiz, gülünç hayvanı haline geldi. Sonra da bu haliyle kadın erkek bütün dostlarını ziyarete gitti. Peşine takılanlar bir süre afallamış halde izlediler onu, sonra da yuhalamaya başladılar. Kaba saba bir yığın adam küfürler etti, çocuklar taş attı, sonunda kaçmak zorunda kaldı adamcağız. Ama güruh peşini bırakmadı. Her yandan sıkıştırılan, rahat bırakılmayan Scarron, kurtuluşu kendini ırmağa atmakta buldu. Balık gibi güzel yüzerdi ama su çok soğuktu. Scarron suya daldığında kan ter içindeydi, bu yüzden çok üşüdü ve karşı kıyıya ulaştığında kötürüm gibi hissetti kendini.

Scarron'un elini kolunu tekrar çalıştırabilmesi için her türlü çaba harcandı, her yol denendi. Bu yüzden o kadar acı çekti ki sonunda bütün hekimleri kovdu, acı çekeceğine hastalığı kabulleneceğini söyledi. Sonunda, şakacılığıyla tanındığı Paris'e döndü. Burada kendi icadı olan bir iskemleye yerleşti. Günün birinde bu iskemlesiyle Anne d'Autriche'i ziyarete gitti. Onun şakalarından pek hoşnut kalan Anne d'Autriche ona, bir unvan isteyip istemediğini sordu.

"Evet Majesteleri, çok istediğim bir unvan var" diye karşılık verdi Scarron.

"Neymiş o bakalım?" diye sordu Anne d'Autriche.

"Sizin hastanız olma unvanı" diye karşılık verdi Scarron.

Böylece Scarron'a *Kraliçenin Hastası* unvanıyla on beş bin lira tutarında yıllık maaş bağlandı.

Ve o andan itibaren, Scarron gelecek korkularından kurtulduğundan şen şakrak bir yaşam sürmeye başlamış, eline geçen parayı gönlünce harcama yolunu seçmişti.

Bir gün Kardinal'in habercisi geldi ve kendisine, Piskopos Yardımcısı'nı evine kabul etmekle doğru yapmadığını söyledi.

"Niçin? Soyu sopu belli biri değil mi kendisi yoksa?" dedi Scarron.

"Ne demek? Tabii ki soyu sopu belli biri."

"Sempatik mi bulmuyor onu yoksa?"

"Olur mu hiç?"

"Şakadan mı anlamıyor yoksa?"

"Tersine, şakadan başka bir şey düşündüğü yok."

"Öyleyse niçin böyle bir adamla görüşmemi istemiyorsunuz?"

"Çünkü iyi niyetli değil!"

"Sahi mi? Kime karşı kötü niyet besliyor?"

"Kardinal'e."

"Nasıl?" diye bağırdı Scarron. "Ben, hakkımda kötü niyetler besleyen Mösyö Gilles Despréaux'yla görüşmeye devam edeceğim ve başkası hakkında kötü düşünen Piskopos Yardımcısı'yla mı ilişkimi keseceğim? İmkânsız."

Burada kesildi bu konuşma. Scarron, sırf inat olsun diye Mösyö Gondy'yi daha sık görmeye başladı.

İşte, bizim evine gittiğimiz gün de üç aylığını aldığı gün olduğundan, Scarron her zaman olduğu gibi uşağını maaşını almaya göndermiş ancak şu cevabı almıştı emekli sandığından: "Devletin Rahip Scarron'a verecek parası yoktur artık."

Uşak aldığı bu yanıtı kendisine ilettiği sırada Longuevil-

le Dükü vardı Scarron'un yanında ve kendisine Kardinal'in kestiği maaşın bir kat fazlasını teklif ediyordu ama kurnaz sakat özellikle kaçındı bu teklifi kabul etmekten. Ve öğleden sonra saat dörtte tüm kent Mazarin'in kendisine maaş ödemeyi reddettiğini biliyordu. O gün de Perşembe, yani kabul günüydü rahibin. Büyük bir kalabalık geldi kabul gününe ve kararı hararetle protesto etti.

Athos, Saint Honoré Sokağı'nda, kendisi gibi at üstünde, kendisi gibi peşlerinde uşak olan ve kendisiyle aynı yolu izleyen iki asilzadeye rastladı. Bunlardan biri şapkasını çıkarıp sordu.

"Mösyö, Kardinal alçağının zavallı Scarron'un aylığını kestirmiş olduğu doğru mu sizce?"

"Böyle bir şey yaptıysa çok ayıp!" diye karşılık verdi asilzadeleri şapkasını çıkartarak aynı biçimde selamlayan Athos.

"Sizin de dürüst biri olduğunuz belli oluyor Mösyö" dedi kendisine ilk seslenen adam. "Gerçekten bela bu Kardinal!"

"Yazık ki öyle, çok haklısınız" diye karşılık verdi Athos.

Ve birbirlerini bir kez daha saygıyla selamlayarak ayrıldılar.

"İyi oldu bu akşam oraya gitmemiz" dedi Athos, Vikont'a. "Adamcağızın hatırını sorarız bir."

"Bütün Paris'i ayağa kaldıran bu Scarron kim peki?" diye sordu Bragelonne Vikontu. "Gözden düşmüş bir bakan falan mı yoksa?"

"Ne münasebet! Öyle şey olur mu Vikont!" diye karşılık verdi Athos. "Mazarin aleyhinde dizeler yazdığı için gözden düştü."

"Soylu kişiler dizeler mi yazar?" diye sordu safça Vikont. "Soyluluğa yakışır mı bu peki?"

"Doğru Raoul" diye gülümseyerek karşılık verdi Athos.

"Kötüyse bu dizeler yakışık almaz ama iyiyse daha ünlü olursunuz. Mösyö de Rotrou gibi ama" diye sürdürdü konuşmasını, "en iyisi hiç kalkışmamak bu işlere."

"Şair mi peki bu Mösyö Scarron?"

"Evet, böylece uyarmış oldum seni Raoul. Bu evde çok dikkatli olun. Hareketlerle konuşun yalnızca, daha ziyade dinlemeye çalışın."

"Peki Mösyö" diye karşılık verdi Bragelonne Vikontu.

"Beni bir asilzade dostumla konuşurken göreceksiniz: Adını çok sık işittiğiniz Rahip d'Herblay."

"Hatırlıyorum efendim."

"Arada sırada yanımıza sokulup bizimle konuşuyormuş gibi yapın ama konuşmayın, konuşmaları da dinlemeyin. Böylece bazı münasebetsiz kimselerin bizi huzursuz etmelerine engel olabiliriz."

"Başüstüne efendim, hepsini yerine getireceğim söylediklerinizin."

Athos iki ziyaret daha gerçekleştirdi Paris'te. Sonra saat yediye doğru Tournelles Sokağı'na yöneldiler. Sokağın başında hamallar, atlar ve üniformalı uşaklar vardı. Athos aralarından geçerek ve arkasındaki delikanlıyla birlikte içeri girdi. İlk gözüne çarpan kişi Aramis oldu. Geniş süet kaplı, tekerlekli bir koltuğa oturmuş, üstünde brokar bir örtü olan, gençten, güleryüzlü, zaman zaman sararan ama bakışları hep canlı, şakacı ve hoş görünümlü biriyle konuşuyordu. Sürekli gülen, alay eden, iltifatlar yağdıran, bazen sıkılan ve aklına esince de küçük bir sopayla kaşınan Scarron'du bu adam.

Tekerlekli iskemlenin çevresindeki beylerden ve hanımlardan oluşan kalabalık itişip kakışıyordu. Salon oldukça temiz ve uygun biçimde döşenmişti. Renklerinin bir zamanlar canlı olduğu belli olan ama artık solmaya başlamış çiçek desen-

li ağır perdeler pencerelerden aşağı, yerlere kadar dökülüyordu. Yerdeki halı gösterişsiz ama zevkliydi. Kibar ve ince tavırları benimsemiş iki hizmetkâr, saygılı tavırlarla hizmet ediyorlardı.

Athos'u gören Aramis ilerledi, elinden tuttu ve Scarron'la tanıştırdı onu. Scarron da yeni gelen konuğa saygı sundu ve tanıştığı için duyduğu mutluluğu belirtti. Bragelonne Vikontu'nun sanki eli kolu bağlanmış, dili tutulmuştu. Zeki insanların sohbetine alışık değildi o. Gene de zarafet dolu bir selam verdi. Athos, daha sonra Aramis'in kendisini tanıştırdığı iki üç asilzadenin övgülerini dinledi. Bu arada içeri girerken artmış olan gürültü kesildi, sohbet normal seyrini izlemeye başladı.

Vikont'un kendini toplayıp üstünkörü de olsa salonu tanıyabilmesi için geçen dört beş dakikanın sonunda gene kapı açıldı ve bir hizmetkâr Matmazel Paulet'nin geldiğini bildirdi.

Athos, Raoul'ün omzuna vurdu.

"Bu kadına iyi bakın Vikont" dedi, "tarihi bir şahsiyettir. Kral IV. Henri öldürüldüğü sırada onun evine gidiyordu."

Bragelonne Vikontu bir ürperti geçirdi. Birkaç gündür devamlı yakın tarihin perdelerini kaldıran rastlantılarla karşılaşıyordu. İçeri giren ve hâlâ genç ve güzel olan kadın, IV. Henri'yi tanımış ve kendisiyle konuşmuştu.

Yeni gelen konuğu karşılamaya koştu herkes çünkü hâlâ gözdeydi. Matmazel Paulet uzun boylu, ince, hatları yuvarlak, Raffaello'nun, Tiziano'nun bütün Madonna'larına yakıştırdıkları altın sarısı renkli, gür saçları olan bir kadındı. Belki saçlarının bu altın sarısı rengi, belki de öteki kadınlara karşı egemen tutumu nedeniyle *Dişi Aslan* adını takmışlardı ona.

Çağımızda pek moda olan bu ada sahip olabilmek için çırpınıp duran güzel bayanlarımız, böylece bu adın belki de sandıkları gibi İngiltere'den değil güzel ve zeki hemşehrileri Matmazel Paulet'den geldiğini öğreneceklerdir.

Matmazel Paulet, içeri girer girmez yoğunlaşan fısıltılar arasında hemen Scarron'un yanına gitti.

"Demek öyle, sevgili dostum ha!" dedi sakin bir tavırla. "Demek yoksulluk dayandı kapıya! Bugün öğleden sonra Madam Rambouillet'nin yanında olduğumuz sırada öğrendik, Mösyö Grasset söyledi."

"Evet ama devlet zengin artık" diye karşılık verdi Scarron. "İnsan kendisini ülkesi için feda etmeyi bilmelidir."

"Kardinal Hazretleri bundan böyle yılda on beş bin liralık fazla pomat ve parfüm alabilecek artık" dedi Athos'un Saint Honoré Sokağı'nda rastladığı asilzadelerden biri buz gibi bir sesle.

"Peki ama esin perisi ne diyecek bu işe?" diye sordu yumuşak ve tatlı sesiyle Aramis, "çünkü yaldızlı vasatlığa ihtiyacı vardır esin perisinin, değil mi? Malum ya,

Vergilius'un küçük bir kölesi ve iyi kötü bir barınağı olmasaydı,
Öfkesinden, başındaki bütün yılanlar yok olurdu

"Güzel" dedi Scarron elini Matmazel Paulet'ye uzatarak, "benim de artık tatlı su yılanım yoksa da dişi aslanım var!" O akşam Scarron'un tüm sözleri çok hoş algılanıyordu herkes tarafından. Zulmün bir ayrıcalığıdır bu. Mösyö Ménage kendinden geçerek havalara sıçradı.

Matmazel Paulet her zamanki yerine oturmak için yürüdü ama oturmadan önce kraliçelere özgü bir bakışla çevresini bir süzdü ve gözleri Bragelonne Vikontu'na takılıp kaldı.

Athos gülümsedi.

"Matmazel Paulet'nin ilgisini çektiniz Raoul" dedi. "Selamlayın kendisini, olduğunuz gibi görünün. Yani açık kalpli bir taşralı gibi davranın ama sakın IV. Henri'den söz etmeye kalkışmayın."

Raoul kızararak Dişi Aslan'a yaklaştı ve iskemlesinin çevresindeki erkeklerin arasına karıştı.

Salonda iki ayrı topluluk oluşmuştu: Mösyö Ménage'ın çevresindekiler ve Matmazel Paulet'nin çevresindekiler. Scarron bir gruptan ötekine gidiyor, tekerlekli iskemlesini dalgalı denizde teknesini ustaca yöneten deneyimli bir denizci gibi yönetiyordu.

"Ne zaman konuşabiliriz?" diye sordu Athos, Aramis'e.

"Biraz sonra" diye karşılık verdi Aramis. "Henüz yeteri kadar kalabalıklaşmadı çevremiz, dikkat çekeriz sonra."

Bu sırada kapı açıldı ve uşak, Piskopos Yardımcısı'nın geldiğini haber verdi.

Herkes başını kapıya çevirdi çünkü Piskopos Yardımcısı'nın adı daha şimdiden ün salmaya başlamıştı.

Athos da ötekileri izledi. Rahip Gondy'nin yalnızca adını işitmişti o ana kadar.

Ufak tefek, kara kuru, biçimsiz vücutlu, miyop, elleri kılıç ve tabanca çekmekten başka bir işe yaramayan biri girdi içeri. Önce bir masaya çarptı, az daha deviriyordu masayı. Her şeye rağmen yüce ve gururlu bir yüz ifadesi vardı.

Scarron da dönerek karşısına çıktı tekerlekli sandalyesiyle. Matmazel Paulet'se bulunduğu yerden selamladı onu.

"Demek gözden düştünüz ha Rahip Efendi!" dedi Scarron'a iyice yaklaşan Piskopos Yardımcısı.

Kutsallaşmış gibiydi bu sözcük: Akşamın ilk saatlerinden beri en azından yüz kez yinelenmişti ve Scarron aynı konuda belki yüzüncü yanıtını vermek üzereydi, bu nedenle az daha kısa kesecekti sözünü ancak umutsuz bir çabayla kurtarabildi paçasını.

"Efendimiz Kardinal Mazarin Hazretleri beni düşünmek istemişler de..." dedi.

"Çok güzel bir şey bu!" dedi Ménage.

"Peki, bundan sonra salonunuzda nasıl ağırlayacaksınız bizi?" diye sordu Piskopos Yardımcısı. "Gelirleriniz azalırsa, Notre Dame Piskoposluk Meclisi üyeliğine atamak zorunda kalacağım sizi."

"Olmaz!" dedi Scarron. "Saygınlığınıza gölge düşürmüş olurum o zaman."

"Ooo! Demek bizim bilmediğimiz birtakım gelir kaynaklarınız var, öyle mi?"

"Kraliçe'den borç alırım."

"Kraliçe'nin kendisine ait bir şeyi yok ki" diye karşılık verdi Aramis, "mal birliği esasına göre yaşamıyor mu o?"

Piskopos Yardımcısı dönerek, Aramis'e, parmağının ucuyla dostluğunu belli ettiği bir işaret yaptı ve arkasından da gülümsedi.

"Affedersiniz sevgili dostum" dedi, "sizi ödüllendirme konusunda gerekeni yapamamışız. Size bir hediye vermem gerekiyor."

"Ne hediyesi?" dedi Aramis.

"Şapkanıza bir kordon."

Herkes, cebinden çok özel biçimli bir kordon çıkaran Piskopos Yardımcısı'na baktı.

"Aaa! Bu bir sapan (la fronde)" dedi Scarron.

"Tabii" diye karşılık verdi Piskopos Yardımcısı. "Her şey sapan bundan böyle. Matmazel Paulet, sizin için sapandan bir yelpazem var. D'Herblay, eldivencimin adresini vereceğim size, sapan gibi eldiven yapıyor ve size Scarron, fırıncımı tavsiye edeceğim, sınırsız kredi açmasını söyleyeceğim, çok lezzetli sapan ekmekleri yapıyor."

Kordonu alan Aramis, şapkasına iliştirdi.

Bu sırada kapı açıldı ve uşak yüksek sesle bağırdı.

"Madam Düşes de Chevreuse."

Chevreuse adını duyan herkes ayağa kalktı.

Scarron tekerlekli sandalyesini alelacele kapıya doğru sürdü. Bragelonne Vikontu kızardı. Athos, Aramis'e bir işaret çakınca, Aramis bir pencere aralığına saklandı.

İçeri girince övgülere boğulan Düşes'in birini ya da bir şeyi aradığı açıkça belliydi. Sonunda Vikont'u gördü ve şimşekler çaktı gözlerinde. Athos'u fark etti ve dalgınlaştı. Pencere kenarına sığınmış olmasına rağmen Aramis'i de gördü ve yüzünde belli belirsiz bir hayret ifadesi belirdi.

"Bu arada, bizim Voiture'ün durumu nasıl acaba? Haberiniz var mı kendisinden?" diye sordu Düşes. Scarron'a dönerek kafasına üşüşen düşünceleri kovmak istiyordu sanki.

"Ne? Mösyö Voiture hasta mı yoksa?" diye sordu Athos'un Saint Honoré Sokağı'nda konuştuğu asilzade. "Nesi varmış?"

"Uşağına, değiştirmesi amacıyla bir gömlek hazırlamasını tembihlemeden oyun oynamış" dedi Piskopos Yardımcısı. "Üşütmüş, komadaymış."

"Nerede olmuş olay?"

"Allah Allah, nerede olacak, bizde tabii ki! Bir daha oyun oynamamak için kendi kendine caka satarak söz vermişti. Ama üç gün geçtikten sonra dayanamadı ve kendisini verdiği sözden kurtarmam için Piskoposluğa geldi. Ve ben o sırada maalesef dairemde bir köşeye çekilmiş danışman Broussel'le bazı ciddi meseleleri tartışıyordum. Voiture de bir masaya oturmuş, bir oyuncu arayan Laigues Markisi'ni görmüş. Marki seslenerek masaya davet etmiş onu. Voiture, kendisini verdiğim sözden kurtarmadıkça oyun oynayamayacağını söylemiş. Laigues benim adıma konuşup, 'vebali boynuma' demiş. Sonunda Voiture

de masaya oturmuş ve dört yüz *écu* yitirmiş, dışarı çıkarken de üşütüp yatağa düşmüş, bir daha da kalkamamış."

"Sevgili dostumuz Voiture kötü durumda mı yani şimdi?" diye sordu Aramis gizlendiği pencere aralığından.

"Maalesef" diye karşılık verdi Mösyö Ménage. "Durumu çok ağır ve bu büyük insan ebediyyen ayrılacak aramızdan belki, *deseret orbem* (Yeryüzünü terkedecek)."

"İyi!" dedi biraz buruk bir tavırla Matmazel Paulet. "Demek ölecek! Hiç sanmam. Bir Türk gibi sultanlarla çevrili. Madam Saintot hastalığını duyar duymaz başucunda bitti ve sırtına şişe çekiyor. Renaudot dur durak bilmeden yorganlarını ısıtıyor, hatta sevgili dostumuz Markiz Rambouillet bile ılıamur gönderdi."

"Yoksa siz sevmiyor musunuz onu sevgili Paulet?" diye sordu gülerek Scarron.

"Tanrım! Ne büyük bir adaletsizlik! Sevgili hastam benim! Ondan o kadar az nefret ederim ki ruhunun sonsuz bir istirahata çekilmesi için memnuniyetle dualar okuyabilirim."

"Size boşuna Dişi Aslan dememişler, canım" dedi Madam Chevreuse, "o kadar acımasızca ısırıyorsunuz ki!"

"Büyük bir şaire karşı çok kötü davranıyormuşsunuz gibi geliyor bana" dedi cesaret gösterip lafa karışan Vikont.

"Büyük bir şair ha! O mu büyük şair?.. Demin de söylediğiniz gibi taşradan geldiğiniz ve kendisini hiç görmediğiniz belli oluyor. Büyük bir şairmiş! Beş ayak boyu var yahu!"

"Bravo! Bravo!" diye bağırdı, zayıf, ince, kuru ama uzun boylu ve uzun kılıçlı biri. "Bravo güzel Paulet! Şu ufaklığı, Voiture'ü yerine koymanın zamanı geldi zaten. Ben açıkça şiirden anladığımı ve Voiture'ün şiirini iğrenç bulduğumu söylüyorum!"

"Kim bu palavracı herif?" diye sordu Vikont, Athos'a.

"Mösyö Scudéry."

"*Clélу*' *ve* '*Grand Cyrus*'ün yazarı?"

"Şu anda, karşıda, Mösyö Scarron'un yanında konuşan güzel kadınla, yani kız kardeşiyle birlikte yazmıştı onları."

Vikont döndü ve gerçekten de içeri yeni giren iki çehre gördü: Biri sevimli, hoş, ince, hüzünlü, saçları simsiyah, içinde altın parlayan birer çanağa benzeyen, mon menekşeyi andıran, kadife gözlü biriydi.

Ötekiyse sanki bu sevimli yaratığı kanatları altına almış gibi davranıyordu ve soğuk, zayıf ve sarı benizli, tipik bir kâhya kadın ya da sofuydu.

Bragelonne Vikontu salondan ayrılmadan önce bu kadife gözlü genç kızla mutlaka konuşmaya karar verdi. Bu kız tuhaf bir düşünce oyunuyla, hiçbir benzerliği olmamasına rağmen bu yeni dünya içinde bir an unuttuğu ve la Vallière Şatosu'nda acılara gark ettiği zavallı küçük Louise'i anımsatmıştı ona."

O sırada Aramis, Piskopos Yardımcısı'nın yanına yaklaşmış ve rahip keyifli bir halde kulağına bir şeyler fısıldamıştı. Aramis sinirlerine son derece hâkim bir insan olmasına rağmen havaya sıçramaktan alamadı kendini.

"Gülsenize" dedi Retz, "bize bakıyorlar."

Ve hemen yanından ayrılıp, çevresinde büyük bir kalabalığın toplandığı Madam Chevreuse'ün yanına gitti.

Aramis konuşmalarını duymaya çalışan meraklıları şaşırtmak için gülüyormuş gibi yaptı ve Athos'un, biraz önce sığınmış olduğu pencere aralığına girdiğini görünce, etrafa şöyle bir göz attı ve hemen yanına doğru gitti.

İki arkadaş bir araya gelir gelmez, bir yandan el kol hareketleri yaparak uzun bir sohbete daldılar.

Bragelonne Vikontu, Athos'un kendisine önceden tembihlediği gibi yanlarına yaklaştı.

"Voiture'ün bir rondosunu çok seviyorum ben, Sayın rahip" dedi yüksek sesle Athos. "Bir eşinin daha yazılabileceğine ihtimal vermiyorum."

Vikont bir süre yanlarında kaldı, oradan ayrıldıktan sonra bir yandan Matmazel Paulet'nin, öte yandan da Matmazel Scudéry'nin yaklaştıkları Madam Chevreuse'ün grubuna katıldı.

"Ben" dedi Piskopos Yardımcısı, "Mösyö Scudéry'nin düşüncelerine katılmıyorum. Bana sorarsanız Voiture bir şair, hem de gerçek bir şairdir. Ayrıca her türlü siyasal düşünceden de uzaktır kendisi."

"Yani?" dedi Athos

"Yarın" dedi telaşla Aramis.

"Kaçta?"

"Altıda."

"Nerede?"

"Saint Mandé'de."

"Kim söyledi?"

"Rochefort Kontu."

Biri yaklaşıyordu yanlarına.

"Felsefi düşünceleri mi? İşte zavallı Voiture'de olmayan da buydu. Ama ben sayın Piskopos Yardımcısı'nın fikirlerine katılıyorum: Gerçek bir şair."

"Evet, gerçekten, şiirde üstüne yoktu" dedi Ménage. "Bence gelecek kuşaklar onu hayranlıkla anacak ama bir şeyini de eleştirecekler: Dize yapılarını kurarken çok serbest davrandı, farkında olmadan şiiri öldürdü."

"Öldürdü, yerinde bir sözcük" dedi Scudéry.

"Ama her bir mektubu da bir başyapıt" dedi Madam Chevreuse.

"Evet, bu açıdan kusursuz" dedi Matmazel Scudéry.

"Doğru" diye karşılık verdi Matmazel Paulet, "ama şaka yaptığı sürece. Ciddi mektup türünde acınası durumda. Kabul etmeniz gerekir ki nobranca bir ifade kullanmasına rağmen çok kötü söylüyor söyleyeceklerini."

"Ama hiç değilse mizahta eşsiz olduğunu kabul edin."

"Evet, tabii" dedi Mösyö Scudéry bıyıklarını burarak, "yalnız ondaki komik unsurlar yapmacık bana göre, taşlamaları da çok yavan şeyler. *Sazan Balığının Turna Balığına Mektubu*'nu düşünsenize bir."

"En çok da Rambouillet Konağı'ndan esinlenmiştir, unutmayın" diye bir tespitte daha bulundu Ménage. "*Zélide ve Alcidalis*'e baksanıza bir."

"Bana sorarsanız" diye lafa girdi Aramis topluluğa yaklaşarak ve bir yandan da saygıyla Madam Chevreuse'ü selamlayarak -Düşes de aynı biçimde iade etti selamını-, "bana sorarsanız, ben onu büyüklere karşı çok serbest davrandığı için eleştiriyorum. Prenses'e, Mareşal Albret'ye, Mösyö Scomberg'e hatta Kraliçe'ye bile saygıda kusur etmiştir çoğu zaman."

"Ne, Kraliçe'ye mi?" dedi Scudéry kılıcını çekecekmiş gibi sağ bacağını öne doğru atarak. "Bunu bilmiyordum ben! Nasıl bir saygısızlık etti peki Majestelerine?"

"*Düşünüyordum* adlı oyununu bilmiyor musunuz?"

"Hayır" diye karşılık verdi Madam Chevreuse.

"Hayır" dedi Matmazel Scudéry.

"Hayır" dedi Matmazel Paulet.

"Anlıyorum, Kraliçe pek kimseye söz etmemiş bundan galiba. Ama ben güvenilir kaynaklardan öğrendim."

"Biliyorsunuz siz yani!"

"Sanıyorum biliyorum ve anımsayacağım."

"Haydi, söyleyin!" diye ısrar etti herkes.

"Bakın, anlatayım size bu işi" diye başladı Aramis. "Voiture, Kraliçe'yle birlikte arabayla geziye çıkmıştı Fontainebleau Ormanı'nda. Önce Kraliçe'nin ne düşündüğünü sorması için, güya düşünüyormuş gibi yaptı. Gerçekten de Kraliçe şaire ne düşündüğünü sordu az sonra.

'Ne düşünüyorsunuz Mösyö Voiture?' diye sordu Majesteleri.

Voiture gülümsedi, doğaçlama şeyler söyleyeceği izlenimi uyandırmak için beş dakika düşünüyormuş gibi yaptı ve şu karşılığı verdi:

Düşünüyordum ki kader
Bu kadar acı ve mutsuzluktan sonra
Şan, şeref ve ihtişamla
Taçlandırdı başınızı
Ama o eski günlerinizde
Daha mutluydunuz
Âşıktınız diyemeyeceğim aslında
Ama kafiye istiyor bunu, ne yapayım."

Scudéry, Ménage ve Matmazel Paulet omuz silktiler.

"Durun, durun" dedi Aramis, "üç kıta daha var."

"Üç kuple deseniz daha doğru" dedi Matmazel Scudéry, "çünkü buna ancak şanson denebilir."

Düşünüyordum da sizden silahlarını
Asla esirgemeyen bu aşk
Kalbinizden uzakta artık
Oklardan, yaydan ve cazibeden yoksun
Ve ben nasıl yararlanırım bundan
Yanınızdan geçerken Marie
Size bu kadar iyi hizmet edenlere
Bu kadar kötü muamele ettiğinizi düşünüyorum da..."

"Ama yani, bu son taşlamaya gelirsek" dedi Madam Chevreuse, "şiirin kurallarına uyup uymadığını bilemem ama gerçek olup olmadığı konusunda biraz insaflı olmak gerekir. İcabında Madam Hautefort ve Madam Sennecey de benim tarafımı tutacaklardır, Mösyö Beaufort da tabii ki."

"Haydi, haydi!" dedi Scarron. "Beni hiç ilgilendirmiyor bu. Nasılsa bu sabahtan beri hastası değilim onun."

"Ya son kuple?" dedi Matmazel Scudéry. "Son kuple ne oldu? Okusanıza onu da."

"Okuyacağım" dedi Aramis. "Ama bu bölümde özel adlara yer verildiğinden yanılmak mümkün değil:

Düşünüyordum da (biz şairler
çılgınca şeyler düşünüyoruz)
Bugünkü ruhsal durumunuzla
Hemen şu anda, şurada
Görseydiniz eğer
Buckingham Dükü'nün geldiğini
Hangisi gözden düşerdi acaba?
Dük mü Peder Vincent mi?"

Bu son bölümde Voiture'ün küstahlığı karşısında herkes çığlığı bastı.

"Ama" dedi alçak sesle kadife gözlü genç kız, "ben bu dizeleri çok hoş bulma gibi bir talihsizlik içindeyim."

Vikont da onun gibi düşünüyordu. Scarron'a yaklaştı hemen ve yüzü kızararak sordu:

"Mösyö Scarron, rica ediyorum, bu şöhretler topluluğu karşısında yalnız kalan bu hanımefendinin kim olduğunu söyleme şerefini bana bağışlar mısınız?"

"Ah, genç dostum benim!" dedi Scarron. "Sanıyorum, saldırmak ya da savunmaya geçmek için bir anlaşma önereceksiniz kendisine, değil mi?"

Bragelonne Vikontu tekrar kızardı.

"İtiraf edeyim ki ben de sevdim bu dizeleri" dedi.

"Gerçekten hoş dizeler" dedi Scarron, "ama sakın! Dikkatli olmak gerekir, şairler arasında böyle laflar edilmez."

"Ama ben şair değilim ki" diye karşılık verdi Raoul, "ben böyle bir onura erişemedim ve sizden yalnızca..."

"Evet, doğru, siz bu genç bayanın kim olduğunu öğrenmek istiyordunuz, öyle değil mi?"

"Evet."

"Hintli güzel bu."

"Affedersiniz" dedi Raoul kıpkırmızı kesilerek, "ama bir şey anlamadım, malum taşralıyım ne yazık ki ben."

"Yani burada konuşulan saçma sapan şeylerle ilgili olarak bir şey bilmiyorsunuz, değil mi? Bundan iyisi olamaz delikanlı, bundan iyisi can sağlığı. Anlamaya çalışmazsanız iyi edersiniz aksi takdirde zamanınızı boşa harcamış olursunuz. Ve anlamaya başladığınızda da, dileyelim ki bu tür saçmalıklardan vazgeçsinler!"

"Demek bağışlıyorsunuz beni Mösyö" dedi Vikont, "demek Hintli güzel diye adlandırdığınız kişinin kim olduğunu söyleyeceksiniz!"

"Gayet tabii. Dünyanın en sevimli yaratıklarından biridir: Matmazel Françoise d'Aubigné!"

"Kral IV. Henri'nin arkadaşı ünlü Agrippa'nın soyundan mı?"

"Torunu. Martinik'ten geldiği için Hintli diyorum ya zaten."

Vikont'un gözleri fal taşı gibi açıldı. Genç kızla göz göze geldiler ve kız gülümsedi.

Salondaysa Voiture'den söz ediliyordu hâlâ.

"Mösyö" dedi Matmazel d'Aubigné, Raoul'ün Scarron'la sohbetine karışmak ister gibi, "zavallı Voiture'ün hayranlarına hayran değil misiniz siz? Dinlesenize, kendisini överlerken nasıl didikliyorlar? Kimileri mantıktan, kimileri şiirden nasibini alamadığını söylüyor onun, kimi de ilginç bir insan olmadığını söylüyor. Güldürü unsurlarından, bağımsızlıktan yoksun olduğunu iddia edenler de var. Bu sırada bir başkası çıkıyor ve... Nesi kalacak geriye bu adamın diye merak ediyorum doğrusu."

Scarron gülmeye başladı, Vikont da güldü. Güzel genç kız da yarattığı etkiye şaşıp başını öne eğdi ve gene eski saf görünümüne büründü.

"İşte akıllı bir insan" dedi Vikont.

Athos hâlâ pencere aralığındaydı, sahneyi uzaktan seyrediyordu ve dudaklarında çevresindekileri küçümseyen bir gülümseme fark ediliyordu.

"Kont de la Fère'i çağırır mısınız?" diye seslendi Madam Chevreuse Piskopos Yardımcısı'na. "Konuşmam gerekiyor onunla."

"Ama Madam, benim de kendisiyle konuşmadığım izlenimi vermem gerekiyor" dedi Piskopos Yardımcısı. "Severim kendisini, hayranım ayrıca çünkü eski maceralarının hiç değilse bazılarını bilirim ama onunla ancak öbür gün sabah selamlaşabilirim."

"Niçin öbür gün sabah?" diye sordu Madam Chevreuse.

"Yarın akşam öğrenebileceksiniz bunu" diye karşılık verdi Piskopos Yardımcısı gülümseyerek.

"Sevgili dostum Gondy, aslında karanlık, kapalı, anlaşılmaz bir kişiliğe büründünüz" dedi Madam Chevreuse. Daha sonra Aramis'e dönerek devam etti: "Mösyö d'Herblay bu akşam bana bir kez daha kavalyelik eder miydiniz acaba?"

"Ne demek Düşes?" dedi Aramis. "Bu akşam, yarın, her zaman... Yeter ki emredin siz."

"O halde Kont de la Fère'i çağırın bana, konuşmak istiyorum onunla."

Aramis, Athos'a yaklaştı ve birlikte döndüler.

"Kont Hazretleri" dedi Düşes, Athos'a bir mektup uzatarak, "verdiğim sözü tuttum işte. Delikanlıyı gerektiği gibi karşılayacaklar."

"Madam" dedi Athos, "size bir şeyler borçlu olmak büyük mutluluk."

"Bu konuda kıskançlık göstermenize gerek yok çünkü sizin sayenizde tanıdım onu" diye karşılık verdi kurnaz kadın Aramis ve Athos'a, Marie Michon'u anımsatan bir gülümsemeyle.

Sonra kalktı, arabasının hazırlanmasını emretti. Matmazel Paulet salondan ayrılmıştı. Matmazel Scudéry de ayrılmak üzereydi.

"Vikont" dedi Athos, Raoul'e seslenerek, "lütfen Madam Chevreuse'e eşlik edin. Aşağı inerlerken elini size vermelerini rica edin kendilerinden ve teşekkür edin."

Bu sırada Hintli güzel izin istemek üzere Scarron'a yanaştı.

"Gidiyor musunuz yoksa?" diye sordu Scarron.

"Görüyorsunuz ya, en son gidenler arasındayım. Mösyö Voiture'ün iyi haberlerini alırsanız, yarın bana iletmek nezaketini gösterebilir miydiniz acaba?"

"İşte şimdi ölebilir adamcağız artık" dedi Scarron.

"Ne demek oluyor bu?" dedi kadife gözlü genç kız.

"Övgü söylevi kesinlikle hazır!"

Gülüşerek ayrıldılar. Genç kız dönerek, ilgili bir tavırla felçli zavallıya baktı, felçli adam da sevgi dolu bakışlarla baktı genç kıza.

Küçük topluluklar yavaş yavaş dağılmaktaydı. Scarron, bazı konuklarının gizemli konuşmalar yaptıklarını, bazılarının mektup alışverişinde bulunduklarını, o kadar patırtı gürültüye rağmen toplantının edebiyattan çok daha başka amaçlar güttüğünün farkına varmamış gibi davrandı.

Ama ne önemi vardı bunun Scarron için? Artık onun evinde herkes başkaldırı hazırlıkları yapabilirdi. Herkese söylediği gibi, bu sabahtan itibaren *Kraliçe'nin Hastası* değildi nasıl olsa!

Vikont'sa Madam Chevreuse'ü arabasına kadar götürmüş, Düşes de elini öptürdükten sonra arabasına binmişti. Daha sonraysa kendisini tapılacak ama çok da tehlikeli bir kadın yapan o çılgınca davranışlarından biriyle atılmış, Raoul'ü birden başından tutup, alnından öpmüş ve şöyle demişti:

"Dilerim bu buse ve beslediğim iyi niyetler mutluluk getirsin size Vikont."

Sonra onu hafifçe itip, arabacısına Luynes Konağı'na gideceğini söylemişti. Araba hemen yola çıkmıştı. Madam Chevreuse penceresinden Raoul'e bir de el sallamış ve Vikont âdeta aptallaşmış bir halde yukarı çıkmıştı.

Olup bitenleri anlayan Athos gülümsedi.

"Gelin bakalım Raoul" dedi, "artık gitme zamanınız geldi. Yarın Prens'in ordusuna katılmak üzere hareket edeceksiniz. Bir kentli gibi son kez rahat bir uyku çekin."

"Demek asker oluyorum!" dedi delikanlı. "Bütün içtenliğimle teşekkür ediyorum size."

"Tanrı'ya emanet olun, Kont" dedi d'Herblay, "ben de manastıra dönüyorum."

"Tanrı'ya emanet olun" dedi Piskopos Yardımcısı, "benim de yarın vaazım var ve bu akşam en aşağı yirmi kadar metne göz atmam gerekiyor."

"Tanrı'ya emanet olun baylar" dedi Kont, "ben de galiba gidip yirmi dört saat uyuyacağım çünkü çok yorgun hissediyorum kendimi."

Üç adam bir kez daha baktılar birbirlerine ve selamlaştılar.

Scarron salonun kapılarının ardından göz ucuyla bakıyordu onlara.

"Bunların hiçbiri dediğini yapmayacak" diyerek gülümsedi maymunu andıran yüzüyle. "Ama olsun, bırakın istediklerini yapsınlar, hepsi aslan yürekli asilzade bunların. Kim bilir belki de maaşımı geri almak için uğraşıyorlardır. Onlar kollarını hareket ettirebiliyor, çok önemli bir şey bu. Bense yalnız dilimi döndürebiliyorum ne yazık ki ama bunun da önemli olduğunu kanıtlamaya çalışacağım. Hey, Champenois, saat on bir. Gel de yuvarla beni yatağıma... Şu Matmazel d'Aubigné de bayağı hoş bir yaratık, doğrusu."

Zavallı felçli böyle konuştuktan sonra yatak odasının kapısının arkasında gözden kayboldu. Tournelles Sokağı'ndaki evin salonlarının ışıkları tek tek söndü.

XXIV

SAINT DENIS

Athos kalkmış giyinirken güneş yeni doğuyordu. Sararmış yüzünden ve uykusuzluğun neden olduğu çizgilerden bütün geceyi gözünü kırpmadan geçirdiği kolayca anlaşılıyordu. Bu kararlı ve azimli insanın üzerinde, bu sabah alışılmamış bir ağırlık ve kararsızlık vardı.

Çünkü Vikont'un yol hazırlıklarıyla uğraşıyordu ve bu

nedenle zaman kazanmak istiyordu. Önce, deri kokan kınından çıkardığı bir kılıcı silip parlattı, kabzasının sağlam olup olmadığına baktı, gövde ve kabza bağlantısını denetledi.

Sonra delikanlının çantasının dip tarafına, içinde Louis altınları bulunan bir kese yerleştirdi. Blois'dan birlikte geldikleri uşağı Olivain'i çağırdı, sefere çıkacak olan Raoul'e, yolda gerekli olabilecek her şeyi ona seçtirerek çantaya yerleştirdi.

Bu hazırlıklar için yaklaşık bir saat uğraştıktan sonra Bragelonne Vikontu'nun odasına geçen kapıyı açtı ve sessizce içeri girdi.

Güneş iyice yükselmiş, etraf tamamen aydınlanmıştı. Vikont geç yattığından, gece perdeyi çekmeyi unutmuş, bu nedenle içersi güneşle dolmuştu. Başı kolunun üstünde uyuyordu hâlâ. Uzun, siyah saçları hoş alnını örtüyor, yorgun çocukların yanaklarından inci gibi süzülen ıslaklığı andıran bir buhar tütüyordu yüzünden sanki.

Athos yaklaştı, hüzünlü bir tavır içinde eğilip gülümseyen dudaklarını, yarı aralık göz kapaklarını uzun uzun seyretti. Sessiz koruyucusu işini öylesine içtenlikle ve sevgiyle yapıyordu ki Vikont'un düşleri tatlı, uykusu da herhalde çok hafifti.

Athos bu kadar duru ve zengin bir gençlik görünümü karşısında kendini hayale kaptırmaktan kurtaramadı. Gençliğini anımsadı ve güzel anılar düşüncelerden çok, hoş kokular gibi geldi gözlerinin önüne. Geçmişteki günlerle bugün arasında derin bir uçurum vardı. Ama hayal gücünün sınırı yoktur: Boğulabileceğimiz denizleri aşar, boş kuruntularımızın kaybolduğu karanlıkları geçer, mutluluğumuzun yuvarlandığı uçurumlardan atlar. Yaşamının ilk bölümünü bir kadının mahvettiğini düşündü. Aşkın hem kırılgan hem de çok güçlü bir bedende nasıl etkili olabileceğini dehşet içinde düşündü. Kendi çektiği sıkıntıları aklına getirince Vikont'un çekebileceklerini düşündü ve yüreğini saran sevecenlik dolu sonsuz acıma hissi bakışlarında yaşlı bir anlam aldı ve bu bakışlarla süzdü Raoul'ü.

Delikanlı tam bu sırada ancak kuşlar gibi bazı hassas organizmalarda görülebilen, gölgesiz, bulutsuz ve yorgunluğu gitmiş düşlerinden uyandı.

Athos'la göz göze geldi ve sevgilisinin uyanmasını bekleyen bir âşık gibi, içinden neler geçtiğini sezdi. Çünkü o anda Athos'un gözlerinde sonsuz bir sevgi ifadesi belirmişti.

"Burada mıydınız?" diye sordu saygılı bir tavırla.

"Evet, Raoul, buradaydım" dedi Kont.

"Ve beni uyandırmadınız, öyle mi?"

"Tatlı uykunuzun bir süre daha devam etmesini arzu ettim dostum. Gece geç yattınız, yorulmuş olmalısınız."

"Haklısınız efendim. O kadar iyisiniz ki!"

Athos gülümsedi.

"Kendinizi nasıl hissediyorsunuz?" diye sordu

"İyi, çok iyi. Dinlendim ve kendime geldim."

"Tabii, henüz daha büyüme çağındasınız çünkü" dedi Athos delikanlıya karşı hissettiği babaca duygularla. "Sizin yaşınızda iki misli yorulur insan."

"Özür diliyorum efendim" dedi bu kadar ilgiden utanan delikanlı, "bir dakikaya kalmaz hazır olurum."

Athos, Olivain'i çağırdı ve gerçekten on dakika kadar sonra Athos'un uzun süredir askeri disipline alıştırmış olduğu delikanlı hazır beklemekteydi.

"Şimdi eşyalarımla siz ilgilenin" dedi delikanlı uşağa.

"Eşyalarınız hazır, sizi bekliyor Raoul" dedi Athos. "Ben ilgilendim hepsinin yerleştirilme işiyle. Hiçbir eksiğimizin olmadığını sanıyorum. Uşağın eşyalarıyla birlikte atların sırtındadır hepsi şu anda. Verdiğim emirler yerine geldiyse tabii."

"Her şey Kont Hazretleri'nin emirleri doğrultusunda yerine getirildi" dedi Olivain. "Atlar sizi bekliyor."

"Demek ben uyurken siz bu ayrıntılarla ilgilendiniz ha! Ne kadar iyisiniz efendim!" dedi Raoul. "Şımartıyorsunuz beni ama."

"Biraz da olsa beni seviyorsunuz, demek!" dedi sevecenlikle Athos.

"Aman efendim!" diye karşılık verdi Raoul hissettiklerinden dolayı ağlamamak için kendini zor tutarak. Boğulacak gibiydi. "Allah şahittir sizi ne kadar sevdiğime."

"Durun bir bakalım şöyle etrafımıza, bir şey unutmuş olmayalım" dedi Athos heyecanını gizlemeye çalışarak.

"Hayır efendim" diye karşılık verdi Raoul.

Bu sırada uşak Athos'a yaklaşıp kararsız bir tavırla durdu ve alçak sesle konuştu.

"Vikont Hazretleri'nin kılıcı yok, çünkü Kont Hazretleri, dün gece belinden çıkarmış olduğu kılıcı kaldırmamı söyledi."

"Tamam, tamam" dedi Athos. "O benim işim."

Raoul bu konuşmayı fark etmemiş gibi yaptı. Vedalaşma anının gelip gelmediğini anlayabilmek için sürekli Athos'a bakarak aşağı indi. Ama Athos kaşlarını bile oynatmıyordu henüz.

Sahanlığa vardıklarında Vikont üç atın hazırlanmış olduğunu gördü.

"Siz de mi geleceksiniz benimle yoksa?" diye bağırdı Raoul.

"Biraz refakat edeceğim size" dedi Athos.

Vikont'un gözlerinde bir sevinç parıltısı görüldü. Uçar gibi atına koştu.

Athos da uşağının kulağına bir şeyler fısıldadıktan sonra atına atladı. Olivain, atına bineceğine tekrar yukarı çıktı.

Kont'un kendisine refakat edecek olmasına çok sevinen Vikont, bu durumu görmedi ya da görmezlikten geldi.

İki asilzade Pont Neuf'ü tuttular, rıhtımları, daha doğrusu o zamanki adıyla Pépin yalaklarını geçtiler, Grand Châtelet duvarlarının dibinden ilerlediler. Uşaklar onlara yetiştiği sırada Saint Denis Sokağı'na girmekteydiler.

Hiç konuşmuyorlardı yolda. Vikont ayrılık saatinin yaklaştığını hissediyordu. Kont bir gün önce, kendisiyle ilgili bazı konularda emirler vermişti. Gözlerindeki sevecen duygular bir kat daha artıyor, arada bir ağzından çıkan tek tük sözcükte daha güçlü bir sevgi okunuyordu. Her sözü içtenlikle doluydu. Arada bir düşünce belirtiyor ya da bir öğüt veriyordu ve bu düşünce ya da öğütle herhalükârda üzerine titrediğini belli ediyordu.

Saint Denis Kapısı'ndan geçtikten sonra Récollets tepelerine vardıklarında, Athos, Raoul'ün atına baktı.

"Dikkat edin Raoul" dedi, "eliniz ağır, daha önce de sık sık söyledim size. Hiç unutulmaması gerekir bunun, şövalyeliğe adım atacak biri için en büyük kusurdur bu. Bakın, atınız daha şimdiden yoruldu, terliyor. Oysa benimki ahırdan yeni çıkmış gibi. Gemini çok sıkarak ağzını kurutuyorsunuz hayvanın, dikkat edin, sonra atınıza gerektiği gibi manevra yaptıramazsınız. Bir şövalyenin güvenliği çoğu zaman atının seri hareketlerine bağlıdır. Unutmayın, bir hafta sonra manejde değil, savaş alanlarında at oynatacaksınız."

Ve hemen arkasından da uyarılarının fazla kırıcı olmaması için ekledi.

"Bakın Raoul, keklik kovalamak için böyle bir ova bulunmaz!"

Vikont bu derslerden yararlanıyor, özellikle de bu dersin büyük bir sevecenlikle verilmesine hayran oluyordu.

Athos devam etti.

"Geçen gün başka bir konuda da uyarmıştım sizi: Tabanca çekerken kolunuz çok gergin duruyor. Kolun aşırı gergin olması isabet şansını azaltır. Bu yüzden on iki atıştan ancak üçünü tutturabilmiştiniz."

"Ama siz, on ikide on iki" diye karşılık verdi Vikont gülümseyerek.

Çünkü ben dirseğimi büküyor, elime destek sağlıyordum. Anlıyorsunuz ne demek istediğimi, değil mi Raoul?"

"Evet efendim, bu öğüdünüzü dinleyip, sonra kendim tek başıma ateş ettim ve çok başarılı oldum."

"Neye benzer bu, bilir misiniz?" diye sürdürdü konuşmasını Athos. "Kılıç sallarken hasmın üstüne aşırı derecede varmaya. Bunun delikanlılığa özgü bir kusur olduğunu biliyorum ama hamle yaparken bedenin hareketi kılıcı yönünden saptırır, eğer karşınızdaki soğukkanlı biriyse, sizi yalnızca geri çekilerek bir hamlede durdurabilir. Hatta doğrudan bir hamleyle bile ulaşabilir amacına."

"Evet Mösyö, sizin çok defa yaptığınız gibi. Ama herkes sizin kadar usta ve cesur olamaz."

"Bakın, serin bir rüzgâr çıktı" diye devam etti konuşmasına Athos, "kış habercisi bu rüzgâr. Aklımdayken söyleyeyim. Ateşli silah kullanmak zorunda kalacak olursanız, ki çok güçlü bir olasılıktır bu, çünkü barutu çok seven bir generalin yanına gidiyorsunuz, bilin ki, teke tek çarpışmalarda, pek çok süvarinin karşılaştığı gibi, asla ilk ateş eden kişi olmamakta fayda vardır. İlk ateş eden genellikle pek ender vurur hasmını. Çünkü içinde her zaman silahlı bir hasım karşısında silahsız kalmak gibi bir kuşku taşır. Bir de, hasmınız ateş ederken atınızı şaha kaldırmaya bakın. Benim bir kez hayatımı kurtarmıştır bu manevra."

"Sırf size saygı duyduğum için de olsa deneyeceğim bunu."

"O ne!" dedi Athos. "Şu karşıda durdurdukları, kaçak avlananlar değil mi?... Evet, evet, sahi, öyle... Bir önemli nokta daha Raoul: Bir saldırıda yaralanırsanız, attan düşerseniz ve hâlâ gücünüz varsa, derhal birliğinizin izlediği hattan kaçın. Çünkü eğer saldırı püskürtülürse atların nalları altında kalıp ezilebilirsiniz. Ayrıca yaralanırsanız, hemen mektup yazın bana ya da birisine yazdırın. Yaraların nasıl iyileştirileceğini iyi biliriz biz..." Gülümsüyordu Athos...

"Teşekkürler Mösyö" dedi Vikont heyecanla.

"Saint Denis'ye vardık işte" diye mırıldandı Athos.

Gerçekten de kapısında iki nöbetçinin beklediği kapıya varmışlardı. Biri öbürüne seslendi.

"İşte orduya katılmak üzere gelen iki asilzade daha."

Athos döndü: Vikont'u ilgilendiren her şeye dolaylı da olsa aşırı ilgi duyuyordu.

"Nasıl anladınız bunu?" diye sordu.

"Havasından Mösyö" diye karşılık verdi nöbetçi. "Yaşı da gösteriyor ayrıca. Bugün gelen ikinci bu."

"Bugün benim gibi biri daha mı geldi orduya?" diye sordu Vikont.

"Evet! Soylu, teçhizatı ve koşum takımları gösterişli biri. Ünlü bir aileye mensup biri gibiydi."

"Demek bir de yol arkadaşı çıktı bana Mösyö" diye devam etti Vikont, "yazık ki yitireceğim yoldaşımı unutturamayacak bana."

"Sanmam ki ona yetişesiniz Raoul çünkü daha konuşacağım şeyler var sizinle burada. Üstelik size söyleyeceklerim belki de bu asilzadenin uzaklaşıp gitmesine yetecek kadar uzun sürebilir."

"Nasıl isterseniz Mösyö."

Böyle konuşurlarken bir yandan da bayram dolayısıyla sokakları dolduran kalabalık arasında ilerliyorlardı. Nihayet ilk duaların edildiği eski bazilikanın önüne vardılar.

"İnelim Raoul" dedi Athos. "Olivain, sen atlarla ilgilen, bana da kılıcımı ver."

Athos uşağın uzattığı kılıcı aldı, iki asilzade kiliseye girdiler.

Athos, Vikont'a kutsal sudan uzattı. Kimi babaların yüreklerinde, insanların sevgililerine duydukları koruyucu sevgiden bir parça bulunur hep.

Vikont, Athos'un eline dokundu, selam verdi, haç çıkardı.

Athos muhafızlardan birine bir şey söyledi, adam eğildi ve mahzenlere doğru ilerledi.

"Gelin, Raoul" dedi Athos. "Bu adamı izleyelim."

Muhafız, Kral mezarlarının bulunduğu yerin kapısını açtı, o en üst basamakta dururken Athos ve Vikont inmeye başladılar. Mezarlara inen merdivenin dibi, son basamakta yanan gümüş lambanın ışığıyla aydınlanıyordu ve tam lambanın altında sırma zambaklarla işlenmiş mor renkli kadife bir kumaşla örtülmüş, meşe desteklere dayalı bir katafalk vardı.

Hüzünlü yüreğinin ve girdikleri kilisenin gizemli havasının etkisiyle ortama iyice hazırlanan Raoul ciddi ve ağır adımlarla aşağı inmiş, başı açık halde, son Kral'ın tabutu karşısında ayakta duruyordu. Ancak halefi yanına geldikten sonra ataların yanına gömülecekti. Bazen taht için kendinden geçen insanlık gururuna şöyle sesleniyor gibiydi: *Toz parçası seni bekliyorum!*

Bir an sessizlik oldu.

Daha sonra Athos elini kaldırdı ve parmağıyla tabutu işaret ederek konuşmaya başladı.

"Bu belirsiz mezar zayıf, yücelikten nasibini almamış bir insanın mezarıdır. Buna rağmen saltanat döneminde çok önemli olaylar olmuştur çünkü Kral'ın da üstünde olan başka birinin zekâsıyla, her şeyle ilgilenen birinin ışığı vardı. Tabutun üstünde çevreyi aydınlatan şu lamba gibi tıpkı. Gerçek Kral bu adamdı Raoul, ötekisi ruhu olan bir görüntüden ibaretti. Ama bizde Krallık'ın gücü o kadar büyüktür ki, bu adama şan ve şerefi uğrunda yaşamını verdiği insanın yanında bir mezarı bile layık görmediler. Bilesin ki Raoul, bu adam Kral'ı küçültmüş, silmiştir ama Krallık'ı yüceltmiştir. Louvre Sarayı'nda iki şeyin sonu yoktur: Can veren Kral ve ölmeyen Krallık. Bu saltanat artık çok gerilerde kaldı Raoul. Efendisinin korktuğu, çekindiği, nefret ettiği bu Başbakan da mezarına kondu ve muhtemelen eserlerini yıkmasından korktuğu Kral'ı da yalnız bırakmamak için birlikte götürdü. Çünkü bir Kral ancak, yanında Tanrı ya da Tanrı'nın ruhu varsa ülkesini yüceltebilir. Herkes, her şeye rağmen Kardinal'in ölümünü bir kurtuluş gibi gördü. Çağdaşlar biraz kör her nedense. Ben bile Fransa'yı avucunun içine almış, bir el hareketiyle istediğini boğan, istediğine nefes aldıran adamın niyetlerine karşı çıkmıştım. Beni ve arkadaşlarımı o amansız öfkesiyle ortadan kaldırmamış olmasının nedenini ancak bugün anlayabiliyorum ve size de söyleyeceğim bunu: Raoul, Kral'ı, Krallık'tan ayırt etmeyi bilin her zaman. Kral bir insandır yalnızca ama Krallık, Tanrı'nın ruhudur! Kime hizmet etmeniz gerektiği konusunda kararsız kalırsanız, dış görünüşe itibar etmeyin, görünmez ilkeyi seçin. Çünkü görünmez ilke her şeydir. Yalnızca Tanrı bu ilkeyi bir insana vererek görünür kılmıştır.

İlerideki yaşamınızı bir bulutun arkasından görüyor gibiyim Raoul. Bizimkinden daha iyi bir yaşam olduğuna inanıyorum bunun. Kral'sız bir Başbakan'ın değil, Başbakan'sız bir Kral'ın çağında yaşayacaksınız siz, yani bizim yaşadığımızın tersini yaşayacaksınız. Bu nedenle Kral'a hizmet edebilir, onu sevebilir, ona saygı gösterebilirsiniz de. Kral zalimin biri çıkarsa

eğer, -çünkü bütün gücü tek başına elinde toplamak zalimliğe yol açabilir- o zaman Krallık'a hizmet edin, Krallık'ı sevin ve sayın. Krallık kesinlikle yanılmaz çünkü Tanrı'nın yeryüzündeki ruhudur, toz parçasını yücelten ve kutsallaştıran ilahi kıvılcımdır. Biz soylular şu merdivenin en alt basamağının dibindeki şu tabutun karşısında neysek, o tabutun içinde olan da Tanrı karşısında odur."

"Tanrı'ya tapacağım Mösyö" dedi Vikont, "Krallık'a saygı duyuyorum, Kral'ın hizmetinde olacağım ve Kral ya da Tanrı uğruna can verme gayret ve çabası içinde olacağım her zaman. Ne dersiniz, anlayabilmiş miyim sizi?"

Athos gülümsedi.

"Soylu bir insansınız" dedi. "Alın işte, bu da kılıcınız."

Raoul bir dizini yere koydu. Athos devam etti konuşmaya.

"Bu kılıcı dürüst ve soylu bir insan olan babam taşımıştı. Sonra ben taşıdım ve elim kabzasındayken de, kını yanımdan sarkarken de şeref kazandırdım ona. Eğer eliniz bu kılıcı kullanamayacak kadar zayıfsa, isabet olmuş diye düşünürüm Raoul, onu gerektiği zaman kınından çekmeyi öğrenecek kadar zaman vardır önünüzde."

"Mösyö" dedi kılıcı Athos'un elinden alan Raoul, "her şeyimi size borçluyum ben. Ve bana verdiğiniz en değerli armağan bu kılıç. Bu kılıcı taşırken ona layık olacağıma yemin ediyorum."

Vikont dudaklarını kılıcın kabzasına uzattı ve saygıyla öptü.

"Peki" dedi Athos. "Ayağa kalkın Raoul. Kucaklaşalım."

Raoul doğruldu ve büyük bir içtenlikle Athos'a sarıldı.

"Allah'a emanet ol" dedi kalbi âdeta parçalanan Athos. "Tanrı'ya emanet ol ve sakın beni unutma."

"Sizi ölünceye kadar, sonsuza kadar unutmayacağım efendim. Yemin ediyorum Mösyö, eğer başıma bir şey gelecek olursa, ağzımdan son çıkacak sözcük adınız, kafamdan geçecek son düşünce sizin hatıranız olacaktır."

Athos heyecanını belli etmemek için çabuk çabuk merdivenleri çıktı. Mezar bekçisine bir Louis altını uzattı, mihrabın önünde saygıyla eğildi, kilisenin sundurmasında atların yanında bekleyen Olivain'e doğru ilerledi geniş adımlarla.

"Olivain!" diye seslendi Raoul'ün omuz askısını işaret ederek. "Kılıcın kemeri aşağı düşmüş biraz, sıkın onu. Tamam. Grimaud gelinceye kadar Raoul'e siz eşlik edeceksiniz. O gelince yanından ayrılacaksınız. Duydunuz mu Raoul? Grimaud yürekli, temkinli ve deneyimli bir hizmetkârdır. Sizinle gelecek."

"Evet Mösyö" dedi Vikont.

"Haydi bakalım, atla atına! Gidişini göreyim."

Vikont, söylediğini yaptı.

"Allah'a emanet ol Raoul" dedi Athos. "Allah'a emanet ol yavrum!"

"Siz de Allah'a emanet olun, Mösyö" dedi Vikont. "Allah'a emanet olun benim sevgili koruyucum!"

Daha fazla konuşmaya cesaret edemeyen Kont elini salladı, Raoul de başı açık halde uzaklaştı.

Athos, bir sokağı dönüp gözden kayboluncaya kadar, uzaklaşmasını seyretti Raoul'ün.

Daha sonra atının yularını bir köylüye atan Kont, basamakları ağır ağır çıkıp kiliseye girdi, kuytu ve karanlık bir köşede uzun uzun dua etti.

XXV

MÖSYÖ BEAUFORT'UN KIRK HAPİSTEN KAÇIŞ YOLUNDAN BİRİ

Bu arada, hem mahkûm hem de onu kaçırmaya çalışanlar için zaman ilerlemekteydi. Ama çok da ağır ilerliyordu zaman. Tehlikeleri olan bir karar alan ve bu kararı uygulama anı yaklaştıkça, elleri ayakları birbirine dolaşan insanların tersine, cesaretiyle ün salmış Beaufort Dükü, beş yıldır hareketsiz ve kapalı kalmış olmasına rağmen eyleme geçme saatini sabırsızlıkla bekliyordu. Yalnızca kaçış eyleminde bile geleceğe ilişkin ve henüz pek de belirli olmayan tasarıları dışında, kendisini olağanüstü heyecanlandıran bir öç alma duygusu seziyordu için için. Kaçarak önce Chavigny'yi zor durumda bırakacak, küçük oyunları nedeniyle kendisine kin tutmasının intikamını alacaktı. Nefret ettiği Mazarin için de kötü bir sürpriz olacaktı bu. Görüldüğü gibi Mösyö Beaufort, Chavigny ve Mazarin, Efendisine ve yardımcısına karşı duygularını gayet güzel ayarlamıştı.

Beaufort Dükü ayrıca Saray'ın içini de çok iyi biliyordu ve Kraliçe'yle Mazarin arasındaki ilişkilerden haberdardı. Bu yüzden Saray'da "Beaufort Dükü kaçmış!" haberi duyulduğunda Mazarin'in dairesinden Anne d'Autriche'in dairesine kadar nasıl dramatik bir heyecan fırtınasının eseceğini daha içerdeyken tahmin edebiliyordu. Bunları düşünerek sinsice gülümsüyor, şimdiden dışarıda olduğunu sanıyor, ormanların ve ovaların temiz havasını soluyor, güçlü atının sırtında dört nala giderken, "Özgürüm artık!" diye haykırdığını düşlüyordu.

Uyanınca da gene dört duvar arasında olduğunu görüyor, sürekli parmaklarıyla oynayan La Ramée'ye bakıyor, içerdeki odadaki sekiz muhafızın içki içip gülmelerini dinliyordu.

Hiç de hoş olmayan bu ortam içinde Mösyö Beaufort'u avutan tek şey Grimaud'nun asık suratıydı ki, insan ruhunun ne kadar kaypak olduğunu gösteriyordu bu durum. Önceleri müthiş bir kin duymasına neden olan bu yüz şimdi umudun ta kendisiydi! Antonius gibi görüyordu Grimaud'yu.

Bunların mahkûmun ateşli düş gücünün bir oyunu olduğunu söylemeye gerek bile yoktur tabii ki. Grimaud hep aynı Grimaud'ydu. Âmirinin, yani La Ramée'nin güvenini ancak aksiliğiyle sürdürebiliyordu. Hatta ve hatta, La Ramée artık ona kendisinden bile çok güvenmekteydi çünkü, daha önce de belirtmiş olduğumuz gibi, La Ramée, Mösyö Beaufort'a bir yakınlık duyuyordu.

Bu yüzden La Ramée sorumlu olduğu mahkûmla baş başa yemek yemeyi bayram gibi kabul etmişti. Tek bir kusuru vardı La Ramée'nin: Oburluk! Börekleri pek lezzetli, şarabı pek nefis bulmuştu. Oysa Marteau Baba'nın halefi kendisine tavuklu börek yerine sülünlü börek, Mâcon şarabı yerine Chambertin şarabı vaad etmişti. Bunlara bir de aslında çok iyi bir insan olan ve Chavigny'ye karşı çeşitli muziplikler, Mazarin'e karşı da bin bir oyun düşünen Prens'in varlığı ve yılın dört büyük şenliğinden biri olan yortunun yaklaşması da eklenince La Ramée'nin neden bu kadar keyifli olduğu anlaşılmaktaydı.

Sonuç olarak La Ramée de en az Dük kadar sabırsızla bekliyordu akşamın altısını.

Sabah erkenden bütün ayrıntılarla kendisi ilgilenmeye başlamış, kimseye güvenemediğinden kalkıp kendisi gitmişti Marteau Baba'nın halefine. Usta olağanüstü bir performans göstermişti o gün. La Ramée'ye Beaufort armalarıyla süslenmiş kocaman böreği gösterdi. Böreğin içi doldurulmuş değildi henüz ama daha uzaktan ağız sulandıran, hazırlanmış bir sülünle iki keklik, ince kesilmiş katmerler arasına konmayı bekliyordu. Ağzı sulanan La Ramée ellerini ovuşturarak Dük'ün odasına döndü.

Daha önce de söylediğimiz gibi, Mösyö Chavigny de mutluluklarına katkıda bulunmak istercesine La Ramée'ye güvenip geziye çıkmıştı o sabah. Şatonun komutası da La Ramée'ye kalmıştı. Grimaud'ya gelince yüzü her zamankinden asıktı. Dük, sabahleyin La Ramée'yle top oynamıştı. Bu sırada

Grimaud dikkatli olması için işaret çakmıştı Dük'e. Grimaud, önden yürüyerek akşam izlenecek yolu gösteriyordu. Oyun, şatonun küçük avlusunda oynanıyordu. Oldukça ıssız bir yerdi burası ve ancak Mösyö Beaufort oynarken nöbetçi konuyordu. Zaten duvarlar yüksek olduğundan çoğu zaman bu önlem bile gereksiz bulunuyordu.

Buraya ulaşmak için üç kapıdan geçmek gerekiyordu ve kapıların her biri farklı anahtarlarla açılıyordu.

Grimaud, avluya varınca robot gibi giderek mazgal deliklerinden birine oturdu ve bacaklarını surlardan aşağı sarkıttı. İp merdiven buradan sarkıtılacaktı kesinlikle.

Mösyö Beaufort için son derece anlaşılır olan bu manevraları La Ramée'nin anlaması olanaksızdı ya da onun bunları anlaması için bir neden yoktu.

Oyuna başladılar. Bu kez çok formdaydı Prens. Topları gitmesini istediği yere eliyle indiriveriyordu adeta. Ağır bir yenilgi aldı La Ramée.

Dük'ün muhafızlarından dördü peşlerinden gelmişti ve top topluyorlardı. Oyun bitince Dük, La Ramée'yle gönlünce alay etti, sonra muhafızlardan ikisine iki Louis altını verip, öbür arkadaşlarıyla birlikte sağlığına kadeh kaldırmalarını söyledi.

Muhafızlar izin istediler La Ramée'den. La Ramée gereken izni verdi onlara ama ancak akşam gidebileceklerini söyledi. Bazı önemli ayrıntılarla ilgilenmesi gerekiyordu La Ramée'nin. Alışverişe çıkacağından mahkûmun gözden uzak kalmasını istemiyordu pek.

Dük, istese bu kadar çalıştıramazdı kendisi için muhafızları.

Nihayet saat akşamın altısı oldu. Sofraya yedide oturulacaktı ama yemek saat altıda hazırdı ve servis yapılmıştı bile. Beaufort armalarıyla süslenmiş kocaman börek büfedeydi. Al-

tın sarısı renkli kabuğundan böreğin çok iyi pişmiş olduğu belli oluyordu.

Öteki yemekler uygun biçimde dizilmişti.

Herkes sabırsızlık içinde bekliyordu: Muhafızlar içki içmek, La Ramée bir an önce sofranın başına çökmek, Dük de kaçıp kurtulmak için...

Bir tek Grimaud vardı telaş etmeden bekleyen. Sanki Athos onu o günkü görev için özel olarak yetiştirmişti.

Öyle anlar oluyordu ki Prens uşağın duvar gibi yüzüne baktığında, rüyada olduğunu sanıyor, bu taş gibi suratın zamanı geldiğinde harekete geçip geçmeyeceğini soruyordu kendi kendine.

La Ramée, Dük'ün sağlığına içmelerini söyleyerek gönderdi muhafızları. Muhafızlar gidince de kapıları kapayarak, anahtarları cebine koydu. Sonra, Dük Hazretleri arzu ettiklerinde demek ister gibi, masayı işaret etti eliyle.

Mösyö Beaufort, Grimaud'ya, Grimaud da saate baktı: Saat altıyı çeyrek geçiyordu. Kaçış saati yedi olarak kararlaştırılmıştı. Bu durumda kırk beş dakika daha beklemeleri gerekiyordu.

Dük, on beş dakika kazanabilmek için çok ilginç bir şey okuduğunu söyledi ve o bölümü bitirmesi gerektiğini belirtti. La Ramée ona yaklaştı, yemek hazır olmasına rağmen Dük'ün sofraya oturmasını engelleyen şeyin ne olduğunu anlamak için başını omzunun üstünden uzattı.

Mösyö Chavigny'nin karşı emirlerine rağmen üç gün önce Dük'e verdiği *Sezarın Yorumları* adlı yapıttı elindeki.

La Ramée bir daha şatonun yönetmeliğine karşı iş yapmayacağına dair söz verdi kendi kendine.

Bu arada şarap şişelerini açtı, böreği kokladı hayranlıkla.

Prens saat altı buçukta yerinden kalktı ve ciddi bir tavırla, "Sezar, hiç kuşkusuz eski çağın en büyük şahsiyetiydi" dedi.

"Öyle mi diyorsunuz efendim?" dedi La Ramée.

"Evet."

"Ben Anibal'i yeğlerim."

"Niçin üstat La Ramée?" diye sordu Prens.

"Çünkü o *Yorumlar* diye bir yapıt bırakmamıştır" diye karşılık verdi La Ramée ve bir kahkaha attı.

Prens, bu imayı anlamışçasına masaya oturdu, La Ramée'ye de karşısına oturmasını işaret etti.

La Ramée ikiletmedi emri.

Gerçekten iştah kabartıcı bir sofra karşısındaki bir oburun yüzü kadar anlamlı bir yüz olamaz. Ve işte La Ramée de, Grimaud'nun elinden çorba kâsesini alırken havalara uçuyordu keyiften.

Prens gülümseyerek baktı ona.

"Vay anasını be! İnan La Ramée, şu anda Fransa'da senden daha mutlu biri olabileceğini hiç sanmıyorum."

"Doğru söylüyorsunuz efendim" dedi La Ramée. "Gerçekten karnım aç olduğunda nefis bir sofra karşısında oturmaktan daha hoş bir şey olabileceğini sanmıyorum. Sofrada bir de yüce Kral Henri'nin torunu onurlandırıyorlarsa sizi, bu zevkin iki katına çıkacağını tahmin etmek çok kolaydır."

Dük eğildi ve ansızın La Ramée'nin arkasında duran Grimaud'nun yüzünde belli belirsiz bir gülümseme belirdi.

"Sevgili dostum La Ramée" dedi Dük, "övgülere sizden daha ustalıklı karşılık veren birini daha görmedim."

"Haklısınız Mösyö" dedi hiç tevazu göstermeden La Ramée, "aslında ben aklıma gelenleri söylüyorum. Söylediklerimde övgü falan yoktur."

"Demek bana çok bağlısınız, öyle mi?" diye sordu Prens.

"Bu demektir ki Dük, Vincennes'den çıkarlarsa, hiçbir şey avutamaz beni" diye karşılık verdi La Ramée.

"Bağlanmanızı (bağlılığınızı demek istiyordu Dük) göstermek için çok garip bir tavır doğrusu."

"Dışarıda ne var sanki Dük Hazretleri?" dedi La Ramée. "Sarayı öfkelendirecek bir çılgınlık yapacaksınız ve sizi Vincennes yerine Bastille'e tıkacaklar bu sefer. Ben Mösyö Chavigny'nin sevimli ve hoş bir insan olmadığını kabul ediyorum" diye sürdürdü konuşmasını La Ramée ve bir yudum aldı Madeira şarabından. "Ama itiraf edin ki Mösyö Tremblay ondan beterdir."

"Doğru!" dedi Prens. Konuşmanın böyle bir seyir almasından memnundu ve arada bir saate göz atmayı da ihmal etmiyordu. Akrep insanı umutsuzluğa düşürecek kadar ağır dönüyordu.

"Kardinal Richelieu'nün yanında beslenmiş bir dilenci tarikatı rahibinin kardeşinden ne beklenir? İnanınız bana efendim, sizin her zaman iyiliğinizi istemiş olan Kraliçe'nin, Monsenyör'ü buraya göndermeyi düşünmesi kadar zarif bir şey olamaz. Gezme serbest, top oyunu var, suyu, yemeği iyi..."

"Seni duyan da La Ramée, buradan kaçmak istemekle nankörlük ediyorum sanacak."

"Prens Hazretleri inanın bana, bundan büyük nankörlük olamaz. Ama Monsenyör'ün böyle bir şey düşünebileceklerine ihtimal vermiyorum."

"Düşünüyorum, düşünüyorum! İtiraf edeyim ki ara sıra kaçma fikri takılıyor kafama."

"Gene o kırk kaçış yolundan biriyle mi?"

"Elbette!" dedi Dük.

"Efendim" diye karşılık verdi La Ramée, "madem şurada, sofra başında sohbet ediyoruz, bulduğunuz şu kırk kaçış yolundan birini söylesenize bana."

"Hay hay. Grimaud. Böreği versenize."

"Dinliyorum ben de" diyen La Ramée rahatça arkasına yaslandı, sonra gözlerini kısıp kadehin içindeki yakut rengi şaraptan sızan ışığı süzdü.

Dük saate bir göz attı tekrar. On dakika sonra yediyi vuracaktı.

Grimaud, Dük'ün önüne getirdi böreği. Beaufort, kabuğunu kaldırmak için gümüş bıçağı aldı eline ama nefis böreğin başına bir iş gelmesinden korkan La Ramée, çelik bir bıçak verdi Prens'e.

"Teşekkürler La Ramée" dedi Prens bıçağı alırken.

"Evet, efendim, dinliyorum, neydi çareniz?" dedi özel görevli.

"Size ilk önce başvurmam gereken, en güvendiğim çareyi mi söylesem?" dedi Prens.

"Evet, evet!" diye karşılık verdi La Ramée.

"Peki, öyle olsun" dedi Mösyö Beaufort böreği bir eliyle bastırıp öteki eliyle kesmeye çalışırken. "Ben her şeyden önce sizin gibi yiğit bir insanın gardiyanım olmasını istiyordum La Ramée."

"Tamam işte, bu isteğiniz yerine geldi, sonra peki?"

"Kendimi kutlamam gerekir bu şansımdan dolayı."

La Ramée saygıyla eğilip selam verdi.

"Düşünüyordum da" diye devam etti Prens, "yanımda La Ramée gibi iyi biri olursa, ilişkimizi bilmediği, bana sadık birini, kaçmama yardımcı olacak birini bana tavsiye edebilir ve o kişiyi yanıma aldırabilirim ben."

"Güzel, güzel!" dedi La Ramée. "Hiç fena bir düşünce değil yani!"

"Değil mi?" diye sürdürdü konuşmasını Dük. "Sözgelimi, bütün asilzadeler gibi Kardinal'in düşmanı olan yaman bir asilzadenin uşağını."

"Şşşt!" dedi La Ramée. "Siyaset yapmayalım efendim."

"Böyle bir insan yanıma geldikten ve gardiyanımın güvenini kazanacak kadar uyanık ve becerikli olduktan sonra gardiyanım da ona güvenir ve ben de dışarıdan haber alabilme olanağına kavuşurdum."

"Evet, tabii!" dedi La Ramée. "Ama dışarıdan haber almak nasıl olacaktı?"

"Çok kolay" diye karşılık verdi Mösyö Beaufort. "Top oynarken sözgelimi."

"Top oynarken mi?" diye sordu Beaufort'un anlattıklarıyla daha yakından ilgilenmeye başlayan La Ramée.

"Evet. Şöyle, sözgelimi topu hendeğe yuvarlıyorum, orada bulunan biri de topu alıyor. Topun içinde bir mektup var. Surların öbür tarafından bana atmasını istediğim topun yerine başka bir top atıyor. Bu öbür topun içinde de mektup var. Böylece dışarısıyla haberleşiyoruz ve kimse de farkına varmıyor durumun."

"Vay anasını! Vay anasını!" dedi La Ramée kulağını kaşıyarak. "İyi ki anlattınız bunu bana Prens Hazretleri, bundan sonra top toplayanlara dikkat edeceğim."

Dük güldü.

"Ama" diye sürdürdü konuşmasını La Ramée, "bu etkinlikler yalnızca haberleşmeyle sınırlı."

"Bu bile az şey sayılmaz."

"Yeterli değil ama."

"Pardon. Ya arkadaşlarıma gönderdiğim mektupta, sözgelimi, 'Filan gün, filan saatte, yanına iki at al ve hendeğin öte tarafında bekle' dersem ne olacak?"

"İyi, peki ya sonra?" diye sordu biraz kuşkulanan La Ramée. "Ama bu atların sizi almak için kanatlanıp, surların tepesine çıkmaları gerekir, unutmayın bunu."

"Hay Allah!" dedi Dük. "Atların kanatlanıp surlara çıkmaları niçin şart olacakmış? Ben aşağı inmenin bir yolunu bulabilirim."

"Nasıl?"

"İp merdiven, mesela."

"Tabii" dedi gülmek için çaba harcayan La Ramée. "İp merdiveni de topun içinde gönderemezler ya!"

"Hayır, yapamazlar bunu ama başka çare bulurlar. Başka bir şeyin içinde gönderirler."

"Başka bir şeyin içinde, başka bir şeyin içinde... Neyin içinde mesela?"

"Bir böreğin içinde mesela."

"Börek mi?"

"Evet. Farz edelim ki" diye devam etti Prens. "Farz edelim ki çeşnicibaşım Noirmont, Marteau Baba'nın dükkânını satın almak için birtakım dolaplar çevirdi."

"Eee?" diye sordu ürpererek La Ramée.

"Eeesi falan yok. Tam bir obur olan La Ramée de börekleri gördü, bunların daha önce görmüş olduğu böreklerden çok daha güzel olduğunu hemen anladı ve bana teklif etti. Gene farz edin ki, ben de La Ramée'nin yemeği benimle yemesi şartıyla kabul ettim teklifi. La Ramée rahat etmek için muhafızları uzaklaştırdı ve yalnızca Grimaud'yu alıkoydu. Oysa Grimaud, arkadaşımın göndermiş olduğu, çok iyi anlaştığım ve bana her türlü yardıma hazır sadık yardımcıdır. Böylece saat yediye birkaç dakika kala..."

"Yediye birkaç dakika kala mı?" diye yineleyen La Ramée'nin alnından soğuk terler boşandı.

"Yediye birkaç dakika kala" diye devam etti Mösyö Beaufort konuşmasını eylemle destekleyerek, "böreğin üst kabuğunu kaldırırım. İçinde iki hançer, bir ip merdiven, bir de ağız tıkacı vardır. Hançerlerden birini La Ramée'nin göğsüne dayarım, 'Çok üzgünüm dostum, ama en küçük bir hareket yapacak olursan, en küçük bir ses çıkarırsan, işin bitmiştir, bilmiş ol!' derim."

Daha önce de söylediğimiz gibi Dük bu son sözlerini söylediği sırada eyleme geçmişti. Şimdi ayakta gardiyanın yanı başındaydı. Hançeri La Ramée'nin göğsüne dayamış, ne kadar kararlı olduğunu ve dediğini yapacağını çok kesin biçimde belli eden bir ses tonuyla belli ediyordu.

Aynı anda Grimaud da hiç ses çıkarmadan böreğin içinden ikinci hançeri, ip merdiveni ve ağız tıkacını çıkarmıştı.

La Ramée olayları giderek artan bir dehşet içinde seyrediyordu.

"Aman Efendim!" diye bağırdı şaşkınlıkla. "Beni öldürecek kadar zalim davranmazsınız umarım." Başka bir ortamda olsa Dük katıla katıla gülerdi onun bu haline.

"Kaçmama engel olmaya kalkışmazsan, hayır."

"Ama sizi bırakırsam canıma okurlar benim."

"Zahmetlerinin bedelini öderim ben."

"Şatodan ayrılmaya kesinlikle kararlısınız yani!"

"Sorulur mu?"

"Ne söylersem söyleyeyim, dönmez misiniz kararınızdan?"

"Bu akşam özgür olmak istiyorum artık."

"Ya kendimi savunursam, bağırıp çağırıp, yardım istersem?"

"Soylu biri olarak söz veriyorum ki, öldürürüm!"

Bu sırada saat yediyi vurdu.

"Yedi" dedi o ana kadar hiç konuşmayan Grimaud.

"Yedi" diye tekrar etti Prens. "Geç bile kaldık gördün mü?"

La Ramée vicdanının sesini dinliyormuş gibi hareket edecek oldu.

Prens kaşlarını çattı, La Ramée hançerin ucunun giysileri delip geçtiğini, etine dayandığını hissetti.

"Peki efendim, peki!" dedi. "Yeter bu kadar. Hiçbir hareket yapmayacağım."

"Acele edelim" dedi Prens.

"Sizden son bir merhamet dileniyorum Monsenyör."

"Neymiş? Söyle, hadi, çabuk."

"Çok sıkı bağlayın beni."

"Neden bağlıyormuşum seni?"

"Suç ortağınız olduğumu sanmasınlar."

"Ellerini" diye araya girdi Grimaud.

"Önden değil, arkadan! Arkadan bağlayın."

"Neyle bağlayayım?" diye sordu Prens.

"Kemerinizle efendim" diye karşılık verdi La Ramée.

Prens, kemerini çıkarıp Grimaud'ya verdi, o da gardiyanı memnun edecek biçimde bağladı ellerini.

"Ayaklar" dedi Grimaud.

La Ramée ayaklarını uzattı, Grimaud bir peçete aldı ve boydan boya yırttı ve La Ramée'nin ayaklarını bağladı.

"Kılıcımı da" dedi La Ramée. "Kılıcımın kınını da bağlayın."

Mösyö Beaufort giysisindeki kordonlardan birini koparddı ve La Ramée'nin bu isteğini yerine getirdi.

"Şimdi de zavallı La Ramée, şunu söyleyeyim ki şu tıkacı ağzınıza sokmak zorundayım, mecburum buna."

"Hayır, hayır, bilakis, istiyorum onu ben. Ağzımda o tıkacı görmezlerse bağırmadığım için de suçlarlar beni. İyice tıkın!"

Grimaud, La Ramée'nin isteğini yerine getirmek için sokulmuştu ki, adam bir şey söylemek istediğini belirten bir işaret yaptı.

"Söyle" dedi Dük.

"Dük Hazretleri" dedi La Ramée, "eğer sizin yüzünüzden başıma bir şey gelirse, bir karım ve dört çocuğum olduğunu unutmayın."

"İçin rahat olsun. Haydi Grimaud."

La Ramée'nin ağzını bir saniye içinde tıkaçladılar ve boylu boyunca yere uzattılar. Direndiği ve dövüştüğü izlenimi uyandırmak için de bir iki iskemle parçaladılar. Grimaud, La Ramée'nin cebindeki anahtarların hepsini aldı, önce bulundukları odanın kapısını açtı, dışarı çıkınca da iki kez kilitledi, daha sonra ikisi birlikte küçük avluya çıkan dehlize daldılar. Karşılarına çıkan üç kapı da sırayla ve Grimaud'nun becerikliliğine gölge düşürmeyecek biçimde aynı çabuklukla açılıp kapandılar. Sonunda top oynadıkları yere ulaştılar. Ortalık ıssızdı. Ne bir nöbetçi, ne de pencerelerden bakan biri görülüyordu.

Prens hızla surlara doğru koştu ve hendeklerin öteki tarafında iki at tutan üç şövalye gördü. Hemen bir işaret çaktı adamlara Mösyö Beaufort. Evet, onu bekliyordu atlılar.

Bu sırada Grimaud da aşağı inmek için kullanacakları aracı bağlamaya çalışıyordu. İp merdiven değil, bir tür ipek yumaktı bu, bacak arasından geçen bir sopası vardı ayrıca. Üstüne ata biner gibi çıkacak olan kişinin ağırlığıyla kendi kendine boşalacaktı.

"Haydi, çabuk!" dedi Prens.

"Önce ben mi?" dedi Grimaud.

"Tabii ki" dedi Prens, "beni yakalarlarsa yeniden hapse atarlar ancak. Ama seni ele geçirirlerse asarlar."

"Doğru" dedi Grimaud.

Ve sopaya ata biner gibi sarılan sadık uşak tehlikeli inişe başladı. Mösyö Beaufort kendini bu dehşetli manzaraya kaptırmış, seyrediyordu. Duvarın henüz dörtte üçünü inmişti ki bağlantı koptu. Grimaud hendeğe yuvarlandı.

Dük bir çığlık attı ama Grimaud'dan hiç ses çıkmadı. Ağır biçimde yaralanmış olmalıydı çünkü düştüğü yerde hareketsiz yatıyordu.

Bekleyenlerden biri hendeğe atladı anında, Grimaud'nun omuzlarına bir ip geçirdi, karşı tarafta duran öbür ikisi de kendilerine doğru çektiler yaralıyı.

"İnin aşağıya, Dük Hazretleri" diye seslendi hendekteki adam. "En fazla on beş ayaklık bir yükseklik bu, ayrıca hendeğin dibi yumuşak ve çimenlik."

Prens çoktan inişe geçmişti bile. Onun işi daha da zordu çünkü tutunabileceği bir sopa yoktu artık. Bileklerinin gücüne güvenerek inmesi gerekiyordu, ancak elli ayaklık bir yükseklikti bu. Ama daha önce de belirttiğimiz gibi Mösyö Beaufort becerikli, güçlü ve çok soğukkanlı biriydi. Beş dakika içinde halatın ucuna varmıştı. Adamın dediği gibi ancak on beş ayak yüksekteydi şimdi. Kendisini tutan desteği bıraktı ve kazasız belasız ayaklarının üstüne düştü.

Hiç beklemeden hendeğin yamacını tırmandı. Rochefort bekliyordu onu yukarıda. Öbür ikisini tanımıyordu. Kendinden geçmiş olan Grimaud'yu atlardan birinin üstüne bağladılar.

"Beyler" dedi Dük, "sizlere daha sonra teşekkür edece-

ğim. Şu anda kaybedecek bir saniyemiz bile yok. Hemen yola çıkalım. Hiç vakit kaybetmeden. Beni seven peşimden gelsin."

Ve atına atladı, derin bir nefes alıp göğsünü şişirdi ve açıklanması çok zor bir mutluluk içinde vargücüyle haykırıp dört nala kaldırdı hayvanını:

"Özgürlük!.. Özgürlük!.. Özgürlük!.."

XXVI

D'ARTAGNAN TAM ZAMANINDA GELİYOR

D'Artagnan, Mazarin'in, kendisini yanında görmek ve ilerideki hizmetlerinin karşılığını ödemek için gözden çıkardığı parayı Blois'da aldı.

Normal bir atlı, Blois'dan Paris'e dört günde giderdi. D'Artagnan'sa üçüncü gün öğleden sonra saat dört sularında varmıştı Saint Denis Kapısı'na. Eskiden olsa iki günde gelirdi. Ondan üç saat sonra yola çıkan Athos'un yirmi dört saat önce vardığını görmüştük.

Planchet zoraki yolculukların gerektirdiği çabukluğu unutmuştu artık. D'Artagnan bu yavaşlığından dolayı eleştirdi eski hizmetkârını.

"Eee Mösyö, dört günde kırk fersah yol bir şekerci için hiç de fena sayılmaz bence."

"Sen gerçekten tüccar mı oldun Planchet? Tekrar bir araya geldiğimiz şu anda hâlâ dükkânında paslanmayı mı düşünüyorsun yoksa ciddi ciddi?"

"Aslına bakarsanız" dedi Planchet, "aktif bir hayat için yaratılmış olan yalnızca sizsiniz. Athos'a bakın: Bir zamanlar gözünü budaktan sakınmayan o yaman delikanlının o olduğunu kim iddia edebilir? Tam bir çiftlik hayatı sürüyor artık, köy ağası. İnanın Mösyö, insan her şeyden önce huzurlu bir yaşantıya özlem duyar."

"İkiyüzlü!" diye karşılık verdi d'Artagnan. "Paris'e yaklaştığımız ve Paris'te seni bir yağlı iple idam sehpasının beklediği nasıl belli oluyor."

Böyle konuşa konuşa Saint Denis Kapısı'na varmışlardı. Planchet çok iyi bildiği sokaklardan geçerken şapkasını iyice yüzüne indirirken, d'Artagnan da Tiquetonne Sokağı'nda Porthos'un kendisini beklediğini hayal ederek bıyıklarını buruyordu. Bir yandan da ona Bracieux'deki konforunu ve Pierrefonds'un efsane haline gelmiş yemeklerinin tadını nasıl unutturacağını düşünüyordu.

Montmartre Sokağı'nın köşesini dönerken Chevrette Hanı'nın pencerelerinden birinde Porthos'un, gümüş işlemeli, gök mavisi giysiler içinde oturmuş, çeneleri sökülecekmiş gibi esnediğini gördü. Öyle ki yoldan geçenler zenginliğinden ve yüceliğinden bu kadar sıkılan yakışıklı asilzadeyi seyretmeden yapamıyorlardı.

D'Artagnan'la Planchet daha köşeyi döner dönmez Porthos tanımıştı onları.

"Hey, d'Artagnan!" diye bağırdı. "Tanrı'ya şükür, sonunda gelebildiniz!"

"Günaydın dostum!" diye karşılık verdi d'Artagnan.

Handaki uşakların yularlarından tuttuğu atların ve başları yukarıda konuşan şövalyelerin çevresinde anında meraklı bir kalabalık toplanmıştı. Ama d'Artagnan'ın kaşlarını sertçe çatması ve Planchet'nin de hiç iyi niyetli sayılmayacak el kol hareketlerinden sonra neden toplandığını bile bilmeyen kalabalık dağılıverdi.

Porthos aşağı inmişti bile.

"Dostum, atlarımın burada ne kadar zor durumda kaldıklarını bilemezsin" dedi.

"Haklısın" diye karşılık verdi d'Artagnan. "Bu soylu hayvanlar adına çok üzüldüm."

"Benim durumum da o kadar parlak değildi" diye devam etti Porthos. "Şaka kaldıran, düşünceli han sahibemiz de olmasaydı... O da olmasaydı, barınabileceğim başka bir yer arayacaktım." Porthos bunları söylerken halinden çok hoşnut bir tavırla bacaklarının üzerinde sağa sola şöyle bir yalpa yaptı.

Onlar konuştukları sırada yanlarına yaklaşan ve Porthos'un sözlerinin son bölümünü işiten güzel Madeleine ansızın sapsarı kesildi ve dehşet içinde geri çekti kendini. İsviçreli'yle oynanan sahnenin yineleneceğini sanmıştı ama şaşkınlık içinde d'Artagnan'ın kaşlarını bile çatmadığını fark etti. Kızmak şöyle dursun, gülerek şunları söyledi Porthos'a:

"Anlıyorum dostum. Tiquetonne Sokağı'nın temiz havası, Pierrefonds Vadisi'nin temiz havasına benzemez tabii ki. Ama merak etmeyin, bir yolunu bulacağız."

"Ne zaman peki?"

"Sanırım hemen, şimdi."

"Gerçekten mi? İyi olur."

Porthos'un o koca sesine, kapı aralığından gelen derin ve boğuk bir inilti karşılık verdi. Atından inen d'Artagnan, kederli dudaklarından sessiz yakınmalar dökülen Mousqueton'un kocaman göbeğinin gölgesini gördü karşı duvarda.

"Sevgili dostum Mösyö Mousqueton, siz de bu sefil yere taşınmak zorunda kaldınız, değil mi?" dedi d'Artagnan kendine özgü biraz şakacı, biraz alaycı tavrıyla.

"Yemekleri hiç beğenmiyor" dedi Porthos.

"O zaman, niçin Chantilly'deki gibi, zahmete katlanıp kendisi yapmıyor yemekleri?"

"Hiç sormayın Mösyö. Burada Altesleri'nin gölleri gibi göller yok ki nefis sazanları tutayım, ormanları gibi ormanlar yok ki keklik yakalayayım. Ayrıca mahzeni de dolaştım ve doğrusunu söylemek gerekirse pek bir şey bulamadım orada."

"Mösyö Mouston" dedi d'Artagnan, "şu anda yapılacak daha acil işlerim olmasa, canınıza okurdum sizin ama işim var ne yazık ki."

Sonra Porthos'u kolundan tutup bir kenara çekti.

"Sevgili dostum du Vallon" dedi, "giyinik durumda olmanız ayrıca çok mutlu etti beni çünkü hemen Kardinal'e götüreceğim sizi."

"Öyle mi?" diye sordu, şaşırarak gözlerini fal taşı gibi açan Porthos.

"Evet dostum."

"Takdim mi edeceksiniz beni?"

"Korkuyor musunuz?"

"Hayır, heyecanlanıyorum."

"Rahat olun, öteki Kardinal gibi değil bu. Kibriyle ezmeyecektir sizi."

"Olsun d'Artagnan, bilmeniz gerekir ki, Saray bu."

"Saray falan yok artık dostum."

"Kraliçe!"

"Şimdi söyleyecektim, Kraliçe de yok artık. Merak etmeyin, Kraliçe'yi de görmeyeceğiz."

"Ama siz, buradan doğru Saray'a gideceğimizi söylemiştiniz!"

"Evet, hemen şimdi. Yalnız geç kalmamak için, atlarınızdan birini ödünç alacağım."

"Nasıl isterseniz, dördü de emrinizdedir."

"Yalnızca birine ihtiyacım var şimdilik."

"Uşaklarımız gelmiyor mu?"

"Evet, evet, Mousqueton'u alın, olumlu etki yapar.

Planchet'ye gelince, onun Saray'a gitmemek için kendine göre gerekçeleri var."

"Ne gibi?"

"Kardinal Hazretleri'yle arası pek iyi değildir!"

"Mouston!" diye seslendi Porthos. "Tavuskelebeğiyle Bayard'ı hazırlayın."

"Ben de Hödük'ü mü alsam acaba Mösyö?

"Hayır, gösterişli bir hayvan seçin. Phébus ya da Kasıntı'yı alın, törene gidiyoruz."

"Öyle mi?" dedi Mousqueton. "Yalnızca bir ziyaret değil bu yani!"

"Tabii ki bir ziyaret yalnızca Mouston. Ama ne olur ne olmaz, tabancalarınızı yerleştirin eyerlerinize. Ben kendiminkileri doldurdum ve koydum."

Mouston derin bir iç geçirdi. Tepeden tırnağa silahlı vaziyette yapılan bu tür tören ve ziyaretlerden hiçbir şey anlamıyordu doğrusu.

"Haklısınız, dostum" dedi Porthos eski uşağının arkasından bakarak, "Mouston'u götürmekle iyi edeceğiz, gösterişi yerinde."

D'Artagnan gülümsedi.

"Siz peki?" diye sordu Porthos, "siz üstünüzü değiştirmeyecek misiniz?"

"Hayır, ben böyle kalıyorum."

"Ama kan ter içindesiniz, çizmeleriniz görünmüyor tozdan."

"Üstümdeki bu yol pisliği Kardinal Hazretleri'nin emirlerini yerine getirmek için nasıl çırpındığımın işaretidir."

Ve bu sırada Mousqueton hiçbir eksiği olmayan üç atla

çıkageldi. D'Artagnan çevik bir hareketle sıçrayarak ata bindi, bir haftadır dinleniyordu sanki.

"Uzun kılıcım nerede?" diye seslendi Planchet'ye.

"Ben Saray kılıcımı kuşandım" dedi altın kakmalı, küçük tören kılıcını gösteren Porthos.

"Düz kılıcınızı alın dostum."

"Niye?"

"Bilmem ama düz kılıcınızı alın bence."

"Mouston, düz ve ince kılıcımı ver bana" diye bağırdı Porthos.

"Ama siz âdeta savaşa gidiyormuş gibi donandınız, Mösyö" dedi Mouston. "Sefere mi çıkıyoruz yoksa? Çekinmeyin, doğruyu söyleyin bana da ona göre önlemlerimi alayım."

"Mouston, bilirsin ki, bizimle birlikteyken her zaman tedbirli olmakta yarar vardır. Ya hafızanız zayıf ya da gecelerimizi balolarda ve serenatlar yaparak geçirmediğimizi unuttunuz."

"Maalesef doğru" diye homurdandı tepeden tırnağa kadar silahlanan Mousqueton. "Unutmuştum..."

Hemen yola çıktılar ve saat yediyi çeyrek geçe Kardinallik Sarayı'na vardılar. Yortu günü olduğundan sokaklar kalabalıktı. İnsanlar hayretle bu iki şövalyeye bakıyordu: Biri âdeta sandıktan çıkmış gibi pırıl pırıl, öbürüyse savaş alanından gelmişçesine kir pas içindeydi.

Mousqueton da ilgisi çekiyordu aylak aylak dolaşan insanların. O dönemde *Don Kişot* romanı pek moda olduğundan, onun da efendisini kaybettikten sonra iki başka efendi bulan Sançe olduğunu düşünüyorlardı.

D'Artagnan'ın bekleme odasında karşılaştığı yüzlerin hepsi tanıdıktı. Kendi bölüğünün silahşörleri nöbetteydiler.

Hemen kâtibi çağırtıp Mazarin'in acele dönmesini isteyen mektubunu gösterdi. Kâtip eğilerek selamladı onu ve içeri girdi.

D'Artagnan, Porthos'a bakınca, kendisinin hafifçe titrediğini hissetti. Gülümseyerek yanına yaklaştı ve alçak sesle şunları söyledi:

"Cesaret dostum, çekinmeyin. Kartal öldü artık, inanın bana. Karşımızdaki yalnızca bir akbaba. Saint Gervais'de olduğu gibi dimdik durun. Ayrıca İtalyan'ın karşısında yerlere kadar eğilerek falan selam vermeyin. Yoksa hakkınızda yanlış düşünebilir."

"Peki" dedi Porthos.

Az sonra döndü kâtip.

"Girin beyler" dedi. "Kardinal Hazretleri bekliyorlar sizi."

Gerçekten de Kardinal çalışma masasının başında, hazineden geçinenler listesinden olabildiğince çok ad silmeye çalışıyordu. İçeri giren d'Artagnan'la Porthos'a göz ucuyla baktı ve kâtip geldiklerini haber verdiğinde çok sevinmiş olmasına rağmen onlara hiç belli etmedi bu duygusunu.

"Geldiniz mi, Teğmen?" dedi. "Çabuk döndünüz, kutlarım. Buyrun."

"Teşekkür ederim efendim. Görüyorsunuz, ben ve eski arkadaşlarımdan Porthos, namı diğer Mösyö du Vallon de Bracieux, emirlerinize amadeyiz."

Porthos, Mazarin'i selamladı.

"Muhteşem bir şövalye!" dedi Mazarin.

Porthos, başını iki yana çevirdi, ciddi bir tavırla omuzlarını oynattı.

"Kardinal Hazretleri, arkadaşım Krallık'ın en iyi silahşörlerindendir" dedi d'Artagnan. "Bunu bilenlerin sayısı epey fazladır ama yazık ki artık söyleyecek durumda değiller."

Porthos, d'Artagnan'ı da selamladı.

Kardinal de tıpkı, daha sonraları Prusya Kralı Friedrich'i itham ettikleri gibi neredeyse yalnızca yakışıklı askerlere hayrandı. Porthos'un adaleli ellerini, geniş omuzlarını ve sabit bakışlarını hayranlıkla seyretmeye başladı. Önünde Başbakanlığı'nın ve Krallık'ın etten kemikten selametini görür gibiydi. Birden bu silahşörler birliğinin dört kişiden oluştuğunu anımsadı ve "Öbür iki arkadaşınız nerede?" diye sordu.

Porthos, nihayet konuşma sırasının kendisine geldiğini düşünerek cevap vermek üzere ağzını açtı ama d'Artagnan, göz ucuyla bir işaret çaktı ona:

"Öteki arkadaşlarımız gelemediler ama daha sonra katılacaklar bize."

Kardinal hafifçe öksürdü.

"Demek onlardan daha serbest olan bu bey, kendi isteğiyle hizmetimize giriyor, öyle mi?" diye sordu.

"Evet Kardinal Hazretleri, hem de sırf sadakatinden yapıyor bunu çünkü Mösyö Bracieux zaten varlıklı bir insandır."

"Varlıklı mı?" dedi Kardinal. Bu kelime karşısındakine karşı saygı duymasına neden oldu.

"Yıllık gelirim elli bin lira" dedi Porthos.

Ağzından çıkan ilk söz bu oldu.

"Demek sırf sadakatinden" diye sürdürdü konuşmasını Kardinal gülümseyerek. "Sırf bana sadık olduğundan ha?"

"Kardinal Hazretleri bu sözcüğe pek güven duymuyorlar galiba" dedi d'Artagnan.

"Peki, ya siz Gaskonyalı dostum?" dedi Kardinal dirseklerini masaya, çenesini de ellerine dayayarak.

"Ben adım gibi inanırım sadakata" dedi d'Artagnan. "Kuşkusuz çeşitli dereceleri vardır sadakatin ama her türlü sadakatin ucunda da bir çıkar beklentisi vardır hiç kuşkusuz."

"Peki ya arkadaşınızın sadakatinin ucunda ne gibi bir çıkar beklentisi var sizce?"

"Kardinal Hazretleri, arkadaşımın şahane üç arazisi var: Corbeille'de Vallon, Soissonnais'de Bracieux ve Valois'da Pierrefonds. Arkadaşım bu arazilerden birinin baronluk düzeyine yükseltilmesini istiyor Monsenyör."

"Bu kadarcık mı?" dedi Porthos'un sadakatini cebinden bir şey çıkmadan kazanacağını anlayıp, gözleri sevinçle parlayan Kardinal. "Bütün istediği bu, öyle mi? Hemen çözeriz bunu biz."

"Demek baron olacağım ha!" diye bağırdı heyecanla Porthos ve bir adım öne attı.

"Ben demedim miydim?" dedi eliyle arkadaşını engelleyen d'Artagnan. "Kardinal Hazretleri de aynı şeyi söylüyor."

"Ya siz Mösyö d'Artagnan, siz ne istiyorsunuz?"

"Efendim" dedi d'Artagnan, "gelecek Eylül ayında Kardinal Richelieu'nün beni Teğmenliğe yükseltmesinin üzerinden tam yirmi yıl geçmiş olacak."

"Evet, anlaşıldı, Mazarin'in sizi yüzbaşılığa yükseltmesini istiyorsunuz."

D'Artagnan eğilerek selam verdi.

"Peki, hepsi mümkün bunların. Gereğini yaparız, kesinlikle yaparız. Mösyö Vallon, önce size gelelim. Nasıl bir hizmet vermek istersiniz? Kentte mi yoksa kırsal kesimde mi çalışmak istersiniz?"

Tam Porthos cevap verecekken d'Artagnan araya girdi.

"Kardinal Hazretleri" dedi, "Mösyö Vallon da benim gibidir, olağanüstü işleri sever, yani delice ve imkânsız denen maceralara atılmaktan hoşlanır."

Bu palavralar hiç kızdırmadı Kardinal'i, sesini çıkarmadan düşlere daldı.

"Açık söyleyeyim, ben sizi rahat bir görev için getirtmiştim buraya" dedi. "Bazı kuşkularım var... Ne o, neler oluyor... Dışarıda ne var?" diye sordu birden konuşmasını keserek.

Gerçekten müthiş bir gürültü vardı bekleme odasında. Kapı açıldı, toz toprak içinde bir adam bağırarak içeri girdi.

"Monsenyör neredeler? Kardinal Hazretleri siz misiniz?"

Başbakan kendisini öldürmeye geldiklerini sanarak geri çekildi biraz. D'Artagnan ve Porthos hamle yaparak adamla Mazarin'in arasına girdiler.

"Ne oluyor böyle?" diye bağırdı Kardinal. "Nedir bu böyle? Nasıl girerseniz buraya siz? Pazar yeri mi burası?"

"Kardinal Hazretleri" dedi adam. "İki kelime yalnızca ama çok gizli. Ben Vincennes'de görevli muhafızların subayı Poins'ım."

Subay sapsarı ve şaşkın bir haldeydi. Kardinal, hemen önemli bir haber getirdiğini anladı ve d'Artagnan'la Porthos'a uzaklaşmalarını işaret etti.

D'Artagnan ve Porthos odada bir köşeye çekildiler.

"Söyleyin, çabuk söyleyin" dedi Mazarin. "Neler oluyor, ne var?"

"Hadise şu efendim: Mösyö Beaufort kaçtı!"

Kardinal bağırıp çağırmaya başladı. Yüzü bir anda, gelen adamınkinden daha fazla sarardı. Koltuğuna çöktü kaldı.

"Kaçtı ha! Mösyö Beaufort kaçtı, öyle mi?"

"Balkondan gördüm efendim."

"Ateş açmadınız mı peki?"

"Menzil dışına çıkmıştı."

"Peki Mösyö Chavigny ne yapıyordu o sırada?"

"O yoktu."

"La Ramée?"

"Dük'ün odasında, elleri, ayakları bağlı, ağzında tıkaç, yanında bir hançerle bulundu o."

"Yardımcısı neredeymiş peki?"

"O Prens'in yardakçısıymış meğer. Mösyö Beaufort'la birlikte kaçtı."

Kardinal tekrar bağırıp çağırmaya başladı.

"Kardinal Hazretleri" dedi ve bir adım ileri attı d'Artagnan.

"Ne var?" dedi Mazarin.

"Sanıyorum Monsenyör, çok değerli zamanlarını boşuna harcıyorlar."

"Nasıl yani?"

"Monsenyör, hemen kaçağın peşine düşülmesini emrederlerse, yetişip yakalamak mümkün olabilir. Fransa büyük bir ülke ve en yakın sınır altmış fersah uzakta."

"Kim izleyecek onu peki?" dedi inler gibi bir sesle Mazarin.

"Ben tabii ki."

"Yakalayıp tutuklayacaksınız Prens'i yani, öyle mi?"

"Niçin olmasın?"

"Yani serbestçe dolaşan ve silahlı Beaufort Dükü'nü yakalayacaksınız, öyle mi?"

"Kardinal Hazretleri emretsinler, şeytanı boynuzlarından tutup getireyim."

"Aynı şekilde ben de!" dedi Porthos.

"Siz de mi?" dedi iki adama hayretle bakan Kardinal. "Ama Prens kendini pahalıya satar, kolay teslim olmaz."

"İyi ya işte!" dedi bakışları ateş saçan d'Artagnan, "Vuruşuruz. Ne zamandır dövüşmemiştik, değil mi Porthos?"

"Beaufort'u yakalayabileceğinize inanıyor musunuz?"

"Evet ama atlarımız onunkilerden güçlü olursa!"

"Alâ! O halde, içerdeki muhafızları da alın ve yola çıkın."

"Emir mi bu Kardinal Hazretleri?"

"İmzalıyorum gerekli emri" diyen Başbakan hemen bir kâğıt alıp, birkaç satır karalayıverdi.

"Yolda karşılaşacağımız bütün atlara da el koyabileceğimizi ekleyin lütfen, Kardinal Hazretleri."

"Oldu!" dedi Mazarin. "Kral'ın hizmetindesiniz siz. Alın emri ve hemen yola çıkın."

"Başüstüne Kardinal Hazretleri."

"Mösyö Vallon" dedi Mazarin. "Baronluk unvanınız Mösyö Beaufort'un atının terkisindedir, onu yakalamanız yeter. Size gelince sevgili dostum d'Artagnan, size bir vaadde bulunmuyorum ama Dük'ü ölü ya da diri getirirseniz, ne dilerseniz dileyin benden."

"Atla atına Porthos" dedi d'Artagnan arkadaşına.

"Ben hazırım" dedi Porthos her zamanki soğukkanlılığıyla.

Koşarak büyük merdivenlerden indiler. Bir yandan da gördükleri muhafızlara "At bin! At bin!" diye sesleniyorlardı.

On kadar yardımcı aldılar yanlarına.

D'Artagnan ve Porthos, Tavuskelebeği ve Bayard'a atladılar, Mousqueton, Phébus'e bindi.

"Beni izleyin!" diye bağırdı d'Artagnan.

"İleri!" dedi Porthos.

Ve kılıçları yanlarından sarkan atlılar Saint Honoré Sokağı'ndan aşağı doğru fırtına gibi daldılar.

"Görüyorsunuz Baron Hazretleri, ben size hareket vaadinde bulundum ve sözümde duruyorum."

"Evet Yüzbaşım" diye karşılık verdi Porthos.

Arkalarına baktılar. Atından daha terli olan Mousqueton uygun bir mesafeden izliyordu onları. Mousqueton'un arkasında da on muhafız vardı.

Şaşkına dönen kent halkı kapılarının önüne çıkıp şaşkın bir halde atlılara bakıyor, başıboş sokak köpekleri de bir süre peşlerinden gidiyor, daha sonra geri dönüyordu.

Saint Jean Mezarlığı'nın köşesinde d'Artagnan bir adama çarpıp devirdi ama çok acelesi olan insanları yolundan çevirecek kadar önemli bir olay değildi bu. Ve küçük birlik, kanatlı atlılar gibi devam etti yola.

Ne yazık ki bu dünyada küçük bir olay yoktur.

XXVII

ANAYOL

Saint Antoine'dan Vincennes Yolu'na kadar deliler gibi at koşturdular. Kentten çıktılar, daha sonra ormana vardılar, biraz sonra da köy göründü.

Atları her adımda biraz daha hareketleniyordu sanki. Burun delikleri ateşte kızmış demir parçası gibi kor haline gelmişti. Porthos'un iki boy önünde giden d'Artagnan'ın mahmuzları atının kamına geçmişti. Mousqueton iki boy daha arkadan geliyordu. Muhafızlar da atlarının değerlerine göre sıralanmışlardı.

Bir tepeye vardıklarında d'Artagnan hendeğin öbür tarafında, kalenin Saint Maur'a bakan tarafının karşısında bazı atlıların mola vermiş olduklarını gördü.

Mahkûmun buradan kaçtığını anlayarak, ancak onlardan bilgi alabileceğini düşündü.

Beş dakika sonra da yanlarındaydı. Muhafızlar da arkasından yetiştiler.

Herkes bir şeylerle meşguldü. Mazgaldan aşağı sarkan ve sallanmakta olan, yere yirmi ayak kala kopan ipe bakıyorlardı. Gözleriyle yüksekliği kestirmeye çalışıyor ve tahminler yürütüyorlardı aralarında. Kalenin üzerindeyse nöbetçiler telaşlı adımlarla sağa sola koşturup duruyorlardı.

Askerler, başlarında çavuşlarıyla Prens'in ata binip kaçtığı yerde toplanmış meraklıları uzaklaştırmaya çalışıyorlardı.

D'Artagnan Çavuş'un yanına sürdü atını.

"Burada duramazsanız Komutanım" dedi Çavuş.

"Bu emir benim için geçerli değildir" diye karşılık verdi d'Artagnan. "Kaçakların peşine düştüler mi?"

"Evet Komutanım. Ama ne yazık ki onların atları çok güçlüydü."

"Kaç kişiler?"

"Dördü sağlam, beşincisi de yaralı olarak kaçtı."

"Dört!" dedi d'Artagnan. "Duydunuz mu Baron? Yalnızca dört kişiymişler!"

Porthos neşelendi.

"Kaç saatlik bir avantajları var sizce?"

"İki saat on beş dakika" dedi Çavuş.

"İki saat o beş dakika o kadar önemli değil. Değil mi Porthos? Atlarımıza güvenebiliriz nasılsa."

Porthos derin bir nefes aldı, zavallı atların başlarına gelecekleri düşündü.

"Hangi yöne gittiler acaba?" diye sordu d'Artagnan.

"Söyleyemem efendim, yasak."

D'Artagnan bir kâğıt çıkardı cebinden.

"Kral'ın emri" dedi.

"O halde Komutan'la konuşun."

"Nerede o?"

"Yazlık evinde."

D'Artagnan birden öfkelendi, alnı kırıştı, şakakları kızardı.

"Sefil herif! Alay mı ediyorsun benimle? Gösteririm sana ben. Dur hele!"

Bir eliyle, açtığı kâğıdı Çavuş'a uzatırken, öteki eliyle de eyerden aldığı tabancasını doldurdu.

"Kral'ın emri diyorum, sana, aptal. Oku ve cevap ver, yoksa bir kurşunla dağıtırım beynini. Cevap ver, hangi yoldan gittiler?"

Çavuş, d'Artagnan'ın ciddi olduğunu anladı.

"Vendômois Yolu'ndan" dedi.

"Hangi kapıdan çıktılar?"

"Saint Maur Kapısı'ndan."

"Eğer beni aldatıyorsan, yarın sabah asılırsın, ona göre!"

"Siz kaçakları yakalayın da, dönüp beni astırmayı ihmal etmeyin!" diye homurdandı Çavuş.

D'Artagnan omuzlarını kaldırdı, yanındakilere bir işaret çaktı ve ileri doğru atıldı.

Atını, parkın gösterilen kapısına doğru sürerken, "Buradan baylar, buradan!" diye bağırdı.

Ama Prens kaçtıktan sonra, görevli kapıyı iki kez kilitlemişti. Açtırmak için onu da Çavuş gibi zorlamak gerekti. Ve böylece bir on dakika daha yitirdiler.

Son engeli de aşan küçük birlik yoluna devam etti.

Ancak atların hepsi aynı hızla koşamıyordu. Birkaç tanesi bu delice hıza daha fazla dayanamadı, üçü birkaç saat sonra durdular, dördüncüsü de çatladı.

Hiç arkasına bakmayan d'Artagnan görmemişti olup bitenleri. Porthos her zamanki serinkanlılığıyla bildirdi durumu arkadaşına.

"Hiç değilse iki kişi varabilsek hedefe" dedi d'Artagnan, "onlar da dört kişi nasılsa."

"Doğru" diye karşılık verdi Porthos.

Ve mahmuzladı atını.

İki saat sonra atlar hiç durmadan on iki fersah yolu almış durumdaydılar. Ama artık bacakları titremeye başlamış, saçtıkları köpükler üstündekilerin giysilerini lekelemişti. Terleri de bacaklarından tozluklarına doğru akıyordu.

"Duralım da şu zavallı hayvanlar biraz dinlensinler" dedi Porthos.

"Tersine, çatlasınlar da gebersinler hepsi" diye karşılık verdi d'Artagnan. "Ancak o zaman yetişebiliriz. Taze izler var yerde. Ancak on beş dakika olmuştur buradan geçeli."

Gerçekten de yol atların ayak izleriyle sürülmüş gibiydi. Batmakta olan güneşin ışığında iyice belirgindi izler.

Yola düzüldüler yeniden ama iki fersah sonra Mousqueton'un atı çöktü.

"Tamam" dedi Porthos, "Phébus yandı, tutuştu."

"Mazarin bin altın öder."

"Yoo, bin altından fazladır bu atın değeri" dedi Porthos.

"Haydi bakalım, tekrar yola, dört nala."

"Tabii ama yapabilecek miyiz bakalım?"

Gerçekten d'Artagnan'ın atı daha fazla ilerlememek için direndi, nefes alamıyordu artık hayvan. Son mahmuz darbesi atı yürüteceğine çökertti.

"Allah kahretsin!" dedi Porthos. "Tavuskelebeği de çöktü."

"Hay Allah!" diye bağırdı d'Artagnan. Saçlarını koparacakmış gibi avuçladı. "Demek durmamız gerekiyor. Porthos, siz atınızı bana verin. Hey, ne oluyor, ne yapıyorsunuz orada siz?"

"Ne yapacağım? Düşüyorum işte" diye karşılık verdi Porthos. "Yani Bayard çöküyor."

Porthos elinden geldiğince çırpınarak, üzengilerinden kurtulmak için uğraştığı sırada d'Artagnan da, hayvanı kaldırmaya çabalıyordu. Ama birden atın burun deliklerinden kanlar fışkırdığını gördü.

"Etti üç! Her şey bitti şimdi işte!"

Bu sırada bir at kişnemesi duydular.

"Şşşt!" dedi d'Artagnan.

"Ne var? Ne oluyor?"

"Bir at kişnemesi geldi kulağıma."

"Yaklaşan muhafızlardan birinin atıdır."

"Yok" dedi d'Artagnan, "ileriden geliyor ses."

"O zaman durum başka" dedi Porthos.

Ve d'Artagnan'ın işaret ettiği yöne doğru kulak kabarttı.

"Mösyö" dedi atını ana yolda bıraktıktan sonra efendisinin yanına kadar yürüyerek gelen Mousqueton, "Phébus dayanamayıp..."

"Sus be aptal herif!" diye azarladı onu Porthos.

Tam bu sırada ikinci bir kişneme gecenin sessizliğini yırttı.

"Beş yüz adım kadar ötemizde" dedi d'Artagnan.

"Beş yüz adım ileride bir av kulübesi vardır Mösyö" dedi Mousqueton.

"Tabancaların nerede?" diye sordu d'Artagnan.

"Elimde Mösyö."

"Porthos, siz de alın tabancalarınızı."

"Elimde."

"İyi!" dedi kendi tabancalarını kavrayan d'Artagnan. "Durumun farkındasınız, değil mi Porthos?"

"Pek değil."

"Biz şu anda Kral'ın hizmetindeyiz."

"Eee?"

"Kral adına atlara el koyacağız."

"Tamam" dedi Porthos.

"Öyleyse sessizce işimize bakalım."

Üçü birlikte, karanlıkta hayaletler gibi sessizce ilerlediler. Dönemece vardıklarında karşılarına çıkan ağaçların arasında bir ışık fark ettiler.

"İşte ev" dedi alçak sesle d'Artagnan. "Siz her şeyi bana bırakın Porthos ve ben ne yaparsam siz de aynısını yapın."

Ağaçların arasından görünmeden, yirmi adım kadar yaklaştılar eve. Ambara benzeyen bir yere asılmış fenerin ışığında güçlü ve semiz dört at gördüler. Koşum takımları da oradaydı ve bir uşak hayvanların terini siliyordu.

D'Artagnan arkadaşlarına, kendisini birkaç adım geriden izlemelerini işaret ettikten sonra ileri fırladı ve birden kendini gösterdi.

"Bu atları satın alıyorum" dedi uşağa.

Adam şaşkınlık içinde baktı ve hiçbir şey söyleyemedi.

"Duymadın mı aptal?" dedi d'Artagnan.

"Duydum" dedi adam.

"Neden cevap vermiyorsun peki?"

"Satılık değil bu atlar."

"O zaman el koyuyorum ben bu atlara" dedi d'Artagnan.

Ve en yakınındaki ata elini uzattı. Arkadaşları da ortaya çıkıp onun yaptığını yaptılar.

"Ama beyler, bir dakika!" diye bağırdı uşak. "Hayvanlar altı fersah yol gittiler ve dinlenmeye alınalı yarım saat bile olmadı."

"Yarım saatlik dinlenme yeter" dedi d'Artagnan, "ayrıca koşarlarsa nefesleri açılır."

Seyis yardımcısına seslendi. Silahşörler tam atlara eğer vururken kâhya gibi biri çıktı dışarı.

Sesini yükseltmek istedi kâhya kılıklı adam.

"Dostum" dedi d'Artagnan. "Bana bak, bir kelime daha edersen beynini dağıtırım, tamam mı?"

Ve tabancasının namlusunu gösterdikten sonra koltuğunun altına yerleştirdi ve işine devam etti.

"Bir dakika Mösyö" dedi kâhya kılıklı adam, "bu atlar Mösyö Montbazon'a ait, bunu biliyor muydunuz?"

"İsabet" diye karşılık verdi d'Artagnan. "İyi hayvanlardır o halde."

"Mösyö" dedi adam kapıya doğru yavaş yavaş gerileyerek, "efendilerime haber vereceğim."

"Ben de adamlarıma haber veririm" dedi d'Artagnan. "Ben Kral'ın silahşörüyüm ve on muhafızım var ayrıca. Bakın geliyorlar, nal seslerini duydunuz mu? Hâlâ haber vermek istiyor musunuz efendilerinize?"

Aslında ses falan yoktu ama adam korkusundan sesler duyduğunu sandı.

"Tamam mı Porthos?" dedi d'Artagnan.

"Benim işim tamam."

"Sen Mouston?"

"Ben de tamamım."

"Haydi atlara o zaman, gidiyoruz."

Üçü de atlarına atladılar.

"İmdat! Yetişin! Koşun! Uşaklar, tüfekçiler, yetişin!" diye bağırıyordu kâhya.

"Acele edelim!" diye haykırdı d'Artagnan. "Haydi çabuk, ateş açacaklar şimdi!"

Üçü birden rüzgâr gibi fırladılar.

Yardım istemeye devam eden uşak da yan taraftaki binaya doğru koşuyordu.

"Dikkatli olun, atlarınızı vurmayın!" diye gülerek bağırdı d'Artagnan.

"Ateş!" diye bağırdı kâhya.

Yol, şimşeği andıran bir ışıkla aydınlandı. Aynı anda silahşörler patlama sesleri ve kurşunların havada ıslık çalarak geçtiğini işittiler.

"Uşaklar gibi silah kullanıyorlar" dedi Porthos. "Kardinal Richelieu zamanında bile daha iyi tüfek kullanıyorlardı! Crèvecoeur Yolu'nu hatırlıyor musun Mousqueton?"

"Sormayın Mösyö, kıçımın sağ tarafı hâlâ sızlar."

"Doğru iz üstünde olduğumuzdan emin misin d'Artagnan?" diye sordu Porthos.

"Allah Allah! Adamların söylediğini duymadın mı?"

"Ne dediler?"

"Atların Mösyö Montbazon'a ait olduğunu söylediler."

"Eee?"

"Eee olur mu? Mösyö Montbazon, Madam Montbazon'un eşidir."

"Sonra?"

"Madam Montbazon da Mösyö Beaufort'un metresidir."

"Anladım" dedi Porthos. "Konakları o ayarlamış."

"Tabii."

"Yani biz şimdi, bıraktığı atlarla Dük'ün peşindeyiz, öyle mi?"

"Yahu Porthos, siz gerçekten üstün zekâlı birisiniz" dedi d'Artagnan yarı şaka yarı ciddi bir üslupla.

"Öyleyimdir" diye karşılık verdi Porthos.

Bir saat daha gittiler. Atlar gene köpük içinde kalmıştı ve karınlarından aşağı kanlar sızıyordu.

"O ne! Karşıda bir şeyler görüyorum sanki!" dedi d'Artagnan.

"Bu zifiri karanlıkta gerçekten bir şeyler görüyorsanız, çok şanslı bir insansınız" dedi Porthos.

"Kıvılcımlar fark ettim."

"Ben de" dedi Mousqueton, "ben de gördüm."

"Yok canım! Yetiştik mi yoksa!"

"Tamam, çatlamış bir at!" dedi d'Artagnan atını yerde yatan leşe çarpmaktan son anda kurtarırken. "Anlaşılan onların da solukları tıkanmış."

"Kulağıma nal sesleri geliyor sanki" dedi atının yelesine iyice yatan Porthos.

"Olamaz."

"Çok kalabalıklar."

"Başkalarıdır o zaman."

"Bir at daha!" dedi Porthos.

"Ölü mü?"

"Ölmek üzere."

"Eyeri var mı?"

"Var."

"O zaman, onlardır."

"Cesaret, haydi, yetiştik!"

"Ama bizden kalabalıklarsa, onlar bizim işimizi bitirirler" dedi Mousqueton.

"Yok canım!" dedi d'Artagnan. "Peşlerinde olduğumuzdan onlardan daha güçlü olduğumuzu sanacaklardır. Korkup kaçacaklar."

"Kesinlikle" dedi Porthos.

"Bakın! bakın! Görüyor musunuz?" diye bağırdı d'Artagnan.

"Evet, gene kıvılcımlar çaktı. Ben de gördüm bu sefer" dedi Porthos.

"İleri!" diye haykırdı d'Artagnan. "Beş dakika sonra eğlence başlıyor."

Gene ileri doğru atıldılar hızla. Ter, köpük ve acıyla çıldırasıya koşan atlar, karanlıkta uçar gibi gidiyor, yolun ortasındaysa ufuktan da siyah ve yoğun bir kütle görülüyordu.

XXVIII

KARŞILAMA

On dakika kadar at koşturdular.

O siyah kitleden iki siyah nokta ayrıldı, yaklaştı, büyüdü ve biraz daha yanlarına sokulunca iki atlı biçimi aldı.

"Ohoo!" dedi d'Artagnan. "Karşılamaya geliyorlar bizi!"

"Vay haline bizi karşılamaya gelenlerin!" dedi Porthos.

"Kimsiniz?" dedi boğuk bir ses.

Öne çıkan üç atlı hiç seslerini çıkarmadılar. Yalnızca kınlarından çekilen kılıçların şakırtısı ve kara gölgelerin tabancalarını doldururken çıkardıkları sesler duyuldu.

"Dizginler ağıza!" diye bağırdı d'Artagnan.

Porthos hemen anladı durumu ve d'Artagnan'la birlikte eyer kuburlarından sol elleriyle birer tabanca çıkarıp doldurdular.

"Kimsiniz?" diye bir ses işitildi tekrar. "Bir adım daha atarsanız, fena olur!"

"Boşversene!" dedi toz ve ağzındaki yular yüzünden boğulacak gibi olan Porthos. "Çok gördük sizin gibileri biz."

İki atlı yolu kestiler ve tabancalarının namluları yıldızların soluk ışığı altında parladı.

"Geri çekilin!" diye bağırdı d'Artagnan. "Hesabınız görülür yoksa!"

Patlayan iki tabanca karşılık verdi bu tehdide ama saldıran iki atlı öyle hızlı geliyorlardı ki bir anda vardılar düşmanların yanına. Bir silah sesi daha duyuldu ve yakın mesafeden ateş eden d'Artagnan düşmanı devirdi. Bu arada Porthos öylesine sert hareketlerle saldırmıştı ki düşmanına, kılıcı geri teptiği halde, çarpışmanın şiddetiyle adam atından on adım uzağa fırladı.

"Şunun işini sen bitir Mousqueton!" diye bağırdı Porthos ve hemen kaçakların peşine takılan arkadaşını izlemeye başladı o da.

"Ne oldu?" diye sordu Porthos.

"Kafasını dağıttım" dedi d'Artagnan. "Siz ne yaptınız peki?"

"Ben de al aşağı ettim. Bir dakika..."

Bir tüfek sesi işitildi. Efendisinin emrini yerine getirip adamın işini bitiren Mousqueton'du bu.

"İyi, iyi" dedi d'Artagnan, "her şey yolunda, şimdilik üstünlük bizde."

"Başka oyuncular da geliyor" dedi Porthos.

Ve gerçekten, esas topluluktan ayrılan iki atlı daha yollarını kesmek amacıyla üzerlerine doğru gelmeye başladılar.

D'Artagnan bağırmaya bile gerek görmedi bu sefer.

"Durun!" diye bağırdı içlerinden biri.

"Ne istiyorsunuz?" diye sordu bir ses.

"Dük'ü istiyoruz!" diye gürlediler aynı anda d'Artagnan ve Porthos.

Bunun üzerine bir kahkaha sesi duyuldu ama anında iniltiye dönüştü bu kahkaha. D'Artagnan kaşla göz arasında şişleyivermişti adamı.

Ve tam o sırada da iki tabanca tek bir tabanca gibi patlamıştı: Porthos'la hasmının silahlarından gelmişti bu ses.

D'Artagnan döndü ve Porthos'un hemen yanı başında olduğunu fark etti.

"Bravo dostum" dedi, "herifin işini bitirdin."

"Yalnız atını vurabildim galiba" dedi Porthos.

"Olsun dostum, her atışta tam isabet kaydedeceğiz diye bir şey yok. Ne oluyor bu benim atıma peki?"

"At devriliyor" dedi kendi atını dizginleyen Porthos.

Gerçekten atı sendeledi d'Artagnan'ın, sonra hırıldayarak devrildi.

D'Artagnan'ın ilk hasmının attığı kurşun, hayvanın göğsüne saplanmıştı.

D'Artagnan sunturlu bir küfür savurdu.

"Efendimiz bir at isterler mi acaba?" diye sordu Mousqueton.

"Böyle münasebetsiz bir soru olur mu?"

"Buyurun efendim" dedi Mousqueton.

"Vay anasını! İki yedek atı nereden buldun böyle?" diye sordu d'Artagnan ve hemen birinin dizginlerine yapıştı.

"Sahipleri ölünce, işimize yarayabileceğini düşünüp yedeğime aldım bunları."

Bu arada Porthos da tekrar doldurmuştu tabancasını.

"Dikkat!" diye bağırdı d'Artagnan. "İki kişi daha!"

"Aaa, yeter ama! Sabaha kadar böyle sürecek mi bu?" dedi Porthos.

Gerçekten hızla iki atlı yaklaşıyordu.

"Mösyö!" diye bağırdı Mousqueton. "Sizin devirdiğiniz adam kalkıyor."

"Niçin onun da işini bitirmedin?"

"Meşguldüm Mösyö, atları tutuyordum."

Bir silah sesi duyuldu. Mousqueton acı bir çığlık attı.

"Yandım, Mösyö! Öbür tarafıma saplandı. Kıçımın öbür tarafına. Amiens Yolu'nda aldığım yaranın aynısı öbür tarafımda açılacak şimdi."

Porthos bir aslan gibi döndü, atından inmiş olan ve kılıcını çekmeye çalışan adama doğru gitti. Adam kılıcını çekemeden, Porthos kendi kılıcının süslü kabzasıyla kafasına öylesine sert vurdu ki, hasmı kasap bıçağı yemiş öküz gibi çöktü.

Bu sırada Mousqueton bir yandan inliyor bir yandan da yarası yüzünden at üstünde duramadığından aşağı doğru kayıyordu yavaşça.

D'Artagnan, atlıları görünce durup tabancasını yeniden doldurdu, yeni atının eyerinde bir de tüfek bulmuştu ayrıca.

"Geldim" dedi Porthos, "duracak mıyız, saldıracak mıyız?"

"Saldırıya geçelim" dedi d'Artagnan.

"Haydi" dedi Porthos.

Atlarını mahmuzladılar.

Atlılar artık yirmi adım kadar uzaktaydılar onlardan.

"Kral adına söylüyorum, bırakın geçelim" diye seslendi d'Artagnan.

"Kral'ın işi yok burada" diye karşılık verdi boğuk ve titrek, âdeta sisler içinden gelen bir ses. Çünkü atlı bir toz bulutu içinde yaklaşıyordu.

"Pekâlâ, Kral istediği yerden geçer mi geçmez mi göreceğiz" diye karşılık verdi d'Artagnan.

"Gelin, görün" dedi aynı ses.

Aynı anda iki tabanca patladı: Silahlardan birini d'Artagnan, birini de Porthos'un hasmı ateşlemişti. D'Artagnan'ın silahından çıkan mermi hasmının şapkasını uçurdu. Porthos'un hasmının tabancasından çıkan kurşun da atının boğazını delip geçti, hayvan iniltiler çıkararak çöktü ve can verdi.

"Son kez soruyorum, nereden gelip nereye gidiyorsunuz?" dedi aynı ses.

"Cehennemin dibine" diye karşılık verdi d'Artagnan.

"Peki öyleyse! İçiniz rahat etsin, göndereceğiz sizi Cehennem'e."

D'Artagnan bir tüfeğin namlusunun üzerine çevrildiğini gördü, eyerini araştıracak zamanı yoktu. Bir zamanlar Athos'un vermiş olduğu bir öğüdü anımsadı. Atını şaha kaldırdı.

Kurşun hayvanın karnına saplandı. D'Artagnan, atının çöktüğünü fark etti ve olağanüstü çevik bir hareketle yana attı kendini.

"Vay anasını!" dedi aynı alaycı ve dokunaklı ses. "Karşımızda silahşör değil, at kasabı var galiba. Çek kılıcını dostum, çabuk çek."

Kendisi de attan indi.

"Kılıç mı? Pekâlâ!" dedi d'Artagnan. "Kılıç benim işimdir zaten." İki sıçrayışta rakibinin üstüne vardı, havada birbirine vurdu kılıçlar. D'Artagnan alışılmış çevikliğiyle arka arkaya üç hamle yaptı.

Bu sırada Porthos can çekişirken tepinip duran atının yanında diz çökmüş, her iki elinde birer tabanca bekliyordu.

D'Artagnan ve hasmı düelloya başlamışlardı bile. D'Artagnan her zaman yaptığı gibi amansızca saldırmıştı ama karşısındaki usta bilek derin düşüncelere daldırdı onu birden. Hasmıyla iki kez kabza kabzaya gelmiş ve d'Artagnan her ikisinde geri adım atmak zorunda kalmıştı. Bu arada hasmı yerinden bile kımıldamamıştı. D'Artagnan bunun üzerine üçlü bir hamle denedi.

Her ikisi de iki üç kez şiddetli hamleler yaptılar ama sonuç gelmedi. Kılıçlardan kıvılcımlar çıkıyordu.

Nihayet d'Artagnan'ın o ünlü numarasını uygulamaya koyması gerektiğini düşündü. Ustaca hazırlandı ve yıldırım gibi vurdu.

Böyle bir darbeye kimsenin dayanamayacağından emindi.

Ne var ki bu hamle de boş çıkmıştı.

"Allah kahretsin!" diye bağırdı Gaskonyalı şivesiyle.

Bu sesi duyan hasmı bir harekette geri sıçradı ve açık başını eğerek, karanlıkta d'Artagnan'ın yüzünü görmeye çalıştı.

Şüphelenen d'Artagnan savunmaya geçti hemen.

"Dikkat edin, iki tabancam hâlâ dolu!" diye bağırdı Porthos hasmına.

"Tamam işte, önce sizin ateş etmeniz için bundan daha uygun bir neden mi olur?" diye karşılık verdi karşıdaki.

Porthos ateş etti, ortalık bir an aydınlandı.

Ortalığın birdenbire aydınlanmasıyla öbür iki silahşör aynı anda bağırdılar.

"Athos!" dedi d'Artagnan.

"D'Artagnan!" dedi Athos.

Athos kılıcını kaldırdı, d'Artagnan indirdi.

"Aramis!" diye bağırdı Athos. "Ateş etmeyin sakın."

"Aramis, siz miydiniz?" diye bağırdı Porthos.

Ve tabancasını attı.

Aramis de tabancasını eyerine, kılıcını da kınına yerleştirdi.

"Oğlum" dedi Athos elini d'Artagnan'a uzatarak.

Duygulandığında hep böyle hitap ederdi arkadaşına.

"Athos" dedi d'Artagnan, "demek Prens'i koruyorsunuz ha! Ben de onu ölü ya da diri olarak ele geçirmeye söz vermiştim. Ah! Şerefim mahvoldu, lekelendim."

"Şerefinizin kurtulması için öldürün beni" diyerek bağrını açtı Athos.

"Allah belamı versin! Allah belamı versin!" diye söyleniyordu d'Artagnan. "Dünyada bana engel olabilecek tek insan vardı ve kader bu insanı çıkardı karşıma. Ben Kardinal'e ne diyeceğim şimdi?"

"Ona deyin ki Mösyö" diye bir ses egemen oldu savaş alanına. "Üstüme bir anda dört kişiyi devirebilecek kadar güçlü iki silahşör yollamıştı ve bunlar Kont de La Fère'e ve Şövalye d'Herblay'e meydan okumuşlardı. Karşılarında elli kişi görünce teslim olmuşlardı dersiniz."

"Prens!" diye bağırdılar aynı anda Athos ve Aramis ve Mösyö Beaufort'a yol verdiler. D'Artagnan ve Porthos da geri çekildi.

"Elli kişi ha!" diye mırıldandılar d'Artagnan'la Porthos.

"Şüphe ediyorsanız, çevrenize bakın şöyle bir" dedi Prens.

D'Artagnan'la Porthos çevreyi şöyle bir süzdüler. Gerçekten, atlılardan oluşan kalabalık bir birlik tarafından kuşatılmış durumdaydılar.

"Vuruşma seslerini işitince" dedi Dük, "sizin yirmi kişi kadar olduğunuzu tahmin ettim ve yanımdakilerin hepsini alarak geldim. Onlar da sürekli kaçmaktan bıkmışlardı zaten, ayrıca ben de biraz kılıç sallamak istiyordum. Nasıl olsa iki kişiydiniz."

"Öyle, Dük Hazretleri" dedi Athos, "ama siz kendiniz söylediniz, yirmi kişiye bedel iki kişi."

"Haydi bakalım, kılıçlarınızı verin artık" dedi Prens.

"Kılıçlarımızı mı?" dedi birden başını kaldıran ve kendini toplayan d'Artagnan. "Kılıçlarımızı size mi vereceğiz? Asla!"

"Asla!" dedi Porthos da.

Adamların içinden bir ikisi kımıldar gibi oldu.

"Bir dakika Prens Hazretleri" dedi Athos birden, "bir şey söyleyeceğim."

Ve Dük'e yaklaştı. O da eğilerek Kont'un fısıltı halinde söylediklerini dinledi.

"Nasıl isterseniz öyle olsun Kont" dedi Dük. "Benden ilk istediğiniz şeyi geri çeviremeyecek kadar borçlu hissediyorum size karşı kendimi. Çekilin beyler!" diye seslendi adamlarına. "Mösyö d'Artagnan ve du Vallon, serbestsiniz."

Emir anında yerine getirildi ve d'Artagnan ve Porthos birden kendilerini geniş bir dairenin merkezinde buldular.

"D'Herblay" dedi Athos, "buraya gelin."

Aramis, atından indi ve Porthos'a yaklaştı, Athos da d'Artagnan'a yanaştı. Böylece dördü bir araya geldiler.

"Arkadaşlar" dedi Athos, "hâlâ kanımızı akıtmadığımız için pişmanlık duyuyor musunuz?"

"Hayır" diye karşılık verdi d'Artagnan, "ben birbirimizi karşı karşıya gördüğümüz için üzülüyorum, biz ki hep birlikteydik, birbirimizi karşıt kamplarda görmek üzüyor beni. Ne yazık ki hiçbir şey bir araya getiremeyecek bizi artık."

"Ah Tanrım! Evet, bitti artık" dedi Porthos.

"O halde siz de bize katılın" dedi Aramis.

"Sus d'Herblay" dedi Athos, "böyle insanlara böyle şeyler teklif edilemez kesinlikle. Kardinal'den yanaysalar, vicdanlarının sesini dinleyerek almışlardır bu kararı. Tıpkı bizim vicdanlarımızın bizi Dük'ten yana tavır almaya götürmüş olması gibi."

"Öyle ya da böyle, düşman olduk ya" dedi Porthos. "Allah kahretsin, kimin aklına gelirdi böyle bir şey?"

Hiçbir şey söylemeyen d'Artagnan derin bir nefes aldı yalnızca.

Her ikisini de süzen Athos, ellerini tuttu onların.

"Beyler" dedi, "ciddi bir sorunla karşı karşıyayız. Yüreğimi deşmiş gibisiniz, o kadar acı çekiyorum şu anda. Evet, artık ayrıldık, işte acı ve yüce gerçek! Ama birbirimize savaş açmış da değiliz. Kim bilir, belki bazı şartlar öne sürülecektir; bence son bir görüşme daha kaçınılmazdır."

"Özellikle istiyorum ben böyle bir görüşmeyi" dedi Aramis.

"Kabul ediyorum" dedi d'Artagnan gururlu bir tavırla.

Porthos da razı olduğunu gösteren bir baş işareti yaptı.

"O zaman bir buluşma yeri kararlaştıralım" diye sürdürdü konuşmasını Athos. "Hepimizin kolay gidebileceği bir yer olsun. Son bir kez görüşüp bir durum tespiti yapalım ve bundan böyle birbirimize karşı nasıl davranacağımızı kararlaştıralım."

"Olur" dediler hepsi.

"Yani siz de benim gibi mi düşünüyorsunuz?" diye sordu Athos.

"Bütünüyle."

"O zaman nerede buluşacağız?"

"Royal Alanı uygun mu sizin için?" diye sordu d'Artagnan.

"Paris'te mi?"

"Evet."

Athos ve Aramis birbirlerine baktılar. Aramis onayladığını belirtti bir baş hareketiyle.

"Peki tamam, Royal Alanı olsun" dedi Athos.

"Ne zaman?"

"Yarın akşam olabilir, isterseniz."

"Geri dönecek misiniz siz?"

"Evet."

"Kaçta?"

"Gece onda, uygun mu sizce?"

"Mükemmel."

"Bu toplantıda barış ya da savaş kararı verilecek ama hiç değilse şereflerimiz kurtulacak arkadaşlar."

"Yazık ki biz asker olarak şerefimizi yitirdik bile" diye mırıldandı d'Artagnan.

"D'Artagnan" dedi ciddi bir tavırla Athos, "yeminle söylüyorum ki böyle düşünmeniz çok üzüyor beni çünkü benim aklımda sizinle nasıl olup da kılıç tokuşturduğum düşüncesi var yalnızca. Evet" diye sürdürdü konuşmasını acı içinde başını sallayarak. "Evet söylediğiniz gibi, başımızda felaket dolaşıyor. Haydi Aramis, gidelim artık."

"Haydi Porthos, biz de gidip utancımızı iletelim Kardinal'e."

"Ve özellikle şunu söyleyin kendisine" diye bir ses girdi araya. "Ben bir eylem adamı olamayacak kadar yaşlanmış değilim."

D'Artagnan anında tanıdı Rochefort'un sesini.

"Sizin için ne yapabilirim acaba?" diye sordu Dük.

"Elimizden gelen her şeyi yaptığımız konusunda tanıklık etmekten başka bir şey yapamazsınız efendim."

"Endişe etmeyin, o yapılacak. Allah'a emanet olun beyler, yakında gene görüşürüz umarım, Paris yakınlarında ya da Paris' in içinde, öcünüzü o zaman alabilirsiniz belki."

Prens bunları söyledikten sonra selam verdi, atını dört nala kaldırıp arkasındakilerle birlikte karanlıkta kayboldu.

D'Artagnan ve Porthos'sa ana yolda, yanlarında iki at tutan bir adamla yalnız kalıverdiler.

Adamı Mousqueton sanarak yanına yaklaştılar.

"Kimi görüyorum?" diye bağırdı ansızın d'Artagnan. "Grimaud, sen değil misin?"

"Grimaud!" diye bağırdı Porthos da.

Grimaud yaptığı baş işaretiyle her ikisine de yanılmadıklarını belirtti.

"Kimin bu atlar?" diye sordu d'Artagnan.

"Sizin."

"Kim veriyor bize?" diye sordu Porthos.

"Mösyö Kont de la Fère."

"Athos, Athos!" diye mırıldandı d'Artagnan. "Her şeyi düşünüyorsunuz, gerçekten soylu bir insansınız siz."

"İyi ki anladınız" dedi Porthos, "Ben de at bulacağınız yere kadar yürüyerek gideceğimizi sanıyordum."

Hemen ata bindi. D'Artagnan çoktan binmişti.

"Grimaud, nereye böyle?" diye sordu d'Artagnan. "Terk mi ettin efendini yoksa?"

"Evet" diye karşılık verdi Grimaud, "Flandre ordusuna katılıp Bragelonne Vikontu'na hizmet edeceğim."

Paris'e doğru giden ana yolda birkaç adım atmışlardı ki, kenardaki bir hendekten gelen bir inilti duydular ve irkildiler.

"Ne oluyor?" dedi d'Artagnan.

"Mousqueton bu" dedi Porthos.

"Evet Mösyö, benim" dedi yakınan bir ses. Aynı anda bir gölge belirdi yol kenarında.

Ve Porthos hemen, gerçekten çok bağlı olduğu kâhyasının yanına koştu.

"Yaran ağır mı yoksa sevgili Mouston?" diye sordu.

"Mouston mu?" diye yineledi hayretle Grimaud.

"Hayır Mösyö, sanmıyorum ama çok uygunsuz bir yerimden yaralandım."

"Ata binemeyeceksin yani, öyle mi?"

"Aman efendim, imkân var mı, nasıl binebilirim?"

"Yürüyebilir misin peki?"

"Önümüze çıkacak ilk eve kadar yürümeye gayret ederim."

"Peki ne yapacağız şimdi?" dedi d'Artagnan. "Paris'e dönmemiz de şart."

"Mousqueton'u bana bırakın siz" dedi Grimaud.

"Teşekkürler, aslan Grimaud" dedi Porthos.

Grimaud attan inip, eski arkadaşına yardım elini uzatmak üzere yürüdü. Mousqueton yaşlı gözlerle karşıladı onu. Ama Grimaud, arkadaşının, kendisini gördüğü için mutluluğundan mı yoksa çektiği acıdan mı ağladığını anlayamadı pek.

D'Artagnan ve Porthos'sa hiç konuşmadan Paris'e doğru yollandılar.

Yaklaşık üç saat sonra, toz toprak içinde bir haberci yıldırım hızıyla geçti yanlarından. Prens'in Mazarin'e gönderdiği mektubu taşıyan haberciydi bu. Mektup d'Artagnan ve Porthos'un, ellerinden geleni yaptıklarına tanıklık ediyordu.

Kardinal mektubu aldığında, çok kötü bir gece geçirmişti. Dük mektupta özgürlüğüne kavuştuğunu haber veriyor ve kendisine karşı bir ölüm kalım savaşı açacağını bildiriyordu.

Mazarin mektubu birkaç defa okuduktan sonra, katlayıp cebine indirdi.

"Tek tesellim şu" dedi içinden, "d'Artagnan Prens'i ka-

çırdı elinden ama hiç değilse onu izlerken Broussel'i ezdi. Gaskonyalı değerli bir insan, sakarlıklarıyla bile işime yarıyor."

Kardinal, d'Artagnan'ın Saint Jean Mezarlığı'nın köşesinde devirdiği danışman Broussel'i ima ediyordu.

XXIX

ZAVALLI BROUSSEL

Ama yazık ki bir talihsizlik daha yaşıyordu Kardinal Mazarin çünkü zavallı Broussel ezilmemişti.

Gerçekten de Broussel sakin ve düşler içinde Saint Honoré Sokağı'ndan geçerken d'Artagnan'ın çılgın gibi koşan atı omzuna vurmuş ve çamurlara yuvarlamıştı onu. Daha önce söylediğimiz gibi d'Artagnan bu kadar küçük bir olaya önem vermemişti. Zaten d'Artagnan soylu sınıfın özellikle de asker kökenli soyluların o derin ve küçümseyici kayıtsızlığını büyük ölçüde paylaşan bir yapıya sahipti. O dönemde burjuvaziye hizmet ediyordu, dolayısıyla da zavallı kara kuru adamın başına gelen felakete kayıtsız kalmıştı. Oysa bu kazaya neden olan oydu, ayrıca talihsiz Broussel çağlık atacak zamanı bulmadan önce bu silahlı adamların estirdiği fırtına da dinmişti. Ve yalnızca yaralanan Broussel'in sesi işitildi ve kaldırıldı yerden.

Herkes olay yerine koştu, yerde inleyen adamı gördüler, adını, adresini, ne iş yaptığını sordular ve adının Pierre Broussel olduğu, Meclis'te danışmanlık yaptığı, Cocatrix Sokağı'nda oturduğu öğrenilir öğrenilmez de bir uğultu yükseldi kalabalıktan. Korkunç, tehditkâr bir uğultuydu bu ve bedeninin üstünden bir fırtına geçmiş olan yaralıyı da korkuttu.

"Broussel!" diye bağırıyorlardı. "Broussel, babamız! Mazarin'e karşı haklarımızı koruyan insan! Broussel, halkın dostu, bu Kardinalci haydutlar ve katiller tarafından öldürülüyor, yerlerde sürükleniyor! Yardıma koşun! Silah başına! Ölüm!"

Kalabalık bir anda çığ gibi büyüdü. Oradan geçmekte olan bir arabayı durdurarak Broussel'i yatırdılar içine ama halktan biri, arabanın sarsıntılarının yaralının durumunu daha da kötüleştirebileceğini söylemesiyle, birtakım gayretkeşler Broussel'i kollarında taşımayı önerdiler. Büyük bir coşku ve oybirliğiyle kabul gördü bu öneri. Adamın söylediğini hemen yerine getirdi halk. Tehditkâr ve aynı zamanda yumuşak bir tavırla kaldırdılar yaralıyı ve götürdüler. Bu insanlar kollarındaki cüceyi sallarken hem okşayan hem azarlayan masallardaki deve benziyordu.

Broussel, Parisliler'in kendisine gösterdikleri bu ilgiyi kuşkuyla karşılıyordu. Üç yıl boyunca hiç maraza çıkarmamıştı ve bu tutumunun meyvelerini günün birinde toplayacağı konusunda gizli umutlar besliyordu. Tam zamanında baş gösteren bu olay çok hoşuna gitti ve gururlandırdı onu. Çünkü gücünün ölçüsünü anlıyordu böylece ama bu zafer öte yandan da bazı endişelerle gölgelenmişti. Canını fena halde yakan bu yara bere dışında bir korkusu daha vardı ki, o da her sokak başında muhafızlara ve silahşörlere rastlama ihtimaliydi. Bunlar saldırdığı taktirde bu muzaffer adamın hali ne olurdu?

Bu güruh, kendisini bir çırpıda havalandıran demir ayaklı bu fırtına gözlerinin önünden hiç gitmiyordu.

Ölgün bir sesle şu sözleri yineliyordu hep:

"Gidelim yavrularım çünkü gerçekten çok acı çekiyorum."

Ve bütün bu şikâyetler çevresindeki homurtuları, iniltileri ve lanet okumaları artırıyordu.

Zahmetli bir yürüyüşten sonra Broussel'in evine vardılar. Onlardan çok önce sokağı işgal eden bir kalabalık, mahallenin bütün evlerinin pencerelerinin ve kapılarının önünü doldurmuştu. Daracık kapılı bir evin penceresinde yaşlı bir hizmetçi kadın çırpınıyor, çok yüksek sesle haykırıyor ve gene

onun kadar yaşlı bir kadın da ağlıyordu. Bu iki kadın, farklı biçimde yansıttıkları belirgin bir endişe içinde insanlara sorular soruyor ve cevap yerine bulanık ve anlaşılmaz çığlıklar, iniltiler alıyorlardı.

Ama sekiz kişinin taşıdığı Danışman sapsarı bir yüzle görüldüğünde ve evine, karısına ve hizmetçisine ölü gözlerle bakarken, karısı bayıldı ve ellerini Allah'a yakarır gibi yukarı kaldıran hizmetçi, efendisini karşılamak için telaşla merdivene doğru koştu. Bir yandan da şöyle bağırıyordu: "Aman Allah'ım! Aman Allah'ım! Friquet burada olsaydı şimdi, hiç değilse bir cerrah bulurdu!"

Friquet oradaydı. Paris'li oğlan nerede değildir ki?

Friquet doğal olarak yortu gününden yararlanmış, patronundan izin almıştı. Patronu bu izni vermezlik edemezdi çünkü yılın dört büyük kutsal gününde izinli sayılacağına dair anlaşma yapmıştı onunla Friquet.

Friquet kafilenin başındaydı, bir cerrah aramak aklına gelmişti ama avazı çıktığı kadar bağırıp çağırmak daha eğlenceli gelmişti ona: "Mösyö Broussel'i öldürdüler! Mösyö Broussel halkın babası! Yaşasın Mösyö Broussel!" Bu eğlenceyi bırakarak dolambaçlı, dar sokaklarda koşturup kara bir adamın yanına gidecek ve "Gelin sayın cerrah, Danışman Broussel'in size ihtiyacı var" diyecekti. Olacak şey miydi bu!

Kafilede önemli bir rol üstlenmiş olan Friquet, ne yazık ki, halka tepeden bakmak amacıyla zemin kattaki pencerenin demirlerine yapışma ihtiyatsızlığını yapmıştı. Bu hırs zarar verdi ona, annesi fark etti ve hemen hekim çağırmaya gönderdi onu.

Sonra adamcağızı kollarına aldı ve birinci kata kadar çıkarmak istedi ama Danışman merdivenin başında ayağa kalktı ve kendini yukarı tek başına çıkabilecek kadar güçlü hissettiğini söyledi. Ayrıca hizmetçi kadın Nanette'ten de kalabalığı

göndermesi için ricada bulundu. Ama Nanette dinlemiyordu onu.

"Ah! Zavallı efendim! Zavallı efendim benim!" diye bağırıp duruyordu.

"Tamam, tamam benim güzel Nanette'im" diye mırıldanıyordu Broussel de onu teselli etmek için, "kendine gel, rahatla artık, bir şey yok."

"Siz çiğneniyorsunuz, eziliyorsunuz, devriliyorsunuz ve benim rahat olmamı istiyorsunuz, öyle mi?"

"Yok bir şey! Yok bir şey!" diyordu Broussel. "Bir şey olmadı, önemli değil."

"Bir şey yok diyorsunuz ve üstünüz başınız çamur içinde! Bir şey yok, diyorsunuz ve saçlarınıza kan bulaşmış! Aman Allah'ım, aman Allah'ım, zavallı efendim benim!"

"Şşşt, yeter, yeter!" diyordu Broussel.

"Kan, Allah'ım, kan!" diye bağırıyordu Nanette.

"Bir doktor! Bir cerrah! Bir doktor!" diye haykırıyordu halk. "Danışman Broussel ölüyor! Mazarinler öldürdü onu!"

"Allah'ım" diyordu Broussel umutsuzluk içinde, "bunlar evimi yaktıracaklar benim!"

"Pencereye çıkın ve kendinizi gösterin bir efendimiz."

"Allah korusun" diyordu Broussel, "krallar yapar bunu. Daha iyi olduğumu söyle onlara Nanette, yatacağımı söyle onlara, çekilsinler artık."

"Niçin çekileceklermiş? Size onur veriyor burada bulunmaları."

"Allah Allah! Farkında değil misiniz hâlâ" diyordu Broussel umutsuzluk içinde. "Tutuklatacaklar bunlar beni, astıracaklar! Haydi, haydi! İşte karım da fenalaşıyor!"

"Broussel! Broussel!" diye bağırıyordu halk. "Yaşasın Broussel! Broussel'e bir cerrah!"

O kadar şamata yaptılar ki Broussel'in korktuğu başına geldi. Bir muhafız birliği ortaya çıktı ve savunmasız kalabalığı dipçikleyerek dağıttı. Ama, "Muhafızlar! Askerler!" çığlıklarını duyar duymaz, bu gürültü patırtıya neden olan kişi gibi görülmekten korkan Broussel soyunmadan yatağına gömüldü. Bu olaydan sonra, ihtiyar Nanette, Broussel'in üç kez yinelediği emir üzerine sokak kapısını kapadı. Ama kapı kapanır kapanmaz ve Nanette efendisinin yanına henüz çıkmışken kapının vurulduğunu işittiler.

Kendine gelen Madam Broussel, yatağın ayak ucunda kocasının ayakkabılarını çıkarıyordu ve yaprak gibi titriyordu bu arada.

"Kimmiş bakın" dedi Broussel, "ve olur olmaz kimseye açmayın kapıyı Nanette."

Nanette baktı.

"Başkan Blancmesnil" dedi.

"İyi" dedi Broussel, "mahzuru yok, açın."

"Neler oluyor böyle? Ne yaptılar size sevgili Broussel?" dedi Başkan içeri girerken. "Az daha öldüreceklermiş sizi, duyduğuma göre!"

"Büyük olasılıkla hayatıma kastedildi" dedi Broussel biraz kahramanca ve kararlı bir tavırla.

"Zavallı dostum! Evet, sizden başlamak istediler ama bize de sıra gelecek ve bizle toplu halde başa çıkamayacaklarını bildiklerinden, teker teker yok etmeye çalışacaklar."

"Eğer kurtulursam" dedi Broussel, "sözlerimin ağırlığı altında ezeceğim onları."

"Yaparsınız" dedi Blancmesnil, "ve bu saldırıyı pahalıya ödetirsiniz onlara."

Madam Broussel hüngür hüngür ağlıyordu. Nanette umutsuzca bakıyordu.

"Ne oluyor?" diye bağırdı odaya dalan güçlü kuvvetli, yakışıklı bir delikanlı. "Babam yaralanmış!"

"Karşınızda zorbalığa kurban olmuş biri var delikanlı" dedi Blancmesnil gerçek bir Ispartalı gibi.

"Hemen gidip intikamcılarla birlikte döneceğim" diye bağırdı delikanlı.

"Jacques" dedi Danışman ona engel olmaya çalışarak, "aslında bir hekim getirseniz, daha iyi olur dostum."

"Halkın çığlıklarını işitiyorum" dedi yaşlı kadın, "mutlaka doktor getiren Friquet'dir bu. Yok canım, araba."

"Araba!" diye bağırdı Broussel. "Kapıyı açın."

Blancmesnil pencereden baktı.

"Piskopos Yardımcısı" dedi.

"Sayın Piskopos Yardımcısı!" dedi Broussel. "Aman Allah'ım, gidip karşılayayım!"

Ve yaralı olduğunu unutan Danışman, Blancmesnil engellemese Mösyö de Retz'i karşılamaya gidecekti az daha.

"Azizim Broussel" dedi Piskopos Yardımcısı içeri girerken, "neler oluyor? Birtakım tuzaklardan, cinayetlerden söz ediliyor! Selam Mösyö Blancmesnil. Gelirken hekimimi de aldım yanıma."

"Ah! Efendim" dedi Broussel, "ne çok şey borçluyum size! Evet, Kral'ın silahşörleri beni acımasızca yerlerde yuvarlayıp çiğnediler."

"Kardinal deyin, Mazarin deyin" diye karşılık verdi Piskopos Yardımcısı. "Ama sakin olun siz, bunların hesabını ödetiriz biz. Öyle değil mi Mösyö de Blancmesnil?"

Kapı birden açıldığı sırada Blancmesnil eğiliyordu. Peşinden gelen üniformalı bir uşak yüksek sesle tanıttı:

"Mösyö Dük de Longueville."

"Ne!" diye bağırdı Broussel. "Sayın Dük burada mı? Ne büyük onur benim için bu! Ah! Monsenyör!"

"Bizim yiğit savunucumuzun kaderine ağlamaya geldim" dedi Dük. "Yaralı mısınız Mösyö?"

"Ziyaretiniz iyileştirecektir beni Monsenyör."

"Ağrınız, sancınız var mı?"

"Çok" dedi Broussel.

"Hekimimi getirdim" dedi Dük, "izin verin girsin!"

"Nasıl yani!" dedi Broussel.

Dük, uşağına bir işaret çaktı ve kara bir adam girdi içeri.

"Ben de aynı şeyi düşünmüştüm Prensim" dedi Piskopos Yardımcısı.

İki hekim birbirlerine baktılar.

"Ah, siz misiniz Sayın Piskopos!" dedi Dük. "Halkın dostları tam yerinde buluşuyorlar."

"Bu gürültü patırtı korkuttu beni ve koşup geldim ama öyle sanıyorum ki en acil durum, bir an önce hekimlerin gelip yiğit danışmanımızı muayene etmeleri."

"Sizin önünüzde mi beyler?" dedi Broussel mahçup bir tavırla.

"Niçin olmasın azizim? Elimizi çabuk tutmalıyız inanın, ne olduğunu öğrenmemiz gerekiyor."

"Aman Allah'ım!" dedi Madam Broussel. "Gene gürültü, neler oluyor?"

"Alkış sesleri sanki" dedi Blancmesnil pencereye koşarak. "Aman Allah'ım!"

"Ne?" diye bağırdı Broussel sapsarı bir yüzle. "Gene ne var?"

"Prens Conti'nin uşağı!" diye bağırdı Blancmesnil. "Prens Conti."

Piskopos Yardımcısı ve Mösyö de Longueville gülmemek için zor tuttular kendilerini.

Hekimler Broussel'in üstünü açacaklardı. Broussel engelledi onları.

Tam bu sırada Prens Conti girdi içeri.

"Ah beyler" dedi Piskopos Yardımcısı'nı görünce, "benden önce davranmışsınız! Ama kızmayın lütfen, sevgili Mösyö Broussel. Başınıza gelenleri öğrenir öğrenmez, hekim bulamayabileceğinizi düşündüm ve kendi hekimimi almaya gittim. Nasılsınız, nedir bu cinayet lafları?"

Broussel konuşmak istedi ama ağzından laf çıkmadı. Kendisine verilen onurların altında ezilmiş kalmıştı.

"Evet! Sevgili doktor, görüyorsunuz" dedi Prens Conti yanındaki esmer bir adama.

"Beyler" dedi hekimlerden biri, "bir konsültasyon..."

"Evet" dedi Prens, "ama sevgili danışmanımızın sağlık durumu konusunda bir an önce rahatlatın beni."

Üç hekim yatağa yaklaştılar. Broussel bütün gücüyle üstünü açtırmak istemiyordu ama direncine rağmen soydular ve muayene ettiler onu.

Yalnızca kolunda ve baldırında birer yara vardı.

Üç hekim bakıştılar, Paris Fakültesi'nin en değerli üç bilgininin böylesine sefil bir hadise için seferber etmelerini anlayamamışlardı.

"Eee?" dedi Piskopos Yardımcısı.

"Evet!" dedi Dük

"Eee?" dedi Prens.

"Sanıyoruz arkasından bir şey gelmez bu olayın. Yan odaya çekilip reçete yazacağız şimdi."

"Broussel! Broussel'den haber bekliyoruz!" diye bağırıyordu halk. "Broussel nasıl?"

Piskopos Yardımcısı pencereye koştu. Onu gören halk sustu.

"Dostlar" dedi, "endişe etmeyin, Mösyö Broussel'in tehlikeli bir durumu yok. Ama yarası biraz ciddi ve dinlenmesi gerekiyor."

"Yaşasın Broussel! Yaşasın Piskopos Yardımcısı!" sesleri yankılandı anında sokakta. Mösyö Longueville kıskançlık duygularına kapıldı ve o da pencereye yaklaştı.

"Yaşasın Mösyö Longueville!" diye bağırdılar bu sefer de.

"Dostlar" dedi Dük eliyle selam vererek, "huzur içinde evlerinize dönün ve kargaşaya neden olarak düşmanlarımızın ekmeğine yağ sürmeyin."

"Tamam Mösyö Dük" dedi Broussel yatağından, "işte şahane Fransızca konuşan biri."

"Evet, sevgili Parisliler" dedi Prens Conti de alkışlardan payını almak için pencereye giderek. "Evet, Mösyö Broussel de bunu istiyor sizden. Dinlenmeye ihtiyacı var ve gürültü rahatsız edebilir onu."

"Yaşasın Mösyö Prens Conti!" diye bağırdı kalabalık.

Prens selam verdi.

Her üçü de Broussel'den izin istediler ve Broussel adına gönderdikleri halk önlerine düştü. Rıhtıma vardıklarında Broussel hâlâ selamlıyordu onları.

Bu manzaranın şaşırttığı yaşlı hizmetçi efendisini hayranlıkla seyrediyordu. Danışman altı ayak daha büyümüştü gözünde.

"Ülkesine vicdanının sesini dinleyerek hizmet etmek diye buna derler işte" dedi Broussel hayatından memnun bir halde.

Hekimler bir saat süren bir muayeneden sonra çıktılar ve yaraları su ve tuzla ovma tavsiyesinde bulundular.

Gün boyunca arabalar geldi gitti. Bütün Fronde mensupları Broussel'e taşındılar.

"Ne büyük zafer, baba!" dedi bu adamları babasına getiren gerçek nedenleri kestiremeyen delikanlı. Bu büyük başların, prenslerin ve dostlarının gösterisini ciddi sanıyordu.

"Ne yazık ki sevgili Jacques" dedi Broussel. "Bu zaferi biraz pahalı ödemekten korkuyorum ve Mösyö Mazarin'in şu anda kendisine verdiğim sıkıntıların bedelini ödetme hazırlığı içinde olmasından kuşkulanıyorum."

Friquet gece yarısı döndü, bir hekim bulamamıştı.

XXX

DÖRT ESKİ ARKADAŞ TEKRAR GÖRÜŞMEK ÜZERE HAZIRLANIYOR

"Evet, dostum, hiç de iyi karşılamadı sizi, değil mi?" dedi Porthos asık bir yüzle Kardinal'in sarayından dönen d'Artagnan'a.

"Öyle, doğrusunu söylemek gerekirse. Pis bir hayvandan farksız bu herif aslında. Ne yiyorsunuz Porthos?"

"Görüyorsunuz işte, İspanyol şarabına ekmek banıyoruz. Siz de yapabilirsiniz."

"Haklısınız. Gimblou, bana da bir bardak verin."

Bu müzikli sesle çağrılan hizmetkâr bardağı getirdi ve d'Artagnan da arkadaşının yanına oturdu.

"Nasıl geçti görüşme?"

"Boşver yahu! Laf salatası yapmanın âlemi yoktu tabii. İçeri girdim. Ters ters baktı, omuzlarımı kaldırıp konuştum.

'Evet, Monsenyör, onlar bizden güçlü çıktı, hepsi bu!' dedim.

'Ben bunları biliyorum, siz ayrıntıları anlatın bana' dedi.

Porthos, sen de kabul edersin ki, arkadaşlarımızı ele vermeden ayrıntıları anlatmama imkân yoktu. Arkadaşlarımı ele vermem de mahvolmaları demek olurdu."

"Tabii!"

" 'Monsenyör' dedim, 'elli kişiydiler, bizse yalnızca iki kişiydik.'

'Evet öyleymiş ama duyduğuma göre birbirinize ateş açmanıza engel oluşturmamış bu durum' diye karşılık verdi.

'Evet, bir süre ateş ettik birbirimize.'

'Kılıçlar da çekildi mi peki?'

'Zifiri karanlıkta.'

'Ben de sizi gerçek bir Gaskonyalı sanmıştım.'

"Efendim, ben yalnızca bir işi alnımın akıyla hallettiğim zaman Gaskonyalıyımdır.'

Gülmeye başlayınca yanıtımın hoşuna gittiğini anladım.

'Bundan böyle adamlarıma en iyi cins atları vermem gerektiğini öğretti bu olay bana' dedi, 'çünkü onların da altlarında sizinkiler kadar dayanıklı hayvanlar olsaydı ve sizi izleyebilseydiler, sizin kadar ellerinden geleni yapabilselerdi, sözünüzü yerine getirir, Prens'i ölü ya da diri teslim ederdiniz bana.' "

"Ama" dedi Porthos, "anlattıklarına göre o kadar da kötü davranmamış adam sana!"

"Yok canım! Tabii o kadar kötü davranmadı ama o konuşma üslubu yok mu, o üslubu!... İnanılır gibi değil" dedi ve birden durdu d'Artagnan. "Bu ekmek şarabı nasıl emiyor böyle, sünger gibi yahu! Gimblou, bir şişe şarap daha ver bize."

Şarap hemen geldi. D'Artagnan'ın handa itibarının yüksek olduğu belli oluyordu. Devam etti konuşmasına.

"Tam çıkıyordum, geri çağırdı beni adam.

'Öldürülen ya da çatlayan atlarınızın sayısı üç, değil mi?' diye sordu.

'Evet efendim.'

'Ne ediyor bunların değeri?'"

"Tamam işte" diye araya girdi Porthos, "son derece dürüst davranmış adam."

"'Bin altın' dedim."

"Bin altın mı?" dedi Porthos. "Çok istemişsin doğrusu. Atları tanısa pazarlık ederdi herhalde."

"Çok istekliydi böyle bir şey için çünkü daha ağzımdan kelime çıkar çıkmaz yerinden sıçradı ve dehşetle baktı bana. Ben de ona baktım. Anladı durumu ve elini bir dolaba sokup Lyon bankası banknotlarından çıkardı."

"Bin altın karşılığı?"

"Tam bin altın karşılığı. Uyanık! Beş kuruş fazla vermedi."

"Aldınız mı?"

"Evet, işte burada."

"Bence cömert davranmış" dedi Porthos.

"Cömert mi? Yalnızca canlarını tehlikeye atmakla kalmayıp büyük bir hizmet vermiş insanlara böyle mi davranılır?"

"Ne hizmette bulunduk ki?" dedi Porthos.

"Allah kahretsin! Galiba bir meclis üyesini ezmişim yolda."

"Ne? Saint Jean Kilisesi'nin köşesinde çarpıp devirdiğin o ufak tefek herif mi?"

"Evet dostum ya! Kardinal'i biraz rahatsız eden biriymiş. Yazık ki işini bitirememişim. İyileşip gene rahatsız edebilecekmiş onu."

"İşe bak yahu! Zor tuttum atımı, üstünden geçiyordu az daha. Neyse, bir dahakine."

"Türedinin, meclis üyesi o Danışman'ın bedelini de ödemesi gerekirdi."

"Ezilmemiş ki adam" diye karşılık verdi Porthos.

"Ah, Richelieu olsaydı! 'Bu beş yüz altın da Danışman için' derdi hiç tereddüt etmeden. Neyse, bırakalım bu konuyu. Ne kadardı atlarınızın değeri Porthos?"

"Mousqueton burada olsa, kuruşuna kadar hesap ederdi."

"Olsun, aşağı yukarı bir şey söyleyin."

"Tavuskelebeği'yle Bayard, iki yüzer altın, sanırım. Phébus de yüz elli diyelim. Yuvarlak, beş yüz elli altın."

"Demek bize de dört yüz elli altın kalıyor" dedi hafifçe sırıtarak d'Artagnan.

"Koşum takımları da var ama" dedi Porthos.

"Hay Allah! Doğru ya! Onlar ne kadar?"

"Üçüne yüz altın, diyelim."

"Tamam, yüz diyelim. Gene de üç yüz elli altın kalıyor."

Porthos itirazı olmadığını belirtti bir baş işaretiyle.

"Elli altın hancıya verelim" dedi d'Artagnan, "bizim için yaptıkları harcamaların karşılığı olarak. Geri kalan üç yüz altını da paylaşırız."

"Oldu" dedi Porthos.

"O kadar iyi bir iş çevirmiş olduğumuz söylenemez" dedi d'Artagnan avcundaki paralara bakarak.

"Öyle olur hep zaten, ne yapalım? Ama yahu."

"Ne oldu?"

"Benden hiç söz etmedi mi?"

"Etmez olur mu canım?" diye yalan söyledi arkadaşının cesaretini yitirmesinden korkan d'Artagnan. Oysa Mazarin, adını bile ağzına almamıştı onun. "Seninle ilgili olarak dedi ki..."

"Ne dedi? Ne dedi?"

"Bir dakika canım, toparlamaya çalışıyorum konuşmaları... Hah tamam, dedi ki: 'Arkadaşına söyle, rahat olsun!' dedi."

"İyi!" dedi Porthos. "Beni Baron yapacağına işaret bu."

Bu arada yandaki kilisenin saati dokuzu vurdu. D'Artagnan ürperti geçirdi.

"Evet" dedi Porthos, "saat dokuz. Saat onda Royal Alanı'nda randevumuz vardı, hatırlıyorsunuz herhalde."

"Susun Porthos, lütfen!" dedi sıkıntılı bir tavırla d'Artagnan. "Hatırlatmayın bana bunu, dünden beri keyfim yok sırf bu yüzden. Ben gitmiyorum randevuya."

"Niye?" diye sordu Porthos.

"Bizi engelleyen iki insanı görme düşüncesi sıkıntı veriyor bana."

"Bize bir üstünlük sağlayamadılar ki. Benim elimdeki tabanca doluydu ve siz de yalın kılıç dövüşüyordunuz."

"Öyle" dedi d'Artagnan, "ama ya bir şeyler varsa bu randevunun altında."

"Böyle şeyler düşünmeyin canım!" diye karşılık verdi Porthos.

Porthos doğru söylüyordu. D'Artagnan, Athos'un birtakım hilelere başvurabileceğine ihtimal vermiyor ama randevuya gitmemek için bahaneler arıyordu.

"Gitmek gerekiyor" diye sürdürdü konuşmasını Bracieux Senyörü, "korktuğumuzu sanırlar yoksa. Dostum, anayol üzerinde elli kişiyle baş ettik. Royal Alanı'nda iki eski dostla mı karşı karşıya gelemeyeceğiz?"

"Evet, biliyorum" dedi d'Artagnan, "ama onlar bize bir şey söylemeden prenslerden yana tavır aldılar. Athos ve Aramis öyle bir oyun oynadılar ki, kuşkulandırıyor beni bu. Dün ortaya çıkardık gerçeği. Bugün de gidip başka bir şey öğrensek neye yarayacak bu?"

"Siz gerçekten endişe mi ediyorsunuz?"

"Papaz cüppesini tercih edeli beri kuşkulanıyorum Aramis'ten. Onun ne hale geldiğini bilemezsiniz. Piskoposluğa giden yolda bizi engel olarak görüyor ve belki de bizi ortadan kaldırmaya kadar götürecek işi tereddütsüz."

"Aramis'in durumu başka" dedi Porthos, "ondan gelebilecek böyle bir şey hiç şaşırtmaz beni."

"Mösyö Beaufort da yakalamak isteyebilir bizi."

"Olur mu canım! Kıstırmış olmasına rağmen, bırakmadı mı bizi? Neyse her şeye rağmen ihtiyatı elden bırakmadan silahlanalım. Planchet de gelsin tüfeğini alıp."

"Planchet, Fronde taraftarı" dedi d'Artagnan.

"Allah belasını versin bu iç savaş yanlılarının" diye bağırdı Porthos. "İnsan dostuna da uşağına da güvenemiyor artık. Ah! Mousqueton burada olsaydı şimdi! Beni asla terk etmez o..."

"Evet ama zengin olarak kaldığınız sürece. İnanın ki dostum, bizi parçalayan iç savaş falan değil. Sorun, artık yirmi yaşında olmamamız. Gençliğin o dürüst gözüpekliğinin yerini kör çıkarların egemen olduğu söylentiler, ihtiras rüzgârları, bencilce öğütler almış. Haklısınız Porthos, haydi gidelim ama silahlanalım da gidelim. Gitmezsek korktuğumuzu sanırlar."

"Hey Planchet!" diye bağırdı d'Artagnan.

Planchet göründü.

"Atları hazır edin ve siz de tüfeğinizi alın."

"Bir dakika Mösyö, kimlere karşı gidiyoruz?"

"Birilerine karşı falan gittiğimiz yok" dedi d'Artagnan. "Herhangi bir saldırı ihtimaline karşı bir tedbir bu!"

"Mösyö, halkın babası, dürüst Danışman Broussel'i öldürmek istediklerini duydunuz mu?"

"Sahi mi?" diye sordu d'Artagnan.

"Evet ama öcü alındı. Halkın omuzlarında gitti evine. Dünden beri odası bir an bile boş kalmadı. Piskopos Yardımcısı, Mösyö Longueville, Prens Conti bile gittiler ziyaretine. Madam Chevreuse ve Madam Vendôme da yardımına koştular. Ve eğer isterse..."

"Evet, eğer isterse!"

Planchet şarkı söylemeye başladı.

Fronde rüzgârı
Esti bu sabah
Sanırım Mazarin'e karşı
Gürlüyor bu rüzgâr
Fronde rüzgârı
Esti bu sabah.

"Kardinal'in bu danışmanı iyice ezip öldüremeyişime kafayı takmış olması şaşırtmıyor beni" dedi d'Artagnan alçak sesle Porthos'a.

"Tabii ya Mösyö" diye sürdürdü konuşmasını Planchet, "siz beni yanınıza Mösyö Broussel'in başına gelen şeye benzer bir şey gelmesin diye alıyorsunuz."

"Yok canım, için rahat olsun ama sen bu ayrıntıları kimden öğrendin?"

"Son derece güvenilir kaynaklardan Mösyö! Friquet'den."

"Friquet mi?" dedi d'Artagnan. "Yabancı gelmiyor bu isim bana."

"Mösyö Broussel'in hizmetkârının oğlu. İnanın ki yaman, yiğit biridir, kuru gürültüye pabuç bırakmaz bir dövüşte falan."

"Notre Dame Kilisesi korosunda değil mi bu yiğit?" diye sordu d'Artagnan.

"Evet. Bazin'in himayesinde."

"Tamam, şimdi anlaşıldı!" dedi d'Artagnan. "Calendre Sokağı'ndaki meyhanede de garsonluk yapıyordu galiba."

"Evet."

"Nedir bu çocuğun durumu?" diye sordu Porthos.

"Hiç" dedi d'Artagnan. "Bir ara sağlam bilgiler vermişti bana, gerekirse gene verebilir."

"Siz de efendisini eziyordunuz az daha!"

"Nereden bilecek?"

"Öyle ya."

Bu sırada da Athos ve Aramis, Saint Antoine Kapısı'ndan Paris'e giriyorlardı. Yolda dinlenmişlerdi ve randevularına geç kalmak istemiyorlardı. Arkalarında Bazin vardı. Daha önce söylediğimiz gibi Grimaud, Mousqueton'un tedavisiyle ilgilenmek üzere arkada kalmıştı. Daha sonra da Flandre ordusuna katılan Bragelonne Vikontu'nun yanına gidecekti.

"Şimdi" dedi Athos, "önce bir hana inip şehir kıyafetleri geçirelim sırtımıza, hem biz, hem uşağımız, silahlarımızı bırakalım."

"Hayır, tam tersine sayın Kont. İzninizle sizi yalnızca düşüncenizden caydırmakla kalmayacağım, ayrıca benim düşüncemi de kabul etmenizi isteyeceğim."

"O niye?"

"Çünkü bu bir dövüş randevusu."

"Ne demek istiyorsunuz siz Aramis?"

"Royal Alanı'ndaki randevunun Vendômois Yolu'ndaki çatışmanın devamı olduğunu hatırlatmak istiyorum, hepsi bu!"

"Yani dostlarımız..."

"Dostlarımız artık azılı düşmanlarımız oldu. Athos, uyanık olmalıyız, inanın, özellikle de siz."

"Yapmayın d'Herblay!"

"D'Artagnan'ın yenilgisinin suçunu bize atıp Mazarin'i uyarmadığı ne malum? Mazarin'in bizi yakalatmak için bu randevudan yararlanmayacağını kim söyleyebilir?"

"Ama Aramis, d'Artagnan ve Porthos'un böyle bir hıyanet içinde olacaklarını nereden çıkarıyorsunuz?"

"Dostlar arasında olsa hak verirdim size Athos, alçaklık olurdu bu ama düşmanlar arasında yalnızca savaş hileleri söz konusudur."

Athos kollarını kavuşturarak başını öne eğdi.

"Ne yapalım Athos?" diye devam etti Aramis. "İnsanlar böyledir işte ve hep yirmi yaşında kalamazlar. Biliyorsunuz ki d'Artagnan'ın, eylemlerini körü körüne yönlendiren gururunu çok ağır biçimde yaraladık. Yenildi. Yolda nasıl umutsuzluğa kapıldığını fark etmediniz mi? Porthos'a gelirsek, Baron'luğu bu işteki başarısına bağlıydı belki de. Ama biz çıktık karşısına ve

Baron olma umudunu yitirdi. Bu geceki randevunun Baronluk unvanıyla ilgisi olmadığını kim garanti edebilir? Biz tedbirimizi alalım Athos."

"Peki Aramis, ya onlar silahsız gelirlerse! Mahçup oluruz o zaman."

"Rahat olun dostum, inanın böyle bir şey olmayacak. Ayrıca bizim mazeretimiz var: Yoldan geliyoruz ve isyancıyız biz!"

"Bizim için bir özür bu. D'Artagnan ve Porthos'a karşı özür bulmak gerekirse ne olacak? Aramis, Aramis!" diyerek başını salladı üzüntü içinde Athos. "Mutsuz bir insan yaptınız beni, dünyanın en mutsuz insanı. Dostluğu unutmamış olan yüreğimi paramparça ediyorsunuz. İnanın ki Aramis, ben yüreğimin parçalanmasını yeğlerim bu acıya. Siz ne yaparsanız yapın, ben silah almıyorum yanıma."

"Buna izin veremem işte. Göstereceğiniz bir zafiyetle, yalnızca bir insana, Athos'a, hatta Kont de La Fère'e ihanet etmekle kalmayacak, size güvenen ve sizden bir şeyler bekleyen yandaşlarınızı ele vermiş olacaksınız."

"Peki, nasıl isterseniz" dedi üzüntü içinde Athos.

Ve yollarına devam ettiler.

Pas de la Mule Yolu'ndan boş alanın parmaklıklarına doğru gitmekteydiler ki Sainte Catherine Sokağı'nın başında üç atlı göründü.

Kılıçlarının kabarttığı pelerinlerine bürünmüş d'Artagnan ve Porthos'tu gelenler. Arkalarında da tüfeğini kalçasına dayamış Planchet vardı.

Athos ve Aramis, d'Artagnan'la Porthos'u görünce atlarından indiler. Onlar da aynı biçimde davrandılar. D'Artagnan üç atın, Bazin tarafından tutulacağına, duvarlardaki halkalara bağlanmış olduğunu fark etti. O da Planchet'ye atları aynı biçimde bağlamasını emretti.

Daha sonra ikişer ikişer birbirlerine doğru yürüdüler. Uşaklar da onları izledi ve saygılı bir tavırla selamlaştılar.

"Beyler, nerede oturup konuşalım?" diye sordu Athos. Çünkü hâlâ Parisliler'in, özellikle de Royal Alanı çevresinde oturanların anılarında tazeliğini koruyan o ünlü düellolardan birine tanık olacaklarını sanan meraklılar çevrelerini sarmaya başlamıştı bile.

"Parmaklıklar kapalı" dedi Aramis, "ama eğer beyler, ağaçların altındaki serinlikten hoşlanır ve kimsenin bozamayacağı bir yalnızlığı yeğlerlerse Rohan Konağı'nın anahtarını alabilirim. Çok rahat oluruz orada."

D'Artagnan karanlık alana dikti gözlerini, Porthos da aynı şeyi yaptı.

"Aklınızda başka bir yer varsa, söyleyin oraya gidelim" dedi Athos o her zamanki güven veren soylu ses tonuyla.

D'Artagnan bir an düşündü ve şöyle dedi:

"Mösyö d'Herblay anahtarını bulabilirse, en iyi yer o sözünü ettiği yerdir."

Aramis, Athos'a, d'Artagnan ve Porthos'a fazla yaklaşmamasını tembihledikten sonra uzaklaştı. Ama arkadaşının ikazını küçümseyici bir gülümsemeyle karşılayan Athos yerlerinden bile sallanmayan dostlarına doğru bir adım attı.

Rohan Konağı'na giden Aramis kapıya vurdu. Az sonra kapıda beliren biri şöyle konuştu:

"Yemin eder misiniz Mösyö?"

"Alın şunu" diyen Aramis bir Louis altını uzattı adama.

"Demek öyle! Yemin etmek istemiyorsunuz!" dedi kapıcı altını cebine indirerek.

"Yalan yere yemin edilir mi?" dedi Aramis. "Size bu adamların yalnızca dostlarımız olduklarını söylüyorum ben."

"Tabii" dedi Athos, d'Artagnan ve Porthos bir ağızdan ve soğuk bir tavırla.

D'Artagnan konuşmayı duymuş ve anlamıştı.

"Gördünüz mü?" dedi Porthos'a.

"Neyi?"

"Yemin etmedi."

"Niçin yemin edecekti?"

"Bu adam Royal Alanı'na düello amacıyla gitmediğimiz konusunda Aramis'in yemin etmesini istemişti."

"Yemin etmedi mi Aramis?"

"Etmedi."

"O halde dikkatli olalım."

Athos alçak sesle konuşan iki arkadaşı gözden kaçırmıyordu hiç. Aramis kapıyı açtı, d'Artagnan ve Porthos'un geçebilmeleri için kenara çekildi. D'Artagnan geçerken, kılıcının kabzası parmaklığa takıldı ve kurtarmak için pelerinini kaldırmak zorunda kaldı.

Pelerinini çekince de ay ışığında belindeki tabancaların kabzaları ortaya çıktı.

"Gördünüz mü?" dedi Aramis, Athos'un omzuna vurarak. Öteki eliyle de d'Artagnan'a belindeki silahları işaret ediyordu.

"Ne yazık ki böyle!" dedi Athos derin bir iç geçirerek.

Ve üçüncü kişi olarak içeri girdi. En son giren Aramis kapıyı çekti. İki uşak dışarıda kaldı. Ama onlar da birbirlerinden çekiniyormuş gibi mesafeli durdular.

XXXI

ROYAL ALANI

Alanın ortasına kadar sessizce yürüdüler ama bu sırada ay bulutların arasından sıyrılınca burada kolayca görülebileceklerini düşündüler ve gölgelerin koyu olduğu ıhlamurların altına girdiler.

Burada banklar vardı. Dört arkadaş bu banklardan birinin önünde durdu. Athos'un bir işaretiyle d'Artagnan ve Porthos oturdu. Athos'la Aramis önlerinde ayakta durdu.

Sıkıcı bir sessizlik oldu bir süre, kimse nasıl konuşmaya başlanacağını bilemiyordu.

"Beyler" dedi nihayet Athos, "eski dostluğumuzun gücünün bir kanıtı işte: Gene bir aradayız. Hepimiz geldik. Kimseyi eleştiremeyiz bu nedenle."

"Kont Hazretleri" dedi d'Artagnan, "birbirimize belki hiçbirimizin hak etmediği övgüler yağdıracağımıza yürekli insanlar gibi konuşsak daha doğru olmaz mı?"

"Benim arzum da bu zaten" dedi Athos. "Ben açık kalpliyim, siz de açık konuşun. Bana ya da Mösyö d'Herblay'e söyleyecek bir şeyiniz var mı?"

"Evet" dedi d'Artagnan, "sizi Bragelonne Şatosu'nda görme onuruna eriştiğim zaman çok iyi anladığınıza inanmış olduğum bazı öneriler getirmiştim. Bir dost gibi karşılık vermeniz gerekirken çocuk yerine koydunuz beni ve oynadınız benimle. Övgüler yağdırdığınız dostluk, dün gece kılıç tokuşturduğunuzda değil, şatoda benden her şeyi sakladığınızda bozuldu."

"D'Artagnan!" dedi hoş bir kırgınlık içinde Athos.

"Siz açık konuşmamı istediğiniz için ben de açık konuşuyorum. Bana düşüncemi sordunuz, ben de söylüyorum. Size söyleyeceklerim bunlar. Sayın Rahip d'Herblay! Sizinle de aynı ilişkiler içinde oldum ve siz beni istismar ettiniz."

"Gerçekten çok tuhafsınız Mösyö" dedi Aramis. "Bana bazı teklifler için geldiniz ama tekliflerinizin hepsini dile getirdiniz mi acaba? Hayır! Yalnızca yokladınız beni, o kadar. Peki ben size ne dedim? Kardinal sonradan görme, türedidir ve ona hizmet etmem, dedim. Başka bir şey söylemedim. Bir başkasına hizmet etmem dedim mi? Tam tersine, çok sevindiğimi anlattım. Hatta yanılmıyorsam, Kardinal'in beni sizin aracılığınızla tutuklatacağı konusunda şakalaşmıştık bile. Bir taraf tutuyor muydunuz? Sanırım evet. Doğru mu? O zaman ben niye taraf tutmayacak mışım? Nasıl bizim kendimize göre bir sırrımız varsa, sizin de vardı. Ne var ki biz sırlarımızı açmadık birbirimize, iyi de oldu böylesi. Bu da sır saklamayı bildiğimizin kanıtıdır."

"Ben sizi suçlamıyorum Mösyö" dedi d'Artagnan, "yalnız Kont de La Fère dostluktan falan söz ettiği için görüşleriniz üstünde kafa yoruyorum."

"Ne gibi bir sonuca vardınız peki?" diye sordu gururlu bir tavırla Aramis.

Birden sinirlendi d'Artagnan, yerinden fırladı ve şöyle bir yanıt verdi:

"Bunlar bir Cizvit öğrencisine yakışan görüşlerdir."

D'Artagnan'ın kalktığını gören Porthos da kalktı. Böylece bir anda dördü birden birbirlerini tehdit eder gibi karşı karşıya geldiler.

Aramis, d'Artagnan'ın yanıtı üzerine elini kılıcının kabzasına atar gibi bir hareket yaptı.

Athos engelledi onu.

"D'Artagnan" dedi, "bu gece buraya, dün akşamki olayın öfkesiyle dolu bir halde geldiniz. Ben sizin on beş dakikalık bir gurur mağlubiyeti yüzünden yirmi yıllık bir dostluğu çiğnemeyecek kadar yürekli olduğunuzu sanırdım. Söyleyin bana lütfen. Bende eleştirilecek bir şey buluyor musunuz? Eğer bir kusurum varsa itiraf ederim."

Athos'un uyumlu ve ciddi sesi hep etkilerdi d'Artagnan'ı. Buna karşılık Aramis'in aksi ve cırtlak sesiyse saçını başını yolduracak kadar çileden çıkarırdı kendisini. Bu nedenle şöyle bir karşılık verdi:

"Kont Hazretleri, öyle sanıyorum ki Bragelonne Şatosu'ndayken açılacaktınız siz bana, Mösyö de manastırda açılacaktı bana" diyerek Aramis'i işaret etti. "Öyle olsaydı ben de boşu boşuna karşıma sizi alacağım bir maceraya atılmazdım ama çenemi tutmadığım için aptal sanmayın beni. Mösyö d'Herblay'in ip merdivenle ve tahta merdivenle kabul ettiği kişiler arasındaki farkı derinleştirmek isteseydim eğer herhalde konuşmaya zorlardım onu."

"Siz niye bu işe karışıyorsunuz?" dedi Aramis sinirden kâğıt gibi bembeyaz olmuş bir yüzle. D'Artagnan'ın kendisini Madam Longueville'le birlikte görmüş olduğunu düşünmek birden korku salmıştı yüzüne.

"Ben yalnız beni ilgilendiren işlere burnumu sokarım. Beni ilgilendirmiyorsa eğer gördüğüm şeyleri de görmezlikten gelirim. İkiyüzlü insanları da hiç sevmem ve papaz olan silahşörlerle, silahşör olan papazları da bu kategoriye dahil etmekten çekinmem." Sonra Porthos'a döndü ve ekledi: "Mösyö de benim gibi düşünür."

Henüz hiç konuşmamış olan Porthos tek bir sözcük ve tek bir hareketle cevap verdi:

"Evet" dedi ve elini kılıcının kabzasına attı.

Anında geri sıçrayan Aramis de çekti kılıcını. D'Artagnan saldırı ya da savunmaya geçmek üzere eğildi.

Athos, kendisine özgü buyurgan bir hareketle elini uzattı, kılıcını kınıyla birlikte aldı, bir hamlede dizine vurarak iki parçaya böldü ve parçaları sağ tarafına attı.

Sonra Aramis'e döndü.

"Kırın kılıcınızı Aramis!" dedi.

Aramis bir an kararsız kaldı.

"Kırmanız gerekiyor" dedi Athos. Sonra daha alçak ve daha tatlı bir sesle konuştu.

"Ben istiyorum."

Bunun üzerine Aramis, daha beter sararmış bir yüzle ama bir yandan da kendini eli kolu bağlı, yenik düşmüş hissederek kırdı kılıcını, attı ve ellerini kavuşturup öfkeden tir tir titreyerek kalakaldı.

Bu beklenmedik tavır d'Artagnan ve Porthos'u geriletmişti. D'Artagnan kılıcını çekmedi, Porthos da kınına soktu.

"Asla" dedi Athos elini ağır ağır gökyüzüne doğru kaldırarak, "bizi şu karanlık gecenin ihtişamı içinde dinleyen Allah'ın önünde yemin ederim ki, asla sizlerle dövüşmeyeceğim! Size karşı asla öfkeli olmayacağım ve kin duymayacağım. Yüreğimden asla kin bulutları geçmeyecek size karşı. Birlikte yaşadık, birlikte nefret ettik, birlikte sevdik. Birlikte kan akıttık ve kanlarımızı karıştırdık. Hatta şunu da söyleyebilirim ki, aramızda dostluk bağından da sıkı bir bağ var, bir cinayet anlaşması var aramızda çünkü dördümüz bir olup, aslında bu dünyadan çok cehennemde olması gereken birini, belki de hakkımız olmadığı halde yargıladık, mahkûm ettik ve elimizle cezasını verdik. D'Artagnan, seni her zaman oğlum gibi sevdim. Seninle on yıl yan yana yattık Porthos. Aramis nasıl benim kardeşimse, sizlerin de kardeşidir! Çünkü ben sizi nasıl sevdimse, Aramis de öyle sevdi, hâlâ seviyor, sevecek de! Biz ki Kardinal Richelieu gibi birini zor durumda bıraktık yüreğimizle ve bileğimizle, Mazarin nedir ki bizim için? Biz ki Kraliçe'nin başındaki tacı sağlamlaştırdık, şu ya da bu Prens'in ne önemi olabilir bizim için? Dün kılıcımla karşınıza çıktığım için özür dilerim sizden d'Artagnan, Aramis de Porthos'tan özür diliyor. Ve şimdi yapabilirseniz eğer, hâlâ nefret edin benden. Ama ben yemin

ederim ki benden nefret de etseniz size karşı saygı ve dostluktan başka bir şey duymayacağım. Aramis, şimdi benim söyleyeceklerimi yineleyin. Sonra, eğer isterlerse ve siz de isterseniz eski arkadaşlarımızla ebediyen ayrılalım."

Bir an görkemli bir sessizlik oldu. Bu sessizliği Aramis bozdu.

"Yemin ederim ki" dedi soylu ve sakin bir tavırla ama hâlâ eski bir heyecanın izlerini taşıyan ses tonuyla, "yemin ederim ki eski dostlara karşı en küçük bir kinim yok. Sizinle dövüştüğüm için pişmanım Porthos. Yemin ederim ki kılıcımın ucu bir daha göğsünüzü hedef almayacaktır ve gelecekte de yüreğimde sizlere karşı düşmanca duygular beslemeyeceğim. Haydi Athos, gidelim."

Athos gitmek üzere davrandı.

"Hayır, hayır, lütfen, gitmeyin!" diye bağırdı heyecanla d'Artagnan. "Sakın gitmeyin! Çünkü benim de bir yeminim var. Athos, sizin gibi bir insanın saygısını, Aramis gibi birinin dostluğunu korumak için kanımı son damlasına, bedenimi de son parçasına kadar feda etmeye hazır olduğuma dair yemin ederim."

Ve sonra Athos'un kollarının arasına atıldı.

"Oğlum!" dedi inler gibi bir sesle d'Artagnan'ı kucaklayarak.

"Ben yemin memin edemem" dedi Porthos, "ama hüngür hüngür ağlayacağım neredeyse. Allah kahretsin sizi! Dövüşmek gerekseydi, beni şişlemenize ses çıkarmayacaktım eminim çünkü ben hayatta sizden başka kimseyi saymadım ve sevmedim."

Porthos bunları söyledikten sonra gözyaşları içinde Aramis'in kollarına atıverdi kendini.

"Arkadaşlar" dedi Athos, "sizin gibi yiğitlerden bekledi-

ğim de buydu zaten. Evet, önceden de söylemiştim, gene yineliyorum, bizim yazgılarımız ayrılmaz biçimde birlikte çizilmiş. Yollarımız ayrı da olsa böyle bu. Sizin düşüncelerinize saygım var d'Artagnan, senin de inancına saygılıyım Porthos. Ama biz ayrı davalar için mücadele etsek bile, dostluğumuz sürsün. Bakanlar, prensler, krallar gelip geçicidir. İç savaş parlayıp sönecek ama biz, biz kalacak mıyız peki? İçimden gelen bir ses öyle diyor."

"Evet" dedi d'Artagnan. "Biz hep silahşör olarak kalalım ve bayrak olarak da Kardinal'in üzerine üç zambak işlettiği Saint Gervais Kalesi'ndeki peçete bayrağı alalım."

"Evet" diye karşılık verdi Aramis. "Kardinalci ya da Fronde yanlısı, ne önemi olabilir bunun? Düellolardaki mert arkadaşlarımızı, büyük maceralardaki sadık dostlarımızı, âlemlerdeki şen şakrak dostlarımızı bulalım."

"Ve karşılaştığımızda, kalabalık içinde, kavga, dalaş içinde de olsak, kılıcımızı sol elimize alıp, sağ elimizi uzatalım birbirimize ve 'Royal Alanı' deyip geçelim."

"İnsanı büyülüyorsunuz konuşmalarınızla" dedi Porthos.

"Siz en soylu insansınız" dedi d'Artagnan. "Her konuda en az on fersah yaya bırakırsınız bizi."

Athos belirsiz bir neşeyle gülümsedi.

"Anlaştık demek" dedi. "Haydi beyler, uzatın ellerinizi. Biraz Hıristiyan mısınız?"

"Sorulur mu yahu!" dedi d'Artagnan.

"Yeminlerimize sadık kalmak için Hıristiyan da oluruz" dedi Aramis.

"Bu istenen şey konusunda ne üzerine, kimin üzerine olursa olsun yemin ederim ben!" dedi Porthos. "İsterseniz Muhammed aşkına yemin edeyim! Hayatımda hiç bu kadar mutlu olmadım ben."

Zavallı, temiz kalpli Porthos hâlâ yaşlı gözlerini silmeye çalışıyordu.

"Yanında haç olan var mı?" diye sordu Athos.

Porthos ve d'Artagnan habersiz yakalanmış insanlar gibi birbirlerine bakıp, hayır anlamında başlarını salladılar.

Aramis gülümsedi ve boynundaki inci gerdanlıklı elmas haçı çıkardı göğsünden.

"Bende var bir tane" dedi.

"Tamam, bu haç üstüne and içelim ki her durumda birlik olacağız. Dilerim bu and yalnızca bizleri değil, çocuklarımızı da bağlasın. Kabul ediyor musunuz bu yemini?"

"Evet" diye karşılık verdiler hep bir ağızdan ötekiler.

"Hain!" diye fısıldadı Aramis'in kulağına d'Artagnan. "Bir isyancının haçı üstüne yemin ettirdin bize!"

XXXII

OİSE IRMAĞI'NDAKİ SAL

Okuyucu Flandre Yolu'nda bıraktığımız genç yolcuyu unutmamıştır umarız.

Raoul, Krallık Kilisesi'nin önünde durup kendisini bakışlarıyla izleyen koruyucusunu gözden yitirdikten sonra, önce içindeki hüzünlü düşüncelerden kaçmak, sonra da yüzünü allak bullak eden heyecanını Olivain'den saklamak için mahmuzlamıştı atını.

Ama bir saatlik zor yolculuk, düş gücü olağanüstü zengin delikanlının zihnindeki karanlık düşünceleri dağıtmıştı kısa sürede. Özgürlük denen, ona bağımlı olanlara bile hiç acı çektirmeyen o meçhul zevk, yeri, göğü ve özellikle de gelecek denen uzak ve masmavi ufku Raoul için yaldızladı.

Raoul, Olivain'le birkaç kez konuşmak istedikten sonra, artık böyle geçireceği uzun günlerin hüznünü daha şimdiden hisseden, yolculuk sırasında geçtikleri kentlerle ilgili bilgiler veren Kont'un tatlı, inandırıcı ve ilginç sözlerini anımsadı. Yolculukta Athos kadar değerli bilgiler veren başka biri olamazdı, onun kadar bilgili ve oyalayıcı bir kılavuz bulunmazdı dünyada.

Raoul'ü üzen başka bir anı daha vardı: Louvres'a yaklaşıyorlardı, kavakların arkasında La Vallière'i hatırlatan küçük bir şato gördü. Durup on dakika kadar seyretti bu şatoyu, sonra derin bir nefes aldı, saygılı bir tavırla niçin durduklarını soran Olivain'e yanıt verme gereği bile duymadan tekrar yola koyuldu. Bizim dışımızdaki eşyanın görüntüsü gizemli bir ileticidir ve belleğin tellerine benzer. Zaman zaman bize rağmen beynimizin içindeki bazı telleri uyandırır. Bu tellerden biri uyarıldığında insanı alır, dolambaçlı düşüncelere götürür, insan anı denen geçmişin gölgelerinin peşinde kaybolur gider. Ve işte Raoul de bu şatoyu görünce birden elli fersah kadar batıya kaymış, küçük Louise'le vedalaşmış, onu ilk kez gördüğü güne kadar geri gitmişti ve şimdi karşısına çıkan meşe yığını, arduvaz bir dam üstündeki rüzgâr gülü, onu çocukluk arkadaşlarına yakınlaştıracağına her saniye biraz uzaklaştırıyordu sanki. Belki de hiçbirinin yüzünü göremeyecekti bir daha.

Kalbi sıkıştı, başında bir ağırlık hissetti ve atları, vardıkları yerin biraz ötesinde, yol üzerindeki hana götürmesi için emir verdi Olivain'e. Kendisi de atından indi, çevresinde bir yığın arının vızıldayıp durduğu çiçek açmış kestane ağaçlarının altına doğru gitti. Olivain'e, hancıdan kâğıt kalem istemesini, önündeki masada bir mektup yazacağını söyledi.

Olivain, efendisinin emrini yerine getirmek üzere yoluna devam etti, Raoul de dirseklerini masaya dayayarak çöktü, oturdu. Yeşillikler ve çiçeklerle süslü güzel görüntüyü seyretti bir süre dalgın dalgın. Arada bir dalları kar gibi saran çiçekler dökülüyordu üstüne.

Raoul on dakikadır masanın başındaydı, beş dakikadan beri de iyice düşlere dalmıştı. Birden, dalgın bakışlarının hâkim olabildiği alan içinde, boynuna peçete dolamış, kolunda başka bir peçete, tepesinde beyaz takke, elinde kâğıt, mürekkep hokkası ve kalemle al yanaklı birinin geldiğini gördü.

"Hah! Hah!" dedi yabancı. "Bütün asilzadelerin düşüncelerinin aynı olduğu nasıl da belli oluyor. Çünkü sizden yaklaşık on beş dakika önce, böyle sizin gibi iyi bir ata binmiş, sizin gibi alnı açık ve hemen hemen sizin yaşınızda başka biri aynı ağaçların altında konakladı, bu masayla, bu iskemleyi getirtti, danışmanı, yol göstericisi olduğunu sandığım yaşlı biriyle oturdu, tek bir kırıntısını bile bırakmadığı böreğimden yedi, tek bir yudumunu bile bırakmadığı Mâcon şarabımdan içti. Allah'a şükür aynı börekten ve şaraptan var daha. Beyefendi emrederlerse eğer..."

"Yok dostum" dedi Raoul gülümseyerek, "teşekkür ederim, şimdilik yalnızca istemiş olduğum şeylere ihtiyacım var. Yalnızca mürekkebin siyah, kalemin de iyi yazan bir kalem olmasını istiyorum. O zaman kalem için şarabın, mürekkep için de böreğin parasını öderim."

"O zaman Mösyö" dedi Hancı, "ben de şarapla böreği hizmetkârınıza veririm, siz de fazladan kalemi ve mürekkebi kullanırsınız."

"Nasıl isterseniz" dedi Raoul ve böylece toplumun bu özel sınıfıyla ilişkisini başlatmış oldu. Bilindiği gibi eşkıyanın yollarda haraç kestiği dönemlerde hancılar eşkıyayla ortaktı. Ama eşkıya ortadan kalkalı beri de onların yerini almışlardı.

Siparişten memnun kaldığı anlaşılan hancı, kâğıdı, kalemi ve mürekkebi masaya bıraktı. Her nasılsa kalem yazı yazmaya yarayacak kadar iyiydi. Ve kalemi eline alan Raoul başladı yazmaya.

Delikanlının karşısındaki hancı istemediği bir hayran-

lıkla bu yakışıklı ama ciddi, çekici yüzü seyrediyordu. Güzellik eskiden de bir kraliçeydi, şimdi de öyledir.

"Asilzadem, biraz önce burada konaklayan delikanlıya benzemiyor" dedi hancı, Raoul'ün bir isteği olup olmadığını sormak üzere yanına gelen Olivain'e.

"Üç gün öncesine kadar bayağı yerindeydi efendimin iştahı ama dünden beri kesildi ve elimizden bir şey gelmiyor."

Hancı ve Olivain hana doğru yürüdüler. Olivain hayatından memnun bütün uşaklar gibi hancıya genç efendisiyle ilgili olarak söyleyebileceği her şeyi de söylüyordu bir yandan.

Ve Vikont da yazıyordu:

Mösyö,

Dört saatlik bir yolculuktan sonra size yazmak amacıyla mola verdim. Sizi her an arıyorum ve benimle konuştuğunuz zamanlarda olduğu gibi cevap vermek üzere durup başımı geri çeviriyorum. Yokluğunuz beni öylesine şaşkına çevirdi, ayrılık acısı içime öyle bir işledi ki, şahsınıza karşı duyduğum sevgi ve gönül borcunu pek iyi bir biçimde ifade edemedim. Ancak cömert yüreğinizin beni bağışlayacağından ve beni anlayacağınızdan kuşkum yok. Rica ediyorum Mösyö, bana sık sık mektup yazın çünkü sizin öğütleriniz benim varlığımın bir parçasıdır. Bir de çok kuşkulu olduğumu söyleme cüretini göstereceğim. Tehlikeli bir maceraya hazırlandığınızı sezmiştim ve bunu size sormaya cesaret edemiyordum. Siz de bir şey söylemediniz bana. Dolayısıyla sizden haber alabilmek çok önemli benim için. Sizden ayrılalı beri sürekli yokluğunuzun tedirginliğini çekiyorum Mösyö ve bugün de, yemin ederim ki, kendimi çok yalnız hissediyorum.

Eğer Blois'dan haber alırsanız, arkadaşım Matmazel de la Vallière'in sağlık durumuyla ilgili olarak beni bilgilendirme zahmetine katlanır mısınız? Hatırlayacağınız gibi, ben

ayrılırken endişe vericiydi sağlık durumu. Benim sevgili koruyucum, yanınızda geçirdiğim günlerin anılarının benim için ne kadar değerli olduğunu takdir edeceğinizi sanıyorum. Ara sıra beni hatırlayacağınızı ve düşüneceğinizi umuyorum. Eğer beni düşünürseniz, size duyduğum saygı ve sevgiyi hissettiğinizi anlayıp büyük bir mutluluk duyacağım. Yanınızda olduğum sırada size bu duygularımı hissettirebilmiş olduğuma inanacağım.

Raoul mektubunu bitirince biraz sakinleşti. Hancı ve Olivain'in gözetleyip gözetlemediklerini denetledikten sonra kâğıdı öptü. Bu sessiz ve duygu yüklü teması ancak zarfı açtıktan sonra anlayabilirdi Athos'un yüreği.

Bu arada Olivain şarabını içmiş, böreğini yemişti. Atlar da iyice dinlenmişti. Raoul, bir el işaretiyle hancıyı yanına çağırdı, masaya bir altın attı, atına atladı ve Senlis'e varınca mektubunu postaladı.

Atlar da binicileri de yeterince dinlendiklerinden, hiç durmadan devam edebiliyorlardı yollarına. Vikont, Verberie'de Olivain'e, kendilerinden önce giden adam hakkında bilgi toplaması emrini verdi. Adam kırk beş dakika önce aynı yerden geçmişti ama hancının söylediği gibi atı çok güçlüydü ve hızlı gidiyordu adam.

"Şu asilzadeye yetişmeye çalışalım" dedi Vikont, Olivain'e. "O da bizim gibi askere yazılmaya gidiyor. Ahbaplık ederiz hiç değilse."

Vikont, Compiègne'e vardığında saat dört olmuştu. Karnını iyice doyurdu ve önlerinden giden asilzadeyi sordu. O da Raoul gibi Compiègne'in en iyi hanı olan *Hôtel de la Cloche et de la Bouteille*'de konaklamış, sonra geceyi Noyon'da geçireceğini söyleyerek yoluna devam etmişti.

"Biz de Noyon'a doğru uzanalım" dedi Raoul.

"Mösyö" dedi saygılı bir tavırla Olivain, "izninizle söyle-

yeyim ki bu sabah atlarımızı epey yorduk. Bence burada geçirelim geceyi, sabah erkenden yola çıkarız. İlk etap için on sekiz fersah yeter bizim için."

"Kont de la Fère acele etmemi istiyor" diye karşılık verdi Vikont. "Dördüncü gün sabah Prens'in yanında olmam gerekiyor. Noyon'a kadar gidelim. Burası olsa olsa Blois-Paris arası kadar. Akşam sekizde varırız. Atlar bütün gece dinlenir, sabah beşte tekrar yola çıkarız."

Bu kararlılık karşısında daha fazla ses çıkarmaya cesaret edemeyen Olivain atını, efendisinin arkasından sürerken şöyle mırıldanıyordu:

"Haydi bakalım! İlk gün bütün ateşinizi dökün. Yarın yirmi fersah on fersaha iner, öbür gün de on fersah gidersiniz, üç gün sonra da kafanızı yastığa vurursunuz! O zaman görürsünüz dinlenmenin ne olduğunu. Gençler de çok palavracı oluyor hani!"

Olivain'in Planchet ve Grimaud gibi zor koşullarda yetişmediği belli oluyordu.

Aslında Raoul de yorgun hissediyordu kendini. Ama onun niyeti gücünü ölçmekti. Athos'un prensiplerine uygun olarak yetişmiş ve onun ağzından sürekli yirmi beş fersahlık merhale lafını duymuştu. Dolayısıyla da örnek aldığı kişiden geri kalmak istemiyordu. Ayrıca sırf sinir ve kastan oluşmuş d'Artagnan'a hayranlık duyuyordu.

Bu yüzden Olivain'in uyarısına karşın, gittikçe hızlandırıyordu atını. Yolu bir fersah kadar kısaltan bir kestirmeye sapıp dar ve hoş bir patikayı izledi. Bir tepenin doruğuna ulaştığında karşısında bir ırmak gördü. Kıyıda atlılardan oluşan bir topluluk karşıya geçmek amacıyla sala binmeye hazırlanıyorlardı. Vikont bunların genç asilzadeyle yanındakiler olduğunu anladı hemen. Avazı çıktığı kadar bağırdı ama sesini duyuramayacak kadar uzaktaydı. Bunun üzerine atının da kendisinin de yor-

gunluğuna aldırmayarak tırısa geçti ama yolun engebe içinde olması yüzünden gene gözden kaybetti onları. Tekrar yüksekçe bir yere vardığında, karşıya geçmek üzere sala bindiklerini gördü.

Vikont onlarla birlikte karşıya geçmek üzere sala yetişemeyeceğini anlayınca durdu ve Olivain'i beklemeye başladı.

Bu sırada ırmaktan bir çığlık geldi. Sesin geldiği yöne doğru dönen Raoul, elini batmakta olan güneşin kamaştırdığı gözlerine siper etti ve baktı. Daha sonra, "Olivain! Şuraya bak, neler oluyor!" diye bağırdı.

Ardından, daha acı bir çığlık daha duyuldu.

"Mösyö!" dedi Olivain. "Salın halatı koptu, gidiyor. Ama suda hareket eden bir şeyler görür gibiyim sanki."

"Kesinlikle" diye karşılık verdi bakışlarını güneş ışınlarının çok iyi aydınlattığı ırmağın bir noktasına diken Raoul, "bir at ve binicisi çırpınıyor suda."

"Batıyorlar!" diye bağırdı Olivain.

Olivain doğru söylüyordu. Raoul de bir kazaya tanık olduklarını ve bir adamın boğulmakta olduğunu anlamıştı. Hemen dizgini gevşetti, mahmuzladı atını ve çabuk hareket etmek gerektiğini acı içinde hisseden hayvan yol kenarındaki çitin üzerinden atladı ve çevresini köpükler içinde bırakarak suya girdi.

"Aman Allahım! Mösyö, ne yapıyorsunuz?" diye bağırdı Olivain. "Nereye gidiyorsunuz böyle? Hay Allah! Durun lütfen!"

Ölümle karşı karşıya gelen talihsiz adama doğru sürüyordu atını Raoul. Aslında çok iyi bilirdi bu işleri. Loire kıyılarında yetiştiğinden, dalgaların kucağında büyümüştü âdeta. Irmağı at üstünde, en az yüz kez, belki bin kez yüzerek aşmıştı. İleride delikanlıyı askere gönderme umutları besleyen Athos, onu gerçek bir savaşçı gibi yetiştirmeyi yeğlemişti.

"Allah'ım! Allah'ım!" diye bağırmaya devam ediyordu Olivain. "Kont Hazretleri sizi böyle görse ne düşünürdü acaba?"

"Kont Hazretleri de benim gibi davranırdı!" diye karşılık veren Vikont atını sürmeye devam etti.

"Ama ben? Ama ben?" diye tepiniyordu Olivain. Sapsarı kesilmişti umutsuzluktan. "Ben nasıl geçeceğim karşı tarafa?"

"Atlasana tabansız!" diye bağırdı Raoul yüzmeye devam ederek.

Ve sonra yirmi adım kadar ilerisinde, sularda çırpınan adama seslendi.

"Dayanın Mösyö! Cesaret! Yetişeceğim."

Olivain de bir ileri gitti, bir geri döndü, atını şaha kaldırdı, sonunda utancı baskın çıktı ve Raoul gibi ileri atıldı ama bir yandan da, "Öldük, mahvolduk, perişan olduk!" diye mırıldanıyordu.

Bu arada sal akıntının etkisiyle sürükleniyor, üstündekiler var güçleriyle haykırıyorlardı.

Saldakilerden kır saçlı bir adam ırmağa atlamış, boğulmak üzere olan kazazedeye doğru hızla yüzüyordu. Ama akıntıya karşı yüzmesi gerektiğinden çok yavaş ilerliyordu.

Raoul yoluna devam ediyor ve gözle görülür biçimde ilerliyordu. Ama gözünden hiç yitirmediği at ve binicisi her saniye biraz daha gömülüyordu suya. Atın yalnızca burun delikleri suyun dışında kalmıştı, çırpınırken ayaklarını üzengilerden kurtaran binicisi de kollarını uzatmış, başını da geriye atmıştı. İkisi de bir dakika içinde yok olup gideceklerdi muhtemelen.

"Dayan! Cesaret!" diye haykırdı Raoul.

"Çok geç, artık çok geç!" diye mırıldandı delikanlı.

Ve sular başının üstünden aştı, sesi dudaklarında söner gibi oldu.

Vikont atını bırakıp ırmağa daldı, birkaç kulaçta asilzadeye ulaştı, atı suluk zincirinden tuttu ve başını suyun dışına çekti. Hayvan artık çok daha rahat soluk alabiliyordu ve yardımına koştuklarını anlamış gibi daha da artırmıştı çabasını. Raoul, bu arada asilzadenin de elini kavramış, atının yelesine doğru çekiyordu. Delikanlı, boğulmak üzere olan insanlara özgü bir direnç göstererek atın yelesine yapıştı. Binicisinin ata sıkıca yapıştığından ve bırakmayacağından emin olan Vikont, yalnızca atla ilgilenmeye başladı artık. Bir yandan konuşarak hayvanı cesaretlendirmeye çalışıyor, bir yandan da akıntıyı kesip, ilerlemesine yardımcı oluyordu.

Sonunda atın ayağı dibe dokundu ve hayvan dikildi.

"Kurtuldu!" diye bağırdı, neredeyse aynı anda sığ yere ayak basan kır saçlı adam.

"Kurtuldum!" diye elinde olmadan yineleyen delikanlı da hayvanın yelesini bırakıp Raoul'ün kollarına düştü.

Raoul, olsa olsa on adım uzaktaydı kıyıdan. Bayılan delikanlıyı kucağında taşıdı kıyıya kadar, çimene yatırıp yakasının kordonunu ve yeleğinin düğmelerini çözdü.

Bir dakika geçmeden kır saçlı adam da gelmişti yanlarına.

Olivain'se ancak haç çıkartıp dualar ettikten sonra erişebilmişti kıyıya. Salın içindekilerse tesadüfen buldukları bir sıradan yararlanarak olabildiğince kısa süre içinde kıyıya ulaşmaya çalışıyorlardı.

Yanakları bembeyaz olan kazazede, bir yandan kendisine refakat eden adamın, bir yandan da Raoul'ün çabalarıyla kendine geldi, gözlerini açtı. Önce dalgın dalgın baktı, sonra bilinçlenir gibi oldu ve hemen kurtarıcısına takıldı gözleri.

"Ah, Mösyö!" diye bağırdı. "Benim aradığım sizdiniz, siz olmasanız boğulup gitmiştim ben. Kimse kurtaramazdı beni, kesinlikle ölmüştüm."

"İnsan bazen böyle yeniden doğar işte Mösyö" dedi Raoul. "Neyse, bir banyoya ödeşiriz."

"Size o kadar çok şey borçluyuz ki" dedi kır saçlı adam.

"Ooo, d'Arminges, sevgili dostum. Çok korkuttum sizi, değil mi? Ama suç sizin. Siz değil misiniz benim öğretmenim? Niçin daha iyi yüzme öğretmediniz bana?"

"Ah! Kont Hazretleri" dedi yaşlı adam, "başınıza bir şey gelseydi, Mareşal Hazretleri'nin karşısına asla çıkamazdım, cesaret edemezdim böyle bir şeye."

"Nasıl oldu bu iş böyle?" diye sordu Raoul.

"Anlatamam, o kadar basit bir kazaydı ki" dedi kendisine Kont diye hitap edilen genç, "halat koptuğunda sal neredeyse üçte birini aşmıştı ırmağın. Salcıların bağırış çağırışları ve koşuşturmaları üzerine at birden ürkerek suya atladı. İyi yüzme bilmediğimden ben atlamaya cesaret edemedim suya. Atımın hareketlerini destekleyeceğim yerde, büsbütün hantallaştırıyordum onu. Tam boğulurken yetiştiniz imdadıma. Beni sudan çekip aldınız. Bundan sonra ölünceye kadar sürecek bir dostluk kurulacaktır aramızda Mösyö."

"Hizmetinizdeyim Mösyö" diyen Raoul asilzadenin karşısında saygıyla eğildi.

"Ben Guiche Kontu'yum" diye devam etti asilzade. "Babam da Mareşal Grammont'dur. Siz benim kim olduğumu öğrendiniz, acaba ben de sizi tanıma onuruna erişebilecek miyim?"

"Ben de Bragelonne Vikontu" dedi tıpkı kont Guiche gibi, babasının adını söyleyemediği için kızaran Raoul.

"Sayın Vikont, temiz kalpliliğiniz, asil çehreniz, cesaretiniz çekiyor beni âdeta size doğru. Kucaklaşalım, dostluğunuza ihtiyacım var!"

"Mösyö" dedi ve Kont'u kucakladı Raoul, "ben de sizi

yürekten sevdim inanın. Bu nedenle sadık bir dost olarak kabul edebilirsiniz beni."

"Vikont ne tarafa gidiyorlardı acaba?" diye sordu Guiche.

"Prens'in ordusuna katılmaya gidiyordum."

"Ben de aynı yere gidiyordum" diye sevinçle bağırdı asilzade. "Şahane, demek ilk kez birlikte silah kullanacağız."

"Ne güzel, iyi dost olun birbirinizle" dedi Kont'un eğitmeni. "İkiniz de gençsiniz ve yıldızlarınızın karşılaşması alnınızda yazılıymış."

Gençler, gençliğe özgü bir güven içinde birbirlerine bakıp gülümsediler.

"Ama şimdi üstünüzü başınızı değiştirin" dedi eğitmen. "Saldan iner inmez gerekli emirleri alan uşaklarınız çoktan hana varmışlardır. Yeni çamaşırlar ve şarap içinizi ısıtır hemen. Haydi gelin!"

Gençlerin itirazı olamazdı buna, hatta çok da sevinmişlerdi. Hemen atlarına bindiler. Hayranlıkla birbirlerini süzdüler. Gerçekten ikisi de boylu poslu, yakışıklı, yüzleri soylu, alınları geniş, kendilerine güvenen, dürüst ve zarif biçimde gülümseyebilen şövalyelerdi. Guiche olsa olsa on sekiz yaşındaydı ama on beş yaşındaki Raoul'den iri bir görünüme sahip değildi.

İçlerinden gelen bir hareketle ellerini birbirlerine uzattılar ve atlarını mahmuzlayıp yan yana ırmak kıyısından hana kadar gittiler. Biri az daha veda edeceği bu güzel ve tatlı yaşama yeniden kavuşmanın mutluluğu içindeydi, öbürü de eğitmeninin hoşuna gidecek bir şeyler yapmış olmanın mutluluğuyla Allah'a şükrediyordu.

Efendisinin bu güzel davranışından hoşnut olmayan tek kişi Olivain'di. Compiègne'de kalıp gecelemiş olsalardı, başlarına zor atlatabildikleri böyle bir kaza gelmeyeceğini, dolayısıy-

la da göğüs ve romatizma ağrıları çekmeyeceğini düşünüyor, bir yandan da giysisinin yenlerini ve eteklerini sıkıyordu.

XXXIII

ÇARPIŞMA

Noyon'da kısa süre kaldılar ve herkes güzel bir uyku çekti. Raoul, Grimaud geldiği taktirde kendisini uyandırmalarını söylemişti ama Grimaud gözükmedi.

Atlar da kendilerine tanınan sekiz saatlik dinlenme ve beslenme hakkını muhtemelen pek yürekten karşıladılar. Guiche'i de sabahın beşinde kendisine günaydın demeye gelen Raoul uyandırdı. Ayaküstü birkaç lokma bir şey yediler ve saat altı olduğunda iki fersah yol daha gitmişlerdi.

Raoul, Kont'un sohbetini çok ilginç buluyordu. Bu nedenle de hep dinliyordu, Kont da anlatıyordu. Kont, Paris'te yetişmişti ve Raoul de, Paris'i bir kez görmüştü yalnızca. Raoul'ün adım atmadığı Saray'da büyümüştü. Gençlik çılgınlıkları, yasaklara ve özellikle de eğitmenine rağmen bir yolunu bularak giriştiği iki düello Raoul'e çok ilginç gelmişti. Vikont yalnızca Scarron'un Konağı'na gitmişti. Orada gördüğü ünlü kişilerden söz etti Guiche'e. Guiche herkesi tanıyordu: Madam Neuillan'ı, Matmazel d'Aubigné'yi, Matmazel de Scudéry'yi, Matmazel Paulet'yi, Madam de Chevreuse'ü. Herkesle alay etmeye bayılıyordu. Vikont, onun gerçekten derin bir sevgi duyduğu Madam Chevreuse'den de alaylı bir üslupla söz edeceğinden endişelendi. Ama Kont, ya içgüdüsel olarak ya da Düşes'e gerçekten saygı ve sevgi beslediğinden sitayişle söz etti kendisinden. Bu övgülerle Raoul'ün Kont'a karşı beslediği dostluk daha da pekişti.

Ve sonunda sıra gönül meselelerine, aşklara geldi. Raoul bu konuda da anlatmaktan çok dinlemek zorundaydı. Nitekim dinledi ve anlattığı üç dört maceradan Kont'un da, kendisi gibi, yüreğinin derinliklerinde bir sır sakladığını hissetti.

Daha önce de söylediğimiz gibi Guiche, Saray'da yetişmişti ve bütün Saray entrikalarından haberliydi. Vikont'un, Kont de la Fère'den dinlediği saraydı bu. Ama Athos'un bildiği Saray çok değişmişti. Dolayısıyla Guiche'in anlattıkları Raoul için tamamen yeni şeylerdi. Şakacı, zeki ve muzip Kont herkesi şöyle bir geçirdi elinden: Madam Longueville'le Coligny'nin aşklarını, Coligny'nin Royal Alanı'ndaki meşum ve Madam Longueville'in bir çılgınlık olarak gördüğü düellosunu, Prens Marcillac'la yeni aşklarını, Prens'in müthiş kıskançlığını, herkesi hatta amiri konumundaki Rahip d'Herblay'i bile öldürmek istediğini, Galler Prensi'nin, daha sonra büyük Matmazel diye anılacak olan Lauzun'le gizlice evlendikten sonra şöhret olan Matmazel'le gizli aşklarını anlattı. Bu arada Kraliçe de ihmal edilmedi ve Mazarin de aldı payını alaylardan.

Gün çok çabuk geçmişti. Kont'un neşeli, samimi, öğrencisinin deyimiyle gerçek bir âlim olan eğitmeni Vikont'a sık sık Athos'un derin bilgilerini ve ince alaycılığını anımsattı ancak eğitmen, Athos'un zarafetinden, kibarlığından, soylu görünümünden yoksundu. Bu alanda Kont de la Fère'le karşılaştırılamazdı asla.

Öncekine göre daha az yorulan atlar, akşam saat dörtte Arras'ta durdular. Savaş alanına yaklaşıyorlardı ve ertesi sabaha kadar orada kalmaya karar verdiler. Çünkü bazı İspanyol çeteleri gece karanlığından yararlanıp Arras'a kadar keşif yürüyüşlerine çıkıyorlardı.

Fransız ordusu, Pont à Marcq'tan Valenciennes'e kadar olan alanı tutuyor ve cephe buradan Douai'ye dönüyordu. Prens'in de Béthune'de bulunduğu söyleniyordu.

Düşman ordusuysa Cassel'den Courtray'e kadar uzanan bir alanı elinde bulunduruyordu. Şiddet ve yağmacılıktan başka bir şey düşünmediklerinden, sınırlardaki çaresiz insanlar başlarının çaresine bakabilmek için surları sağlam olan kentlere akın ediyorlardı. Bu nedenle Arras, sınır boylarından kaçanlarla dolup taşıyordu.

Düşmana kesin darbenin indirileceği son bir savaştan söz ediliyordu. Prens'in, beklediği destek güçlerini nihayet aldığı ve bu nedenle de oyalama manevralarına artık son vereceği söyleniyordu. İki genç tam zamanında yetiştiklerinden dolayı kutladılar birbirlerini.

Yemeklerini birlikte yediler ve gece aynı odada yattılar. O yaşlarda insanlar birbirleriyle çabuk dost oluyordu ve birbirlerini çocukluklarından beri tanıdıklarını, bir daha birbirlerinden hiç ayrılmayacaklarını sanıyorlardı.

Akşam, savaşlardan söz ederek vakit geçirdiler. Uşaklar silahları temizleyip yağladı, herhangi bir baskın ihtimaline karşı tabancalarını doldurdular. Ancak sabah uyandıklarında büyük bir umutsuzluk içindeydiler çünkü düşlerinde savaşa yetişemediklerini görmüştü her ikisi de.

Sabahleyin dolaşan söylentilere göre Prens Condé, Carvin'e çekilmek üzere Béthune'ü boşaltmıştı. Ama gene söylentiye göre bir garnizon bırakmıştı Béthune'de. İki genç, haberi doğrulayabilecek bir şey öğrenemediklerinden Béthune'e doğru yollarına devam etmeye karar verdiler. Gerekirse yolda sağa sapacak ve Carvin'e doğru gideceklerdi.

Guiche'in eğitmeni ülkeyi çok iyi bilen biriydi. Lens Yolu'yla Béthune arasında kestirme bir yol izlemelerini tavsiye etti. Ablain'de bilgi de toplayabilirlerdi ayrıca. Grimaud'nun kendilerini nasıl bulacağı konusunda bir mektup bırakıldı.

Sabah saat yediye doğru yola çıktılar.

Sabırsız Guiche, Raoul'e şöyle diyordu:

"İşte üç efendi ve üç uşak yola düzüldü. Uşaklarımız tepeden tırnağa silahlı, sizinki de pek inatçı birine benziyor üstelik."

"Onu iş başında görmedim hiç" dedi Raoul, "ama Bretagne'lıdır, dolayısıyla güvenilir biridir."

"Öyle!" diye devam etti Guiche. "Gerektiğinde çok iyi tüfek kullanacağından kuşkum yok. Benim de, babamla savaşlara katılmış iki güvenilir adamım var. Altı savaşçıyız biz. Şimdi bizim kadar ya da bizden daha kalabalık bir çeteye rastlarsak üzerlerine gidemez miyiz Raoul?"

"Elbette gideriz" diye karşılık verdi Raoul.

"Bir dakika beyler!" diye araya girdi eğitmen. "Aldınız başınızı gidiyorsunuz. Bana verilen talimatlar ne olacak Kont Hazretleri? Sizi sağ salim Prens'e teslim etmek üzere emir aldığımı unuttunuz galiba! Orduya katıldıktan sonra istiyorsanız eğer, öldürtebilirsiniz kendinizi ama ordugâha varıncaya kadar komutan olarak devamlı geride kalmayı emrediyorum, ilk gördüğüm mızrak karşısında başımı geri çevireceğim, görmezlikten geleceğim."

Guiche ve Raoul gülümseyerek göz ucuyla bakıştılar. Yol engebeliydi ve ara sıra önlerindeki hayvanları iteleyen, en değerli eşyalarını öküz arabalarında ya da kucaklarında taşıyarak yürüyen, cepheden kaçan küçük köylü topluluklarına rastlıyorlardı.

Ablain'e sağ salim vardılar. Burada Prens'in Béthune'den gerçekten ayrıldığını, Cambrin ve Laventhie arasında bir yerde bulunduğunu öğrendiler. Gene Grimaud'ya bir harita bırakıp, küçük birliği Lys'e dökülen bir dere kıyısına yarım saatte ulaştıracak olan kestirme bir yola saptılar.

Şahane manzara küçük, zümrüt gibi yeşil vadilerle yarılmıştı. İzledikleri yol üzerinde ara sıra küçük korulara rastlıyorlardı. Eğitmen bu korularda pusu ihtimaline karşı iki uşağı öne geçiriyor ve böylelikle bir ileri karakol oluşturuyordu. Kendisi de iki gençle birlikte ana birliği oluşturuyor, Olivain ise eli tetikte, bakışlarıyla sürekli çevreyi tarayarak artçı işlevi görüyordu.

Bir süredir oldukça sık bir koruluk uzanmaktaydı çevrelerinde. Buraya yüz adım kadar yaklaştıklarında Mösyö d'Ar-

minges her zamanki önlemini aldı ve iki uşağı ileri çıkardı tekrar.

Uşaklar ağaçların altında yeni gözden kaybolmuşlardı. Gençler ve eğitmen yüz adım kadar geriden sohbet ederek geliyorlardı. Olivain de aynı mesafeyle geriden izliyordu onları. Tam bu sırada beş altı el silah sesi duyuldu. Eğitmen anında, dur diye bağırdı ve gençler emre uyarak dizginlere asıldılar. Hemen ardından, önde giden iki uşağın dört nala geri döndükleri görüldü.

Silah seslerinin nedenini öğrenmek için sabırsızlanan gençler atlarını uşaklara doğru sürdüler. Eğitmen de onları izledi.

"Durdurdular mı sizi?" diye heyecanla sordular uşaklara.

"Hayır" diye karşılık verdi uşaklar. "Görmediler bile belki. Silah sesleri yüz metre kadar önümüzde, koruluğun en sık yerinden geldi. Biz de nasıl hareket edeceğimizi sormak üzere döndük."

"Bana sorarsanız" dedi d'Arminges, "dahası ben isterim ki, hemen geri dönelim. Bir pusu kurulmuş olabilir bu koruda."

"Hiçbir şey görmediniz mi?" diye sordu uşaklarına Kont.

"Ben" dedi biri, "sarı giysili birtakım atlıların dere yatağına doğru kaçtıklarını gördüm sanki."

"Tamam" dedi eğitmen, "İspanyol çeteciler bunlar. Hemen geri beyler, hemen geri!"

İki genç birbirlerine baktı ve tam bu sırada silah sesi, hemen arkasından da yardım isteyen birinin çığlıkları duyuldu.

Gençler, son bir kez daha, geri dönmemeye karar verdiklerini belli edecek biçimde birbirlerine baktı ve Raoul, eğitmenin atını çoktan geri çevirmiş olduğu bir sırada, "Olivain! Peşimden gel!" diye bağırarak ileri atıldı. Guiche de, "Urbain, Planchet! Arkamdan gelin!" diye bağırarak onu izledi.

Eğitmen toparlanmaya fırsat bulamadan her ikisi de kaybolmuştu korunun içinde.

Gençler, ellerinde tabancaları, atlarını mahmuzluyorlardı.

Beş dakika sonra, silah seslerinin geldiği yerdeydiler. Atları yavaşlatıp dikkatle ilerlediler.

"Şşşt!" dedi Guiche. "Birtakım atlılar var!"

"Evet, üç atlı, üç kişi de atlarından inmiş, yaya geliyor."

"Ne yapıyorlar, görebiliyor musunuz?"

"Evet, yaralı ya da ölü birinin üstünü arıyorlar."

"Alçakça bir cinayet bu!" dedi Guiche.

"Ama asker bunlar" dedi, Raoul.

"Evet ama çeteci, soyguncu."

"Saldıralım" dedi Raoul.

"Saldıralım" diye yineledi Guiche.

"Beyler!" diye bağırdı çaresiz eğitmen. "Beyler, Allah aşkına..."

Ama gençler hiç oralı olmadılar. Onlar çoktan aralarında anlaşıp atlarını dört nala kaldırmışlardı ve eğitmenin bağırıp çağırması İspanyollar'ın dikkatini çekmekten başka bir işe yaramadı.

Atlı üç çeteci atlarını derhal gençlerin üstüne sürdü. Öteki üçüyse iki yolcuyu soymaya devam etti. Gençler yaklaştıklarında yerde bir değil iki kişinin yattığını fark etmişlerdi.

On adım kala Guiche ateş etti ama isabet ettiremedi. Raoul'e doğru yaklaşan İspanyol da ateş etti ve Raoul, sol kolunda birden, sanki kırbaç yemiş gibi bir acı hissetti. Dört adım kala o da ateş etti ve kurşunu göğsünün tam ortasından yiyen İspanyol kollarını iki yana açıp, sırt üstü atının terkisine uzandı, altındaki eyer kaydı ve at binicisini sürükleyerek kaçtı.

Tam o sırada Raoul, birden bir tüfek namlusunun, sanki bir bulutun arkasından üzerine yöneldiğini fark etti. Athos'un vermiş olduğu öğütlerden biri şimşek gibi çaktı beyninde. Gene şimşek gibi çabuk bir hareketle atını mahmuzlayıp şaha kaldırdı ve tam o anda da silah patladı.

At yana doğru bir hamle yaptı, ayakları dolaştı ve Raoul'ün bacağını da altına alarak devrildi.

İspanyol, Raoul'ün başını dipçikle ezmek için tüfeğini namlusundan tutarak hamle etti.

Raoul, bulunduğu konumda, ne kılıcını çekebiliyor ne de eyerindeki tabancasına uzanabiliyordu. Dipçiğin başında döndüğünü gördü ve elinde olmadan gözünü yumacak olmuşken Guiche yetişti imdadına ve İspanyol'un üzerine vararak, silahının namlusunu boğazına dayadı.

"Teslim ol!" diye bağırdı. "Bitiririm işini yoksa."

Askerin elinden kurtulan tüfek yere düştü, kendisi de hemen teslim oldu.

Guiche uşaklardan birini çağırdı, kıpırdayacak olursa beynini dağıtmasını tembih ederek ona teslim etti esiri ve atından atlayıp hemen Raoul'ün yanına koştu.

"Bakıyorum Mösyö" dedi ilk çatışmanın heyecanıyla yüzü bembeyaz kesilmiş Raoul, "borcunuzu ödemekte gecikmiyorsunuz hiç. Hiç uzun sürmedi minnettarlığınız. Siz olmasaydınız, işim bitikti, ölmüştüm, kesinlikte ölmüştüm, kimse kurtaramazdı beni" diyerek Kont'un sözlerini yineledi.

"Hasmım kaçarak yardımınıza koşmamı sağladı" dedi Guiche. "Yaranız ağır mı yoksa? Kanlar içindesiniz."

"Kolumda bir sıyrık var galiba" dedi Raoul. "Atımın altından kurtulmam için yardım ederseniz, yola devam etmemiz için bir engel kalmaz sanırım."

Mösyö d'Arminges ve Olivain çoktan inmişlerdi atla-

rından, çırpınarak can çekişen hayvanı kaldırıyorlardı. Vikont ayağını üzenginden çıkardı, bacağını attan kurtardı ve kalktı.

"Kırık falan yoktur herhalde!" dedi Guiche.

"Allah'a şükür ki yok" diye karşılık verdi Raoul. "Ama bu hainlerin öldürdükleri zavallılar ne oldu?"

"Geç kaldık maalesef, ikisini de öldürmüşler. Ganimetleri aldıktan sonra da kaçtılar. İki uşağım orada, cesetlerin yanında bekliyor."

"Gidip bir bakalım sahiden ölmüşler mi, yoksa bir yardımımız dokunabilir mi" dedi Raoul. "Olivain, iki at miras kaldı ama benimki de öldü. Bunlardan hangisi iyiyse, kendinize alın, sizinkini de bana verin."

Daha sonra kurbanların yattığı yere doğru yaklaştılar.

XXXIV

KEŞİŞ

İki adam yatıyordu yerde: Biri hiç hareket etmiyordu, yüzükoyun yatmıştı, üç kurşun yarası almıştı ve kanlar içindeydi... Ölü olandı bu.

Uşakların bir ağaca dayamış olduğu diğer adamsa gözlerini yukarı kaldırmış, ellerini kavuşturmuş, içtenlikle dua ediyordu... Kalçasının üst kısmını parçalayan bir kurşun yarası almıştı.

Gençler önce cesedin yanına gitti ve hayret içinde birbirlerini süzdüler.

"Bir papaz bu" dedi Bragelonne. "Kafasının tepesi tıraşlı. Vay alçaklar vay! Allah'ın elçilerine bile zulüm ediyorlar."

"Buraya gelir misiniz Mösyö?" dedi Kardinal ve Dük'le birlikte bütün seferlere katılan eski asker Urbain. "Buraya gelin. Peder için yapacak bir şey yok artık ama öbürünü kurtarabiliriz belki."

Yaralı hüzünlü bir tavırla gülümsedi.

"Beni kurtarmanıza, hayır" dedi, "ama ölümüme yardım etmenize, evet."

"Papaz mısınız?" diye sordu Raoul.

"Hayır efendim."

"Talihsiz arkadaşınız bana bir din adamıymış gibi geldi de" diye sürdürdü konuşmasını Bragelonne Vikontu.

"Béthune papazıydı o, Mösyö. Kilisenin kutsal kaplarını ve Rahip Meclisi'nin hazinesini güvenilir bir yere götürüyordu çünkü Prens Hazretleri kenti terk ettiler dün. Yarın İspanyollar girebilir kente, çevrede düşmanlar dolaşıyor. Bunun zor bir görev olduğunu herkes biliyordu, bu nedenle pederle birlikte gitmek istemedi kimse. Bir ben talip oldum bu işe."

"Ve bu adiler de saldırdı size ha! Bir din adamına ateş etti melunlar demek!"

"Mösyö" dedi yaralı çevresini süzerek, "çok canım yanıyor ama her şeye rağmen beni bir yere götürmenizi isterdim."

"Tedavi için mi?" diye sordu Guiche.

"Hayır, günah çıkartmak için."

"Ama" dedi Bragelonne, "yaranız o kadar ağır değildir belki."

"Mösyö" dedi yaralı, "inanın, bir dakika bile kaybedemeyiz. Kalça kemiğinin üst tarafını yaran kurşun barsaklarıma kadar girdi."

"Hekim misiniz siz?" diye sordu Guiche.

"Hayır" diye karşılık verdi can çekişmekte olan yaralı, "ama yaradan anlarım, öldürücü bir yara benimkisi. Onun için beni ya papaz olan bir yere kadar götürün ya da buraya bir papaz getirin lütfen. Allah'ın bu yüce davranışınızın karşılığını vereceğinden eminim. Ruhumun kurtulması gerekiyor, bedenimin işi çoktan görülmüş durumda."

"Güzel bir iş yaparken ölmek! Olamaz! Allah yardım edecektir size!"

"Beyler, Allah aşkına!" dedi doğrulmak ister gibi tüm gücünü toplayan yaralı. "Boş laflarla vakit kaybetmeyelim. Ya ilk köye kadar götürün beni ya da göreceğiniz ilk papazı, ilk din adamını buraya göndereceğinize dair söz verin bana. Ama belki de kimse gelmez" diye ekledi umutsuzluk içinde. "Çünkü dağda bayırda İspanyollar'ın dolaştığını herkes biliyor. Günah çıkartamadan mı öleceğim ben Allah'ım!" diye feryat ederek iki genci iliklerine kadar ürpertiyordu. "Böyle bir şeye izin vermeyeceksiniz değil mi? Korkunç bir şey olur bu!"

"Sakin olun Mösyö" dedi Guiche. "Aradığınız avuntuyu bulacağınıza dair yemin ederim. Siz yalnızca yardım alabileceğimiz evin nerede olduğunu, hangi köyden bir din adamı getirtebileceğimizi söyleyin yeter."

"Teşekkürler, Allah ödüllendirsin sizi. Buradan yarım fersah kadar uzakta bir han var, bu handan bir fersah kadar ötede de Greney diye bir köy çıkacaktır karşınıza. Papazı bulun orada, papaz yoksa köyün sağındaki son evlerin arka tarafındaki Augustinus Manastırı'na kadar gidin, bir keşiş getirin oradan, hiç önemi yok. Yeter ki kilise tarafından günah çıkartmaya yetkili kılınmış biri olsun."

"Mösyö d'Arminges" dedi Guiche, "siz bu zavallının yanından ayrılmayın ve mümkün olduğu kadar sarsılmadan taşınmasına yardımcı olun. Ağaç dallarından sedye yaptırın ve bütün pelerinlerinizi de yerleştirin içine. Uşaklarımızdan ikisi yaralıyı taşısın, üçüncüsü de yorulanın yerini almak üzere hazır olsun. Biz de Sayın Vikont'la birlikte papaz bulmaya gidiyoruz."

"Peki Kont Hazretleri" dedi eğitmen. "Ama ne olur, ortalıkta görünmeyin pek fazla."

"Endişe etmeyin! Zaten bugün kurtulduğumuzu söyleyebiliriz. Ünlü sözü bilirsiniz: *Non bis in idem*. Hiçbir şey iki kere olmaz."

"Cesaretinizi kaybetmeyin" dedi Bragelonne yaralıya, "isteklerinizi yerine getirmeye gidiyoruz biz."

"Tanrı takdis etsin sizi" dedi anlatılmaz bir minnet duygusuyla can çekişmekte olan adam.

İki genç tarif edilen yöne doğru dört nala at koştururken eğitmen de sedyenin hazırlanmasıyla ilgilenmeye başlamıştı.

İki genç on dakika sonra hanı gördüler.

Raoul atından inmeden hancıya seslendi. Bir yaralı getireceklerini ve yarasını sarması için her türlü hazırlığı yapmasını, yani bir yatak, sargı bezleri hazırlamasını istedi. Ayrıca çevrede tanıdığı cerrah ya da hekim varsa, hemen haber salmasını, hizmetlerinin karşılığını da bol bol ödeyeceğini ekledi.

Kıyafetlerinden zengin oldukları anlaşılan iki asilzadeyi karşısında gören hancı, isteklerini hemen yerine getireceğini söyledi. Gençler de hazırlıkların başladığını gördükten hemen sonra, atlarını tekrar Greney'e doğru sürdüler.

Bir fersahtan fazla yol almış ve yeşil ağaçlar arasından, kırmızı kiremitli evlerin göründüğü köye yaklaşmışlardı ki karşıdan, bir katıra binmiş zavallı bir keşişin geldiğini gördüler. Geniş şapkasına ve kül renkli yün hırkasına bakıp, bunun bir Augustinus keşişi olduğu konusunda görüş birliğine vardılar. Şanslıydılar, aradıkları karşılarına çıkmıştı.

Hemen keşişin yanına gittiler.

Karşılarında yirmi iki, yirmi üç yaşlarında ama mesleği dolayısıyla erkenden yaşlanmışa benzeyen bir adam vardı. Benzi soluktu, güzel değil kirli bir soluk benizdi bu. Kısa saçları şapkasının kenarından dışarı taşıyordu. Saçları da soluk sarı renkliydi. Açık mavi gözleri son derece anlamsız bakıyordu.

"Mösyö" dedi Vikont her zamanki kibarlığıyla, "din adamı mısınız siz?"

"Niçin sordunuz?" diye karşılık verdi adam hiç de uygarca olmayan kaba bir tavırla.

"Öğrenmek amacıyla sorduk" dedi gururlu bir tavırla Guiche.

Yabancı topuklarıyla katırını dürtükledi ve devam etmek istedi yoluna.

Guiche anında atından atladı ve yolunu kesti adamın.

"Cevap verin Mösyö" dedi. "Size kibarca bir soru soruldu, her soru da bir cevaba değer."

"Sanıyorum her karşıma çıkan ve akıllarına kim olduğumu sormak gelen iki yabancıya cevap verip vermemekte özgürüm herhalde" dedi yabancı.

Guiche, keşişin kemiklerini kırmamak için zor tuttu kendini.

"Her şeyden önce" dedi kendisine hâkim olmaya çalışarak, "biz karşınıza her çıkan yabancılardan değiliz. Arkadaşım Bragelonne Vikontu'dur, ben de Guiche Kontu'yum. Ve bu soruyu şımarıklık olsun diye sormadık size. İleride yaralı ve can çekişen biri var ve kiliseden yardım bekliyor. Eğer papazsanız, insanlık adına yardımına koşmanızı rica edeceğim, değilseniz başka! Yalnız bilesiniz ki, hiç haberiniz olmadığı anlaşılan o kibarlık adına küstahlığınız yüzünden çok fena cezalandıracağım sizi."

Keşişin yüzündeki solukluk tam bir ölü beyazlığına dönüştü. Öyle tuhaf bir biçimde gülümsedi ki, bakışlarını adamdan hiç ayırmayan Vikont, ansızın hakarete benzeyen bu gülümseme karşısında içinin daraldığını hissetti.

"Bu ya İspanyol ya da Felemenk casusu" diyerek elini tabancalarından birinin kabzasına attı.

Şimşek gibi ve tehditkâr bir bakış cevap verdi Raoul'e.

"Evet, sorumuzu cevaplayacak mısınız Mösyö?" diye sordu Guiche.

"Papazım ben beyler" dedi genç adam.

Hemen sonra yüzü tekrar eski anlamsızlığına büründü.

"O zaman Muhterem Peder" dedi tabancalarını bırakan Bragelonne hiç içinden gelmeyen saygılı bir sesle, "o zaman demin arkadaşımın da söylediği gibi sizi bekleyen bir görev var ve bu görevi yerine getirmeniz gerekiyor. Rastladığımız bir yaralıyı bir hana taşıttık. Allah'ın hizmetkârlarından birinin yardımına ihtiyacı var, adamlarımız yaralının yanında bekliyor."

"Gidelim" dedi keşiş.

Ve topuklarıyla dürtükledi katırını.

"Eğer gitmezseniz Mösyö" dedi Guiche, "katırınızı rahatça yakalayacak atlar var altımızda. Nereye kaçarsanız kaçın, hangi deliğe girerseniz girin, bulur çıkarırız sizi. Ve yemin ediyorum, bu durumda yargılanmanız çok kısa sürer: İnsan her yerde bir ağaç ve bir ip bulabilir."

Keşişin bakışlarında gene bir şimşek çaktı ama arkası gelmedi. "Gidelim" dedi tekrar ve yola koyuldu.

"Biz arkasından gidelim" dedi Guiche, "daha güvenli olur böylesi."

"Ben de aynı şeyi söyleyecektim" dedi Raoul.

Ve iki genç, atlarının adımlarını keşişin katırının adımlarına uydurup bir tabanca menzili uzaklığından izlemeye başladılar.

Beş dakika sonra keşiş başını çevirip peşinden gelip gelmediklerini kontrol etti.

"Gördünüz mü?" dedi Bragelonne. "İyi ki peşinden gidiyoruz."

"Ne iğrenç yüzü var bu adamın!" dedi Guiche.

"İğrenç ve dehşet verici bir yüz!" diye ekledi Vikont. "Hele yüzü: O sarı saçlar, donuk bakışlar, her sözcükte yok olan o dudakları..."

"Evet, evet, çok haklısınız" dedi Guiche. O konuştuğu sırada Vikont adamı incelediğinden, bu ayrıntıların pek farkına varamamıştı. "Gerçekten tuhaf bir çehresi var ama bu keşişler insanı alçaltan birçok şeye dayanmak zorundadırlar. Oruç yüzlerini solduruyor, disiplin dayağı da ikiyüzlü yapıyor onları. Ebediyen yitirmiş oldukları ve bizim yararlandığımız dünya nimetlerini düşündükçe bakışları donuklaşıyor."

"Her neyse" dedi Bragelonne, "adamcağız aradığı keşişini bulacak. Hey Allah'ım, ne garip. Günah çıkartacak adamın yüzü günah çıkaracak adamın yüzünden iyi. Bana gelince, itiraf edeyim ki bugüne kadar rahipleri daha başka bir gözle görüyordum."

"Ah!" dedi Guiche. "Anlarsınız ya! Yollarda dilenen, gökten bir nimet inmesini bekleyen gezici keşişlerden biri bu galiba. Genellikle yabancı olur bunlar: İskoçyalı, İrlandalı, Danimarkalı falan. Daha önce tanıtmışlardı bunun gibilerini bana."

"Hepsi çirkin midir böyle bunların?"

"Yok ama her zaman yeteri kadar iğrençtirler."

"Böyle düzenbaz bir papazın elinde ölmek o zavallı için ne büyük bir talihsizlik."

"Boşver" dedi Guiche, "günah çıkaran papaz değil, Allah'tır aslında ama ben size bir şey söyleyeyim mi? Ben bile böyle bir keşişisin kucağında can vermektense, günah çıkartmadan ölmeyi yeğlerim. Siz de benim gibi düşünmüyor musunuz Sayın Vikont? Çünkü bir ara fark ettim, adamın beynini dağıtmak istiyormuş gibi tabancanızın kabzasını okşuyordunuz."

"Evet Kont, size tuhaf gelecek belki, şaşıracaksınız ama ben bu adamı görür görmez korkunç bir öfke duydum içimde. Yolda bir yılan gördüğünüz olmuş mudur hiç?"

"Hayır" diye karşılık verdi Guiche.

"Ben, bizim Blaisois'daki ormanlarımızda çok rastladım. İlk kez donuk bakışlı, çöreklenmiş ve kafasını sallayıp, dilini oynatan bir yılana rastladığımda büyülenmiş gibi kalakaldım olduğum yerde. Kont de la Fère gelinceye kadar..."

"Babanız mı?" diye sordu Guiche.

"Hayır, vâsim" diye karşılık verdi Bragelonne kızararak.

"Çok güzel."

"Ta ki, Kont de la Fère gelip bana "Haydi Raoul, çekin kılıcınızı!' deyinceye kadar. Ancak o zaman yılanın üstüne gidip bir vuruşta ikiye böldüm. Üstüme gelip, tıslayarak dilini uzatmadan önce davrandım. Ve işte yemin ediyorum, bu adamı da ilk gördüğümde ve bize 'Niçin sordunuz?' deyip yüzümüze bakarken, aynı şeyleri hissettim."

"Yani onu da yılan gibi, bir vuruşta ikiye bölmediğinize pişman mısınız?"

"Biraz öyle" dedi Raoul.

Bu sırada küçük han görünmüş, karşıda da başlarında Mösyö d'Arminges'le birlikte yaralıyı taşıyan kafile ortaya çıkmıştı. İki adam sedyeyi tutuyordu, bir kişi de atları çekiyordu.

Gençler atlarını mahmuzladılar.

"İşte yaralı" dedi Guiche, Augustinus keşişinin yanından geçerken. "Lütfen biraz acele edebilir misiniz acaba?"

Vikont, keşişin yanından geçerken yolun en uç tarafına gitti ve ayrıca tiksinerek kafasını çevirdi.

Gençler şimdi, keşişi izlemiyor, önden gidiyorlardı. Yaralının yanına varıp, müjdeyi verdiler. Adam, işaret edilen yere doğru bakmak için güçlükle doğruldu yerinden, hayvanını tırısa kaldıran keşişi görünce yüzünde birden bir sevinç belirtisi görüldü. Tekrar uzandı sedyesine.

"Şimdi, biz sizin için elimizden gelini yaptık" dedi,

gençler. "Ama bir an önce Prens'in ordusuna yetişmek istediğimiz için yola devam etmek zorundayız, kusura bakmazsınız değil mi? Bir savaş ihtimalinden söz ediliyor, bu nedenle ertesi güne kalmak istemiyoruz."

"Gidin yiğit gençler" dedi yaralı, "yaptığınız iyilik nedeniyle Allah kutsasın sizi. Gerçekten çok şeye katlandınız benim için. Bir kez daha Allah sizi ve sevdiklerinizi korusun demekten başka bir şey gelmiyor elimden."

"Mösyö" dedi Guiche eğitmene, "biz önden gidiyoruz, Cambrin Yolu'nda buluşuruz."

Hancı çoktan kapıya çıkmış, her şeyi hazırlamıştı: Yatağı, sargıları, tiftiği. Ayrıca seyisini de hekim çağırtmak üzere en yakın kent olan Lens'e göndermişti.

"Tamam" dedi hancı, "istediğiniz her şey yerine gelecek ama siz yaranızı sarmak için bir süre kalmayacak mısınız?" diye sordu Vikont'a.

"Hayır, yaram önemli değil" dedi Raoul, "bundan sonra verilecek molada da halledebilirim. Yalnız başka bir isteğim var sizden: Eğer bir atlı gelir de atlı bir genç ve uşağını soracak olursa, beni soruyor demektir. Kendisine lütfen buradan geçtiğimi, Mazingarbe'ta yemek yiyeceğimi ve akşam da Cambrin'de yatmayı düşündüğümü söyleyin. Uşağımdır benim o."

"Acaba uşağınıza adını sorsam ve ona sizin adınızı versem daha iyi olmaz mı?" dedi Hancı.

"Tedbirli olmaktan zarar gelmez" dedi Vikont. "Ben Bragelonne Vikontu'yum. Uşağımın adı da Grimaud'dur."

Bu sırada bir taraftan yaralı, öbür taraftan da keşiş geliyordu. Gençler kenara çekilerek sedyenin geçmesine izin verdi. Keşiş katırından indi, hayvanını ahıra götürmelerini ama eyerini çözmemelerini tembihledi.

"Sayın keşiş" dedi Guiche, "bu yiğit insanın günahlarını

gerektiği gibi, doğru dürüst çıkarın, kendiniz için olsun, katırınız için olsun, yapacağınız harcamalardan hiç çekinmeyin, hepsi karşılanmıştır."

"Teşekkür ederim Mösyö" diye karşılık verdi keşiş. Raoul'ün tüylerini diken diken eden gülümsemelerinden birini gösterdi gene.

"Haydi, gidelim Sayın Kont" dedi keşişe daha fazla tahammül edemeyen Vikont. "Gidelim çünkü hiç iyi hissetmiyorum kendimi."

"Tekrar tekrar teşekkürler, yiğit gençler" dedi yaralı. "Benim için dualarınızı eksik etmeyin."

"Merak etmeyin!" dedi Guiche ve çoktan yirmi adım kadar ileri fırlamış olan Vikont'un yanına varmak için atını mahmuzladı.

Bu sırada iki uşağın taşıdığı sedye de evden içeri alınmaktaydı. Hancı ve yardıma koşan karısı merdivenlerde bekliyorlardı. Yaralı çok acı çekiyor gibiydi, buna rağmen papazın gelip gelmediğinden emin olmaktan başka bir şey düşündüğü yoktu.

Kadın, yüzü sapsarı kesilmiş ve kanlar içinde yatan adamı görünce, kocasının kolunu tuttu.

"Ne oluyor?" diye sordu adam. "Fena mı hissediyorsun kendini yoksa?"

"Hayır ama baksana!" dedi kadın. Yaralıyı işaret ediyordu eliyle.

"Ne var canım?" diye bağırdı hancı. "Pek iyi görünmüyor, hepsi bu."

"Ben onu demek istemedim" diye sürdürdü konuşmasını kadın, "adamı tanıdın mı? Onu soruyorum ben."

"Yaralıyı mı? Dur bakayım bir..."

"Tanıdın galiba değil mi?" dedi kadın. "Sen de sarardın çünkü."

"Doğru!" diye bağırdı adam. "İşe bak yahu! Başımıza gelen şu felakete bak! Eski Béthune Celladı bu!"

"Eski Béthune Celladı bu!" diye mırıldanan keşişin yüzünde, yaralının uyandırdığı tiksinti daha da belirginleşti.

Kapıda duran Mösyö d'Arminges hemen fark etti keşişin kararsızlığını.

"Sayın keşiş" dedi, "bu adam cellat olduysa da, insanlığını yitirmiş olarak kabul edilemez. Lütfen arzu ettiği son dinsel hizmeti yerine getirin. Mutlaka karşılığını göreceksiniz bu hizmetinizin."

Keşiş hiç karşılık vermedi. Uşakların yaralıyı götürdükleri alçak tavanlı odaya doğru sessizce yürümeye devam etti.

Allah'ın hizmetkârının yaklaştığını gören uşaklar da kapıyı keşişin ve can çekişmekte olan yaralının üstüne çekerek dışarı çıktılar.

Olivain ve d'Arminges bekliyordu onları. Atlarına bindiler ve biraz önce Vikont'la arkadaşının kaybolduğu yola doğru dört nala gittiler.

Eğitmen ve uşak henüz gözden kaybolmuştu ki başka bir atlı durdu hanın önünde.

"Mösyö ne emrediyorlar acaba?" diye sordu hancı. Biraz önceki keşfinin heyecanından kurtulamadığından sapsarıydı yüzü.

Yolcu biraz ötede içki içen başka bir müşteriyi işaret etti, attan indi, sonra bir atı kurulayan seyisi göstererek kendi atına doğru uzattı parmağını.

"Allah Allah!" diye söylendi hancı. "Şimdi de dilsize çattık!"

"Nerede içmek istiyorsunuz?" diye sordu.

"Burada" diyerek önündeki masayı gösterdi yolcu.

"Yanılmışım" dedi içinden hancı, "dilsiz filan değilmiş!"

Müşterisini selamlayıp döndü, bir şişe şarap ve ekmek getirdi, suratı hep asık olan adamın önüne koydu.

"Mösyö başka bir şey istemez mi acaba?" diye sordu.

"İsterim" diye karşılık verdi yolcu.

"Mösyö ne isterler?"

"Altında bir al at ve peşinde bir uşak olan, on beş yaşında bir delikanlının buradan geçip geçmediğini öğrenmek isterim."

"Bragelonne Vikontu mu?" diye sordu hancı.

"Evet."

"O zaman siz Grimaud'sunuz."

Yolcu evet anlamında başını eğdi.

"Mösyö" dedi hancı, "genç efendiniz on beş dakika kadar önce buradaydılar. Yemeğini Mazingarbe'da yiyecek ve geceyi de Cambrin'de geçirecekler."

"Ne kadar sürer buradan Mazingarbe?"

"İki buçuk fersah."

"Teşekkürler."

Efendisine akşam olmadan yetişmeyi düşünen Grimaud biraz daha sakinleşmişti. Alnında biriken terleri silip bir bardak şarap içti, gene hiç konuşmadı.

Boşalan bardağını henüz masaya koymuş ve ikincisini doldurmaya hazırlanıyordu ki ansızın keşiş ve can çekişen yaralının bulunduğu odadan tüyler ürpertici acı bir feryat yükseldi.

Grimaud yerinden sıçradı.

"Nedir bu? Nereden geldi bu ses?" diye sordu.

"Yaralının bulunduğu odadan" diye karşılık verdi hancı.

"Ne yaralısı?" diye sordu Grimaud.

"İspanyol partizanların yaraladığı ve buraya getirilen eski Béthune Celladı. Başında günah çıkartan bir keşiş var. Zavallı çok acı çekiyor galiba."

"Eski Béthune Celladı, öyle mi?" diye mırıldandı anıları tazelenen Grimaud. "Elli beş, altmış yaşlarında, iri yarı, güçlü kuvvetli, siyah saçlı ve sakallı biri mi bu?"

"Evet ama saçı, sakalı beyazlamış artık. Tanıyor musunuz onu?" diye sordu hancı.

"Bir kez görmüştüm" dedi Grimaud ve uyanan anıları alnını kırıştırdı.

Bu sırada hancının karısı titreyerek yanlarına geldi.

"Duydun mu?" diye sordu kocasına.

"Evet" dedi hancı, sonra endişe içinde kapıya baktı.

Bu arada birincisinden daha zayıf ama uzun ve sürekli bir iniltiyle birlikte ikinci bir feryat daha duydular.

Üçü de ürperti içinde birbirlerine baktı.

"Gidip bir bakalım, neler oluyor" dedi Grimaud.

"Adam boğazlıyorlar sanki" diye mırıldandı hancı.

"Aman Allah'ım!" diyen kadın korku içinde haç çıkardı.

Grimaud az konuştuğunda, önemli şeyler olduğunun işaretiydi bu. Gerçekten hemen kapıya atılıp var gücüyle zorladı ama kapı sürgülenmişti içerden.

"Kapıyı açın!" diye bağırdı hancı. "Sayın keşiş, kapıyı açın derhal lütfen!"

Hiçbir karşılık gelmedi içeriden.

"Açın yoksa kırarım" dedi Grimaud.

Gene ses çıkmadı.

Grimaud çevresine şöyle bir baktı ve tesadüfen bir köşede duran bir küskü gördü. Durumu anlayan ve kendisine engel olmaya çalışan hancıya fırsat vermeden odanın kapısını göçertti.

Yataktan aşağı akan kanla dolmuştu oda. Yaralı konuşamıyor, hırıltılar çıkarıyordu artık. Keşiş yoktu ortalıkta.

"Keşiş nerede?" diye bağırdı hancı. "Keşiş nerede?"

Grimaud hemen avluya bakan açık pencereye doğru koştu.

"Herhalde buradan kaçtı" dedi.

"Emin misiniz?" diye sordu hancı dehşet içinde. "Oğlum koş bak bakalım, katırı hâlâ ahırda mı?"

"Katır yok ahırda!" diye karşılık verdi genç uşak.

Grimaud kaşlarını çattı, hancı ellerini kavuşturup kuşku içinde çevresine baktı. İçeri girmeye cesaret edemeyen hancının karısıysa kapıda bekliyordu korku içinde.

Grimaud yaralıya yaklaştı. Yüzündeki sert çizgiler dehşet verici bir anıyı canlandırıyordu.

Sessiz ve sıkıcı bir bekleyişten sonra, "Hiç kuşku yok" dedi, "o bu!"

"Yaşıyor mu?" diye sordu hancı.

Grimaud hiçbir şey söylemeden adamın giysisini açtı, kalbini yokladı. Hancı da sokuluyordu yavaş yavaş yanına. Ve bir anda ikisi birden geri sıçradılar korku içinde. Hancı dehşete düşerek bir çığlık attı. Grimaud sapsarı kesilmişti.

Celladın göğsünün sol tarafında kabzasına kadar saplanmış bir hançer vardı.

"Koşun, çabuk, yardım isteyin!" dedi Grimaud. "Ben burada kalacağım."

Hancı ne yapacağını bilemez bir durumda dışarı çıktı, karısıysa kocasının feryadını duyar duymaz kaçmıştı...

XXXV

GÜNAH ÇIKARMA

Şöyle olmuştu olay:

Keşişin, günahlarını çıkartması için çok tuhaf bir biçimde kendisine emanet edilen yaralının yanına kendi isteğiyle değil, tam tersine istemeye istemeye girdiğini görmüştük. Bir yolunu bulabilseydi, kaçacaktı belki de ama iki asilzadenin tehditlerinden, daha sonra yanında kalan ve gerekli talimatları almış olan adamlarından başka, kendisi de her şeyi en ince ayrıntılarına kadar hesaplamış olduğundan, günah çıkartan rahip rolünü sonuna kadar oynamaya karar vermişti. İçeri girdikten sonra da hemen başucuna yanaşmıştı yaralının.

Can çekişen cellat, ölmek üzere olanlara ve kaybedecek vakti olmayanlara özgü hızlı bakışlarla süzmüştü adamı. Yüzünde bir şaşkınlık ifadesi belirmiş ve şöyle demişti:

"Peder, ne kadar gençmişsiniz siz!"

"Keşiş kıyafeti içindeki insanların yaşı olmaz" diye soğuk bir karşılık vermişti adam.

"Bana karşı biraz daha merhametli ve nazik olun" demişti yaralı, "şu son dakikalarımda gerçek bir dosta ihtiyacım var."

"Çok mu acı çekiyorsunuz?" diye sordu keşiş.

"Evet ama acıyı çeken bedenimden çok ruhum."

"Ruhunuzu kurtaracağız" dedi genç din adamı. "Peki siz gerçekten, içerdekilerin dediği gibi eski Béthune Celladı mısınız?"

"Şey..." dedi telaşla yaralı. Cellat sözcüğünün keşişi yanından uzaklaştıracağından korkuyordu. "Yani bir zamanlar öyleydim... Artık ilgim yok ama böyle şeylerle. On beş yıl oluyor bu işleri bırakalı. Ölüm cezalarının infazında hazır bulunuyorum ama darbeyi indiren ben değilim, hayır, hayır!"

"Demek durumunuz dehşete düşürüyor sizi!"

Cellat iç geçirdi.

"Yasa adına öldürdüğüm sürece şikâyetçi değildim durumumdan" dedi. "Vicdanım rahattı ama beni özel bir öç alma işine alet ettikleri o uğursuz geceden beri, kılıcımı büyük bir kinle Allah'ın sevgili bir yaratığına kaldırdığımdan beri..."

Sustu yaralı ve umutsuzluk içinde başını salladı.

"Konuşun" dedi celladın ayak ucunda oturan keşiş. Garip bir halde başlamış gibi gözüken bu olayla yakından ilgilenmişe benziyordu.

"Ah!" diye derin bir iç geçirdi yaralı. Uzun süredir içine attığı sıkıntısını dışavuranların coşkusu içine girmişti bir an. "Ah! Ah! Yirmi yıldır bu vicdan azabını dindirmek için yapmadığım şey kalmadı! Kan döken canavarların doğal acımasızlıklarına karşı çıktım hep. Başkalarının yaşamını kurtarabilmek için belki yüz kez ölüme attım kendimi. Yaşamına son verdiğim bir yaratığın karşılığında sayısız insanın yaşamını kurtardım. Bununla da kalmadım, mesleğimi yaparken kazandığım her şeyi yoksullara dağıttım, kiliseden hiç çıkmadım neredeyse. Eskiden benden kaçanlar yanımdan ayrılmaz oldular. Hepsi de bağışladı beni. Hatta içlerinden bazıları sevmeye bile başlamışlardı ama Allah bağışlamadı sanıyorum çünkü o olayın kâbusundan asla kurtulamadım. Her gece o kadının hayalini görüyorum."

"Kadın mı? Bir kadın öldürdünüz yani, öyle mi?" diye bağırdı keşiş.

"Siz de mi?" diye inledi cellat. "Siz de mi sürekli kulaklarımda çınlayan bu sözcüğü yineleyip duruyorsunuz! Öldürmek!

Benim yaptığım verilmiş bir ölüm cezasını uygulamak değil de, öldürmek oluyor! Öyle mi? Demek ben adalet dağıtan biri değilim, bir katilim!"

Ve inleyerek gözlerini kapadı.

Keşiş, celladın, daha fazla konuşmadan ölmesinden kuşkulanarak hemen cevap verdi ona.

"Devam edin siz, ben hiçbir şey bilmiyorum. Anlattıklarınız bitince Allah ve ben yargımızı bildireceğiz."

"Muhterem Peder!" diye devam etti cellat gözlerini açmadan. Gözlerini açtığı taktirde kendisini çok korkutacak bir şey görmekten çekiniyor gibi bir hali vardı. "Özellikle geceleri, hele bir akarsu yanından geçiyorsam bir korku kaplıyor içimi ve bir türlü atamıyorum içimden bu korkuyu. Elim ağırlaşıyor, avcumda tuttuğum kılıcının gitgide ağır basmaya başladığını hissediyorum. Sular kızıl kan halini alıyor, doğanın bütün sesleri, ağaçların hışırtısı, uğuldayan rüzgâr, dalgaların çırpıntısı hep bir araya geliyor, inleyen, umutsuz ve dehşet veren seslerle yüzüme doğru şöyle haykırıyorlar sanki: 'Allah'ın adaletine yol açın!'"

"Sayıklama" dedi keşiş.

Yaralı gözlerini açtı, keşişin yanına dönmek için çabaladı ve kolunu tuttu.

"Sayıklama" diye yineledi, "sayıklama mı dediniz? Hayır değil. Olay gece cereyan etmişti çünkü. Kurbanın cesedini suya atmıştım. Vicdanımın sürekli yinelediği sözleri, kapıldığım o gurur havası içinde ben söylemiştim gerçekten. İnsanların dağıttığı adaletin aleti olduktan sonra ayrıca bir de Allah'ın adaleti olduğumu sanıyordum."

"Nasıl oldu peki, anlatsanıza" dedi keşiş.

"Akşam vaktiydi, eve bir adam geldi ve bir emirname gösterdi. Peşinden gittim. Dört asilzade bekliyordu bizi. Beni

yanlarına aldılar ve maske taktılar yüzüme. Haksız gibi gördüğüm her görevi redderdim ben. Bu sefer hiç ses çıkarmadım ama suratımı astım ve beş altı fersah kadar yol aldık. Sonunda küçük bir kulübenin yanına vardık ve kulübenin küçük penceresinden içeride masa başında oturan bir kadını işaret ettiler. 'İşte ölüm cezasının yerine getirilmesi gereken şahıs' dediler."

"Korkunç!" dedi keşiş. "Siz de boyun eğdiniz buna, öyle mi?"

"Muhterem peder, aslında bir canavardı bu kadın. İkinci kocasını zehirlemişti söylentiye göre. Kayınbiraderini öldürmeye kalkışmıştı ki bana gelenlerin arasında o da vardı. Ayrıca hasmı olarak gördüğü genç bir kadını da zehirleyerek öldürmüştü. İngiltere'den ayrılmadan önce de, anlatılanlar doğruysa eğer, Kral'ın en gözde adamlarından birini vurdurmuştu."

"Buckingham'ı mı?" diye bağırdı keşiş.

"Evet Buckingham, o."

"İngilizdi bu kadın o halde!"

"Hayır, Fransız ama İngiltere'de evlenmişti."

Keşiş sarardı, alnında birikmiş terleri sildi ve kapının sürgüsünü çekti. Cellat onun gideceğini sandı ve inleyerek yatağına devrildi.

"Hayır, hayır, buradayım" dedi keşiş ve telaşla celladın yanına döndü. "Devam edin, kimdi bunlar?"

"Biri yabancıydı, bir İngiliz'di sanırım. Öbür dördü Fransız'dı ve silahşör kıyafetleri içindeydiler."

"Adları neydi?" diye sordu keşiş.

"Bilmem. Ama dört Fransız, Milord, diyorlardı İngiliz'e."

"Güzel miydi peki bu kadın?"

"Güzel ve genç. Evet evet, gerçekten çok güzeldi. Kar-

şımda diz çökmüş, başını arkaya devirmiş, yalvaran halini hâlâ görür gibiyim. Böylesine güzel ve soluk yüzlü bir başı nasıl kestim, bilemiyorum."

Tuhaf bir heyecana kapılmış gibiydi keşiş. Eli, kolu titriyordu. Bir soru sormak istediği ama cesaret edemediği belli oluyordu.

Kendisiyle mücadele ettikten sonra, sordu:

"Neydi bu kadının adı?"

"Bilmiyorum. Daha önce de söylediğim gibi iki kez evlenmişti yanılmıyorsam. Bir kez Fransa'da, bir kez de İngiltere'de."

"Genç demiştiniz, değil mi?"

"Yirmi beş yaşlarında falan."

"Ve güzeldi, öyle mi?"

"Baş döndürücü bir güzellik."

"Sarışın mıydı?"

"Evet."

"Saçları gürdü, değil mi? Omuzlarından aşağı dökülüyordu."

"Evet."

"Gözlerinde tapılası bir ifade vardı, değil mi?"

"İstediği zaman böyle bir ifade veriyordu bakışlarına, evet evet, tastamam böyle..."

"Sesinde tuhaf bir hoşluk vardı, değil mi?"

"Nereden biliyorsunuz?"

Yaralı dirseklerinden destek alıp yatağında doğruldu. Dehşet içinde açtığı gözlerini, keşişin bembeyaz yüzüne dikti.

"Sonuç olarak siz bu kadını öldürdünüz, öyle mi?" dedi

keşiş. "Öldürmeye cesaret edemeyen o insanlara alet oldunuz demek! Kadının gençliğine, güzelliğine, zayıflığına hiç acımadınız mı? Öldürdünüz o kadını, öyle mi?"

"Maalesef" dedi yaralı. "Söyledim ya Muhterem Peder, bu kadının melek görünüşünün altında bir şeytan vardı ve kendisini gördüğümde, bana yaptığı kötülükleri hatırlayınca..."

"Kötülük mü? Ne kötülük yapmış olabilir size?"

"Kardeşimi baştan çıkarmış ve felakete sürüklemişti. Din adamı olan erkek kardeşim manastırdan kaçmıştı onunla birlikte."

"Senin kardeşinle mi?"

"Evet. Benim kardeşim ilk âşığıydı onun. Kardeşimin ölümüne neden olmuştu o. Ah! Muhterem peder, öyle bakmayın bana ne olur! Suçlu muyum ben peki? Bağışlamayacak mısınız beni?"

Keşişin yüz ifadesi değişti.

"Bağışlayacağım, bağışlayacağım" dedi. "Her şeyi anlatırsanız, bağışlarım sizi."

"Ah!" dedi yaralı. "Her şeyi anlatacağım, eksiksiz biçimde anlatacağım her şeyi size."

"Konuşun o zaman. Kardeşinizi baştan çıkardığına göre... Baştan çıkardı demiştiniz, değil mi?"

"Evet."

"Ölümüne neden olduysa... Ölümüne neden oldu demiştiniz, değil mi?"

"Evet" diye yineledi cellat.

"O zaman genç kızlık soyadını biliyorsunuz demektir!"

"Aman Allah'ım!" dedi Cellat. "Aman Allah'ım! Ölüyorum galiba, ölüyorum! Günahlarımı çıkarın peder! Günahlarımı çıkarın!"

"Adını söyle" dedi keşiş. "Söyle, çıkarayım günahlarını."

"Adı... Şey... Aman Allah'ım! Merhamet!" diye mırıldandı yaralı.

Sonra solgun yüzü, tir tir titreyen bedeniyle can vermek üzere olan biri gibi boylu boyunca yatağa bıraktı kendisini.

"Adı!" diye yineledi keşiş üstüne doğru eğilerek. Söylemek istemediği adı ağzından zorla almak istiyor gibiydi. "Adı... Konuş, yoksa çıkarmam günahlarını!"

Can çekişen cellat çırpınarak bütün gücünü toplamak istedi sanki.

Papazın gözlerinde şimşekler çakıyordu.

"Anne de Breuil" diye mırıldandı.

"Anne de Breuil!" diye bağırdı keşiş. Yerinden kalktı ve ellerini yukarı doğru kaldırdı. "Anne de Breuil! Eminsin, değil mi? Anne de Breuil!"

"Evet, evet adı buydu. Haydi çıkarın günahlarımı artık, ölüyorum."

"Ben mi senin günahlarını çıkaracak mışım?" diye bağırdı keşiş. Sonra öyle korkunç bir biçimde güldü ki, ölmek üzere olan yaralının tüyleri ürperdi. "Ben mi bağışlayacağım seni? Keşiş değilim ki ben!"

"Keşiş değil misiniz?" diye bağırdı yaralı. "Nesiniz o halde?"

"Söyleyeceğim, sıra bende şimdi, alçak!"

"Aman Allahım!"

"Ben John Francis de Winter'ım."

"Tanımıyorum sizi" dedi yaralı.

"Bekle, birazdan tanırsın. Ben John Francis de Winter... O kadın da..."

"Evet, o kadın?"

"Annemdi benim!"

Ve cellat, işte o zaman dışarıdan da işitilen o korkunç çığlığı attı.

"Bağışlayın beni! Bağışlayın!" diye mırıldandı. "Allah aşkına günahlarımı çıkartın. Papaz olarak bağışlamasanız da evlat olarak bağışlayın."

"Seni bağışlamak mı?" diye bağırdı yalancı keşiş. "Seni bağışlamak, öyle mi? Allah bağışlayabilir belki ama ben asla!"

"Merhamet, acıyın bana" diyerek kollarını uzattı ona doğru yaralı.

"Acıma nedir bilmeyene acınmaz. Günahlarınla gebereceksin. Geber ve lanet içinde kal!"

Daha sonra hançerini çıkardı ve bütün gücüyle celladın göğsüne sapladı.

"Al bakalım! Çıkardım günahlarını işte!" dedi.

Dışarıdan uzun bir inilti halinde duyulan ikinci çığlığı da bu sırada koyverdi cellat.

Yatağında doğruldu ve tekrar sırtüstü yuvarlandı. Keşişe gelince, hançerini adamın göğsünden çıkarmadan pencereye koştu, pencereyi açtı, bahçedeki çiçeklerin üstüne atladı, ahıra gitti, katırını aldı, arka kapılardan birinden çıktı, ormandaki ilk ağaç kümesine kadar koştu, burada soyundu, papaz kıyafetini çıkarttı ve çantasındaki yepyeni şövalye kıyafetlerini geçirdi sırtına. İlk posta menziline kadar gidip bir at aldı ve dört nala Paris'e doğru yollandı.

XXXVI

GRIMAUD KONUŞUYOR

Grimaud, Cellat'la baş başa kalmıştı. Hancı yardım aramak amacıyla dışarı koşmuş, karısıysa dua ediyordu.

Cellat güçlükle gözlerini açtı bir süre sonra.

"İmdat!" diye mırıldandı. "İmdat! Allah'ım! Allah'ım! Şu dünyada bana yaşamam ya da ölmem için yardımcı olacak bir tek dost yok mu?"

Zorlanarak elini göğsüne götürdü ve hançerin kabzasına değdi eli.

"Ah!" diye inledi ansızın her şeyi hatırlayan biri gibi.

Kolu tekrar yatağın üstüne düştü.

"Cesaret" dedi Grimaud, "yardım getirmeye gittiler."

"Siz kimsiniz?" diye sordu gözlerini fal taşı gibi açan yaralı, Grimaud'ya.

"Eski bir tanıdığınız" dedi Grimaud.

"Siz mi?"

Yaralı bu şekilde konuşan adamın yüz hatlarını hatırlamaya çalıştı.

"Hangi koşullarda tanışmıştık peki?" diye sordu.

"Yirmi yıl önce, bir gece. Efendim sizi Béthune'den alıp Armantières'e götürmüştü."

"Tanıdım sizi" dedi cellat, "dört uşaktan birisiniz siz."

"Evet."

"Nereden geliyorsunuz?"

"Buradan geçiyordum, atımı dinlendirmek için mola vermiştim bu handa. Béthune Celladı'nın içeride yaralı olarak yattığını anlatırlarken iki çığlık duydum birden. Birincisinde kalkıp koştuk, ikincisinde de kapıyı kırıp içeri girdik."

"Ya keşiş?" diye sordu cellat. "Keşişi gördünüz mü?"

"Hangi keşişi?"

"Benim yanında olan keşişi?"

"Hayır, o yoktu. Pencereden kaçmış galiba. Sizi vuran o mu?"

"Evet" dedi cellat.

Grimaud çıkmak üzere davrandı.

"Ne yapacaksınız?" diye sordu yaralı.

"Peşinden gitmek gerekiyor."

"Dikkatli olun."

"Niye?"

"Öcünü aldı, doğru da yaptı. Allah bağışlar beni artık umarım, kefaretim ödendi çünkü artık."

"Anlatsanıza meseleyi" dedi Grimaud.

"Sizin ve efendilerinizin bana öldürttükleri o kadın..."

"Milady mi?"

"Evet Milady, doğru, Milady diyordunuz ona."

"Milady'yle keşişin ne alakası var?"

"Annesiymiş onun."

Grimaud sendeledi ve donuk, aptalca bakışlarla süzdü can çekişen adamı.

"Annesi miymiş?" diye yineledi.

"Evet annesi."

"O zaman sırrı öğrendi."

"Ben onu din adamı sandım ve günah çıkartıyorum diye her şeyi söyledim."

"Sefil!" diye bağırdı Grimaud. Böyle bir itirafın nelere mal olabileceğini yalnızca düşünmek bile kafasını ter içinde bırakmaya yetmişti. "Sefil! Ad vermemişsindir hiç değilse!"

"Tek bir ad bile anmadım çünkü hiçbirinin adını bilmiyordum. Yalnızca annesinin kızlık soyadını biliyordum ve bu adı söyleyince tanıdı annesini ama amcasının da yargıçlar arasında olduğunu biliyor."

Ve bitkin durumda serildi yatağa. Grimaud yardım etmek istedi ona, elini hançerin kabzasına doğru uzattı.

"Dokunmayın!" diye bağırdı yaralı. "Hançeri çekerseniz ölürüm."

Grimaud'nun eli havada kaldı sonra birden alnına vurdu.

"Aman Allah'ım! Bu adam ötekilerin adlarını da öğrenirse hali haraptır efendimin."

"Çabuk, çabuk!" dedi yaralı. "Eğer hâlâ yaşıyorsa uyarın onu. Arkadaşlarına da haber verin. Benim ölümüm bu müthiş maceranın sonu olmayacak, inanın buna."

"Nereye gidiyordu?" diye sordu Grimaud.

"Paris'e doğru."

"Kim durdurdu onu."

"Orduya katılmaya giden iki asilzade. Arkadaşı seslenirken işittim birinin adını: Bragelonne Vikontu'ymuş."

"O delikanlı mı getirdi keşişi size?"

"Evet."

Grimaud yukarı doğru baktı.

"Allah böyle istemiş demek, öyle değil mi?" dedi.

"Kesinlikle" diye karşılık verdi cellat.

"Asıl ürkütücü olan da bu ya" dedi Grimaud, "kadın da ölümü hak etmişti oysa. Siz de öyle düşünmüyor musunuz?"

"İnsan ölürken, başkalarının günahlarını kendi günahlarının yanında o kadar önemsiz görüyor ki" dedi cellat.

Ve sonra bitkin bir durumda gözlerini yumarak yatağa devrildi.

Grimaud, adama acıdığından onu bırakıp gidemiyor, öte yandan da haberi bir an önce Kont de la Fère'e iletmesi gerektiğini düşünüyordu. Tam bu sırada dışarıdan gelen birtakım sesler duydu. Hancı yanında bir cerrahla içeri girdi.

Bir sürü meraklı da olup bitenleri anlamak için arkalarında birikmişti. Tuhaf olayla ilgili söylentiler yayılmıştı bile.

Cerrah baygın durumda yatan yaralıya yaklaştı.

"Önce hançeri çıkarmak gerekiyor göğsünden" dedi ve başını salladı anlamlı bir tavırla.

Grimaud yaralının biraz önceki kehanetini anımsadı ve başını çevirdi.

Cerrah adamın yeleğini açtı, gömleğini yırttı, adamın göğsü çıplak kaldı.

Daha önce de söylediğimiz gibi hançer kabzasına kadar gömülüydü.

Cerrah kabzasından tuttu hançeri. Çelik çekildikçe gözlerini açan yaralı, insanı dehşete düşüren sabit bakışlarla seyrediyordu çevresini. Hançer tamamen çıkınca, kırmızımtrak bir köpük belirdi yaralının ağzında. Kan fıskiye gibi fışkırıyordu adam soluk aldıkça. Cellat tuhaf bir bakışla son kez süzdü Grimaud'yu, boğuk bir hırıltı çıkardıktan sonra da teslim etti ruhunu.

Grimaud, herkesin tiksintiyle baktığı, yerde duran hançeri aldı, hancıya peşinden gelmesini işaret etti, efendisine layık biçimde eli açık davranarak masrafları ödedi ve atına bindi.

Grimaud hemen Paris'e dönmeyi düşünmüştü önce ama uzun süre geç kalmasının Raoul'ü endişelendirebileceğinden korktu. Raoul'ün bulunduğu yerden iki fersah uzaklıktaydı.

Ona on beş dakika içinde ulaşabileceğini, gidip gelmesinin kendisine en fazla bir saat kaybettireceğini hesapladı. Atını dört nala kaldırdı ve on dakika içinde *Mulet Couronné* Hanı'nın önünde buldu kendini. Mazingarbe'ın tek hanıydı burası.

Hancıyla daha konuşmaya başlar başlamaz, aradıklarının orada olduğunu anladı.

Vikont, Guiche ve eğitmeniyle birlikte bir masanın başında oturuyordu ama sabahki olay nedeniyle iki genç de keyifsizdi. Filozof Mösyö d'Arminges'in şakaları bile güldüremiyordu onları.

Birden kapı açıldı ve Grimaud toz toprak içinde, yaralının kanlarıyla lekelenmiş halde içeri girdi.

"Grimaud, canım Grimaud'm benim!" diye bağırdı Bragelonne. "Nihayet geldin. Kusura bakmayın beyler, Grimaud uşaktan çok dost gibidir benim için."

Ve hemen yanına koştu.

"Kont Hazretleri nasıl?" diye sürdürdü konuşmasını. "Beni arıyor mu biraz da olsa? Ayrıldığımızdan beri gördünüz mü onu? Haydi cevap ver, benim de anlatacak o kadar çok şeyim var ki! Üç gündür o kadar çok şey geçti ki başımızdan! Ne oluyor Grimaud? Nen var böyle? Suratın sapsarı. Bu kan lekeleri ne?"

"Gerçekten üstünüz kanlı" dedi Guiche Kontu da yerinden kalkarak, "yaralı mısınız yoksa?"

"Hayır Mösyö" dedi Grimaud, "benim kanım değil bu."

"Kimin kanı o zaman?" diye sordu Bragelonne Vikontu.

"Handa bıraktığınız ve kucağımda ölen zavallının kanı."

"Kucağında mı öldü? O adam mı? Kim olduğunu biliyor muydun peki?"

"Evet" diye karşılık verdi Grimaud.

"Eski Béthune Celladı'ydı ama o adam."

"Biliyorum."

"Ve sen tanıyordun adamı, öyle mi?"

"Tanıyordum."

"Öldü mü?"

"Öldü."

İki genç bakıştılar.

"Yapacak bir şey yok" dedi Mösyö d'Arminges, "doğa yasası bu. Cellat da olsan ölümden kurtulamıyorsun. Ben onun yarasını görür görmez kötü şeyler düşünmüştüm zaten. Kendisi umutsuzdu, bu nedenle papaz istemişti!"

Papaz sözünü işitince biraz daha sarardı Grimaud.

"Haydi haydi, sofraya!" dedi Mösyö d'Arminges. O dönemin özellikle kendi yaşındaki bütün erkekleri gibi sofra başında duygulanmaya hiç katlanamıyordu.

"Evet Mösyö, haklısınız" dedi Vikont. "Haydi Grimaud, sen de ısmarla yemeğini, emret. İyice bir dinlen, sonra konuşuruz."

"Hayır Mösyö, imkânsız!" dedi Grimaud. "Bir dakika bile duramam ben. Hemen Paris'e dönmem gerekiyor."

"Paris'e dönmem gerekiyor ne demek? Yanlışın var, önce Olivain dönecek Paris'e. Benimle kalacaktın sen."

"Hayır, Olivain kalıyor, ben gidiyorum. Özellikle bunu haber vermek için geldim."

"Bu değişiklik ne amaçla yapılıyor?"

"Söyleyemem."

"Anlat."

"Anlatamam."

"Haydi, bırak şimdi şaka yapmayı!"

"Vikont Hazretleri bilirler ki hiç şaka yapmam ben."

"Evet ama Kont de la Fère sizin benimle kalmanızı, Olivain'in de dönmesini emretmişti. Ben de onun emirlerine uymak zorundayım."

"Bu durumda uymak zorunda değilsiniz Mösyö."

"Yoksa itaatsizlik mi ediyorsunuz?"

"Evet Mösyö, gerekiyor çünkü."

"Direniyor musunuz?"

"Ben gidiyorum, size mutluluk diliyorum Vikont Hazretleri."

Grimaud selam verdi ve kapıya doğru yöneldi. Öfkelenen aynı zamanda da endişelenen Raoul, peşinden koştu ve kolundan yakaladı onu.

"Grimaud!" diye bağırdı Raoul. "Olduğunuz yerde kalın, ben böyle istiyorum."

"O zaman siz benim Kont Hazretleri'nin ölümüne engel olmamamı istiyorsunuz."

Grimaud selam verdi ve çıkmak amacıyla kapıya doğru gitmek istedi.

"Grimaud, dostum" dedi Raoul, "böyle gidemezsiniz, böyle bir endişe içinde bırakıp gidemezsiniz bizi, konuş Grimaud, Allah aşkına konuş!"

Ve Raoul sendeleyerek bir koltuğa çöktü.

"Size tek bir şey söyleyebilirim Mösyö çünkü açıklamamı istediğiniz sır bana ait bir sır değil. Siz bir keşişle karşılaştınız değil mi?"

"Evet."

İki genç dehşet içinde birbirlerine baktılar.

"Onu yaralının yanına götürdünüz mü?"

"Evet."

"O zaman kendisini görecek zamanı buldunuz."

"Evet."

"Bir daha görseniz tanıyabilir misiniz peki?"

"Evet, evet! Mutlaka tanırım" diye karşılık verdi Raoul.

"Ben de" dedi Guiche.

"Peki o halde, eğer rastlarsanız, nerede olursa olsun, rastlarsanız, yolda, sokakta, kilisede, sizin bulunduğunuz yerdeyse, ayağınızın altına alın, ezin, hiç acımayın! Bir yılan, bir akrep ezer gibi çiğneyin! Ve ancak geberip gittiğinden emin olunca bırakın. Çünkü bu adam ölmedikçe beş kişinin yaşamından endişe edeceğim ben."

Grimaud daha fazla bir şey söylemeden ve gençlerin de şaşkınlığından yararlanarak dışarı fırladı.

"Evet Sayın Kont!" dedi Bragelonne, Guiche'e dönerek. "Ben bu keşişi yılan gibi görüyorum dememiş miydim size?"

İki dakika geçmeden nal sesleri duyuldu. Vikont pencereye koştu.

Paris yolundaki Grimaud'ydu bu. Şapkasını sallayarak Raoul'ü selamladı ve biraz ilerideki ilk dönemeçte kayboldu.

Grimaud iki şey düşündü yol boyunca: Birincisi, atının bu hıza on fersahtan daha fazla dayanamayacağı.

İkincisiyse parasız olduğu.

Grimaud az konuşur ama düş gücünü çok çalıştırırdı.

İlk menzilde atını sattı ve eline geçen parayla posta arabasına bindi.

XXXVII

SAVAŞ AREFESİNDE

Raoul, daldığı karanlık düşüncelerden, biraz önce anlattığımız olayın geçtiği odaya giren hancının sesiyle kurtardı kendini. Adam avazı çıktığı kadar bağırıyordu:

"İspanyollar, İspanyollar!"

Ses, başka bir şeyle ilgilenmeye olanak vermeyecek kadar uyarıcıydı. İki genç biraz bilgi aldılar ve düşmanın gerçekten Houdin ve Béthune üzerinden geldiğini öğrendiler.

Mösyö d'Arminges, dinlenen atların hemen yola çıkmak üzere hazırlanmaları emrini verdi, bu arada iki genç de hanın çevreyi en iyi gören, en yüksek yerine çıktılar, Marsin ve Lens tarafında, hareket halinde çok kalabalık piyade ve süvari birlikleri gördüler. Ama bu sefer gördükleri çeteciler değil, orduydu.

Bu koşullarda Mösyö d'Arminges'in öğütlerini yerine getirmek ve kaçmaktan başka yol kalmıyordu.

Gençler hızla aşağı indiler. Mösyö d'Arminges çoktan binmişti atına. Olivain gençlerin atlarını tutuyor, Guiche'in uşaklarıysa satın aldıkları bir ata bindirdikleri İspanyol tutsağı bir an gözden kaçırmıyorlardı. Ellerini de bağlamışlardı adamın önlem olarak.

Küçük birlik Prens'i bulacaklarını ümit ettiği Cambrin Yolu'na doğru dört nala yola çıktı. Ama Prens'in orada durmadığını ve La Bassée'ye doğru çekildiğini anladılar. Çünkü Prens, yanlış bir istihbarat sonucu düşmanın Lys'ten Estaire'e doğru geçmesini bekliyordu.

Gerçekten de doğru olmayan bu bilgiye güvenen Prens, birliklerini Béthune'den çekmiş, bütün gücünü Vieille Chapelle ile Laventhie arasına toplamıştı. Mareşal Grammont'la çıktığı, cephe boyundaki keşiften yeni dönmüş, yemek yemek üzere

masaya geçmiş, her birine ayrı görevler verdiği subaylarından bilgi alıyordu. Ne var ki hiçbir subay olumlu bilgi verecek durumda değildi. Düşman ordusu kırk sekiz saatten beri ortadan kaybolmuş, uçup gitmişti sanki.

Eğer bir düşman ordusu, özellikle tamamen ortadan kaybolmuşsa, bu demektir ki çok yakınlardadır ve tehlikeli olacaktır. Bu yüzden Prens her zamankinin aksine, öfkeli ve kuşkuluydu. Bu sırada içeri giren bir nöbetçi subayı, Mareşal Grammont'la konuşmak isteyen birinin beklediğini haber verdi.

Grammont bakışlarıyla Prens'ten izin alıp çıktı.

Prens de bakışlarıyla izledi Dük'ü ve kapıda kaldı bakışları. Rahatsız etmekten çekindikleri için kimse konuşmaya cesaret edemiyordu.

Birden boğuk bir ses yükseldi uzaklarda bir yerde. Prens, elini sesin geldiği yöne doğru uzattı ve kafasını kaldırdı sert bir tavırla. Bildik bir sesti bu, top sesiydi.

Aynı anda herkes fırladı, kapı da açıldı bu sırada.

"Monsenyör" dedi gülümseyerek Mareşal Grammont. "Altesleri, oğlum Guiche Kontu ve arkadaşı Bragelonne Vikontu'nun, bizim bulamadığımız ama kendilerinin bulduğu düşmanın durumuyla ilgili olarak anlatacaklarını dinlemek isterler mi?"

"Ne demek!" dedi heyecanla Prens. "İstemem mi hiç? Hemen gelsinler."

Mareşal iki genci itti ve gençler kendilerini Prens'in karşısında buldular.

"Anlatın beyler" dedi Prens gençleri selamlarken. "Önce şu haberleri verin, sonra gereken biçimde tanışırız. Çünkü şu durumda, her şeyden önce bilinmesi gereken, düşmanın nerede olduğu ve ne yaptığıdır."

Doğal olarak, konuşmak Guiche Kontu'nun hakkıydı.

İki gencin hem yaşça büyük olanıydı hem de babası Prens'e takdim etmişti onu. Ayrıca Kont, Bragelonne'un ilk kez gördüğü Prens'i uzun süredir tanıyordu.

Bunun üzerine Kont, Mazingarbe Hanı'ndan gördüklerini anlattı Prense.

Bu sırada Raoul, Rocroy, Fribourg ve Nordlingen savaşlarıyla daha şimdiden ünlenen genç generali inceliyordu.

Louis de Bourbon, babası Henri de Bourbon'un ölümünden sonra çağın geleneklerine göre yalnızca Mösyö Prens diye hitap edilen Prens Condé, olsa olsa yirmi altı, yirmi yedi yaşında, kartal bakışlı, Dante'nin deyimiyle *agl'occhi grifani*, kanca burunlu, saçları dalgalı ve bukleli, orta boylu ama sağlam yapılı, görünüşte bir askerde olması gereken bütün yeteneklere sahip, yani gördüğünü bir bakışta kavrayan, çabuk karar veren, üstün zekâlı bir gençti. Öte yandan bu yetenekleri onun zarif ve esprili biri olarak tanınmasına da engel değildi. Böylelikle yeni taktikleriyle yalnızca savaş yöntemlerinde devrim yapmakla kalmıyor ayrıca doğal lideri gibi göründüğü Saraylı gençler arasında da Paris'teki devrimin öncülüğünü yapıyordu. İçlerinde Bassompierre, Bellegarde ve Angoulème Dükü'nün de bulunduğu, Saray'ın eski kibar soylularının aksine gençlere de küçük efendiler deniyordu.

Guiche'in konuşmasını dinleyen ve top sesinin geldiği tarafa bakan Prens her şeyi kavrayıvermişti bir anda. Düşman Lys'i, büyük olasılıkla Saint Venant'da geçtikten sonra Lens üstüne yürüyordu ve bu kenti ele geçirmekteki amacı, Fransız ordusunu Fransa topraklarından ayırmaktı. Arada sırada öteki topların seslerini bastıran bu sağır edici top sesi de İspanyol ve Lorrain toplarına karşılık veren o büyük çaplı toplardandı.

Bu birliğin gücü ne kadardı peki? Oyalama işlevi gören bir birlik miydi? Ordunun bütünü müydü yoksa?

Prens'in cevap almak istediği esas soru buydu ve bu soruya Guiche'in yanıt vermesi imkânsızdı.

Oysa en önemli sorun buydu ve Prens sorusunun karşılığında doğru, kesin, olumlu bir yanıt bekliyordu.

Ve Bragelonne Vikontu tam bu sırada yendi içindeki utangaçlığı, Prens'in karşısında, gerçek kişiliğini bir yana bıraktı ve kendisine doğru yaklaştı.

"Monsenyör, kendilerini bu konuda belki de kararsızlıktan kurtarabilecek bir şeyler söylememe izin verirler mi acaba?" dedi.

Ansızın dönen Prens tepeden tırnağa süzdü Raoul'ü. Onun on beş yaşlarında bir çocuk olduğunu fark edince gülümsedi.

"Gayet tabii, Mösyö" diyerek karşılık verdi sesini yumuşatarak ve bir kadınla konuşuyormuş gibi tatlılaştırarak, "konuşun lütfen."

"Monsenyör" dedi. kıpkırmızı kesilen Bragelonne, "Monsenyör, İspanyol tutsağı sorguya çekebilir."

"Nasıl? İspanyol tutsak mı getirdiniz bir de?" diye bağırdı Prens.

"Evet Monsenyör."

"Doğru ya" dedi Guiche, "ben unutmuştum onu."

"Çok doğal" dedi gülümseyerek Vikont, "çünkü onu siz tutsak almıştınız Kont Hazretleri."

Yaşlı Mareşal, oğlunu övdüğü için Bragelonne'a minnet duygularıyla bakarken Prens şöyle diyordu:

"Delikanlı haklı, hemen buraya getirin İspanyol'u!"

Bu sırada Prens, Guiche'i bir köşeye çekip İspanyol'u nasıl tutsak aldığını ve yanındakinin kim olduğunu sordu.

"Mösyö" diyerek Raoul'ün yanına dönen Prens, "kız kardeşim Madam Longueville'den bir tavsiye mektubu getirdiğinizi biliyorum" diye bir açıklama yaptı, "ama bana uygun bir öğüt vererek kendinizi bizzat tanıtmayı tercih ettiniz."

"Monsenyör" dedi Bragelonne kıpkırmızı bir yüzle, "Altes'i, Kont'la sohbet ettiği sırada rahatsız etmek istemedim. Alın işte mektup."

"Peki" dedi Prens, "sonra verirsiniz. Bakın, tutsak geldi. Acele işleri düşünelim önce."

Gerçekten getiriyorlardı çeteciyi. O dönemde var olan ve para karşılığı canlarını bile satmaktan çekinmeyen hile ve yağmacılık içinde büyümüş *condottieri*'lerden biriydi bu. Tutsak alınalı beri ağzından tek sözcük çıkmamıştı. Bu yüzden onu yakalayanlar da onun hangi ulustan olduğunu bilmiyorlardı.

Prens müthiş bir kuşku içinde baktı adama.

"Hangi ulustansın?" diye sordu.

Yabancı bir dilde bir şeyler mırıldandı adam.

"Allah Allah! İspanyol galiba. Grammont, İspanyolca biliyor musunuz?"

"Çok az Monsenyör."

"Ben hiç bilmem" dedi gülerek Prens. Daha sonra çevresindekilere döndü ve şöyle dedi: "Beyler, içinizde İspanyolca bilen ve bana yardım edebilecek biri var mı?"

"Ben varım efendim" dedi Vikont.

"Öyle mi? İspanyolca biliyor musunuz siz?"

"Altes'in bu işle ilgili emirlerini yerine getirebilecek kadar bildiğimi sanıyorum."

O ana kadar olup bitenlerden hiçbir şey anlamıyormuş gibi duran İspanyol tutsak tek bir kelime etmemişti henüz.

"Monsenyör size hangi ulustan olduğunuzu sordu" dedi delikanlı duru bir Kastilya ağzıyla.

"*Ich bin ein Deutscher*" diye karşılık verdi tutsak.

"Ne diyor bu şeytan?" diye karşılık verdi Prens. "Gene ne saçmaladı?"

"Almanım diyor Monsenyör" diye sürdürdü konuşmasını Vikont, "ama bence yalan çünkü şivesi çok bozuk, rezalet."

"Siz Almanca da biliyor musunuz?" diye sordu Prens.

"Evet efendim" dedi Bragelonne.

"Almanca konuşarak bir tutsağı sorgulayabilir misiniz yani?"

"Evet efendim."

"Sorun o halde!"

Raoul sorgulamaya başladı ve az sonra haklı olduğu meydana çıktı. Tutsak, Vikont'un söylediklerini ya anlamıyor ya da anlamazlıktan geliyordu. O da Felemenkçe ve Alsace şivesi karışımı bu yanıtlardan pek bir şey çıkaramıyordu ama tutsağın ciddi bir sorgulamayı engellemek amacıyla gösterdiği bu çabalar arasında Raoul adamın ana dilini çözmüştü.

"*Non siete spagnuolo*" dedi. "*Non siete tedesco, siete italiano.*"

Tutsak irkilerek dudaklarını ısırdı.

"Hah! Şimdi çok iyi anladım" dedi Prens Condé. "İtalyan olduğuna göre ben devam edebilirim sorguya. Teşekkürler Vikont, şu andan itibaren çevirmenim olarak yanıma alıyorum sizi."

Ne var ki tutsak ne İtalyanca ne herhangi başka bir dilde cevap vermek niyetinde değildi. Bütün derdi sorgulamayı geçiştirmekti. Hiçbir şey bilmediğini, ordunun kaç kişilik olduğundan, söz konusu orduya kimin komuta ettiğinden, ordunun ne tarafa gittiğinden haberi olmadığını söyledi.

"Peki" dedi Prens, "siz bu adamı soygun yaparken, cinayet işlerken yakaladınız. Bilgi verseydi yaşamını bağışlardık. Konuşmadığına göre, kurşuna dizilecek, götürün!"

Adam sapsarı kesildi. Kendisini getiren iki asker kolları-

na girdiler, yaka paça kapıya doğru sürüklediler. Mareşal Grammont'a doğru dönen Prens'se verdiği emri unutmuş gibiydi. Kapının ağzında durdu tutsak. Aldıkları emri yerine getirmekten başka bir düşünceleri olmayan askerler de zorla götürmek istediler adamı."

"Bir dakika" dedi adam Fransızca olarak, "konuşacağım efendim."

"Hah hah, hah! Ben işin bu noktaya geleceğini biliyordum" dedi Prens. "İnsanları konuşturmak için müthiş buluşlarım vardır. Bakın gençler, siz de komutan olduğunuzda yararlanın bundan."

"Ama Altes canımı bağışlayacaklarına dair söz verirlerse" dedi tutsak.

"Söz" dedi Prens.

"Sorun o halde Monsenyör."

"Ordu Lys'i nereden geçti?"

"Saint Venant'la Aire arasından."

"Kim yönetiyor orduyu?"

"Fuonsaldagna Kontu. General Beck ve bizzat Arşidük."

"Kaç asker var?"

"On sekiz bin asker var, ayrıca otuz altı top bulunuyor orduda."

"Nereye doğru ilerliyorlar?"

"Lens'e doğru."

"Gördünüz mü beyler?" dedi Prens muzaffer bir tavırla orada bulunanlara doğru dönüp.

"Evet Monsenyör" diye karşılık verdi Mareşal, "insan zekâsının önceden kestirebileceği her şeyi söylediniz."

"Le Plessis Bellière'i, Villequier'yi, d'Erlac'ı düşünün"

dedi Prens. "Lys'in öbür tarafında toplanan bütün birlikleri ve bu gece harekete geçmek üzere hazır bekleyen askerleri düşünün. Büyük bir ihtimalle saldırıya geçiyoruz."

"Ama Monsenyör" dedi Mareşal Grammont, "bütün askerlerimizi seferber etsek bile on üç bin asker çıkarabiliyoruz ancak, biliyorsunuz bunu."

"Sayın Mareşal" dedi kendine özgü o güzel bakışlarıyla Prens, "büyük savaşları büyük ordular kazanır."

Daha sonra tutsağa döndü.

"Götürün onu ve gözden kaçırmayın. Yaşamı vereceği bilgilerin doğruluğuna bağlı. Verdiği bilgiler doğru çıkarsa özgürlüğüne kavuşacak, yalan söylemişse hemen kurşuna dizersiniz."

Alıp götürdüler tutsağı.

"Kont Guiche" diye sürdürdü konuşmasını Prens, "epeydir babanızı görmediniz, siz bir süre görüşün kendisiyle." Sonra Mösyö Raoul'e hitap etti: "Kendinizi çok yorgun hissetmiyorsanız benimle gelin."

"Siz emrettikten sonra, dünyanın öbür ucuna kadar gelirim peşinizden" dedi Vikont. Hayran olduğu bu genç komutana karşı duyduğu yakınlığı heyecanlı ve içten bir üslupla dile getiriyordu.

Prens gülümsedi. Dalkavuk insanları hiç sevmezdi ama içten yapılan iltifatlara bayılırdı.

"Mösyö, görüyorum ki öğüt vermekte üstünüze yok ama işe gelince nasıl olduğunuzu yarın anlayacağız" dedi.

"Peki ben Monsenyör, ben ne yapacağım?" diye sordu Mareşal.

"Siz, gelen birlikleri karşılamak üzere kalın. Ya kendim gelip alırım onları ya da nereye sevk edileceğini bildirecek bir haberci gönderirim size. Refakatçi olarak iyi donatılmış yirmi muhafız yeter bana."

"Az galiba" dedi Mareşal.

"Yeterli" dedi Prens. "Mösyö Bragelonne, atınız iyi midir?"

"Atım bu sabah öldü Monsenyör, uşağımın atını kullanıyorum."

"Ahıra gidin ve beğendiğiniz bir atı seçin. Çekingenliğe gerek yok, beğendiğiniz hayvanı alabilirsiniz. Bu akşam belki ama yarın kesinlikle bir at gerekecek size."

Vikont ikiletmedi emri. Üstleriyle konuşurken, hele bu üst bir Prens'se, tartışmadan ve gecikmeden emirlere uymanın en önemli nezaket kuralı olduğunu çok iyi biliyordu. Ahıra gitti, kula bir Endülüs atı beğendi, hayvanı eğerledi, dizginlerini bağladı -Athos tehlikeli durumlarda bu işi kimseye bırakmaması gerektiğini sıkı sıkı tembihlemişti-, daha sonra Prens'in yanına döndü. Prens de ata binmek üzereydi bu sırada.

"Mösyö" dedi Vikont'a, "şimdi, getirdiğiniz mektubu verebilir misiniz bana?"

Bragelonne mektubu uzattı Prens'e.

"Yanımdan ayrılmayın Mösyö" dedi Prens.

Prens atını mahmuzladı, ellerinin serbest kalmasını istediği zamanlarda yaptığı gibi, dizginini eyerinin ön kaşına taktı, yanı başında Bragelonne Vikontu, arkasında küçük muhafız birliği, Lens Yolu'na girdi. Aynı anda çeşitli yönlere dağılmış birliklere haber vermekle görevlendirilmiş haberciler de zıt yönlere doğru dört nala at koşturmaya başlamıştı.

Atını süren Prens bir yandan da mektubu okuyordu.

"Mösyö" dedi az sonra, "sizinle ilgili çok iyi şeyler söylüyorlar. Ben tek bir şey ekleyebilirim bunlara, az önce görüp işittiklerimden sonra az bile yazmışlar."

Vikont saygıyla eğildi.

Küçük birlik Lens'e yaklaştıkça, topların gürlemeleri de yakınlaşıyordu. Prens'in gözleri yırtıcı bir kuşun deliciliğiyle seslerin geldiği yöne doğru dikilmişti. Bu bakışlar önünde uzayıp giden ve ufku örten ağaç perdeyi aşıyordu sanki.

Prens'in burun delikleri ara sıra barut kokusu almak istercesine genişleyip açılıyor, o da tıpkı atı gibi soluyordu.

Nihayet top sesleri o kadar yakından gelmeye başladı ki, savaş alanından en çok bir fersah uzakta olduklarını anladılar. Gerçekten bir dönemeci aşar aşmaz, Annay Köyü çıktı karşılarına.

Büyük bir şaşkınlık içindeydi köylüler. İspanyollar'ın vahşeti hakkında söylenenler onların kulaklarına kadar ulaşmıştı ve herkes dehşete düşüyordu bu söylentilerden. Kadınlar çoktan eşyalarını toplayıp Vitry'ye doğru çekilmiş ve erkekleri yalnız bırakmıştı.

Prens'i görür görmez, koşarak yaklaştılar. İçlerinden biri tanımıştı Prens'i.

"Ah Monsenyör!" dedi. "Şu şerefsiz İspanyollar'la, soyguncu Lorrainliler'i kovmaya geldiniz herhalde!"

"Evet" dedi Prens, "ama kılavuzluk edeceksin bana."

"Memnuniyetle Monsenyör. Altes, kendilerini nereye götürmemi isterler acaba?"

"Lens ve çevresini görebileceğim yüksek bir yere."

"Bu isteğinizi yerine getirebilirim."

"Sana güvenebilirim, sen şerefli bir Fransız'sın, değil mi?"

"Efendim, ben Rocroy'nın eski askerlerindenim."

"Al bakalım öyleyse" diyerek kesesini uzattı adama, "bu da Rocroy için olsun. Şimdi söyle bakalım, oraya atla mı gitmek istersin, yaya mı?"

"Yaya. Ben her zaman piyadeydim. Ayrıca Prens Hazretleri'yle öyle yollardan geçeceğiz ki, kendilerinin de attan inmeleri gerekecek."

"Haydi o zaman!" dedi Prens. "Vakit kaybetmeyelim."

Köylü koşarak Prens'in atının önüne düştü. Köyden biraz uzaklaşmışlardı ki hoş bir vadinin içinde kaybolan küçük bir yola saptılar. Yarım fersah kadar ağaçlarla örtülü bir yolda ilerlediler. Top sesleri o kadar yaklaşmıştı ki, güllelerin ıslık çalarak üstlerinden geçeceklerini sanıyorlardı. Nihayet yoldan ayrılıp dağın yamacına doğru çıkan bir patikayı fark ettiler. Köylü kendisini izlemelerini söyleyerek bu patikaya girdi. Prens atından indi ve Vikont'la bir muhafıza kendilerini izlemelerini işaret ederek köylünün peşine düştü. Ötekilere de dikkatli olmalarını ve kendilerini beklemelerini tembihledi. Birlikte patikayı tırmanmaya başladılar.

On dakika sonra eski bir şatonun kalıntılarının yakınlarındaydılar. Kalıntılar çevreyi kuş bakışı gören bir tepenin doruğundaydı. Yaklaşık çeyrek fersahlık bir mesafede Lens ve önünde de düşman ordusu görülüyordu.

Prens, Lens'den Vimy'ye kadar uzanan alanı taradı gözleriyle. Fransa'yı ikinci kez istiladan kurtaracak olan ertesi günkü savaşın planı oluştu kafasında. Kalemini aldı, defterinden bir yaprak kopardı ve yazmaya başladı:

Aziz dostum Mareşal,

Bir saat içinde Lens düşmanın eline geçecek. Birliklerinizle bana katılın hemen. Bütün orduyu getirin yanınızda. Ben birlikleri mevziye sokmak üzere Vendin'de olacağım. Yarın düşmanı yenmiş ve Lens'i geri almış olacağız.

Sonra Raoul'e döndü.

"Haydi bakalım" dedi, "hemen dört nala yola çıkın ve bu mektubu Mösyö Grammont'a ulaştırın."

Raoul saygıyla eğildi, mektubu aldı, dağdan aşağı indi hızla, atına atladı ve tozu dumana katarak gözden kayboldu.

On beş dakika sonra Mareşal'in yanındaydı.

Birliklerin bir bölümü çoktan gelmişti, ötekilerse her an gelebilirdi.

Mareşal Grammont elindeki bütün süvari ve piyade gücünü ileri sürdü ve Vendin'e doğru ilerledi. Kalanları alıp gelmesi için de Châtillon Dükü'nü geride bıraktı.

Topçu birlikleri hemen yola çıkmaya hazır olduklarından yürüyüşe geçtiler.

Mareşal randevu yerine geldiğinde akşamın yedisi olmuştu. Prens onu bekliyordu. Önceden de tahmin ettiği gibi Lens, Raoul'ün yola çıkmasından kısa süre önce düşmanın eline geçmişti. Top seslerinin duyulmaması da doğruluyordu bunu.

Ortalığın iyice kararmasını beklediler. Prens'in yönetimindeki birlikler karanlık bastırdıkça teker teker mevzilerine giriyordu. Bütün birlikler kesinlikle borazan ve trampet çalmama emri almıştı.

Gece saat dokuzda göz gözü görmüyordu artık.

Ama her şeye rağmen batıda hafif bir ışık ovayı aydınlatıyordu. Prens'in komutasında yavaşça yürüyüşe geçildi.

Annay'in öte tarafında Lens'i gördü askerler. Bazı evler alev alev yanıyordu. Baskınla ele geçirilen bir kentten gelen uğultulu sesler askerlerin kulaklarına kadar ulaşıyordu çok uzaklardan.

Prens mevzileri teker teker gösterdi: Mareşal Grammont soldaki uç kanadı tutacak ve sırtını Méricourt'a verecekti, ortadaki kuvvetler Châtillon Dükü'nün komutasındaydı, sağ kanattaki Prens'se Annay önündeydi.

Ertesi günkü savaş emirleri, bir gece önce düzenlenmiş

mevzilere bütünüyle uygun düşüyordu. Herkes, sabah uyandığında, kendisini başka bir manevraya gerek kalmadan bulunması gereken yerde bulacaktı.

Harekât büyük bir sessizlik ve titizlikle gerçekleştirildi. Saat onda bütün birlikler mevzilerindeydiler. On buçukta Prens mevzileri dolaşarak savaşta uygulanacak komutları verdi.

Komutanlara, askerlerine çok sıkı biçimde uygulatmaları gereken üç şey tavsiye edilmişti: Birincisi, birliklerin yürüyüşlerine olabildiğince özen gösterilecekti. Böylelikle piyade ve süvari aynı hatta bulunacak, herkesin aralarındaki mesafeye uymaları sağlanmış olacaktı.

İkincisi, saldırıya kesinlikle hep birlikte geçilecekti.

Üçüncüsüyse, ilk ateşi düşmanın açmasını beklemekti.

Prens, Guiche'i babasının yanına verdi, Raoul'ü de kendi yanına aldı. Ama iki genç o geceyi birlikte geçirmek istediler ve gerekli izni de aldılar bunun için.

Onlar için Mareşal'in çadırının yanında bir çadır kuruldu. Yorucu bir gün geçirmişlerdi ama ikisinin de uykuları yoktu.

Kaldı ki savaş öncesi saatler, eski ve deneyimli askerler için bile çok zor geçer. Böylesine korkunç bir manzarayla ilk kez karşılaşacak olan iki genç çok heyecanlıydılar tabii ki.

Savaşın hemen öncesinde insan, o ana kadar hiç düşünmediği binlerce şeyi düşünebilir. En uzak oldukları sanılan kimseler dost, dostlar da kardeş kabul edilir.

Söylemeye bile gerek yoktur ki insanın yüreğinin derinliklerinde çok tatlı bir duygu varsa eğer, bu duygu doğal olarak coşkunun doruğuna erişir.

İşte gençlerin de yüreklerinde böyle bir duygu olmalıydı ki bir süre sonra ikisi de çadırın birer köşesine çekilip, dizlerinin üstünde mektup yazmaya koyuldular.

Mektup yazma işi epey uzun sürdü. Dört sayfa sık ve ince

harflerle süslendi. Gençler arada bir gülümseyerek birbirlerine bakıyorlardı. Hiç konuşmadan anlaşabiliyorlardı. Bu iki yakışıklı ve sempatik genç konuşmadan anlaşmak için yaratılmışlardı sanki.

Mektuplar bitince iç içe iki zarf içine kondu. Dolayısıyla ancak iki zarf yırtıldığında anlaşılabilecekti mektubun kime gönderildiği. Sonra birbirlerine yaklaştılar, zarfları değiştirdiler gülümseyerek.

"Başıma bir şey gelirse" dedi Raoul.

"Eğer savaşta ölürsem" dedi Guiche.

"Merak etmeyin" dedi her ikisi de.

Sonra kucaklaştılar. Pelerinlerine sarındılar ve yalnızca kuşlara, çiçeklere ve çocuklara özgü, diri ve güzel bir uykuya daldılar.

XXXVIII

ESKİ GÜNLERİ HATIRLATAN BİR YEMEK

Eski silahşörlerin ikinci toplantısı birincisi gibi gösterişli ve karşılıklı tehditlerle dolu olarak geçmedi. Athos her zamanki güçlü mantığıyla toplantı için en iyi yerin sofrabaşı olacağını düşünmüştü. Arkadaşlarının onun ciddiliğine ve ağırbaşlılığına bakıp *Pomme de Pin* ya da *Parpaillot*'da yemeğe davet etme cesaretini bir türlü gösteremedikleri bir anda ilk davranan Athos oldu ve zengin bir sofra başında toplanmayı önerdi. Ona göre böyle bir mekânda herkes rahat ve istediği gibi davranacak ve bir dönemin birbirlerinden hiç ayrılmayan, yedikleri içtikleri ayrı gitmeyen arkadaşları olarak yaşadıkları günlere geri döneceklerdi.

Hepsi büyük bir sevinçle karşıladı bu öneriyi ama özellikle gençlik günlerinin neşeli ve keyifli anlarını bir türlü unutamayan d'Artagnan, tekrar o günlere kavuşmanın heyecanıyla

kendinden geçti. Epey uzun bir süredir yetersiz eğlencelerle oyalanmak zorunda kalmıştı. Doyurmayan bir otlak diyordu buna. Porthos da Baron olmadan önce Athos ve Aramis gibi zarif insanları incelemek ve onlardan bir şeyler öğrenebilmek için can atıyordu. Aramis, d'Artagnan ve Porthos'tan Saray'la ilgili son haberleri alacağından seviniyor, ayrıca eski dostluklarını yeniden yaşamının heyecanını hissediyordu.

Athos'a gelince, onun hiçbir çıkar beklediği yoktu, bu toplantıya yalnızca alçakgönüllülük ve saf bir dostluk duygusuyla katılmıştı.

Böylece herkesin onay vermesiyle, yemekli toplantının Monnaie Sokağı'ndaki ünlü *Ermitage* lokantasında yapılması kararlaştırıldı. İlk yemek için de bir sonraki Çarşamba gününün akşamı, saat sekizde bir araya gelme düşüncesi kabul edildi.

Gerçekten o gün kararlaştırılan saatte dört arkadaş, her biri bulunduğu yerden kalkıp lokantaya gitti. Porthos yeni bir at denemişti. D'Artagnan, Louvre Sarayı'nda nöbetteydi, oradan geliyordu. Aramis, semtindeki manastırlardan birini ziyaret etmişti randevuya gitmeden önce. Athos'sa yeni yerleşmiş olduğu Guénégaud Sokağı'ndaki evinden çıkıp gitmişti randevu yerine. Böylece Pont Neuf'ten, Roule Sokağı'ndan, Fossés Saint Germain l'Auxerrois Sokağı'ndan ve Béthisy Sokağı'ndan çıkıp gelen Athos, Porthos, d'Artagnan ve Aramis aynı anda *Ermitage*'da bulunmalarına şaşırdılar.

Herkesin toplantıya tam zamanında yetişebilmek için aşırı bir çaba ve özen göstermiş olması yüzünden dört arkadaş arasındaki ilk konuşmalar epey sıkıcı geçti. Hatta yemeğin biraz gergin bir hava içinde başladığını söylemek bile mümkündü. D'Artagnan gülmek için çaba harcıyor, Athos zorla içki içiyor, Aramis'in ağzından kerpetenle laf alınabiliyor, Porthos'sa konuşmamak için zorluyordu kendisini. Durumu fark eden Athos ortamı yumuşatmak amacıyla dört şişe şarap söyledi.

Athos'un her zamanki sakin tavrıyla içki ısmarlamasın-

dan sonra Gaskonyalı'nın yüzü yumuşadı, Porthos da gülümsemeye başladı.

Aramis şaşkınlık içindeydi çünkü Athos'un artık, yalnızca hiç içmemekle kalmayıp, şaraptan nefret ettiğini de biliyordu.

Bir de Athos'un bardağını iyice doldurup, eskiden olduğu gibi üst üste yuvarlamaya başladığını görünce şaşkınlığı bir kat daha arttı. D'Artagnan da doldurdu bardağını ve bir dikişte bitirdi içkisini. Porthos ve Aramis kadeh tokuşturdular. Hepsi bir anda bitirmişlerdi içkilerini. Dördünün de kafalarındaki düşünceleri bir an önce boşaltmak istedikleri belli oluyordu.

Bu çok etkili çare içlerindeki son kuşku kırıntılarını da alıp götürmüştü. Dört arkadaş birbirlerinin sözlerine, konuşmalarına hiç dikkat etmeden hep bir ağızdan ve yüksek sesle konuşmaya başlamışlardı. Sevdikleri yiyeceklere rahat rahat uzatıyorlardı ellerini. Ve biraz sonra da Aramis yeleğinin ik düğmesini açtı, görülmemiş bir şeydi bu. Ondan cesaret alan Porthos da çözdü yeleğinin düğmelerini.

İlk sohbet konusu, savaşlar, kat edilen uzun yollar, vuruşmalar oldu. Derken laf döndü dolaştı ve artık Büyük Kardinal diye tanınan kişiye karşı yürütülen sessiz savaşa geldi.

"Bana sorarsanız" dedi sonunda Aramis gülerek, "ölülerle ilgili olarak yeterince övücü sözler ettik. Şimdi biraz da yaşayan insanlardan konuşsak, nasıl olur? Sözgelimi ben biraz Mazarin'le ilgili dedikodu yapmak isterdim, izin verirseniz!"

"Tabii" dedi bir kahkaha atarak d'Artagnan, "tabii buyurun! Anlatın, beğenirsem ben de alkışlarım."

"Mazarin'in dostluk kurmaya çalıştığı büyük prenslerden biri, kendisinden, dostluğuna karşı ileri süreceği şartları bildirmesini isteyen bir mektup almış" diye başladı konuşmaya Aramis. "Sonradan görme birisiyle ilişki kurmak istemeyen Prens de bir liste hazırlayıp göndermiş. Ama istemeye istemeye,

kendine rağmen yapmış bu listeyi. Listede Kardinal Mazarin'in hiç hoşuna gitmeyen üç koşul varmış. Bunun üzerine Mazarin, Prens'e bu koşullardan vazgeçmesi için on bin *écu* teklif etmiş."

"Oh! Oh! Oh!" dedi üçü birden. "Pahalı değilmiş ve herhalde Prens'in bu teklifi hemen kabul edeceğinden hiç şüphelenmemiştir. Ne yapmış Prens?"

"Prens hemen Kardinal'e elli bin lira göndermiş ve bir daha kendisine mektup falan yazmamasını istemiş, kendisiyle bir daha hiç konuşmamaya razı olursa ayrıca yirmi bin lira daha göndereceğini vaat etmiş."

"Mazarin ne yapmış peki?"

"Kızmış mı?" diye sordu Athos.

"Haberciyi dövdürmüş mü?" dedi Porthos.

"Almış mı parayı yoksa?" dedi d'Artagnan.

"Bildiniz d'Artagnan!" diye karşılık verdi Aramis.

Ve hepsi aynı anda kahkahalarla öyle bir güldüler ki, hancı bir şey isteyip istemediklerini öğrenmek üzere yukarı çıktı.

Adam kavga ettiklerini sanmıştı onların.

Sonunda yatıştılar.

"Acaba ben de biraz Mösyö Beaufort'u çekiştirebilir miyim?" diye sordu d'Artagnan. "Doğrusu çok istiyorum böyle bir şeyi."

"Peki" dedi Aramis. Geri adım atmayı kesinlikle tanımayan ince Gaskonyalı zekâsının inatçılığını çok iyi bilirdi.

"Ya siz Athos?" diye sordu d'Artagnan.

"Yemin ederim ki" dedi Athos, "eğer anlattıklarınız gerçekten gülünecek şeyler ise, canı gönülden kahkaha atacağız hepimiz!"

"Peki o zaman başlıyorum" dedi d'Artagnan. "Mösyö

Beaufort bir gün Prens'in bir dostuyla sohbet ederken Mazarin'le Parlamento arasındaki ilk çatışmalardan birine getirmiş sözü. Prens bu sohbette bir gün Mösyö Chavigny'yle nasıl anlaşmazlığa düştüğünü ve Chavigny'nin yeni Kardinal'e bağlılığını görünce, adamcağızı nasıl *patakladığını* anlatmış. Mösyö Beaufort'un ne kadar geveze olduğunu çok iyi bilen bu dost hiç şaşırmamış duruma, koşup her şeyi anlatmış Prens'e. Dedikodu her yere yayılmış. Ve herkes Chavigny'ye cephe almaya başlamış. Adam bu olumsuz tavrın nedenini öğrenmeye çalışmış. Ama hiç kimse yüzüne karşı bir şey söyleme cesaretini gösteremiyormuş. Sonunda biri göstermiş bu cesareti ve kendisi de Prens olduğu halde Mösyö Beaufort tarafından pataklanmaya nasıl pabuç bıraktığına çok şaşırdıklarını söylemiş.

'Peki Prens'in beni *patakladığını* kim söyledi?' diye sormuş Chavigny.

'Bizzat Prens' diye karşılık vermiş bu dost da.

Bunun üzerine söylentilerin kaynağına inmişler, Prens'in bu konuşmayı yaptığı kişiyi bulmuşlar, o da gerçekleri dile getireceğine dair şerefi üstüne söz vermiş ve aynı şeyi yinelemiş.

Mösyö Chavigny hiçbir şey anlayamadığı bu hakaret karşısında umutsuzluğa kapılmış ve yakın çevresine, böyle bir hakareti yiyip yutmaktansa, ölmeye razı olacağını belirtmiş. Prens'e iki adam gönderip gerçekten Mösyö Chavigny'yi *patakladım* deyip demediğini öğrenmek istemiş.

'Dedim, gene de diyorum' diye karşılık vermiş Prens. 'Gerçek bu.'

'Monsenyör' demiş o zaman Chavigny'nin adamlarından biri, 'o halde müsadenizle, bir asilzadeye indirilen darbelerin bunlara hedef olan kadar, indireni de küçülttüğünü belirtmek isterim. Kral XIII. Louis sırf rahatça dövme zevkini tatmin etmek için beyefendi oda uşağı kullanmazdı bilirsiniz.'

'Ne oluyor canım, dövmekten, darbeden kim söz etti?

Darbe alan, darbe indiren kim?' demiş hayretler içinde Mösyö Beaufort.

'Tabii ki siz Monsenyör.'

'Ben kimi?'

'Mösyö Chavigny'yi.'

'Ben mi?'

'Kendi tabirinizle Mösyö Chavigny'yi *pataklayan* siz değil misiniz?'

'Evet.'

'O inkâr ediyor.'

'Allah Allah!' diyor bunun üzerine Prens o çok iyi bilinen gururlu tavrıyla. 'Hatta öyle bir *patakladım* ki. Aziz dostum Chavigny, Kardinal Mazarin gibi bir üçkâğıtçıya yardım ettiğiniz için sizi de haşlamak gerekirdi bir güzel, dedim.'

'Ha, şimdi anlaşıldı efendim!' diye bağırmış bunun üzerine Chavigny'nin adamı. 'Siz *pataklamak* derken paylama demek istediniz herhalde.'

'Pataklamak, paylamak, ne fark eder canım?' demiş Prens. 'Hepsi aynı şey değil mi? Amma da ukala oluyor bu dille uğraşanlar!'"

Mösyö Beaufort'un bu hatası epeyce güldürdü onları. Prens'in bu dil sürçmeleri herkesin malumuydu zaten. Bunun üzerine, dost meclislerinde taraf tutma zihniyeti kesinlikle ortadan kalkmış olduğundan, artık Athos ve Aramis'in, Mazarin'i *pataklamak* koşuluyla d'Artagnan ve Porthos'un da Prensler'le alay etmeleri kabul edildi oy birliğiyle.

"Aslında" dedi d'Artagnan iki arkadaşına, "siz şu Kardinal Mazarin'e gıcık olmakta son derece haklısınız çünkü yemin ederim, o da sizin hakkınızda pek iyi şeyler düşünmüyor."

"Doğru mu söylüyorsun?" dedi Athos. "Eğer o namussuz

beni ismimle tanıyorsa, ben adımı değiştiririm. Herkesin, benim de onu tanıdığımı sanmasından korktuğumdan!"

"Sizi ad olarak tanımıyor ama yaptıklarınızdan haberli. Mösyö Beaufort'un kaçmasına özellikle iki asilzadenin yardımcı olduğunu biliyor ve ısrarla bulunmasını istiyor bunların."

"Kim arıyor?"

"Ben!"

"Nasıl?"

"Evet öyle! Daha bu sabah görüştüm kendisiyle ve yeni bir gelişme olup olmadığını sordu bana."

"Bu iki asilzadeyle ilgili olarak mı?"

"Evet."

"Ne dediniz siz peki?"

"Daha bilgi toplayamadığımı ama bugün ipuçları verebilecek kimselerle buluşacağımı söyledim."

"Böyle mi dediniz?" dedi gülümseyerek Porthos. "Bravo! Ya siz Athos? Siz korkmuyor musunuz?"

"Hayır, ben Kardinal'in araştırmalarından falan korkmam."

"Peki neden korkuyorsunuz siz?" diye sordu Aramis.

"Hiçbir şeyden, en azından şimdilik!"

"Geçmişten de mi?" diye sordu Porthos.

"Geçmişe dönersek, o başka mesele!" dedi derin bir nefes alarak Athos. "Geçmiş ve gelecek..."

"Raoul için mi endişe ediyorsunuz yoksa?" diye sordu Aramis.

"Hayır" diye karşılık verdi d'Artagnan, "ilk savaşta ölmez insan."

"İkincisinde de" diye ekledi Aramis.

"Hatta üçüncüsünde bile" dedi Porthos. "Ayrıca şu da var ki, insan ölse de geri dönüyor. İşte bizim durumumuz!"

"Yok" dedi Athos, "Yok! Raoul için endişe etmiyorum ben. Onun gerçek bir asilzade gibi davranacağından kuşkum yok. Savaş alanında ölse bile yiğitçe ölmesini bilir o ama eğer böyle bir felaket gelirse başına, o zaman..."

Athos elini sararan alnına götürdü.

"O zaman?" diye yineledi Aramis.

"O zaman bir kefaret gibi algılarım bu felaketi."

"Anladım ne demek istediğinizi" dedi d'Artagnan.

"Ben de" dedi Aramis, "ama böyle şeyler düşünmeyin Athos. Geçmiş geçmiştir."

"Ben bir şey anlamıyorum bunlardan" dedi Porthos.

"Armentières olayı" diye fısıldadı kulağına alçak sesle d'Artagnan.

"Armentières mi?" diye sordu Porthos.

"Milady canım..."

"Ha, evet" dedi Porthos. "Unutmuştum onu ben."

Athos keskin bakışlarla süzdü onu.

"Unuttunuz mu Porthos?" diye sordu.

"Öyle" diye karşılık verdi Porthos, "o kadar uzun zaman geçti ki aradan."

"Vicdanınız sızlamıyor mu hiç peki?"

"Hiç!" dedi Porthos.

"Peki siz Aramis?"

"Bazen aklıma geldiği oluyor" diye karşılık verdi Aramis. Tartışılması gereken bir vicdan sorunundan söz eder gibiydi.

"Siz ne diyorsunuz d'Artagnan?"

"İtiraf edeyim ki o dehşet dönemi aklıma geldikçe, Madam Bonacieux'nün taş kesmiş bedeninden başka bir şey gelmiyor gözlerimin önüne. Evet, evet! Sahiden, kurban için üzüldüğüm oluyor ama katil için kesinlikle pişmanlık falan duymuyorum!"

Athos kuşkulu bir tavırla kafa salladı.

"Düşünün bir" dedi Aramis, "eğer Tanrı'nın adaletine inanıyorsanız ve bu adaletin dünya işleriyle de ilgili olduğunu kabul ediyorsanız, bu kadın ancak Tanrı iradesiyle cezalandırılmış olabilir. Biz yalnızca alet olduk bu iradeye..."

"Ya cüzi irade Aramis!"

"Yargıç ne yapsın? Onunda da cüzi iradesi var ve korkusuzca mahkûm eder. Cellat ne yapar? Koluna egemendir ama gene de hiç pişmanlık duymadan indirir darbeyi."

"Cellat..." diye mırıldandı Athos.

Ve birden bir anıya takılıp sustu.

"Korkunç olduğunu biliyorum" dedi d'Artagnan, "ancak bütün suçları karşımıza çıkmak, bizimle dövüşüp kendilerini gerektiği gibi savunamamak, kılıçlarını bizden önce davranıp böğrümüze saplayamamak olan İngilizler'i, Rochelleliler'i, İspanyollar'ı, hatta Fransızlar'ı düşününce, sizi şerefimle temin ederim ki bu kadının öldürülmesinden dolayı mazur görüyorum kendimi."

"Ben" dedi Porthos, "şimdi hatırlattınız da söylüyorum, her şey sanki bugün olmuş gibi geliyor bana. Milady sizin bulunduğunuz yerdeydi (Athos sarardı), ben de d'Artagnan'ın olduğu yerdeydim. Çok keskin bir kılıç vardı üstümde... Aramis, siz Balizarde diyordunuz bu kılıca, hatırladınız mı? Yemin ediyorum, eğer Béthune Celladı'nı bulamasaydık... Béthune Celladı mıydı? Evet.. Béthune Celladı... Hiç tereddüt etmeden kafasını koparacaktım onun. Kesinlikle çok kötü bir kadındı o."

"Üstelik" dedi Aramis, "din yolunu seçtiğinden beri üstünden hiç eksik olmayan ve Tanrı'ya güvenden çok Tanrı'yı inkârdan kaynaklanan filozofça bir aldırmazlıkla. Bunları tekrar gündeme getirmenin ne yararı olabilir ki? Bir şey yapıldıysa yapılmış demektir. Vakti geldiğinde eylemlerimizi itiraf ederiz, o zaman Tanrı eylemimiz cinayet midir, suç mudur yoksa övülmeye değer bir iş midir, karar verir buna. Pişmanlık mı duyacak mışım? Ne alakası var! Elbette pişmanlık duymam. Şerefim ve kutsal haç üstüne yemin ederim ki, ben yalnızca kurban bir kadın olduğu için pişmanlık duyuyorum."

"Bu olayın en rahatlatıcı yanı, iz kalmamış olması" diye ekledi d'Artagnan.

"Bir oğlu vardı ama" dedi Athos.

"Bunu biliyorum" dedi d'Artagnan. "Bir kere söz etmiştiniz bana. Kim bilir ne oldu bu çocuk? Yılan ölünce yumurtası da ölmez mi? Amcası Lord Winter'ın bu yılanı besleyip büyüttüğünü mü sanıyorsunuz siz? Winter, nasıl annesini mahkûm ettiyse, oğlunu da öyle mahkûm etmiştir."

"Lanet olsun bu Winter'a o zaman!" dedi Athos. "Çocuğun bir günahı yoktu çünkü."

"Çocuk ölmüştür yahu!" dedi Porthos. "D'Artagnan'ın dediğine göre o lanet olası memlekette sis, pus eksik olmazmış..."

Porthos, belki de kararmış yüzleri güldürebilecek bir şey söyleyecekti ki merdivenlerde ayak sesleri duyuldu, hemen ardından da kapı vuruldu.

"Girin" dedi Athos.

"Beyler" dedi hancı, "dışarıda biri var, çok acele görüşmek istiyor sizinle."

"Kiminle?" diye sordular dördü birden.

"Kont de la Fère hanginizse, onunla!"

"Benim" dedi Athos. "Gelen kim?"

"Grimaud!"

"Öyle mi?" dedi Athos sararak. "Bu kadar çabuk nasıl döndü? Raoul'e bir şey mi oldu yoksa?"

"Çabuk gelsin" dedi d'Artagnan. "Çabuk!"

Grimaud çoktan basamakları çıkmış, eşikte bekliyordu. Hemen içeri girdi ve lokantacıya aşağı inmesini işaret etti.

Lokantacı çıktı ve kapıyı çekti arkasından. Dört arkadaş beklediler. Grimaud'nun telaşlı hali, soluk benzi, alnından akan terler, her tarafının toz toprak içinde kalmış olması önemli bir haber vermek üzere geldiğinin anlaşılması için yeterliydi.

"Beyler" dedi, "söz konusu kadının bir çocuğu varmış, çocuk büyümüş. Dişi kaplanın yavrusu varmış, yavru büyümüş, üstünüze geliyor, haberiniz olsun!"

Athos acı acı baktı arkadaşlarına. Porthos, duvara astığı kılıcına uzandı, Aramis kamasının kabzasını kavradı, d'Artagnan yerinden kalktı.

"Ne demek istiyorsun sen Grimaud?" diye sordu.

"Milady'nin oğlunun İngiltere'den ayrıldığını, Fransa'da bulunduğunu, Paris'e varmış ya da varmak üzere olduğunu!"

"Vay anasını!" dedi Porthos. "Emin misin?"

"Kesinlikle!" dedi Grimaud.

Uzun bir sessizlik geldi bu açıklamanın arkasından. Grimaud soluk soluğaydı. Öylesine yorgun düşmüştü ki bir iskemleye çöküverdi.

Athos bir bardak şarap doldurup uzattı uşağına.

"Neyse canım" dedi d'Artagnan, "gelirse gelsin. Çok gördük onun gibileri biz."

"Öyle" dedi, duvara asılı kılıcına bakan Porthos, "bekleyelim de gelsin!"

"Zaten daha çocuk canım!" dedi Aramis.

Grimaud tekrar ayağa kalktı.

"Çocuk mu?" dedi. "Çocuk dediğiniz o canavarın yaptıklarını biliyor musunuz? Keşiş kılığına girip Béthune Celladı'na her şeyi itiraf ettirerek olayı öğrendi. Adama suçunu itiraf ettirdikten ve her şeyi en ince ayrıntılarına kadar öğrendikten sonra günah çıkartıyorum diyerek hançerini göğsüne sapladı adamın. İşte bu hançeri! Bakın çelik hâlâ kırmızı ve ıslak. Yaradan çekileli otuz saat bile olmadı."

Grimaud keşişin, celladın göğsünde bıraktığı hançeri çıkardı va masanın üstüne attı.

D'Artagnan, Porthos ve Aramis kalktılar ve hızla kılıçlarına doğru atıldılar.

Yalnızca Athos dalgın ve sakin bir halde masanın başında kaldı.

"Adamın keşiş kılığında olduğunu söyledin Grimaud, değil mi?"

"Evet, Augustinus tarikatı keşişlerininki gibiydi kıyafeti."

"Nasıl biriydi?"

"Hancıya göre benim boyumda, zayıf, soluk benizli, açık mavi gözlü, sarı saçlı biri..."

"Vikont'u görmedi, değil mi?" diye sordu Athos.

"Tam tersine, yüz yüze geldiler. Hatta bizzat Vikont götürmüş adamı yaralının yanına."

Athos hiçbir şey söylemeden kalktı yerinden ve kılıcını kuşandı.

"Beyler" dedi gülümsemeye çalışarak d'Artagnan, "şu durumumuzla nazik bayanlara benziyoruz. Biz ki ordulara kafa tutmuş dört arkadaşız, bıyığı daha yeni terlemiş bir çocuk karşısında nasıl olur da böyle korkarız?"

"Evet" dedi Athos, "ama Tanrı adına geliyor bu çocuk!"

Ve dördü birlikte telaş içinde çıktılar lokantadan.

XXXIX

I. CHARLES 'IN MEKTUBU

Ve şimdi okuyucunun bizimle birlikte Seine Irmağı'nı aşıp Saint Jacques Sokağı'ndaki Karmelit Rahibeleri Manastırı'na kadar peşimizden gelmesi gerekiyor.

Saat sabahın on biri. Rahibeler, I. Charles'ın ordularının zafere ulaşması için okudukları duayı daha yeni bitirmişler. Kiliseden çıkışta biri dul, biri yetim gibi siyahlar giymiş bir kadın ve bir genç kız hücrelerine giriyorlar.

Kadın ahşap, renkli bir dua iskemlesine diz çökmüş, birkaç adım gerisindeki genç kız da bir iskemleye dayanmış, ayakta ağlıyor.

Kadının bir zamanlar güzel olduğu anlaşılıyor ama döktüğü gözyaşları yüzünden vaktinden önce çökmüş. Genç kızsa sevimli bir çocuk ve döktüğü gözyaşları daha da güzelleştiriyor onu. Kadın kırk, genç kız on dört yaşlarında gösteriyor.

"Allah'ım!" diyor genç kadın. "Sen kocamı koru, sen oğlumu koru ve benim hüzünlü, sefil hayatımı al."

"Allah'ım!" diyor genç kız. "Sen annemi koru!"

"Annenizin bu dünyada sizin için yapabileceği bir şey kalmadı artık Henriette" dedi kızına doğru dönerek diz çöken ve dua eden kadın. "Annenizin artık ne tahtı, ne kocası, ne oğlu, ne parası, ne de dostları var. Herkes terk edip gitti annenizi benim zavallı yavrum!"

Ve kadın kendisini tutabilmek için koşan kızının koluna yığılarak hıçkırıklara boğuldu.

"Anneciğim, toplayın kendinizi" dedi.

"Ah! Krallar bu yıl çok şanssız" dedi başını kızının omuzlarına koyan kadın. "Hepsi kendi çıkarını düşünüyor çünkü. Kardeşiniz bizimle birlikteyken destek oldu bana ama kardeşiniz gitti. Bugün artık bana da, babasına da haber gönderecek durumda değil. Son mücevherlerimi de rehine verdim, uşaklarımın ücretini ödeyebilmek için bütün atlarımızı sattım. Aksi takdirde onunla gitmeyeceklerdi. Artık ancak Allah'ın kızlarının sırtından geçinmek zorundayız. Yalnızca Allah'ın yardım elini uzattığı yoksullarız artık."

"Niçin kardeşiniz Kraliçe'ye başvurmuyorsunuz peki?" diye sordu genç kız.

"Kardeşim artık kraliçe değil ne yazık ki kızım" dedi o bitkin haliyle kadın. "Başkası hüküm sürüyor onun adına. Bir gün her şeyi anlayacaksın."

"O zaman yeğeniniz Kral'a başvurun. Ben konuşayım isterseniz onunla, olur mu? Beni ne kadar sevdiğini bilirsiniz anne."

"Yeğenim Kral tahta çıkmadı ne yazık ki, siz de biliyorsunuz bunu. Kaç kez söyledi bunu size La Porte. O da sıkıntı çekiyor, yokluk içinde."

"Biz de Allah'a yalvaralım o halde" dedi genç kız.

Ve annesinin yanına diz çöktü.

İşte aynı dua iskemlesine diz çöküp Allah'a yakaran bu iki kadın IV. Henri'nin kızı ve torunu, I. Charles'ın karısı ve kızıydı.

Duaları son bulmak üzereyken rahibelerden biri hücrenin kapısını vurdu.

"Girin Sör" dedi kadın gözyaşlarını kurulayarak ve yerinden kalkarak.

Rahibe saygılı bir tavırla kapıyı araladı.

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim Majesteleri'nden"

dedi, "ama bekleme odasında İngiltere'den gelen ve Majesteleri'ne bir mektup vereceğini söyleyen yabancı bir bey var."

"Mektup mu? Kral'dan gelen bir mektuptur belki de! Kesinlikle babanızdan haber var. Duydunuz mu Henriette?"

"Evet Madam, duydum ve umut ediyorum."

"Kim bu yabancı bey, söylesenize."

"Kırk beş, elli yaşlarında bir asilzade."

"Adı? Adını söyledi mi?"

"Milord de Winter."

"Milord de Winter!" diye bağırdı Kraliçe. "Kocamın en yakın dostu! Hemen gelsin, hemen!"

Ve Kraliçe, telaş içinde haberciyi karşılamaya hazırlanarak ellerini kavuşturdu.

Lord Winter hücreye girer girmez Kraliçe'nin önünde diz çöküp altın bir muhafaza içindeki mektubu uzattı.

"Ah! Milord" dedi Kraliçe, "uzun zamandır görmediğimiz üç şey getirdiniz bize: Altın, sadık bir dost ve kocamız, Efendimiz Kral'ın bir mektubu!"

Tekrar selam verdi Winter ama o kadar heyecanlıydı ki, hiçbir şey söyleyemedi.

"Milord" dedi Kraliçe mektubu göstererek, "biliyorsunuz çok sabırsızlanıyorum mektubu okumak için."

"Çıkıyorum Madam."

"Hayır, kalın" dedi Kraliçe. "Önünüzde okuruz. Size soracağımız binlerce soru var, anlamıyor musunuz?"

Winter birkaç adım geri gitti ve sessizce beklemeye başladı.

Ana kız, bir pencere aralığına çekilmişti, kız annesinin koluna yaslanmış, yutar gibi okuyorlardı mektubu:

Madam ve Sevgili Eşim,

İşte sonuna geldik. Allah'ın bana bırakmış olduğu bütün kaynakları, size alelacele bu mektubu karaladığım Naseby ordugâhında topladım. Başkaldıran uyruklarımın ordusunu burada bekliyorum, son bir kez daha savaşacağım onlarla. Kazanırsam mücadele sürecek. Kaybedersem mahvolduğumun resmidir. İkinci olasılık gerçekleşirse (ne yazık ki insan bu duruma düşünce her şeyi hesaba katmak zorunda kalıyor) Fransa'ya kaçmaya çalışacağım. Ama iç kargaşa yüzünden ayaklanmalara sahne olan bir ülkenin talihsiz Kral'ını kabul edecekler mi acaba? Aklınız ve sevginizle siz yol göstereceksiniz bana. Bu mektubu getiren kişi herhangi bir kaza tehlikesine karşı yazamadığım şeyi bizzat söyleyecektir size Madam. Sizden nasıl bir girişim beklediğimi anlatacak. Ayrıca çocuklarımı takdis görevini de ona verdim. Sevgili eşim, Madam, kalbimin size karşı duygularını da o açıklayacak.

Mektubun altında imza olarak "Kral Charles" yerine, "hâlâ Kral Charles" sözcükleri vardı.

Winter'ın, Kraliçe'nin yüzüne bakarak izlediği bu hüzün dolu mektup, kadının bakışlarında gene de bir umut ışığı parlaması için yeterli olmuştu.

"Bir daha Kral olmasın!" diye bağırdı ansızın. "Yenilsin, sürgüne gitsin, lanetlensin ama yaşasın! Maalesef tahtta oturmak arzulanamayacak kadar tehlikeli olmaya başladı günümüzde. Söyleyin lütfen Milord" diye sürdürdü konuşmasını Kraliçe, "hiçbir şey saklamadan söyleyin. Kral'ın durumunu anlatın bana. Durumu gerçekten söylediği kadar umutsuz mu?"

"Anlattığından da umutsuz ne yazık ki Madam. Majesteleri o kadar temiz kalpli bir insan ki, kin nedir anlayamıyor bir türlü. O kadar dürüst ki, ihanetin ne olduğunu bilemiyor. Bence İngiltere bir çılgınlık içinde. Ve ben bu çılgınlığın ancak kan dökülerek atlatılabileceğine inanıyorum."

"Peki ya Lord Montrose?" diye karşılık verdi Kraliçe. "Onun çok hızlı ve büyük başarılarından, Inverlochy, Auldearn, Alford ve Kilsyth'ta kazandığı savaşlardan söz edildiğini duymuştum. Kral'la birleşmek üzere sınıra doğru gittiğini işittim."

"Evet Madam ama sınırda Lesly'yle karşılaştı. İnsanüstü çabalar harcayarak kazandığı zaferlerden bıkmıştı artık. Zafer terk etti onu. Philippaugh'da yenilen Montrose, kalan askerlerini dağıtmak, kendisi de uşak kılığında kaçmak zorunda kaldı. Şimdi Norveç'te, Bergen kentinde."

"Allah korusun onu!" dedi Kraliçe. "Bizim için hayatlarını defalarca tehlikeye atanların hiç değilse güven içinde olduklarını bilmek bile avuntu veriyor. Milord, kocamın durumunu olduğu gibi, yani umutsuz olarak kabul ettik, şimdi söyleyin benden ne istediğini."

"Madam" dedi Winter, "Kral sizden, Kral ve Kraliçe'nin olanaklarını kendi lehlerinde kullanmalarını sağlamanızı istiyorlar."

"Sizin de bildiğiniz gibi, Kral maalesef bir çocuk henüz. Kraliçe'yse kadın, üstelik zayıf bir kadın. Her şey Kardinal'in elinde."

"O da Cromwell'ın İngiltere'de oynadığı rolü mü oynamak isteyecek yoksa?"

"Hayır! Kardinal işini bilen, kurnaz bir İtalyan. Birtakım cinayetler tasarlıyor olabilir ama bunları uygulama cesaretini gösteremez kesinlikle. Ayrıca iki meclisi de arkasına alan Cromwell'ın aksine, Kardinal'in Parlamento'ya karşı mücadelesinde tek desteği Kraliçe!"

"Parlamento'nun hedefi haline gelmiş bir Kral'ı korumak için fazladan bir neden bu!"

Kraliçe acı acı başını salladı.

"Bence Milord" dedi, "Kardinal parmağını bile oynatmaz, hatta belki bize karşı çıkar. Benim ve kızımın Fransa'daki varlığı bile sıkıyor onu yeterince. Kral'ın gelişi daha da aksatacaktır işleri. Milord" diye devam etti Henriette gene acı acı gülümseyerek, "söylemek belki üzüntü ve utanç verici ama bu kışı Louvre'da parasız, çıplak, yarı aç yarı tok, çoğu zaman ateş olmadığından yıkanmadan geçirdik."

"Korkunç bir şey bu!" diye bağırdı Winter. "IV. Henri'nin kızı, I. Charles'ın karısına bu mu yapılacaktı? Niçin bizden birine gelmediniz Madam?"

"İşte Kral'ın konukseverliğine sığındığı bir Başbakan'ın Kraliçe'ye gösterdiği konukseverlik!"

"Ama ben Galler Prensi'yle Matmazel d'Orléans arasındaki bir evlilikten söz edildiğini duymuştum" dedi Winter.

"Evet böyle bir umut besledim bir süre. Çocuklar birbirlerini seviyor ama bu işe önceden razı olan Kraliçe sonra vazgeçti. Aralarındaki yakınlığı önce destekleyen Orléans Dükü, daha sonra, kızının böyle bir birlikteliği düşünmesini bile yasakladı. Ah, Milord" diye sürdürdü konuşmasını Kraliçe yanaklarından süzülen gözyaşlarını silmeyi bile düşünmeden, "inanın bana, Kral gibi savaş meydanında dövüşmek ve belki de ölmek, böyle benim gibi dilenci hayatı sürmekten çok daha iyidir."

"Cesaretinizi yitirmeyin Madam" dedi Winter. "Cesur olun! Umut kesmeyin. Şu sıralar sallanmakta olan Fransa tahtının çıkarları en yakın komşuda başgösteren bu ayaklanmanın ezilmesini gerektirir. Kardinal Mazarin bir devlet adamıdır ve bu zorunluluğu anlar."

"Emin misiniz?" dedi Kraliçe kuşku içinde. "Önceden uyarmış olmasınlar sizi sakın!"

"Kim?" diye sordu Winter.

"Kim olabilir, Joyce'lar, Pride'lar, Cromwell'ler tabii ki."

"Bir terzi! Bir arabacı! Bir biracı! Öyle mi? Mazarin'in bu tür insanlarla anlaşma yapabileceğini hiç sanmıyorum Madam."

"Kendisi ne?" dedi Madam Henriette.

"Ama Kral'ın ve Kraliçe'nin şerefi..."

"Biz gene de bu şerefler için bir şeyler yapacağını umut edelim" dedi Madam Henriette. "Dost sözleri çok inandırıcı olur Milord, içim ferahladı. Elinizi verin bana da Başbakan'a gidelim."

"Madam" dedi Winter saygıyla eğilerek, "verdiğiniz bu onurla şaşkına çevirdiniz beni."

"Peki ama ya kabul etmezse!" dedi Madam Henriette. "Ya Kral savaşı yitirirse!"

"Hollanda'ya sığınırlar böyle bir durumda Majesteleri. Duyduğuma göre Monsenyör Galler Prensi de oradaymış."

"Majesteleri kaçmak için sizin gibi sadık dostlarına güvenebilir mi acaba?"

"Yazık ki hayır Madam" dedi Winter. "Bu olasılık da dikkate alındı ve bazı müttefiklerle ilişki kurmaya geldim Fransa'ya."

"Müttefikler, öyle mi?" dedi Kraliçe başını sallayarak.

"Madam" diye karşılık verdi Lord Winter, "eski dostlarımı bulayım, her şeyi gerçekleştireceğime söz veriyorum size."

"Peki o zaman Milord" dedi Kraliçe uzun süre acı çekmiş olanlara özgü, acı veren bir kuşkuyla, "haydi bakalım, Allah yardımcınız olsun."

Kraliçe arabasına bindi. Winter da atının üstünde, arkasında iki uşağıyla arabanın kapısının yanında Kraliçe'yi izledi.

XL

CROMWELL'IN MEKTUBU

Madam Henriette, Saray'a gitmek üzere Karmelit Rahibeleri Manastırı'ndan ayrıldığı sırada Kral'ın ikametgâhının önünde bir atlı atından iniyor, muhafızlara, Mazarin'e önemli haberler getirdiğini söylüyordu.

Mazarin pek korkak olmasına rağmen sık sık öğüt ve haber alma gereksinimi duyduğundan ona yanaşabilmek hiç de zor değildi. Gerçek güçlük birinci ya da ikinci kapıda değil üçüncü kapıda çıkardı. Çünkü bu kapının önünde muhafızlardan ve kâtiplerden başka Mazarin'in sadık hizmetkârı da beklerdi. Bu kaba ve sert adam da, ne parayla ne de tehditle kandırılabilirdi.

Dolayısıyla Kardinal Mazarin'le görüşmek isteyenler asıl üçüncü kapıda sıkı bir denetimden geçirilirlerdi.

Atını avludaki parmaklığa bağlayan atlı, büyük merdivenden çıktı, ilk salondaki muhafızlara seslendi.

"Kardinal Mazarin'le görüşmek istiyorum."

"Geçin" dedi muhafızlar. Hiçbiri başını oyun kâğıtlarından, zarlardan kaldırmak zahmetine katlanmadı. Ayrıca memnundular da bundan çünkü hiç değilse uşak olmadıklarını göstermiş oluyorlardı böylelikle.

Şövalye'nin girdiği ikinci salonda silahşörler ve kâtipler vardı.

Şövalye isteğini yineledi.

Karşısına çıkan bir kâtip, "Görüşme belgesi var mı elinizde?" diye sordu.

"Var ama Kardinal'in verdiği bir belge değil bu."

"O zaman içeri girin ve Mösyö Bernouin'le görüşün."

Bunun üzerine üçüncü kapıyı açtı adam.

Bernouin rastlantı sonucu ya da her zamanki yerinde bulunduğundan kapının arkasındaydı ve konuşmaları işitmişti.

"Aradığınız kişi benim, Mösyö" dedi. "Monsenyör'e getirdiğiniz mektup kimden acaba?"

"General Olivier Cromwell'dan" diye karşılık verdi adam. "Monsenyör'e bu adı söyleyin lütfen ve beni kabul edip etmeyeceğini bildirin."

Daha sonra geleneklere bağlı görevlilere özgü dimdik duruşuyla ayakta bekledi.

Bernouin adamı tepeden tırnağa sorgulayan bakışlarla süzdü, sonra Mazarin'in odasına girip efendisine tekrar etti bu sözleri.

"Olivier Cromvell'dan mektup getiren biri mi?" diye sordu Kardinal. "Nasıl biri?"

"Tam bir İngiliz, efendim. Kızıla çalan sarı saçlar, hatta sarıdan çok kızıl olduğu söylenebilir saçlarının, gri mavi ama daha çok gri renkli gözler, gururlu ve dimdik bir duruş."

"Versin mektubu."

"Kardinal Hazretleri mektubu istiyorlar" dedi Başbakan'ın çalışma odasından tekrar bekleme salonuna geçen Bernouin.

"Kardinal Hazretleri, mektubu getireni görmeden, mektubu okuyamazlar" diye karşılık verdi adam, "ama gerçekten bir mektup getirdiğimize inanmanız için önce size göstereyim mektubu: İşte bakın!"

Bernouin mektuba baktı ve mektubun gerçekten Cromwell'dan geldiğini görünce tekrar çalışma odasına girmek üzere davrandı.

"Monsenyör'e ayrıca şunu da söyleyin" dedi adam, "ben sıradan bir haberci değil, olağanüstü bir elçiyim!"

Bernouin'in, çalışma odasına girmesiyle çıkması bir oldu.

"Buyurun Mösyö" dedi kapıyı açık tutarak.

Kardinal mektup geldiği haberinin üstünde yarattığı heyecanı bastırmak amacıyla bu giriş çıkışlardan yararlanmıştı. Kafasında çeşitli kurnazlıklar dolaşıp duruyordu ama Cromwell'ın kendisiyle, hangi amaçlarla mektuplaşmaya karar verdiğini bir türlü anlayamıyordu.

Genç adam çalışma odasının eşiğinde gözüktü. Bir elinde şapka, öbür elinde mektup vardı.

Kardinal kalktı.

"Bana vereceğiniz bir güven mektubunuz var mı?" diye sordu.

"İşte Kardinal Hazretleri" dedi adam.

Kardinal güven mektubunu aldı, mührü yırttı, açtı ve mektubu okudu:

Sekreterlerimden Mösyö Mordaunt, bu belgeyi Paris'te Kardinal Mazarin'e verecektir. Kendisinde ayrıca gene Kardinal Hazretleri'ne teslim edilecek ikinci ve gizli bir mektup daha vardır.

Olivier Cromwell

"Peki Mösyö Mordaunt" dedi Kardinal, "ikinci mektubu da verin bana ve oturun!"

Adam cebinden ikinci mektubu da çıkardı, Mazarin'e uzattı ve sonra yerine oturdu.

Düşüncelere dalan Kardinal, elindeki mektubu açmadan evirip çeviriyordu. Ama habercinin dikkatini başka tarafa çekmek için de, her zamanki alışkanlığıyla sorular sormaya başladı. Soru sorduğu ve incelediği kişilerin kendisinden fazla bir şey saklayabileceklerine pek ihtimal vermeyen bir hali vardı.

"Mösyö Mordaunt" dedi, "zaman zaman çok yaşlı ve de-

neyimli diplomatların bile başarısızlığa uğradığı bu zor elçilik görevi için biraz genç sayılmaz mısınız siz?"

"Ben yirmi üç yaşındayım ama Kardinal Hazretleri beni genç kabul etmekle yanılıyorlar. Ben kendileri kadar bilge olmasam da kendilerinden yaşlıyım."

"Nasıl?" dedi Kardinal. "Pek anlayamadım!"

"Efendim, söylemek istediğim şu ki acılar içinde geçen her yıl çift sayılır ve ben yirmi yıldır acı çekiyorum."

"Anladım" dedi Mazarin. "Servet eksikliği. Yoksulsunuz herhalde, öyle mi?"

Ve sonra şöyle düşündü içinden:

"Şu İngiliz devrimcileri de hep dilenci ve görgüsüz olurlar yani!"

"Kardinal Hazretleri, elime bir gün altı milyonluk bir servet geçecek oldu ama mahrum ettiler beni bu servetten."

"Halktan biri değilsiniz yani siz" dedi hayret ederek Kardinal.

"Unvanımı taşıyabilseydim Lord olacaktım. Adımı taşısaydım, İngiltere'nin en ünlü adlarından birini duyacaktınız."

"Adınız ne peki?" diye sordu Kardinal.

"Mordaunt Monsenyör" dedi genç adam saygılı bir tavırla eğilerek.

Kardinal, Cromwell'ın gönderdiği elçinin, gerçek kimliğini gizlemek istediğini anladı.

Bir an sustu ama bu sırada genç adamı ilkinden daha büyük bir dikkatle, tepeden tırnağa süzdü.

Hiç açık vermiyordu genç adam.

"Allah kahretsin bu muhafazakârları!" diye söylendi Kardinal. "Heykel gibi hepsi."

Şöyle dedi sonra yüksek sesle:

"Hayatta olan akrabalarınız vardır herhalde, değil mi?"

"Evet, tek bir kişi kaldı" dedi genç adam.

"Yardım ediyor mu size?"

"Üç kez yardım istedim, üçünde de uşaklarıyla başından savdı beni."

"Hay Allah! Bahtsız dostum" dedi adamı sahte bir şefkat gösterisiyle tuzağa düşürebileceğini uman Kardinal. "Yazık! Çok ilgimi çekti sizin maceranız. Hangi koşullarda doğmuş olduğunuzu da bilmiyor musunuz peki?"

"Daha yeni öğrendim."

"Ya öğreninceye kadar?"

"Terk edilmiş bir çocuk olduğumu sanıyordum."

"Annenizi hiç görmediniz mi?"

"Gördüm Kardinal Hazretleri. Çocukken üç kez dadımın yanına geldi ziyarete. Onu son kez gördüğümdeki hali bugün bile canlıdır hafızamda."

"Güçlüymüş belleğiniz" dedi Kardinal.

"Öyle denebilir!" Genç adam öyle bir ses tonuyla dile getirdi ki bu sözleri, Kardinal tüylerinin diken diken olduğunu hissetti.

"Kim büyüttü sizi peki?" diye sordu Kardinal.

"Fransız bir dadım vardı ama beş yaşıma geldiğimde, kimse benim için para ödemek istemediğinden, dadım da beni annemin sık sık sözünü ettiği akrabamın yanına gönderdi."

"Sonra?"

"Perişan bir halde, aç sefil dolaşırken Kingston'da bir rahip yanına aldı beni, Kalvin mezhebi kurallarına göre yetiştirdi, bildiği her şeyi öğretti bana. Ailemi bulmak için giriştiğim bütün çabaları destekledi."

"Ne oldu bu çabaların sonucunda?"

"Hiç. Daha sonra bir rastlantıyla çözümlendi her şey."

"Annenizin durumunu öğrenebildiniz mi?"

"Bu akrabamın, kendisine yardım eden dört kişiyle birlikte annemi öldürdüğünü öğrendim. Ama Kral I. Charles'ın, unvanımı çoktan geri almış olduğundan ve malıma mülküme el konduğundan haberim vardı zaten."

"Şimdi anladım Mösyö Cromwell'a niçin yardım ettiğinizi. Kral'dan nefret ediyorsunuz çünkü!"

"Evet Kardinal Hazretleri, nefret ediyorum!" diye karşılık verdi genç adam.

Kardinal Mazarin genç adamın, bu sözleri nasıl şeytanca bir ifadeyle dile getirdiğini fark etmişti. Sıradan yüzler, öfkelenince yanaklara kan oturmasıyla nasıl kıpkırmızı kesilirlerse, genç adamın benzi de safra rengini aldı ve gittikçe daha da sarardı rengi.

"Mösyö Mordaunt, gerçekten müthiş bir macera sizinki ve çok etkiledi beni ama gene de şanslıymışsınız, çok güçlü bir kişiliğe sahip olan bir efendiye hizmet ediyorsunuz. Araştırmalarınızda onun da yardımcı olması gerekir size. Bizler o kadar bilgiliyiz ki bu konuda."

"Kardinal Hazretleri, soylu bir av köpeğine bir yolun ucunu göstermek, öbür tarafını bulması için yeterlidir."

"Peki, sözünü ettiğiniz akrabanızla ben konuşsam, ister miydiniz böyle bir şey?" dedi Kardinal. Cromwell'ın yanında çalışan birinin dostluğunu kazanmayı tasarlıyordu.

"Teşekkür ederim efendim, konuşacağım onunla."

"Ama size kötü davrandığını söylemiştiniz."

"Bundan sonraki ilk görüşümde bana daha iyi davranacağından hiç şüphem yok."

"O halde akrabanızı duygulandıracak bir fırsat geçti elinize!"

"Benden korkmasını sağlayacak bir fırsat bu."

Kardinal genç adama bakıyordu bu sırada ama gözlerindeki ateşi fark edince başını önüne eğmek zorunda kaldı. Böyle bir konuşmaya daha fazla devam etmekten sıkıldı ve mektubu açtı.

Genç adamın bakışları yavaş yavaş donuklaştı, her zamanki cam görünümüne büründü. Derin düşüncelere daldı. Kardinal, kendisini inceleyip incelemediğini anlamak için genç adama baktı fark ettirmeden. İlgisiz halini görünce, "Sen kendi başının çaresine bak yavrum" dedi içinden omuzlarını kaldırarak. "Sana yardım edecek kimseleri bulmaya çalış! Biz de şu mektupta ne var, ona bakalım."

Mektubu sözcüğü sözcüğüne aktarıyoruz:

Kardinal Hazretleri'ne;

Monsenyör Kardinal Mazarini.

Monsenyör, İngiltere'nin bugünkü sorunlarına ilişkin niyetlerinizi öğrenmek istedim. İki krallık, Fransa'nın bu sorunlara ilgisiz kalmasına izin veremeyecek kadar yakındır birbirlerine. İngilizler'in de Fransa'ya karşı ilgisiz kalmaları söz konusu olamaz. İngiltere, Kral Charles ve yandaşlarının baskılarına son verme konusunda yekvücut olmuştur. Halkın güvenine mazhar olarak bu hareketin başına getirilmiş olan ben, eylemin niteliğini ve sonuçlarını herkesten daha iyi bir biçimde değerlendirebilecek durumdayım. Hâlâ mücadele ediyorum ve Kral Charles'a karşı amansız bir kader savaşı vereceğim. Kazanacağım çünkü arkamda ulusun umudu ve yüce Tanrı var. Bu savaşı kazandıktan sonra, Kral'ın İngiltere ve İskoçya'da tutunabileceği bir dal kalmayacak. Savaşta ele geçmez ya da öldürülmezse, yeniden asker, silah ve para bulmak üzere tekrar Fransa'ya geçmeyi deneyecektir. Ve

Fransa daha önce de Kraliçe Henriette'i konuk ederek, ülkemde bastırılamayan bir iç savaş odağını sürekli beslemiştir. Ama Madam Henriette, Fransa'nın kızıdır ve ona konukseverlik göstermek de borcudur Fransa'nın. Kral Charles'a gelirsek, sorun başkadır: Fransa, Kral'ı kurtarmak ve topraklarında konuk etmekle İngiltere halkının eylemlerini kınamış olacak, İngiltere'ye ve halkın istediği hükümete o kadar zarar verecektir ki, böyle bir durum açıkça savaş ilanı anlamına gelecektir...

Mektubun havasından endişelenmeye başlayan Kardinal, okumayı bıraktı ve göz ucuyla genç adama baktı.

Genç hâlâ düş dünyasındaydı.

Kardinal devam etti okumaya:

Kardinal Hazretleri, dolayısıyla Fransa'nın düşüncelerini bir an önce öğrenmem gerekiyor. Farklı yönlerde yönetilmelerine rağmen Fransa'nın ve İngiltere'nin çıkarları sanıldığından da yakındır birbirlerine. İngiltere, Kral'ın tahttan kovulmasını sineye çekebilmek için bir iç huzura ihtiyaç duymaktadır. Sizin de böyle bir iç huzura kavuşmanız gerekmektedir. Ve biz hükümetimizin enerjik tutumuyla elde ettik bu huzuru.

Parlamento'yla aranızdaki anlaşmazlıklar, bugün saflarınızda çarpışan ama yarın size karşı mücadele edecek olan Prensler'le görüş ayrılıklarınız, Piskopos Yardımcısı'nın, Başkan Blancmesnil ve Broussel'in yönettiği direniş hareketi... Özetle söylemek gerekirse, devletin çeşitli kademelerindeki çalkantı, ayrıca dış düşmana karşı savaşma olasılığına kuşkuyla bakma sonucunu doğurmalıdır çünkü yeni fikirlerin getirdiği heyecanla çalkalanan İngiltere, daha şimdiden böyle bir ittifaka hevesli gözüken İspanya'yla dostluk kuracaktır. Kardinal Hazretleri, ihtiyatlı tavrınızın ve olayların sizi bugün içine düşürdüğü bütünüyle kişisel durumunuzun bilincinde olarak, kuvvetlerinizi Fransa'da tutmayı ve İngil-

tere'nin yeni hükümetinin kuvvetlerini de kendilerine bırakmayı tercih edeceğinizi düşündüm. İzleyeceğiniz tarafsızlık siyaseti, ülkenize tamamen yabancı olan Kral Charles'ı Fransa'dan uzaklaştırmak, kendisine silah, para asker yardımı yapmamaktan ibaret kalacaktır.

Dolayısıyla mektubum gizlidir ve bu nedenle çok güvendiğim biriyle gönderiyorum size onu. Monsenyör'ün takdir edecekleri duygular içinde, bu mektubun arkasından, alacağım birtakım önlemler gelecektir. Olivier Cromwell hiç kuşkusuz çok sabırlı ama doğum ilişkilerinin ve ilahi gücün boş ve saçma peşin hükümlerine aşırı derecede bağlı bir Kraliçe'ye başvurmaktansa Kardinal'inki gibi bir dehaya mantık aracılığıyla dert anlatmayı yeğlemiştir.

Allah'a emanet olun Kardinal Hazretleri. On beş gün içinde cevap verilmediği taktirde, mektubumun kabul görmemiş olduğunu anlayacağım.

OLIVIER CROMWELL

"Mösyö Mordaunt" dedi düşler içindeki genç adamı uyarmak isteyen bir tavırla sesini yükselten Mazarin, "Cromwell'e vereceğim yanıtın hiç kimse tarafından öğrenilmemiş olduğundan ne kadar emin olursam, kendisinin de o kadar çok tatmin olmuş olduğunu anlayacağım. Bu nedenle siz yanıtımı Boulogne sur Mer'de bekleyin ve hemen yarın sabah yola çıkacağınıza dair söz verin bana."

"Söz, Kardinal Hazretleri" diye karşılık verdi Mordaunt. "Yalnız, Kardinal Hazretleri ne kadar bekletecekler beni bu yanıt için acaba?"

"On gün içinde yanıt alamazsanız, dönebilirsiniz ülkenize."

Mordaunt saygıyla eğilerek selam verdi.

"Daha bitmedi Mösyö" diye devam etti Kardinal. "Özel yaşamınızda başınıza gelenler çok etkiledi beni, ayrıca Mösyö

Cromwell'in mektubu da, sizi gözümde elçi olarak daha önemli bir kişi durumuna getirdi. Tekrar ediyorum, söyleyin, ne yapabilirim sizin için?"

Mordaunt bir an düşündü ve belirgin bir duraksamadan sonra bir şey söylemek için ağzını açmıştı ki Bernouin girdi telaşla içeri, Mazarin'in kulağına eğilip bir şeyler fısıldadı.

"Kardinal Hazretleri" dedi, "Kraliçe Henriette yanında bir İngiliz asilzadesiyle Saray'a girmiş bulunuyorlar şu anda."

Kardinal öyle bir sıçradı ki oturduğu yerde, genç adamın gözünden kaçmadı bu hareketi ve söyleyeceklerinden vazgeçti hemen.

"Mösyö" dedi Kardinal, "duydunuz değil mi? Sizin Boulogne'da kalmanızı istiyorum çünkü herhangi bir Fransız kentinin sizin için fark etmeyeceğini düşündüm. Başka bir yerde beklemek istiyorsanız söyleyin ancak beni kuşatan etkenlerden ölçülü davranabildiğim taktirde kurtulabileceğimi bildiğim için sizin Paris'te bulunduğunuzu öğrenmelerini istemiyorum, bunu da anlayışla karşılayacaksınız herhalde."

"Hemen gidiyorum Monsenyör" diyerek kapıya doğru birkaç adım attı Mordaunt.

"Hayır, oradan çıkmayın sakın!" dedi telaşla Mazarin. "Şu geçitten geçin lütfen, oradan hole çıkarsınız. Görmemeleri gerekir sizi. Kimse bilmemeli görüşmemizi."

Mordaunt, Bernouin'in peşinden gitti, yan odaya geçtiler. Bir kâtip karşıladı kendisini orada ve hole kadar götürdü.

Bernouin hızla geri dönüp, çoktan aynalı salona varmış olan Kraliçe Henriette'i efendisinin yanına almak üzere koştu.

XLI

MAZARIN VE MADAM HENRIETTE

Mazarin yerinden kalktı ve telaş içinde Kraliçe'yi karşılamaya koştu. Çalışma odasından önceki koridorun ortasında Kraliçe'yi gördü.

Kendi pintiliğini ve acımasızlığını suçlayan bir duygu, vicdanını rahat bırakmadığından, refakatçileri ve şatafatlı kıyafetleri olmayan bu Kraliçe'ye karşı çok daha büyük bir saygı duyuyordu.

Ama ricacılar yüzlerine her türlü ifadeyi vermeyi bilirler ve IV. Henri'nin kızı da nefret ettiği ve küçümsediği insanın önüne doğru gelirken gülümsüyordu.

"Aman Allah'ım!" dedi içinden Kardinal. "Bu ne hoş bir gülümseme! Para mı istemeye geldi benden yoksa?"

Bu düşünceler içinde kuşkuyla kadına doğru baktı. Hatta bakımlı ve bembeyaz ellerinin üstünde parlaklığıyla daha çok dikkat çeken elmas yüzüğünün taşını içeri doğru çevirdi. Yazık ki bu yüzüğün, Giges'in yüzüğü gibi insanı görünmez hale getirme gibi bir mahareti yoktu. Bu yüzden Kardinal'in hareketi oradakilerin gözünden kaçmadı.

Kardinal o anda görünmez olmayı o kadar isterdi ki! Çünkü Henriette'in, kendisinden bir şey istemeye geldiğini anlamıştı. Kraliçe, kendisine nasıl davrandığı belliyken, karşısına kin dolu bir yüz yerine gülümsemeyle çıkıyorsa, bir şey isteyecek demekti.

"Sayın Kardinal" dedi yüce ziyaretçi, "buraya gelmeme neden olun sorunu, önce kardeşim Kraliçe'yle konuşmayı düşünmüştüm ama birden siyasal sorunların her şeyden önce erkekleri ilgilendirdiği aklıma geldi."

"Madam" dedi Kardinal, "Majesteleri'nin bu övgüleri beni şımartıyor."

"Bugün çok kibar" dedi içinden Kraliçe. "Ne isteyeceğimi tahmin mi etti acaba?"

Bu arada Mazarin'in çalışma odasına varmışlardı. Kardinal, Kraliçe'ye yer gösterdi ve onu koltuğuna oturttuktan sonra, "Buyurun, en saygılı hizmetkârınıza verin emirlerinizi" dedi.

"Yazık ki Mösyö" diye karşılık verdi Kraliçe, "uzun zamandan beri emir vermeyi unuttum ben. Rica etmeye alıştım artık. Sizden de bir ricada bulunmaya geldim. Ricam kabul edilirse çok mutlu olacağım."

"Buyurun Madam" dedi Kardinal.

"Sayın Kardinal, kocam Kral I. Charles, asi uyruklarına karşı mücadele veriyor. İngiltere'de savaşıldığından haberiniz yoktur belki de" dedi Kraliçe hüzünlü bir gülümsemeyle. "Ayrıca her şeye kesin çözüm getirecek bir savaş da kapıda."

"Hiç haberim yok Madam" diye karşılık veren Kardinal, hafifçe omuzlarını kaldırdı. "Bizim başımızda yeteri kadar savaş var zaten ve bunlar da benim gibi yeteneksiz ve sakat bir Başbakan'ın yeteri kadar zamanını alıyor zaten."

"Sayın Kardinal, o zaman, kocam I. Charles'ın nihai bir harekât için hazırlık yaptığını ben haber vermiş olayım size. Bu harekât başarısız olursa (Mazarin oturduğu yerde şöyle bir sallandı), önceden her şeyin hesaplanması gerekiyor" diye sürdürdü konuşmasını Kraliçe. "Fransa'ya sığınmayı ve burada sıradan biri gibi yaşamayı düşünüyor. Siz ne dersiniz bu tasarıya acaba?"

Kardinal, anlatılanları dinlerken, yüzünden hissettiklerini anlayabilmek hiçbir biçimde mümkün değildi. Dudaklarındaki gülümseme (sahte ve yalaka bir gülümseme) bile değişmemişti. Kraliçe konuşmasını bitirdiğinde, "Madam" dedi son derece tatlı bir sesle, "çalkantı ve kargaşa içindeki Fransa'nın, tahtını yitiren bir Kral için bir kurtuluş yeri olabileceğine inanabiliyor musunuz? XIV. Louis'nin başındaki taç daha şimdiden sallanıyor. Bu baş iki ağırlığı birden taşıyabilir mi acaba?"

"Benimle ilgili herhangi bir şey yüzünden bir ağırlık taşımadı bu baş" dedi hüzünlü bir gülümsemeyle, "ve ben kocam için bana yapılanlardan fazlasını istemiyorum. Görüyorsunuz Mösyö, son derece alçakgönüllü hükümdarlarız biz."

"Tabii ki bambaşka bir insansınız siz Madam" dedi gelmekte olan açıklamaları sezen Kardinal. "Siz yüce bir hükümdarın, IV. Henri'nin kızısınız..."

"Bu da, o Kral'ın damadına konukseverlik göstermenize engel değildir herhalde, değil mi Mösyö? Ama bu yüce hükümdarın da, yakında sürgüne gidecek olan kocam gibi İngiltere'den yardım istediğini ve İngiltere'nin de ona yardım elini uzattığını hatırlıyor musunuz? Kraliçe Elisabeth'in de onun yeğeni olmadığını söylemek gerekir."

"*Peccato!*" dedi bu çok basit mantık karşısında debelenen Kardinal. "Majesteleri beni anlamıyorlar, yanlış değerlendiriyorlar niyetlerimi. Bunun nedeni de Fransızca'yı iyi kullanamamam herhalde."

"İtalyanca konuşun o halde Mösyö. Annemiz Kraliçe Marie de Médicis, selefiniz Kardinal tarafından sürgünde ölmeye gönderilmeden önce bize bu dili de öğretmişti. Biraz önce bahsettiğiniz yüce Kral Henri'nin anısından bir şey kalmışsa, kendisine böyle hayranlık gösterilirken, ailesine acımasızca davranılması çok şaşırtacaktır kendisini muhtemelen."

Kardinalin alnını ter basmıştı.

"Tersine, bu hayranlık öylesine büyük ve gerçek bir hayranlıktı ki Madam" dedi, "Kral I. Charles -dilerim Tanrı onu bütün felaketlerden korusun- Fransa'ya gelirse onu evimde, kendi evimde konuk ederim ama yazık ki burası Majesteleri için pek güvenli bir yer sayılmaz. Halk birkaç gün içinde Mareşal d'Ancre'ın evini yaktığı gibi bu evi de yakacaktır. Zavallı Concino Concini! Fransa'nın iyiliğinden başka ne isteyebilirdi ki o?"

"Evet Kardinal Hazretleri, aynen sizin gibi!" dedi alaycı bir uslupla Kraliçe.

Kardinal, söylediği sözlerin çifte anlamını duymazlıktan gelerek Concino Concini'nin akıbeti konusunda yakınmayı sürdürdü.

"Neyse Kardinal Hazretleri" dedi sabırsızlanmaya başlayan Kraliçe, "cevabınız nedir?"

"Madam" dedi gitgide duygulanmaya başlayan Kardinal, "size bir öğüt vermeme izin var mı acaba? Bu cüreti göstermeden önce Majesteleri'nin isteyebileceği her şeyi ayaklarına sereceğim."

"Söyleyin" diye karşılık verdi Kraliçe. "Sizin gibi ihtiyatlı birinin öğütleri mutlaka yararlıdır."

"Madam, inanın Kral'ın kendisini sonuna kadar savunması gerekiyor."

"Onu da denedi Mösyö. Düşmanlarına oranla çok zayıf bir kuvvetle vereceği nihai savaş, savaşmadan pes etmeyeceğinin kanıtıdır. Ama gene de, eğer yenilecek olursa..."

"Bu durumda Madam, benim fikrimi alacak olursanız ve Majesteleri'ne öğüt vermekle büyük bir cüret gösterdiğimi de biliyorum, bu durumda Kral, topraklarından dışarı çıkmamalıdır. Kaçan krallar çabuk unutulur. Eşiniz Kral da Fransa'ya geçtiği taktirde kaybeder davayı."

"Eğer böyle düşünüyorsanız" dedi Kraliçe, "o zaman siz de para ve asker yardımı yapın kendisine, hem de bir an önce çünkü benim kendisi için yapabileceğim bir şey kalmadı artık. Kocama yardımcı olabilmek için her şeyimi sattım, son elmasıma kadar... Siz de biliyorsunuz ki hiçbir şeyim kalmadı artık, herkesten daha iyi biliyorsunuz bu durumu Mösyö. Birkaç mücevherim kalmış olsaydı, kışı geçirmek için kızıma ve kendime biraz odun alırdım."

"Ah! Madam" dedi Kardinal, "Majesteleri herhalde benden ne istediklerini bilmiyorlar. Bir Kral'ı tahtına oturtmak amacıyla yabancı güçler bir ülkeye girerlerse, bu, o Kral'ın halkı tarafından sevilmediği anlamına gelir."

"Öyleyse Mösyö" dedi kelime oyunları yapmaktan sıkılan Kraliçe, "öyleyse bana tek bir kelimeyle evet ya da hayır deyin. Kral, İngiltere'de kalmakta ısrar ederse yardım gönderecek misiniz kendisine? Fransa'ya gelirse konukseverlik gösterecek misiniz?"

"Madam" dedi olabildiğince açık sözlü olmaya çalışan Mazarin, "Majesteleri'ne ne kadar sadık kaldığımı gösterebileceğimi umuyorum ve zaten niyetim de içinizdeki derdi bir an önce söküp atmak, neyse bu sorun, sonuca bağlamaktır onu. Majesteleri hizmet için nasıl çabaladığıma bundan sonra inanacaklardır herhalde.

Kraliçe koltuğunda, dudaklarını ısırarak kıvranıyordu sabırsızlık içinde.

"Ne yapacaksınız peki?" diye sordu sonunda. "Haydi, söyleyin bakalım."

"Hemen Kraliçe'yle konuşacağım konuyu, daha sonra da Parlamento'ya götüreceğim meseleyi."

"Sürtüşme halinde olduğunuz parlamentoya, değil mi? Broussel'i de raportörlükle görevlendirirsiniz herhalde. Yeter Sayın Kardinal, artık yeter! Sizi çok iyi anlıyorum ya da yanılıyorum. Gidin Parlamento'ya. Yüce Kral Henri'nin kızının bu kış soğuktan ve açlıktan ölmemesi için gerekli yardımı, kralların en büyük düşmanı olan Parlamento göndermişti gene de."

Kraliçe bu sözleri söyledikten sonra gösterişli bir öfke içinde yerinden kalktı.

Kardinal, kavuşturmuş olduğu ellerini açarak ona doğru uzattı.

"Ah, Madam! Ne kadar da kötü tanıyorsunuz beni!"

Henriette bu sahte tavırlara bakmaya bile tenezzül etmeden salonu geçti, kapıyı açtı ve Mazarin'in muhafızlarının, dalkavuklarının, rakip bir krallığın gösterişinin arasından geçip, tek başına kalmış, terk edilmişçesine ayakta bekleyen Lord Winter'ın elini tuttu. Zavallı Kraliçe artık düşük bir hükümdardı. Herkes onun karşısında artık nezaket gereği eğiliyordu ve dayanacak tek bir kol kalmıştı.

"Olsun" dedi tek başına kalınca Mazarin kendi kendine. "Beni üzdü epey, zor bir roldü ama olsun! İkisine de bir şey demedim. Cromwell gerçekten amansız bir Kral düşmanı! Bernouin!"

Hemen içeri girdi Bernouin.

"Biraz önce getirdiğiniz siyah yelekli, kısa saçlı delikanlı hâla Saray'da mı acaba?"

Bernouin dışarı çıktı. Kardinal fırsattan yararlanıp yüzüğünün taşını gene döndürdü. Elması ovarak parlattı, hayran hayran seyretti. Gözünde yuvarlanıp duran bir damla yaş görüşünü bulanıklaştırdığından başını eğdi ve yere düşürdü bu damlayı.

Bernouin biraz sonra nöbetçi subay Comminges'le birlikte geri döndü.

"Monsenyör" dedi Comminges, "Kardinal Hazretleri'nin çağırtmış olduğu delikanlıyı biraz önce götürürken, genç adam koridordaki camlı kapıya yaklaştı ve hayretler içinde bir şeyi süzdü. Kapının tam karşısındaki Raffaello tablosunu süzüyordu hiç kuşkusuz, sonra bir an derin düşüncelere dalmış gibi durdu, daha sonra merdivenden indi. Kül rengi bir ata binip Saray'ın avlusundan çıktığını hatırlıyorum. Kardinal Hazretleri Kraliçe'nin yanına gitmiyorlar mı peki?"

"Niçin gidecek mişim Kraliçe'nin yanına?"

"Amcam Mösyö Guitaut, Majesteleri'nin ordudan yeni haberler aldığını söyledi de."

"Sahi mi? Hemen gidiyorum o halde."

Bu sırada Mösyö Villequier gözüktü. O da Kraliçe adına Kardinal'i çağırmaya gelmişti.

Comminges doğru görmüştü aslında ve Mordaunt gerçekten anlattığı gibi hareket etmişti. Aynalı geçide paralel koridordan geçerken Kraliçe'nin Mazarin'le yaptığı pazarlığı bitirmesini bekleyen Winter'ı görmüştü.

Ve onu görür görmez de olduğu yerde kalakalmıştı. Ama hayranlık içinde Raffaello'nın tablosunu seyretmek için değil de müthiş bir görüntüyle karşılaşmış gibi durmuştu. Gözlerini açmıştı ve bütün bedeni anlatılmaz bir ürpertiyle sarsılmıştı. Kendisini düşmanından ayıran camdan bir engeli aşmaya hazırlanıyordu sanki. Comminges delikanlının İngiliz asilzadesini nasıl nefret dolu bakışlarla süzdüğünü de fark etmiş olsaydı bu İngiliz'in, delikanlının amansız düşmanı olduğunu anlaması kolay olurdu.

Ama ansızın durmuştu delikanlı.

Düşünmek için tabii ki, çünkü hemen içinden geldiği gibi Lord Winter'ın üstüne yürüyeceğine bundan vazgeçmiş, merdivenleri ağır ağır inmiş, başı önde Saray'dan çıkmış, atına binmiş, Richelieu Sokağı'nın köşesine kadar gitmiş ve gözlerini parmaklıklara dikerek, Kraliçe'nin arabasının Saray'dan çıkmasını beklemişti.

Çok fazla beklememişti. Çünkü Kraliçe olsa olsa on beş dakika kalmıştı Kardinal'in yanında ama bu on beş dakika bir yüzyıl kadar uzun gelmişti ona.

Nihayet kocaman bir araba çıkmıştı kapıdan. At üstündeki Winter da Majeste'yle görüşmek üzere arabanın kapısına eğilmişti tekrar.

Atlar dört nala Louvre yönünde koşmaya başlamış, az sonra da saraydan içeri girmişlerdi. Karmelit Rahibeleri Manastırı'na girmeden önce Henriette kızına, kendisini uzun süre yaşadığı ve ancak altın yaldızlı salonlarda çektiği sıkıntı iyice ağır gelmeye başlayınca terk ettiği Saray'da beklemesini söylemişti.

Mordaunt arabayı izlemiş ve karanlık bir kemerin altında, atıyla birlikte duvar kenarında gölgelik bir yere sığınarak, ata binmiş Jean Goujon heykelini gösteren ve yarım kabartmayı andıran silmelerinin ortasında hareketsiz kalmıştı.

Saray'daki gibi bekliyordu gene!

XLII

BAHTSIZLAR RASTLANTIYI KİMİ ZAMAN ALLAH'IN YARDIMI GİBİ GÖRÜR

"Ne oldu Madam?" diye sordu Lord Winter, Kraliçe uşaklarını uzaklaştırdıktan sonra.

"Evet, tahmin ettiğim şey oluyor Milord."

"Kabul etmiyor mu?"

"Önceden söylemiştim ben size."

"Mazarin, Kral'ı konuk etmeyi reddediyor. Fransa bahtsız bir Kral'a elini uzatmaya yanaşmıyor, öyle mi? İlk kez oluyor böyle bir şey ama Madam."

"Ben Fransa demedim Milord, Kardinal dedim ve Kardinal Fransız bile değil."

"Kraliçe'yi gördünüz mü?"

"Yararı yok" dedi Madam Henriette üzüntülü bir tavırla başını sallayarak. "Kardinal hayır deyince, Kraliçe evet mi diyecek? Mazarin'in hem içeride hem dışarıda bütün dizginleri elinde tuttuğunu bilmiyor musunuz? Dahası, önce de söylemiş

olduğum gibi, Cromwell bizden erken davranıp bizimle ilgili olarak uyarmamışsa bunları çok şaşırırım. Çok sıkılmış bir hali vardı benimle konuşurken ama reddetme konusunda da çok katı ve inatçıydı. Saray'daki telaşı fark ettiniz mi ayrıca? Sağa sola koşturup duruyorlardı birtakım insanlar. Bir haber almış olabilirler mi acaba Milord?"

"İngiltere'den haber almış olamazlar kesinlikle Madam. Ben çok çabuk geldim, benden önce haber ulaşmış olamaz. Üç gün önce çıktım yola, mucizevi bir biçimde Püritenler ordusunun arasından geçtim, uşağım Tony'yle birlikte postaya bindim, şimdi kullandığımız atları da Paris'te satın aldık. Ayrıca Kral'ın bir risk almadan önce Majesteleri'nin cevabını bekleyeceğinden kesinlikle eminim."

"Ona elimden bir şey gelmediğini anlatırsınız Milord" dedi Kraliçe umutsuzluk içinde. "En az onun kadar, hatta ondan daha çok acı çektiğimi, sürgünün acı ekmeğini yediğimi, dost geçinenlerin döktüğüm gözyaşlarına aldırmamalarının zehrini içime akıttığımı anlatırsınız onlara. Onun krallığına gelince, söyleyin kocama feda etsin kendini, cömertçe feda etsin, Kral gibi ölsün, ben de yanında öleceğim!"

"Madam, Madam!" diye bağırdı Winter. "Majesteleri umutsuzluğa düşüyorlar. Hâlâ bir umut vardır belki, kimse bilemez bunu."

"Tek bir dostum kalmadı Milord. Sizden başka dostum yok şu dünyada. Aman Allah'ım!" diyerek başını gökyüzüne doğru kaldırdı Madam Henriette. "Yeryüzündeki bütün iyi kalplileri kendi yanınıza mı aldınız yoksa?"

"Öyle olmadığını ümit ediyorum" diye karşılık verdi Winter dalgın bir halde. "Ben size dört kişiden söz etmiştim."

"Dört kişiyle ne olur ki?"

"Sadık ve uğrunuzda ölmeye hazır dört kişi çok şey başarabilir Madam, inanın. Ayrıca şu da var ki, bu dört kişi, bir zamanlar neler yapabileceklerini de göstermişlerdi."

"Nerede bunlar?"

"Ben de bilmiyorum nerede olduklarını. Yirmi yıldır haber alamıyorum onlardan. Ama ne zaman Kral tehlikeye düşse, onlar aklıma gelir."

"Bu dört kişi dostlarınız mıydı?"

"Biri, beni öldürecek durumdayken bağışladı. Dostum mu, değil mi bilmiyorum ama bu olaydan sonra dostu oldum onun."

"Fransa'da mı bu dört kişi peki Milord?"

"Sanıyorum."

"Adlarını söyleyin, belki duymuşumdur ve aramalarınızda yardımcı olabilirim size."

"Birinin adı şövalye d'Artagnan'dı."

"Muhafız subayıdır o yanılmıyorsam Milord. Bir yerde konuşurlarken duydum adını ama dikkat edin, Kardinal'e aşırı bir bağlılığı vardır onun korkarım."

"Bu doğruysa, başımıza gelebilecek en büyük felakettir" dedi Winter. "İşte o zaman gerçekten lanetlenmiş olduğumuza inanacağım."

"Ötekiler Milord?" diye sordu Kraliçe. Denize düşüp yılana sarılan biri gibi bu son umuda yapışmıştı. "Ötekiler kim?"

"İkincisinin adını da bir rastlantıyla öğrenmiştim çünkü bu dört asilzade bize kılıç çekmeden önce adlarını da söylemişlerdi. İkincisinin adı Kont de la Fère'di. Öbür ikisine gelince, onlara sürekli takma adlarıyla hitap etmeye alıştığım için gerçek adlarını unuttum maalesef."

"Hay aksi! Hepsini hemen bulmamız gerekiyor oysa" dedi Kraliçe, "çünkü bu asilzadelerin Kral'a yararlı olacaklarından hiç kuşkunuz yok sizin."

"Evet, bu açıdan hiç endişeniz olmasın" dedi Winter.

"Bana kulak verin Madam, anılarınıza dönün biraz. Anne d'Autriche'in, bir hükümdarın başına gelebilecek en büyük tehlikeden kurtulduğundan söz ettiklerini duymadınız mı hiç siz?"

"Evet, Buckingham Dükü'yle sevişirlerken... elmaslardan falan bahsedilmişti hatta yanılmıyorsam."

"Evet, evet, işte o olay Madam. Kraliçe'yi bu adamlar kurtarmışlardı işte. Ve siz de bu adamların adlarını bilmiyorsunuz, acı acı gülmekten alamıyorum kendimi. Bu durumda Kraliçe kendisine yapılan iyiliği unutmuş demektir. Oysa o dört insan krallığın en önde gelen asilzadeleri ilan edilmeliydi."

"Bu insanları bulmalıyız o halde Milord ama dört kişi neye yarar? Daha doğrusu üç kişi. Çünkü Mösyö d'Artagnan'a güvenemeyiz demin de söylediğim gibi."

"Güvenebileceğimiz bir kılıç eksik olacak demek ama geri kalan üç kılıç yeter, ben de varım üstelik. Kral'a gerçekten bağlı dört yiğit, savaşta yakın çevresini koruma, kollama, gerektiğinde kendisine öğüt verme, kaçarken ona eşlik etme konularında çok şeyler yapabilir. Bunlar belki onun zafer kazanmasına yetmez ama yenilse de denizi aşmasını, Kardinal ne derse desin, Fransa topraklarına ayak bastıktan sonra da kendisine yardımcı olabilecek güçlü kaynaklar bulmasını sağlayabilir."

"Bulun bu asilzadeleri Milord, hemen bulun! Bulursanız ve sizinle birlikte İngiltere'ye gitmeye razı olurlarsa, söz veriyorum, tekrar tahta çıktığımız gün birer düklük unvanı vereceğim onlara. Bundan başka her birinin White Hall gibi bir saray yaptırmalarına yetecek kadar altın da bağışlayacağım. Ne olur bulun bu adamları, Milord!"

"Çalışacağım Madam, bulurum da hiç kuşkusuz ama zamanım yok. Majesteleri, Kral'ın cevabınızı beklediğini, hem de çok sıkıntılı bir halde beklediğini unuttular mı yoksa?"

"Mahvolduk o halde!" diye bağırdı Kraliçe çökmüş bir tavırla.

Bu sırada kapı açıldı ve genç Henriette göründü eşikte. Kraliçe de analığa özgü kahramanca bir tavırla gözyaşlarını içine akıtıp, Winter'a konuyu değiştirmesi anlamında bir işaret çaktı.

Bu çok güçlü tepki genç Prenses'in gözünden kaçmamıştı. Eşikte durdu, derin bir iç geçirdi, sonra annesine dönerek, "Anne! Niçin bensiz ağlıyorsunuz hep?" dedi.

Kraliçe gülümsedi ve kızına cevap vereceği yerde Lord Winter'a döndü.

"Bakın Winter" dedi, "yarım bir kraliçe olmakla bir şey kazandım en azından. Gördüğünüz gibi çocuklarım bana artık Madam değil, anne diyorlar."

Sonra kızına döndü.

"Ne istiyorsunuz Henriette?" diye sordu.

"Anne" dedi Prenses, "Saray'a gelen bir şövalye Majesteleri'ne saygılarını sunmak istiyormuş. Kışladan geliyormuş ve Mareşal Grammont'dan bir mektup getirmiş galiba."

"Evet!" dedi Kraliçe, Winter'a dönerek. "Sadık dostlarımdan biridir kendisi ama ne kadar yoksul olduğumuzun farkında mısınız sevgili Lord, takdimcilik görevini bile kızım yapıyor artık."

"Madam, merhamet edin bana" dedi Winter, "kalbimi kırıyorsunuz."

"Kimmiş bu şövalye Henriette?" diye sordu Kraliçe.

"Pencereden gördüm onu Madam. On altı yaşlarında bir delikanlı. Bragelonne Vikontu'ymuş."

Kraliçe gülümseyerek bir baş işareti yaptı, Prenses kapıyı açtı ve Vikont göründü.

Kraliçe'ye doğru üç adım atarak diz çöktü.

"Madam" dedi, "Majesteleri'ne sadık hizmetkârlarınızdan biri olduğunu söyleyen arkadaşım Guiche Kontu'ndan mektup getirdim. Saygılarını sunuyor size ve de önemli bir haber gönderiyor."

Guiche sözcüğünü duyan Prenses'in yanakları pembe pembe oldu. Kraliçe sert baktı kızına.

"Henriette, siz mektubun Mareşal Grammont'dan geldiğini söylememiş miydiniz?"

"Ben öyle sanmıştım Madam" dedi Prenses kekeleyerek.

"Benim kabahatim Madam" dedi Vikont, "kendilerine Mareşal Grammont adına geldiğimi söyledim çünkü Mareşal sağ kolundan yaralı olduğu için yazamadı ve Guiche'e yazdırdı mektubu."

"Demek savaş oldu!" dedi Kraliçe ve eliyle kalkmasını işaret etti Vikont'a.

"Evet Madam" dedi genç adam ve mektubu kendisine doğru gelen Winter'a uzattı. Mektubu alan Winter, Kraliçe'ye verdi onu.

Savaş sözcüğünü işiten Prenses, kesinlikle kendisini ilgilendiren bir soru sormak amacıyla dudaklarını araladı ama tek bir sözcük bile çıkmadı ağzından. Yanaklarındaki pembelikler de kayboluyordu.

Kraliçe her şeyi fark etti ve ana yüreği bütün bunları kavramış olacaktı ki tekrar Vikont'a döndü.

"Guiche Kontu'nun başına bir şey gelmedi ya!" dedi. "Çünkü o yalnız sadık bir hizmetkârımız değil, kendisinin de söylediği gibi yakın dostumuzdur."

"Hayır Madam" diye cevap verdi Bragelonne, "tam tersine, savaşta büyük bir zafer kazanma mutluluğuna bile kavuştu. Savaş alanında Prens tarafından kucaklanmak şerefine erişti."

Prenses sevinç içinde el şaklattı ama bu aşırı mutluluk gösterisi karşısında utanarak yan döndü birden ve kenarda duran vazodaki gülleri koklayacakmış gibi eğildi.

"Kont neler söylemiş bakalım" dedi Kraliçe.

"Majesteleri'ne, Kont'un, babası adına yazdığını bildirmekten şeref duyuyorum."

"Evet, anlıyorum Mösyö."

Kraliçe mektubu açtı ve okudu.

Madam ve Kraliçe,

Sağ elim yaralı olduğundan, size kendim yazma şerefine nail olamadığım için oğluma yazdırıyorum bu mektubu. Bildiğiniz gibi Guiche Kontu da aynen babası gibi sadık bir hizmetkârınızdır ve size Lens Savaşı'nı kazandığımızı bildirmekten şeref duyuyor. Bu zafer Kardinal Mazarin ve Kraliçe'ye Avrupa sorunlarıyla ilgili olarak büyük bir güç kazandıracaktır. Kraliçe Hazretleri eğer öğütlerimi dinleme alçakgönüllülüğünü gösterirlerse bu fırsattan yararlanıp kocası için Kral nezdinde bir girişimde bulanabilirler. Size bu mektubu takdim etme onuruna erişen Bragelonne Vikontu oğlumun yakın arkadaşıdır ve hayatını kurtarmıştır. Majesteleri'nin güvenebilecekleri bir asilzadedir. Bana verecekleri sözlü ya da yazılı emirlerini güvenle emanet edebilirler kendisine.

Saygılarımı sunmakla şeref duyuyorum ...

MAREŞAL DE GRAMMONT

Kont'un hayatını kurtardığı konusunun geçtiği bölüm okunurken Vikont, Prenses'e bakmadan yapamamış ve o anda olağanüstü bir minnet duygusu okunmuştu gözlerinde. Kral I. Charles'ın kızının, arkadaşını sevdiğine hiç kuşku yoktu artık.

"Demek Lens Savaşı kazanıldı ha!" dedi Kraliçe. "Buradaki insanlar çok mutlu, savaşlar kazanıyorlar! Evet, Mareşal

Grammmont haklı. Bu zafer değiştirecektir durumu ama korkarım bizim sorunlarımızda da bir yenilik olmayacak, hatta kim bilir, aksine zararlı bile olacaktır belki de. Yeni bir haber bu Mösyö" diye sürdürdü konuşmasını Kraliçe. "Bu kadar zahmete katlanıp bana bu haberi getirdiğiniz için minnettarım size. Siz olmasanız yarın öğrenebilirdim ancak bu haberi, belki de öbür gün hatta. Hatta ve hatta Paris'te en son ben öğrenirdim bu haberi."

"Madam" dedi Bragelonne, "Louvre, bu haberin geldiği ikinci Saray'dır. Bu konuda kimse bir şey bilmiyor henüz. Hatta mektubu vâsimi bile kucaklamadan önce size vermeyi vaadetmiştim Guiche'e."

"Vasiniz de Bragelonne ailesinden mi sizin gibi?" diye sordu Winter. "Bir zamanlar ben de bir Bragelonne tanımıştım. Yaşıyor mu hâlâ acaba?"

"Hayır efendim, öldü. Yanılmıyorsam eğer, adını taşıdığı arazi de ondan miras kalmıştı vâsime."

"Kim sizin vasiniz peki?" diye sordu bu yakışıklı delikanlıya ilgi duymaya başlayan Kraliçe. "Adı ne?"

"Kont de la Fère, efendim" diye karşılık verdi Raoul saygıyla eğilerek.

Winter çok şaşırdı. Kraliçe neşe içinde bir çığlık attı.

"Kont de la Fère! Bana söylediğiniz ad değil mi bu?"

Winter duyduklarına bir türlü inanamıyordu.

"Kont de la Fère!" diye bağırdı o da. "Lütfen cevap verin bana Mösyö, Kont de la Fère benim bir zamanlar tanımış olduğum, XIII. Louis'nin silahşörlerinden olan, yakışıklı ve yiğit bir asilzade değil mi? Şimdi de olsa olsa kırk yedi, kırk sekiz yaşlarındadır, değil mi?"

"Evet Mösyö, ta kendisi!"

"Hangi takma adla hizmet ediyordu Kral'a?"

"Athos. Hatta daha geçenlerde arkadaşı d'Artagnan'ın kendisine bu adla hitap ettiğini işitmiştim."

"Tamam Madam, o! Tanrı'ya şükürler olsun! Kont Paris'te, değil mi?" diye sordu Winter, Vikont'a.

Hemen sonra tekrar Kraliçe'ye döndü.

"Umudunuzu yitirmeyin, sakın yitirmeyin Madam! Allah bizimle. Baksanıza, bu yiğit dostumu nasıl mucize gibi çıkardı karşıma. Vâsiniz nerede oturuyor Mösyö, söyler misiniz lütfen?"

"Kont de la Fère, Guénégaud Sokağı'nda, Grand Roi Charlemagne Hanı'nda kalıyor Mösyö."

"Teşekkür ederim. Bu sevgili dosta selam götürün lütfen, birazdan ziyaret edeceğim kendisini."

"Mösyö, Majesteleri gitmeme izin verirlerse, büyük bir onur olacaktır bu benim için."

"Derhal koşun Vikont, hemen gidin! Bilesiniz ki, sevgimiz hiç eksik değildir üstünüzden."

Raoul saygıyla eğildi iki prensesin önünde, Winter'ı selamladı ve çıktı.

Winter ve Kraliçe, Prenses'in bir şey duymaması için bir süre daha alçak sesle bir şeyler konuştular. Gereksiz bir önlemdi bu aslında çünkü Prenses çoktan kendi düşlerine dalmış gitmişti.

Nihayet Winter ayrılmak üzere izin isteyeceği sırada Kraliçe konuşmaya başladı.

"Dinleyin beni Milord, annemden kalan bu elmas haçla Saint Michel plaketini saklamıştım. İkisi yaklaşık elli bin lira eder. Bunları satmaktansa ölürüm daha iyi, diye yemin etmiştim. Ama bunlar bugün kocama ya da onu savunanlara yararlı olabileceğine göre, böyle bir umut uğruna her şeyin feda edilmesi gerekiyor. Alın bunları ve yolculuk için paraya ihtiyacınız

olursa satın. Ama elde tutma olanağını bulabilirseniz, biliniz ki bir asilzadenin bir Kraliçe'ye gösterebileceği en büyük nezaketi göstermiş olacaksınız. Yeniden rahatladığım gün bu haçla bu plaketi bana getirecek kimse, ben ve çocuklarım tarafından takdis edilecektir."

"Madam" dedi Winter, "Majesteleri'ne, kendilerine sadık biri hizmet edecektir. Bu iki değerli parçayı hemen emin bir yere gizleyeceğim ve eğer eski servetimizden bir şeyler kalmışsa kesinlikle kabul etmeyeceğim bunları. Servetimize el kondu maalesef, elimizde nakit para yok ve bütün kaynaklarımızı tükettik. Bir saat içinde Kont de la Fère'i göreceğim. Yarın da Majesteleri kesin bir yanıt alırlar benden."

Kraliçe elini Winter'a uzattı. Winter saygıyla öptü bu eli ve kızına döndü sonra.

"Milord, bu çocuğa babası adına bir şey vermekle görevlendirilmiştiniz siz galiba" dedi.

Winter şaşkınlık içinde kaldı olduğu yerde. Kraliçe'nin ne demek istediğini anlamamıştı.

Genç Prenses gülümseyerek ve kızararak ilerledi ve alnını asilzadeye uzattı.

"Babama söyleyin" dedi, "ister Kral, ister sürgün, ister zafer kazanmış, ister yenilmiş olsun, ister güçlü ister yoksul olsun, ben her zaman ona sadık kalacağım ve onu seven kızı olacağım."

"Biliyorum Madam" diye karşılık verdi Winter ve dudaklarını hafifçe Henriette'nin alnına dokundurdu.

Ve sonra kendisini geçiren kimse olmadığından tek başına yürüdü ıssız ve loş yerlerde. Elli yıldan beri Saray hayatının içinde olmasına rağmen, bahtsız bir hükümdarı görmenin heyecanına dayanamadı ve gözlerinde biriken yaşları sildi.

XLIII

AMCA VE YEĞEN

Winter'in atı ve uşağı kapıda bekliyordu onu. Düşünceli bir halde giderken arada bir dönüp Louvre'nin sessiz ve kapkara cephesine bakıyordu. Ve, yüksek duvarın yanından ayrılıp biraz uzaktan kendisini izleyen Şövalye'yi bu sırada fark etti işte. Saray'dan ayrılırken de böyle bir gölgeyi görmüş gibi olduğunu hatırladı.

Biraz arkasından gelen uşağı da kuşkuyla izliyordu peşlerindeki atlıyı.

"Tony" diye seslenen asilzade, eliyle yaklaşmasını işaret etti uşağına.

"Buyurun Mösyö."

Efendisine doğru yanaştı uşak.

"Peşimizdeki adamı fark ettiniz mi?"

"Evet Milord."

"Kim acaba?"

"Bilmiyorum ama Saray'dan beri peşinizde. Çıkmanızı beklerken orada da pusudaydı. Louvre'dan ayrıldık, gene peşimizde."

"Kardinal'in casusudur" diye mırıldandı Winter. "Her neyse, fark etmemiş gibi davranalım."

Sonra atlarını mahmuzladılar ve Marais Sokağı'ndaki hanlarına doğru ilerlediler. Lord Winter uzun süre Royal Alanı çevresinde oturduğundan, eski konağına yakın bir yeri seçmişti.

Yabancı da dört nala kaldırdı atını.

Winter hanın önünde atından indi, odasına çıktı, casusu göz hapsine almaya karar verdi. Ama eldivenleriyle şapkası-

nı masaya henüz koymuştu ki, aynada, eşikte beliren birinin yüzünü gördü.

Döndü, Mordaunt karşısındaydı.

Winter sapsarı kesildi, ayakta, hareketsiz kalakaldı. Mordaunt'sa eşikte donmuş gibi ve tehditkâr bir halde duruyordu, bir cinayetin bedelini ödetecek olan yazgıyı andırıyordu.

Buz gibi bir sessizlik oldu iki adam arasında.

"Mösyö" dedi Winter, "bu biçimde izlenmenin beni çok rahatsız ettiğini söylemiştim size galiba! Hemen kaybolun buradan! Yoksa tıpkı Londra'daki gibi birini çağırtıp kovdururum sizi. Ben sizin amcanız falan değilim, tanımıyorum sizi."

"Amcam?" dedi Mordaunt o alaycı ve çatlak sesiyle. "Yanılgı içindesiniz, Londra'daki gibi kovduramayacaksınız beni bu sefer, cesaret edemezsiniz böyle bir şeye. Yeğeniniz olduğumu kabul etmemenize gelince, bir yıl öncesine kadar hiç bilmediğim bazı şeyleri öğrendikten sonra, böyle bir şeyi iddia etmek kolay olmayacak sizin için."

"Öğrendikleriniz beni hiç ilgilendirmez" dedi Winter.

"Çok ilgilendirir, sevgili amcacığım. Kesinlikle eminim bundan. Birazdan siz de hak vereceksiniz bana zaten" derken öyle bir sırıttı ki, Winter tüylerinin diken diken olduğunu hissetti. "Sizin yanınıza, ilk kez Londra'da geldiğim zaman, hakkımın ne olduğunu öğrenmek amacıyla başvurmuştum. Kapınızı ikinci kez çalışımın nedeniyse adımın niçin kirlendiğini öğrenmekti. Ama şimdi karşınıza çok daha dehşet verici bir şey öğrenmek amacıyla çıkıyorum. Tanrı'nın yeryüzündeki ilk katile sorduğu şeyi sormak için çıkıyorum âdeta karşınıza şimdi: 'Kardeşin Habil'e ne yaptın Kabil?' Yengenize ne yaptınız Milord? Annem olan yengenize?"

Winter, genç adamın ateş saçan gözleri karşısında kendini tutamadı ve geriledi.

"Annenize mi?" diye kekeledi.

"Evet, evet anneme!" diye cevap verdi, Winter'ı tepeden tırnağa süzen genç adam.

Winter toparlanmak için büyük bir çaba harcadı, içinde yeni bir kin uyandırabilmek amacıyla eski anılarına gitti ve sonra yüksek sesle konuştu.

"Sefil, annenin akıbetini merak ediyorsan, kendin öğren! İmkânın varsa cehenneme sor, cehennemden bir cevap alırsın belki."

Genç adam odada ilerledi, Lord Winter'ın yanına kadar gitti, ellerini kavuşturup durdu karşısında.

"Evet, Béthune Celladı'na sordum ben de" dedi Mordaunt acı ve öfkeyle bembeyaz kesilen yüzü ve boğuk sesiyle. "Béthune Canavarı da yanıtladı sorumu."

Winter yıldırım çarpmış gibi iskemleye çöktü, boşuna yanıt vermeye çalıştı.

"Değil mi?" diye sürdürdü konuşmasını genç adam. "Bu sözcükler her şeyi aydınlatıyor, bu anahtarla bütün zindanların kapıları açılıyor. Anneme miras kalmıştı kocasından, annemi öldürdünüz siz. Adım, malının, mülkünün bana kalmasını sağlayacaktı, adımdan da mahrum ettiniz beni siz. Servetimi aldınız elimden. Beni tanımamanıza hiç şaşırmıyorum artık. Beni tanımayı reddetmeniz hayrete falan düşürmüyor beni. İnsan haydut olursa yeğenini tanımaz tabii ki, sefalet içine ittiği insanı tanımamazlıktan gelir. Hele hele katilse yetim bıraktığı insanı da görmez!"

Bu sözler Mordaunt'un beklentilerinin aksi bir tepki yaratmıştı Winter'ın üstünde. Çünkü Lord, Milady'nin nasıl bir canavar olduğunu hatırlayıverdi birden. Sakin ve telaşsız bir tavırla kalktı, sert bakışlarını ateşli gözlerine dikti genç adamın.

"Bu korkunç sırrı mı öğrenmek istiyorsunuz Mösyö?" diye sordu. "Tamam! Bugün bana hesabını sormak amacıyla gel-

diğiniz kadının nasıl biri olduğunu öğrenin bakalım. Bu kadın büyük olasılıkla kardeşimi zehirleyerek öldürmüştü, sonra da mirasıma konmak için beni öldürmeyi koymuştu kafasına. Kanıtları da var elimde. Buna ne diyeceksiniz peki?"

"Bu kadının annem olduğunu söyleyeceğim."

"Bir zamanlar dürüst, temiz kalpli ve saf bir insanı kullanarak Buckingham Dükü'nü vurdurdu. Bütün kanıtları elimde olan bu cinayetle ilgili olarak ne söyleyeceksiniz?"

"Annemdi!"

"Fransa'ya dönüşünde Béthune'deki Aziz Augustunus Manastırı'nda düşmanlarından birinin sevgilisini buldu ve onu da zehirledi. Acaba bu cinayet ona verilen cezayı haklı çıkaracak mı sizin gözünüzde? Gene kanıtları elimde olan bu cinayet için ne diyeceksiniz?"

"O kadın benim annemdi!" diye bağıran genç adam her sözcüğü, üstüne basa basa telaffuz ederek anlamlarını daha da korkunç bir hale getirdi.

"Arkasında işlediği cinayetler, ahlaksızlıklar, herkesin gözünde iğrenç bir yaratık durumuna düşmüş ama gene de kana susamış yırtıcı bir dişi panterden farkı yoktu. Umutsuzluklara gark ettiği ve kendisine hiç zararı dokunmamış insanların darbeleriyle çöküp gitti! İğrenç suikastlerin yarattığı yargıçlar gördü karşısında. Hani görmüş olduğunuz o cellat, size her şeyi anlattığını iddia ettiğiniz o cellat, eğer o cellat gerçekten her şeyi anlatmışsa, kardeşinin onun yüzünden çektiği utancın ve kendisini öldürmesinin öcünü aldığında, mutluluktan ürperdiğini de söylemiştir yüzünüze karşı herhalde. Ahlaksız bir genç kız, kocasını aldatan bir eş, sapık bir rahibe, cinayet, zehirleyerek insan öldürme... Bunların hepsini yapan oydu. Bütün tanıdıkları iğreniyor ondan, onu kabul eden ülkeler yaka silkiyordu kendisinden. Sonunda yerin göğün lanetini üstüne çekip öldü gitti. Böyle bir kadındı işte!"

Mordaunt'un, iradesinden daha güçlü bir hıçkırık, boğazını yırtıp taştı, sapsarı yüzüne kan hücum etti birdenbire. Yumruklarını sıktı, yüzünü ter bastı, saçları, Hamlet'inkiler gibi tepesinde dimdik halde, dehşetten ürpererek bağırdı.

"Kesin artık, yeter! Annemdi benim o! Uygunsuz davranışlarını bilmiyorum, yaptığı kötülüklerden de haberim yok. Cinayet mi dediniz? Hiç duymadım böyle bir şey. Yalnız bildiğim, çok iyi bildiğim bir şey var: Bir zamanlar benim de bir annem vardı! Beş erkek bir kadına karşı ittifak yaptılar ve onu gece karanlığında, sessizce, gizlice, alçakça ve korkakça öldürdüler! Siz amcam da o beş kişi arasındaydınız! Siz de tıpkı onlar gibi ve onlardan daha yüksek bir sesle, 'Bu kadının ölmesi gerekiyor!' diye bağırdınız, biliyorum bunu. Ve şimdi uyarıyorum sizi, çok iyi dinleyin sözlerimi, kafanıza iyice yerleştirin. İyice yerleştirin ki hiç unutmayın: Her şeyimi alan, beni adsız sansız bırakan, yoksulluğa iten, huysuz, kötü, kinci biri yapan bu cinayetin hesabını vereceksiniz bana. Kendilerini tanıdığımda, suç ortaklarınızdan da soracağım bu hesabı!"

Gözlerinde kin ve nefret, ağzından köpükler saçan Mordaunt bir adım daha attı ileri doğru. Winter'a doğru tehdit dolu ve dehşet saçan bir adım.

Lord hemen elini kılıcına attı, otuz yıldır ölümle oynayan bir insana özgü gülümsemesiyle konuştu.

"Öldürmek mi istiyorsunuz beni Mösyö? İşte o zaman yeğenim olarak görürüm sizi. Tam anasının oğlusunuz çünkü."

"Hayır" dedi bütün yüz hatlarına, bedenindeki bütün kaslara egemen olabilmek için müthiş bir çaba gösteren Mordaunt, "hayır, öldürmeyeceğim sizi. Hiç değilse şimdilik öldürmeyeceğim. Çünkü siz olmadan öteki suç ortaklarınızı bulamam. Onları da öğrenince korkun benden. Béthune Celladı'nı vurdum. Hem de kılım bile kıpırdamadı hançeri göğsüne sokarken, hiç acımadım. Gözyaşlarını görmedim. Üstelik suçu en az olan oydu içinizde."

Delikanlı bu sözleri söyledikten hemen sonra dışarı çıktı, dikkat çekmemek için sakin görünmeye çalışarak merdivenden indi, alt katta tırabzana dayanmış, yukarı çıkmak için pür dikkat efendisinden haber bekleyen Tony'nin önünden geçti.

Ne var ki Winter uşağına seslenmedi. Çökmüş, ezilmiş, yenik düşmüştü. Ayakta kaldı ve kulak kabarttı, ancak uzaklaşmakta olan atın nal seslerini işittikten sonra bir iskemleye çöktü ve şöyle dedi içinden:

"Allah'ım! Yalnızca beni tanıdığı için teşekkürler sana!"

XLIV

BABALIK

Lord Winter'ın odasında bu dehşet verici sahne geçerken, odasında pencere kenarına oturan Athos, dirsekleri masaya dayalı, başını avuçlarına almış, gözünü ve kulağını iyice açmış, Raoul'ün gezi maceralarını ve katıldığı savaşla ilgili ayrıntıları dinliyordu.

Bu taze ve duru ilk heyecanların öyküsü asilzadenin hoş ve soylu yüzünde anlatılmaz bir mutluluk yaratıyordu. Yüce duygular içinde daha şimdiden coşan genç ve taze sesi içine çekiyor, tatlı bir melodi gibi dinliyordu. Geçmişin karanlığını, gelecekle ilgili gölgeleri silip atmıştı zihninden. Hatta çok sevdiği bu çocuğun dönüşü kuşkularını umut haline getirmişti. Sevinçliydi Athos, o zamana kadar hiç bu kadar mutlu olmamıştı.

"Bu büyük savaşı gördünüz ve hatta katıldınız bu savaşa demek Bragelonne!" diyordu eski Silahşör.

"Evet Mösyö."

"Çok çetin geçti demek!"

"Prens tam on bir kez hücuma kalktı bizzat."

"Güçlü bir savaşçı bu adam, Bragelonne."

"Gerçek bir kahraman! Bir an gözümden kaçırmadım kendisini. Bilemezsiniz, Condé diye hitap etmek ve adını yüceltmek ne kadar hoş bir şey, bilemezsiniz."

"Sakin ve de gösterişli biri, değil mi?"

"Savunmadaymış gibi sakin, bir şenlikteymiş gibi gösterişli. Çatışmaya girdiğimizde yürüyüş halindeydik. İlk ateşi bizim açmamız yasaklanmıştı. Yüksekçe bir yerde mevzilenmiş, tüfekleri kalçalarına dayalı İspanyollar'ın üstüne gidiyorduk. Saflarına otuz adım kadar yaklaştığımız sırada Prens askerlerine döndü: 'Çocuklar' dedi, 'şimdi yoğun bir ateş altında kalacaksınız ama sonrası için içiniz rahat olsun, ezip geçeceksiniz düşmanı!' Çevre o kadar sessizdi ki dost düşman duymayan kalmadı bu sözleri. Sonra kılıcını kaldırdı ve 'Davullar çalsın!' diye bağırdı."

"Şahane, şahane! Vakti geldiğinde sen de aynı biçimde davranacaksın, değil mi Raoul?"

"Şüpheliyim Mösyö çünkü gerçekten çok yüce ve çok etkileyici bir davranıştı onunkisi. Düşman saflarına yirmi adım kadar yaklaştığımızda tüfeklerin pırıltılı bir çizgi gibi indiğini fark ettik. Namlulara güneş vurmuştu. 'İleri çocuklar! İleri! Vakit geldi!' diye bağırdı Prens."

"Korktunuz mu Raoul?" diye sordu Kont.

"Evet Mösyö" diye karşılık verdi safça bir tavırla Bragelonne, "soğuk bir rüzgâr esti yüreğimde sanki. Düşman saflarından yükselen İspanyolca 'Ateş!' komutunu duyduğumda gözlerimi iyice yumdum ve sizi düşündüm."

"Sahi mi Raoul?" diye sordu Athos, delikanlının elini sıkarak.

"Evet Mösyö. Aynı anda öyle bir gürleme duyuldu ki, cehennem yarıldı sanki. Ölmeyenler alevlerin sıcaklığını hissetti. Gözlerimi açtım, ölmediğimi hatta yaralanmadığımı bile anlayınca şaşırdım. Birliğin üçte biri kanlar içinde, cansız yerde

yatıyordu. O sırada Prens'le göz göze geldik. Bana bakıyordu. Gördüğüm tek şey buydu. Atımı mahmuzladım ve birden düşman saflarının içinde buldum kendimi."

"Prens memnun kaldı mı sizden?"

"Zaten haberini Kraliçe'ye ileten ve ele geçirilen bayrakları Paris'e götüren Mösyö Châtillon'a eşlik etmemi söylediğinde ifade etmişti bunu en azından" dedi Raoul. "'Haydi gidin, düşman on beş günden önce kendine gelemez. O zamana kadar ihtiyacım yok size' dedi. 'Sevenlerinizle ve sevdiklerinizle kucaklaşın. Kız kardeşim Longueville'e de uğrayıp sizi bana kazandırdığı için kendisine teşekkür ettiğimi söyleyin.' Böylelikle geldim ben de Mösyö" diye sürdürdü konuşmasını Raoul. Derin bir saygı içinde Kont'a baktı. "Beni görmekten mutlu olacağınızı biliyordum."

Athos, Raoul'ü tutup kendine doğru çekti ve genç bir kızı öper gibi alnından öptü.

"Gördüğünüz gibi siz de kendinizi kabul ettirdiniz artık Raoul" dedi. "Dük dostlarınız, Mareşal isim babanız var ve bir günde iki Kraliçe tarafından kabul edildiniz. Henüz toy bir delikanlı için güzel bir başlangıç."

"Ah, Mösyö" dedi Bragelonne, "yaşadığım olayları anlatırken az daha unutacağım bir şey hatırlattınız bana. Majesteleri İngiltere Kraliçesi'nin huzurundayken, adınızı andığımda, orada bulunan bir asilzade şaşkınlık ve sevinç içinde bir çığlık attı ansızın. Arkadaşınız olduğunu ve sizi görmek istediğini söyledi, bu amaçla adresinizi aldı benden."

"Adı neydi?"

"Doğrusunu söylemek gerekirse, sormaya cesaret edemedim Mösyö ama çok iyi Fransızca konuşmasına rağmen İngiliz olduğu belli oluyordu."

"Öyle mi?" dedi Athos.

Sonra anılarından bir şey çıkarmak istiyormuş gibi başını öne eğdi. Alnını tekrar kaldırdığında eşikte duran ve sevecen bir tavırla kendisine bakan birini fark etti.

"Lord Winter" diye bağırdı Kont.

"Athos! Dostum!"

İki asilzade kucaklaştılar ve bir süre öyle kaldılar, sonra Athos arkadaşının ellerini ellerine alıp gözlerine baktı ve şöyle dedi:

"Neyiniz var Milord? Ben ne kadar neşeliysem siz de o kadar düşünceli görünüyorsunuz."

"Evet, sevgili dostum, haklısınız. Hatta şunu söyleyeyim ki sizi görünce kuşkularım daha da arttı."

Winter arkadaşıyla baş başa kalmak istediğini belli etmek istercesine etrafına baktı. Raoul, iki eski dostun yalnız kalmak istediklerini anlayıp, kendisine bir şey söylenmesine fırsat bırakmadan çıktı.

"Başbaşa kaldığımıza göre" dedi Athos, "sizden söz edebiliriz artık."

"Başbaşa kaldığımıza göre" dedi Winter, "ikimizden söz edelim, daha iyi. Burada o!"

"Kim?"

"Milady'nin oğlu!"

Meşum bir yankı gibi peşini bırakmadığını sandığı bu adı duyunca adeta sendeleyen Athos bir an kararsız kaldı, hafifçe kaşlarını çattı, sonra sakin bir sesle konuştu.

"Biliyorum."

"Biliyor musunuz? Nasıl?"

"Biliyorum. Grimaud rastlamış ona Béthune ve Arras arasında. Sonra bana haber vermek için dört nala at koşturarak yanıma geldi."

"Grimaud tanıyordu onu demek, öyle mi?"

"Hayır ama tanıdığı bir adam ölüm döşeğinde başında bulunmuştu."

"Béthune Celladı!" diye bağırdı Winter.

"Nereden biliyorsunuz?" diye sordu hayretle Athos.

"Biraz önce yanımdaydı. Her şeyi anlattı bana. Nasıl korkunç bir sahne olduğunu tasavvur edemezsiniz dostum. Anasıyla birlikte yavrusunu da neden ortadan kaldırmadık sanki?"

Bütün soylu insanlar gibi Athos da içindeki öfke duygularını göstermez, tersine bunları içine atar ve karşılığında umutlar ve avuntular yansıtırdı dışarı doğru. Hatta kişisel acılarının ruhundan dışarı doğru, başkaları için neşeye dönüşmüş bir halde çıktığını söylemek bile mümkündü.

"Niçin kaygılanıyorsunuz?" dedi içgüdüsel korkusunu mantığıyla bastırdıktan sonra. "Kendimizi savunamaz mıyız yani? Profesyonel bir katil mi bu genç? Gözünü kırpmadan adam mı öldürüyor? Béthune Celladı'nı bir anlık bir öfkeyle bunalıma düşerek öldürmüş olabilir ama öfkesi geçmiştir artık herhalde."

Winter hüzün içinde gülümsedi ve kafasını salladı.

"Demek bu soyu tanımıyorsunuz siz hâlâ!" dedi.

"Pöh!" dedi gülümsemeye çalışarak Athos. "İkinci kuşakta azgınlık biraz dinmiştir. Zaten dostum, Allah, tehlikeye karşı önlem almamız için önceden uyararak bizimle beraber olduğunu gösterdi. Artık beklemekten başka yapacak bir şeyimiz yok. Bekleyelim ve daha önce söylediğim gibi, sizden söz edelim. Hangi rüzgâr attı sizi böyle Paris'e?"

"Daha sonra öğreneceğiniz bazı önemli olaylar nedeniyle geldim. Ama majesteleri İngiltere Kraliçesi'nin yanındayken ne duydum, biliyor musunuz? D'Artagnan, Kardinal Mazarin'e

hizmet ediyormuş. Açık konuşmamı mazur görün dostum, Mazarin'den nefret etmiyorum, kendisine karşı diş biledigim falan da yok, fikirlerinize her zaman saygı duyarım, acaba siz de mi sadıksınız Mazarin'e?"

"Mösyö d'Artagnan resmi görevine hâlâ devam ediyor" dedi Athos. "Askerdir o, dolayısıyla da meşru iktidarın emrinde olmak zorundadır. Kendisi zaten varlıklı bir asilzade değildir. Geçinmek için asker aylığına muhtaçtır. Sizin gibi milyonerlere pek ender rastlanır Fransa'da Milord."

"Maalesef bugün ben de onun kadar, belki ondan daha fazla yoksulum" dedi Winter. "Her neyse size gelelim."

"Tamam, yani siz Mazarin'den yana olup olmadığımı öğrenmek istiyorsunuz. Hayır, ondan yana değilim, kesinlikle ondan yana değilim. Siz de benim açık sözlülüğümü anlayışla karşılayın Milord."

Winter yerinden kalktı ve gidip Athos'u kucakladı.

"Teşekkürler Kont" dedi, "bu güzel haber için tekrar tekrar teşekkür ediyorum size. Gençleştiğimi, içimin sevinçle dolduğunu görüyorsunuzdur siz de herhalde. Demek Mazarin'i desteklemiyorsunuz siz, çok iyi! Zaten olamazdı böyle bir şey. Neyse canım. Affedersiniz, özgür müsünüz acaba?"

"Özgürden kastınız ne?"

"Yani evlenmediniz mi?"

"Yok, hayır" dedi Athos gülümseyerek.

"Şu yakışıklı, kibar, zarif genci görünce..."

"Benim yetiştirdiğim bir delikanlı o, babasını tanımaz bile."

"Çok güzel! Gene aynı cömert Athos'sunuz bakıyorum!"

"Benden ne istiyorsunuz siz Milord?"

"Aramis ve Porthos'la dostluğunuz devam ediyor mu?"

"D'Artagnan'la da diyebilirsiniz Milord. Tıpkı eskiden olduğu gibi, gene birbirimize bağlı dört ayrılmaz arkadaşız biz. Ama Kardinal Mazarin'e karşı olmak, onu alt etmek söz konusu olunca, Mazarinci ya da isyancı sayılmaya gelirsek, iki kişiyiz yalnızca."

"Aramis ve d'Artagnan aynı görüşteler mi?" diye sordu Lord Winter.

"Hayır, Mösyö Aramis benimle aynı düşünceleri paylaşma onurunu verdi bana."

"Bu sevimli ve esprili arkadaşınızla ilişkiye geçmemi sağlayabilir misiniz acaba?"

"Tabii, ne zaman isterseniz."

"Değişti mi hiç?"

"Yalnızca rahip oldu."

"Korkutuyorsunuz beni. Bu durumuyla yeni maceralara atılamaz o halde."

"Tam tersine, sırtına rahip cüppesini geçireli beri daha yaman bir silahşör oldu. Raoul çağırsın onu isterseniz!"

"Teşekkür ederim Kont, bu saatte evinde yoktur belki. Ama siz eminseniz..."

"Adım gibi."

"Yarın saat onda Louvre Köprüsü'ne getirebilir misiniz onu?"

"Düello mu bu?"

"Evet, hem de ne düello! Umarım siz de katılırsınız bu düelloya."

"Nereye gideceğiz Milord?"

"Majesteleri İngiltere Kraliçesi'nin yanına. Sizi kendileriyle tanıştırmam içi görevlendirdiler beni."

"Majesteleri beni tanıyorlar mı?"

"Ben tanıyorum ya."

"Biraz gizemli bir durum. Ama olsun! Siz olduktan sonra işin içinde, başka bir soru sormam bile. Milord, yemeğinizi benimle birlikte yer misiniz acaba?"

"Teşekkürler Kont" dedi Winter. "O adamın ziyareti iştahımı tamamen kaçırdı, uykumu da kaçıracak muhtemelen. Neden geldi Paris'e? Beni bulmaya gelmiş olamaz çünkü yola çıktığımdan haberi yoktu. Beni korkutuyor bu adam Athos; kanlı bir geleceği var."

"İngiltere'de ne yapıyordu peki?"

"Olivier Cromwell'in ateşli taraftarlarından oluşan bir tarikata mensup."

"Kim soktu bu işin içine onu? Annesiyle babası Katolikti bildiğim kadarıyla."

"Kral'a duyduğu kin!"

"Kral'a mı?"

"Evet, Kral onu piç ilan etti, malına mülküne el koydu, Winter soyadını taşımasını yasakladı."

"Şimdiki soyadı ne peki?"

"Mordaunt."

"Keşiş kılığına girip Fransa yollarına düşmüş bir püriten!"

"Keşiş mi?"

"Evet, haberiniz yok mu?"

"Bana anlatılanlardan başka bir şey bilmiyorum."

"Tanrı'nın gücüne gitmesin, Béthune Celladı'nın günah çıkarışında bu kılıktaymış ve onu takdis etme numarasıyla her şeyi öğrenmiş ağzından."

"Şimdi anladım, Cromwell gönderdi onu buraya."

"Kime?"

"Kardinal'e. Demek Kraliçe yanılmamış, isteyebileceğimiz şeyler önceden söylenmiş demek. Allah'a emanet olun Kont, yarın görüşürüz."

"Ama dışarısı çok karanlık" dedi Winter'ın göstermek istemediği büyük bir kuşku içinde olduğunu fark eden Athos. "Uşağınız yok mu?"

"Tony var, iyidir ama saftır."

"Hey! Olivain, Grimaud, Blaisois! Tüfeklerinizi alın ve Raoul'ü bana gönderin."

Blaisois, Bragelonne Şatosu'nda rastladığımız yarı uşak, yarı köylü, yemeğin hazır olduğunu haber vermeye gelen çocuktu. Athos arazisinin adını vermişti ona.

Emrin verilmesinden beş dakika sonra Raoul içeri girdi.

"Raoul" dedi Athos, "Milord'a, hana kadar eşlik edeceksiniz ve kimsenin yanına yaklaşmasına izin vermeyeceksiniz."

"Ah, Kont" dedi Winter, "beni ne sanıyorsunuz siz?"

"Paris'i hiç bilmeyen ve Vikont'un yol göstereceği yabancı biri."

Winter elini sıktı arkadaşının.

"Grimaud" dedi Athos, "sen başlarına geç, keşişe de dikkat et."

Grimaud bir ürperti geçirdi, sonra başını salladı, tüfeğinin kabzasını anlamlı bir tavırla okşayarak hareket anını bekledi.

"Allah'a emanet olun, yarın görüşmek üzere" dedi Winter.

"Oldu Milord."

Küçük topluluk Saint Louis Sokağı'na doğru ilerledi. Olivain ters gelen her ışıkta bir ürperti geçiriyordu. Blaisois'nınsa kılı bile kıpırdamıyordu çünkü her an beklenmedik bir tehlikeyle karşılaşabileceklerinden habersizdi. Tony sürekli etrafına bakıyor ama ağzından tek bir kelime çıkmıyordu çünkü Fransızca bilmiyordu.

Winter ve Raoul'se konuşa konuşa yan yana gidiyorlardı.

Grimaud, Athos'un emrine uyarak bir elinde meşale, öteki elinde tüfek önden giderek Winter'ın hanının önüne vardı, kapıyı vurdu. Kapı açılınca hiçbir şey söylemeden Milord'u selamladı.

Dönüş de aynı oldu. Grimaud'nun keskin bakışları Guénégaud Sokağı'nın rıhtımla kesiştiği köşede kuşkulu bir gölgeden başka bir şey fark etmemişti. Dikkatini çeken, pusuya yatmış bu adamı daha önce geçerken de fark etmişti sanki. Üstüne doğru gitti ama Grimaud daha yanına varmadan gölge, dar yan sokaklardan birine dalıp gözden kaybolmuştu. Grimaud bu sokağa girmenin akıllıca bir iş olmayacağını düşündü.

Athos'a, görevin başarıyla tamamlandığını bildirdiler. Saat on olmuştu ve herkes yatmak üzere çekildi.

Ertesi sabah, bu sefer Kont, gözlerini açınca Vikont'u başucunda buldu. Raoul çoktan giyinmiş Chapelain'in yeni bir kitabını okuyordu.

"Kalkmışsın ha!" dedi Kont.

"Evet Mösyö" diye karşılık verdi Vikont kararsız bir tavırla, "pek uyuyamadım gece."

"Ne? Siz mi? Uyuyamadınız mı Raoul? Kafanıza takılan bir şey mi var acaba?"

"Mösyö, daha yeni geldim, gelir gelmez de bizi terk ediyorsun diyeceksiniz ama..."

"İzniniz yalnızca iki günlük müydü?"

"Hayır Mösyö, on gün. Bu nedenle hemen kışlaya dönmek gibi bir niyetim yok."

Athos gülümsedi.

"Eğer sır değilse, nereye gideceksiniz? İlk savaşınızı verdiğinize göre tam bir erkek sayılırsınız artık. Bu nedenle bana bir şey sormadan istediğiniz her yere gidebilirsiniz."

"Kesinlikle olamaz böyle bir şey Mösyö! Bana koruyucum olma onurunu bahşettiğiniz sürece çok sevdiğim bir vâsinin haklarına karşı çıkmak gibi bir şeyi düşünemem bile. Yalnızca Blois'ya gidip bir gün kalmak istiyorum. Niçin baktınız öyle, gülecek misiniz bana yoksa?"

"Hayır, ne münasebet" dedi Athos. Sonra derin bir iç geçirdi. "Hayır gülmüyorum. Siz Blois'yı görmek istiyorsunuz, bundan daha doğal ne olabilir?"

"İzin veriyorsunuz yani, öyle mi?" diye sordu neşe içinde Bragelonne.

"Gayet tabii Raoul."

"Sahiden kızmadınız mı bana Mösyö?"

"Niçin kızacak mışım! Sizi mutlu eden bir şeye kızar mıyım hiç?"

"Ne kadar iyi kalplisiniz Mösyö!" diye bağıran Raoul, boynuna sarılacaktı az daha Athos'un ama saygısından yapamadı bunu.

Athos kollarını açtı.

"Hemen gidebilir miyim peki?"

"Ne zaman isterseniz!"

Raoul çıkmak üzere kapıya doğru üç adım attı.

"Mösyö" dedi, "başka bir şey daha düşündüm ayrıca. As-

lında beni Prens'e takdim eden, bana karşı gerçekten çok iyi davranan Madam Chevreuse olmuştur, ona borçluyum bunu."

"Dolayısıyla da teşekkür etmemiz gerekir, değil mi Raoul?"

"Ben öyle düşündüm Mösyö, siz karar verin."

"Luynes Konağı'na uğrayın Raoul ve Düşes Hazretleri'nin sizi kabul edip etmeyeceklerini öğrenin. Memnuniyetle görüyorum ki, bazı nezaket kurallarını unutmamışsınız. Grimaud ve Olivain'i de yanınıza alın."

"İkisini de mi Mösyö?" diye hayretle sordu Raoul.

Raoul selam verdi ve çıktı.

Kapıyı arkasından çekişini izleyen ve neşeli sesiyle Grimaud ve Olivain'e seslendiğini işiten Athos gene iç çekti.

"Çabuk gitti, çabuk ayrıldı yanımdan" diye düşünerek kafasını salladı, "ama o da genel yasaya boyun eğiyor. Doğanın yapısı budur: Sürekli ileri, geleceğe bakacak. Gerçekten seviyor bu çocuğu galiba. Başkalarını sevmek için beni daha mı az sevecek acaba?"

Ve Athos böylesine çabuk bir ayrılış beklemediğini itiraf etti. Ama Raoul o kadar mutluydu ki, Kont bütün bu düşünceleri attı kafasından. Saat onda hareket için her şey hazırdı. Athos, Vikont'un ata binişini seyrederken, yanına gelen bir uşak Madam Chevreuse tarafından geldiğini bildirdi. Uşak, Kont de la Fère'e, Düşes'in, himayesine aldığı gencin döndüğünü, savaşta parlak başarılar göstermiş olduğunu duyduğunu, kendisini kutlamaktan mutluluk duyacağını bildirmekle görevlendirdiğini bildirdi.

"Düşes Hazretleri'ne söyleyin" diye karşılık verdi Athos, "Raoul şu anda Luynes Sokağı'na gitmek üzere ata biniyor."

Athos, Grimaud'ya bazı yeni talimatlar verdikten sonra, Raoul'e bir el işareti yaptı ve yola çıkacağını bildirdi.

Raoul'ün şu günlerde Paris'ten uzakta olmasında çok büyük yararlar vardı belki de.

XLV

YARDIM İSTEYEN BİR KRALİÇE DAHA

Athos, Aramis'i uyarması için daha sabahtan adam göndermiş, mektubu da hizmetindeki son kişi olarak kalan Blaisois'ya emanet etmişti. Blaisois yanına ulaştığında Bazin, zangoç kıyafetlerini giymekle meşguldü. Aramis'in uşağı o gün Notre Dame'da nöbetçiydi.

Athos, Blaisois'ya bizzat Aramis'le konuşmaya çalışmasını tembihlemişti. Aldığı emri yerine getirmekten başka bir şey düşünmeyen saf Blaisois da bu nedenle rahip d'Herblay'i görmek istemiş, Bazin'in ısrarla, kendisinin evde bulunmadığını söylemesine rağmen o kadar üstelemişti ki, sonunda patlatmıştı adamcağızı. Blaisois, Bazin'i kilise kıyafetiyle görünce itirazlarını hiç umursamamış, sahibinin de kıyafetin erdemine sahip olduğu inancıyla ve Hıristiyanlar'a özgü bir sabır ve şefkat göstereceğini sanarak içeri girmek istemişti.

Ancak, tepesi attığında gene silahşör uşağı kimliğine bürünen Bazin süpürge sopasını kaptığı gibi Blaisois'yı güzel bir benzetmiş ve "Kiliseye hakaret! Kiliseye hakaret ha!" diye bas bas bağırmıştı.

Ama bu beklenmedik gürültüyü duyan Aramis yatak odasının kapısını hafifçe aralayarak ortaya çıkmıştı.

Bunun üzerine Bazin de elindeki sopayı Notre Dame'da gördüğü İsviçreli'nin mızrağını bıraktığı gibi bir ucundan saygıyla tutarak yere koymuştu. Blaisois ise kendisini sitemli bakışlarla süzerek mektubu cebinden çıkarmış ve Aramis'e uzatmıştı.

"Kont de la Fère'den mi?" diye sormuştu Aramis. "Peki."

Daha sonra gürültünün nedenini öğrenmeye bile gerek görmeden tekrar içeri girmişti.

Blaisois, Grand Roi Charlemagne Hanı'na döndüğünde kederliydi. Athos görevini nasıl yerine getirdiğini sordu. Blaisois da anlattı olup bitenleri.

"Aptal!" dedi Athos gülerek. "Seni benim gönderdiğimi söylemedin mi?"

"Hayır Mösyö."

"Benim adamım olduğunu öğrendikten sonra ne yaptı Bazin?"

"Ah Mösyö, defalarca özür diledi benden, iki bardak nefis şarap ikram etti. Ama hiç önemi yok bunların. Yontulmamış zangoçun biri. Bir daha din adamına ters bakmak mı? Allah yazdıysa bozsun!"

"Her neyse" dedi içinden Athos, "mektup Aramis'in eline geçtiğine göre, zor durumda da olsa gelir mutlaka."

Athos, o her zamanki dakikliğiyle saat tam onda Louvre Köprüsü'ndeydi. Aynı anda gelen Lord Winter'la karşılaştı.

On dakika kadar beklediler birlikte.

Winter, Aramis gelmez diye endişe ediyordu.

"Sabırlı olun" dedi bakışlarını Bac Sokağı'ndan ayırmayan Athos, "sabredin biraz. İşte adamın birine bir tokat patlatan ve bir kadını yerlere kadar eğilerek selamlayan bir rahip geliyor. Hiç şüpheniz olmasın Aramis'tir bu."

Gerçekten oydu gelen: Önüne çıkan ve ağzını açmış, aptal aptal havaya bakan bir adam kendisine çarpınca, bir yumrukta on adım geri fırlatmıştı adamı. Aynı anda kendi tarikatından bir kadın geçmişti yanlarından. Kadın genç ve güzel olduğu için, Aramis onu selamlarken çok tatlı gülümsemişti.

Az sonra yanlarındaydı Aramis.

Tahmin edebileceğiniz gibi önce Winter'la uzun uzun kucaklaştılar.

"Nereye gidiyoruz?" diye sordu Aramis. "Düelloya mı yoksa? Kılıcımı almadım yanıma bu sabah. Düello varsa mutlaka eve uğramam gerekiyor."

"Hayır" dedi Winter, "Majesteleri İngiltere Kraliçesi'ni ziyarete gidiyoruz."

"Ooo! Çok iyi bu işte" dedi Aramis. "Amacı ne bu ziyaretin peki?" diye sordu Athos'un kulağına fısıldayarak.

"Ben de pek bir şey bilmiyorum bu konuda. Tanıklık etmemizi isteyeceklerdir belki."

"Şu pis mesele için olmasın sakın!" dedi Aramis. "Eğer öyleyse, ben hiç gitmeyeyim daha iyi, azar işitmeye katlanamıyorum çünkü. İnsanları günahları yüzünden azarlamaya başladığımdan beri azarlanmaya dayanamıyorum."

"Öyle olsa Lord Winter götürmezdi bizi Majesteleri'ne. O da payına düşeni alırdı bu azardan çünkü. Lord da bizimle birlik değil miydi?"

"Öyle ya! Doğru. Haydi gidelim."

Louvre'a vardıklarında Lord Winter önden ilerledi, kapıda yalnızca kapıcı vardı zaten. Athos, Aramis ve Lord, talihsiz Kraliçe'ye cimrilikten olağanüstü kötü bir barınak hazırlanmış olduğunu çok daha iyi görebilme olanağını buldular gün ışığında. Bomboş, adeta uçsuz bucaksız salonlar, el sürülmemiş, bakımsız duvarlar, eskiden kalmış, kirler içinde sırıtan yaldız kaplamalar, camsız ve kapanmayan pencereler. Ayrıca yerlerde halı yoktu, kapılarda da muhafız ya da uşak yoktu! Athos'un her şeyden önce dikkatini çeken bu oldu ve dirseğiyle arkadaşını dürterek sefil ortamı gösterdi.

"Mazarin'in oturduğu yer bundan daha iyi" dedi Aramis.

"Mazarin Kral gibi yaşıyor" dedi Athos. "Madam Henriette de artık Kraliçe değil sanki."

"Zihninizi çalıştırma lütfunda bulunursanız eğer Athos"

dedi Aramis, "o zavallı Voiture'den daha keskin bir zekâya sahip olduğunuzu göstereceğinize gerçekten inanıyorum."

Kraliçe kendilerini sabırsızlık içinde bekliyor olmalıydı ki, yardımına koşan asilzadeleri karşılamak üzere, onlar daha bir önceki salondayken kendi dairesinin kapısında göründü.

"Hoşgeldiniz beyler, buyurun" dedi.

Asilzadeler içeri girdiler ve önce ayakta beklediler ama Kraliçe oturmalarını işaret edince, önce Athos gösterdi emre itaat örneğini. Athos çok ciddi ve sakin görünüyordu ama Aramis çok öfkeliydi. Kraliyet ailesinin bir bireyine gösterilen bu ilgisizlik çok öfkelendirmişti genç din adamını ve her yeni yoksulluk belirtisine gittikçe artan bir öfkeyle bakıyordu.

"Nasıl bir lüks içinde yaşadığımı mı seyrediyorsunuz?" dedi Madam Henriette hüzün içinde çevresini süzerken.

"Madam" dedi Aramis, "özür dilerim ama Fransa sarayında IV. Henri'nin kızına bu biçimde davranılmasından duyduğum üzüntüyü dile getirmeden yapamayacağım."

"Mösyö, Şövalye değiller mi?" diye sordu Kraliçe Lord Winter'a.

"Mösyö, Rahip d'Herblay'dir" diye karşılık verdi Lord.

Aramis kızardı.

"Madam" dedi, "rahip olduğum doğrudur ancak istemeden rahip oldum ben. Hiçbir zaman papaz takkesi takacak kadar yetenekli olamadım. Cüppem de iğreti duruyor sırtımda. Aklıma estiği anda silahşör kıyafetimi geçiririm sırtıma. Bu sabah Majesteleri'nin huzuruna çıkacağımı bilmediğim için böyle giyinmiştim. Gene de Majesteleri'nin emredecekleri her şeyi yerine getirmeye hazır olduğumdan hiç kuşkunuz olmasın."

"Madam" dedi Winter, "Mösyö d'Herblay, size daha önce de söylediğim gibi Majeste Kral XIII. Louis'nin silahşörlerindendi..." Athos'a dönerek, "Beyefendiye gelince" diye sürdürdü

konuşmasını, "kendileri Majesteleri'nin şöhretini çok yakından bildikleri Kont de la Fère'dir."

"Beyler" dedi Kraliçe, "birkaç yıl öncesine kadar çevrem soylu kişiler, hazineler ve askerlerle çevriliydi. Bir işaretimle emrime amadeydiler hepsi ama bugün çevrem çok şaşırtıyor sizi herhalde. Ve hayatımı kurtarabilecek bir planı gerçekleştirmek için yirmi yıllık dostum Lord Winter'dan başka kimsem yok. Bir de hayatımda ilk kez gördüğüm sizler varsınız. Aslında sizleri vatandaşlarım kadar yakın görüyorum kendime."

"Sizin canınızı kurtarmak için üç insanın canı yeterliyse, daha fazlasına gerek yok Madam" dedi Athos, Kraliçe'yi saygıyla selamlayarak.

"Teşekkürler beyler. Ama lütfen iyi dinleyin beni; ben yalnızca kraliçelerin en talihsizi değil, annelerin de en mutsuzu, eşlerin de en umutsuzuyum. Çocuklarımdan en azından ikisi, York Dükü ve Prenses Charlotte çok uzaktalar benden, acımasız düşmanların darbelerine karşı savunmasız durumdalar. Kocam Kral ise İngiltere'de öylesine acılı bir yaşam sürüyor ki, kurtuluş çaresi olarak ölümü bile düşünüyor... Gerçektir bu, abarttığımı sanmayın. İşte Lord Winter'la bana gönderdiği mektup beyler. Okuyun."

Athos ve Aramis özür dilediler.

"Okuyun" diye ısrar etti Kraliçe.

Bunun üzerine Athos bizim önceden duyduğumuz ve Kral Charles'ın kendisini Fransa'ya kabul edip etmeyeceklerini soran mektubunu yüksek sesle okudu.

"Evet, ne oldu?" diye sordu Athos okumasını bitirince.

"Reddetti, ne olacak!" dedi Kraliçe.

İki arkadaş birbirlerini acı içinde süzdüler.

"Şimdi ne yapılmalı peki Madam?" diye sordu Athos.

"Bunca felaket karşısında merhamet duyabiliyor musunuz?" dedi Kraliçe.

"Majestelerine Mösyö d'Herblay'den ve benden ne istediklerini sorabilme onuruna eriştim. Size hizmet etmeye hazırız."

"Ah, Mösyö, gerçekten son derece soylu ve yürekli bir insansınız siz!" diye bağırdı Kraliçe minnet ve şükran dolu bir sesle. Bu sırada Winter da, "Ben demiştim size" gibi bir ifadeyle bakıyordu Kraliçe'ye.

"Peki ya siz Mösyö?" diye sordu Aramis'e Kraliçe.

"Bendeniz Madam" diye karşılık verdi Aramis, "Kont Hazretleri nereye giderlerse, ölüme bile gitseler peşlerindeyimdir. Nedenini, niçinini sormam ama söz konusu olan Majesteleri'nize hizmetse" diye sürdürdü konuşmasını gençliğin verdiği ateşle ve bakışlarını Kraliçe'nin yüzüne doğru çevirerek, "işte o zaman Kont de la Fère'den önce davranırım."

"Peki o zaman beyler" dedi Kraliçe, "madem öyle diyorsunuz, madem bana, bütün dünyanın terk ettiği bir kraliçeye yardım etmek istiyorsunuz, benim için yapmanız gerekenleri söyleyeyim size. Kral, çevresinde bulunan ve her an kaybedebileceğinden çok korktuğu birkaç asilzadeyle birlikte İskoçyalılar tarafından sarılmış durumda. Kendisi de İskoçyalı olmasına rağmen çekiniyor onlardan ve Lord Winter da yanlarından ayrıldıktan sonra daha fazla endişelenmeye başladım ben. Sizden çok şey istiyorum belki çünkü benim istekte bulunabilmek için hiçbir unvanım yok. İngiltere'ye gitmenizi, Kral'a katılmanızı, kendisiyle dost olmanızı, muhafızlığını üstlenmenizi, savaşta yanında olmanızı, evindeyken onu hiç yalnız bırakmamanızı, onu tuzaklardan korumanızı istiyorum ve bu hizmetleriniz karşılığında sizi şu ya da bu biçimde ödüllendirebileceğimi de söyleyemem üstelik. Böyle bir şeyin sizi üzebileceğini de biliyorum ayrıca ama Allah şahidim olsun ki sizi kızkardeşiniz gibi seveceğim. Kocamdan ve çocuklarımdan sonra siz geleceksiniz benim için."

Kraliçe sustu, bakışlarını yavaş yavaş, Allah'a yakarır gibi yukarı kaldırdı.

"Ne zaman hareket etmemizi istiyorsunuz Madam?" diye sordu Athos.

"Kabul ediyorsunuz yani!" dedi Kraliçe heyecanla.

"Evet Madam, yalnız bana öyle geliyor ki Majesteleri, bize aslında hak etmediğimiz bir dostluk teklif ederek ölçüyü kaçırıyorlar biraz. Biz böylesine talihsiz bir Prens'e ve bu kadar dürüst bir Kraliçe'ye yardım etmekle Allah'a hizmet etmiş oluyoruz. Ruhumuz ve bedenimizle hizmetinizdeyiz Madam."

"Ah!" dedi Kraliçe gözyaşlarına engel olamayarak. "İnanın beş yıldan beri ilk kez mutluyum. İlk kez umut doluyum. Evet, Allah'a hizmet ediyorsunuz ve böyle bir özveriyi ödüllendirmek için benim gücüm son derece sınırlı olduğundan sizi o ödüllendirecektir. Allah'ın size ve kendisine karşı beslediğim minnet ve şükran duygularını okumasını diliyorum bütün kalbimle. Kral'ı, kocamı kurtarın. Bu çok olumlu eyleminizin size bu dünyada kazandıracağı şeyle ilgilenmemenize rağmen, döndüğünüzde size bizzat teşekkür edebilme umudundan mahrum etmeyin beni. Ben burada kalıyorum. Benden bir şey istiyor musunuz? En yakın dostunuzum sizin artık. Siz benim için çalıştığınıza göre ben de sizin işlerinizle ilgilenmeliyim."

"Madam" dedi Athos, "Majesteleri'nden tek dileğim dualarını esirgememeleridir."

"Ben" dedi Aramis, "tek başınayım bu dünyada ve Majesteleri'nden başka hizmet edebileceğim biri yok!"

Kraliçe elini asilzadelere uzattı. Asilzadeler uzatılan eli öptüler ve Henriette alçak sesle Lord Winter'a hitap ederek şöyle dedi:

"Milord, paraya ihtiyacınız olursa, verdiğim mücevherleri paraya çevirmekten hiç çekinmeyin. Elmas taşları çıkartın ve bir Yahudi'ye satın. Elli, altmış bin lira geçebilir elinize. Gerekirse harcayın bu parayı ama bu asilzadeler layık oldukları muameleyi görsün. Yani Kral gibi muamele edilsin kendilerine."

İki mektup hazırlamıştı Kraliçe. Birini kendi, öbürünü kızı Prenses Henriette yazmıştı. Her iki mektup da Kral Charles'a hitaben yazılmıştı. Mektuplardan birini Athos'a, öbürünü Aramis'e verdi. Böylece kader kendilerini yolda ayıracak olursa, kendilerini ayrı ayrı da tanıtabileceklerdi Kral'a. Asilzadeler daha sonra izin alıp çıktılar.

Lord Winter merdivenlerin altında durdu.

"Beyler" dedi, "siz yolunuza, ben yoluma. Şüphe çekmemiş oluruz böylece. Bu akşam saat dokuzda Saint Denis Kapısı'nda buluşalım. Dayanabildikleri kadar benim atlarımla gider daha sonra posta arabasına bineriz. Dostlar, tekrar teşekkür ediyorum size. Hem kendi adıma, hem Kraliçe adına."

Üç asilzade el sıkıştılar. Lord Winter, Saint Honoré Sokağı'na doğru ilerledi, Athos ve Aramis arkada kaldılar.

"Eee!" dedi Aramis yalnız kaldıklarında. "Ne diyorsunuz bu işe?"

"Kötü, çok kötü!" diye karşılık verdi Athos.

"Ama büyük bir heyecanla kabul ettiniz!"

"Her büyük ilkeyi heyecanla karşılarım Aramis. Krallar ancak soylular sayesinde güçlü kalabilir ama soylu sınıf da ancak krallar sayesinde üstünlüğünü sürdürebilir. O yüzden krallıkları tutalım çünkü krallıkları desteklemekle kendi çıkarımızı gözetmiş oluruz."

"Ama işimizi bitirecekler orada" dedi Aramis. "İngilizler'den nefret ediyorum, bütün bira içenler gibi onlar da çok kaba."

"Peki burada kalıp, Beaufort Dükü'nün kaçışına yardım ettiğimiz için Bastille ya da Vincennes'e gitmek daha mı iyi olurdu? Boşuna şikâyet edip durmayalım. Hem hapisten kurtulduk hem de kahraman muamelesi görüyoruz. İkisi arasında seçim yapmak zor olmasa gerek."

"Doğru. Neyse dostum, şimdi bunları bırakalım ve asıl önemli meseleye gelelim. Aptalca bir soru belki ama sorulması da gerekiyor. Paranız var mı?"

"Hareket etmeden önce çiftlikten gönderilen yüz altınım var. Ama ellisini Raoul'e vermek zorundayım. Genç bir soylu kendine yaraşır biçimde yaşamalı. Sonuçta elli altınım var. Siz ne durumdasınız peki?"

"Ben bütün ceplerimi tersine çevirsem ve bütün çekmecelerimi karıştırsam ancak on altın bulabilirim. Allah'tan Lord Winter zengin."

"Şimdilik Lord Winter da iflas etmiş durumda. Cromwell el koymuş bütün gelirlerine."

"Baron Porthos yanımızda olsaydı, çok işimize yarardı."

"Ben de d'Artagnan'ı çok arıyorum!"

"Kesesi şişkindi."

"Kılıcını ne kadar ustaca kullanırdı."

"Kandıralım şunları."

"Bu sır bize ait değil Aramis. Kimseyi sırdaş olarak kabul etmememiz gerekir. Böyle davranırsak kendimizden şüphe eder duruma düşmez miyiz? Arkadaşlarımıza yakınabiliriz ama hiçbir şey anlatmamalıyız onlara."

"Haklısınız. Ne yapacaksınız akşama kadar? Benim iki şeyi halletmem gerekiyor."

"Halledebilecek misiniz bari?"

"Mecburen."

"Neymiş bu işler?"

"Önce Piskopos Yardımcısı'yla kılıç tokuşturmam gerekiyor. Dün akşam Madam Rembouillet'de rastladım kendisine. Çok tuhaf konuştu benimle."

"Allah Allah! Rahipler arasında çatışma! Müttefikler arasında!"

"Ne yapalım? Çekişmek her ikimizin de hoşuna gidiyor. Cüppesini taşıyamıyor. Ben de bıktım artık bu cüppeden. Bazen sanki o Aramis'miş ve ben de Piskopos Yardımcısı'ymışım gibi geliyor. Çok benziyoruz birbirimize. Çok canımı sıkıyor bu durum. Davamızı kaybettirecek bize bu adam. Bu sabah gelirken o adama yaptığım gibi, onun suratına da bir tokat patlatmak istiyorum. O zaman her şey yoluna girecek sanki!"

"Bence aziz dostum Aramis, bu davranışınız Mösyö Retz'in davranışını değiştirebilir ancak. Bana sorarsanız her şey olduğu gibi kalsın. Siz iki taraftan da değilsiniz artık: Siz İngiltere Kraliçesi'nin, o da isyancıların yanında. Şu halde halledemediğiniz için pişmanlık duyduğunuz ikinci mesele de birincisi kadar önemsizse..."

"Yok, oldukça önemliydi bu."

"O halde hemen yapın istediğiniz şeyi."

"Şu anda istediğimi yapabilecek durumda değilim ne yazık ki. Ancak akşam, halledebilirim bu işi."

"Anladım" dedi Athos gülümseyerek, "geceyarısı, değil mi?"

"Öyle gibi."

"Ne yapalım dostum, bu tür işleri halletmek gerekir. Özellikle döndükten sonra bir mazeret de bulabiliyorsanız hiç sıkıntınız olmaz."

"Evet dönersem..."

"Dönmeseniz de ne önemi olabilir? Biraz mantıklı olun bence! Aramis, sevgili dostum, yirmi yaşında değilsiniz artık."

"Allah kahretsin! Yazık ki doğru bu! Ah, yirmi yaşında olsaydım!"

"Evet, ne çılgınlıklar yapardınız o zaman kim bilir! Neyse ayrılmamız gerekir artık. Benim birkaç ziyaret yapmam gerekiyor, bir de mektup yazacağım. Saat sekizde almaya gelin beni o halde. Ya da yedide gelirseniz yemeği birlikte yeriz."

"Memnuniyetle. Benim de yirmi ziyaret yapmam, yirmi de mektup yazmam gerekiyor."

Bunun üzerine ayrıldılar. Athos, Madam Vendôme'u ziyarete gitti, Madam Chevreuse'e uğrayıp adını bildirdi ve d'Artagnan'a şu mektubu yazdı:

Sevgili dostum, ben Aramis'le birlikte önemli bir yolculuğa çıkıyorum. Sizinle vedalaşmayı çok isterdim ama zamanım yok maalesef. Bu mektubu sizi ne kadar çok sevdiğimi göstermek için yazdığımı unutmayın.

Raoul, Blois'ya gitti ve benim yolculuğa çıktığımdan haberi yok. Ben yokken mümkün olduğu kadar göz kulak olun ona. Üç aya kadar dönmezsem, Raoul'e söyleyin, Blois'da tunç çekmecenin içinde bulacağı mühürlü paketi açsın. Çekmecenin anahtarını size gönderiyorum.

Porthos'u, Aramis ve benim adıma öpün. Görüşmek üzere, belki de elveda!

Mektubu Blaisois'yla gönderdi.

Aramis kararlaştırdıkları saatte geldi: Şövalye kıyafeti içindeydi ve bir zamanlar büyük bir şöhret yapmış olan kılıcı da yanından sarkıyordu.

"Ancak" dedi, "Porthos ve d'Artagnan'a kısa da olsa bir veda mektubu yazmadan gitmekle doğru yapmıyoruz galiba."

"Ben hallettim o işi" dedi Athos, "hem de her ikimiz adına."

"Sevgili Kont, muhteşemsiniz" dedi Aramis, "her şeyi düşünüyorsunuz."

"Peki, yola çıkma kararı verildi mi?"

"Kesinlikle. Uzun uzun düşündükten sonra bu yolculuğun ve Paris'ten ayrılmanın çok daha iyi olacağı kanaatine vardım."

"Aynen. D'Artagnan'la bir kez bile kucaklaşmadan ayrıldığıma üzülüyorum. Ama o şeytan, öylesine zekidir ki hemen anlayabilir niyetimizi."

Yemeğin sonunda Blaisois döndü.

"Mösyö" dedi, "buyurun Mösyö d'Artagnan'ın cevabını."

"Aptal herif, sana cevap getirmeyeceksin dememiş miydim?" diye payladı Athos onu.

"Ben cevap beklemeden çıktım yanından Mösyö ama arkamdan seslendi ve bunu verdi, ne yapayım!"

Ve yuvarlak, deri bir kese uzattı efendisine.

Athos keseyi açtı ve içinden bir pusula çıkardı, okudu:

Sayın Kont,

İnsan yolculuğa çıkarken, hele üç ay sürecek bir yolculuğa çıkıyorsa her zaman para sıkıntısı çeker, bir zamanlar bu yüzden başımıza gelenleri unutmadım. Bu nedenle bütün paramın yarısını gönderiyorum size. Mazarin'den koparabildiğim paradır bu. Dolayısıyla har vurup harman savurmayın rica ederim.

Sizi bir daha görmemeye gelince, kesinlikle inanmıyorum böyle bir şeye. Sizinki gibi yüreği ve kılıcı olan biri her güçlüğü yener.

Dolayısıyla elveda demiyorum, tekrar görüşmek üzere diyorum.

Raoul'ü ilk gördüğüm günden beri oğlum gibi sevdiğimi söylememe bile gerek yok herhalde. Yalnız şu var ki, böyle

bir oğlum olduğu için gurur duyacağım halde, Tanrı'dan beni onun babası durumuna getirmemesini diliyorum içtenlikle.

D'ARTAGNAN

Not: Gönderdiğim elli altın, sizin olduğu kadar Aramis'in, Aramis'in olduğu kadar da sizin tabii ki.

Athos gülümsedi ve nemlenen gözlerini sildi. Her zaman sevgiyle andığı d'Artagnan da kendisini hâlâ seviyordu demek ki! Üstelik Mazarin'den yana olmasına rağmen!

"İşte, elli altın da burada" dedi Aramis ve kesenin içindeki paraları masaya döktü. "Hepsi de XIII. Louis altını. Evet Kont, ne yapacağız bu parayı? Kabul edecek miyiz, yoksa geri mi gönderelim?"

"Kabul ediyorum Aramis, ihtiyacım olmasa bile kabul ederdim. İçten ve yürekten yapılan bağışlar aynı içtenlikle kabul edilir. Yirmi beşini siz alın, yirmi beşini de bana verin."

"Siz de benim gibi düşünüyorsunuz, mutlu etti beni bu. Yola çıkıyor muyuz artık?"

"Ne zaman isterseniz. Uşağınız yok mu?"

"Hayır. Aptal Bazin kiliseye girdi zangoç olarak. Notre Dame'dan ayrılamıyor bu yüzden."

"Olsun, Blaisois'yı alırsınız siz de. Ben Grimaud'yla gidiyorum nasıl olsa."

"Memnuniyetle" dedi Aramis.

Bu sırada Grimaud göründü eşikte.

"Hazırız" dedi her zamanki sakin tavrıyla.

"Haydi o zaman, yolumuza gidelim" dedi Athos.

Gerçekten atlar eyerlenmiş, hazır bekliyordu. İki uşak da hazırlandı hemen.

Dönemeçte soluk soluğa peşlerinden koşan Bazin'i gördüler.

"Aman Mösyö, şükürler olsun zamanında yetiştim."

"Ne var, ne oluyor?"

"Mösyö Porthos evden çıkıyordu, bunu size bıraktı. Acele olduğunu söyledi. Yola çıkmadan önce size vermemi söyledi."

"Peki" dedi Aramis ve Bazin'in uzattığı keseyi aldı. "Nedir bu?"

"Bir dakika Aziz Peder, bir de mektup var."

"Ben sana, bana bir daha *Şövalyem*'den başka bir unvanla hitap edersen, ezerim seni dememiş miydim? Unuttun mu yoksa? Ver şunu bakayım!"

"Nasıl okuyacaksınız?" diye sordu Athos. "Bu zifiri karanlıkta."

"Durun" dedi Bazin ve çakmak kavını çıkarıp mumlarını yaktığı balmumunu tutuşturdu. Aramis bu ışık sayesinde okuyabildi mektubunu:

Sevgili dostum d'Herblay,

Beni siz ve Kont de la Fère adına kucaklayan d'Artagnan'dan iki üç ay sürebilecek bir yolculuğa çıktığınızı öğrendim. Arkadaşlarınızdan para istemekten hoşlanmadığınızı bildiğimden bunu armağan ediyorum size. İki yüz altın lira var kesede. Eliniz rahatladığında ödersiniz. Benim için endişelenmeyin, paraya ihtiyacım olursa şatolarımdan birinden gelir. Bracieux'de yirmi bin altınım var. Size daha fazla para göndermememin nedeni reddedebileceğinizden korkmuş olmamdır.

Mektubu ve parayı size gönderiyorum çünkü kendisini her zaman çok sevmeme rağmen çok çekinmişimdir Kont'tan. Ama gönderdiğim para her ikiniz içindir tabii ki.

Şüphe etmediğinizi umut ettiğim gibi sadık dostunuz,

DU VALLON DE BRACIEUX DE PIERREFONDS

"Buna ne dersiniz?" dedi Aramis.

"Aziz dostum d'Herblay, insanın böyle dostları olursa Tanrı'nın varlığından kuşkuya düşmek çok büyük saygısızlıktır."

"Yani?"

"D'Artagnan'ın paralarını nasıl paylaştıksa, Porthos'un paralarını da öyle paylaşacağız demektir bu."

Bu altınlar da Bazin'in mumunun altında paylaşıldı ve iki arkadaş yola çıktı.

On beş dakika sonra Saint Denis Kapısı'ndaydılar. Winter burada bekliyordu onları.

XLVI

İLK EYLEMİN, HER ZAMAN EN İYİSİ OLDUĞUNUN KANITIDIR

Üç asilzade çok iyi bildikleri Picardie Yolu'na düzüldüler. Özellikle Athos'la Aramis gençlik yıllarının en renkli anılarına dalmışlardı birlikte.

"Mousqueton yanımızda olsaydı" dedi Athos, "bir zamanlar yol işçileriyle karşılaşmış oldukları yere vardıklarında korkudan tir tir titrerdi herhalde. O mermi o malum yerine burada saplanmıştı çünkü."

"Haklı" dedi Aramis, "çünkü o an aklıma geldiğinde ben bile ürperiyorum. Bakın işte orada, ileride, şu ağacın arkasında bir yerlerde, öteki dünyayı boyladığımı sanmıştım."

Devam ettiler yollarına. Az sonra Grimaud'nun anıları tazelendi. Bir zamanlar efendisiyle birlikte mahzenine kapanıp

kusuncaya kadar yemekten başka bir şey düşünmedikleri hanın önüne geldiğinde, döndü ve şöyle seslendi:

"Sucuklar!"

Athos gülmeye başladı. Bu delikanlılık çılgınlığını düşününce, başkası anlatıyormuş ve kendisi dinliyormuş gibi hoşuna gitti.

İki gün, bir gece süren yolculuktan sonra, çok güzel bir havada akşama doğru Boulogne'a vardılar. O zamanlar ıssız bir kentti burası. Yüksek bir yere kurulmuştu. Kentin aşağı mahalle dedikleri bölümü yoktu henüz. Her bakımdan mükemmel bir mevziydi Boulogne.

Kentin kapılarına vardıklarında, "Beyler" dedi Lord Winter, "Paris'teki gibi davranalım burada: Şüphe çekmemek için ayrılalım. Sakin ama sahibinin bana çok bağlı olduğundan emin olduğum bir han biliyorum. Oraya gideceğim, beklediğim mektuplar var çünkü. Siz de kentin ilk hanına inin. Sözgelimi, *Epée du grand Henri* olabilir. Bir şeyler için, rahatlayın. İki saat sonra rıhtımda buluşuruz. Bir tekne bekleyecek bizi."

Böyle anlaştılar. Winter kente başka bir kapıdan girmek için uzaklaştı. İki arkadaş da tam karşılarındaki kapıdan girdiler kente. İki yüz adım kadar ileride sözü edilen hanı buldular.

Eyerleri çözmeden atları suladılar. Vakit geç olduğundan yalnızca uşaklar yemeğe oturdu. Bir an önce tekneye binmek için sabırsızlanan efendileriyse onlarla rıhtımda buluşmak üzere ayrıldılar. Kimseye bir şey söylememeleri için sıkı sıkı uyardılar her ikisini de. Bu uyarı yalnızca Blaisois içindi tabii ki; Grimaud konuşmayı çoktan unutmuştu zaten.

Athos ve Aramis limana doğru ilerledi.

Üstleri başları toz toprak içinde, yolculuklara alışkın insanlara özgü rahat davranışlarıyla, çevrede dolaşan birkaç kişinin dikkatini çekmişti iki arkadaş.

Özellikle de birinin kente gelmiş olmaktan çok etkilen-

diğini fark ettiler. Önce ancak ötekiler kadar dikkat çeken bu adam rıhtımda tek başına dolaşıyordu. İki arkadaşı görür görmez bakışlarını onlara dikti hemen. Onlarla konuşmaya can atıyormuş gibi bir hali vardı.

Genç ve soluk yüzlü biriydi bu adam. Gözlerinin mavi rengi çok tuhaftı, yansıttığı renklere bakıldığında bir kaplanı hatırlatıyordu. Ağır yürüyor, kararsız hareketlerle sık sık geri dönüyor, sert ve cesur adımlar atıyordu. Siyahlara bürünmüştü ve uzun bir kılıcı vardı. Çok yakışıyordu bu kılıç kendisine.

Athos ve Aramis rıhtıma vardıklarında, bir direğe bağlanmış, harekete hazır bir sandal gördüler.

"Bizim sandal bu galiba" dedi Athos.

"Evet" diye karşılık verdi Aramis, "karşıda demir alan tekne de bizi amacımıza ulaştırmak üzere bekliyor muhtemelen. Çok gecikmese bari Winter! Burada beklemek hiç hoş değil. Etrafta tek bir kadın yok."

"Şşşt!" dedi Athos. "Dinleyenler olabilir."

Gerçekten, dolaşırken, iki arkadaşın arkasından birçok kez gelip geçen yabancı, Winter adını duyar duymaz durmuştu ama işittiği ad yüzünde hiç heyecan uyandırmadığından, öylesine, rastlantıyla da durmuş olabilirdi.

"Beyler" dedi birden kendilerini büyük bir nezaketle selamlayan yabancı, "bağışlayın ama Paris'ten geldiğiniz belli oluyor ya da Boulogne'a yabancısınız!"

"Evet, Paris'ten geliyoruz Mösyö" diye karşılık verdi aynı nezaketle Athos. "Bize bir yardımınız dokunabilir mi acaba?"

"Mösyö" dedi genç adam, "Kardinal Mazarin'in artık başbakan olmadığı söylentileri dolaşıyor, aslı var mı acaba?"

"İşte ilginç bir soru" dedi Aramis.

"Hem öyle, hem değil" dedi Athos. "Fransa'nın yarısı istemiyor onu ama Kardinal Mazarin de vaatler ve entrikalarla

öteki yarısının kendisini desteklemesini sağlıyor. Tahmin edebileceğiniz gibi uzun süre böyle devam edebilir bu."

"Ama Kardinal başkentten kaçmadı, hapse falan atılmış da değil, değil mi?"

"Hayır, şimdilik yok böyle bir şey."

"Zahmetlerinize teşekkürler beyler" dedi genç adam ve yanlarından uzaklaştı.

"Ne düşünüyorsunuz bu meraklı sorgu yargıcı için?"

"Bence bu ya canı sıkılan bir taşralı ya da casus!"

"Ve siz de bu cevabı verdiniz ona!"

"Başka ne diyebilirdim ki? Bana çok kibar davrandı, ben de kibarca cevap verdim ona."

"Ya casussa!"

"Ben ne yapayım casussa! Richelieu döneminde değiliz ki. En küçük bir şüphe karşısında limanları bile kapattırırdı o."

"Olsun, gene de böyle bir cevap vermekle yanlış davrandınız" dedi Aramis. Kumsalın ardında kaybolan adamı izledi bakışlarıyla.

"Siz de bir ihtiyatsızlık yaptığınızı unutuyorsunuz ama, Lord Winter'ın adını andınız. Genç adamın bu adı duyunca durduğunu unuttunuz mu?"

"Size soru sorduğunda yoluna gitmesi uyarısında bulunmanız için fazladan bir neden daha işte!"

"Kavga mı çıkarsaydım yani?"

"Ne zamandan beri kavgadan korkuyorsunuz?"

"Başka bir yerde beni beklediklerini bildiğimden beri, böyle bir kavganın beni yolumdan alıkoyabileceğini bildiğimden beri kavgadan çekinirim. Size bir itirafta bulunayım mı? Ben de bu adamı yakından görmeyi çok istiyorum doğrusu."

"Neden?"

"Benimle alay edeceksiniz Aramis. Hep aynı şeyi yinelediğimi söyleyeceksiniz. Korkak bir hayalperest diyeceksiniz bana."

"Sonra?"

"Bu adam kime benziyordu sizce?"

"Güzelliğiyle mi yoksa çirkinliğiyle mi?" diye sordu Aramis gülerek.

"Çirkinliği ve kadınsı yanlarıyla."

"Ha, evet! Şimdi anladım. Yok kesinlikle hayalperest falan değilsiniz. Şimdi siz hatırlatınca düşündüm, evet, haklısınız. O ince dudaklar, çökük ağız, yüreğinin değil mantığının emrinde olduğu belli olan gözler. Kesinlikle Milady'nin dölü!"

"Aramis, gülüyorsun."

"Alışkanlık. Bu yılanın bir daha karşıma çıkmaması için her şeye razıyım."

"Hah! Winter da geliyor işte" dedi Athos.

"Bir bu eksikti" dedi Aramis. "Uşakları bekleyeceğiz şimdi de."

"Hayır" dedi Athos, "gördüm, onlar da Lord'un yirmi adım kadar gerisinde. Dik başı ve uzun bacaklarından tanıdım Grimaud'yu. Tony de tüfeklerimizi taşıyor."

"Yola gece mi çıkacağız?" diye sordu Aramis. Denizde batan güneşin ardında bir kızıllıkla eridiği, kararmaya başlamış batı ufkunu süzüyordu.

"Olabilir" dedi Athos.

"Allah kahretsin!" diye sürdürdü konuşmasını Aramis. "Ben denizden gündüzleri bile hoşlanmam, geceleri hiç sevmem denizi. Dalgaların gürültüsü, rüzgârın uğultusu, teknenin çatırdaması, Noisy Manastırı'nı yeğlerim inanın."

Athos üzüntüyle gülümsedi, bir şeyler düşünüyor, bir yandan da arkadaşını dinliyordu. Daha sonra Winter'a doğru yürüdü.

Aramis de arkasından gitti.

"Arkadaşımızın nesi var?" diye sordu Aramis. "Dante'nin cehennemindeki lanetlilere benziyor: Şeytanın boynularını kırdığı ve topuklarına bakan tuhaf yaratıklara... Dönüp dönüp arkasına neden bakıyor acaba?"

Winter da adımlarını açtı onları görünce ve büyük bir hızla yanlarına yanaştı.

"Ne var, ne oldu Milord?" dedi Athos. "Niçin nefes nefesesiniz böyle?"

"Hiç" dedi Winter, "bir şey yok! Kumsaldan geçerken..."

Dönüp arkasına baktı gene.

Athos, Aramis'i şöyle bir süzdü.

"Haydi gidelim" dedi Winter. "Gidelim, bekliyorlar bizi teknede. İleride demirli duruyor. Bir an önce orada olmak istiyorum."

Gene dönüp arkasına baktı.

"Ne o, bir şey mi unuttunuz?" diye sordu Aramis.

"Yok, kafama takıldı da."

"O da görmüş adamı" dedi Athos alçak sesle Aramis'e.

Kendilerini tekneye ulaştıracak olan basamakların başındaydılar. Winter önce silahları getiren uşakları, sonra yüklerini taşıyan hamalları aşağı indirdi, kendisi de arkalarından indi.

Tam bu sırada Athos rıhtıma paralel yolda yürüyen ve onlar sandala binerlerken hazır bulunmak istermiş gibi acele davranan bir adam fark etti. Adam olsa olsa yirmi adım uzaktaydı.

Hava kararmaya başlamıştı ama kendilerine sorular soran adamı tanır gibi oldu gene de.

"Allah Allah!" dedi içinden. "Casus mu bu adam yoksa! Limandan ayrılmamızı engellemeye kalkışmasın sakın!"

Böyle bir niyeti olsa da gerçekleştirmekte geç kalmıştı adam. Athos da indi basamaklardan ama bakışlarını adamdan ayırmadı hiç. Adamsa kestirmeden gelmek amacıyla bendin üstüne çıkmıştı.

"Adamın hedefi biziz! Gene de binelim sandala. Biz denize açıldıktan sonra isterse gelsin" dedi içinden.

Athos atladı sandala ve hızla ayrıldılar rıhtımdan. Dört güçlü kuvvetli gemicinin küreklere asılmasıyla hızla uzaklaştılar.

Adam bu sefer de karadan izlemeye başladı sandalı, hatta geçti bile. Sandal yeni yanmış bir fenerle sivri kayaların arasından geçmek zorundaydı. Adamın sandala tepeden bakmak üzere kayalıklara tırmandığını gördüler.

"Bu adam kesinlikle casus!" diye düşündü Aramis ve Athos.

"Hangi adam?" diye sordu başını çevirip bakan Winter.

"Bizi izleyen, sorular soran ve şimdi de orada bekleyen adam. Baksanıza."

Lord Winter döndü ve Aramis'in parmağıyla işaret ettiği tarafa baktı. Geçecekleri dar boğaz fenerin ışığıyla iyice aydınlanmıştı. Başı açık yabancının, ellerini kavuşturmuş halde durduğu kayalık da aydınlıktı.

"Tamam o işte!" diye bağırdı Winter ve heyecanla Athos'un kolunu tuttu. "Zaten tanır gibi olmuştum, yanılmamışım demek ki."

"O dediğiniz kim?" diye sordu Aramis.

"Milady'nin oğlu!" diye karşılık verdi Athos.

"Keşiş!" diye bağırdı Grimaud.

Genç adam bu konuşmaları duymuştu yukarıdan. Kayalığın kenarına kadar yaklaşmış ve o kadar eğilmişti ki aşağı düşecekti neredeyse.

"Evet, benim amca, ben, Milady'nin oğlu. Bendeniz, keşiş! Ben, Cromwell'ın sekreteri ve dostu! Ve sizi de, arkadaşlarınızı da çok iyi tanıyorum artık!"

Sandalda beş erkek vardı ve hiç kimse bu beş erkeğin yürekliliğine toz konduramazdı. Buna rağmen bu çığlığı işiten, bu sesin tonunu fark eden, bu çırpınışı gören beşi de damarlarındaki kanın donduğunu sandılar.

Grimaud'nun da saçları diken diken olmuştu. Alnından aşağı doğru terler süzülüyordu.

"Dediğine bakılırsa bu adam yeğen, keşiş, Milady'nin oğlu ha!"

"Maalesef!" dedi Aramis.

Çok önemli anlardaki o nefes kesici soğukkanlılığıyla, Tony'nin elindeki tüfeklerden birini aldı, doldurdu, yanağını kabzaya dayayıp kayalarda lanetli bir melek gibi duran adama doğru dikkatle nişan aldı.

"Ateş!" diye bağırdı kendisini kaybeden Grimaud.

Bir anda tüfeğin namlusuna sarılan Athos ateş edilmesini önledi.

"Allah kahretsin!" diye bağırdı Aramis. "Tam namlunun ucundaydı! Göğsüne yapıştıracaktım mermiyi."

"Annesini öldürmüş olmamız yeter" dedi Athos boğuk bir sesle.

"Ama annesi bizi ya da sevdiklerimizi en ağır biçimde yaralamış bir cadıydı."

"Doğru, ancak oğlunun bir kötülüğü dokunmadı bize."

Tüfekten çıkacak merminin sonucunu görmek için heyecanla ayağa kalkan Grimaud, cesaretini yitirdikten sonra ellerini hırsla çırparak yerine oturdu.

Genç adam kahkahalarla güldü.

"Sizsiniz demek!" dedi. "Evet aradıklarım sizlersiniz, avcumdasınız artık."

Tiz sesiyle savurduğu tehdit dolu sözleri sandalın üzerinden soğuk bir rüzgâr gibi gelip geçti. Sonra rüzgârla birlikte uzaklara doğru sürüklenerek kayboldu.

Aramis ürperdi.

"Sakin olun biraz" dedi Athos. "Ne oluyor? Erkek değil miyiz yoksa?"

"Evet biz erkeğiz de, bu adam da şeytanın ta kendisi!" dedi Aramis. "Sorun bakalım amcasına, kendisini sevgili yeğeninden kurtarsaydım hoşnut kalmaz mıydı?"

Lord Winter iç çekerek karşılık verdi bu soruya.

"Her şey bitti" dedi Aramis. "Bu usluluğunuzla başımıza iş açmanızdan korkuyorum."

Athos, Winter'ın elini tutup, konuyu değiştirmek istedi.

"İngiltere'ye ne zaman varırız acaba?"

Ama Winter bu soruyu duymadı bile, dolayısıyla cevap da vermedi.

"Bakın Athos" dedi Aramis. "Zaman geçmiş değil henüz belki. Görüyor musunuz? Adam aynı yerde hâlâ."

Athos güçlükle döndü. Genç adamı bu halde görmek onun da canını sıkıyordu tabii ki.

Adam gerçekten de hâlâ kâbus gibi kayaların üstünde, ayakta duruyordu. Fener, ışıktan bir hâle oluşturuyordu çevresinde.

"Boulogne'da ne arıyor bu adam peki?" diye sordu Athos. Akılcı bir insandı o ve sonuçtan çok nedeni merak ederdi.

"Benim peşimdeydi, beni izliyordu" dedi Athos'un sesini bu kez duyan Winter. Çünkü Athos'un sesi uyuşuyordu düşünceleriyle.

"Sizi izleyebilmek için bizim yola çıkmış olduğumuzu bilmesi gerekirdi dostum" diye karşılık verdi Athos. "Ben, tersine onun buraya bizden önce geldiğini sanıyorum."

"O zaman ben bu işten hiçbir şey anlamıyorum demektir" dedi İngiliz. Doğaüstü olaylar karşısında aciz kalmış gibi boynunu büktü.

"Aramis" dedi Athos, "seni engellemekle doğru yapmadım galiba."

"Susun" diye karşılık verdi Aramis, "susun yoksa, hırsımdan ağlayabilirim şu anda!"

Grimaud aslan kükremesini andıran bir sesle homurdandı.

Ve tam bu sırada karşıdaki tekneden bir ses geldi. Dümendeki gemici karşılık verdi, sandal tekneye yanaştı.

Yolcular, uşakları ve eşyaları hemen yukarı alındı. Zaten kaptan yola çıkmak için yolcuları bekliyordu. Herkes güverteye çıkınca, İngiltere'de karaya çıkacakları yer olan Hastings'e doğru yol almaya başladılar.

Üç arkadaş ellerinde olmadan gene kayaya çevirdiler bakışlarını. Peşlerini bırakmayan tehdit dolu gölge hâlâ orada bekliyordu belirgin bir halde.

Tehdit dolu bir ses ulaştı:

"İngiltere'de görüşmek üzere beyler!"

XLVII

LENS ZAFERİ AYİNİ

Madam Henriette'in farkına vardığı ve nedenini boşuna arayıp durduğu bu faaliyetlerin kaynağı Lens zaferiydi. Prens bu haberi savaşta büyük rol oynamış olan Châtillon Dükü'yle göndermişti. Dük ayrıca Notre Dame'ın kubbelerine Lorrainsler'den ve İspanyollar'dan alınan yirmi iki bayrağı asmakla da görevlendirilmişti.

Haber kesindi. Parlamento'yla Saray arasındaki anlaşmazlık kesinlikle Saray lehine hükme bağlanmıştı. Parlamento'nun karşı çıktığı ve alelacele getirilen bütün vergiler o zamana kadar hep Fransa'nın onurunu kurtarmak ve düşmanı yenilgiye uğratmak gibi sıradan nedenlere bağlanmıştı. Nordlingen'den beri yenilgiden başka bir şey görülmediğinden Parlamento da aslında Mazarin'i sürekli beklenen ama hep ertelenen zaferler yüzünden kapana sıkıştırmıştı ama bu kez arzu edilen alınmış, bir zafer ve de gerçek bir zafer kazanılmıştı. Bu yüzden de herkes Saray'ın çifte bir zafer kazandığını anlamıştı: Dışarıda düşmanlara, içeride muhaliflere karşı. Öyle ki küçük Kral bile zafer haberini duyunca bağırmaktan alamamıştı kendini:

"Ah! Sayın Parlamento üyeleri! Şimdi neler söyleyeceksiniz bakalım!"

Bunun üzerine Kraliçe, Kral oğlunu bağrına basmış, hiç çekinmeden dile getirdiği soylu duygularının, kendi hissettikleriyle bağdaşmasından mutlu olmuştu. Aynı akşam bir konsey toplantısı yapılmış, Mazarinci olduklarından Mareşal Mailleraie ve Mösyö Villeroy da katılmışlardı bu toplantıya. Ayrıca Chavigny ve Séguier, Parlamento'dan nefret ettikleri, Guitaut ve Comminges de Kraliçe'ye sadakatleri nedeniyle aynı toplantıda bulunmuşlardı.

Toplantıda alınan kararlarla ilgili olarak dışarıya haber

sızmadı. Yalnızca sonraki ilk Pazar günü Notre Dame'da Lens zaferi için bir ayin (*Te Deum*) düzenleneceği öğrenildi.

O pazar günü Parisliler pek zinde uyandılar. O dönemde *Te Deum* gerçekten önemli bir olaydı. Bu tür ayinler bıkkınlık getirecek kadar istismar edilmezdi. Gerçekten de ayin, beklenen etkiyi yaptı. Güneş de şenliğe katılmak istercesine pırıl pırıl parlıyor ve kalabalıklaşmaya başlayan başkentin kapkara surlarını aydınlatıyordu. Cité'nin merkezindeki karanlık sokaklar bile bayram havasına bürünmüştü. Kent sakinleri, esnaf, kadınlar ve çocuklar kuyruklar halinde Notre Dame'a doğru yürüyordu. Kaynağına doğru çıkmakta olan bir ırmağı andırıyordu görüntü.

Dükkânlar boşalmış, evler sıkıca kapatılmıştı. İnsanlar genç Kral'ı annesi ve Kardinal'le birlikte görmek istiyordu. Kardinal Mazarin'den o kadar nefret ediyorlardı ki, onu görme fırsatını kimse kaçırmak istemiyordu.

Bu büyük kalabalığın içinde büyük bir özgürlük havası esiyordu aslında. Açık saçık tüm fikirler dile getiriliyor, Paris kiliselerinin çanlarının *Te Deum* için çalması gibi, kalabalık arasında da ayaklanmadan söz ediliyordu. Kentin asayişini koruyanlar da kentten farksızdı, genel nefret havasını tehdit edebilecek hiçbir şey görünmüyordu. Lanet okuyan ağızları susturabilecek bir şey yok gibiydi.

Sabah saat sekiz sularında Kraliçe'nin muhafız alayı, başlarında komutanları Guitaut ve yardımcısı ve de aynı zamanda yeğeni Comminges, önde borazan ve trampet takımı, Saray'dan Notre Dame'a uzanan yol boyunca dizilmek üzere hareket etmişti. Bandoya ve gösterişli üniformalara her zaman meraklı olan Parisliler bu yürüyüşü büyük bir sükunet içinde izlemişti.

Friquet çok şık giyinmiş, avurdunu kiraz çekirdekleriyle doldurduktan sonra, dişinin şiştiğini ve ağrıdığını ileri sürerek amiri Bazin'den bütün gün için izin almayı başarmıştı.

O sabah aksiliği üstünde olan Bazin önce izin vermek istememişti. Özellikle nereye gittiğini söylemeden yola çıkan efendisi Aramis'in gidişi, arkasından düşünceleriyle hiç uyuşmayan bir zafer adına ayin yapılması epeyce sıkmıştı canını. Hatırlayacağınız gibi Bazin de başkaldırmış bir Fronde yandaşıydı. Böylesine önemli bir ayinde zangocun da bir koro çocuğu gibi ortadan kaybolması kolay olsaydı, o da izin isteyecekti Piskopos'tan. İşte bu nedenle de önce Friquet'nin izin talebini reddetmişti. Ama çocuğun dişi öyle bir şişmişti ki, korodaki öteki çocukların onurunu düşünüp yalnızca böyle bir çirkinliği aralarında tutmamaları için istemeye istemeye razı olmuştu sonunda. Friquet kilise kapısında ağzındaki kiraz çekirdeklerini tükürmüş, Bazin'e doğru bakarak Paris'in haşarı çocuklarının, dünyanın öteki yaramazlarına üstünlüklerini sağlayan hareketlerden birini yapmıştı. Tabii çalıştığı hana da, Notre Dame'daki ayinde koroda görev alacağını söyledikten sonra ortadan kaybolmuştu.

Sonuç olarak Friquet tamamen özgürdü ve ilk kez rastladığımızda olduğu gibi en yeni giysilerini seçmişti. Özellikle de Orta Çağ'a özgü bir başlıkla XIII. Louis döneminin tuhaf şapkaları arası, tanımlanması çok zor o tuhaf takkesiyle çok dikkat çekiyordu. Annesi dikmişti ona bu acayip takkeyi. Ya öyle istediğinden ya da tek renk kumaş bulamadığından renkler arasında uyum sağlamaya hiç özen göstermemişti. Böylelikle XVII. yüzyıl şapkacılığının bir başyapıtını yaratmıştı: Şapkanın bir yanı sarı ve yeşil, öbür yanı kırmızı ve beyazdı! Ancak eskiden beri cafcaflı renklerden hoşlanan Friquet her şeye rağmen şapkasıyla gururlanıyor ve onur duyuyordu.

Bazin'in yanından ayrılır ayrılmaz doğru Saray'a gitti Friquet. Tam bu sırada muhafız alayı dışarı çıkıyordu. Yaramazın niyeti askerleri seyretmek ve bandoyu dinlemek olduğundan hemen en önde bir yere geçti. Elindeki iki arduvazla trampet çalıyor, ağzıyla da borazan çalma taklidi yapıyordu. Eskiden armoni heveslilerini şaşırtacak kadar iyi borazan çalma numarası yaptığından, şimdi de iyi kıvırıyordu bu işi.

Bu eğlence, Sergents Kapısı'ndan Notre Dame Alanı'na kadar sürdü. Friquet gerçekten çok keyiflenmişti. Ama kafile durup da topluluklar kentin merkezine doğru dağılmaya, Saint Christophe Sokağı'na, Broussel'in oturduğu Cocatrix Sokağı'na kadar yaklaşınca Friquet birden ağzına bir lokma bir şey koymamış olduğunu hatırladı ve Broussel'in evinde kendisine ziyafet çekmeye karar verdi.

Bu kararı verdikten hemen sonra hızla koştu, soluk soluğa Broussel'in kapısına ulaştı ve sertçe vurdu.

Aynı zamanda Broussel'in yaşlı hizmetkârı olan annesi açtı kapıyı.

"Ne arıyorsun sen burada hayta!" diye bağırdı kadın. "Notre-Dame'da olman gerek şimdi senin!"

"Gittim Nanette Ana" dedi Friquet. "Ama Mösyö Broussel'in haberdar olması gereken bazı önemli şeylerin olup bittiğini görünce izin aldım Mösyö Bazin'den... Zangoç Bazin'i tanırsınız, değil mi Nanette Ana? Ve hemen Mösyö Broussel'le konuşmak üzere buraya koştum."

"Ne söyleyeceksin bakalım Mösyö Broussel'e küçük maymun?"

"Onunla konuşmalıyım."

"Çalışıyor o şimdi."

"Beklerim" dedi Friquet. Daha da işine geliyordu böylesi çünkü boş vaktini değerlendirebilecekti.

Anında tırmandı merdivenleri. Nanette Ana yaya kalmıştı ardında.

"Ne istiyorsun sen Mösyö Broussel'den?" diye sordu.

"Büyük bir muhafız alayının buraya doğru yaklaştığını haber vermek istiyordum" diye bağırdı Friquet. "Saray'da Mösyö Broussel'e karşı birtakım tertipler hazırlandığını duydum. Tetikte olsun diye uyarmak istedim kendisini."

Küçüğün sesini işiten Broussel bu gayret ve coşkudan etkilendiği için alt kata indi hemen. Çünkü gerçekten ikinci kattaki odasında çalışıyordu.

"Bana bak ahbap, muhafız alayının bizle ne ilgisi var? Deli misin, avazın çıktığı kadar bağırıyorsun evin içinde? Bu insanların görevlerinin Kral'ın geçeceği yollarda dizilmek olduğunu bilmiyor musun sen? Hiç duymadın mı böyle bir şey?"

Friquet şaşırmış gibi yaptı, takkesini ellerinin arasından evirip çevirdi.

"Siz ki her şeyi biliyorsunuz, bunu da bilmenizde şaşılacak bir şey yok Mösyö Broussel" dedi. "Ama Allah şahidimdir, haberim yoktu benim. Sizi uyarayım dedim. Kızmayın bana Mösyö Broussel."

"Ne münasebet yavrum, aksine bu içten davranışlarını çok beğeniyorum. Nanette Ana, bir bak, Madam Longueville'in dün Noisy'den gönderdiği kayısılardan kalmış mı? Varsa beş altı tane veriverin ona. Yanına da yumuşakça bir ekmek kabuğu koyun."

"Ah, çok teşekkürler Mösyö Broussel" dedi Friquet. "Çok teşekkür ederim. Kayısıyı da ne çok severim bilseniz!"

Broussel daha sonra karısının dairesine geçti ve yemeğini getirmelerini istedi. Saat dokuz buçuktu, pencereye yanaştı Danışman. Sokak bomboştu. Ama uzaklardan, Notre-Dame çevresinde toplanmaya başlayan kitlelerin gürültüsü gitgide yaklaşmakta olan bir sel uğultusu gibi geliyordu.

Kilisede düzeni sağlamakla görevlendirilen d'Artagnan peşinde silahşörlerle ortaya çıkınca gürültüler arttı. D'Artagnan, Porthos'a da töreni izleyebilmesi için onur silahşörü olarak aralarına katılmasını söylemişti. Porthos da bunun üzerine en gösterişli kıyafetini giymiş, en güzel atına binmiş ve eskiden d'Artagnan'ın da pek çok kez yaptığı gibi birliğe katılmıştı. Birliğin çavuşu İspanya savaşlarına katılmış eski bir asker oldu-

ğundan Porthos'u tanımıştı. Ve hemen birlikteki öteki silahşörlere Mösyö Tréville'in eski askerlerinden olan arkadaşının maceralarını anlatmıştı. Bu yüzden Porthos birlik içinde yalnızca hoş karşılanmamış aynı zamanda hayranlıkla seyredilmişti.

Saat onda Louvre'dan gelen top sesi Kral'ın saraydan çıktığını haber verdi. Birden kalabalığın içinde, rüzgârın ağaçları ve dalları sallaması gibi bir hareketlenme oldu, silahşörlerin dimdik duran tüfeklerinin arkasında her şey bir sağa bir sola yalpalanıyordu. Sonunda Kral, yanında annesi Kraliçe'yle birlikte altın kaplamalı bir araba içinde gözüktü. Kral'ın arkasında ayrıca on araba daha vardı. Bu arabalarda da nedimeler, Kraliyet ailesi görevlileri, saray erkânı yer almıştı.

"Yaşasın Kral!" sesleri yükseliyordu her yandan.

Genç Kral ciddi bir tavırla başını pencereye uzattı, yüzünde bir teşekkür ifadesi belirdi, hatta hafifçe selam bile verdi. Kalabalığın coşkusu bir kat daha arttı.

Kafile ağır ağır ilerliyordu. Louvre'la Notre-Dame arasındaki yolu yarım saatte aşabilmişlerdi. Katedrale vardıklarında karanlık yapının dev kubbesinin altında ilerlediler ve tören başladı.

Saray erkânı yerini alırken Comminges'in armasını taşıyan bir araba öteki arabaların arasından ayrılıp yavaş yavaş ilerledi ve boş Saint-Christophe Sokağı'nın ucuna kadar geldi. Burada arabaya eşlik eden dört muhafız ve bir özel görevli arabaya bindiler, körükleri kapadı. Özel görevli pencere aralığından büyük bir dikkatle sokağı gözlemeye başladı. Birinin gelişini bekliyor gibi bir hali vardı.

Herkes törenle meşgul olduğundan ne araba, ne içindekiler ne de aldıkları önlemler dikkat çekmişti. Yalnızca açıkgöz Friquet fark edebilirdi arabayı belki. Ama o da Notre-Dame'a bakan evlerden birinin saçağının altına oturmuş, hem töreni izliyor hem de kayısı yiyordu. Bulunduğu yerden Kral'ı, Krali-

çe'yi, Kardinal'i görebiliyor ayrıca ayini de çok rahat bir şekilde izliyordu.

Törenin sonuna doğru, Comminges'in Saray'da aldığı emri uygulamak üzere işaret beklediğini gören Kraliçe, ona doğru eğildi ve alçak sesle şöyle fısıldadı kulağına:

"Haydi Comminges, Tanrı yardımcınız olsun!"

Comminges hızla uzaklaştı oradan, kiliseden çıktı ve Saint-Christophe Sokağı'na girdi.

Friquet, peşinde iki muhafızla yürüyen bu yakışıklı subayı görünce merakla izledi onu. Bu arada Kral da tören sona erer ermez arabasına binmişti.

Comminges'i Cocatrix Sokağı'nın ucunda gören özel görevli de hemen arabacının kulağına bir şeyler fısıldadı ve görevli anında atları dürttü, Broussel'in evinin kapısına doğru sürdü.

Araba evin önünde durunca kapıyı çaldı Comminges.

Friquet de, Comminges'in arkasında kapının açılmasını bekliyordu.

"Senin ne işin var burada yumurcak?" dedi Comminges.

"Efendim olan Mösyö Broussel'in evine girmek için bekliyorum efendim" diye karşılık verdi Friquet, Paris'in çocuklarına özgü sevimli bir tavırla.

"Efendin burada mı oturuyor yani?" diye sordu Comminges.

"Evet, Mösyö."

"Kaçıncı katta?"

"Bütün evde" dedi Friquet. "Bütün ev onun."

"Ama genel olarak hangi katta oturur?"

"Çalışırken ikinci katta, yemek yemeye alt kata iner ve şu sırada da yemek yiyor olmalı; öğle oldu çünkü."

"Peki" dedi Comminges.

Bu sırada kapı açıldı. Subay karşısına çıkan hizmetkâra efendisinin evde olup olmadığını sordu. Broussel'in yemek yediğini öğrendi. Comminges uşağın peşinden gitti, arkasında da Friquet vardı.

Broussel ailesiyle birlikte sofradaydı. Karısı karşısında, iki kızı da iki yanındaydı. Broussel'in başına gelen ve artık bir izi kalmayan kazadan tanıdığımız oğlu Louvrières ise masanın öteki ucundaydı. Broussel sağlığına kavuşmuştu ve Madam Longueville'in gönderdiği nefis meyveleri büyük bir iştahla yiyordu.

Uşak, tam kapıyı açıp geleni haber vereceği sırada Comminges kolunu tuttu onun, kendisi açtı kapıyı ve biraz önce anlattığımız aile görüntüsüyle karşı karşıya kaldı.

Broussel subayı fark eder etmez heyecanlanır gibi oldu ama kendisini saygıyla selamladığını görünce yerinden kalktı, aynı saygıyla karşılık verdi.

Bu saygı gösterilerine rağmen kadınlar kuşkulanmış gibiydi. Louvrières de sapsarı kesilmiş, subayın ziyaretinin nedenini açıklamasını beklemeye başlamıştı sabırsızca.

"Mösyö" dedi Comminges, "Kral Hazretleri'nin bir emriyle çıkıyorum karşınıza."

"Neymiş bu emir bakalım Mösyö?" diye karşılık verdi Broussel.

Ve hemen arkasından elini uzattı.

"Sizi tutuklamakla görevlendirildim" dedi gene aynı nezaketle Comminges. "Eğer bana inanırsanız bu emri uzun uzun dinleme zahmetinden kurtulursunuz ve benimle birlikte gelirsiniz."

Sofra başında toplanmış, sessiz sedasız yemeklerini yiyen bu insanların başına o anda bir yıldırım düşmüş olsa bundan

daha korkunç bir etki yaratmazdı. Broussel titreyerek geriledi. O dönemde Kral'ın emri gereği tutuklanmak korkunç bir şeydi. Louvrières, bir köşede, bir iskemlede duran kılıcına uzanmak için hamle etti. Ama bütün şaşkınlığına rağmen soğukkanlılığını bir ölçüde koruyan Broussel'in sert bakışı karşısında vazgeçti bu umutsuz eylemden. Kocasından uzakta, masanın karşısında oturan Madam Broussel ise ağlamaya başladı. Kızlar babalarına sarıldı.

"Haydi Mösyö" dedi Comminges. "Acele edelim, Kral'ın emrine itaat edelim."

"Mösyö" diye karşılık verdi Broussel, "sağlık durumum elverişli değil. Bu durumda tutuklanamam ben. Biraz vakit verin bana."

"Mümkün değil" dedi Comminges. "Aldığım emir kesin. Hemen uygulanması gerekiyor!"

"Mümkün değil mi?" dedi Louvrières. "Dikkat edin de sabrım taşmasın!"

"İmkânsız ha!" diye bir ses yükseldi odanın dip tarafından.

Comminges sesin geldiği tarafa döndü ve Nanette Ana'yı gördü elinde süpürgesiyle. Öfke kıvılcımları saçılıyordu gözlerinden.

"Nanette Ana, rica ederim, sakin olun" dedi Broussel. "Sakin olun lütfen."

"Kim? Ben mi? Efendimi, yoksul insanların tek destekçisini, kurtarıcısını, babasını tutuklayacaklar, ben de rahat duracağım, öyle mi? Beni tanımıyorsunuz galiba siz! Hemen gidecek misiniz buradan?" diye sordu Comminges'e.

Comminges gülümsedi.

"Mösyö" dedi Broussel'e dönerek. "Susturun şu kadını da gidelim artık."

"Kimi susturacaksınız? Beni mi?" diye bağırdı Nanette Ana. "Bana bakın Mösyö, beni susturmak için senin gibi bir Kral dalkavuğu daha gerekir. Görürsünüz şimdi."

Ve Nanette pencereye doğru atıldı, pencereyi açtı ve Notre-Dame'dan duyulabilecek kadar tiz bir sesle bağırdı.

"İmdat! Koşun, yetişin! Efendimi tutukluyorlar, Danışman Broussel'i tutukluyorlar! Yetişin!"

"Mösyö" dedi Comminges. "Hemen cevap verin bana: Emre itaat edecek misiniz, yoksa Kral'a karşı mı geliyorsunuz?"

"İtaat ediyorum. Tamam, peki" dedi Broussel kendisini, sarılan kızlarından kurtarmaya çalışarak ve oğlunu gözden kaçırmamaya çalışarak.

"O halde şu kocakarıyı susturun lütfen."

"Kocakarı mı?" dedi Nanette.

Pencerenin demir parmaklıklarına yaklaşıp avazı çıktığı kadar bağırmaya devam etti.

"İmdat, imdat! Halkı savunduğu için tutuklanan efendim Broussel'in yardımına koşun! İmdat!"

Comminges, Nanette'i tuttu, yaka paça içeri çekmeye çalıştı ama aynı anda aşağı katlardan çok daha tiz ve acı bir ses yükseldi.

"Katil var! Yangın! İmdat! Mösyö Broussel'i öldürüyorlar! Mösyö Broussel'i boğazlıyorlar!"

Friquet'nin sesiydi bu. Destek bulduğunu anlayan Nanette bu kez daha güçlü bir biçimde bağırmaya başladı. Pencerelerden meraklı başlar uzanmaya başlamıştı. Sokağın başına doğru koşan halk gittikçe yaklaşıyor, önce küçük gruplar halinde toplanan, sonra çığ gibi büyüyen topluluklar yaklaşıyordu gitgide. Sesleri işitiyor, ayrıca bir de araba görüyorlardı ama olup bitenleri pek anlayamıyorlardı. Ansızın arabanın üstüne sıçradı Friquet.

"Mösyö Broussel'i tutuklamak istiyorlar!" diye bağırdı. "Arabada muhafızlar var, subayları da yukarıda!"

Halk homurdanarak atlara yaklaştı. Sokakta kalan iki muhafız Comminges'e yardıma gelmişti. Arabanın içindekiler, inince kalabalıkla karşı karşıya geldi.

"Görüyor musunuz?" diye bağırdı Friquet. "Görüyor musunuz? Onlar işte!"

Arabacı döndü ve Friquet'yi kırbaçladı. Canı yanan Friquet bir çığlık attı acıyla ve "Seni şeytan arabacı seni!" diye bağırdı. "Sen de mi karışıyorsun bu işe? Dur bakalım!"

Ve tekrar aşağı atlayıp eline ne geçerse arabacının kafasına fırlatmaya başladı.

Halk da belki sırf muhafızların düşmanca gösterileri yüzünden gitgide daha fazla homurdanmaya başlayarak atlara yaklaşıyordu. Muhafızlar onları en öndekileri mızraklarının ucuyla tehdit ederek geri püskürttüler.

Ama kalabalığın aleyhte gösterisi daha da şiddetleniyordu. Sokak her taraftan koşa koşa gelen meraklıları alamaz hale gelmişti artık. Muhafızların tehdit edici mızrak uçlarıyla kalabalık arasındaki çekişme her an artmaktaydı. Askerler canlı duvarlar tarafından sürülüyorlardı âdeta ve neredeyse arabanın tekerlekleri ve kapıları arasında sıkışıp kalacaklardı. Özel görevlinin belki de yirminci kez, "Kral adına geri çekilin!" diye bağırması kalabalığı hiç etkilemiyor, tam tersine daha da beter öfkelendiriyordu sanki. Tam bu sırada "Kral adına!" lafını duyan bir şövalye atıyla çıkageldi ve bazı üniformalıların zor durumda kalmış olduklarını görünce yalın kılıç daldı kalabalığa, hiç ummadıkları anda yardım getirdi muhafızlara.

Bu şövalye on beş, on altı yaşlarında, bıyıkları henüz yeni terlemiş bir delikanlıydı. Öfkeden sapsarı kesilmişti yüzü. O da öteki muhafızlar gibi atından indi, sırtını arabanın kapısına verdi, atını siper alıp eyerinden tabancalarını çıkardı, kemerine

yerleştirdi, sonra da üstüne gelenlerden birine doğru yürüdü kılıcıyla.

Delikanlı neredeyse on dakika tek başına kalabalığa karşı durdu.

Derken kapıda ite kaka Broussel'i götüren Comminges göründü.

"Devirelim arabayı" diye bağırıyordu topluluk.

"İmdat!" diye feryad ediyordu yaşlı kadın.

"Katil var" diye bağıran Friquet ise eline geçirebildiği her şeyi muhafızlara atmaya devam ediyordu.

"Kral adına dağılın!" diyordu Comminges.

"Bir adım daha atanı vururum!" diye bağırdı Raoul. Sıkıştığını fark edince kendisini ezecekmişçesine üstüne gelen dev gibi birinin bedenine sapladı kılıcını. Dev adam yaralandığını anlayınca böğürür gibi bir ses çıkararak geri çekildi.

Bu delikanlı Kont de la Fère'e verdiği söz gereği beş gün Blois'da kaldıktan sonra töreni şöyle bir seyretmek isteyen Raoul'den başkası değildi. Notre-Dame'a bir an önce varabilmek için kestirme yollara girmişti. Cocatrix Sokağı'na vardığında kalabalık kendisini sürüklemiş, "Kral adına" sesini duyunca da Athos'un "Her zaman Kral'a hizmet edin" sözünü hatırlamış ve halkın Kral'ın muhafızlarını sıkıştırmış olduklarını görünce de hemen yardımlarına koşmuştu.

Bu durumdan yararlanan Comminges, Broussel'i itip arabanın içine attı, ardından da kendisi daldı içeri. Aynı anda bir tüfek sesi duyuldu, kurşun Comminges'in şapkasını delip geçtikten sonra bir muhafızın kolunu parçaladı. Comminges kafasını kaldırdı ve barut dumanları arasında ikinci kat penceresinde Louvrières'in yüzünü fark etti.

"Peki" dedi Comminges. "Merak etmeyin, çok yakında bunun hesabını sorarım, ödetirim bunu size!"

"Siz de Mösyö" diye karşılık verdi Louvrières, "yakında siz de hesap vereceksiniz! Kimin sesi daha fazla çıkacak bakalım!"

Friquet ve Nanette hâlâ bağırmaya devam ediyorlard: Çığlıklar, silah sesleri, barut kokusu gene her zamanki gibi başları döndürmeye başlamıştı.

"Öldürün subayı! Öldürün subayı!" diye bağırıyordu kalabalık.

Ve Comminges birden çok etkili bir hareket yaptı.

"Bir adım daha atarsanız" diyerek ve içinin iyice görünmesi için arabanın pencerelerini açarak, kılıcını Broussel'in göğsüne dayadı ve konuşmaya devam etti: "Bir adım daha atarsanız öldürürüm tutukluyu! Ben nasıl olsa Broussel'i ölü ya da diri olarak tutuklama emri aldım. Ölü olarak götürürüm, biter gider iş!"

O anda korkunç bir çığlık duyuldu. Broussel'in karısı ve kızları ellerini yalvarır gibi halka uzatmışlardı.

Halk bu soluk yüzlü ve kararlı subayın dediğini yapabileceğini anlamıştı. Tehditler sürdü ama geri çekildi kalabalık.

Comminges yaralı muhafızı da arabaya aldı, kapıyı kapamalarını emretti.

"Doğru Saray'a!" diye seslendi canlı cenazeye dönmüş sürücüye.

Sürücü atları kırbaçladı, hayvanlar kalabalık içinde yer açtı kendilerine. Rıhtıma vardıklarında tekrar durmak zorunda kaldılar. Atlar ürkmüş, soluk soluğa kalmış ve kalabalık içinde ezilmişlerdi âdeta. Araba da dayanamadı ve devrildi. Raoul bir daha ata binmeye fırsat bulamadı. Muhafızlar nasıl mızrak sallamaktan yoruldularsa, o da kılıç sallamaktan yorulmuştu. Üstüne gelenlere kılıcının ucuyla dokunmaya da başlıyordu artık. Ama bu daha da kızdırıyordu halkı. Yoğun kalabalık içinde arada bir tüfeğin namlusu ya da kılıcın çeliği parlıyor, daha sonra

da birkaç el ateş ediliyordu. Havaya ateş ediliyordu tabii ki ama tüfeğin sesi bile titretiyordu insanları. Pencerelerden taş yağmuru hiç kesilmemişti. Ayaklanma zamanı işitilen sesler geliyordu kulaklara. Kanlı günlerde görülen yüzler gelip geçiyordu sürekli. Ama "Kahrolsun muhafızlar! Muhafızlara ölüm! Subayı Seine'e atın!" sesleri öteki bütün sesleri bastırıyordu. Şapkası yamulan, yüzü gözü kan içinde kalan Raoul, yavaş yavaş yalnızca gücünün değil, mantığının da eridiğini hissediyordu. Bakışları kızıl bir sis perdesinin ardında yüzüyor, bu sisin ardında belki de yüzlerce çift kolun, düşer düşmez kendisini parçalamaya hazır, uzandıklarını görüyordu. Comminges ise, devrilen arabanın içinde saçını başını yoluyordu öfkeden. Muhafızlar kimseye yardım edemiyordu. Herkes canının derdindeydi. Her şey bitmişti: Araba, atlar, muhafızlar, silahlı yardımcılar ve belki de tutuklu! Her şeyin parça parça edilmesine ramak kaldığı sırada çok iyi tanıdığı bir ses işitti Raoul. Her yanda çın çın öttü bu ses, ardından geniş bir kılıcın çeliği parladı havada ve kalabalık korku içinde geri çekildi. Göstericiler birbirlerini ezerek kaçışmaya başladılar. Çevresine acımasızca darbeler indiren bir silahşör subayı Raoul'ün yanına geldi ve delikanlı yere serileceği sırada kollarına aldı onu.

"Allah kahretsin bunları!" diye bağırdı subay. "Öldürdüler mi çocuğu yoksa? Eğer böyle bir şey yaptılarsa başlarına gelecek var bu haydut sürüsünün!"

Bağırırken kalabalığa doğru öylesine öfke ve kin dolu bir halde döndü ki, en azgın göstericiler bile böyle bir öfke karşısında birbirlerini çiğneyerek dağıldılar, hatta bazıları Seine'e attılar kendilerini.

"Mösyö d'Artagnan" diye mırıldandı Raoul.

"Evet benim dostum, ben! Şansın varmış ki tam zamanında yetiştim." Daha sonra üzengilerinin üstünde kalkarak bağırdı: "Silahşörler! Temizleyin burayı! Tüfek çıkar! Doldur! Nişan al!"

Az sonra arkasından yetişen öteki silahşörlere bu komu-

tun verilmesiyle halk o kadar çabuk dağıldı ki, d'Artagnan elinde olmadan bir kahkaha attı.

"Teşekkür ederim d'Artagnan" dedi devrilmiş arabanın kapısından bedeninin yarısını çıkaran Comminges. "Size de teşekkür ediyorum Mösyö. Adınız neydi? Söyleyin de Kraliçe'ye duyurayım ben de."

Raoul tam cevap verecekken d'Artagnan kulağına eğildi ve:

"Susun, sakın söylemeyin adınızı! Ben cevap vereceğim sizin yerinize" dedi.

Ve tekrar Comminges'e dönerek, "Zaman geçirmeyin Comminges, çıkın, hemen başka bir arabaya atlayın, uzaklaşın buradan."

"Hangi arabaya?"

"Pont-Neuf'ten geçecek ilk arabayı çevirip atlayın işte canım! İçindekiler Kraliçe'ye hizmette bulunacaklarından çok sevinirler herhalde!"

"Ama, bilmem ki" dedi Comminges.

"Çabuk, çabuk, beş dakikaya kalmaz kaçanların hepsi kılıç ve tüfeklerini alıp dönerler gene. Sizi öldürür, tutsağınızı da kurtarırlar. Hah! Karşıdan bir araba geliyor işte."

Sustu ve tekrar Raoul'e döndü.

"Sakın adınızı söylemeyin adama" diye fısıldadı bir kez daha kulağına.

Hayretle yüzüne bakıyordu Raoul.

"Tamam, ben hemen gidiyorum" dedi Comminges. "Adamlar dönerlerse, siz de ateş açarsanız onlara."

"Asla, asla ateş etmeyelim!" diye karşılık verdi d'Artagnan. "Tersine, kimse yerinden kımıldamasın. Bugün atılacak bir kurşunun bedeli yarın çok ağır olabilir."

Comminges yanına dört muhafız, bir o kadar da silahşör alıp arabaya koştu. İçindekileri dışarı çıkardı ve devrilen arabanın yanına gönderdi.

Ama sıra Broussel'i devrilen arabadan çıkarıp öteki arabaya götürmeye gelince halk, kurtarıcısı olarak gördüğü Broussel'in halini gördü, müthiş sesler çıkararak yeniden protestoya ve tekrar ilerlemeye başladılar.

"Çabuk gidin!" diye bağırdı d'Artagnan. "Refakat etmeleri için silahşör alın yanınıza. Yirmi silahşör de bunları engellememiz için burada kalsın benimle. Hemen, saniye bile yitirmeden gidin. On kişi Mösyö Comminges'in yanına geçsin."

On kişi birlikten ayrılıp yoldan çevrilen arabanın yanına dizildi ve dört nala yola çıktılar.

Araba yola çıkar çıkmaz uğultular yeniden yükselmeye başladı. Sayıları belki on bini de aşan büyük bir kalabalık rıhtımlara, Pont-Neuf'e ve ara sokaklara dökülmüş, protestolarını sürdürüyorlardı.

Hatta birkaç el silah atıldı. Bir silahşör yaralandı.

"İleri!" diye bağırdı sabrı taşan ve sinirden bıyıklarını kemirmeye başlayan d'Artagnan.

Yanındaki yirmi silahşörle birlikte büyük bir korku içinde geriye doğru kaçan kalabalığa karşı saldırıya geçtiler. Yalnız bir kişi elinde tüfeğiyle yerinde kalmıştı.

"Daha önce de Broussel'i öldürmeye kalkışan sendin, değil mi?" dedi adam. "Dur bakalım!"

Büyük bir soğukkanlılıkla tüfeğini dört nala üstüne gelen d'Artagnan'a doğrulttu.

D'Artagnan atının boynuna doğru yattı iyice, adam ateş etti. Kurşun şapkasının tüylerini sıyırdı geçti.

Yayından fırlamış bir ok gibi koşan at fırtınayı engel-

lemeye kalkışan çılgına öyle bir çarptı ki, adam duvara yapışıp düştü.

D'Artagnan hemen atını durdurdu, silahşörler öbürlerini kovalarken kılıcını çekip adamın yanına gitti.

"Hayır Mösyö, aman!" diye bağırdı birden Raoul. Cocatrix Sokağı'ndaki genci tanımıştı. "Oğlu o, vurmayın!"

D'artagnan'ın eli havada kaldı.

"Ya, oğlusunuz demek siz!" dedi. "O zaman başka."

"Teslim oluyorum Mösyö" dedi Louvrières tüfeğini uzatarak.

"Hayır hayır, bana teslim olmaya kalkışmayın sakın! Aptallık edersiniz" dedi d'Artagnan. "Hemen kaçın! Tutuklarsam asılırsınız çünkü."

Genç adam ikiletmedi bu sözü. Atın boynunun altından geçti ve Guénégaud Sokağı'na doğru gözden kayboldu.

"Aslında" dedi d'Artagnan Raoul'e, "tam zamanında engellediniz beni. Ölüydü o zaten ama gene de kim olduğunu öğrendiğimde öldürdüğüm için pişmanlık duyacaktım."

"Mösyö" dedi Raoul, "size bu delikanlı için teşekkür ettikten sonra izin verirseniz bir de kendim için teşekkür edeyim. Çünkü siz yetiştiğiniz sırada ben de öldürülmek üzereydim."

"Durun bakalım delikanlı, konuşmayın, yormayın kendinizi."

D'Artagnan eyerlerden birinden bir şişe İspanyol şarabı çıkardı.

"Bir iki yudum çekin şundan bakalım" dedi.

Raoul içti ve tekrar teşekkür etmek istedi.

"Neyse!" diye lafını kesti d'Artagnan. "Sonra bahsederiz bunlardan."

Silahşörlerinin Pont-Neuf'ten Seine'e kadar bütün rıhtımı temizleyip döndüklerini gören d'Artagnan çabuk olmaları için kılıcını havaya kaldırdı.

Silahşörler dört nala yanına geldiler. Aynı anda rıhtımın öbür ucunda da Comminges'e eşlik eden on silahşör göründü.

"Hey!" diye seslendi d'Artagnan. "Bir terslik mi oldu gene?"

"Ah! Mösyö" dedi başlarındaki çavuş, "gene çöktü araba. Gerçekten lanetlenmiş bunlar."

D'Artagnan omuz silkti.

"Önlem almıyorlar da ondan" dedi. "İnsan araba seçerken sağlamını bulur. Broussel gibi birini tutuklamakta kullanılacak arabanın on bin kişiyi taşıyabilmesi gerekir."

"Şimdi emriniz ne Teğmenim?"

"Birliği alın ve karargâha dönün."

"Siz yalnız mı kalacaksınız?"

"Gayet tabii. Refakatçiye ihtiyacım olduğunu mu sanıyorsunuz yoksa?"

"Hayır, ama..."

"Çabuk dönün o zaman."

Silahşörler uzaklaştılar ve d'Artagnan, Raoul'le tek başına kaldı.

"Bir yeriniz ağrıyor mu şu anda?" diye sordu delikanlıya.

"Evet Mösyö, başım çok fena. Yanıyor üstelik."

"Ne var bakalım başınızda" dedi d'Artagnan ve şapkasını çıkardı. "Şişmiş!" dedi.

"Doğru! Şimdi hatırladım. Saksı atmışlardı yukarıdan kafama."

"Rezil herifler!" dedi d'Artagnan. "Ama üzengileriniz var, atlı mıydınız?"

"Evet ama Mösyö Comminges'i savunmak için inmiştim attan. Alıp gittiler atımı! Hah, işte orada!"

Gerçekten tam o sırada Friquet, Raoul'ün atına binmiş, renkli takkesini sallayarak ve bağırarak karşıdan geçiyordu.

"Broussel! Broussel!"

"Hop, dur bakalım, hayta!" diye bağırdı d'Artagnan. Hemen buraya getir o atı."

Friquet duymuştu söyleneni ama duymazlıktan gelip yoluna devam etmek istedi.

D'Artagnan bir an Friquet'nin ardına düşmek istedi ama Raoul'ü tek başına bırakmak da gelmiyordu içinden, bu yüzden eyerden bir tabanca çıkarıp doldurmakla yetindi.

Friquet'nin gözleri keskin, kulakları delikti. D'Artagnan'ın yaptığı hareketi gördü, kalkan horozun çıkardığı sesi işitti. Hemen durdurdu atını.

"Siz miydiniz Mösyö?" dedi d'Artagnan'a. "Sizi gördüğüme ne kadar sevindiğimi bilemezsiniz."

D'Artagnan dikkatle baktı Friquet'ye. Calandre Sokağı'ndaki çocuğu anında tanıdı.

"Ooo, sen misin? Gel bakalım şuraya" dedi.

"Evet efendim, benim" dedi Friquet yaltaklanarak.

"Meslek mi değiştirdin sen peki? Koroda değil misin artık? Handa çalışmıyor musun? Yoksa at hırsızı mı oldun?"

"Aman efendim, hiç öyle şey olur mu?" diye bağırdı Friquet. "Bu atın sahibini arıyordum ben de zaten... Sezar kadar yakışıklı bir şövalyeydi doğrusu!" Bu arada Raoul'ü ilk kez görüyormuş gibi yaptı. "Hayır, yanılmıyorum! O işte! Mösyö atınızı bulan çocuğa bir şeyler vereceksiniz, değil mi?"

Raoul elini cebine attı.

"Ne yapıyorsunuz?" diye sordu d'Artagnan.

"Şu yaman delikanlıya on lira vereceğim" diyen Raoul kesesinden bir altın çıkardı.

"On lira vereceğinize kıçına bir tekme atsanız daha iyi edersiniz" dedi d'Artagnan. "Haydi çek arabanı serseri! Adresini bildiğimi de unutma sakın!"

Bu kadar güzel bir fırsatı çok çabuk kaçıracağını ummayan Friquet doğru Dauphine Sokağı'na gitti ve orada kayboldu gözden. Raoul de atına atladı ve ikisi birlikte Tiquetonne Sokağı'nın yolunu tuttular. D'Artagnan delikanlıyı kendi çocuğuymuş gibi koruyordu.

Yolda homurtular ve mırıltılı tehditler eksik olmadı. Ama tam bir asker gibi duran bu subayı ve sarkan kılıcını görenler anında uzaklaşıyordu. Bu yüzden saldırıya falan uğramadan, sağ salim Chevrette Hanı'na ulaştılar.

Güzel Madeleine, d'Artagnan'a, Planchet'nin döndüğünü, Mousqueton'un, vücudundaki kurşunun çıkarılışına kahramanca dayandığını, durumunun da oldukça iyi olduğunu anlattı.

Bunun üzerine d'Artagnan Planchet'yi çağırmalarını istedi ama Planchet bütün seslenmelere rağmen yanıt vermedi. Ortadan kaybolmuştu.

"Şarap getirin o zaman!" dedi d'Artagnan.

Şarap geldi. Raoul'le baş başa kaldıktan sonra, "Yaptıklarınızla övünüyorsunuz, değil mi?" dedi delikanlının gözlerinin içine bakarak.

"Gayet tabii" dedi Raoul, "görevimi yerine getirdiğimi sanıyorum. Kral'ı savunmuş olmadım mı böylece?"

"Kral'ı savunmanızı kim istedi sizden?"

"Kont de la Fère. Kim olacak?"

"Evet, Kral'ı savunacaktınız ama bugün siz Kral'ı değil, Kardinal'i savundunuz. Bu da aynı şey değil doğrusunu söylemek gerekirse."

"Ama efendim..."

"Büyük bir hata yaptınız, sizi ilgilendirmeyen işlere karıştınız!"

"Siz de..."

"Ben başkayım. Ben komutanın emirlerine uymak zorundayım. Sizin komutanınızsa Prens Hazretleri'dir. İyi anlayın bunu, iyice sokun kafanıza. Prenstir, başkası değil! Broussel'in tutuklanmasına yardımcı olarak Kardinal'in işini kolaylaştırdığınızı duyacak olursa çok sinirlenir, biliyor musunuz bunu? Hiç değilse Kont de la Fère'e söz etmeyin bundan! O da çok kızar yoksa."

"Kont de la Fère'in bana kızacağına ihtimal veriyor musunuz?"

"İhtimal ne demek! Kesinlikle eminim. Aslında benim size teşekkür etmem gerekirdi çünkü bizim için çalıştınız. Ama teşekkür edeceğime azarlıyorum sizi. Gene de onun kadar kızmayacağımdan emin olabilirsiniz. Ayrıca şu da var ki, vasinizin bana tanıdığı bir imtiyazdan yararlanıyorum ben."

"Anlayamadım Mösyö" dedi Raoul.

D'Artagnan yerinden kalktı, masasına gitti, bir mektup aldı, Raoul'e verdi.

Raoul mektubu okuyunca bulanık bakmaya başladı.

"Aman Tanrım!" diyerek nemli gözlerini d'Artagnan'a dikti. "Demek Kont Hazretleri beni görmeden Paris'ten ayrıldılar!"

"Dört gün oldu gideli."

"Bu mektuba göre ölüm tehlikesiyle karşı karşıya."

"Evet, öyle görünüyor. Ama onun gibi birinin ölümle yüz yüze geleceği düşünülemez. Rahat olun. Bir iş yolculuğuna çıktı yalnızca, bir süre sonra dönecek. Geçici olarak beni vasi kabul etmek canınızı sıkmaz herhalde!"

"Hayır! Rica ederim d'Artagnan" diye karşılık verdi Raoul. "Yiğit bir asilzadesiniz siz ve Kont de la Fère de çok seviyor sizi."

"Siz de beni sevin o halde! Sizi çok fazla sıkmam ama bir şartım var: Fronde yanlısı olacaksınız, hem de tam anlamıyla, tamam mı genç arkadaşım?"

"Peki, bu arada Madam Chevreuse'le görüşmeye devam edebilir miyim?"

"Gayet tabii! Madam Longueville'i de, Piskopos Yardımcısı'nı da görebilirsiniz. Hatta düşüncesizlik ederek tutuklanmasına yardımcı olduğunuz Broussel evinde olsaydı, hemen gidip kendisinden özür dilemenizi ve yanaklarından öpmenizi isterdim."

"Fazla bir şey anladığımı söyleyemem ama size itaat edeceğim Mösyö."

"Anlamanızın bir yararı olmaz zaten. Bakın" diye sürdürdü konuşmasını d'Artagnan açılan bir kapıya doğru dönerek, "Mösyö Vallon da üstü başı parçalanmış halde yanımıza geldiler."

"Öyle" diye karşılık verdi her tarafı toz ve ter içinde kalmış olan Porthos, "ama ben de çoğunun derilerini deştim. Pis dilenciler, kılıcımı almaya kalkıştılar! Hay Allah! Ne müthiş ayaklanmaydı!" diye devam etti her zamanki sakin haliyle. "En az yirmi kişiyi ezip geçtim atımla... Şöyle bir parmak şarap versene d'Artagnan."

"Hemen!" diyerek Porthos'un bardağını doldurdu d'Artagnan. "İçtikten sonra düşüncenizi söyleyin bana lütfen."

Porthos bir dikişte içti şarabı. Eliyle bıyıklarını sildikten sonra, "Neyle ilgili düşüncemi?" diye sordu.

"Bakın" dedi d'Artagnan, "Mösyö Bragelonne bugün Mösyö Broussel'in tutuklanması için büyük çaba harcadı. Mösyö Comminges'i savunmasını da zor engelledim. Ne diyorsunuz buna?"

"Ben ne diyeyim?" dedi Porthos. "Vasisi öğrenirse ne der?"

"Gördünüz mü?" diye yarıda kesti arkadaşının sözünü d'Artagnan. "Derhal Fronde'a katılın dostum, Fronde yandaşı olun! Ve bilin ki her yerde ve her zaman vasinizin yerini tutacağım."

Elini kesesine vurdu. Sonra arkadaşına döndü.

"Geliyor musunuz Porthos?" diye sordu.

"Nereye?" dedi ikinci kez bardağına şarap koyan Porthos.

"Kardinal'e saygılarımızı sunmaya!"

Porthos ikinci bardağını da aynı rahatlık içinde bir dikişte içti, bir iskemleye attığı şapkasını aldı, d'Artagnan'ın peşine takıldı.

Raoul ise d'Artagnan ortalık durulmadan dışarı çıkmasını yasakladığından, olup bitenler karşısında iyice şaşırmış durumda hiç kıpırdamadan kaldı olduğu yerde.

ÜÇ SİLAHŞÖRLER / YİRMİ YIL SONRA
BİRİNCİ KİTAP'IN SONU

OĞLAK KLASİKLERİ

Fransa zayıflamış, Kral'ın otoritesi sarsılmaya yüz tutmuş, gitgide güçlenmekte olan senyörler ortalığı karıştırmaya başlamış, düşmanlar sınıra dayanmıştı. Gerçekten zordu durum. Richelieu'dan sonra Kardinal olan Mazarin, halkı ağır vergilerle eziyor, elinde ruhundan başka bir şey kalmayan, ruhunu haraç-mezat satamayacağı için zafer öyküleriyle uyutulup, sabırlı olmaya davet edilen, zafer taçlarının karın doyuracak et ve ekmek olmadığını bilen halk da uzun süredir homurdanıyordu.

Bütün zamanların en becerikli silahşörleri Athos, Porthos, Aramis ve d'Artgnan yirmi yıl sonra tekrar bir araya geldiklerinde Fransa'nın durumu böyleydi. Artık o kadar genç değildiler ama şövalyeliğin bütün üstün özelliklerine ve tabii romantizmin maharetlerine hâlâ sahiptiler. Zaman her birini bambaşka yerlere ve yaşam tarzına savurmuştu ama hiçbir zaman yokedilemeyen "silahşörlük ruhu" yollarını yine kesiştirmişti. Düşmanlarının onları alt edebilmesi için yine imkânsızın sınırlarını zorlamaları gerekiyordu.

Oğlak Yayınları Alexandre Dumas'nın (1802-1870) en sevilen ve bütün dünyada en çok okunan başyapıtı *Üç Silahşörler*'in ikinci cildini yayımlayarak, "efsanenin bitmediğini" Türk okuruna kanıtlıyor.